29102/A

vols 1 & 3 only

FREDERICI HOFFMANNI

nſiliarii & Archiat. Reg., Com. Palat., Profeſſ. Medic. Primar., Societ. Imper. Carol., Ruſſ., Britan. & Poruſſicæ Sodalis,

CONSULTATIONUM ET RESPONSORUM MEDICINALIUM

CENTURIA TERTIA,

COMPLECTENS

MORBOS ARTUUM EXTERNORUM

TOMUS TERTIUS.

AMSTELAEDAMI,
UMPTIBUS SOCIETATIS,
M. D. CC. XXXV.

304675

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

CONSPECTUS CASUUM IN TOMO TERTIO CONSULTATIONUM CONTENTORUM.

SECTIO IV. DE MORBIS ARTUUM EXTERNORUM.

CAS. CXXI. De atrocibus & pertinacibus doloribus cum exulceratione artuum. Pag. 1
CXXII. De maculis & tuberculis totum corpus & faciem pertinaciter occupantibus. 7
CXXIII. De affectu puſtulari prurigincſo. 12
CXXIV. De atonia partium poſt inſultum apoplecticum. 15
CXXV. De defluxionibus ſeroſis diuturnis ex hereditaria diſpoſitione. 20
CXXVI. De affectu arthritico vago ſæpius recrudeſcente. 28
CXXVII. De præſervandis doloribus arthriticis. 33
CXXVIII. De affectu arthritico cum peculiari manuum calloſitate. 37
CXXIX. De malo arthritico ſcorbutico. 41

* CXXX.

Cas. CXXX. De arthritide lumbari. Pag. 45
CXXXI. De malo venereo. 50
CXXXII. Exhibens conſilium in reliquis luis venereæ. 54
CXXXIII. De cacochymica corporis conſtitutione. 58
CXXXIV. De pathematibus multis ex ſuccorum abundantia & impuritate. 63
CXXXV. De ſpasmis vagis ex repulſa podagra. 70
CXXXVI. De affectu ſpasmodico chronico. 75
CXXXVII. De affectu ſpasmodico cum purpura. 81
CXXXVIII. De affectu ſpasmodico ex relicta generis nervoſi debilitate, cum iſchuria & apoplexia conjuncto. 85
CXXXIX. De affectu generis nervoſi ſpasmodico, per Selteranas cum lacte curato. 93
CXL. De affectu ſpasmodico, gravibus & multis ſymptomatibus ſtipato, cum conſilio, an thermæ Carolinæ ſint profuturæ. 97
CXLI. De affectu ſpasmodico in fœmina, cum conſilio, quænam poſt potum thermarum ex uſu ſint. 105
CXLII. De variis pathematibus ſpaſtico-hyſtericis cum corporis conſumtione. 109
CXLIII. De malo ſpasmodico flatulento. 114
CXLIV. De affectu ſpasmodico flatulento

to in perſona Sereniſſima, per lac aſininum & Selteranas feliciter curato. Pag. 119.
CAS. CXLV. De affectu ſpasmodico flatulento poſt puerperium. 126
CXLVI. De affectu ſpasmodico rheumatico, ſæpius recurrente. 129
CXLVII. De rheumatismo ſcorbutico. 137
CXLVIII. De rheumatismo ſcorbutico. 141
CXLIX. De malo rheumatico ſcorbutico. 146
CL. De affectu ſpasmodico convulſivo. 153
CLI. De affectu nervorum ſpasmodico convulſivo. 158
CLII. De morbo ſpasmodico convulſivo. 166
CLIII. De affectu ſpasmodico convulſivo diris ſymptomatibus ſtipato. 171
CLIV. De ſingulari quodam affectu ſpasmodico convulſivo. 179
CLV. De ſingulari generis nervoſi affectu ſpasmodico convulſivo. 189
CLVI. De affectu ſpasmodico convulſivo chronico. 197
CLVII. De affectu ſpasmodico convulſivo, cum commotionibus epilepticis. 204
CLVIII. De affectu ſcorbutico. 211
CLIX. De ſcorbutica humorum impuritate, cum nervoſarum partium debilitate. 215
CLX. De malo ſcorbutico inveterato. 220
CLXI. De affectu ſcorbutico cum effu-

 fione

ſione ſeri acris in humeris & dorſo. Pag. 226
Cas. CLXII. De affectu ſcorbutico male tractato, cum pedis rigiditate. 230
CLXIII. De affectu ſcorbutico ſpasmodico. 236
CLXIV. De affectu ſcorbutico ſpasmodico. 242
CLXV. De affectu ſcorbutico, rheumaticis & arthriticis ſymptomatibus ſtipato. 249
CLXVI. De malo ſcorbutico pathematibus hypochondriaco-ſpasmodicis ſtipato. 261
CLXVII. De catharris in veram podagram terminatis. 268
CLXVIII. De podagra adoleſcentis. 273
CLXIX. De podagra ſanguinea hæmorrhoidali. 278
CLXX. De topicis, inprimis camphoratis in podagra & eryſipelate noxiis. 284
CLXXI. De pertinaci ulceratione femoris. 289
CLXXII. De abolitione motus pedis ex prava curatione poſt lapſum. 292
CLXXIII. De impotentia ambulandi ex lapſu in regionem iſchiadicam oſſe femoris nec fracto, nec luxato. 297
CLXXIV. De impotentia ambulandi ex imbecillitate naturali. 305
CLXXV. De tumore cruris ſanguineo. 308
CLXXVI. De efficacia olei caryophillorum

rum in ſphacelo ex cauſſa interna noto. Pag. 315.
CAS. CLXXVII. De febre tertiana male curata, ſæpius recidiva, inque eryſipelas cum moleſtis ſymptomatibus tranſeunte. 323
CLXXVIII. De febre tertiana male curata ſpasmi hypochondriaci cauſſa. 331
CLXXIX. De tertiana duplici cum purpura in gravida. 337
CLXXX. De febre quartana in gravida, cum judicio de venæſectionis & corticis Chinæ uſu. 345
CLXXXI. De febre bilioſa intermittente. 352
CLXXXII. De febre lenta ex male curata tertiana. 357
CLXXXIII. De febre lenta cum cachexia ſuccedente malæ curationi febris intermittentis. 363
CLXXXIV. De febre lenta deſperata per lac aſininum curata. 374
CLXXXV. De febre lenta cum nimio menſium fluxu. 382
CLXXXVI. De metu febris lentæ poſt catharralem & purpuratam. 396
CLXXXVII. De hectica cum pathematibus hypochondriacis. 400
CLXXXVIII. De febre hectica poſt partum. 405
CLXXXIX. De marasmo ſenili. 412

CAS. CXC. De maraſmo ſenili funeſto. Pag. 415
CXCI. De purpura contumaci chronica. 424
CXCII. De pertinaci purpura ſcorbutica. 434
CXCIII. De purpura alba & rubra, cum ſumma generis nervoſi debilitate. 445
CXCIV. De febre purpurata puerperarum pro novo & incognito morbo habita. 453
CXCV. De purpura alba puerperis plerumque funeſta. 462
CXCVI. De variolis. 468
CXCVII. De Comite variolis extincto. 476
CXCVIII. De virgine inflammatoria febre defuncta. 482
CXCIX. De febre maligna petechiali. 490
CC. Hiſtoria febris epidemicæ per annum MDCCXX. graſſantis. 491

SECTIO

SECTIO IV.

DE MORBIS ARTUUM EXTERNORUM,

& qui totis corporibus inhæreſcunt.

CASUS CXXI.

De atrocibus & pertinacibus doloribus cum exulceratione artuum.

OCtodecim annorum virgo, annuo abhinc tempore, athletice ſana, ex itinere domum redux, calente corpore frigidum haurit, & hinc, retentis ſtatim menſtruis, horrendis dolorum tormentis per omnes corporis artus discruciari cœpit. Illa parum quidem remittebant, ac circa horam veſpertinam quintam invaleſcebant, miſeramque cum virium proſtratione, ſomno inquieto, adpetitus defectu, ac corporis contabeſcentia ſtipata, per aliquot ſucceſſive menſes graviter fatigabant; ac brachiorum tandem contracturam inducebant.

Conſulti medici ad provocandum menſium fluxum curationem dirigebant; & quidam eorum, ex arteriarum pulſu, veſperi celeriori, quam reliquo tempore, hecticam ſuſpicatus, varia contra illam offerebat medicamina. Verum fruſtraneus erat omnium effectus; quin potius exacerbatis doloribus, cruris tandem ulcus ſuccedebat. Tum alius medicorum accitus, venereum ſubeſſe contagium ratus, dedit ægræ pilulas, ex extractis, gummatibusque ſanguinem depurantibus, ac turpetho minerali, ea proportione paratas, ut ſingula doſis unum dicti turpethi haberet granum: quas quadraginta vicibus deglutivit. Neque vero ſub hac curatione debitum obſervavit regimen, nec victum; ſed loco decocti lignorum, quod alias in hisce præſcribere ſolent caſibus, ſuetam potavit cereviſiam, aërisque parum curavit injurias. Hinc factum eſt, ut ſaliva, matutino præſertim tempore, copioſius proflueret, dentes vacillarent, gingivarum caro exulcerarentur, quin & fœda ulcera paſſim in corpore, maxime dextro femore, pedum malleolis, ac ſiniſtro cubito effloreſcerent.

Miſſo igitur pilularum uſu, ordinabantur decocta lignorum, pulveresque diaphoretici; & accerſitus ſubinde chirurgus fœdas ulcerationes, multis fruſtra adhibitis, tandem ope pulverum terreorum, ac emplaſtri gryſei, ad conſolidationem perduxit. At tum nova calamitatum ſcena ludi cœpit: namque frontem obſidebant nodoſi tumores, brachia horrendis doloribus, ad faciem usque, cum hujus diſtractione pertingentibus torquebantur, & in ultimis faucibus ſordidum adparebat ulcus. Hoc injectis bal-

balſamis, ac uſurpatis gargariſmatibus perſanato, atrocia tamen dolorum tormenta pertinaciter inſiſtebant, & conſumto magis magisque corpore, ægra moribundæ videbatur ſimillima. Vocatus medicorum tertius, medicinas ordinabat ſudoriferas, decocta nimirum & eſſentias lignorum, cum ſpiritu tartari & cornu cervi permixtas: ſed his quoque in caſſum adhibitis, chirurgus quidam propinabat pulveres, quorum ſingula doſis ſex mercurii dulcis continebat grana, & quovis mane, hauſto deſuper decocto calidiori, cum regimine ſumebatur. Sudores mitigabant paullulum cruciatus; reliqua vero perſiſtebant ſymptomata, nonque ſolum fauces cum gingivis intumeſcebant, atque deglutitionem impediebant, verum quoque totum corpus obſidebant fœda, profundaque ulcera.

Ego tandem in conſilium accerſitus, manus primum tam intricato, ac inveterato malo admovere recuſavi; donec multis fatigatus precibus, ſequentem in modum adgrederer curationem. Dedi primum pilulas, quarum hæc erat formula: Recipe extracti panchymagogi Crollii, cardui benedicti, mercurii dulcis ana drachmam unam, gummi ammoniaci depurati drachmam ſemis, pulveris croci, caſtorei ana ſcrupulum unum. M. F. pilulæ, ex ſcrupulo, numero quinque apparandæ; quas primo biduo, ſingula deglutiebat veſpera; ſorbillatis altero mane infuſi veronicæ decem vaſculis. Sequentibus quinque diebus, juſſi eam quotidie in balnea, ex aqua pluviali, furfuribus tritici, atque cineribus clavellatis parata, non niſi tepidiora deſcendere, iisque jugulo tenus inſidere. E balneo egreſſa, ut in lectum ſe conferret,

ret, imperavi, atque menſuram dimidiam decocti calidioris, quod mox ſequetur, ſorbillaret: Recipe radicis ſarſaparillæ uncias quatuor, ſcrophulariæ, chinæ, ſcorzoneræ, ligni ſaſſafras ana uncias duas, radicis pimpinellæ, vincetoxici ana unciam ſemis. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum unciæ tres, ex binis aquæ menſuris, per tres horæ quadrantes, in vaſe clauſo decoquantur. Eædem ſpecies, poſt decoctionem relictæ, cum tribus aquæ menſuris infuſæ, additisque paſſularum minorum uncia, & radicis liquiritiæ drachmis binis, per horam dimidiam decoctæ, præbebant potum ordinarium, invicem cereviſiæ adhibendum.

Hunc alternum pilularum, balneorumque uſum, bis adhuc dicta ratione iterari ſuaſi; atque, ut ſubinde externum, frigidumque vitaret aërem, a cereviſia caveret, cibis magis aſſis, quam elixis veſceretur, ac interdum decoctum avenæ, oleo amygdalarum nuptum ſorberet, præcepi. Sic remittebant ſenſim artuum dolores, ac contractura; ulcera, extrinſecus unguento digeſtivo, interdum cum balſamo vitæ remixto, purgata coaleſcebant: accedentibus copioſiori ſputationi, fauciumque intumeſcentiæ, gargarismatibus, quæ ex ſalvia, maſtyche, radice glyzirrhizæ, paſſulis majoribus, floribusque roſarum rubrarum, aquæ & vino rubro incoctis parata erant, ſuccurrebatur; frontisque tumoribus emplaſtrum imponebatur, balnei tempore duntaxat remotum, quod ſic ſe habebat: Recipe emplaſtri Vigonis cum mercurio unciam unam & ſemis, balſami ſulphuris therebinthinati drachmas duas, camphoræ, croci ana drachmam unam, M. F. l. a. emplaſtrum.

His

His per quatuor hebdomades rite uſurpatis factum eſt, ut conſolidatis ulceribus, ſopitisque doloribus, adpetitus rediret, corpus pingueſceret, & ægra priorem perfecte recuperaret ſanitatem.

Epicriſis.

EXhibet nobis hujus morbi deſcriptio ſymptomata acerbiſſima, quæ procul omni dubio, non tam a cauſſa interna, nimirum corruptione & impuritate humorum, ex impeditis excretionibus, & potiſſimum menſium ſuppreſſione orta; ſed potius a cauſſa externa, ſcilicet miasmate, ex impuro coitu ſuſcepto, ſuam trahunt originem. Hoc enim non tantum graviſſimi dolores, qui perioſtium, atque artuum ligamenta obſident, & circa tempus nocturnum exaſperantur; ſed etiam exulcerationes, atque tubercula faciei, in fœtidam corruptionem abeuntia, ſatis abundeque teſtantur. Accedit etiam illud, quod hujus mali contumacia, quæ variis remediorum generibus, ſanguinem diluentibus, ac depurantibus, valde reſiſtit, non niſi heroicis, atque ex minerali regno petitis medicamentis expugnari potuit.

Illud extra dubium eſt, malum venereum multo magis exacerbari, & ſævioribus ſtipari ſymptomatibus, ſi corpus muliebre invadit, quod menſium ſuppreſſione ſimul laborat. Creſcit enim, atque augetur ita humorum impuritas, & frequenti conſtat obſervatione, ejusmodi contagium in corpore impuro cachectico, vel ſcorbutico ſuſceptum, & ægrotantibus & medicis negotium faceſſere: quoniam vehe-

mentia ſymptomatum ſubinde invaleſcit, quæ non adeo facile cedit remediis. Longe autem felicius res ſuccedit, quando corpus, quod puris & benignis humoribus gaudet, contagio venereo inficitur.

Perverſa hujus mali medicatio cumulum ipſi addidiſſe videtur. Nihil enim pernicioſius eſt, quam in ejusmodi morbis mercurialia ſive interne, ſive externe, ſine debito regimine uſurpare, præſertim, quando excretiones non ſatis recte ſuccedunt. Improbamus hoc loco refractum uſum turpethi mineralis, dum quotidie ad granum unum per quadraginta dies ſumtum fuit, neglecto regimine diaphoretico, & intermiſſo uſu diluentium. Ea enim eſt mercurialium indoles, ut intus ſumta fibras nerveas, & maxime glandulas laceſſendo, motum lymphæ adaugeant. Si itaque excretio humorum exagitatorum impedita fuerit, & particulæ medicamenti virulentæ intus remaneant, non ſolum benigni humores magis magisque corrumpuntur; ſed etiam tonus ac robur ſolidorum labefactatur. Unde plura, eaque triſtiſſima exſtant morborum exempla, qui a ſalivatione mercuriali, non rite adminiſtrata, ſuam habuerunt originem.

Discimus vero ex hac male ſuccedente cura mercuriali, luis venereæ ſanationem certa methodo, convenienti ordine, ac debito regimine eſſe adminiſtrandam. Non igitur mirum videri debet, quod medicus in auxilium vocatus, convenienti ordine adhibito, pertinacem hunc morbum cum omnibus ſymptomatibus feliciſſime exſtirpaverit.

CASUS

CASUS CXXII.

De maculis & tuberculis totum corpus, & faciem pertinaciter occupantibus.

LItterarum cultor, trium ac viginti annorum, habitus corporis ſtrictioris, nullas a teneris ſcorbutici humorum inquinamenti notas exhibens, nec parentibus tali labe infectis natus, binis abhinc annis, cum per biennium Lipſiæ jam commoratus eſſet, in dextra tibia ſupra malleolum, ex improviſo ſine evidenti cauſſa obortum ſenſit dolorem, ruboremque; qui parum curatus, ad totum pedem excurrebat, inque plura illius ulcera deſinebat. Domum reverſus, ope medicaminum internorum pariter ac externorum, decoctorum ex appropriatis herbis ac lignis confectorum, laxantium, ac balneorum, intra octodecim hebdomades ab hisce vitiis, quæ præter vehementes pedum dolores, nullas intulerant moleſtias, nec adpetentiam, nec ſomnum turbaverant, penitus ac feliciſſime liberabatur.

Perſanatus Halam ſe contulit, ibidemque cœlo exiſtente fervidiori, in corpus pugnando in palæſtra nimis calefactum, cereviſiam frigidam, eamque Lœbeginenſem, larga ingeſſit quantitate. Brevi poſt maculæ purpureæ primum ſparſim in facie, mox copioſiores, ac tandem per totum corpus, inque primis manuum cutim efflorescebant. Conſultus medicus, ut ve-

na incideretur, dein corpus dato laxante per biduum purgaretur, tum per quinque dies infuſum theiforme cum regimine diaphoretico ſorberetur, atque decoctum conveniens pro potu ordinario adhiberetur, imperavit. Quorum medicaminum uſu quinquies alternato, maculæ magis elevatæ, ſquamulas dimittere cœperunt; tumque partim evaneſcebant, partim pallidiores evadebant: ſub intenſiori vero frigore & latius vagabantur, & magis cœruleæ adparebant; hauſtoque copioſius vino, humorum ebullitionem, vultus ardorem, majoremque exanthematum ruborem perſentiſcebat. Tandem vero tantum non omnes diſparebant: at elapſo bimeſtri denuo recrudeſcebant.

Iterata ſuperius dicta medicatione, rurſus evaneſcebant; ſed incertis nihilominus temporibus, maxime ſi vino nimis indulſerat, iterum propullulabant. Hanc ſcenam ultra annuum tempus ludebant; neque præterea habebat juvenis, de quo conquereretur: etenim ciborum adpetentia, ſomnus, atque cunctæ corporis functiones ſuccedebant optime. Ipſæ maculæ interdum hinc inde moleſtum inferebant pruritum; cui ſi ſcalpendo faciebat ſatis, furfures ipſis inhærentes ſecedebant, ſub quibus exile ulcuſculum, ſaniem parciſſimam plorans, maxime in mento, ac angulis labiorum, cruſta obductum cernebatur: quod aqua mercurialis, quam mercurius in aqua forti ſolutus, inſpiſſatus, atque cum ſpiritu vini rectificatiſſimo permixtus conſtituebat, felici ſucceſſu conſolidabat. Ejusmodi maculæ, ubi deſiccabant; colorem primo obſcure rubicundum, mox flavum, tandemque pallidiorem inducentes exſpi-

ſpirabant. Præterea in cute brachiorum pedumque tactu explorabantur tubercula minora, ac duriora.

Tandem in uſum revocata ſuperiori curatione, adjunctoque pulvere quodam; totum malum feliciter expugnabatur. Ea vero ut innoteſcat, ſciendum eſt, infuſum, quo æger per binos dies purgabatur, ſic ſe habuiſſe: Recipe radicis polypodii unciam unam, rhabarbari electi, foliorum ſennæ ſine ſtipitibus ana unciam ſemis, agarici trochiſcati, cremoris tartari ana drachmas duas, ſeminis fœniculi drachmam unam. M. F. ſpecies, quarum drachma una, aqua fervente infuſa, inſtar potus Thée ſorbeatur. Deinceps infuſum, quod pro ſudore eliciendo potaverat, hoc erat: Recipe herbæ veronicæ, ſcordii, cardui benedicti ana manipulum unum, florum ſambuci pugillos ſex, aniſi ſtellati drachmas duas. M. D. Pro potu ordinario utebatur ſequenti decocto: Recipe radicis ſarſaparillæ uncias ſex, ligni Guajaci, radicis chinæ, ſcorzoneræ ana uncias duas, paſſularum minorum uncias quinque M. F. ſpecies, quarum unciæ tres cum quatuor aquæ menſuris in vaſe clauſo probe decoquantur. Pulveris denique, cujus noviſſima fit mentio, hæc erat formula: Recipe ceruſſæ antimonii, lapidum cancrorum ana drachmas duas, cinnabaris præparatæ drachmam unam, ſulphuris antimonii rite præparati grana duodecim. M. F. pulvis, cujus drachma pro doſi ſumatur.

Epicriſis.

SUnt aliquot egregiæ obſervationes, ad illuſtrandam non minus pathologiam, quam ad praxin ſtabiliendam valde idoneæ, quibus præcedentis caſus commemoratio medentes inſtruit.

Primum enim apertiſſime demonſtrat, efflo-reſcere interdum in facie, & reliquo corporis ambitu maculas purpureas, cum tuberculis, quæ citra ullum venereæ luis contagium cutim exulcerant. Non enim ægro confligandum fuit cum iis ſymptomatibus, quæ alias huic malo conſueta, & familiaria deprehenduntur, veluti ſunt acerbi artuum dolores, potiſſimum noctu infeſti, atque ingens virium languor, qui infectionem hanc preſſo pede inſequitur. Neque harum macularum origo ad ſcorbuticam diatheſin referri poteſt, quoniam ſigna, quibus illa manifeſtari ſolet, nimirum exulceratio, & putredo gingivarum, urina rubicunda, languor corporis, livor faciei, ac denique macularum in cute magnam ſuperficiem habentium, cum cœruleo colore adparentia, hic penitus deſiderantur.

Luculenter exinde perſpicimus, qua ratione in corpore ſano, & puro ingens impuritas ac defœdatio cutis repente generari poſſit. Hæc enim in præſenti caſu, haud aliunde provenit, quam ab immodico hauſtu potus frigidi, in corpus motu & exercitatione calefactum ingeſto; cujus magnam vim eſſe in producenda gutta roſacea, non ſemel, ſed multoties adnotavimus. Videtur autem nobis generatio hu-

jus

jus mali, hunc pœne in modum contingere: Sanguis lentus, ac ſpiſſus vehementiori motu, & exercitatione corporis, rapidiſſimo curſu ad minima vaſcula ſubcutanea propellitur; accedente jam potu frigido, qui ex ſinu ventriculi, cum reliquo ſuccorum alveo ad corporis ſuperficiem fertur, protinus motus humorum ſiſtitur, qui ubi ſtaſin conceperint, relaxatas fibras erodunt, atque exulcerant. Quam difficulter autem cutis textura, quæ tota nervea, ac fibroſa eſt, deſtructa redintegretur; eos haud fallit, qui frequentius in artis operibus verſantur. Quo minus mirari oportet, quod hic affectus adhibitis licet admodum efficacibus, eique appropriatis remediis, laxantibus, diaphoreticis, ſanguinem depurantibus; non tamen ex toto debellari potuerit; quippe quem ternis vicibus repullulaſſe accepimus.

Illud inprimis hoc in caſu notandum eſt, quod tumores quidam ſubcutanei in artubus deprehenſi fuerint; qui ſane nihil ſunt aliud, quam glandularum intumeſcentiæ, quibus efficitur, ut lympha libero ſuo progreſſu ac tranſitu orbata, hinc inde in vaſis ſubſiſtat; ipſaque mora quandam acrimoniam concipiat. Habent enim hæc tubercula communem cauſſam cum maculis, quæ in cute efflоruerunt, frigidam ſcilicet potionem, quæ lymphæ coagulum ac ſpiſſitudinem inducendo, obſtructionibus glandularum cauſſam, & occaſionem ſubminiſtrant. Atque hinc eſt, quod ejusmodi cutis vitia non prius deleri poſſint, quam illi glandularum infarctus reſoluti fuerint, id quod toties totiesque compertum habemus.

Obſervatione dignum eſt, quod contumax ſca-

ſcabies, aliæque cutis defœdationes, quæ ſæpius revertuntur, fruſtra tentatis omnibus aliis remediis, non faciliori modo exſtirpari poſſint, quam ſi diaphoreticis miſceantur mercurialia, & ſulphura mineralium, quæ externe etiam adhibita præſtantiſſimam opem ferunt. Exquiſitam enim vim obtinent, tenuiſſimos ductus penetrandi, unde & ſubſiſtentes humores potenter reſolvunt, & glandularum obſtructiones promte expediunt, ita prorſus, ut in expugnanda lue venerea omnibus aliis remediis antecellant. Ex quo ſane planum, ac perſpicuum evadit, quam generoſa virtute inſtructa ſint medicamenta chymica, quantumque valeant ad debellandas paſſiones chronicas, quarum contumacia levioribus remediis ægerrime ſuperatur.

CASUS CXXIII.

De affectu puſtulari pruriginoſo.

Vir quidam ætatis conſiſtentis, tribus abhinc menſibus, media hyeme, ſub nuptialibus feſtivitatibus, ſaltando corpus inſigniter commovit, atque poſtridie aëri frigido, humidoque diu expoſuit. Hinc eadem adhuc veſpera catharrali faucium adfectione infeſtatus, elapſo triduo podagra prehenditur, ſatis miti, & poſt dierum quatuordecim decurſum evaneſcente. Sub hac ex improviſo, dolore quodam circa dorſi ſpinam in latere ſiniſtro noctu cor-

corripitur: quem locum, cum expergefactus, leviter inflammatum conſpiceret, linteisque calefactis foveri curaret, obſidebant puſtulæ cum inſigni dolore. Sequenti nocte a ſpina dorſi per ſiniſtrum abdomen erumpebant efflorescentiæ, inſtar lichenum; tumque ſequebantur puſtulæ, in majores ſenſim veſicas coëuntes; quæ ob inſignem, quem inferebant, pungentem dolorem, diſſecatæ ſerum plorabant lividum. Nullus in externa cute adparuit tumor; moleſta autem intus vexabat ſenſatio, ponderis cujusdam, cutem inter ac musculos innati, quod ad levem contactum acutiſſimas exhibebat puncturas; atque jungebantur alvi ſegnities, perpetuæque vigiliæ.

Oppugnabat hæc ſymptomata medicinis leniter diaphoreticis, antispasmodicis, externe cataplasmatibus ex herbis emollientibus, quæ ingentem excitabant pruritum: & frictiones per calidiora lintea, dolores relinquebant, quales acus cuti inferunt: ſpirituoſa vero prorſus exaſperabant malum. Mane loco infuſi herbæ Theebois, decoctum radicis chinæ, ſarſaparillæ, pimpinellæ, hermodactylorum, atque ligni ſaſſafras potabat; & ex hoc ter quotidie triginta guttas Elixirii nervino-ſtomachici, quod eſſentiam corticum aurantiorum, cascarillæ, gentianæ rubræ, liquoremque anodynum habuit, adſumebat. Quibus votis nondum reſpondentibus, noviſſime dolenti regioni adplicabat emplaſtrum diachylon compoſitum diaphoreticum, cum ſpermate ceti, caſtoreo, camphora, atque croco ſubactum: quod loci iſtius ſudorem, majoremque pruritum movebat, mox vero inſigne levamen inferebat. Interim

terim quum in dicto ſiniſtro latere adhuc præſto ſit locus, qui tenſivum, & ad quemvis contactum, pungentem refert dolorem: ad hunc penitus expugnandum, ſalubre anhelat conſilium.

CONSULTATIO.

Singularis, quo cum per aliquot menſes, vir ſpectatiſſimus conflictatur affectus; non alius eſt, quam puſtularis ſcorbuticus, a dyſcraſia humorum, ſalſis, acribus, impuriſque ſordibus refertorum originem trahens. Hanc in ſanguinis maſſa jam diu delituiſſe, vero eſt ſimillimum; quum autem æger ſub memoratis nuptiis, gulæ forſan nimium indulſit, dein corpus vehementiori ſaltatione exagitavit, ac brevi poſt ſub frigido diutius verſatus aëre, ſalutarem perturbavit tranſpirationem, commovit utique, ac quaſi ſuſcitavit ſilentem hactenus hoſtem. Unde catharrales primum faucium adfectiones, ac podagricos pedum dolores expertus; his per metaſtaſin ad dorſi ſpinam retrocedentibus, in moleſtum illum, quo adhuc laborat puſtularem pruriginoſumque incidit morbum.

Quum vero iſtæ efflorescentiæ, ſalutari plane conſilio, ad cutis ſuperficiem ſint compulſæ: eo reſpicere decet medentem, ut naturæ ductum ſequutus, iis potiſſimum utatur remediis, quæ integram ſanguinis ac humorum maſſam depurandi, ſaliaque ſcorbutica attemperandi, ad exitum diſponendi, & per alvum cutimque e corpore proſcribendi virtute pollent. Quo quidem fine in hiſce caſibus pro

potu

potu ordinario præſcribere ſuevi decoctum, ex radice ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, liquiritiæ, raſura cornu cervi, ſemineque fœniculi paratum. Deinceps bis quavis hebdomade corpus infuſo mannato, rhabarbarino, cremori tartari nupto purgari; reliquis diebus mane liquorem meum anodynum, cujus tres partes, cum una ſpiritus bezoardici Buſſii, vel tinctura bezoardica ſint remixtæ; vesperi vero, ad promovendam tranſpirationem, pulverem diaphoretico-cinnabarinum adhiberi curo. Non minus iis, quorum ventriculus fert, potum ſeri lactis cum inſigni fructu commendare ſoleo. Ex topicis emplaſtrum Barbette camphoratum, cum oleo hyoſcyami ſubactum, vel ſolus ſpiritus vini, leviter rectificatus, partique dolenti inunctus, egregium adferre obſervantur adjumentum. Quibus remediis, per aliquot hebdomades continuatis, ſi perſanetur hæc moleſta adfectio; excellentiſſimum in totum corpus inde reſultabit emolumentum.

CASUS CXXIV.

De atonia partium poſt inſultum apoplecticum.

VIr quidam ætatis conſiſtentioris, poſt ingentem diuturnumque mœrorem tribus abhinc annis apoplectico correptus inſultu, loquelæ impotentiam per aliquod tempus retinuit, ſiniſtrique brachii paralytodeam reſolutionem.

Ab

Ab his moleſtiis congruis medicaminibus, unguentis, fotibusque vindicatus, in novas incidit: Namque primum inſignis muci viſcidi, tenacisque copia fauces, maxime linguam occupabat, tam largo proventu, ut cultro abradi; nullis vero medicinis exſtirpari potuerit. Succeſſu temporis ſponte imminutus dictæ pituitæ a faucibus affluxus; ad partes, ac viſcera, chyli elaborationi inſervientia vertiſſe, iisque obturatis, legitimum corpori nutrimentum ſubtraxiſſe videtur: ſiquidem totum corpus adeo contabeſcere cœpit, ut medicus quidam, niſi integra, qua ægrotus fruebatur, ciborum adpetentia, & urinæ ſufficiens mictio obſtiterint, veram ſuſpicatus fuerit atrophiam. Hanc vero alter medicorum, quorum quinque tunc conſuluerat, omnino accuſabat; tertius ſupponebat atoniam glandularum, quæ in ore ſitæ ſunt, & hinc pendentem nimium pituitæ, neque purulentæ, neque fœtidæ, ſed albumini ovorum ſimilis effluxum; quare vomitoriorum uſum commendabat. Quidam haud incelebris vir valde collaudabat aquas Selteranas, lacti nuptas; quas, etiam ægrotans, confirmantibus id conſilium ſcriptis Hoffmanni, quæ in hunc finem legerat, cum lacte caprino, per octo circiter potavit hebdomades; atque tum, accedente pedum tumore, omiſit. Interim id ſequebatur incommodi, ut pingueſceret quidem ſuperior corporis pars, & pedes detumeſcerent; ſed inſimul adeo emarceſcerent, ut nihil fere carnoſæ ipſis ſupereſſet ſubſtantiæ: præterea ardor ventriculi, maxime circa horam tertiam pomeridianam ſæpenumero vexabat, nec cedebat prius, quam donec, intruſo faucibus

cibus digito, multa pituitæ quantitas fuerit eructata.

Noviſſime igitur nullus adparet tumor; at vix unus vel alter effluxit menſis, cum ex improviſo gravi colica, eaque flatulenta prehenderetur. Flatus retenti magna in canale inteſtinorum movebant murmura; & alvus claudebatur pertinaciter: donec infuſis ano quinque ſucceſſive clyſteribus, qui habebant lac, oleum olivarum, & ſal commune, copioſiſſimæ moverentur dejectiones, cum ſtercoribus albis, & muci albi tenacisque inſigni quantitate conſpicuæ. Abhinc vero ciborum urgetur faſtidio; & ſi præter adpetentiam aſſumſerit forſan edulia, eructat primo poſt moleſtos conatus multum muci; tum ſequuntur laborioſi vomitus, & hos excipit inteſtinorum flatulenta diſtentio, & alvi contumax obſtructio. Hæc nullis ſubſidiis, nec nitroſis, nec roborantibus, niſi ſolis clysmatibus reſerari potuit; ut ideo medici nimiam inteſtinorum atoniam, ab inſultu apoplectico relictam, & roborantibus oppugnandam accuſarent. Nec ſilentio prætermitti debet, haſce colicas ac flatulentas moleſtias, olim cum pedes eſſent tumidi, neutiquam exercuiſſe ægrum; his autem ſponte, absque ullo adſtringentium medicinarum uſu detumeſcentibus, demum ſucceſſiſſe. Juſtiſſima hinc reſultat ſuſpicio, ne tandem inſequatur tympaniticus tumor; a quo ut præcaveatur, & a præſentibus reſtituatur ægritudinibus, tuum, Vir Illuſtris, flagitat conſilium.

CONSULTATIO.

SUmma ſymptomatum, quibus poſt perſanatam apoplecticam linguæ potiſſimum, atque ſiniſtri brachii reſolutionem, quantum quidem ex datis ad me litteris percepi, Vir conſultiſſimus premitur, ea eſt, quod primum inſignis muci ſpiſſi viſcidique copia linguam faucesque obſederit; quæ ſubinde cum ſaliva pariter ac cibis deglutita, vim ventriculi digeſtivam labefecit, & corrupto nutritio ſucco, totius corporis tabem induxit. Hiſce tandem acceſſit flatulenta colica, & contumax alvi obſtructio: qua ope clyſterum, multum pituitæ ſecum ducentium, reſerata, crebris vexatur vomitibus, & depravata laborat concoctione. Cuncta vero hæc ſymptomata, meo quidem arbitrio, ab atonia ſive robore ac vigore partium nervoſarum ac fibroſarum, poſt apoplecticam acceſſionem, deperdito, primam traxerunt originem. Namque ob reſolutum partium ſolidarum robur, plerumque fit, ut ſucci vitales per illas tardius progrediantur, ſeroſi autem ac ſalivales humores hinc inde ſecreti ſubſiſtant, & propter diuturniorem ſtagnationem in faucibus, œſophago, ventriculo, ac inteſtinis, ſpiſſam tenacemque acquirant indolem. Hinc porro, destructo motu inteſtinorum periſtaltico, alimentorum digeſtio pervertitur, ac chylus iners, minusque ſpirituoſus generatur: unde uberior flatuum, abdomen & ventriculum diſtendentium proventus, & alvina obſtructio, preſſo ſequuntur pede. Nec itaque vanus ſuboritur metus, ne ætate provectiori exiſtente, niſi con-

gruis remediis malo obviam eamus, cachectica tandem ſuccedat corporis depravatio.

Quare ut recta feratur medela; monendum prius duco, vomitoria, non minus, quam aquas minerales tam Sedlicenſes, quam Selteranas, cum lacte maritatas, in hisce morborum generibus, plus plerumque damni, quam adjumenti inferre; quippe quæ robur ventriculi, ac reliquorum viscerum jam debilitatum, magis deſtruendi, ac pervertendi potentia pollent. Ea potius in uſum vocare decet medicamina, quæ lentam ſpiſſamque pituitam incidendi, tonum ventriculi ac inteſtinorum confortandi, flatus discutiendi, & excretiones ſalutares, quæ per alvum, cutim, ac urinam fiunt, facilitandi prædita ſunt virtute. Atque pauca profecto ſunt, quæ hoc fine commendarem remedia; ex quibus primum eſt infuſum theiforme, mane ſorbillandum, quod ſic conficitur: Recipe herbæ veronicæ, ſcordii ana manipulum unum, ſeminis fœniculi drachmas duas, cardamomi minoris drachmam unam. Conc. Cont. F. ſpecies. Ante hujus potationem pariter, ac hora pomeridiana quarta, drachmam dimidiam electuarii, in vino aquæ nupto adſumendam ſuaderem; cujus hæc eſt formula: Recipe radicis rhabarbari unciam ſemis, pimpinellæ, ari, ſuccini præparati, ſeminis cymini æthiopici, extracti centaurii minoris, corticis cascarillæ ana drachmam unam, julepi corticum aurantiorum uncias duas. M. F. electuarium. Tum quoque egregiam præſtabit operam, ſequens mixtura: Recipe tincturæ antimonii acris, eſſentiæ ſuccini ana unciam ſemis, ſpiritus ſalis ammoniaci drachmas duas. M. F. mixtura, cujus ſexagin-

ta guttæ veſperi ſub ſomni tempus capiantur. Et denique, cum cereviſia hisce morbis prorſus ſit inconveniens, hujus vices commode ſupplebit, & potui ordinario, conjuncto vini generoſi uſu, inſerviet hoc decoctum: Recipe radicum ſarſaparillæ uncias ſex, cichorei, glyzirrhizæ ana unciam unam, ſeminis fœniculi drachmas duas. Conc. Cont. F. ſpecies, quarum binæ unciæ cum tribus aquæ menſuris ſunt decoquendæ. Ceterum ſecundare expediet horum medicaminum effectum recto victus genere; in quo ab animi affectibus cibisque flatulentis & concoctu difficilibus, veluti ſunt legumina, olera, poma &c. ſtudioſe ſibi cavere; & potius corporis exercitationi, cœlo exiſtente ſereno, per vectionem, vel equitationem inſtituendæ, probe ſtudere, ægrotum oportebit.

CASUS CXXV.

De defluxionibus ſeroſis diuturnis ex hæreditaria diſpoſitione.

VIr quidam octo & triginta annorum, temperamenti cholerico-ſannguinei, habitus corporis tenerioris, atque ſiccioris, animique ſenſibilioris, parentibus natus eſt valetudinariis: ſiquidem pater poſt varias, quas paſſus eſt, ægritudines tandem aſcite, mater vero arthritide vaga diu cruciata, apoplectico demum inſultu, ter quidem recidente perierunt. Quare noſter

noſter etiam, a teneris, hæreditatis quaſi pœnam luens, ægrotandi onus toleravit: namque puer variis defluxionibus faucium non minus, ac febribus, & tuſſi catharralibus divexatus, his remittentibus, nono circiter ætatis anno, fœdam incidit capitis tineam. Huic, elapſo demum triennio, perſanatæ, ſucceſſerunt bina duntaxat ulcera ſerpiginoſa, cruſtoſa, crinibusque inſtar plicæ Polonicæ permixta, quæ utrumque capitis latus obſederunt, ac perpetuo ſeri acris ſtillicidio, ægrum ad decimum octavum ætatis annum exercuerunt: tum vero evulſis crinibus, & impoſito ipſis emplaſtro Norimbergenſi, absque internorum remediorum uſu, exſiccata coaluerunt.

Abhinc primum ſatis bene habere videbatur; ſed transactis tribus annis, ex improviſo vehementioribus corripiebatur ſternutamentis; quæ alvi obſtructione, capitis doloribus, atque ſeri acrioris, vicinas partes arrodentis, ex oculis naribusque ſtillicidio ſtipata, ſoluta poſt triduum alvo conquieſcebant. Tum rurſus per biennium valuit; quo peracto, eadem ſymptomata ipſum prehendebant, & per paroxysmos, qui quotidie hora matutina nona incipientes, cum pertinaciſſima alvi conſtipatione, horrendisque capitis ac oculorum doloribus, ad tertiam pomeridianam inhærebant, octo diebus moleſta erant. Conſultus medicus, catharralem ſuſpicatus febrem, dedit pulverem præcipitantem; quo veſperi ſumto, magna inteſtinorum tormina, inque primis gravativum in hypochondrio ſiniſtro dolorem paſſus, per totam noctem inquietus diſcurrebat; donec ſequuto mane alvi profluvio, omnes dolores, atque

 lym-

lymphæ ſalſæ per nares, oculosque ſtillicidium ſimul & ſemel evaneſcerent, & ipſe prorſus convaleſceret.

Verum ab hoc tempore, anno nimirum ætatis vigeſimo tertio, ad hanc usque diem dictis moleſtiis obnoxius, easque per intervalla, maxime poſt quamvis tempeſtatis mutationem, modo graviores, modo mitiores paſſus fuit. Fonticuli inciſionem a medico quodam commendatam reſpuit; ſed ante quatuordecim annos ex Illuſtris Hoffmanni conſilio, infuſa theiformia, decocta pro potu ordinario, blanda laxantia ac temperata pediluvia, eo effectu adhibuit, ut ſub hac curatione, quam ob ſtomachi, aquæ calidioris potuum neutiquam ferentis debilitatem, haud ultra tres continuare poterat hebdomades, rariſſimam mali ſui acceſſionem ſenſerit. Sed hac abſoluta, eadem ac olim frequentia & vehementia recruduit morbus: quem medicus quidam oppugnaturus, peccantem materiam, datis in hunc finem remediis per urinam, ſudoremque eliminare ſtudebat; at nullo modo fine ſuo potiri poterat. Tandem, elapſo circiter anno, ſponte ſuccedebant hæ excretiones: ſiquidem quovis diluculo, erumpebat per totum corpus, ſudor copioſus, acerrimus, faciem excorians, & pro tempeſtatis ratione plus minus gravem odorem ſpirans. Et quo largior ac expeditior promanabat dictus ſudor; eo certe & rariores, & mitiores recurrebant memoratæ adfectiones; præſertim, quum ſub iis ſudoribus, ciborum cupiditas periret, & alvi ſuccederet obſtructio. Namque antehac hæc erat paroxysmorum idea: antecedebat plerumque juſto avidior adpetentia, ſe-

ſequebantur extremorum frigus, alvi obſtructio, ſomnolentia, totiusque corporis languor; tum excipiebat primum narium ſiccitas, dein ſternutatio, & tandem lymphæ acrioris per nares & aures deſtillatio: quæ ſymptomata non niſi crebriori narium emunctione mitigari poterant; & ſub tempeſtate ſerena, ſimul tamen ventoſa ac frigida gravius infeſtabant, quam cœlo exiſtente pluvioſo.

Languentis igitur adpetitus vigorem inſtauraturus, & alvinæ excretionis ſucceſſum adjuturus, præter pulveres temperantes, blanda laxantia, atque venæſectiones, acidulis uti cœpit Pyrmontanis, & ſubinde Egranis: & licet hæ ante binos annos cum lacte caprino potæ, vertiginem reliquerint, quæ hauſtis Sedlicenſibus, tuſaque vena, prorſus ceſſavit; attamen ægroto quoad reliqua ſymptomata inſigne tulerunt ſolamen. Tandem vero menſe præſentis anni Majo accidit, ut in febrem continuam, cum atrociſſima capitis dextri hemicrania ſtipatam delaberetur; quæ cum febris incremento invaleſcebat; & quotidie hora matutina nona invadebat, duodecima acutiſſimum dolorem inferebat, & pomeridiana tertia remittebat. Accedebant præterea in artubus ejusdem lateris, ſpasmodici motus, cum levi mentis perturbatione, totiusque lateris refrigeratione conjuncti: quæ cuncta ſymptomata, cum decreſcente febre mitigabantur, ac denique larga ſolvebantur diaphoreſi.

Abhinc deſiderato a priſtinis moleſtiis gaudet otio; nec illis, niſi leviſſimis, atque vix notabilibus, ſub tempeſtate inimica, adficitur. Videtur igitur jam rectiſſime valere; & ad

præſervandum penitus morbum, pulveribus ſalinis præcipitantibus utitur, diætæque regulas curatius obſervat. Cœna ipſi eſt prandio liberalior; ſub qua hauſtus vini generoſi ſumtus, majus fert emolumentum: quam ſi inter prandium capiatur. Potui ordinario inſervit cerevisia Martisburgenſis. Ceterum pulſus eſt durus, alvus paululum ſegnis, urina naturalis, & tranſpiratio horis matutinis bene ſuccedit: ſed ſomnus obſervatur interruptus, ac inquietus.

Epicriſis cum conſilio.

EX præmiſſa morbi hiſtoria, multa animadvertere licet momenta, quæ morborum chronicorum pathologiæ magnam fœnerantur lucem. Namque notari primum meretur, ægrotantem noſtrum parentibus valetudinariis, & præſertim matre, arthritide vaga ſcorbutica, & inſultibus apoplecticis diu vexata, fuiſſe natum. Hinc enim factum eſſe videtur, ut ille non modo ſuccos acres, ſerumque impurum, verum quoque nervoſum genus valde debile, ex utero quaſi materno ſibimet contraxerit, ac obtinuerit; & hinc a prima ſtatim infantia, ob ſeri impuri nativam veluti in partibus glanduloſis agnationem, catharris variis, ſerique deſtillationibus laboraverit. Verum nulli fere deprehenduntur morbi, qui tam ægram admittant curationem, omnemque fere remediorum vim reſpuant, quam illi, qui vitiata per hæreditariam diſpoſitionem tam fluidarum, quam ſolidarum partium temperie nituntur. Et inde præclarum reſultat axioma, quod, cum cognitio morborum, quibus parentes laborarunt, in

di-

dijudicandis æque ac ſanandis morbis chronicis, inſignioris ſit uſus, omnem medicum de ea ſibimet comparanda, ante omnia eſſe oportere ſolicitum.

Æque notabile eſt, poſt inſequutam capitis tineam, evanuiſſe protinus catharrales affectiones: quoniam ſcilicet, ſero illo impuro viſcidoque, ad unum locum compulſo, ac quaſi concentrato; reliquæ partes ab ejus copia liberantur. Exinde patet, unam eandemque cauſſam pro varia locorum, quæ occupavit, ratione, diverſas inducere ægritudines. Atque ſic planiſſime perſpici poterit ratio, cur cohibito tandem ſeri impuri per ulcuscula capitis effluxu, illud magis ad interiores ac membranaceas partes, maxime narium decubuerit, hasque graviter vellicando, horrendos capitis dolores, moleſta ſternutamenta, & copioſum acrioris lymphæ ſtillicidium progeneraverit.

Docet porro hæc obſervatio, morbos hæreditarios, per ſtatos circuitus plerumque recrudeſcere. Hi vero in noſtro ægrotante atrocioribus capitis ac oculorum tormentis, ſe potiſſimum exſeruerunt: quæ præſertim in regione ſinuum, quos frontale os ſupra oculorum orbitas format, tyrannidem exercuerunt. Dependent ejusmodi dolores a ſæpius memorato ſero, acri, viſcidoque; tunicam illorum ſinuum internam, nervoſam, ac pituitariam obſidente; & ab aëris mutatione, flantibusque præſertim ventis aquilonaribus, admodum exacerbantur; nonque prius ceſſant, quam procurato iſtius ſeri per nares exitu.

Attentione non minus dignum eſt, illos adfectus, quos copia ſeri, in parte quadam ſtagnan-

gnantis fovet, mitigari, quin curari etiam poſſe, per univerſalem totius corporis ſudorem, qui ſæpius cutim omnino arrodit, ac excoriat. Et hinc adparet, quam ingentem acrimoniam humores concipere poſſint, in iis maxime ſubjectis, quæ a primis incunabulis malignos ac impuros obtinuerunt ſuccos.

Confirmat etiam caſus noſter, quantæ utilitatis ſint ſanguinis miſſiones, & aquarum mineralium, inque iis Egranarum uſus. Certa enim fide aſſeverare poſſum, in hæreditariis, iisque morboſis diſpoſitionibus tam mitigandis, quam agraviori periculo præcavendis, non præſtantiorem eſſe medicationem, quam quæ per fontes ſoterios, conjuncto recto rerum non naturalium, motus corporis, eorumque remediorum, quæ ſalutares per alvum, ſudorem, ac urinam promovent excretiones, uſu inſtituitur.

Nec ſilentio prætermittendum eſt, paroxysmos ac dolores cephalalgicos in noſtro ſubjecto a refrigeratione extremorum, ingenti corporis languore, & alvi obſtructione incepiſſe: utpote quod momentum, in omnibus morborum generibus, quæ ſpasmodicis motibus complicantur, & humores a ſuperficie corporis ad partes compellunt interiores, adnotare licet.

Denique regulæ inſtar perpetuæ tenere oportet, quod ea ſymptomata, quæ partem quandam frequentius exagitarunt, licet, adhibita convenienti medicatione, penitus diuque conquieverint, nihilominus accedentibus forſan aliis morbis, maxime febrilibus, mox veluti reſuſcitata, iterum jungantur. Sic in noſtro caſu febri continuæ protinus ſupervenerunt hemi-

mi-

micranici dolores; qui febriles motus utique reddunt & acerbiores, & moleſtiores.

Quæ cum ita ſint, & a me deſideratum fuerit, ut viam potiſſimum monſtrarem, qua ægrotus ab ulteriori mali recurſu præcaveri poſſit: commendavi acidulas Selteranas, cum lacte aſinino, ſequentem in modum potandas. Sumto ſcilicet vesperi laxante, quod ex magneſiæ albæ drachma una, & ſalis Epſonenſis drachmis duabus concinnatur, ut ſequenti mane dictorum fontium, quantum lagæna dimidia capit, tepefactarum ſorberet; ſequentibus vero diebus aquas iſtas, binis partibus cum una lactis aſinini permixtas, lagæna, quæ ad continendas aquas Tœnſtadienſes utimur, exceptas, & intra aquam ferventem tepefactas, pondere unius libræ hauriret, ſuaſi: qua potatione per tres hebdomades continuata, iterari dictum laxans, tumque finiri curationem imperavi.

Interim, ſi ſub hoc fontium uſu, alvi forſan ſegnities acceſſerit; huic ut mannæ in iisdem fontibus ſolutæ binis unciis obviam eatur; quavis inſuper vespera corpus moderate moveatur; & in vicem cereviſiæ pro potu ordinario ſequens adhibeatur decoctum, juſſi: Recipe radicum ſcorzoneræ, ſarſaparillæ ana uncias quatuor, glyzirrhizæ, cichorei, fœniculi ana uncias duas. M. F. ſpecies, quarum binæ unciæ cum tribus aquæ menſuris per horam dimidiam decoctæ, conjuncto vini Burgundiaci hauſtu, potentur. Non minus mixturæ ex eſſentia corticum aurantiorum, ac gentianæ rubræ, æquali pondere permixtæ quadraginta, aut Elixirii balſamici octoginta guttas, ſub epulis ex ultimo hauſtu capiendas ordinavi. De-

nique

nique contra capitis dolores, ſi forſan reciderint, externe fronti ac temporibus adplicandum ſuaſi balſamum meum vitæ; & ſub eorum acerbitate, ut alvus, ſumtis in hunc finem veſperi drachmis duabus ſalis Anglicani, mane vero quatuordecim pilularum mearum balſamicarum, ſervetur aperta, injunxi.

CASUS CXXVI.

De affectu arthritico vago ſæpius recrudescente.

Vir quidam fere ſexagenarius, ob varias refrigerationes ac fatigationes corporis, quibus olim ſub itineribus vi muneris ſæpius inſtituendis obnoxius fuit, per viginti jam annos arthritide vaga ſcorbutica laboravit. Mitiores tamen ſemper fuerunt hi dolores, maxime ſi ſub iſtis corpus in quiete, vel in lecto decumbens, vel ſellæ inſidens conſervavit; neque tum ardorem, nec ſitim præternaturalem ſenſit. Hæc articulorum tormenta, aliquot abhinc annis in pleuritidis ſpuriæ forma latus ſiniſtrum divexarunt; ſed adhibitis convenientibus medicinis, ac emplaſtris ſedata, huc usque ſiluerunt. Sub hujus demum anni auſpiciis ex improviſo atroces in dextrum latus irruerunt dolores, ægrum lecto affigentes, & non modo ob conjunctos vomitus calculum renalem mentiebantur, verum etiam ob accedentem inſigniorem corporis contabeſcentiam, febris lentæ ſuſpicionem movebant. His conſopitis, iter ipſi rur-

rurſus erat faciendum; in quo cum rapidiori curſu veheretur, recurrebant dicti lateris dextri dolores tanta vehementia, ut interrupto itinere, lectum petere cogeretur. Et convenienti methodo hæ moleſtiæ iterum conquieſcebant; at relinquebant tenſivum dolorem, qui mox dextrum, mox ſiniſtrum latus occupans, poſt incurvatum ſcribendi cauſſa corporis ſitum atrocior urgebat; ab obambulatione vero, aut quietiori intra lectum decubitu prorſus ſolvebatur.

Menſe Julio, peracto iterum itinere, articularis recidebat morbus, totumque fere corpus, magnis tormentis diſtorquebat; cum inſigni carnoſæ illius ſubſtantiæ conſumtione: atque vix mitigato hoc paroxyſmo, præter conſuetudinem novus ſuccedebat, longe atrocior, cumque tenſivis dextri lateris doloribus ſtipatus. Hoc quoque poſt longum tempus levato, octobri menſe ex vena in ſiniſtro pede tuſa, cruor larga detrahebatur copia, floridus, & multo ſero permixtus: quo facto, ingens ſequebatur humorum ebullitio, ut aliquot noctes inſomnes tranſigere teneretur. Per novem vero noviſſimos dies ſomno rurſus tranquillo fruitur; & ciborum integra gaudet appetentia. Interim nec ſæpe memorata illa dextri lateris tenſio penitus ceſſavit; nec vires, nec corpus priſtina ceperunt incrementa: quod fere non miratur æger, cum noviſſimo anno, nullum plane ab arthriticis doloribus, ſub vario morbi genere ſibi invicem preſſo pede ſuccedentibus fuerit otium, hisque ſemper depaſcens calor, metum febris lentæ injiciens ſupervenerit.

Medicus quidam accuſavit renis dextri exulce-

cerationem, niſi inveteratam, ſaltem incipientem: verum æger calculum huic ſententiæ hactenus addere recuſavit. Namque dolor in dextro latere nec perpetuus, nec fixus eſt; ſed corpore probe calefacto evanescit, &, licet levior, ad ſiniſtrum latus tranſit: ex utroque vero laterum non raro ad os ſacrum, & femora decumbit, malumque format iſchiadicum. Neque hunc dolorem ex concuſſione corporis ſub vectione celeriori exacerbari ſenſit; & denique putat, futurum eſſe, ut vehementioribus agitaretur moleſtiis, ſi renum ſubeſſet ulcus.

Quare anceps fere hæret, cui potiſſimum cauſſæ dictum in latere dextro adſcribat ſymptoma: mox enim, ſcorbuticam ſaburram dicto lateri firmius impactam, dolorem iſtum excitare credit: mox ſuſpicatur calculum renalem. Licet enim nunquam excreverit lapillos; attamen poſt uſum pulveris cujusdam lithontriptici, materiam matulæ adhæſiſſe deprehendit, quæ jamjam inſtar argillæ flava cernitur. Mox porro ſibimet imaginatur, deſtructam a ſuccis eſſe vim digeſtivam, & inde generari chylum minus ſpirituoſum; qui cauſſa eſſet contabeſcentiæ: ſed cum alvus probe ſuo fungatur officio, nec indigeſti excernantur cibi, ab hac quoque recedit opinione. Quicquid vero ſit, tuum, vir Experientiſſime, flagitat conſilium: quo & corporis decremento ac maciei ſuccurrere, & ab arthriticis inſultibus, ipſoque, ſi præſto fuerit, calculo ſe præcavere, ac ſublevare queat.

RESPON-

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Corporis totius languor, & contabeſcentia, arthritis vaga, pleuritis ſpuria, podagra, dolores tenſivi in regione dextri renis, ac reliqua cuncta, quæ virum ſpectatiſſimum immaniter tractarunt, ſymptomata, unicum agnoſcunt fundamentum, quod in diatheſi humorum, atque lymphæ ſcorbutica potiſſimum latere videtur. Perpetuæ enim eſt obſervationis, quod, ſi vitales ac nutritii ſucci a blanda & naturali temperie receſſerunt, & partibus ſalinis, ſulphureis, aliisque excrementitiis imbuti ſcatent, omnis & nutritio, & vigor cunctarum ſenſim imminuatur partium. Neque vero ex iis, quæ ægrum infeſtant, ægritudinibus exitium adhuc metuendum eſſe credo; nec ullæ febris lentæ, vel ulcerationis renum aut veſicæ notæ exinde adparent: ſed tenſivus ille dextri lateris dolor, qui tantum infert metum, a materia acri arthritica, mox ad tunicas inteſtinorum nerveas, mox ad renes atque veſicam decumbente, atque cum urina excreta, natales ſuos mutuatur.

Quare ſi ſpectemus curationem; hujus cardo in eo conſiſtit, ut humores a ſordibus ac impuritatibus ipſis inhærentibus prorſus liberemus. Quod quidem opus, cum arthritica ſcorbuticaque ſaburra, inſtar fermenti, altas jam egiſſe videatur radices, perarduum ac difficile eſt: experientia tamen fultus, minime dubito, quin ope diæteticorum medicaminum non minus, ac pharmacorum convenientium & roborantium & corrigentium, in noſtro ægro-

grotante, votis ſimus potituri. Atque hunc in finem primum cereviſiæ uſum valde improbo, ejusque in vicem potius commendo ſequens Decoctum: Recipe radicis ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, raſuræ cornu cervi ana uncias quatuor, cichorei, glyzirrhizæ, chinæ ana unciam, ſeminis fœniculi unciam ſemis. M. Conc. D. S. ſpecies, quarum duæ unciæ ex tribus aquæ menſuris ſunt decoquendæ.

Deinceps hortor, ut ex vena in pede tuſa, bis quotannis ſanguis mittatur, non quidem tam larga, uti ſuevit, quantitate: quippe qua vires corporis franguntur, robur ventriculi ac inteſtinorum labefactatur, & tranſpirationis ſalutare negotium retardatur; ſed ſufficiet, quatuor vel quinque cruoris detrahere uncias. Tum quoque vivendi rectam ſervare oportet rationem; & ex cibis, omnes ſalitos, acidos, flatulentos, poma, & omne placentarum genus evitare; contra frequentius jusculis, quæ ex carne vitulina, vel gallinacea, cum radicibus petroſelini, apii, atque graminis coquuntur, veſci: cœna parciori uti, & ſub prandio vinum vetus Rhenanum parce potare; nec non corpus moderate exercere conveniet.

Ex pharmacis bina duntaxat propono; quorum unum eſt pulvis præcipitans, alterum Elixir meum viscerale balſamicum. Illum, qui acrimoniam temperat, & blandum promovet ſudorem, pondere duorum ſcrupulorum alternis veſperis ex commendato decocto; hoc vero ad quinquaginta guttas ſub epulis aſſumere expediet. Et his denique uſurpatis, adventante vere uſus vel aquarum mineralium, vel ſeri

ſeri lactis, vel ipſius lactis, præſtantiſſimum feret auxilium.

CASUS CXXVII.

De præſervandis doloribus arthriticis.

FLagitavit quondam meam opem vir quidam generoſus, atque petiit, ut explorata illius valetudine, de hac tuenda, & a gravioribus periculis vindicanda, meam exponerem mentem. Ponderatis igitur cunctis, quæ attendi merentur, momentis, deprehendi ipſum eſſe temperamenti ſanguineo-cholerici, habitus corporis tenerioris ac ſtrictioris, ad alvi ac ſudoris excretiones valde proclivem facilemque, ſimul vero in graviores animi pariter ac corporis commotiones, dolores quoque, & acutas febres inſigniter pronum. Notatu ſubinde dignum eſt, quod per naturalem diſpoſitionem æque ac varios diætæ exceſſus ac errores digeſtivam ventriculi vim valde imbecillam obtinuerit; & ideo, poſt leviſſimum diætæ vitium, multæ cruditates acidæ, viſcidæ ac bilioſæ in primis cumulari ſoleant regionibus. Hinc porro vitales ſucci ſalibus peregrinis, acribus, ſcorbuticis, tartareisque referti videntur; quorum fixiora atque craſſiora per urinam in forma ſabuli excernuntur; ſubtiliora vero ac volatiliora ad externos artus eorumque juncturas deponuntur. Ab his itaque articularis morbus, cum ardore ruboreque affectarum partium; ab illis autem nephritici dolores, quo-

rum facilis in calculum renalem eſt tranſitus, excitantur: quæ ſymptomata autumnali ac hyemali tempeſtate, acerbiora potiſſimum ſunt, ingentemque corporis languorem relinquunt.

Quæ cum ita ſint: facile patet, horum vitiorum curationem vel præſervationem aggreſſuro, binas proxime indicationes eſſe obſervandas, nimirum, ut vim ſtomachi digeſtivam reſtituat, ac novum cruditatum in prima officina proventum impediat; deinceps ipſam humorum maſſam depurare, & ipſi inhærentia ſalia, veram arthritidis materiam, per congrua emunctoria e corpore proſcribere ſtudeat. Hisce ſatisfacturus ſcopis; commendo primum venæſectionem; quæ, cum æger ſit ſanguineus, vaſa cruore turgida præ ſe gerat, & ad humorum ebullitiones, circa æquinoctia potiſſimum valde proclivis obſervetur, bis utique quotannis, Martio nimirum & Septembri menſibus, detractis ſex vel octo cruoris unciis, in pede eſt inſtituenda. Atque circa hoc tempus ſtudioſe frigus a corpore arcere, cibisque nec nimiis, nec coctu difficilioribus uti oportebit.

Poſt ſingulam ſubinde phlebotomiam, ſuadeo, ut per quatuordecim circiter dies, alternis vesperis pilularum balſamicarum, ad Becheri, Stahlii, vel noſtram mentem confectarum quindecim deglutiantur; ſequentique mane ſalis mei aperitivi drachma una ex aqua vino nupta capiatur, hauſtis deſuper aliquot infuſi theiformis vasculis. Idem hoc infuſum, diebus ab uſu pilularum vacuis, in lecto cum regimine diaphoretico ſorbere præſtabit: nec alienum erit, dictis pilulis & ſale aperitivo, extra hanc quoque curationem, quovis decimo uti die. Ad robo-

roborandum porro ventriculum, flatus diſcutiendos, & acrimoniam temperandam, præclaram opem exſerit Elixir ſtomachale, quod ex extractis amaris, abſynthii, centaurii minoris, gentianæ, corticibus aurantiorum recentibus, ſale tartari, myrrha, & vino Hungarico apparatur: & bis terve ſingula hebdomade vel ex aqua vino permixta, vel ea, quæ ex ceraſis nigris diſtillatur, ad guttas quinquaginta aſſumi poteſt.

Ut vero ſalia ſcorbutica edulcorentur, & a ſanguinis maſſa ſeparentur; de potu ante omnia convenienti ſoliciti debemus eſſe, cujus vices æſtivo tempore decoctum appropriatum, at hyemali cereviſia bonæ notæ, veluti eſt Wuthnauenſis, vel Eulenburgenſis, commode explebit. Tum quoque eidem ſcopo ſerum lactis caprini inſerviet, quod ex dicto lacte, ad lenem ignem decocto, & additis ſucci citri, ac naſturtii aliquot cochlearibus percolato conficitur; & menſibus æſtivis, Majo vel Junio, curæ loco, ſorbendo ſingulo mane illius tepefacti menſuram dimidiam, uſurpari debet; conjuncto dicti Elixirii ſub epulis uſu. Ex aquis mineralibus præſenti affectioni non erunt convenientiores ullæ quam Selteranæ: quas etiam cum lacte caprillo maritatas, quantitate menſuræ unius mane ſorbillare, & quovis tertio die laxans ex manna, rhabarbaroque confectum interponere juvabit. Præterea in temperandis ſalibus ſcorbuticis, & demulcenda bile acri excellentiſſimam utilitatem pollicetur dictum ſal aperitivum, ſi circa ſomni tempus ex hauſtu decocti commendati interdum capiatur.

Ceterum, quum in ſecundanda remediorum

virtute, nihil eſt fructuoſius recto vivendi genere; huic exacte ſtudendum erit. In primis cœna ſit parcior, nec niſi forte juſculis, aut ovis ſorbilibus ſub ea veſcatur æger: inter prandium evitentur cibi ſaliti, nimiis aromatibus conditi, fructus, acetaria, & cuncta, quæ fermentativum in ſtomacho augent motum. Seligantur potius coctu faciliores, ex quibus juſcula cum ſpinachia, acetoſa, aſparago, naſturtio, ac cancris contuſis parata, palmam obtinent. Quicunque vero comedantur cibi, probe maſticandi ſunt; quoniam tali ratione facilius concoquuntur, ac laudabiliorem progenerant chylum. Potuum porro recta habenda eſt ratio; ſpirituoſiores enim ac vina calidiora ſedulo fugere decet: interim per hyemem vino Hungarico, æſtivo autem tempore, Moſellano uti licebit.

Proinde corporis non omittenda eſt exercitatio; eaque, quocunque fiat modo, nunquam ſtatim a paſtu, ſed optime matutinis horis inſtituenda; ea cautione, ne ſub inimico fiat cœlo, nec ab ea frigidus hauriatur potus. Hanc ſane iterum iterumque commendo; quoniam ex illius intermiſſione labefactatur digeſtio, cruditates in ventriculo generantur, & via ad hypochondriacam paſſionem panditur. Atque tandem animus quoque a mœrore, ac nimiis meditationibus vacuus, in perpetua tranquillitate conſervari, & grato conſortio erigi debet; non neglecta corporis ſufficienti quiete. Quæ ſi obſerventur rite, non dubium eſt, quin in reſtituenda, tuendaque ſanitate, egregium operæ factura ſint pretium.

CASUS CXXVIII.

De affectu arthritico cum peculiari manuum calloſitate.

MAtrona quatuor & quinquaginta annorum, temperamenti cholerico-melancholici, ab eo tempore, quo per ætatis rationem menſtrua ceſſarunt, non obſtante in horum locum ſubſtituta phlebotomia annua, variis ſymptomatibus, nimirum doloribus capitis, adpetitus vitiis, pathematibus hypochondriacis, preſſorio & inflativo ſiniſtri hypochondrii dolore, inflatione ventriculi, a paſtu potiſſimum, cum inſigni præcordiorum anxietate, & ſudore frigido adrigente fuit conflictata. Non minus tormentis a calculo illatis vexata, & ab his liberata, arthriticis manuum, pedum, dorſi ac oſſis ſacri doloribus cruciari cœpit; eo moleſtioribus, quum ſimul hernia, & ani procidentia corriperetur, & adhuc laboret. Articularis morbus cum increscente luna plerumque incipit, cum digitorum dolore, ac torpore paralytodeo, atque callo utriusque manus volam, conjuncto vehementi pruritu, obſidente; qui primum colore reliquam cutim æquat, accedente vero plenilunio, in nigram ac corneam fere mutatur ſubſtantiam. Hæc poſt lunæ plenitudinem, in fiſſuras dividitur, atque tophaceam fundit materiam, qualem nodoſa exhibet podagra. Tum cutis furfurum inſtar ſecedit, to-

phusque corneus evaneſcit: donec increſcente rurſus luna, eadem repetatur ſcena.

Quare medici cujusdam opem imploravit, qui datis interne medicinis diaphoreticis, diureticis, eſſentiis, decoctisque lignorum, pulveribus antiſpasmodicis, pilulisque purgantibus, ac balſamicis, extrinſecus vero adhibitis unguentis diſcutientibus, nervinisque id quidem effecit, ut cornea illa ſubſtantia manus desereret; ſed tormenta arthritica contumaciter inhærebant. Tandem, elapſo circiter anni quadrante, incidebat in febrem intermittentem, cum purpura rubra conjunctam; ſub qua ſingulo mane lenem ſudorem paſſa, a cunctis doloribus immunis fuit, & rectiſſime valuit. Verum, cum hac febre ſuperata, & articularis morbus, & nodoſi manuum calli revertantur; noſtrum petiit conſilium.

Epicriſis.

Accuratior hujus morbi delineatio ferax eſt utiliſſimis obſervationibus, quas paullo exactius hoc loco perpendere, ab inſtituto noſtro haud alienum putamus.

Certa atque indubia conſtat experientia, fœminis, ſi quinquageſimum annum exceſſerint, ceſſante menſtrua purgatione per uterum, cum variis, potiſſimumque chronicis paſſionibus conflictandum eſſe; quibus eo facilius obnoxiæ fiunt, ſi otio indulgent, laute vivunt, parum liquidi aſſumunt, & quod maximum, ſi aſſiduo mœrore animum excruciant. Tunc enim facillime incidunt in affectus hypochondriaco-ſpaſmodicos, qui vulgo, ſed perperam

peram uteri vitio adſcribi ſolent. Sæpius etiam malum ſcorbuticum, & cachecticum, vel dolores arthritici, aut calculoſi fœminas male habent, quibus provectior ætas hanc uterinam abſtulit purgationem. Quarum calamitatum cauſſa haud aliunde nobis petenda videtur, quam ab exuberante humorum copia, nimiaque ſanguinis ſpiſſitudine, quæ tardiori facto humorum circuitu, abdominis visceribus labem affricat, eorumque infarctibus, & obſtructionibus, mirifice patrocinatur. Quando enim cunctatior eſt ſanguinis per abdominis viscera progreſſus, non ſolum ſecretio ſalivalis lymphæ, in pancreate & glandulis inteſtinalibus, quæ chylo conficiendo plurimum ſervit, vitiatur, ſed etiam ampliſſimo hepatis viscere male affecto, utiliſſima bilis ſecretio depravatur, vel minuitur. Hinc vero ilias malorum pullulat, quæ potiſſimum in ventriculo, ac inteſtinis ſcenam ſuam adornant, ea producendo ſymptomata, quæ hypochondriorum vitio imputantur.

Multoties & plurifariam animadvertimus, fœminas, quibus ætatis ratio menſtruam ſanguinis rejectionem abalienavit, doloribus ex calculo infeſtari, a quibus tamen antea, vigente hoc fluxu, fuerunt immunes; vel horum loco ſævis artuum doloribus corripi. Nam quæ ejusmodi in ſtatu collocatæ ſunt fœminæ, in iis potiſſimum ob deficientem laudabilis bilis copiam, ingens fit intra primas vias acidarum cruditatum proventus; quæ ſi integræ, ac immutatæ deferuntur ad ſanguinem, calculoſæ ac tartareæ concretioni cauſſam, & occaſionem ſubminiſtrant. Salia autem

tem hæc fixiora, tartarea, humoribus intime conſociata, quando cum urina non evehuntur, ſed motu inteſtino agitata, ſubtiliora evadunt, exquiſite ſentientes membranas, ac ligamenta, quibus artus vinciuntur, occupant: unde haud inſolens, nec inconſuetum eſt, calculum reſolvi in arthritidem; & hanc rurſus tranſire in calculum. Non eſt igitur, quod miremur, ſi in ægrotante noſtra easdem nocentis materiæ tranſlationes obſervamus.

Valde notabilis etiam hoc in caſu eſt callus, utriusque manus volam obſidens, qui ſub lunæ augmento in plures fiſſuras diductus, materiam tartaream, tophoque ſimilem exſtillavit; manifeſto utique indicio, ſerum ſanguinis glutinoſum, ſalibusque tartareis refertum, fortiori motu ad externas partes relegatum, atque inprimis defixum fuiſſe in volis manuum, ob tendines copioſos, qui hisce in partibus deprehenduntur.

Illud etiam animadverſione dignum eſt, quod febre tertiana ſuborta, artuum dolores, cum calli generatione penitus exſpiraverint. Frequens enim ſudor, qui deſæviente febris paroxysmo, largiter fluere conſuevit, humorum maſſam a ſordibus ſalino-ſulphureis egregie repurgavit. Reverſi autem ſunt artuum dolores, febre pravis forſan artificiis cohibita; cujus rei frequens ejus reditus haud levem nobis facit ſuſpicionem. Ego ſane ſic ſentio; ad ſolvendos viſcerum infarctus, ad vitiatas humorum ſecretiones redintegrandas, imo ad antevertendas chronicarum paſſionum origines, magnum in febrili motu poſitum eſſe præſidium: ſi nimirum certis diſtinctus ſit intervallis; quippe cu-

jus

jus beneficio, & vaſa obſtructa reſerari, & viſcidi humores diſſolvi, omniſque generis excretiones reſtitui poſſunt; præſertim, ſi medicus in id ſedulo incumbat, ut ſaluberrimum hunc motum convenientibus remediis ſalinis, ac ſtimulantibus, debitoque regimine adjuvet. Licet autem hinc intelligere, quam male ægris conſulant, qui hujus motus febrilis beneficio nec uti, nec illud in corporis ſalutem vertere ſciunt; in eo unice occupati, ut male feriatis artificiis hos motus ſupprimant.

Ceterum ad hujus mali ſanationem, vix aliud quidquam magis conducere exiſtimamus, quam fontes medicatos, inprimis autem magnam ſpem ac fiduciam ponimus in interno thermarum Carolinarum, & externo Tœplicenſium uſu, cum decenti regimine inſtituendo. Dici enim vix poteſt, quanta vis inſit aquis mineralibus, tam interne, quam externe uſurpatis, ad eradicandas chronicas paſſiones, quarum pertinacia, maxima ex parte, inveteratis viſcerum obſtructionibus fovetur; quod frequenti & attenta obſervatione nobis innotuit.

CASUS CXXIX.

De malo arthritico ſcorbutico.

VIr quatuor ultra quinquaginta annorum, temperamenti ſanguineo-melancholici, debilioris ac ſenſibilioris conſtitutionis, vitæ ſine motu deſidi, nimiiſque lucubrationibus addi-

ctus, per longum tempus ex tuſſi ſicca inſignes percepit moleſtias: quæ vero ab acrimonia lymphæ derivata, & uſu remediorum hanc demulcentium ita ſenſim imminuta eſt, ut jamjam non niſi mitiſſime adfligat. Præter omnem vero opinionem ſubito accedebant dolores, primum in latus ſiniſtrum, atque dorſum irruentes; & paullo poſt, adhibito forſan pediluvio, pedis ſiniſtri ſuram tanta vehementia obſidentes, ut pedibus absque exquiſitiori ſenſu inniti haud potuerit. Habebantur hæc dolorum, magis magisque invaleſcentium tormenta pro podagricis; maxime, cum eadem ratione tribus abhinc annis ægrum infeſtaverant; attamen ope convenientium remediorum e pedibus tandem profligabantur. Verum recrudeſcebant moleſtiſſimæ lateris ſiniſtri puncturæ, ad dorſum usque excurrentes; &, fruſtra uſurpatis varii generis anti-hypochondriacis, ſedativis, ac carminativis medicinis, nec non pilulis balſamicis, atque ſale aperitivo Hoffmanni, ad hunc usque diem, licet per intervalla duntaxat, maximeque ſub fortiori obambulatione, vel celeriori ſitus corporis in lecto mutatione, adfligunt. Noviſſime hæc, ſed in caſſum inſtituta fuit medicatio: Mane ſorbillabat æger infuſum theiforme, ex veronica, china, ſcorzonera & ſarſaparilla confectum; & cum eo mane non minus ac hora quarta pomeridiana quadraginta guttas mixturæ adſumebat; cujus hæc erat formula: Recipe ſpiritus carminativi de tribus, liquoris anodyni Hoffmanni ana drachmas duas, tincturæ martis Ludovici, eſſentiæ caſtorei ana drachmam dimidiam, olei chamomillæ veri, guttas ſeptem. M. D. Sub

epu-

epulis porro utebatur eſſentia corticum aurantiorum; & veſperi capiebat pulverem, qui ſic ſe habebat: Recipe lapidum cancrorum, matris perlarum, pulveris lumbricorum, ſuccini, ana drachmam ſemis, corticum aurantiorum, ſalis abſynthii, radicis ari ana ſcrupulos duos, olei macis, cinamomi ana guttas ſex. M. D. Procurarunt quidem hæc medicamenta longiora dolorum intervalla; illos vero prorſus tollere, haud valuerunt: licet ceterum integra ciborum adpetentia, ſomno placidiori, alvoque ſatis libera gaudeat; at ſanguis, qui ex tuſa more ſolito pronuper in pede vena detractus fuit, ater ſeroque privatus adparuit.

CONSULTATIO.

MOrbus, quo cum conflictatur vir doctiſſimus, omni procul dubio hypochondriaci, ex vita motus experti, multisque mentis laboribus contracti, & noviſſime in arthritico ſcorbuticum mutati nomen tuetur. Neque enim rarum eſt, quod in malo hypochondriaco ſcorbutico, ſerum acre, impurum, vernali potiſſimum tempore, & ſalutari conſilio, ad externas nervoſas partes compellatur: quod in præſenti caſu ad tunicam, quæ pectus inveſtit, pleuram, & externarum partium membranas decumbens, harum rheumaticas ingeneravit affectiones. Quamvis itaque remedia, in paſſione hypochondriaca, & primarum viarum vitiis, non contemnendæ ſint virtutis: attamen non miror, ea in præſenti caſu votis neutiquam feciſſe ſatis; ſiquidem affectus arthritico-rheumatici diluentibus potius, humorum acrimoniam

tem-

temperantibus, blandis diaphoreticis, & temperato regimine expugnari debent.

Hac intentione in vicem cereviſiæ pro potu ordinario commendo decoctum, ex radicis ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, raſuræ cornu cervi ana uncia, ſeminisque fœniculi drachma una, cum tribus aquæ menſuris per integram horam, in vaſe probe clauſo decoctis parandum. Ex hoc hora quinta pomeridiana, atque veſperi circa ſomni tempus, drachmam unam ſequentis aſſumere expediet pulveris; Recipe lapidum cancrorum, ceruſſæ antimonii, matris perlarum, cornu cervi philoſophice præparati ana drachmas duas, nitri depurati ſcrupulos duos, cinnabaris nativæ drachmam dimidiam, pulveris caſtorei grana duodecim. M. D. Præterea mane capiantur ex aqua ceraſorum nigrorum quinquaginta guttæ mixturæ, quæ hunc in modum concinnatur: Recipe eſſentiæ ſcordii bene ſaturatæ, liquoris noſtri anodyno-mineralis ana drachmas duas, tincturæ antimonii acris guttas XXX. M. D. Hac ſumta hauriantur quædam vascula decocti ſupra citati tepefacti; & lenis ſudor expectetur. Eadem mixtura tuſſi quoque, ſi recruduerit vehementior, conſopiendæ adprime inſerviet, ſi extracti croci grana duo, oleique aniſi guttulæ binæ ipſi addantur· & alvi denique obſtructio clyſterum domeſticorum infuſione commode reſerabitur. Ceterum de convenienti victu nihil monebo; non dubitans, fore, ut a præſentibus ſufficienter inculcetur medicis: id vero unicum adhuc addam, quod ſicuti in expugnandis penitus chronicis affectibus circumſpectus aquarum thermalium uſus omnibus remediorum generi-

bus

bus, palmam longiſſime eripiat: ita ad præſentem funditus tollendum non opportuniores ſint, quam Carolinæ, præſertim illæ, quæ a molendino nomen habent, adventante vere, ſub convenienti regimine potandæ.

CASUS CXXX.

De arthritide lumbari.

VIr ſeptem & quadraginta annos natus, juventutis ſuæ anno decimo ſeptimo, poſt ingurgitatam aliquando, cœlo exiſtente fervidiori, calenti commotoque corpori, cereviſiam, fœdis mox faciei efflorefcentiis contaminatus fuit. Quod vitii genus, variis remediis fruſtra adhibitis, per binos cutim defœdavit annos; atque tandem ope ſcarificationum, frequenter inſtitutarum ex facie diſparuit. Verum brevi poſt inſignis pruritus dorſum occupavit, &, niſi quovis fere menſe cutim præberet ſcarificandam, moleſtiam creavit intolerabilem: reliqua ſanitate, ſub vitæ genere ſatis mobili, illibata exiſtente. Parum ergo curavit hanc affectionem, & anno ætatis vigeſimo octavo matrimonium contraxit; quo vix inito accidit, ut, dum caput forſan ad terram inclinaret, rigidiſſimus ſpasmus dorſum prehenderet, illudque ægre poſſet erigi. Nec raro recruduit id incommodum; at ſemper brevi rurſus tempore exſpiravit. Annum ingreſſus trigeſimum octavum, phlebotomiam bis quotannis celebrare

cœ-

cœpit; hancque ſufficientem fore ratus, ſcarificationes intermiſit. Hinc autem factum eſſe videtur, ut elapſis abhinc quatuor annis ingens ſpasmus ad os ſacrum defigeretur, quo nec ſpinam commode flectere, nec niſi baculo adjutus obambulare valebat. Remiſit ille impoſito ad affectum locum emplaſtro ſaponato Barbette; at elapſo anno majori vehementia recruduit, omnemque corporis motum impedivit; nec adeo curari potuit, quin ſenſus ille rigidus, reſtituta licet corpus movendi facultate, contumaciter inhæreſceret. Hoc tandem anno, menſe Julio inſigniter exacerbatus rediit; & a medico pro ſpasmo arthritico hæmorrhoidali, ab ægro autem pro dolore iſchiadico habitus fuit. Namque hac vice dolor ad os quoque femoris ſe extendit, quod in dextro latere, cui ineſt malum, intumuit: percipitur etiam ſenſus ſanguinis, inſtar formicarum, per totum pedem diſcurrentis: &, quod notatu dignum eſt, omnes hæ moleſtiæ, ſcarificatis femoribus, vel pedibus, egregie mitigantur. At cum nec ſanguinis ea miſſione, nec decoctis mundificantibus, nec pulveribus antiſpasmodicis, nec dicto emplaſtro prorſus tolli poſſit malum: ad Te, Vir Experientiſſime, confugit æger, tuumque flagitat auxilium. Pollet ille ceterum carnoſo valde, ac ſpongioſo corporis habitu; & per noviſſimum tempus, matutinis horis large ſudare ſuevit; nullas vero unquam hæmorrhoidum, nec fluentium, nec cœcarum percepit notas.

CON-

CONSILIUM.

AFfectus præter naturam, cujus cauſſa conſultus ſum, ſi dicam nomen, ipſi apprime conveniens, rheumatiſmus, ſeu arthritis lumbaris vocari meretur. Conſuevit nimirum benigna natura, in iis corporibus, quæ ſpongioſa ſunt, pluſque ſanguinis ac humorum, quam par eſt, fovent, horum abundantiam varii generis excretionibus imminuere; quas in junioribus per narium hæmorrhagias, ætate vero provectioribus, per hæmorrhoidalem fluxum fieri conſpicimus. Quod ſi vero hæ cruentæ fluxiones, ob locorum, per quæ contingere debent, inopportunitatem, ac minus rectam diſpoſitionem, haud ſucceſſerint: nihilo tamen minus deprehendimus, humorum affluxum ad eas partes continuare. Denegato igitur exitu, cumulati in iis locis ſucci ſtagnant; nervoſasque, quæ vicinæ ſunt, regiones graviter afficiunt, vellicant, atque ad ſpasmos & dolores proritant. Eadem in noſtro caſu contigiſſe, vero eſt ſimillimum; & exploratis cunctis morbi momentis, inducor utique, ut credam, cruorem hic circa lumbares vertebras ſubſtitiſſe, & comprimendo nervoſas, quæ cum oſſe iſchii atque coxendicis per conſenſum communicant, partes, ſpasmum fixum, ac dolorem per totum dextrum pedem excurrentem peperiſſe.

Has ergo moleſtias, nullis nec ſanguinis miſſionibus, nec aliis, eousque adhibitis medicaminibus obſecundantes, ut convenienti ratione funditus exſtirpemus: hac potiſſimum medicatione nos voti compotes fieri poſſe exſtimamus.

mus. Primum quidem ad potum reſpicere oportet; cui nulla penitus convenit cerevisia: ſed in hujus vicem ſubſtituendum ſuadeo decoctum ſanguinem mundificans, quod grati ſaporis eſt, & ſic concinnatur: Recipe radicis chinæ, ſarſaparillæ, ſcorzoneræ ana uncias quatuor, cichorei, glyzirrhizæ ana unciam unam & ſemis, ſeminis fœniculi drachmas tres. M, F. ſpecies, quarum uncia una & dimidia, cum aquæ puræ menſura per horæ dimidium probe coquatur. Deinceps alvi perpetuam conſervare decet libertatem, qua quidem intentione fortiora purgantia, pilulasque, quæ multam fovent aloen, ob ſanguinis, quas inducunt, ebullitiones, ſtudioſe vitare; & potius leni laxante mannato ac rhabarbarino, corpus bis quavis hebdomade purgare expediet; quod ita confici poteſt: Recipe mannæ electæ unciam ſemis, cremoris tartari drachmam unam cum dimidia, rhabarbari pulveriſati drachmam: coque & ſolve leni calore in aquæ communis unciis ſex, colatis adde olei de cedro guttas quinque M. D. S. potio pro una doſi.

Tum vero hirudinum adplicationem proficuam judico; quæ priusquam fiat, anum fovere juvabit, vapore, quem decoctum ex lacte, floribus ſambuci, atque chamæmeli paratum emittit, ope ſellæ perforatæ, ipſi aliquoties admiſſo: quo non tantum dolores mitigabuntur, verum etiam ſedales venæ intumeſcent, ut ipſis poſthæc hirudines a perita manu, feliciori ſucceſſu admoveri queant. Harum uſus, ſi non arriſerit, ſanguinis ex vena in pede tuſa factam miſſionem laudo; ea tamen cautione, ne affatim, nec nimis crebro fiat, quoniam illa juſto

co-

copioſior, & totius corporis vires, & præſertim robur ventriculi labefactare deprehenditur.

Ad hæc, ſi corpus laxante dicto probe purgatum, ſanguinisque moles imminuta fuerit; operæ pretium faciet ſuffimigium, quod ex gummi animæ, tacamahacæ, elemi, maſtiches, ſuccini ana uncia, balſamique Peruviani drachmis duabus, groſſiori modo contuſis apparare, & ſic adhibere ſoleo: Ægro ſellæ perforatæ inſidenti, ſupponuntur prunæ candentes, & vapor ex dicto pulvere, ipſis inſperſo, emergens, dorſo cruribusque admittitur, reliquo corpore probe velato; tum lectum petere, & hauſtis in eo aliquot decocti ſupra commendati, ac tepefacti vaſculis, lenem expectare ſudorem oportet. Cui quoque ſcopo inſerviet pulvis meus bezoardicus, ſi pondere drachmæ dimidiæ bis quavis hebdomade veſperi aſſumatur. Et denique extrinſecus ad locum dolentem, unguentum nervinum, ad imitationem emplaſtri diaſulphuris Rulandi confectum, adplicari ſuadeo, cujus hæc ſit formula; Recipe florum ſulphuris unciam ſemis, ſalis tartari drachmas duas; fluant in tigillo, fiat maſſa, quæ coquatur in olei olivarum unciis tribus, hyoſciami uncia ſemis, adde olei juniperi, templini, therebinthinæ, camphoræ ana drachmas duas. M. D. Quæ cuncta per tres hebdomades uſurpata, ſi malo profligando nondum ſuffecerint; longa edoctus experientia, internum acidularum Schwalbacenſium, & externum balneorum Lauchſtadienſium uſum commendo; hæcque conſilia, ut proſpera reddat ſummum numen ex animo precor.

CASUS CXXXI.

De malo venereo.

VIr generoſus triginta annorum, temperamenti ſanguineo-melancholici, novem abhinc annis, ex impura venere virulentum ſibimet contraxit ſeminis profluvium: quo per ſalivationem, mercurio extrinſecus illito excitatam curato, tribus poſt annis, ulcus obſedit non colem modo, verum etiam fauces, & ipſam frontem. In hoc rerum ſtatu, variis lignorum decoctis, regimine ob intercedens neceſſarium iter minus rite obſervato, in caſſum adhibitis, redux tandem factus ope mercurii diaphoretici conſanuit. Elapſo ſemeſtri, immanes rurſus in caput & articulos incidere cœperunt dolores, variique nodoſi durique tumores hinc inde obſederunt artus, quorum unus tibiam occupans, inciſus exſtillavit tophaceam amurcam: ſed uſurpatis decoctis, mercurioque diaphoretico, cuncta brevi tempore exſpirarunt incommoda.

Abhinc ſe rectiſſime valere perſuaſus, ex improviſo tumore ſcroti ſcirrhoſo corripitur; quo ope externorum remediorum diſcuſſo, præter opinionem rurſus intumeſcit ſcrotum, & in ſiniſtro latere gravi celeriterque depaſcente ulceratione afficitur, adeo ut ipſius teſticuli ſuppuratio immineret, & elapſis demum duodecim abhinc hebdomadibus, ulcus coaleſceret. Sed

brevi

brevi poſt ſcrotum in dextro latere eodem modo ulceratur, ac totum fere depaſcitur, ut nudus in conſpectum veniat teſticulus; neque tamen minus jam ſaneſcere videtur.

Ad hæc cum variis per totam hyemem, conflictatur ſymptomatibus, quorum hæc potiſſima ſunt: Cunctis artubus ſævus ineſt dolor, oſſium in manibus pedibusque connexiones, rubore inflammatorio afficiuntur, qui in tumorem elevatus dolere deſinit; in capite artubusque expullulant tubercula duriora; quorum noviſſimum, in vola manus obortum, cum ſuppurare videretur, lanceola a Chirurgo inciſum, ſaniem fœtidam, materia lardo ſimili permixtam, larga ploravit quantitate; & ſubtus carie exeſa oſſa oſtendit, ſanationem tamen, utut lentam admittens. Pedes, antea circa veſperam intumeſcentes, a tumore jam liberi ſunt: urina mingitur rubra, ſedimentum cinnabaris inſtar rubicundum, ad matulæ fundum deponens; pulſus fertur mox æqualis, mox juſto celerior, atque debilis; atque cœcæ vexant hæmorrhoides. Neque tamen minus integra ciborum gaudet adpetentia; ſomnoque, quantum dolorum tormenta permittunt, ſatis tranquillo ac reficiente fruitur: vires quoque ſibimet conſtant, ut, cœlo exiſtente ſereno, obambulare, atque curru vehi queat; ac denique alvus rite reſpondet, ejusque non raro accedit profluvium. Remedia, quibus hac hyeme uſus fuit, ſunt infuſa theiformia, tinctura metallorum, eſſentia corticum aurantiorum, & pilulæ balſamicæ Hoffmanni: ſed quum nullis ſe ſublevari ſentiat præſidiis, a Tuo, vir illuſtris, conſilio ſolamen expectat, atque anhelat.

CONSILIUM MEDICUM.

Gallicum morbum non leves in viro generoſo egiſſe radices, neque fluidis ſolum, verum ſolidis quoque partibus magnam intuliſſe labem, ex communicata mecum hiſtoria ſatis eſt perſpicuum. Quum enim miasma ac quaſi fermentum venereum non ſtatim ab initio, ſufficientibus hunc in finem remediis, ex humorum maſſa penitus expurgatum, & potius graviora ſymptomata, ope decoctorum, atque mercurii diaphoretici, palliative, uti dicunt, duntaxat conſopita fuerunt: non mirum eſt, ſi illud ſerpſerit profundius, ſævisque doloribus, ac novis ſemper ulceribus repullulaverit. Quamobrem ſi funditus ab eo malo liberari cupit vir generoſus; hac potiſſimum via incedendum eſſe arbitror. Ad alvum primo leniendam, & ſordes craſſiores per illam educendas, hanc laudo potiunculam: Recipe mannæ electæ uncias duas cum dimidia, foliorum ſennæ, rhabarbari Alexandrini ana drachmam ſemis, cremoris tartari, ſalis Epſomenſis ana drachmam unam, coque leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque; colaturæ adde aquæ cinamomi unciam ſemis, ſyrupi de cichoreo cum rhabarbaro drachmas tres, olei de Cedro guttas duas. M. F. potio. Hanc in binas partes dividere, & primo biduo adſumere oportebit; adeo, ut mane repetitis hauſtibus, interpoſito juſculo avenæ tenuiori, ſorbilletur.

Tum per ſex ſucceſſive dies in uſum vocandum ſuadeo ſequens decoctum: Recipe radicis ſcorzoneræ, chinæ ana uncias duas, ſarſaparil-

læ

læ electæ uncias quatuor, pimpinellæ unciam unam, ſeminis fœniculi drachmas tres. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ, addita mercurii dulcis, in petia ligati, drachma una, cum duabus aquæ menſuris, ad conſumtionem partis dimidiæ coquantur: ſub quavis quinta decoctione, renovando mercurii doſin. Hujus decocti calefacti octo circiter unciæ mane bibantur; & elapſa abhinc hora, deſcendatur usque ad umbilicum, in balneum ex aqua tepidiori, cui flores chamæmeli, ac ſambuci, ſacculo incluſi immittantur, paratum. In hoc per tres horæ quadrantes commoratus æger, atque tunc egreſſus, conferat ſe in lectum, & ſorbillata eadem, uti antea, decocti calidioris quantitate, leniter ſudet. Vesperi vero cubitum iturus, capiat ſequentem pulverem: Recipe ceruſſæ antimonii, lapidum cancrorum ana drachmas duas, cinnabaris nativæ præparatæ drachmam unam, lactis ſulphuris ſcrupulum unum, olei de cedro guttas ſex. M. F. pulvis. div. in ſex doſes.

His per ſex dies uſurpatis, ſupra dictum laxans denuo repetendum; deinceps balneo, decoctoque per ſex iterum dies utendum; ac denique, ſumto laxante, curationem finiendam hortor. Ceterum uti ſemper, ita ſub hac potiſſimum medicatione, rectam vivendi rationem exactius obſervare oportet. Neque enim nimis pinguibus, aut elixis; ſed potius aſſis cibis, aut prunis coctis, aut jusculis, cum naſturtio decoctis veſcendum; & pro potu ordinario, cui nulla nec cereviſia, nec vinum convenit, decocto, quod ex ſupra dictarum ſpecierum unciis duabus, cum quatuor aquæ menſu-

ſuris, additis, ſi placuerit, caricis vel paſſulis paratur, minus ſaturato utendum erit. Quæ rite adhibita, absque dubio, ſalutarem allatura ſunt effectum; quem Deus reddat felicem, ex animo precor.

CASUS CXXXII.

EXHIBENS CONSILIUM

in

Reliquiis luis venereæ.

Triginta annorum, temperamentique ſanguineo-phlegmatici vir, ante octo circiter annos, poſt nimiam, impuramque venerem in variis corporis locis, multos paſſus eſt tumores: quorum, regimine diaphoretico diſcuſſorum, quidam in dextra, eaque anteriori tibia remanebat mollior & nocturno tempore, atroces inferens dolores. Uſurpatis variis remediis, decoctis lignorum, & antivenereis, provocatoque ſæpius per vaporem ex ſpiritu vini admiſſum, totius corporis ſudore, tandem evaneſcere quidem videbatur hoc tuberculum: at inſtituto, quinque circiter abhinc annis, ſub ipſa curatione, cœlo exiſtente gelidiſſimo, neceſſario itinere, efflorescebant rurſus varii hinc inde tumores. Hi nullis fere removeri potuerunt remediis, nec emplaſtris, nec unguentis mercurialibus: niſi quod aliquando fiſſa ſumma cuti,

cuti, eruperit tophacea ac gummatoſa materia.

Conſultus ego tribus elapſis menſibus, deprehendi tumores admodum, & maxime circa noctem dolentes, tibiam potiſſimum dextram obſidere; quorum tres præſertim adnotavi. Alter in ſuperiori, ſimul anteriori tibiæ parte obvius, verus videbatur tophus oſſeus, ex ſaburra viscida, laminas oſſeas diſtendente generatus: reliquæ duæ minores protuberantiæ inferiorem tibiam, ubi cum tarſo connectitur, occupant, &, cum inæqualem ac aſperam tangentibus digitis exhibeant ſuperficiem, gummatum utique gallicorum, quæ externum os inter ac perioſtium expullulant, nomen merentur. Quare commendavi primum ſalivationem mercurialem; quam cum partim ipſius ægrotantis averſatio, partim hyemale tempus disſuaderent; hac uſus ſum medicatione. Bis quotidie, matutino ſcilicet, & pomeridiano tempore ſorbillandum dedi infuſum theiforme, ex lignis antivenereis, radice chinæ, bardanæ, ligno ſaſſafras, liquiritia, floribus roſarum, corticibus citri, & aurantiorum confectum; ex quo alternis vicibus, mox panaceam tartaream, mox ſexaginta guttas eſſentiæ lignorum propinavi. Vesperi exhibui pulverem, qui abſorbentis cujusdam, ac mercurii dulcis, ſingulorum ſex habebat grana; & quovis ſeptimo die interpoſui pilulas, ex mercurio dulci, reſina jalappæ, & extracto panchymagogo Crollii confectas. Ex topicis, mane vesperique unguentum, quod pinguedinem humanam, ſtyracem calamitam, benzoen, mithridatium, theriacam, mercurium vivum, oleum ſpicæ, rutæ, ac juniperi continebat, tuberculis illinen-

nendum, illisque per noctem emplaſtrum de ranis Vigonis, cum triplo mercurii curavi imponendum.

His per quatuor hebdomades, absque debito regimine, ac ordine uſurpatis, is ſucceſſit effectus; ut dolores prorſus conquieſcerent, tophus imminueretur, gummataque ſenſim molliora, invicem coirent, & unum in medio oſſis formarent tuberculum. Idcirco omiſit internorum remediorum uſum, ſed externa continuavit; attamen exinde nocturnos recrudeſcere ſentit dolores, circa æquinoctiorum tempus exacerbatos; a quibus & reliquo malo ut vindicetur, ſalubre flagitat conſilium.

CONSILIUM.

EX litteris, quas de gravi Viri cujusdam valetudine accepi, luculenter patet, gallicæ luis non levia in ipſo ſervari veſtigia, venereaque ſemina humoribus, & maxime lymphatico latici adhuc inhæreſcere. Pathologicæ hujus mali explicationi haud immorabor; ſed rectam ipſi medendi rationem, duntaxat docebo. De uſurpatis eo usque medicaminibus, non habeo, quæ moneam; niſi quod ea malo venereo radicitus exſtirpando minime ſufficere arbitrer. Tale enim virus non alia prorſus ratione expurgari poſſe credo, quam ſi levius fuerit, per ſulphur mineralium, & hinc excitatum ſudorem; ſi vero invaluerit, per mercurium, & inde provocatam ſalivationem. Quod noſtrum attinet caſum, non dubito, quin ſine ſalivatione mercuriali, ſolis decoctis, quæ fovent

ſovent antimonium crudum, poſſit debellari. Atque hanc ſic adornare ſuevi curam:

Decoctum fit, ex radice ſarſaparillæ, antimonio crudo, groſſius pulveriſato, & ſale tartari, in petia ligatis, & adfuſa ſufficienti aquæ quantitate, per unam & dimidiam horam, in vaſe probe clauſo, ad tertiæ partis conſumtionem decoctis: cujus, quantum tres menſuræ partes ſovent, mane calide, dimidia vero menſura hora pomeridiana quarta frigide hauriatur. Vesperi ſumatur pulvis, qui ex reguli antimonii medicinalis, cornu cervi uſti ana granis duodecim, cinnabaris granis ſex, olei ligni ſaſſafras grano uno componitur: quæ utraque medicamina, ſub convenienti victus obſervatione, quem præſentibus medicis ordinandum relinquo, per quinque, vel ſex continuentur hebdomades.

Ceterum, ſi alvi ſegnities acceſſerit, hanc data mannæ uncia una cum dimidia ſolvere expediet; & extrinſecus balſamum ex hepate ſulphuris, oleo juniperi, therebinthinæ, rutæ atque tartari per digeſtionem paratum, tophis ac gummatibus inungere, aut idem balſamum, cum cera, pice alba, gummi ammoniaco, ſpermate ceti & croco, in formam emplaſtri redactum, illis adplicare juvabit.

CASUS CXXXIII.

De cacochymica corporis conſtitutione.

VIr annorum triginta quatuor, maris jam accola, temperamenti ſanguineo-cholerici, lautarum, largarumque epularum, & inſimul vitæ ſedentariæ amantiſſimus, primam juventutem in ſanitate transegit illibata. Verum cum ex Academiis redux, anno ætatis vigeſimo ſexto matrimonii leges ſubiret, publicoque in urbe maritima fungeretur officio; accidit ut febre intermittente, valde irregulari, & mox quotidianæ, mox tertianæ, mox quartanæ typum ſervante prehenderetur. Multis ad eam debellandam fruſtra adhibitis, cortex tandem chinæ, una cum uſurpatis deſuper acidulis Pyrmontanis, operæ fecerunt pretium. Has quoque ſequenti anno potavit, & tertio hauſit Schwalbacenſes, valens reſtiſſime. Sub hac potatione fere finita, febre rurſus intermittente, bis recidente, bis quoque ope Peruviani corticis repulſa corripiebatur. Et ab eo tempore præter catharrales adfectiones, rariores pariter ac leviores, non habebat, de quo conquereretur: talis autem defluxio, Junio circiter elapſi anni menſe, tanta ſubito vehementia, fauces obſidebat, ut ſuffocari videretur, & medicus catharrum ſuffocativum utique timeret, ſed excreta, poſt convenientes injectiones in collum factas, inſigni muci partim viſcidi, partim ſeroſioris quantitate, paucis diebus ab hac etiam

etiam liberabatur moleſtia. Brevi poſt, prævio horrore, æſtum febrilem incidebat, per aliquot dies continuum; ſub quo, cum ex inciſa vena detraheretur ſanguis, tantum languorem, tantamque virium jacturam protinus ſentiebat, ut præter crebra, quæ patiebatur, animi deliquia, ſudore gelido, eoque copioſiſſimo fere diffueret. Nihil tamen medicinarum ſumſit; niſi acidulam quandam tincturam, & aliam, cui allium ineſſe videbatur, ex vino Burgundiaco capiendam; quæ tantum ferebat levamen, ut octavo die febris exſpiraret; relicto corporis vehementi languore.

Vix vero ſex vel ſeptem abhinc dies effluxerant; cum a ſomno meridiano expergefactus, pedem dextrum gelu frigidiorem perciperet. Inniti huic non poterat, nec in conclavi, licet adjutus miniſtro, obambulare valebat. hinc illum fricari curabat linteis calidis; neque vero has frictiones absque horrendis cruciatibus perferebat. Torquebatur potius per quatuor hebdomades atrociſſimis doloribus; qui pro podagricis habiti, ab adplicatione topicorum, veluti erat farina ſecalina, fabarum, aliaque magis exacerbabantur. Accedebat febris intermittens quotidiana; &, quod notabile erat, ſub ejus frigore, ceſſabant dolores. ſed invadente calore, eo acerbiores adfligebant. Hac per corticem chinæ intra ſex dies ſuppreſſa; pedis dicti tormenta nihilominus inſiſtebant; donec ſenſim, poſt longas frictiones, primum crus ac tibiam, tandemque infimum quoque deſererent pedem; ut æger, innixus baculo, in publicum rurſus prodire potuerit.

Conſultus tum Medicus, haud incelebris, nega-

negabat adfuiſſe podagram; ordinabatque infuſum theiforme, & ſpiritum nervinum. Silebant omnia ſymptomata; at facto forſan itinere, denuo recrudeſcebant, cum doloribus, noctem verſus exacerbatis, & ſpasmodicis membrorum ſubſultibus conſtipata. Poſt binas hebdomades rurſus conquieſcebant; ſomnus, adpetitus, ac vires redibant; & pulvis ſternutatorius, quem ſub hoc malo inſigni averſabatur tædio, cum voluptate in uſum revocabatur. Sic ergo, uti videbatur, perſanatus, ſolitos iterum adgrediebatur labores, atque meditationes; ſed ecce! tantam perſentiſcebat memoriæ debilitatem, ut ab inſtituto deſiſtere cogeretur; quæ vero ſucceſſive priſtinum recuperabat vigorem.

Interim licet ab eo tempore adpetitu egregio, ſomnoque tranquillo gaudeat, & adminiſtrandis muneribus ſatis par ſit: attamen pes ille dexter adhuc vitio quodam laborat, quod ægrum reddit ſolicitum. Namque hora matutina nona incipit refrigeſcere, frigusque hoc usque ad cœnam retinet adeo moleſtum, ut polleat quidem eundi facultate; ſed ſi celerius atque diutius obambulaverit, dolore afficitur, & tendinum quadam veluti contractura. Ipſe pes paullulum emacreſcit, & non raro puncturis acutiſſimis infeſtatur: tumque totum dextrum latus gelido ſenſu perfunditur. Nec ignorari oportet, dictum pedem, qui olim nulla arte ad ſudandum moveri poterat, jamjam ſæpius madere ſub ipſo gelu. Præterea moleſto ani pruritu adficitur; & mane copioſum mucum exſcreare tenetur. Quæ cuncta ſymptomata medicus quidam ab hæmorrhoidibus derivat; ex

qua-

quarum procurato ſucceſſu, omnium malorum ſanationem pollicetur.

RESPONSUM MEDICUM.

CUncta ſymptomata, quæ pateris Vir Conſultiſſime, conſtitutioni corporis valde cacochymicæ, ac ſcorbuticæ deberi, minime dubitari oportet. Cujus ſi perquiram cauſſas, ex iis, præter vitam ſedentariam, meditationum ac lucubrationum plenam, atque aërem marinum, impuris exhalationibus fartum, nullæ ſe mihi aliæ offerunt, quam febrium, quibus infeſtatus fuiſti, perverſæ tractationes. Etenim valde importunum fuit, eas per corticem chinæ oppugnare; intempeſtiva ſanguinis miſſione, illius graves commotiones excitare, atque ſuccis ſcorbutica labe contaminatis, tincturas acidulas propinare. Siquidem ob haſce cauſſas humorum craſſities magis augetur, ac ſuſtentatur; neque igitur mirum, ſi illius circuitus, in extremis potiſſimum partibus, veluti ſunt pedes, retardetur; vaſculaque minima obſtruantur. Hinc enim ratio petenda erit, cur pes dexter dolore, frigore, ac contabeſcentia quadam afficiatur.

Tantis vero, tamque inveteratis, ac fixam ſedem nactis vitiis medendi, perardua eſt provincia; & niſi convenientium medicinarum uſus, temporis diuturnitate adjuvetur, omnis opera erit irrita. Meo quidem arbitrio, non contemnendi uſus futuras cenſeo acidulas Pyrmontanas; ſi ea cautione adhibeantur, ut tepidiores ſint, & primum per dies quatuordecim ſolæ, tum per idem tempus, lacte vaccino permix-

mixtæ, quantitate menſuræ unius, quæ binas aquarum, & unam lactis partem foveat, ſingulo mane potentur. Conjungenda quoque huic potationi, ſi cum lacte fiat, ſunt balnea, ex iisdem acidulis confecta, temperata; e quibus egreſſus, lectum petas, inque eo leniter ſudes, hortor. Non minus ſub hac curatione, inter epulas ex ultimo hauſtu adſumere expediet quinquaginta guttas eſſentiæ, quæ ex tincturæ tartari, eſſentiæ cascarillæ, & gentianæ rubræ ana uncia una, oleique ligni ſaſſafras guttis duodecim concinnatur.

Porro te omittere oportebit omnem cereviſiam; & potius pro potu ordinario uti decocto, ſic parando: Recipe radicis ſcorzoneræ, chinæ, ſarſaparillæ ana uncias quatuor, cichorei, glyzirrhizæ ana unciam, ſalis tartari drachmas duas. M. F. ſpecies, quarum duæ unciæ ex tribus aquæ menſuris, per tres horæ quadrantes decoquantur. Pedibus extrinſecus nihil admovere decet, nec iis, niſi externo calore, interne aucta tranſpiratione ſuccurri poteſt: quo fine hortor, ut mane pariter ac a meridie ſorbillentur quædam vaſcula infuſi, quod ex herbarum ſcordii, ſummitatum millefolii ana manipulo, aniſi ſtellati drachmis duabus, conc. contuſisque componitur. Quæ ſi adhibueris; de felici eventu nullus dubito.

CASUS

CASUS CXXXIV.

De pathematibus multis ex ſuccorum abundantia & impuritate.

VIr generoſus, novem ultra triginta annos natus, temperaturæ ſanguineo-melancholicæ, lautis uti ſolitus epulis, ſub duris corporis defatigationibus, quas in tenera juventute ſuſtinuit, crebras largasque paſſus eſt narium hæmorrhagias. Juvenis novemdecim annorum, dyſenteria laboravit, quæ præmaturis adſtringentibus cohibita, tumores pedum œdematoſos, & paullo poſt calloſos, malleolis potiſſimum inhærentes, & ægre ſublatos, poſt ſe traxit. Exinde lentis paſſibus hypochondriaca pathemata, quorum præcipuum fuere cordis palpitationes, irrepſerunt: quibus anno potiſſimum vigeſimo tertio ætatis ſuæ, variis decoctis attenuantibus, & inciſione venæ medianæ obviam fuit itum. Eodem anno incidit in febrem acutam; qua perſanata, ſex integros annos continuis itineribus, ac peregrinationibus, nullis fere calamitatibus preſſus transegit. Deinceps vero cum matrimonio ſedentariam aggreſſus vitam, anno 1721, ætatis trigeſimo primo, adverſa turbari cœpit valetudine. Namque autumnali dicti anni tempore ex improviſo, gelidiſſimo circa dorſi ſpinam, ſenſu, totum ſiniſtrum latus occupante, prehendebatur: qui poſthæc per intervalla redibat cum tanta artuum ex-

extremorum refrigeratione, ut nec fotibus ſpirituoſis, nec veſtimentis calidioribus ſatis foveri potuerint; donec ſponte remitteret paroxyſmus. Sequenti anno, dum ſummo mane, tempeſtate uda, ac nebuloſa exiſtente, iter faceret, præter opinionem magna ſeri quantitas ex ſiniſtra promanabat aure; qua fluxione ceſſante, interjectis aliquot hebdomadibur, vehementi dictæ auris tinnitu, ſuſurru, & quadam auditus gravitate corripiebatut; ſed effluente iterum ſero valde acri, cujus excretio per aurem adhuc infeſtat, & hæ remittebant moleſtiæ.

Interim paullo poſt, menſe Auguſto, corripuit ipſum cruentum alvi profluvium, cum acutis inteſtinorum doloribus, & moleſto ani teneſmo conjunctum, quod pro dyſenteria habebat. Abſente medico, campeſtris chirurgus exhibebat fortius emeticum; ex quo ter vomuit, quinquies alvum dejecit, & a malo ſuo penitus convaluit. Tribus abhinc ſeptimanis, iter adgreſſus, per integram noctem, in curru ſub dio commorari, corpusque vehementi frigore exponere tenebatur: quo facto, gravem incidit pectoris catharrum, ope pectoralium medicinarum intra trium hebdomadum decurſum feliciter discuſſum. Quum autem adpetitus haud rite ſibi conſtaret, ad hunc inſtaurandum æque, ac morbi reliquias eliminandas, ſuaſu medicorum, per ſex ſucceſſive dies magneſiam albam ſumſit, cum copioſis alvi dejectionibus, & adpetitus reſtitutione. Verum vix octo dies abhinc effluxerunt; cum gravi corriperetur vertigine; ſtomacho jejuno, atrocius adfligente. Adhibitis in caſſum permultis, iisque

iisque etiam caſtorinis medicinis; undecim cruoris unciæ ex inciſa vena mediana detrahebantur; ſumebat quotidie aliquot vini Hungarici hauſtus, & alvi lubricitatem, ope Elixirii Prop. Paracelſi conſervabat; unde factum eſt, ut mitior & rarior recurreret vertigo; non tamen prorſus tolleretur, ſiquidem recurrebat, ſi rheumatica per aurem fluxio forſan cohibeatur.

Conſultus igitur celebris quidam medicus, præter venæſectiones bis quotannis circa utrumque æquinoctium celebrandas, ſuadebat pulveres temperantes, antiſpasmodicos, infuſa laxantia, ac theiformia, nec non pilulas; quæ medicamina binis ſucceſſive annis per integrum menſem adhibuit vir ægrotans; & magnum quidem ſymptomatum ſuorum levamen inde ſenſit, priſtinam vero ſanitatem minime recuperare potuit. Accedebant potius ingens ſitis, nocturnique ſudores, cum notabili virium languore ſtipati: poſtquam vero curatione, quam vocant avenaceam, die Haber-Cur/ bis quotannis uſus erat, utraque evanuit moleſtia, niſi quod ſudores illi nonnunquam revertantur. Anno 1715. glandulæ parotides circa dextram aurem intumescebant, molli tumore, ut ſuppurare viderentur, & iis diu imponeretur emplaſtrum emolliens: anno 1728. vero ſponte diſcuſſus tumor, ad ſiniſtrum latus, ſub maxilla inferiori irruit, bina ibidem formans tubercula, adhuc conſpicua; nec per lignorum decocta, tribus hebdomadibus pota expugnari potuerunt. Denique notari meretur, quod binis abhinc annis, circa vernale æquinoctium, poſt fortiorem corporis motum, cruor per ſedales venas eruperit; ſed ab eo tempore nullis ſubſidiis, nec pedilu-

 viis

viis, nec venæſectionibus, nec equitationibus, aliisque, revocari potuerit hæc excretio.

Hic erat rerum ſtatus, quem æger mecum, elapſo anni ſpatio, qui erat 728, communicaverat: illorum vero ſymptomatum, quæ ego tum obſervavi, hæc eſt idea. Vexabant lumborum dolores; & gelidiſſima ſenſatio, dextrum pariter ac ſiniſtrum latus, cum præcordiorum anxietatibus, ac ſpirandi difficultate obſidebat: atque duo duri tumores ſub maxilla inferiori ſiniſtri lateris comparebant. Judicavi igitur, morbum in ſpasmodica partium membranaceo-nervoſarum ſtrictura, & inde pendente humorum inæquali circuitu, ac ſtagnatione in imi ventris visceribus poſitum eſſe; ac ex tali ſpaſtica diſtentione cuncta ſymptomata, ſcilicet ſummas præcordiorum anxietates, difficilem ſpirationem, vertiginem, dolores ac refrigerationem lumborum &c. derivari poſſe putavi. Hinc diuturnam fore curationem prædixi; & primum præter pulveres antiſpasmodicos, ob alvi ſegnitiem propinavi pilulas polychreſtas; commendavi porro pediluvia, cum floribus chamæmeli, & furfuribus tritici confecta, & venæſectionum pariter ac corporis exercitii continuationem injunxi; neque minus, ut hirudines ano admoverentur juſſi. Nec male habuit ex his remediis; quum autem ad malum funditus debellandum minime ſufficerint; ad Te confugimus, vir Excellentiſſime, nonque niſi Tuo adjuti conſilio, ulterius pugnare audemus.

CON-

CONSULTATIO.

QUanquam in præmiſſa morbi hiſtoria, multa momenta ad eam illuſtrandam neceſſaria fuerint omiſſa: attamen ex iis, quæ percepi, utique hariolari licet, ægrum noſtrum ſpongioſo corporis habitu, languido valde nervorum genere, atque copioſis ſuccis præditum, inſigni ad motus anomalos ſpasmodicosque proclivitate pollere; concurrente procul dubio hæreditaria diſpoſitione, qua alter parentum, forſitan mater ejusmodi pathematibus obnoxia fuit. Quum porro juventutem ſuam duro vitæ genere transegit; vero eſt ſimillimum, diætam tum minus ordinatam fuiſſe, quin ipſum prematuræ veneri indulſiſſe. Quæ cauſſæ, ſi concurrerint, ſatis efficaces ſunt, & ſolidarum partium robur pervertendi, & humorum tam abundantiam, quam impuritatem ingenerandi: quo in corporis ſtatu non fieri poteſt, quin ſpasmodicæ motiones ſuboriantur, & humorum congeſtiones ad varia loca fiant, eorumque, ſi denegetur exitus, graves contingant ſtagnationes. Atque talismodi ſpasmodicis ac congeſtoriis motibus, nituntur profecto, iisque abſolvuntur, crebriora, quæ noſter in juventute paſſus eſt, ſanguinis e naribus profluvia; hæc excipiens dyſenterica fluxio; inſequentes hypochondriacæ paſſiones, ac cordis palpitationes: iisdem debentur accedentes, ætate provectiore, paroxysmi ſiniſtri lateris veluti paralytici, ac illius vehemens refrigeratio; humorumque poſt corporis frigus, & prohibitam tranſpirationem, decubitus ad capitis ſiniſtrum latus; a quibus

fluxio ſeri viscidi ex aure ſiniſtra, hujus tinnitus, ſuſurrus, difficilis auditus, ac tumores parotidum pariter ac maxillarium glandularum, natales ſuos mutuantur. Neque enim cuncta hæc ſymptomata aliam materialem cauſſam agnoſcunt, quam humorum ſtagnationem in vaſis meſaraicis, & imi ventris visceribus, eorumque impuram valde ac ſcorbuticam diatheſin, a prohibita ob continuum frigus lateris ſiniſtri perſpiratione, multum ſuſtentata.

Hosce vero morbos, qui præter ſuccorum vitalium vitia, a nervoſi generis debilitate ac promptitudine ad irregulares motus nutriuntur; difficile admodum eſt, radicitus exſtirpare. Ut autem, quantum poſſibile eſt, opem feramus; eo annitendum medico ante omnia eſſe arbitror; ut nimium ſanguinis & humorum incrementum præpediat. Namque ſanguinis nimiam, & vires naturæ, vaſorumque proportionem excedentem molem, præcipuam cunctis, quibus æger eo usque preſſus eſt, adfectionibus dediſſe cauſſam; exinde luculenter patet, quod natura eam plethoram in juventute narium hæmorrhagiis, deinceps alvi cruentis fluxionibus, quas, cum virium jacturam non habuerint comitem, pro criticis magis, quam ſymptomaticis habendas eſſe reor, ac noviſſime per venas hæmorrhoidales imminuere ſtuduerit; quodve inſtitutæ hactenus venæſectiones, levamen tulerint. Huic ergo ſcopo obtinendo perquam opportunum fore arbitror, ut tempeſtivæ phlebotomiæ, convenienti regimine adjutæ, circa æquinoctiorum & ſolſtitiorum tempus continuentur: deinceps cibi valde nutrientes, non nimis larga quantitate aſſumantur; atque corporis exer-

exercitationes, ſtomacho a cibis vacuo, ad lenem usque ſudationem, vel ambulando, vel equitando, vel in rheda vehendo ulterius inſtituantur.

Præterea excellentiſſimam opem ferent, aquæ minerales ſingulo vere ac autumno adhibendæ. Has inter vernali tempore Egranas, autumnali vero Selteranas acidulas, interpoſitis ac præmiſſis & laxantibus rhabarbarinis, & Elixirio balſamico, conjunctoque recto vivendi genere, per tres ſemper hebdomades, unam quotidie hauriendo lagænam, potandas hortor. Reliquo tempore ſtudendum erit maximopere, ut & acidæ in primis viis cruditates, & ſcorbuticæ in humoribus ſordes corrigantur & eliminentur. Cui ſcopo apprime convenient pulveres nitroſi temperantes, conjuncto pilularum mearum balſamicarum crebro uſu; quæ forſan, hæmorrhoidalem fluxum adjuvabunt. Non minus mane ſorbendum ſuadeo infuſum theiforme, quod ex betonica, veronica, ſalvia, ſummitatibus millefolii, cortice ligni ſaſſafras, & ſemine fœniculi apparatur; & bis quavis hebdomade in temperata pediluvia veſperi deſcendendum hortor. Denique pro potu ordinario commendo decoctum, ex raſura cornu cervi, radice ſcorzoneræ, cichorei, & paſſulis minoribus confectum; cui ſub epulis hauſtum vini Rhenani interponere licebit.

CASUS CXXXV.

De ſpasmis vagis ex repulſa podagra.

Vir quidam eruditus, arduis multisque negotiis præfectus, ac fere obrutus, annorum quadraginta duorum, temperamenti cholerico-ſanguinei, corpulentus, ſanguine ſuccisque plenus, & ſpongioſo corporis habitu, cum venis exilioribus præditus, præmaturam juvenis exercuit venerem; & vigeſimo tertio anno matrimonium contraxit, conjuge elapſis abhinc tribus ſemeſtribus orbatus. Præterea crebris agitatus mœroribus, & ad iracundiam facillimus, vitæ genus agit, partim multis laboribus, partim variis itineribus moleſtum; in quibus diætæ regulas non raro offendere, vinoſisque potibus nimium indulgere tenetur: nec non vino Moſellano in vicem potus ordinarii utitur. In hoc rerum ſtatu paſſus non raro hæmorrhoidales inſultus, ſed nunquam fluxionem per anum cruentam expertus eſt: & pedum malleolos jam exhibet nodoſos. A vigeſimo quarto ad ſeptimum ætatis annum podagricis per intervalla tormentis cruciatus; ſuaſu medici, ad conciliandum ſomnum, placandosque dolores, cataplasmata pedibus tandem admovit; iisque, retropulſa podagra, effecit, ut vagis doloribus mox femorum, mox dorſi, mox humerorum, mox cubitorum, mox manuum, atrociter infeſtaretur. A dicto ad quadrageſimum usque an-

annum, bis vel ter quotannis, hyemali ſemper tempeſtate, per aliquod tempus, mali ſui paroxysmum paſſus eſt, quem moleſta flatuum retentio, & per ſuperiora eructatio, tanquam perpetuus ſequebatur comes. Neque vero per totum id tempus, priori medicatione perterritus, ullas adhibuit medicinas; ſed opus naturæ relinquens, omnes paroxysmos ſola ſuperavit patientia. Tandem binis abhinc annis, cum immanes cruciatus nulli fere corporis regioni parcerent, & præter conſuetudinem per binos inhærerent menſes, meam requiſivit opem. Præſentem ergo paroxysmum, quæ Dei eſt gratia, ope remediorum temperantium ac diapnoicorum, intra ſex dies profligavi; & ſubinde ad præcavendos ulteriores inſultus, præter exactam vivendi rationem, circa æquinoctia, medicinis ſanguinem mundificantibus, temperantibus, carminativis, evacuantibus, pilulis balſamicis, & ſanguinis ex pede miſſione pugnavi; obtinuique, ut dolores articulorum eſſent mitiores. Verum flatulentæ abdominis moleſtiæ & inflationes abhinc vehementius inſiſtebant; & a dicto diuturniori paroxysmo, carneæ & membranaceæ lateris dextri partes adeo debilitabantur, ut non modo flaccescerent, & obtorpeſcerent; verum etiam totus pes dexter contabeſceret; & una cum manu dicti lateris, attactu ſemper frigidiſſimus eſſet. Nec debellari potuerunt hæc vitia, ullis remediis, nec nervinis interne datis, nec externis linimentis, ex ſpiritu rorismarini, ſalviæ, lumbricorum, formicarum, & ſalis ammoniaci paratis. Noviſſimo anno acerbiores quidem recurrebant artuum dolores: attamen flatuum reten-

tio, atque tormenta oſſis ſacri, ac ſiniſtri hypochondrii longe majorem ipſi creabant moleſtiam; & interdum calculorum mictione complicabantur: ſed beneficio eſſentiarum carminativarum, ſpiritu nitri dulci permixtarum; nec non pulverum reſolventium ex oculis cancrorum, tartaro vitriolato, & tartariſato confectorum, facile tollebantur. Notari enim meretur, præcipuam medendi intentionem, magis contra cardialgiam illam flatulentam, ac hypochondriorum tenſiones, quam arthriticas adfectiones directam; & plerumque non niſi carminativis, pilulisque balſamicis pugnatum fuiſſe. Nec ignorari oportet, ægrum hisce decem noviſſimis annis, novies potaſſe acidulas, mox Pyrmontanas, mox Selteranas, mox Schwalbacenſes; ſed inde pejus habuiſſe ſemper: & ex potis pronuper aquis Sedlicenſibus, vehementem mali exacerbationem, cum pertinaciſſima alvi obſtructione paſſum eſſe. Quum ergo, præter corporis contabeſcentiam, paralyticus jam præſto eſſe videatur affectus; & præterea ægrotantis avia non minus, quam mater, & binæ ſorores hydrope ſint extinctæ: veremur utique, ne ipſi etiam tympaniticus tandem accedat tumor a quo ut præcaveatur, & a præſentibus malis liberetur, tuum, Vir Experientiſſime, flagitamus auxilium, docerique ſimul cupimus, an ægro liceat ſecundas ſubire nuptias.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex iis, quæ de Viri Spectatiſſimi, adverſa relatum legi valetudine; facile intelligere licet, robur atque tonum naturalem, uti genera-

ratim partium nervoſarum, ita maxime ventriculi ac inteſtinorum inſigniter læſum eſſe, atque labefactatum. Proximum, quod ex tali atonia reſultat incommodum, eſt digeſtionis vitium; quo fit, ut loco legitimi ac tenuioris chyli, crudi, craſſi, inertesque ſucci generentur, ac cum maſſa ſanguinis commiſceantur: unde nec ſolidæ partes rite nutriuntur, nec debitas vires recipiunt; quod vitium dextro potiſſimum lateri in noſtro caſu inhæreſcit. Neque vero paucæ ſunt, quæ ad inducendam hancce debilitatem, contribuerunt cauſſæ; quas inter præter exercitia veneris præmatura, errores diæteticos, crapulas, mœrores, nimiosque mentis labores, improvida podagræ tractatio, ac repulſio, nec non iteratus ſæpius aquarum thermalium, absque convenienti forſan regimine hauſtarum uſus, ſummo jure referri merentur.

Quod ſi igitur in perſanando tali malo, votis potiri, & graviora pericula arcere cupimus; eo præſertim reſpiciendum erit, ut roborato nervoſi generis, ventriculi ac inteſtinorum tono, vis digeſtiva reſtauretur, atque blandus & ſpirituoſus generetur chylus. Quo quidem fine conſultiſſimum fore judico, hac potiſſimum uti medicatione. Mane aſſumat ægrotus, ex aqua vino nupta, ſexaginta guttas Elixirii noſtri balſamici viſceralis, hauſtis deſuper aliquot infuſi calidioris, vel Theæ, vel fabarum Coffée, vel etiam jusculi vasculis: idque remedii genus, totidem guttulis, hora pomeridiana quarta, ex decocto, quod pro potu ordinario commendaturus, infra deſcribam, adhibeat; cum quo etiam, cubitum iturus, triginta liquoris ano-

dyni mineralis guttulas capiat. His, ſingulis quatuor diebus, pilulas noſtras balſamicas, quatuordecim circa ſomni tempus deglutiendo, interponat. Extrinſecus porro, bis quotidie in loco calidiori, regionem ventriculi, totiusque abdominis, linimento ſpirituoſo perfricandam curet; quod ita conficiatur: Recipe aquæ reginæ Hungariæ libram unam, balſami Peruviani unciam ſemis, olei ſpicæ veri, caryophyllorum ana drachmam unam. M. D. Atque ſi præterea ſanguine nimium abundante turſerit æger, pulſusque feratur magnus; detrahantur circa inſtans autumnale æquinoctium, ex vena in pede tuſa, quinque vel ſex cruoris unciæ.

Quoniam vero nullum medicamen quicquam emolumenti afferre poteſt, niſi exacta vivendi ratio conjungatur; hortor virum ſpectatiſſimum, ut ab omni cereviſia abſtineat, & pro potu ordinario utatur hoc decocto: Recipe radicis ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, chinæ ana uncias quatuor, glyzirrhizæ, cichorei ana unciam unam cum dimidia, ſeminis fœniculi unciam ſemis. M. Conc. F. ſpecies, quarum unciæ duæ cum tribus aquæ menſuris per horam dimidiam decoquendæ ſunt: neque minus vino Burgundiaco, ſed parce, uti licet. Cibi nec acidi, nec ſaliti, nec flatulenti, ac coctu difficiles eſſe debent; nec juſto largiores comedantur; & quo frequentius juſculis, quæ ex carnibus vitulinis, vel gallinarum, cum radice cichorei, ſcorzoneræ, aſparagi ac petroſelini coquuntur, veſcetur, eo utilius futurum exiſtimo. Aerem porro frigidum, omnemque pedum ac abdominis refrigerationem; nec non mœrores animi, & acriores intentiones vehementer fugiat;

&,

&, cœlo ſereno exiſtente, corpus moderate exerceat, etiam atque etiam hortor.

Quod denique conjugium attinet: certius quidem ſuppeditare liceret conſilium, ſi percepiſſem, num ſemen ſub nocturnis elabatur imaginibus: interim, quantum ex perſcriptis morbi momentis, judicare poſſum, illud neutiquam ſuadeo; ſiquidem vereor, ne exinde nervoſi generis debilitas magis adaugeatur.

CASUS CXXXVI.

De affectu ſpasmodico chronico.

NOvemdecim annorum virgo, ſtaturæ mediocris, animi ſenſibilioris, ſanguinis ſuccorumque plena, a teneris fere continua tuſſi humida laboravit; quæ nulla unquam corporis contabeſcentia fuit ſtipata. Neque vero poſt feliciter ſuperatas anno ætatis decimo variolas, licet præſtantiſſimis, ea tuſſis debellari potuit remediis, tantum aberat, ut roncho, ſpirandique difficultate ſenſim ſtipata, ſæpius in catharrum præfocantem tranſiiſſe videretur. Infuſa theiformia, juscula medicata, pilulæ balſamicæ Hoffmanni, nec non ſal ejus aperitivum, ferebant quidem levamen, non vero tollere valebant malum. Tandem quindecim annos nata, tumore œdematoſo extremarum manuum, atque faciei corripiebatur; quo adparente, remittebat tuſſis; ipſo vero evaneſcente, hæc cum ſibilo, ſtertoreque pectoris ſtatim re-

redibat. Miſſo igitur circa vernale æquinoctium ex vena in pede tuſa, ſanguine, qui craſſus ac impurus erat; potisque menſe Majo acidulis Egranis, menſtrua cœperunt fluere, ita vero irregularia, ut non niſi per unum, alterumque diem parcus promanaret cruor; dein per duos, tresve menſes prorſus ſileret hæc excretio, & hujus in locum, aſthmatica pectoris urgeret adfectio.

Quamobrem, ut promoveretur ea fluxio, bis quotannis in pede ſecabatur vena, per biennium quavis æſtate potabantur fontes Egrani, atque loco potus ordinarii, cereviſia ſecundaria, eaque tenuiſſima hauriebatur. Sed omnis opera erat fruſtranea; namque ſtato quidem tempore profluebant menſes, vix elapſo autem nycthemero excerni deſinebant. Neque illa perferre poterat ulla, quamvis mitiſſima pellentia, nec tepidiora pediluvia; quippe quorum uſum humorum ad caput congeſtio, cephalalgia, vultus intumeſcentia, & fortiores cordis palpitationes preſſo ſequebantur pede; contra vero pulveres præcipitantes ſemper operæ fecerunt pretium. Annuo abhinc tempore, cum gravi ac diuturno ex obitu patris mœrore affecta, corpore contabeſceret, pes ex improviſo, veluti contractura corripi cœpit; & tuſa in eo vena, tumore ad malleolos usque inflammatorio, doloribusque arthriticis torquebatur, conjunctis febrilibus commotionibus, iisque potiſſimum vespertinis: quæ ſymptomata ejusdem lateris manum quoque prehendebant. Nuchæ ac pedis integri ſuræ admovebantur veſicatoria; uſurpabantur decocta ligni abietis cum cereviſia parata; hisque humorum orgas-

mum

num concitantibus, dabantur eſſentiæ mundificantes, pulvereſque præcipitantes; & adventante menſe Majo potabantur acidulæ Egranæ, conjuncta loco pilularum aqua Sedlicenſi; primum ſolæ, atque cum ob alvi ſegnitiem, quam tollere haud ſufficiebant, vehementiorem præcordiorum anxietatem, ſpirandique difficultatem concitarent, cum lacte caprino mixtæ: a quorum remediorum uſu tumor ac inflammatio dictorum artuum quidem evaneſcebant; ſed nec dolores ceſſabant, nec menſtrua purgatio in ordinem revocari potuit. Quin abſoluta hac curatione, menſes debita in periodo plane non fluebant, & horum potius in locum gravisſimum aſthma, cum ſtertore invaleſcebat. Conſultus igitur medicus, iterum venam in pede ſecari jubebat, & ſuccum ſquillæ propinabat; eo effectu, ut eructato per vomitus æque ac ſputationem multo muco, melius haberet.

Elapſo menſe in vicem lunaris tributi ſuccedebat febris quartana contumaciſſima, quæ bis ope electuarii chinati ſuppreſſa recidebat, tandem poſt integrum ſemeſtre, dato purgante jalappino, vehementiorem quidem formabat acceſſionem, ſed propinato tum cortice chinæ cum vino Hungarico infuſo, penitus evaneſcebat. Verum tantum œſophagi, & totius dorſalis ſpinæ relinquebat ſpasmum, ut hæc ſatis foveri non poſſet, ille ad ſuffocationem usque conſtringeretur; donec & hoc incommodum, poſt tres demum hebdomades, dato pulvere laxante ex rhabarbaro, oculis cancrorum, & nitro, mitigaretur. His itaque omnibus ſuperatis, priſtina jam ſcena luditur; ſiquidem erupit quidem menſtruus cruor juſto tempore, ſed par-

parciſſimus fertur, & cordis palpitationes, capitis dolores, artuumque gravitatem comites habet: alvus præterea ſegnior eſt, & aſthma moleſtum, ut vix per ſcalas aſcendere valeat. Quare ut tandem a tanto, tamque diuturno liberetur malo, tuum, vir Doctiſſime, imploramus auxilium; & uti generatim morbi, ita maxime aſthmatis originem, medelam ac menſes in ordinem revocandi rationem, numque in iis thermæ Carolinæ ſint profuturæ, doceri avemus.

CONSILIUM.

SPectatiſſima, de qua ſermo eſt virgo, mea quidem ſententia, affectu ſpasmodico chronico, a menſium irregulari ſucceſſu inſigniter ſuſtentato premitur. Præterea vero genus nervoſarum partim a nativa diſpoſitione, dum forſan a matre hyſterica fuit nata, partim a gravioribus animi pathematibus, & diuturno, cui indulſit mœrore, partim denique ab articulari morbo, & quartana febri, quibus cum diu conflictata eſt, mirum in modum debilitatum videtur. Accedit etiam pulmonum, qualecunque ſit, vitium, quo a prima fere infantia, maxime poſt ſuperatas variolas, moleſtum patitur aſthma, quod a retardato menſtruorum fluxu majora utique ſumſit incrementa. Utut vero haud aſſererem, ipſam jam exulcerationem pulmonibus inhærere; attamen non prorſus dubitarem, quin ſcirrhi aut tubercula illos jam obſederint; ſaltem inſignem eorum ſuſpicor atoniam, qua futurum eſſe credo, ut, niſi tempeſtiva feratur medela, utique phtyſica vel hectica

ꝛectica corporis accedat conſumtio. Menſtruorum vero irregularem, qui vaſorum uterinorum nimiæ exilitati, ac ſubtilitati debetur, ſucceſſum, omnium reliquarum paſſionum primariam conſtituere cauſſam, extra omne poſitum eſſe reor dubium. Inde enim factum eſt, ut ſucci vitales non ſolum ſpiſſi ac impuri fuerint redditi, verum etiam motus ac impetus eorum magis ad ſuperiora, pectus nimirum ac caput potiſſimum vergat; ex quo capitis dolores, vertigo, ſpiratio anguſta, & magna præcordiorum anxietas, ſuos mutuantur natales.

Quibus præmiſſis, facile jam erit, viam curandi cognoſcere: namque cum humoribus abundare videatur virgo lectiſſima: abs re omnino fore judico, ut circa ſingula æquinoctia, ſueta hucusque phlebotomia in pede continuetur. Deinceps vero, ad revellendum ſanguinis ad inferiora motum, egregium ſpondent uſum pediluvia, quæ valde temperata ac tepida oportet eſſe; nec ludetur opera, ſi ad alvum expediendam, & attemperandum humorum orgasmum pulveres, ex lapidibus cancrorum, terra foliata tartari, nitro, & rhabarbaro confecti, crebrius adhibeantur.

Tum quoque præcipua medendi intentio hæc erit, ut menſium fluxum reſtituamus, ſanguinisque æqualem per imi ventris viſcera procuremus circuitum. Quo quidem fine operæ pretium faciet Elixir balſamicum, quod ex extractorum gentianæ, cardui benedicti, abſynthii, cascarillæ, florum chamomillæ vulgaris, ſalisque tartari ana drachmis tribus, corticum aurantiorum uncia una, cum vini Hungarici menſura parari, & ex ultimo ſub epulis hauſtu, vel

vel etiam hora pomeridiana quarta, ad octoginta guttas cum aqua pura fontana, aut deſtillata quadam aſſumi poterit. Non minus circa inſtans menſium tempus, per aliquot ſucceſſive dies, mane deglutire oportebit undecim pilularum mearum balſamicarum, & veſperi capere drachmam dimidiam pulveris, qui ex lapidum cancrorum, borracis venetæ, nitri antimoniati, ſalis abſynthii, radicis ari, ſeminisque cymini ana drachma una concinnatur: nec alienum erit, mane pariter ac veſperi pedes, imum ventrem, maximeque pubis regionem, linteo, quod oleo amygdalarum dulcium ſit imbutum, probe perfricare; & ſub ipſo uterino fluxu infuſum theiforme ex herba meliſſæ, atque croco ſorbillare.

Quod attinet thermas Carolinas; ſuadeo, ut ad vitium pulmonum reſtituendum, adventante vere potius acidulæ Selteranæ cum debito regimine, junctisque laxantibus mannatis ac rhabarbarinis, per quatuor vel quinque hebdomades potentur; & ſub harum uſu veſperi balneum temperatum, ex herbis emollientibus ac nervinis paratum adhibeatur. Tum autem, futuro autumno, eo feliciori ſucceſſu, thermæ Carolinæ, eæque potiſſimum, quæ a molendino nomen habent, in uſum trahi poterunt. Ceterum vivendi rationem, præſentis Medici relinquo dijudicationi; & ut hæc conſilia a ſummo languorum medico reddantur ſalutaria, ex animo precor.

CASUS

CASUS CXXXVII.

De affectu ſpasmodico cum purpura.

MAtrona generoſa, ſuccis plena, habituque corporis ſpongioſo, vaſis exilioribus inſtructo, prædita, ſeptem liberorum felix mater, ex obitu mariti, elapſo ſemeſtri, febre acuta præter opinionem extincti, gravi terrore pariter ac mœrore adficitur: atque mox male habere, & de præcordiorum anxietate, ſpirandique difficultate conqueri cœpit. Paullo poſt maculis per totum corpus purpureis, ipſaque in pectore purpura contaminata; ſeptimo abhinc die, hora vespertina ſeptima, vehementi corripiebatur paroxysmo, qui ſic habebat: conſtringebantur ſubito præcordia, adeo, ut, ipſa ſic referente, cor calido cruori innatare videretur: ſpiritus ægerrime trahebatur; manus convulſivis motibus torquebantur, caninus ſpasmus os prehendebat, ut omnis loquendi facultas evaneſceret, totumque corpus, cum inſigni vultus rubore, velut tetano adfectum obrigescebat. Tum ſæviſſimus dolor pungitivus nucham obſidebat; vomendique conatus, & ipſi vomitus, muci tenacis parum excernentes urgebant, hisque tandem ſuccedebant tormina inteſtinorum in epigaſtrica regione. Durabant hæc ſymptomata per duodecim horas; & elapſo triduo, eadem recidebant ratione, bis quotidie invadendo, & breviori

 perio-

periodo ceſſando. Adhibitis variis medicaminibus remittebant, & horum loco eadem hora prehendebat altus ſopor ægram. Ab hoc quoque ita curata, ut obambulare rurſus ac in publicum prodire poſſet; per tres menſes lunare tributum haud perſolvit; quo tempore inſignem corporis, capitisque gravitatem perſenſit, ac hypochondriacis infeſtata paſſionibus, ſæpius convulſivos artuum ſubſultus paſſa eſt.

Reſtituto menſium fluxu, ceſſabant convulſivæ agitationes: at ſuccedebat œdematoſus faciei, manuumque tumor; & capitis gravitas, vertigo, nocturnusque aurium tinnitus pertinaciter inſiſtebant. Tandem febre corripiebatur intermittente, valde irregulari; quippe quæ binas quotidie formabat acceſſiones, ſub quarum ſingula, convulſivis artuum ſuccuſſationibus conſtipata, erumpebat purpura, atque, tribus elapſis horis, ſolutio cum copioſo ſequebatur ſudore. Profligato poſt quindecim dies hoc quoque malo, totum corpus intumeſcere cœpit, maximeque ſiniſtrum hypochondrium, & ventriculi regionem flatulentæ diſtentiones, cum gravi obſtructione alvi obſidebant, atque his atrocia epigaſtricæ regionis tormina jungebantur, quæ noctu dieque graves inferebant cruciatus, perque tres ac plures dies, fruſtra infuſis crebrius clyſteribus, inhærebant. Hæc pathemata per paroxyſmos invadunt, quorum noviſſime adfligentium, hæc eſt idea: obſervantur per aliquot dies ructus acidiſſimi; ſequuntur flatus & murmura abdominis, & his non excretis, excipiunt acuti circa umbilicum dolores, ſubſultus artuum convulſivi, præcordiorum

diorum compreſſiones: quæ haud prius conquiescunt, quam eductis per clysmata, ſæpius iterata, flatibus. Accedit non raro inteſtini recti moleſtus ardor; & pronuper atrox odontalgia jungebatur, cum dejecto protinus adpetitu. Quum igitur vereatur generoſa mulier, ne partim febris illa denuo recrudescat, & habitualis fiat, partim convulſivæ artuum motitationes in ipſam tandem degenerent epilepſiam; anhelat ſalutare conſilium, & ab his moleſtiis liberari cupit.

CONSILIUM MEDICUM.

GRavium, quæ fœminam generoſam ultra ſemeſtre tempus immaniter tractarunt, adflictionum origo, procul omni dubio, ingenti terrori, mœrorique, quem ex obitu cariſſimi conjugis percepit, debetur. Quum enim illa ſanguine turgeat, habitumque corporis ſpongioſum, vaſis exilioribus inſtructum præ ſe ferat, & admodum ſenſibilis ſit; facile omnino fieri potuit, ut a dictis animi pathematibus, ſanguinis motus ab exterioribus ad internas potiſſimum corporis partes converſus, ejusque major copia ad caput, atque præcordia compulſa fuerit; unde pectoris oppreſſio, ſpiratio difficilis, anxietas, ſpasmodici, ac convulſivi motus ſuam trahunt originem. Hæc ſymptomata temporis ſucceſſu majora utique ſumſerunt incrementa: namque dum iisdem ſpasmodicis motibus, naturale ventriculi ac inteſtinorum robur labefactatum, ciborum digeſtio vitiata, atque ſaluberrimum ſe & excretionum negotium fuit perturbatum; non mirum eſt, ſi

 flatu-

flatulenti vapores in primis viis generati, collectique nimium diſtenderunt ventriculi ac inteſtinorum canalem; qua diſtentione factum eſt, ut perturbato humorum æquabili circuitu, hi magis magisque ad interiora invitati, tantos tumultus, ſpasmodicasque totius corporis conſtrictiones induxerint. Accedit inſuper trimeſtris menſtruorum ſuppreſſio; ob quam humores impuri, ſcorbutici, moleſtiarum ſpasmodicarum nutritores magis increverunt; atque ſine dubio purpuraceæ efflorescentiæ, ac irregularis febris cauſſæ fuerunt. Quæ inopportuno forſan adſtringentium uſu ſuppreſſa, atoniam ventriculi inteſtinorum, atque viſcerum tantam reliquit, ut tumores corporis œdematoſi, & hypochondriaca ſymptomata, flatulentia, & inſignis primarum viarum acrimonia denique exceperint.

Quum igitur generoſa mulier, adhibitis noviſſime thermis Carolinis, ab inhærentibus adhuc adfectionibus penitus vindicari cupit: voti eam futuram ſpero compotem, ſi ſequentem in uſum vocaverit medicationem. Primum quidem operæ erit pretium, bis quotannis, vere ſcilicet, ac autumno phlebotomiam in pede, interjecto vero tempore ter ſcarificationem adminiſtrare. Deinceps in confortando ventriculo pariter, ac univerſo nervorum genere, inſignem præſtabit utilitatem infuſum theiforme, quovis mane ſorbillandum quod ita paratur: Recipe herbæ meliſſæ, betonicæ, veronicæ, ſalviæ ana manipulum unum, ſummitatum millefolii, florum anthos ana pugillos quatuor, corticum aurantiorum recentium drachmas duas, aniſi ſtellati drachmam unam & ſemis,

mis, Inc. M. D. Ut quoque ſordes tam ex humorum maſſa, quam primis officinis expurgemus, flatuum proventum impediamus, & ſanguinis per abdomen circuitum promoveamus; egregie inſervient pilulæ meæ balſamicæ, quæ alternis hebdomadibus per binos ſucceſſive dies veſperi, numero quatuordecim capiantur, ſumta ſequenti mane ſalis mei aperitivi drachma una. Vespertino quoque tempore crebro uſurpanda ſunt pediluvia, ex aqua fluviatili, floribus chamæmeli & cineribus clavellatis confecta, tepidiora; immiſſis paullo profundius pedibus. In ſopiendis vero ac discutiendis, quæ a flatuum retentione propullulant, moleſtiis, non præſentius ac efficacius erit remedium, quam clyſteres ex decocto avenæ, floribus chamomillæ, cymini, ſale communi & oleo chamæmeli concinnati. Et quod denique victus attinet rationem; cibos acidos, flatulentos, potus ſpirituoſos, corporis, & maxime extremorum refrigerationem, nec non animi fortiores commotiones, omni ſtudio vitare oportebit.

CASUS CXXXVIII.

De affectu ſpasmodico ex relicta generis nervoſi debilitate, cum iſchuria & apoplexia conjuncto.

HOneſta mulier, quadraginta annorum, temperamenti phlegmatico-ſanguinei, habitus corporis ſpongioſi, ſanguine abundans, & ad affectus animi valde proclivis, quatuor abhinc

 annis

annis menſtruorum paſſa ceſſationem, &, cum præterea vitæ ſedentariæ nimis indulgeret, ab eo tempore, tam calculoſis, quam aliis, iisque gravioribus conflictata eſt adfectionibus. Namque primum per tres annos atroci manuum pedumque ſpasmo, præcordiorum anxietate, & ſpirandi difficultate cruciata, venam tundendam præbere cœpit: tumque his moleſtiis tormenta a calculo illata, ipſaque calculorum mictio jungebantur. Verum quatuor circiter jam effluxerunt hebdomades, cum iterum dextri lateris doloribus prehenderetur; quos a calculo derivans, anodyno-antiſpasmodicis oppugnavi remediis. Hæc vomitu rejecta, iteravi, eo effectu, ut dolores quidem prorſus conquieſcerent; hos vero pertinax exciperet iſchuria, qua intra nycthemeron ne guttulam quidem urinæ reddere valebat. Datis pilulis laxantibus, tincturaque tartari, liberum urinæ reſtituebatur iter; ſed, qui junctus erat, artuum ſpasmus, cum ſpiratione anguſta, & loquendi difficultate, per quinque adhuc dies inſiſtebat. Tum melius habere viſa, elapſo vix triduo, tanta ſubito faucium, atque maxillarum conſtrictione prehendebatur, ut, rationis uſu quidem integro remanente, nec os aperire, nec deglutire, nec loqui potuerit. Me abſente, perterriti adſtantes, chirurgum accerſi, & octo cruoris ex tuſis in utroque pedum venis uncias detrahi curant: quo facto prorſus evanescebant cuncta ſymptomata, & incolumis ægra in conclavi jam obambulare incipiebat. At vero, transactis circiter ſex horis, idem paroxysmus, priori longe atrocior, cum plenaria loquendi impotentia recrudeſcebat: in quo reverſus ego clys-

mata

mata emollientia non minus ac antiſpasmodica, ano infundi jubebam; ex quibus paullo ſublevata, placido per noctem fruebatur ſomno.

Poſtridie hora prima pomeridiana præter omnem ſpem, ac opinionem in paroxysmum incidebat epilepticum; quo brevi tempore finito obdormiſcebat, & expergefacta, omnium ſpasmorum otio gaudebat. Sed veſperi hora ſexta, rurſus atrociter invadebat ſpasmodica faucium, & musculorum maxillarium conſtrictio; quam ſiniſtræ manus atque pedis plenaria comitabatur paralyſis. Poſtridie circa meridiem hæ partes, naturalem movendi potentiam recuperabant quidem; at dextrum latus penitus reſolutum, & motus expers deprehendebatur. Quum igitur ob impeditam deglutitionem interna non propinari potuerunt medicamina; externis pugnatum eſt nervinis, ex ſpiritu vini camphorato, ſalis ammoniaci, & cornu cervi paratis; quorum, collo, maxillæ atque nuchæ illitorum ope, relaxati harum partium ſpasmi, internorum remediorum uſum permittebant; hisque adhibitis, cum ſomno & adpetitu, integra redire videbatur ſanitas.

De hoc morbi triumpho gaviſa ægrotans, elapſo biduo, hora undecima nocturna ex improviſo in epilepticas recidebat adfectiones, quæ duodecim vicibus invadentes, cumjunctis deliriis per totam noctem ſæviebant; alteroque mane ceſſabant, & datis, quæ abs re judicavi, remediis, plane ſilebant. Tum valebat per decem circiter dies; at his circumactis priſtina ludi cœpit ſcena. Namque poſt dolorem gravativum, atque diſtendentem, qui hora ſexta matutina ſubito ad ſiniſtrum irruebat latus,

gravi rurſus corripiebatur iſchuria. Hæc, laxantium ac tincturæ tartari vim eludens, cum convulſivis motitationibus, atque tractionibus artuum, capitis, maximeque oris, & temporum ſtipata, ad hunc usque diem, qui nonus eſt, inhæret, absque doloribus. Et cum præterea nauſea, mucique pauciſſimi laborioſæ jungerentur vomitiones, ſuſpicabar calculum in cavitate renum hærentem, atque rebellem hanc lotii retentionem, a pertinaci renum veſicæque ſpasmo derivabam. Quare non niſi antiſpasmodicis medicinis, clyſteribus emollientibus, balneis, pulveribus anodynis, linimentis, fotibusque, ad pubis & lumborum regionem inunctis, non omiſſis laxantibus, uſus fui. Sed omnium effectus erat irritus; & quanquam clyſteres atque laxantia, inſignem ſeri quantitatem ſecum ducerent, lotiique aliquale ſtillicidium, cum euphoria procurarent; attamen libera nondum reſtituta eſt mictio, & recenſita ſuperius ſymptomata, cum languore totius corporis, heri mirum in modum increſcebant.

Interim cum nullus nec dolor, nec tumor, nec ponderis ſenſus, in pubis ac renum percipiatur regione; & ipſa veſica ab omni lotio, atque labe vacua videatur: nullum quidem mihi ſupereſt dubium, quin in renibus omne hæreat vitium. Verum anceps adhuc ſum, num malum calculo renali, anne potius plethoræ, & hinc pendenti nimiæ venarum emulgentium repletioni debeatur? Ad calculum, omnem hactenus curandi intentionem direxi; ſed cum omnia medicamina in caſſum data fuerint, parum abeſt, quin ſolam accuſarem plethoram; & ad hanc imminuendam, venam denuo tundi curarem;

rem; maxime quum prior venæſectio, in ipſo ſpasmorum paroxyſmo, inopportune fuerit inſtituta. Quicquid ſit, ſerum in renibus retentum, jam omnino ad maſſam humorum retroceſſiſſe arbitror; & illud ne nimia quantitate ad caput vel pectus delatum, repentinam aliquando ſuffocationem, aut ſoporoſos affectus inducat, purgantium ope eliminandum eſſe reor; præſertim, quoniam a laxantibus, in hoc gravi malo exhibitis, optime ſemper habuerit. De his vero, & illis præſidiis, quæ profutura cenſes, tuum, vir Experientiſſime, flagito ac expecto conſilium.

Epicriſis cum conſilio.

PEculiaris & rarior hæc morbi hiſtoria, multa exhibet momenta, quibus quædam debetur animadverſio. Primum quidem ea, quæ quotidiana experientia innotuit, confirmatur obſervatio, quod fœminæ, ſanguine plenæ, vitæque ſedentariæ addictæ, poſt menſium ceſſationem, quæ anno circiter ætatis quinquageſimo fieri ſolet, maxime, ſi venæſectiones omittant, doloribus calculoſis, variique generis ſpasmis corripiantur: qui cruori tam per vaſculoſam renum ſubſtantiam, quam reliquas partes ac viſcera, difficilius progredienti, inque iis ſtagnanti, in acceptis referendi ſunt.

Singularem ſubinde attentionem meretur contumax illa urinæ retentio, qua per multos dies laboravit ægrotans. Solent plerumque hoc morbi genus a binis derivare cauſſis; nempe vel a ſpasmodica uretherum conſtrictione, vel ductuum urinariorum obſtructione, ſive per cal-

culos, ſive materiam mucoſam, tenacemque facta: addiderim adhuc tertiam, quæ in nimia relaxatione vel atonia tubulorum renalium, atque uretherum conſiſtit. Namque perpetuæ inſtar regulæ tenendum eſt, omnes ductus, & canales, qui ſecretionibus humorum ſerviunt, veluti ſunt biliferi & urinarii, pollere motu conſtrictorio & dilatatorio, qui in canale inteſtinorum, peculiari nomine periſtaltici motus inſignitur. Poſſunt igitur hi ductus & vehementi ſpasmo nimium conſtringi; & atonia relaxari; utroque vero modo, nihil fluidi transmittunt: quemadmodum idem obſervamus in inteſtinis, quibus vel nimis ſtrictis, vel nimis laxis exiſtentibus, nulla per alvum ſuccedit excretio. Pari ratione cum urinæ ſuppreſſione, quam iſchuriam vocant, comparatum eſt: quæ ſicuti a remediis opiatis, inopportune uſurpatis excitari, ita ab iisdem, ſi cauſſa in vehementi ſpasmo fuerit ſita, debellari poteſt. Quæ cum ita ſint, facile adparet, noſtrum, de quo ſermo eſt in lectiſſima fœmina, morbum ab atonia canalium, quæ urinam ſecernunt, per anodyna & dolores ſedantia medicamina, in affectu, qui anteceſſit, ſpasmodico, propinata, inducta, eſſe derivandum. Namque experientia docet, omnes nervoſas partes, quæ ſpasmis ac doloribus affectæ fuerunt, his conquieſcentibus, retinere quendam languorem & atoniam; quæ datis anodynis longe magis invaleſcit. Hinc quoque ratio patet, cur in præſenti caſu, clyſteres atque purgantia, irritando nimirum, & ad motum excitando partes relaxatas, majus levamen attulerint, quam cuncta & emollientia, & antiſpas-

ſpasmodica. Neque raro adnotavi, urinæ retentionem ab ipſa veſica relaxata, ac nimium expanſa, ſuam traxiſſe originem; quo in caſu congrua purgantia, promovendo urinæ fluxum, ſemper operæ pretium feciſſe deprehendi.

Non minus notatu dignum eſt momentum, quod noſtra mulier ſpasmodicis, atque hyſtericis affecta fuerit motibus, adeo vehementibus, ut & fauces, & maxillarum muſculos conſtringendo, ſermonis pariter, ac deglutitionis facultatem deſtruxerint; quodve hi paroxysmi poſt affectiones, ut ita loquar, paralyticas, protinus redierint. Neque vero ab alia cauſſa natales ſuos mutuantur, quam ab humorum in nervoſis ac membranaceis partibus, veluti ſunt ventriculus & inteſtina, ſtagnatione.

Nec denique ſilentio ſunt prætermittendi, inſultus illi epileptici, brevi poſt venæſectionem invadentes, delirio ſtipati, & ſponte evaneſcentes, inſequuto ſubinde paralytico ac fere apoplectico affectu, mox quoque ceſſante. Vocari hæc epilepſiæ ſpecies mere ſpasmodica meretur; quæ ſupervenire obſervatur gravioribus ventriculi ac inteſtinorum doloribus, a quacunque cauſſa, ſive ſaburra acri, ſive vermibus, ſive etiam calculo inductis, & per conſenſum caput, membranasque cerebrum & ſpinalem medullam cingentes occupantibus. Tales morbi niſi cum inſigniori ſeri in cerebro extravaſatione fuerint conjuncti, ſæpenumero ſponte remittere deprehenduntur: ſimul vero, more omnibus ſpasmodicis morbis ſolito, facile recrudeſcere, ac certas periodos ſervare conſpiciuntur. Quamobrem ſpasmodicæ iſtius-

iſtiusmodi & epilepſiæ, & apoplexiæ, probe discernendæ ſunt ab iis, quas adpellamus idiopathicas; ſiquidem hæ ſemper cum ſeri vel ſanguinis extravaſatione complicatæ, periculo haud vacant.

Quod autem attinet curationem iſchuriæ, quæ adhuc cum inſigni totius corporis languore infeſtat; phlebotomiam minime iterandam ſuaſi, niſi forſan nimia ſanguinis moles, vaſorum plenitudo, & pulſus magnus, atque plenus id indicarent. Commendavi potius, ut uſus enematum, quæ cum vino, paucisque guttulis olei juniperi, carvi ac therebinthinæ, nec non ſtimulo ſalino acuanda docui, continuaretur; & ter quotidie triginta circiter guttæ eſſentiæ ſuccini cum tinctura metallorum, aut antimonii acri, & ſpiritu cornu cervi ſuccinato mixtæ, ex aqua menthæ, aquæ ſimplici nupta aſſumerentur. Collaudavi non minus juscula medicata, cum radicibus petroſelini, cichorei, & asparago decocta; ac infuſa theiformia, quæ radicem liquiritiæ, atque baccas juniperi toſtas haberent. Denique corporis refrigerationem, animi pathemata, & potus ſpirituoſos, ſedulo vitaret, injunxi. Atque his factum eſſe percepi, ut ægra egregie habere cœperit.

CASUS CXXXIX.

De affectu generis nervoſi ſpasmodico, per Selteranas cum lacte curato.

DUos & viginti annos nata virgo, temperamenti ſangnineo-cholerici, animi ſenſibilioris, corporisque tenerioris, ſub recta victus obſervatione, ad decimum ſextum usque ætatis annum, illibata gaviſa ſanitate; tum ex improviſo aſthmate convulſivo prehendebatur: a quo cum graviſſimis ſymptomatibus, per novem hebdomades divexata, ope acidularum Egranarum conſanuit. Nihilo tamen minus, ab eo tempore, varias ægritudines, utut leviores, paſſa eſt; quas omnes, divina favente gratia, concurrente forſan exactiori diæta, feliciter ſuperavit. Quatuor autem abhinc menſibus, cum jam per aliquod tempus de capitis doloribus, ſudoribus nocturnis, & moleſtis in ſiniſtro latere ſub hypochondriis puncturis, non niſ mutatum in lecto corporis ſitum ſtatim excipientibus, conqueſta fuiſſet, accidit, ut altero poſt ſolutum lunare tributum die, gravi percelleretur terrore; unde dictæ moleſtiæ longe majora ſumſerunt incrementa. Conſultus medicus varia exhibuit remediorum genera; quæ nullam ferebant opem, tantum aberat, ut ægra potius ſummam corporis ſentiret laſſitudinem, & lecto prorſus affixa, copioſis ſudoribus, inquietudine, vigiliis, ciborum faſtidio, artuumque dolo-

doloribus, immaniter vexaretur. Dedit idem medicus pulverem, qui pulveris ſtomachici Quercetani, antihectici Poterii ana grana octo, tartari vitriolati grana quinque habebat, eumque ſingulis quatuor horis iterari juſſit. Ab horum uſu, cum ingentem nauſeam, vomendi conatus, & inteſtinorum tormina percepiſſet; vim remedii potatione infuſi theiformis, digitique in fauces immiſſione adjutura, ter vomuit, terque alvum dejecit. Sed poſthæc ſingultu, capitis doloribus, æſtu, inquietudine, ructibusque nidoroſis, per tres integras hebdomades discruciata; alius medici opem imploravit. Is malum a ſordibus acidis, ac viſcidis, primas regiones obſidentibus ſubortum ratus; lene propinavit emeticum; tumque alternis diebus pulveres laxantes exhibuit, & ſerum lactis, cum mannæ uncia una permixtum, ſingulo mane ad menſuram dimidiam potari juſſit. Non minus horum uſum, confortantibus atque ſtomachicis ſecundavit medicinis: ſed morbus indies magis exacerbatus, increvit; & abhinc hiſce potiſſimum notis ſe manifeſtavit.

Per intervalla bis, ter, quaterve de die recurrentes patitur paroxysmos, qui ſic ſe habent: Refrigeſcunt manus atque pedes, facies expalleſcit, ſuccedunt ructus copioſi, atque tum ſingultus, oppreſſio & anxietas præcordiorum, ſenſus infixi faucibus pali, vertigo, capitis dolores, æſtusque vexant; pulſus fertur debilis, ſed æqualis; ſpiratio paullo difficilior, at nulla tuſſis nec ſicca, nec humida adeſt. Solvitur talis paroxysmus, per dimidiam circiter inhærens horam, vel inſigni laſſitudine; vel, præviis inquietudine, oſcitatio-

ni-

nibus, atque pandiculationibus, deſinit in profundum ſoporem, qui, elapſa hora, cum calore corporis, atque ſudore finitur. Notari vero meretur, quod ſi externi artus calorem naturalem retineant, paroxysmus longe ſit mitior, atque brevior. Ceterum ſomno tranquillo, & integra ciborum cupiditate fruitur, neque vero cibis, niſi coctu facilioribus ac nutrientibus veſcitur; urina mingitur naturali ſimilis, cum quadam nubecula; alvus iuſto eſt ſegnior, & vix alternis reſpondet diebus; at ſi liberior fuerit, reddit multos flatus, atque mucum ſpumantem, tumque leviora obſervantur cuncta ſymptomata, ructusque parciores. Menſtrua debito tempore, juſtaque quantitate pariter, ac qualitate ſuccedunt, & noviſſime ſanguis per nares erupit aliquoties. Hodie demum adnotavi, paroxysmum ſubſultibus quoque convulſivis, & labii inferioris, & artuum ſtipari, atque ructibus exploſis ſolutum fuiſſe.

Relatio mali, ejusque curationis.

INhæſit morbus hic, cum recenſitis ſymptomatibus, ultra ſemeſtre tempus; nec ullis expugnari potuit medicinis. Conſultus tandem ego, ex præmiſſa hiſtoria, judicare quidem potui, malum ad affectus nervoſi generis ſpasmodicos eſſe referendum; & pulverem illum, de quo ſuperius mentio fit, neutiquam tam pernicioſos edidiſſe affectus, quales ipſi noviſſimus imputare voluit medicus. At fateor, me exinde de vera cauſſæ morbificæ ſede nondum ſatis certum fuiſſe redditum. Quare nec judicium meum interponere potui; ſed commendavi

vi duntaxat, decoctum conſuetum pro potu ordinario, pulveremque ac pilulas antiſpasmodicas, illum ex pulvere Marchionis, cinnabari, nitro, & caſtoreo confectum; has ex extracti fiorum chamomillæ vulgaris, ſummitatum millefolii ana drachma, corticis caſcarillæ pulveriſati drachma dimidia, extracti caſtorei, croci ana granis ſex, oleique macis guttis quatuor paratas; hisque crebro interponi clyſteres imperavi. Verum, licet hæc ſubſidia ſolamen tulerint miſeræ, non tamen prorſus expugnare potuerunt malum; quid? quod illud brevi denuo invaleſceret.

Quamobrem ipſe tandem accerſitus, coram inſpexi ægrotantem; & exploratis omnibus morbi momentis, percepi, eam juveni per aliquot jam menſes eſſe deſponſam, quem ardente proſequebatur amore. Paroxysmus intra nycthemeron me præſente ſexies illam prehendebat, cum pallore vultus, pulſu celeriori, refrigeratione extremorum, ſpirandi difficultate, anxietate, vertigine, cephalalgia, doloribusque ac convulſivis fere artuum motitationibus; & ſequuto ſudore ſolvebatur. Ex his itaque judicavi, grave illud malum ſola generis nervoſi debilitate niti; & hinc pendente nervoſarum partium ſpasmo abſolvi. Hujus autem primam originem a gravi terrore, quo ſtatim poſt menſtruorum fluxum perculſa fuit, derivandam eſſe, eo certius credidi; quo magis quam plurima mihi innotueruut exempla, quod terror enormioribus ſanguinis profluviis ſuperveniens, i hiusmodi produxerit affectiones. Neque dubium eſt, quin eas in noſtra virgine, adfectus amoris inſigniter ſuſtentaverit; & ſubinde

inde tanta medicinarum, quas adhibuit, evacuantium, calefacientium, carminativarum, & ſpirituoſarum farrago exacerbaverit. Idcirco commendavi curam lactis aſinini; quod etiam cum dimidia fontis Selterani parte maritatum, atque tepefactum, mane ad menſuram integram, hora vero tertia pomeridiana dimidiam, per quinque hebdomades potavit. Præterea quovis quinto die undecim pilularum balſamicarum deglutivit; & nonnunquam liquoris mei anodyni viginti guttas, vel pulverem antiſpasmodicum, ſupra deſcriptum aſſumſit, conjuncto recto vivendi genere. Atque his factum eſt, ut penitus convaleſceret & brevi poſt, viro nupta, ſanitate jam fruatur illibata.

CASUS CXL.

De affectu ſpasmodico, gravibus & multis ſymptomatibus ſtipato, cum conſilio, an thermæ Carolinæ ſint profuturæ.

FOemina generoſa, annorum triginta ſex, inſigni ſanguinis & ſuccorum mole prædita, ante quindecim annos febrem incidit acutam; ſub qua, per decem fere ſeptimanas cum continuo delirio infeſtante, tantus humorum ad caput fiebat raptus, ut hoc primum intumeſceret, cutis finderetur, capilli defluerent, & tandem eryſipelate afficeretur. Superata febre, ejus reliquias expugnatura, curationem, quæ per famem fit, in uſum vocavit; ſed ob varia,

quæ

quæ intercedebant, impedimenta, haud ad finem perduxit. Ab eo vero tempore, valetudinariam agere cœpit vitam: namque præter gravedinem, quam aſſiduam patiebatur, per intervalla, eaque crebriora recruduit capitis eryſipelas, quod levius quidem, dextram malam duntaxat, ſpatio exiguo obſedit, nunquam vero febrili commotione vacavit. Non minus dorſo inhæſit moleſtus dolor, ſub coſtis ſpuriis ad ventriculum excurrens, isque etiam in pectore tenſivus, per certas tantummodo periodos, tota præcordia valde conſtrinxit: quæ tormenta, licet poſt thermarum Carolinarum potum, fere debellata ſint, nihilo ſecius per vices adhuc vexant, totumque dorſum ſemper eſt frigidum. Sex præterea jam effluxerunt anni, cum iterum febre acuta, velut pectorali prehenderetur; quippe quæ non modo oppreſſione præcordiorum, ſibilo ac ſtertore pectoris, verum etiam tam violenta tuſſi erat conjuncta, ut ſæpius ſanguinem exſpueret. Abhinc varias in pectore ſenſit moleſtias; inque primis per noviſſimum biennium, vehementi agitatur tuſſi, quæ a prævia titillatione quadam pulmonum excitata, matutino potiſſimum tempore, cum rejectione ſeri tenuiſſimi adfligit; ſorbillato autem per proximum ſemeſtre appropriato infuſo, longe jam mitior eſt.

Verum enimvero nondum omnium incommodorum vacuitate gaudet; ſed ſpirandi adhuc vexatur anguſtia, ſub aſcenſu per ſcalas, vel etiam ſilente ſeri e pulmonibus ejectione, admodum increſcente. Adhæc frequens eſt alvi obſtructio; & a fortiori ipſam egerendi niſu, tubercula ſuboriuntur in ano, ac nonnunquam ſan-

ſanguis cum fæcibus excernitur. Notari meretur, hanc obſtructionem, excipere præſertim menſium fluorem, atque tum jungi ſimul cœcas illas hæmorrhoides, inſigniter ardentes, totumque perinæum excoriantes.

Si menſtrua inſtant, quod fere luna exiſtente plena fit, antecedunt atrocia inteſtinorum tormina, & dolor gravativus in uteri vagina; tumque cruor ſpiſſus & ater, minori, quam olim, fertur copia. Junguntur etiam pedum, maxime ſiniſtri, ad malleolos usque, inſignis refrigeratio; quæ extra hoc lunare tempus, non niſi plantis pedum inhæreſcit aſſidua. Præterea hoc tempore horrendus oſſis ſacri dolor vexat, isque non raro ad regionem renum incumbit, a fortiori corporis motu, aut inclinatione ad terram exacerbatus; & in urina, ubi conquievit, ſabulum cernitur rubicundum.

Non minus per intervalla ſubtriſtis evadit ægra, tantoque corripitur angore, ut nihil ſit, quo poſſit erigi: accedunt puncturæ præcordiorum, cor maxime occupantes, cum ſenſu quodam reniſus ſanguinis haud rite propulſi, qui inſtituto corporis vehementiori exercitio, remittit. Nares perpetua gravedo obſtruit; quæ, ſi in libero verſata fuerit aëre, mitior exiſtit; quando vero in calefactis conclavibus commoratur, caput & internæ nares adeo conſtringuntur, ut nec aër, nec pituita has tranſire queat; jungitur aurium tinnitus, & animi cogitationes turbari videntur. Tandem, poſt pulveris ſternutatorii, aliorumque remediorum uſum, fœtida, craſſaque materia, puris inſtar emungitur, cum euphoria, ſed brevi ceſſat hæc excretio.

Elapſo proxime anno, hiſce moleſtiis jungebatur tenſivus capitis dolor, tantaque vertigo, ut vix a lapſu, qui in dextrum præcipue latus imminebat, ſibi cavere potuerit; ac noviſſime pertinaciſſima denuo tuſſis, velut ſuffocativa, cum raucedine, & æſtu præternaturali ſtipata, invadebat, perque totam noctem inhærebat, mane mitior. Senſit quoque olim magna manuum, ſiniſtrique potiſſimum brachii tormenta, quæ hoc tempore remiſerunt. Non raro atrociſſimi capitis dolores eam discruciant, &, ſequuto vomitu, protinus ceſſant. Mane in faucibus, maxime circa uvulam, in exiguo quodam ſpatio, inſignem acrimoniam & ſiccitatem, cum deglutitionis impedimento ſentit; quæ, exſcreato muco, evaneſcit. Nonnunquam externis pectoris partibus inhæret, ardens rodensque dolor, isque in dextro potiſſimum latere, cutim interdum in veſicam elevavit, quæ ſanguinem fudit: ac denique tanta nares offendit acrimonia, ut ſemper fere ſint excoriatæ. Et hæ ſunt moleſtiæ, quibus eo usque premitur miſera, & quarum medelam anxie quærit: maxime vero doceri cupit, an iis expugnandis Carolinæ ſint profuturæ.

Conſilium Medici cujusdam.

EA valetudinis conditio, quam præ ſe fert generoſa mulier, quamque morbi nomine inſignire haud audeo, a nimia ſanguinis & humorum mole, motuque inordinato, unice videtur dependere; & ab eorum inæquali per uterum, ob crebra puerperia male conſtitutum, circulatione primam repetit originem. Namque hanc

hanc ob cauſſam cruoris excretio menſtrua haud eſt ſufficiens, nec reſpondet quantitati ſuccorum, qui in toto continentur corpore; quare hi ad ramos hæmorrhoidales regurgitant, perque eos exitum affectant. Hic vero, quoniam deficiente naturali ad hunc fluxum diſpoſitione, non commode obtinetur; ſtagnat cruor non modo in iis, quæ proxime inveſtiunt anum venis, & cœcas gignit hæmorrhoides; verum etiam in ramis hæmorrhoidalibus per os ſacrum, atque dorſum aſcendentibus ſubſiſtit, eosque diſtendendo, atroces illos in dorſo dolores progenerat. Sub hac ſtagnatione humores redduntur ſpiſſi, atque viſcidi; & ob turgentes venas hæmorrhoidales, alvi quoque ſegnities proficiſcitur; quam in tali caſu nec clyſteres, nec purgantia reſerare ſufficient.

His autem incommodis ut medeamur; duos potiſſimum ſcopos præfixos habeamus, neceſſe eſt; nimirum ut humorum nimiam molem primum imminuamus, deinceps illorum craſſitiem attenuemus. Priori ſcopo venæſectiones, motus corporis, & tenuis victus facient ſatis; poſteriori inſervient decocta ex cremoris tartari uncia una cum dimidia, nitri drachmis duabus, ſachari unciis tribus & flavedine citri cum ſex aquæ menſuris parata; in vicem potus ordinarii large potanda. Nec alienum erit, hac præſertim anni tempeſtate, ſuccum betulæ mane loco infuſi theiformis ſorbillare.

Quod attinet thermas Carolinas, cautiſſimus earum debet eſſe uſus, ne enormiorem excitent per anum vel uterum hæmorrhagiam. Quare commendarem, ut ſolito parcior earundem ſit potatio; ac veſperi præcedente, clyſte-

 res

res ex iisdem aquis parati, ano infunderentur. Inſervient præprimis ad reſolvendum ſanguinis coagulum, maximeque reſerandam lienis obſtructionem: quem effectum ab acidulis quoque tepefactis expectare licet; nec non a cibis tenuioribus, non nimis nutrientibus. Eodem ſcopo egregie profutura ſunt balnea ex aqua dulci tepidiora, quæ cutim relaxandi, & ſpiſſos ſuccos attenuandi mirabilem vim poſſident; quorſum etiam frictiones pertinent. Ad imminuendam ſanguinis abundantiam proſunt porro hirudines & ſcarificationes; ſed niſi diæta tenuior acceſſerit, mox nova increſcet copia: nec denique ludetur opera, ſi æſtivis menſibus ſerum lactis caprini adhibeatur. Hisce ſubſidiis ante omnia moles humorum erit imminuenda; atque tum aliis remediis, iis, quæ reſtiterint, ſymptomatibus, obviam eundum.

Epicriſis cum conſilio.

QUam multis, magnis atque diuturnis morbis pateant ſubjecta, ſuccorum plena, maximeque fœminæ, quæ naturæ ſenſibilioris, & ſpongioſi corporis ſunt habitus, præter crebram experientiam, præſens quoque teſtatur caſus. Ingens enim ſanguinis, quæ in iis generatur copia, niſi juſto vigore per debita ac patula loca, quæ in ſexu ſequiori uterus plerumque, interdum etiam venæ hæmorrhoidales ſunt, excernatur, protinus in uteri, inteſtinorum, ac abdominis majoribus vaſis ſtagnat, eaque diſtendendo, gravia ſpasmodica producit ſymptomata. Hisce vero non modo circulus ſuccorum inæqualis redditur, ſed illi quoque ad no-

bi-

biliores partes, ad caput, præcordia, regionem lumbarem ac renalem majori compelluntur impetu, inque iis varia, ac non raro periculoſa machinantur mala. Nulli autem occurrunt fere morbi, qui tam facile in habitum ac conſuetudinem degenerent, quam ejusmodi ſpasmodici: quanquam enim in plethoricis ſubjectis primario, a cruoris abundantis ſtagnatione natales ſuos mutuentur; attamen, ſi diutius duraverint, utut remota illa ſtagnatione, a leviori cauſſa, errore diætæ, aëre frigido, humidoque, cibis flatulentis, calidioribus, animique affectibus, facillime revocantur; multumque negotii medico perinde ac ægrotanti faceſſunt. In primis vero obnoxiæ ſunt, hiſce habitualibus ſpasmorum recidivis, illæ fœminæ, quæ præter habitum corporis ſpongioſum, atque temperamentum ſanguineum, diætæ erroribus indulgent, & veſcuntur alimentis, quæ vel genus nervoſum debilitant, & ad anomalos motus disponunt, vel criticas ſanguinis per uterum excretiones remorantur. Molle ſiquidem hoc hominum genus plerumque pomis, âcetariis, placentis, dulcibusque cibis delectatur, parco utitur potu, aut hunc frigidiorem in corpus calefactum ingurgitat, vitam amat ſine motu deſidem, ſomno juſto diutius indulget, corpus veſtimentis compreſſoriis paullo arctius includit, & ad vehementiores animi affectus, terrorem, mœrorem, triſtitiam, quin non raro diuturniorem, depaſcentemque amorem proclive deprehenditur.

Quæcunque ex his cauſſæ in noſtra concurrant ægrotante; ſatis eſt, eam nimiis abundare humoribus, & ab horum irregulari circulo,

 cun-

cuncta quibus premitur, pullulare ſymptomata. Neque enim ullum eſt dubium, quin partim capitis eryſipelas, quod cum acuta febre complicatum, quindecim abhinc annis paſſa eſt, partim febris illa pectoralis, paucis poſt annis infeſtans, ſoli ſanguinis abundantiæ, & inordinato circuitui debeantur. Quum autem ejusmodi affectiones, eas, quas obſederunt partes, valde debilitant, earumque robur adeo labefactant, ut ſub quavis vel leviſſima occaſione, humores in illis ſubſiſtant, ac priſtinos reſuſcitent affectus: ratio facile patet, cur in noſtra eryſipelas faciei, gravedo, tuſſis & aſthmatica pectoris adflictio ſæpius recruduerint, & adhuc moleſtias creent. Reliqua, quæ in imo ventre tyrannidem exercent ſymptomata, veluti ſunt tormina inteſtinorum, dolor gravativus in uteri vagina, alvi ſegnities, tormenta oſſis ſacri atque renum, & hæmorrhoides cœcæ, utique ab inæquali humorum per viſcera abdominis progreſſu, & ſanguinis in uteri & hypogaſtricis vaſis ſtagnatione ſuos mutuantur natales.

A quibus malis cum liberari cupiat generoſa matrona; nihil ſane eſt, quod ipſi convenientius judicarem, quam ipſas thermas Carolinas, binis ſucceſſive potandas annis: quippe quarum vis, in ſpasmodicis affectibus, omnium remediorum virtutem longiſſime ſuperat. Generatim notari oportet, thermarum internum uſum, perſonis, quæ ſequioris ſunt ſexus, magis eſſe accommodatum, quam quidem acidulas: hæ enim, ſi quid adjumenti inferre debent, calefactæ ſint, & cum externo balneorum Tœplicenſium uſu conjungantur, neceſſe eſt. In

noſtro

noſtro caſu eo certius emolumentum ab uſu Carolinarum ſpondeo; quo inſignius inde levamen jam antea percepit ægrotans. Tantum enim abeſt, ut hæ thermæ, juxta Medici, cujus judicium præmiſſum eſt, ſententiam, quam refutare inſtituti mei ratio neutiquam exigit, ad violenta & vehementiora remedia ſint referendæ; ut potius, longa experientia edoctus, tutiſſimas eas pronunciare, & natura quoque debilioribus, fœminis, junioribus, quin & gravidis ſecure commendare queam; maxime ſi ſub regimine prudentis medici adhibeantur. His ergo ſub decenti victu uſurpatis, ſi quicquam moleſtiarum adhuc reſtiterit, quæ abs re futura ſint, docebo.

CASUS CXLI.

De affectu ſpasmodico in fœmina, cum conſilio, quænam poſt potum thermarum ex uſu ſint.

MAtrona quadraginta novem annorum, ſubpinguis, & ſpongioſi corporis habitus, decimo ſexto ætatis anno, menſtrua primum profundere cœpit, ſequenti viro nupſit, vigeſimoque ſexto primum excluſit partum, qui ſimul ultimus fuit. Tribus autem abhinc vicibus, ſub falſa impraegnationis ſpe, per tres ſemper menſes haud perſolvens lunare tributum, his elapſis, cum enormi cruoris per uterum profluvio, excrevit rudem, carneamque maſſam.

Per noviſſimum triennium menſtrua ab ordine naturali receſſerunt; ſiquidem mox per unum alterumve menſem ſuppreſſa fuerunt, mox juſto copioſiori quantitate promanarunt; & per proximum trimeſtre albus comparuit fluor. Quare non ſine levamine hactenus ter quovis anno venam ſecandam, cutimque ſingulo menſe ſcarificandam præbuit; detractumque ſanguinem ſemper inveſtit cuticula quædam. Neque tamen minus valde infirma fruitur ſanitate: alvus ſegnis eſt, & vix omni biduo, vel triduo reſpondet, aſſidui vexant capitis dolores, nervorumque cervicis diſtractiones; crebræ adfligunt præcordiorum anxietates, cordisque palpitationes, quæ, ſi forſan ad ſiniſtrum latus decubuerit, cum ſuffocationis metu invaleſcunt, adpetitu fruitur avidiori, ſed ſumtis epulis, dolor gravativus in ventriculo percipitur, ciborumque languidior concoctio. Præterea duodecim abhinc annis, in ſiniſtro abdominis latere prope umbilicum, tumor, cum dolore, ardoreque adparuit, & poſt quatuor hebdomades, excreto per alvum multo pure, in abſceſſum degeneravit: quo loco ad hunc usque diem ingentem dolorem, maxime ſi retinentur flatus, perſentiſcit. Paucis poſt annis vultus intumuit, junctis æſtu febrili, capitisque doloribus; qui tumor, ſanie per nares profuſa, evanuit quidem, ſed inſignem memoriæ debilitatem reliquit. Denique per aliquot annos calculo laboravit, multosque per intervalla ex utroque renum excrevit lapillos, præcipue poſt thermarum Carolinarum uſum, quas elapſo anno potavit. Ab harum vero potatione ſiluerunt hi dolores; ſed in eorum locum pedum œde-

œdematoſus ſucceſſit tumor. Contra has igitur affectiones, tuum Vir Excellentiſſime, efflagitat conſilium.

CONSULTATIO.

EX iis, quæ de infirma mulieris generoſæ valetudine, mecum ſunt communicata, probe ponderatis, luculenter diſpaleſcit, omnes, quibus ſolicitatur, adfectiones, a nimia ſanguinis ac humorum mole, tardiorique per vaſa, quæ exilia ſunt, & ab incumbente multa pinguedine comprimuntur, circuitu proficiſci. Hinc enim non ſolum partium ſeroſarum & excrementitiarum conveniens per debita emunctoria ſecretio ac excretio, verum etiam ipſa cruoris per uterum evacuatio, accedente præſertim ea ætatis periodo, qua ceſſare ſolent menſtrua, nec legitime, nec vegete ſatis ſuccedere poteſt. Idcirco irregulares humorum motus ſuboriuntur, hique majori copia ac impetu, ad partes ſuperiores, dorſum, caput & præcordia compelluntur; qui, earum regionum vaſa nimium diſtendendo, dolores dorſi, lumborum, atque capitis, cordis palpitationes & anxietates machinantur.

Atque non vanus profecto eſt metus, ne ex hisce vitiis, ſucceſſu temporis cachexia, hydrops, quin & apoplexia ſubnascatur: quæ mala, ut præcaveantur, ac præſentia debellentur; eo dirigendi ſunt curationis nervi, quo ſanguinis abundantia imminuatur, circulatio promoveatur, & ſtagnationes diſcutiantur. Quibus ſatisfacturus ſcopis, phlebotomiam & ſcarificationem, more hucusque ſolito, continua-

nuari jubeo; &, adhibitis ſalutari conſilio, Carolinis fontibus, ea in uſum vocanda ſuadeo medicamina, quæ alvum leniunt, ſtomachum roborant, vim digeſtivam inſtaurant, & tranſpirationis ſucceſſum facilitant. Egregiam hoc nomine præſtabit virtutem, pulvis aperitivus, & præcipitans, ſequentem in modum parandus: Recipe lapidum cancrorum unciam unam, arcani duplicati unciam ſemis, nitri depurati drachmas duas, olei de cedro Italici guttas ſex. M. F. pulvis, cujus drachma dimidia, ex aqua vino nupta, quovis tertio die, vel brevi ante epulas, vel circa ſomni tempus capiatur. Deinceps collaudo uſum Elixirii ſtomachici, quod ſic componitur: Recipe radicis gentianæ rubræ unciam unam, herbæ cardui benedicti, corticum aurantiorum, ſalis tartari ana unciam dimidiam, M. infundantur cum menſura dimidia ſpiritus vini Rhenani, & leni calore digerantur. Hoc remedii genus, quod ventriculum roborat, acrimoniam primarum viarum temperat, & alvinam excretionem ſecundat, ad ſexaginta guttas vel mane ex infuſo calidiori, vel vesperi aſſumi poteſt.

Non minus ad promovendum æqualem humorum progreſſum, eorumque adfluxum a pectore derivandum, non contemnendum effectum poſſident pediluvia, ex furfuribus triticeis, ſale communi, cineribusque clavellatis paranda, & vesperi adhibenda. Omnis quoque cereviſia, maxime lupulata nocet, cujus vicem commode explebit decoctum, ex radice ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, ſemineque fœniculi confectum. Et ſi denique alvus ſuerit obſtructa, miſſis, quæ noxia ſunt, cunctis purgan-

gantibus, eam per ſal Anglicanum, pondere dimidiæ unciæ ex aqua capiendum, hauſta deſuper larga infuſi calidioris quantitate, reſerare oportebit.

CASUS XLII.

De variis pathematibus ſpaſtico-hyſtericis cum corporis conſumtione.

CElſiſſima Princeps, temperamenti melancholici, corporis gracilioris, annorum viginti trium, tempore pubertatis matrimonium contraxit, in eoque ſine prole vixit. Multis potius, durante hoc conjugio, preſſa fuit & timoribus, & terroribus, cum vitæ nonnunquam periculo conjunctis. Dum enim aliquando una cum marito in curru veheretur; equi fugam arripuerunt, laxatisque habenis, & præcipitante curru, metus erat, ne una cum lectiſſimo marito, fatis cederet. Evaſerunt equidem, quæ Dei eſt gratia, uterque ab hoc gravi periculo; ſed noſtra cordis tremorem, vel potius palpitationem, vultus pallorem, & anguſtias præcordiorum retinuit. Ab his, ut vindicaretur, choreæ inſtitutæ fuerunt, aliaque muliebri ſexui familiaria ſolamina: at nullum ex omnibus percepit levamen, tantum abeſt, ut ſequuto poſt aliquot menſes dilectiſſimi mariti, variolis extincti obitu, pejus habere cœperit. Hinc enim longe plura propullularunt ſymptomata; ſiquidem accedebant vertigo ſæpius recur-

currens, dolores ſtomachi, ejusque tenſiones, menſtruorum parcior fluxus, & laſſitudo quædam, totum & musculoſarum & nervoſarum partium genus occupans, adeo ut ſeſe vix pedibus ſuſtinere poſſet. Interim ad ſecundas tranſiit nuptias, inque his filium peperit unicum; nihilo ſecius autem perdurarunt recenſitæ calamitates, quin accedente primum matris, & brevi poſt dilectiſſimi filioli, qui trimulus erat, morte, majora indies ſumſerunt incrementa. Acceſſit demum muliebris fluor, modo albus, modo ad flavum vergens colorem, cum frequenti membrorum languore, quo ingraveſcente, lecto affigi tenetur: ipſe hic fluxus, promanantibus menſibus, per quatuor vel quinque dies ceſſat; hisque rurſus ceſſantibus, denuo prorumpit. Sub finem defluxæ æſtatis, cum in Italiam rediiſſet, in duplicem incidit tertianam, cum capitis, ſtomachique dolore conjunctam; quæ unius menſis ſpatio profligata, tamen recurrit per intervalla, & tandem uſu tincturæ Chinæ de china, aliorumque amarorum, exſpiravit, relictis ſemper iis, de quibus ſermo fuit, ſymptomatibus. Rerum non naturalium exactam ſervat rationem, niſi exceperis, quod animi affectibus nimium indulgeat, eosque potius occultos foveat. Ceterum, licet toto vitæ ſuæ tempore parum carnoſa fuerit, jam tamen ſenſim ſenſimque emaciatur; pulſusque arteriarum mox juſto frequentior, mox vero æqualis, ſimul vero durus fertur.

Hæc eſt morbi, ſymptomatumque, quibus Celſiſſima Princeps premitur, idea; quorum explicationem pathologicam lubens omitto, tuamque, vir celeberrime, exopto ſententiam.

Haud

Haud vero ſilere debeo, me ſemper de ſpiſſitudine humorum judicaſſe, & eos curandi ſcopos habuiſſe præfixos, ut humores attenuentur, & menſium fluxus ad naturalem ſtatum redigatur. Terrores enim, timores, atque mœrores tonum partium exteriorum conſtrinxerunt: hinc ſanguis ad interiora congeritur, nec æquali progreſſu ubique diſtribuitur. Unde non mihi mirum videtur, quod ſereniſſima Princeps pallorem, & præcordiorum anguſtiam patiatur, quod ſanguis magis magisque ſpiſſeſcat, non legitime depuretur, non nutriat, corpusque ſenſim contabeſcat. Fluor albus, quamvis ſit excretio, qua natura ſæpiſſime menſium defectum ſupplet, attamen in præſenti caſu altioris videtur indaginis, quoniam inſignem virium languorem, aliasque affectiones habet comites.

Quod attinet curationem, commendarem primum pilulas, ex pilulis Muſitano familiaribus, extractis hellebori nigri, artemiſiæ, matricariæ, betonicæ, hypericonis, bellidis minoris, cinnabari nativa, caſtoreo, extracto viſci quercini, magiſterio corticum ovorum, oculis cancrorum, oſſibus ſepiæ, & balſamo de Copaiva compoſitas; quas ſibi proficuas deprehendit ſereniſſima mulier. Deinceps deſcenderem ad uſum decocti, ex ſarſaparilla, radice chinæ, raſura eboris, lignorum lentiſci, viſci quercini, glyzirrhizæ, & hordei, addita carne vituli, parati; quod mane per triginta dies, cum viperarum carne præberem. Uterer etiam ſero lactis caprilli, herbis balſamicis, & cichoraceis alterato & ſecundum artem in balneo

neo Mariæ deſtillato; & denique in lacte aſinino totam curationis ſpem reponerem.

Diebus canicularibus proponerem thermas Maſini, quæ optimæ ſunt, tam pro uſu balnei, quam potus, ad tonum ſtomachi, aliarumque partium reſtituendum & roborandum, cujus beneficio concoctio alimentorum, ſuccique chyloſi per corpus diſtributio fiat. Nec alienam contra fluorem album crederem injectionem alicujus Decocti balſamici cum pulvere Vern. ab Helvetio deſcripto: phlebotomiam vero, ob corporis gracilitatem, viriumque imbecillitatem, haud ordinarem. In rebus non naturalibus optimum ſemper ſervabitur regimen; & ab his cuncta fauſta auſpicor. Mediolani, VIII. Calend. Apriliis 1724.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

INtellexi ex communicata mecum hiſtoria morbi, quæ discrucient Celſiſſimam Principem, cujus jam novi conſtitutionem, ægritudines, atque quam hisce profuturam cenſeat Celebris quidam medicus medelam. Fateor, ea medicamina, quæ propoſuit laudatus medicus, ita comparata eſſe, ut ea minime noxia prædicare poſſim: vix autem crediderim, quod tanta illorum farrago ægrotanti ſit profutura. Mea potius ſententia paucis remediis adgrederer curationem; nec alias haberem intentiones, quam ut robur ventriculi ac inteſtinorum reſtaurarem, vimque concoctricem ita roborarem, quo legitimus ac ſpirituoſus generaretur chylus. Quem ſi impetraverimus; reliqui quoque ſucci fient benigni, eorum circulus redde-

reddetur æquabilis, & omnes excretiones legitime ſuccedent: hinc vero cuncta, quæ morboſa ſunt, ſymptomata, ſponte remittent. Nec dubito, quin iis ſcopis potituri ſimus, ſi hac potiſſimum incedemus via: Mane in lecto adhuc conſtitutæ ægrotæ propinarem decoctum, ex pullis gallinarum, carne viperarum, radice fœniculi, aſparagi, cichorei & petroſelini paratum, quantitate menſuræ dimidiæ. Sub epulis ex ultimo hauſtu, nec non hora quinta pomeridiana exhiberem quadraginta guttas Elixirii ſtomachici, quod ſic habet: Recipe extracti cardui benedicti, centaurii minoris ana unciam ſemis, corticis chinæ, aurantiorum recentium in pulveres redactorum ana unciam unam, ſalis tartari drachmas ſex; affunde vini Hungarici, vel Canarienſis libras duas, digerantur. Præſtans enim eſt, qua in roborando ventriculo, abſorbenda acrimonia, & discutiendis flatibus, hæc eſſentia pollet efficacia. Non minus ad leniendam alvum, & humorum ebullitionem conſopiendam, bis quavis hebdomade, ex aqua vino nupta, porrigerem drachmam dimidiam pulveris ſic parandi: Recipe lapidum cancrorum unciam ſemis, fœcularum aronis, ſuccini præparati, tartari vitriolati, nitri purificati ana drachmam ſemis, corticis cascarillæ grana duodecim, olei de cedro guttas quatuor. M. F. pulvis.

Hisce per quatuor circiter hebdomades uſurpatis, binas hebdomades tranſigere ſuaderem, uſu balnei ex aqua dulci & lacte parati, cui matutinis pariter ac veſpertinis horis erit inſidendum; atque huic remedio, ſubjungerem denuo, ſupra dictam medicationem.

Quæ cuncta, niſi adhuc votis ſatisfecerint, tandem collaudarem curam lactis aſinini, ſub integra animi tranquillitate, & crebra corporis exercitatione peragendam; ac denique loco potus ordinarii, vel acidulas, vel aquam puram fontanam, cum vino mixtam ſubſtituerem. Nec ullus dubito, quin, ſi placuerit Celſiſſimæ Principi, commendata in uſum vocare medicamina, exoptatam inde ſit recuperatura valetudinem; quam Deus ſartam tectamque reddat, ex animo precor.

CASUS CXLIII.

De malo ſpasmodico flatulento.

VErbi divini miniſter fideliſſimus, ætatis conſiſtentioris, temperamentique cholerico-melancholici, vera olim melancholia, & moleſtiſſima hemicrania discruciatus, ſed ab hisce vitiis, ope acidularum Egranarum vindicatus, multas jam patitur affectiones, quarum hæ ſunt potiſſimæ: Pectus continuo preſſionis ſenſu afficitur, cui noctu interdum tantæ junguntur tenſiones, ut ſedendo ſpiritum trahere oporteat, præſertim cum ſpiratio per ſe ſit difficilior, & ſub adſcenſu per acclivia magis anguſta fiat. Alvi pertinax urget obſtructio, & flatus maximas diſtenſiones pariunt, ſummamque cum aſthmate præcordiorum anxietatem, &, ut verbis Illuſtris HOFFMANNI *diſſ. de Medicin. Select. pag.* 11. utar, primas vias habet

bet ſenſibiliſſimas, unde & anxietatum, ſpasmorum, flatuumque ingens apud eum eſt proventus: quæ cuncta ſymptomata, cum autumnali pariter, ac hyemali tempore ſint mitiora, ab æquinoctio vernali inſigniter exacerbantur.

Præterea mens etiam afficitur, gravibusque ac anxiis nonnunquam terretur ideis, quas ſtatim incredibilis angor pectorisque tanta conſtrictio ſequitur, ut ſermonis impedimentum accedat, ſudoresque frigidi jungantur. Ab epulis ſentit faucium conſtrictionem, tumque non modo ſermo fit difficilis, verum etiam tantus manum occupat torpor, ut vix valeat ſcribere. Quod notabile eſt, accedente coryza, vel eryſipelate faciei, cuncta hæc ſymptomata egregie mitigantur. Plurimi medicorum accuſant paſſionem hypochondriacam, & eorum quidam acido auſtero ſpiritus turbanti, figentique malum adſcribit. Alii obſtructioni pectoris ſcorbuticæ cauſſam tribuunt; & quidam morbum complicatum ex ſcorbuto & malo hypochondriaco ſuſpicantur. Mox ſanguinis ad pectus congeſtionem crepant; mox nimis ſubtilem, ac volatilem ſpirituum, atque bilioſi ſucci temperiem allegant, & inde tam ſubitam vocis interceptionem, motuumque a leviori cauſſa anomaliam deducunt. Cui quoque ſententiæ, ipſe ægrotans addit calculum; atque, præter cereviſiam, quam bibit, ſpiſſiorem, ventriculi debilitatem horum malorum eſſe nutritorem arbitratur. Namque, ſi cibos coctu difficiliores, aut vinum auſterum aſſumſerit, protinus cum ineffabili angore, inſignem pectoris oppreſſionem patitur; ſed ſi veſcatur ali-

mentis, quæ boni ſunt ſucci, ab omnibus liber eſt paſſionibus. Uti non minus ſuevit aquis deſtillatis, iisque vinoſis, menthæ, meliſſæ, fœniculi, roſarum atque cinamomi; hisque cauſſam conſtrictionis, quæ poſt paſtum laryngem obſidet, attribuit.

Neque vero cuncta ferre poteſt remediorum genera; ſiquidem a calidioribus, carminativis, pectoralibus, volatilibus, martialibus, herbis acrioribus, veluti ſunt trifolium fibrinum, abſynthium, ſalvia &c. opiatis, caſtorinis, cinnabarinis, tartariſatis, atque pulverulentis male habet. Poſt calidiorum diaphoreticorum uſum, ulcera in pedibus effloruerunt; nec venarum in pedibus inciſiones ſolamen tulerunt. Ex cibis abhorret dulcia pariter ac acida, tanquam inſenſa ipſi, & potius amarulenta v. g. cichoreum cum jusculis &c. cum fructu adhibet. Contra vero amica ipſi videntur remedia temperate calefacientia, confortantia, humectantia, & ſedativa, maxime liquoris anodyni mineralis uſus; & inſigne ſentit adjumentum, ab oleis roſarum, citri, millefolii, aurantiorum, ad duas tresve guttulas ſumtis.

CONSILIUM.

Uncta, quæ Viro ſummę Reverendo infeſta ſunt, ſymptomata, meo quidem arbitrio, a vitio & ſpasmodica conſtrictione, ut totius nervoſi ſyſtematis, ita maxime ſepti transverſi, ventriculi ac inteſtinorum proficiſcuntur, & jam in habitum, ac conſuetudinem tranſiiſſe videntur. Inde enim alvi obſtructiones, pectoris aſſiduæ oppreſſionęs, ægra ſpiratio,

tio, præcordiorum anxietas, & conſtrictiones asperæ arteriæ, cum vocis interceptione, ſuos mutuantur natales. Proximum vero, quod ex ſpasmodicis ſtricturis reſultat, incommodum, eſt inteſtinorum moleſta contractio, qua nec excrementis, nec flatibus liber permittitur exitus: quamobrem hi regurgitant ad ſuperiora, & non ſolum ventriculum diſtendunt, ideoque deſcenſum ſepti transverſi impediendo, difficultatem ſpirandi adaugent; verum etiam comprimendo ſanguifera imi ventris vaſa, ſuccos vitales ad caput majori quantitate compellunt, qui difficilius per cerebrum progredientes, variis, gravibusque ideis, & nimio mentis angori cauſſam præbent. Præterea ex ſpasmo primarum regionum ſuboritur vitium concoctionis, chylificationis, & conſequenter ſanguificationis: hinc ſanguis generatur impurus, ſalibusque ſcorbuticis fœtus, qui nervoſis partibus perennem ſpasmorum materiam ſuppeditat, earumque nutritionem deſtruit; qui etiam crebrarum exulcerationum, atque eryſipelatum cauſſam præbet.

Neque vero adeo invaluiſſe arbitror hæc vitia, quin medelam admittant; ſed credo, fore ut debellentur, ſi his æger utatur remediis. Primum quidem cereviſiam, quam ſibimet inimicam deprehendit, prorſus omittendam, & ei hoc decoctum ſubſtituendum eſſe puto: Recipe raſuræ cornu cervi, radicis ſcorzoneræ ana uncias tres, ſarſaparillæ uncias duas, radicis cichorei unciam, ſeminis fœniculi drachmas duas. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum uncia una & dimidia cum binis aquæ menſuris per horam dimidiam ſunt decoquendæ. Dein-

 ceps

ceps operæ pretium facient pediluvia, ex aqua fluviatili, furfuribusque triticeis parata; quibus, tepidis tantum, vesperi immittantur pedes. Brevi ante epulas, & ſi anxietates invaleſcant, aſſumantur ex aqua chamomillæ, vel acaciarum, viginti guttæ mixturæ antiſpasmodicæ, quæ ex uncia dimidia liquoris anodyni & drachma una balſami vitæ concinnatur: neque minus liquoris dicti triginta guttæ, alternis diebus circa ſomni tempus ex commendato decocto capiantur; & bis quavis hebdomade, cum pulvere præcipitante alternentur.

In primis vero alvi habenda erit ratio, ut ſemper conſervetur lubrica; quo fine manna, pondere unius cum dimidia, aut duarum unciarum, vel in lacte caprino, ſi tulerit ventriculus, vel in jusculo avenæ tenuiori ſoluta, quovis decimo die ſorbilletur; aut mane pasſulæ minores Corinthiacæ comedantur. Ex alimentis proficua valde ſunt juscula, cum radice cichorei, naſturtii, ac petroſelini parata; vel etiam ex lacte confecta; quorum uſui, ſi præſto ſit acida primarum viarum ſaburra, præmittantur lapides cancrorum, pondere drachmæ dimidiæ aſſumendi.

Neque vero ſpem fefellit hæc curatio; ſiquidem ex adhibitis, quæ commendata ſunt, remediis, tantum ſolamen expertus eſt ægrotans, ut muneri ſuo absque moleſtiis fungi potuerit; & quum præterea Elixirii mei visceralis uſum ſibi haberet commendatum; ſanitate jam fruitur illibata.

CASUS CXLIV.

De affectu ſpaſmodico flatulento in perſona sereniſſima, per lac aſininum & Selteranas feliciter curato.

QUum perſona quædam ſereniſſima, contra varias, easque graviores moleſtias, quibus usque eo male habetur, meum deſideravit conſilium & auxilium: hoc devota & ſubmiſſa mente ſuppeditaturus, haud alienum putavi, ipſam morbi hiſtoriam præmittere. Eſt igitur gratioſiſſima Princeps annorum triginta, corpore tenerrima, ſtrictior, multis nervis, exilibusque vaſis inſtructa, ſed animo valde ſenſibilis, ingenioque vivaciſſimo prædita. Transacta ſub exoptato a gravioribus morbis otio juventute, per decem jam annos, alvi obſtructiones, flatuumque moleſtias patitur. Menſtrua juſto tempore, ſed parciori copia feruntur; nulla ad ſudorem eſt proclivitas, & ciborum languens adpetitus. Somnus non reficit, & brevior eſt; ſiquidem ad mediam usque noctem, ſub lectione librorum, protrahuntur vigiliæ: neque animus ab adfectibus, maxime mœroribus liber eſt.

Per aliquot annos ſæpius de torpore, ac languore totius corporis, artuumque dolore contuſorio conqueritur; cui non raro præcordiorum anxietates, nauſeæ, quin ipſa animi deliquia junguntur. Regio ventriculi & hypo-

chondriorum inflata, atque tenſa adparet; & alvus niſi clysmatibus, vel pilulis polychreſtis ſolicitata, nunquam reſpondet. Corpus contabescit, & crebræ phlogoſes, cum pedum refrigeratione vexant: quæ cuncta ſymptomata, inſtante menſtruorum fluxu, magis ingraveſcunt.

Præterea pulſus plerumque languidus & tardior eſt; nonque raro tuſſes, coryzæ, aliæque catharrales adfligunt defluxiones; & elapſo circiter anno, febre laboravit acuta exanthematica, cum diuturna tuſſi. Ceterum a quacunque corporis exercitatione, atque peregrinatione, nec non a venæſectione convenienti tempore celebrata optime habet; & ab uſu thermarum vel acidularum, inſigne ſemper percepit ſolamen. Contra medicamina calidiora exacerbant malum; & ſopiendo humorum orgasmo, nihil eſt convenientius, quam pulvis præcipitans nitroſus.

Quæ cum ita ſint, cognitu facillimum erit, totum nervoſarum partium, quæ ſenſationibus, motibusque perficiendis unice ſerviunt, ſyſtema valde debilitatum, & ad motus irregulares pronum eſſe. In primis autem robur ventriculi ac inteſtinorum, valde languidum atque deſtructum videtur: unde his partibus ſpasmis pariter ac flatibus diſtentis, nec ciborum legitima concoctio, nec debita chyli diſtributio, nec vegeta partium excrementitiarum per alvum excretio poteſt contingere. Quare, cum noxii, flatulentique vapores, ſufficienti exitu deſtituantur; illi regurgitant ad inteſtina ſuperiora, atque ventriculum; hunc graviter diſtendunt; vicinosque non ſolum, ſed quoque ob conſen-

ſum

ſum remotiores nervos afficiunt, vellicant, & ideo nauſeam, anxietatem, dolorem diſtendentem, ac inflativum ventriculi, ac hypochondriorum, quin totius corporis languorem & laſſitudinem cauſſantur. Neque mirum, haſce adfectiones quotidie augeri; ſiquidem non paucæ ſunt cauſſæ, quæ eas fovent, ac ſuſtentant: quas inter pertinent corporis tenerior, animique ſenſibilior conſtitutio, graviora pathemata, parcior ſomnus, & nimiæ mentis intentiones, ac meditationes.

Non equidem negaverim, quin ejusmodi calamitates, ſi inveteraverint, & altas egerint radices, magnam medenti faciant moleſtiam, & diuturnam requirant curationem: attamen, cum ſereniſſima mulier partim juniori fruatur ætate, partim viribus, nondum prorſus proſtratis, nec omnem medicinarum vim reſpuentibus gaudeat, haud dubiam foveo ſpem, fore ut illis, quæ jam ſum commendaturus, remediis, votis potiatur, perfectamque recuperet ſanitatem. Tres nimirum præfixi mihi ſunt curationis ſcopi, quorum prior reſpicit totius nervoſi generis, maximeque ventriculi confortationem; alter flatuum remotionem, & alvinæ excretionis promotionem; & tertius æquabilis humorum circuitus reſtitutionem. Quibus ſatisfacturus indicationibus, primum commendo venæſectionem, medio intra menſtruorum fluxum tempore, cœlo exiſtente ſereno inſtituendam, & ter quotannis, nimirum menſe Martio, brevi ante æquinoctium vernale, dein menſe Septembri, circa æquinoctium autumnale, & denique ante ſolſtitium menſe Decembri repetendam, detractis ſemper quatuor vel quin-

H 5 que

que cruoris unciis. Proſpiciendum vero probe erit, ut ante phlebotomiam alvus ſit aperta, poſt eam autem omne frigus arceatur, cibique coctu faciliores, atque juſcula comedantur, ne vitietur tranſpiratio, & digeſtio labefactetur.

Deinceps non præſtantius in perſanandis ejusmodi ſpasmodicis, flatulentisque, ſi diuturniora fuerint, malis, quidpiam ferre deprehenditur auxilium, quam aquæ minerales, tam interno, quam externo uſu adhibendæ: quippe quæ non ſolum innata ipſis virtute, verum etiam vi exercitationum corporis, mutationum aeris, tranquillitatis animi, ejusque a minus gratis objectis abſtractionis, quæ momenta cum tali curatione nunquam non conjuncta ſunt, ſolantur miſeros, his ægritudinibus adflictos; adeo ut verum omnino ſit, quod dulcius & fructuoſius ad ipſum fontem aquæ bibantur medicatæ. Quare ſuaderem, ut ſereniſſima quovis vere ad fontes ejusmodi accedat; qui, cum diverſis valde virtutibus, & effectibus ſunt inſtructi, nec iidem in omnibus ſubjectis, atque morbis, commendari poſſunt, in noſtro caſu tales ſeligendi ſunt, qui nervis, quocunque fiat modo, non adverſentur, ſed humorum fluxilitatem, alvique lubricitatem facilitent. Quo nomine interne acidularum Schwalbacenſium potationem, externe balneorum, quæ vocant das Schlangenbad/ uſum; aut utrique ſcopo fontes Wisbadenſes cunctis reliquis præferrem. Ipſa hæc curatio ſub finem menſis Maji adgredienda, & ita adornanda erit, ut commendatæ aquæ per tres vel quatuor hebdomades ſub convenienti regimine tepefactæ, potentur: & hora pomeridiana quarta, in collaudata deſcendatur

tur balnea; quæ valde temperata eſſe oportet, ne exagitent ſanguinem. Poſt balneum fricandi ſunt artus, atque tum lenis in lecto exſpectandus ſudor. Ceterum ſub hac medicatione a reliquis medicaminibus abſtinere licet, nec ullis uti opus eſt, quam eſſentia corticum aurantiorum, quadraginta guttis inter epulas, ad confortandum ventriculum capienda. Quod ſi vero ex uſu balneorum ſanguinis ſuboriatur ebullitio; veſperi pulverem præcipitantem nitroſum ex aqua ceraſorum nigrorum aſſumere expediet. Præterea cum ſymptomata dictarum ægritudinum, autumnali potiſſimum tempore ſoleant exacerbari: non ludetnr opera, ſi ad ea præcavenda, præmiſſa venæſectione, eædem Swalbacenſes acidulæ per decem duntaxat dies tepidiores hauriantur, iisque balnea Lauchſtadienſia ſubjungantur.

Verum enimvero, ut partim ad haſce curationes legitime disponatur corpus, partim iis abſolutis, ulteriora avertantur incommoda: operæ pretium erit, per quatuor circiter ante fontium potationem hebdomades, ſequentem in uſum vocare medicationem. Sub epulis quotidie ſumantur quinquaginta guttulæ Elixirii mei visceralis, quod cum lixivioſo alcalinoque menſtruo paratum, & balſamicum eſt. Pro potu ordinario uſurpentur vel acidulæ Selteranæ vino nuptæ; vel ſequens Decoctum: Recipe radicis Scorzoneræ, raſuræ cornu cervi ana uncias tres, aniſi ſtellati, ſeminis fœniculi ana drachmam unam cum dimidia, arcani duplicati drachmam ſemis. Conc. cont. D. S. Species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ menſuris per horam decoquantur dimidiam. Tum quo-

que

que, ſi forſan nauſea, & præcordiorum anxietates invaluerint, capiantur protinus ſcrupuli bini pulveris bezoardici, qui æquali pondere cum præcipitante mixtus ſit, una cum viginti guttis liquoris mei anodyno-mineralis: quod remedii genus etiam quavis hebdomade ſemel circa ſomni tempus, ex allegato decocto adhibeatur. Ad hæc inſigne pollicetur emolumentum corporis exercitatio, quæ vectionis ope, & ante prandium & cœnam inſtitui debet; nec alienum erit, a ſuetis hactenus vigiliis abſtinere, & maturius lectum conſcendere, ut, niſi ipſe ſomnus plenior capi queat, animus tamen a nimiis meditationibus avertatur. Atque eandem medendi rationem, per integrum ab acidularum potatione menſem continuare conveniet; nec dubito, quin iis rite obſervatis, exoptata ſit reditura valetudo.

Relatio.

QUum Sereniſſima Princeps, ob varias cauſſas, ad fontes Schwalbacenſes, aut Wisbadenſes iter facere interdicta fuiſſet; deſideravit, ut ea proponerem remedia, quæ adventante Majo domi poſſet adhibere. Quare commendavi lac aſininum, cum aquis Selteranis maritatum; & ex illo eo illuſtrius promiſi auxilium, quo magis internus, atque depaſcens, qui acceſſerat, calor, hecticæ metum faciebat, & humectantium ac demulcentium medicinarum uſum indicabat. Recuſavit primum mulier ſereniſſima lactis uſum, quoniam ab hoc ſe ſemper pejus habuiſſe affirmabat: at cum oſtenderem, quod lac aſininum, a reliquis lactis generibus

ribus longiſſime diſtaret, & præter copioſum ſacharum, parciſſimam caſeoſæ ſubſtantiæ quantitatem foveret, ideoque cum acidis ægerrime coagularetur; quodque præterea ab admixtione Selteranarum, quæ copioſo pollerent ſale alcalino, magis innocentiorem obtineret indolem; præbuit aures meis conſiliis, & accerſita, cujus pabulum erant medicatæ herbæ, aſina, hunc in modum curam inſtituebat.

Per primum biduum, ad corpus purgandum, ſolas Selteranas ad menſuram dimidiam potavit, & inde ter vel quater alvum dejecit: ſequentibus diebus, eaſdem tepefactas, quantitate integræ menſuræ, cum lactis recens mulſi dimidia mixtas, mane intra lectum adhuc conſtituta, ſpatio trium horæ quadrantum hauſit: neque ullas præter eas ſumſit medicinas, & ſub epulis loco potus ordinarii dictas acidulas, cum quinta vini veteris Rhenani parte maritatas adhibuit. His per quatuordecim dies uſurpatis, egregius ſuccedebat effectus: ſiquidem gratioſiſſima Princeps, ſomnum, vires, & adpetitum recuperare cœpit, alvus bis quotidie reddebatur, & flatulentia, anxietates, & æſtus interni ſenſim evaneſcebant. Idcirco ipſi placuit, huic curationi ulterius inſiſtere, quam etiam per octo continuavit hebdomades, ita ut ſingulis tribus per biduum circiter, ad ſubducendum fortius ventrem, ſolis acidulis uteretur. Inde factum eſt, ut abſoluta medicatione valeret optime, menſtrua rite fluerent, & alvus tantum non ſemper officio ſuo perfungeretur: quare commendavi, ut ſequenti anno, ad avertendas penitus mali reliquias, hæc cura iteraretur.

CASUS

CASUS CXLV.

De affectu ſpasmodico flatulento poſt puerperium.

FOemina, triginta annos egreſſa, temperamenti ſanguineo-cholerici, ſtaturæ mediocris, habitus laxioris, vaſorum exiliorum plena, unicum filium, undecim abhinc annis enixa, & in puerperio haud convenienter tractata fuit. Inde menſium irregularem, & juſto parciorem paſſa eſt fluorem; & cum varii mœrores, aliique, quibus luxuriant negotia domeſtica, animi adfectus accederent, ſenſim hyſterica facta, in varias incidit ſpasmodicas paſſiones, cum alvi obſtructionibus, flatuum retentione, ſpirationem impediente, capitis doloribus, animique crebris ſtipatas deliquiis. His per intervalla corripitur, nonnunquam tam ſubito, ut vegeta, ſellæ inſidens, præter omnem ſpem ac opinionem, in terram præceps ruat: remittente vero paroxyſmo, optime, ac ſanæ inſtar ſe habet. Extremi artus continuo frigore, maxime in paroxyſmo, affecti ſunt; quo ſoluto, gelido perfunduntur ſudore. Præſertim atrociſſimus ſpasmus regionem inteſtini coli, vel interdum etiam tenuium, hinc inde obſidet, adeo ut de clavo quaſi iſti loco infixo conqueratur: quam ſenſationem eo magis ſpaſmodicæ ſtricturæ attribuo, ſi conſideravero, reperiri in cadaveribus his mor-

morbis defunctorum, inteſtina variis in locis arctiſſime conſtricta, vicinas vero partes mirum in modum expanſas. Adhibuit in hoc rerum ſtatu per aliquot jam annos multa remedia, multosque conſuluit medicos; quorum quidam, cum in toto corpore maculæ ſcorbuticæ effloreſcerent, ipſam ſalivatione mercuriali tractare auſus eſt. Hinc per noviſſimum annum abſtinuit fere a pharmacorum uſu, nec niſi ob ructus acidiſſimos, qui per vices invadebant, interdum pilulas laxantes, pulveresque abſorbentes ſumſit. At cum pronuper invaleſcerent ſymptomata, & pedes, manus, atque facies intumeſcere viderentur, me vocavit in auxilium.

Ego vaſorum minimorum, maxime circa uterum, obſtructionem ſuſpicatus, miſſo jam ante octo ſeptimanas ex vena in pede tuſa ſanguine, clyſteres commendavi; quos cum renueret, leniora laxantia propinavi, & in paroxysmo pulveres antiſpasmodicos, cum liquore anodyno dedi; extra illum pulveres reſolventes, & mixturam, quæ eſſentiam aurantiorum, millefolii, & ſpiritum ſalis ammoniaci vinoſum habebat, exhibui: motusque febriles, qui veſpertino jungebantur tempore, pulveribus oppugnavi temperantibus. Inſtante etiam menſium fluxu, pilulas balſamicas porrexi, eo effectu, ut prorumperet cruor, cum ſymptomatum levamine, & macularum ſcorbuticarum effloreſcentia. Et ideo jam in eo ſum, ut futuram curationem, ad promovendum lunare tributum dirigam; quo etiam fine, cum rationes ægræ haud permittant, adeundi fontes medicatos, adventante vere, acidulas Selteranas propone-

re,

re, eſt animus; neque vero, niſi Tuo, Vir Illuſtris, conſilio adjutus, quicquam tentabo.

CONSULTATIO.

MOrbum, cujus cauſſa conſultus ſum, adeo perſpexit medicus noviſſime in auxilium vocatus, ut & cauſſas illius rite exploraverit, & curationem ipſis convenientiſſimam adornaverit. Verum ſicuti omnes ejusmodi inveterati affectus, qui totam jam ſanguinis & humorum maſſam corruperunt, curatu ſunt difficillimi: ita quoque cum noſtro ſpasmodico flatulento malo, quod a vitioſa uteri poſt partum conſtitutione, & hinc pendente inordinato menſium ſucceſſu, originem traxit, comparatum eſt. Nihilo tamen ſecius, cum ægrotans ætate adhuc ſit junior, & vires ipſi conſtent, non deſperandum erit de ſalute, nec dubitandum, quin convenienti medela, debito victus regimine adjuta, priſtinam ſit recuperatura ſanitatem: etſi recuſata clyſterum, qui in mitigandis horum malorum paroxysmis egregium ferunt ſolamen, infuſio, inſignem utique remoram curationi injiciet. Interim, ut meam aperiam mentem; ex internis nihil ſupereſt, quod majori fructu commendare poſſim, quam pulveres præcipitantes nitroſos, cum cinnabari, & extracto caſtorei permixtos, atque liquorem meum anodynum, viginti guttis pro doſi ſumendum.

Deinceps ad promovenda menſtrua, & ſopienda ſpasmodica pathemata, admodum laudo ſequentes pilulas: Recipe myrrhæ, gummi opoponacis, aſæ fœtidæ, croci, cinnabaris, aloes roſa-

roſatæ, caſtorei, trochiſcorum alhandal, aut extracti hellebori nigri ana drachmam dimidiam, camphoræ ſcrupulum dimidium. F. l. a. pilulæ, ex ſcrupulo viginti formandæ; quæ ante fluxum uterinum, per quatuor circiter dies, decem quotidie ſumendo, uſurpari poſſunt. Non minus ad temperandam ſcorbuticam humorum acrimoniam, pro potu ordinario, decoctum conſuetum; & mane infuſum theiforme ex herba artemiſiæ, ſummitatibus millefolii, herba meliſſæ, floribus chamæmeli vulgaris, ſemineque fœniculi, ſummo cum fructu potabitur. His adjungenda eſt ſufficiens corporis exercitatio, & mentis perpetua tranquillitas.

Vix autem ab his omnibus deſideratus obtinebitur finis, niſi acceſſerit uſus aquarum mineralium; quas inter thermas Carolinas in hiſce adfectibus, omnes reliquas ſuperaſſe deprehendi. His vero cum certæ rationes non permittant uti; earum locum explebunt Selteranæ, tepide potandæ; & ut ventrem eo efficacius ſubducant; cum ſale thermarum Carolinarum acuandæ.

CASUS CXLVI.

De affectu ſpasmodico rheumatico, ſæpius recurrente.

GEneroſus vir, quadraginta ſex annorum, tenerioris & ſtrictioris corporis habitus, temperamenti ſanguineo-cholerici, crebris in

pueritia ſanguinis e naribus profluviis, ac ebullitionibus vexatus, ad has temperandas acidulis uti debuit. Tum juventutis annos ingreſſus, variis exercitiis, ſaltatione, equitatione &c. corpus inſigniter commovere; nec non vinoſis compotationibus, ad ſeram usque noctem indulgere, atque in veneris caſtris ſtrenue pugnare ſuevit, adeo, ut plus ſimplici vice, ſeminis virulento laboraret fluxu. Neque tamen minus ſanus vixit, ac incolumis, donec quatuordecim demum abhinc annis, prima vice ſpasmis doloribusque tenſivis, ac lancinantibus omnium artuum, maxime capitis, dorſique puſtulis inflammatoriis, cum turbulento ſomno corriperetur. Quæ ſymptomata cum per integrum annum crebris inſultibus recurrerent, & multorum medicaminum vim eluderent, tandem ſalivatione, quæ per externam fit inunctionem, oppugnabantur, eo effectu, ut idem maneret rerum ſtatus. Namque, prægreſſis potiſſimum diætæ erroribus, ſpasmodici dolores plerumque ſuras, tum & alias partes, vago circuitu, absque tumore vel rubore externo, prehendebant: quibus ceſſantibus, ciborum adpetentia redibat, & egregie habebat. Et hæc ſcena per longos ludebatur annos; quorum ſingulo, venam in pede tundendam præbuit; & interne Schwalbacenſibus aquis, externe balneis, quæ a ſerpentibus nomen habent, uſus, ſed in caſſum fuit.

Ante quatuor circiter annos conſuluit forſan medicum, qui improbato calidiorum, ac vehementiorum medicaminum uſu, in paroxysmo ſequentem pulverem, mane veſperique ſumendum ordinabat: Recipe matris perlarum, ceruſſæ

ruſſæ antimonii, pulveris lumbricorum terreſtrium ana drachmam, cinnabaris nativæ drachmam dimidiam, pulveris caſtorei grana ſeptem. M. F. pulvis, div. in ſeptem partes. Extrinſecus vero dolentem partem ſpiritu nervino perfricari jubebat, cujus hæc erat formula: Recipe ſpiritus vini ſimplicis unciam unam, lumbricorum volatilis, formicarum ana unciam dimidiam, eſſentiæ caſtorei, nuciſtæ ana drachmam unam cum dimidia. Profligato horum ope intra paucos dies paroxysmo, extra illum ſingulis quatuordecim diebus, ad alvum leniendam, vel doſin pilularum Becherianarum, vel rhabarbari drachmam dimidiam exhibebat, effectu feliciſſimo: nec non tincturam ex eſſentiæ corticum aurantiorum uncia dimidia, tincturæque ſalis tartari drachmis duabus confectam, ab epulis ſumendam propinabat. Non minus ordinabat, ut adventante vere, præmiſſis venæſectione & laxantibus, lac aſininum per binos menſes potaret, & balneis, ex furfuribus triticeis, floribus chamomillæ, herba parietariæ & malvæ, aqua fluviatili, ac lacte paratis, ad umbilicum usque iis inſidendo, per quatuordecim dies uteretur. Qua curatione adhibita, dolores & longe mitiores, & rariores recurrebant.

Verum enimvero, elapſo abhinc biennio, cum menſe Aprili, aëre exiſtente frigido, ſimul humido, venationi diutius intereſſet, accidit, ut atrociſſimus rheumatismus, horrendis doloribus ſtipatus, collum & brachia occuparet; quæ vero moleſtiæ, regimine calidiori, lenibus diaphoreticis, & veſicatoriis nuchæ admotis, brevi tempore diſcutiebantur. Menſe

Octobri ejusdem anni in itinere conſtitutus, febre tertiana corripiebatur; quæ cortice Peruviano quinquies ſuppreſſa, toties recidit, & tandem in continuam, ſævis convulſionibus conjunctam, cum vitæ periculo deſiit. Ab hac ope alterius medici liberatus, retinuit febrem lentam cum nocturnis ſudoribus; quæ primum juſculis gallinaceis, quibus viva vipera erat incocta, ſingulo mane ſorbillatis per decem dies oppugnata, cum magis invaleſceret; tertius medicus, primas vias a ſordibus haud ſatis repurgatas eſſe ratus, miſſis iſtis juſculis, pilulas Becherianas, aliaque aperientia & amara medicamina dedit, iisque febrem ſuperavit feliciſſime. Reſtabant adhuc tumores artuum extremorum œdematoſi, qui in manibus emplaſtro exſiccante diſcuſſi, pedes contumaciter obſidebant; & cum matutinis horis diſparerent, dolorum rheumaticorum levamen inferrent, nullasque præterea moleſtias crearent, nullis amplius oppugnabantur remediis.

Currentis anni menſe Aprili, vi officii iterum per quatuordecim dies, ſub cœlo humidiori, tres vel quatuor quotidie horas, ſummo mane, venando tranſigere debebat. Quo quidem tempore ſumtis ante venationem juſculis, quæ ex jure carnium, cancris vivis contuſis, herbisque antiſcorbuticis; & aperientibus confecta erant, cuncta prævertere ſtudebat ſymptomata; non tamen impedire poterat, quo minus rheumaticas humerorum, brachiorum, totiusque colli paſſiones, cum rigore earum partium pateretur. Accedebat inſuper lenta febris, veſperi invaleſcens, & media demum nocte, ſudore copioſo, ſimul viscoſo ſoluta; langue-

guebat adpetitus , vires imminuebantur, corpus contabeſcebat , & urina, naturali quidem ſimilis, ſubpingui tamen cuticula cincta adparebat. Medicus porrigebat diaphoretica fixa, nitro permixta, ac nervina cum regimine diaphoretico; quibus in caſſum datis, cucurbitas dorſo adplicari jubebat, nuchæ veſicans emplaſtrum adponi , illamque unguento nervino ter quotidie perfricari curabat, eo effectu, ut dolores ceſſarent , liberaque artus movendi potentia rediret. Interim quam maxime veretur generoſus æger, ne forſan ſæpius recrudeſcant hæc pathemata, atque tandem in habitum ac conſuetudinem degenerent ; quare conveniens auxilium quærit, & flagitat.

CONSULTATIO.

AFfectus præter naturam, qui diu graviſſimis doloribus generoſum ægrotantem discruciavit, eſt ſpasmodico-rheumaticus; & primam originem ab inordinato ac perverſo victus genere, cui a primis pueritiæ & juventutis annis indulſit , omnino repetit. Inde enim Vir generoſus, qui natura tenerioris, ac ſenſibilioris eſt corporis conſtitutionis, robur atque tonum partium ſolidarum atque nervoſarum, maxime primarum viarum valde debilitavit, vim digeſtivam ventriculi deſtruxit , ſalutares noxiorum ſuccorum excretiones, præſertim, quæ per cutim fiunt, perturbavit, atque ſic ſanguinis impuri ingentem copiam ſibimet contraxit. Hinc non modo narium hæmorrhagias, verum etiam puſtulas & efflorefcentias ſcorbuticas, nec non dolores & ſpasmos artuum vagos, qui æ-

gro per multos annos inhæſerunt, derivare licebit. Acceſſit demum tertiana febris, quæ ſicuti legitime tractata, id emolumenti ſecum ferre ſolet, ut reſerando obſtructa viſcera ac emunctoria, totam humorum maſſam egregie depuret; ita inopportune, &, ut vulgo fit, cortice Peruviano ſuppreſſa, debilitatem partium nervoſarum, & motricium, ut & humorum impuritatem, magis nutrit & adauget. Quare non mirandum, quod in noſtro non ſolum convulſivi motus acceſſerint, qui perſonis ſenſibilioribus ex tali cauſſa facillime eveniunt; ſed quoque febris lenta cum nocturnis ſudoribus exceperit.

Qui vero, hiſce gravioribus malis, divina favente gratia, feliciter ſuperatis, denuo ſupervenerunt rheumatici dolores; non niſi a tranſpiratione per aerem frigidum ac humidum, cui corpus aliquoties expoſuit Vir ægrotans, cohibita, natales ſuos mutuantur. Et hinc clariſſime patet, non præſtantius fore, hoſce moleſtiſſimos affectus præſervandi ſubſidium, quam ſtudioſam cujuscunque refrigerationis evitationem. Neque enim, adgreſſurus hujus mali curationem, alias mihi commendatas habeo indicationes, quam ut paucis medicaminibus, & recto regimine earum rerum, quas ad conſervandam ſanitatem ſumme neceſſarias, non naturales vocamus, debilitatas & ad irregulares motus proclives partes corroborare ſtudeam.

Hiſce vero ſcopis obtinendis, recta vivendi ratio omnium pharmacorum vim longiſſime ſuperabit. Quare ante omnia quasvis occaſiones, quæ animum perturbare, & ad mœrorem, iracundiam, alioſque adfectus concitare valent,

probe

probe vitare oportet. Deinceps corpus in perpetuo calore, ac naturali tranſpiratione, omnem frigidum, humidumque, maxime matutinum ac veſpertinum aerem fugiendo, conſervare; eoque fine, crebris exercitationibus, quotidie vel equitatione, vel vectione ad lenem usque ſudorem continuandis, illud movere expediet; cavendo probe, ne mox ab epulis, ſed ante has, ventriculo a cibis vacuo, inſtituantur. Namque motus corporis, prudenter adminiſtratus, incredibilem, in debellandis morbis chronicis, poſſidet virtutem, omnemque remediorum vim longiſſime antecellit; ſiquidem roborat ventriculi tonum, vimque digeſtivam, inſtaurat ciborum adpetentiam, confortat elaterem partium ſolidarum, languidumque humorum circuitum promovet, hinc omnes excretiones, præſertim tranſpirationem egregie facilitat, atque ſic obſtructiones ac infarctus viſcerum, inſigniter præoccupat, & avertit. Illuſtrior autem ejus erit effectus, ſi binis circiter horis ante, ad juvandam humorum fluxilitatem, vel infuſum aliquod theiforme, cui herba meliſſæ cum citri corticibus inſerviet, ſorbilletur, vel juſculum medicatum aſſumatur, quod ex jure carnis bovinæ, vel gallinarum, cum radice cichorei, ſcorzoneræ, naſturtio, atque ſucco citri, vel aurantiorum parari poteſt. Ex cibis porro, qui ſaliti ſunt, aut nimia fovent aromata, vel lacticinia, ſedulo evitentur; & pro potu ordinario vinum generoſum Burgundiacum, aquis Selteranis dilutum adhibeatur.

Præterea operæ erit pretium, bis quotannis ante ſolſtitia ſcarificationibus uti, atque bis, circa æquinoctia venam in pede tundendam

præbere; quo præſertim tempore omne frigus arcendum, cibisque coctu facillimis veſcendum erit, ne catharrales inducantur defluxiones. Ceterum ex pharmacis pauca ſunt, quæ præter ordinata a Medico remedia, commendare poſſum; vellem autem, ut generoſus æger loco fontium Selteranorum, lacti aſinino nuptorum, ſingulo vere pariter ac autumno, aquis Amaſianis, cum balneis, quæ das Schlangen-Bad dicuntur, utatur. Nec ludetur opera, ſi bis quovis menſe venter ſubducatur; cui ſcopo inſervient pilulæ balſamicæ vel Stahlianæ; vel noſtræ, numero undecim mane deglutiendæ, ſi præcedente veſpera pulveris digeſtivi drachma una fuerit ſumta, qui ſic ſe habet; Recipe ſalis polychreſti, ſive arcani duplicati, terræ foliatæ tartari, lapidum cancrorum ana drachmam, nitri depurati drachmam ſemis. M. F. pulvis. Quovis denique tertio die veſperi ex hauſtu aquæ frigidæ capere expediet drachmam dimidiam pulveris nervini, cujus hæc ſit formula: Recipe pulveris Marchionis, lapidum cancrorum ana drachmas duas, cinnabaris præparatæ, ſuccini præparati; nitri purificati ana drachmam ſemis, olei macis guttas tres. M. F. pulvis. Quæ ſi rite adhibeantur, de felici eventu nullus dubito, ſed illum ex animo precor.

CASUS

CASUS CXLVII.

De Rheumatismo ſcorbutico.

HOneſta quædam matrona, mercatoris uxor, annos ſexaginta octo nata, temperamentique ſanguineo-phlegmatici, totum fere conjugii tempus adverſa transegit valetudine; mox enim atrociſſimis odontalgiis, mox dorſi ſævis doloribus, mox quoque, præſertim hyemali tempeſtate, tuſſi, & ſpirandi difficultate, graviter infeſtata fuit. Binis abhinc annis, dorſi tormentis, magis invalescentibus, accedebant rheumatici etiam cruciatus, per varios artus discurrentes; ſed dato pulvere antiſpasmodico, qui ex lapidibus cancrorum citratis, lumbricis terreſtribus, ſuccino præparato, tartaro vitriolato, nitro depurato, atque cinnabari nativa compoſitus erat, brevi tempore conquieſcebant. Elapſis quibusdam hebdomadibus, morbo articulari vago prehendebatur; qui, uſurpatis præter allegatum pulverem, mixtura ex eſſentia trifolii fibrini, ac ariſtolochiæ rotundæ, nec non infuſo theiformi ex radicibus ac herbis reſolventibus, & ſic dictis antiarthriticis confecto; & adplicato extrinſecus ſpiritu lumbricorum terreſtrium, cum ſpiritu vini camphorato permixto, intra paucos quoque dies profligabatur. Verum brevi poſt recrudescebat, atque tum dictorum remediorum pertæſa ægrotans, alium conſuluit medicum, qui ſe

 dolo-

dolores protinus debellaturum pollicitus, præter infuſum ex radicibus reſolventibus concinnatum, ordinavit Electuarium, quod diaſcordium Fracaſtorii, & corticem Peruvianum habebat. Hoc præſens, ſed momentaneum dolorum inferebat levamen; & ad octo jam uncias uſurpatum, meo ſuaſu omittebatur. Nihilominus loco ejus, ex ejusdem medici præſcripto, utebatur maſſa pilularum de cynogloſſa: quæ ſumta, ſolamen quidem præbebat, ſed vix per binas horas durans. Potius dolores magis magisque invalescebant; artus, qui ipſis patebant, contracti ac immobiles reddebantur; pulſus erat durus, urina reddebatur pauca, & crebræ jungebantur animi defectiones. Interim remittebant ſenſim tormenta perpetua; & jamjam, cum ex meo conſilio per integrum fere annum, ab omni remediorum uſu vacaſſet, in eo eſt ſtatu, ut lecto ſemper affixa hæreat, & facultate manus pedesque movendi prorſus deſtituta ſit; neque minus noctu immanes interdum patiatur dolores. Ab iis ergo vitiis, ut liberetur, tuam, Vir Experientiſſime, implorat opem; & licet etiam non funditus exſtirpari poſſint; ſatis tamen levaminis ſe percepiſſe putabit, ſi extra lectum commorari, ac ſellæ inſidere potuerit.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

GRaviſſimi, qui lectiſſimam fœminam moleſtant, dolores articulares, cum contractura, induratione, ac paralytica reſolutione, tanta quidem, ut corpus lecto ſemper affixum, nec flecti, nec moveri queat, cumque mictione

ne imminuta, pulſus duritie, ſomnoque turbato ſtipati, non convenientius, quam rheumatiſmi ſcorbutici merentur nomen. Huic cauſſam præbet humorum, maximeque lymphæ depravata diatheſis; quippe quæ particulis ſalinis, & acribus imbuta, in articulis oſſium ſubſiſtit, coagulatur, atque ſic ligamenta & tendines valde nervoſos, partim nimis relaxando, partim indurando corrumpit & vitiat. Perquam opportunæ autem hisce malis deprehenduntur fœminæ, quæ temperamenti ſunt ſanguinei, habitus corporis ſpongioſi, quæ ætatem lunari tributo onuſtam emenſæ, vitæ deſidi, animi affectibus, & inordinato victui indulgent, atque ſanguinis decentes miſſiones neglectui habent. Nec levem curationi remoram injiciunt hæc vitia, præſertim ſi ætate provectiores invaſerunt, diuturnitate ſua partes ſolidas jam deſtruxerunt, aut plane craſſis adſtringentibus, vel opiatis oppugnata fuerunt; quæ ſopiunt quidem tormenta, ipſam vero cauſſam neutiquam tollunt, ſed ei majus addendo pabulum, morbum reddunt contumaciorem ac habitualem.

Quare ſi præſentem caſum dispiciamus; ſpes ſane reconvaleſcentiæ in anguſto eſt; neque alia, quam ſequenti ratione curationem adgrediendam arbitror. Primum quidem valde neceſſariæ ſunt ſanguinis imminutiones, quas, niſi jam fuerint inſtitutæ, admotis decem vel duodecim cucurbitulis cum ſcarificatione perficiendas ſuaderem. Tum ad purificandos humores omnis cura erit dirigenda; quo fine commendarem, ut hac per tres vel quatuor hebdomades utatur medicatione. Hauriat, ad pur-

purgandum corpus, potiunculam laxantem, cujus hæc ſit formula; Recipe mannæ electæ unciam unam cum dimidia, rhabarbari Alexandrini, cremoris tartari ana drachmam; coque & ſolve leni calore in aquæ veronicæ unciis ſeptem, colaturæ adde olei de Cedro guttas quinque. M. F. potio, pro una doſi, ſucceſſivis hauſtibus ſorbillanda: quam ſingulis quinque diebus iterare, & curam cum eo claudere conveniet. Deinceps quavis veſpera, drachmam unam ſequentis capiat pulveris: Recipe cornu cervi uſti, ſine igne præparati, lapidum cancrorum, antimonii diaphoretici ana drachmas duas, cinnabaris nativæ præparatæ, nitri depurati, ſuccini præparati ana drachmam, extracti croci grana octo, olei de Cedro guttas ſex. M. F. pulvis. Mane denique menſuram dimidiam decocti, quod mox ſequetur, calefacti potet, & ad ſudorem ſe componat: illud vero ſic ſe habet: Recipe raſuræ ligni ſaſſafras uncias duas, guajaci tantundem, radicis chinæ, ſarſaparillæ, ſcorzoneræ ana uncias quatuor, cichorii, liquiritiæ ana uncias duas, ſeminis fœniculi unciam. M. F. ſpecies, quarum unciæ tres, cum ſex aquæ menſuris, per horæ quadrantem, addito ſub finem paſſularum minorum manipulo uno, decoquantur.

Pro potu ordinario, cui plane non convenit cereviſia, vehementer laudo decoctum, ex radice ſcorzoneræ, cichorei, raſura cornucervi, hordeo, corticibusque citri confectum; aut, ſi illud haud arriſerit, acidulas Selteranas vino nuptas. Nec ludetur opera, ſi abſoluta priori medicatione, fontis Selterani aquæ, cum

binis

binis lactis aſinini partibus remixtæ, curæ loco, per quatuor adhibeantur ſeptimanas. Balnea in præſenti rerum ſtatu, cum humorum maſſa non ſatis ſit depurata, neutiquam proficient; nec abs re erunt topica, quæ vulgo his affectibus opponi ſolent. Unicum, quod ex iis absque noxæ metu, uſurpari poterit, eſt emplaſtrum ſaponatum Barbette; quippe quod affectam partem ad ſudorem proritando, interdum levamen ferre obſervatur. Et denique inter cibos, crebro veſcendum erit juſculis medicatis, quæ ex jure gallinarum, cum radice graminis, cichorei, ac ſcorzoneræ decocto parantur; nec erit alienum, ſub epulis uti Elixirio viscerali ſtomachico. Tot ſunt, quæ in tam gravi malo proponere poſſum: quæ, ſi adhuc medelæ fuerit locus, inſigniſſimum pollicentur auxilium.

CASUS CXLVIII.

De rheumatismo ſcorbutico.

MAtrona illuſtris, triginta quatuor annorum, temperamenti ſanguineo-cholerici, primum ætatis ſeptenarium, variis catharris, ac rheumatismis pectoris moleſtum tranſegit; & ab anno decimoquinto ad vigeſimum ſecundum, maxime poſt fortiorem corporis motum, vehementemque ſaltationem ſæpenumero ſanguinem ex pulmonibus rejecit: quod cruentum ſputum, adhibitis dicto anno Tœplicenſibus bal-

balneis, ceſſavit. Tredecim annos nata, lunare tributum perſolvere cœpit; idque ad hanc usque diem, præviis per binos ſemper dies doloribus, ſtato tempore, licet jam paullo parcius, reddit. Præterea bis quotannis venam ſecandam, bis quoque cutim ſcarificandam præbere; & per ſatis longum tempus, quovis altero vel tertio anno acidulis Egranis uti ſuevit. Hæ, annuo abhinc tempore noviſſime potæ, more alias ſolito, votis haud fecerunt ſatis, ſed adeo debilitarunt ventriculum, ut exinde ardores volatici ſemper epulas inſequantur; neque minus ab earum uſu, tumores qui jam diu obſederant pedes, magis invaluerunt. Crebros porro per multos olim annos, & omni fere mane pati ſoluit vomitus, pituitæ bile permixtæ: qui omiſſo cereviſiæ potu, protinus ſiluerunt.

Tres vero jam effluxerunt anni, cum gravioribus mœroribus, animique pathematibus vexata, tribus ſucceſſive vicibus, enormem ſanguinis quantitatem, cum ſumma virium proſtratione & inſigni languore corporis, ex utero profunderet: unde corpus adeo contabeſcebat, vultusque lurido colore induebatur, ut metus eſſet cachexiæ. At poſtquam mentis tranquillitatem recuperabat; bene habere, iterumque vigere cœpit. Elapſo demum anno, incidit febrem catharralem, quæ uſurpatis convenientibus medicinis profligata, tribus abhinc menſibus recrudeſcebat, doloribus artuum ſcorbuticis, tam atrocibus ſtipata, ut vix movere potuerit ullum membrum: attamen & hac vice uſui diapnoicorum, diaphoreticorum, ab-

ſorbentium, maximeque liquoris anodyno mineralis obſecundabat, & ex his cedebat.

Tandem tres ante ſeptimanas, de capitis doloribus atque phlogoſibus per aliquot dies conqueſta, cœlo exiſtente ſereno, venam, more ſolito, in pede tundendam curavit; & cum paullo poſt corpus inſigniter refrigeraſſet, accidit, ut quarto abhinc die, ſana ceteroquin & incolumis, ex improviſo, tenſionibus & tractionibus convulſivis capitis ac cervicis, tremore totius corporis, conſtrictione & anxietate præcordiorum, tinnitu aurium, viſus obſcuratione, vertigine graviſſima, vomendi conatu, ipſoque vomitu, atque tanta totius ſpinæ debilitate prehenderetur, ut ſe erigi haud poſſet, quin in dextrum mox laberetur latus. His per tres circiter horas adfligentibus, e præcordiis ad ſplenis regionem uno impetu devolvi videbantur conſtrictiones, conjuncto crebro flatu; donec infuſis clysmatibus, & propinatis nervinis, tonicis, uterinis, ac temperantibus remediis, hæc ſymptomata ſenſim remitterent; & intra ſex dies prorſus conquieſcerent.

Verum, cum brevi poſt corpus iterum exponeret frigori, recurrebant eædem moleſtiæ, licet & leviores, & breviores: quæ, ne ſæpius propullulent, & in habitum degenerent, convenientem cognoscere cupimus medelam, & rectam cuncta mala præſervandi rationem. Ceterum ſcire licet, ægram exactiſſimam ſervare diætam; & miſſa cereviſia, pro potu ordinario uti aqua ſimplici, vino Rhenano, vel Moſellano, vel etiam illo, quod Pontac vocant, nupta; eique nonnunquam interponere hau-

hauſtum generoſi Hungarici. Ante quatuor annos viro juncta eſt, ætate provectiori, qui elapſo anno unico mortuus, noſtram reliquit ſine prole viduam.

CONSULTATIO.

AFfectiones atrociſſimæ, quas noviſſime paſſa fuit illuſtris mulier, & quarum præſervatoriam anhelat medelam, non niſi ad dolores rheumaticos, motibus partium internarum, maxime ventriculi ac inteſtinorum ſpasmodicis conjunctos referri merentur. Primam hæ repetunt originem a colluvie ſeri impurioris, in ſanguinea maſſa accumulati; & a cohibita poſt venæſectionem tranſpiratione in eum motum acti, qui motus ſpasmodicos, febriles, variosque decubitus ac ſtagnationes in externis partibus procreare valuit. Neque raro obſervavi, materiam purpuraceam, quæ ſalſæ & acris eſt indolis, horum malorum eſſe cauſſam. Quod ſi vero de iis cauſſis diſpiciamus, quæ ad ingenerandam ſeri ſcorbuticam impuritatem contribuerunt, has inter diuturni mœrores, vita ſedentaria, & largiora cruoris, ex utero profluvia, ſummo jure collocari poſſunt. Sed his non immorabor, & oſtendam duntaxat, quomodo, mea quidem ſententia, hæc mala in poſterum præcaveri queant. Et hoc nomine præcipuam intentionem ad alvi conſervandam lubricitatem dirigere oportet; quam ſumto aliquoties, alternis vesperis, ſequenti pulvere, obtinere licebit: Recipe rhabarbari, lapidum cancrorum, cremoris tartari ana ſcrupulum unum, diagrydii ſulphurati grana tria. M. F.

pul-

pulvis, D. pro una doſi. Alvo ſoluta, tranſpiratio erit promovenda; quo fine vesperi pulveris bezoardici, præcipitante re mixti ſcrupulum ſumere, & hauſtis, altero mane, decocti calidioris, ex china, cichoreo, ac paſſulis parati, aliquot vasculis, leniter in lecto ſudare conveniet. Qua curatione per ſex continuata dies, alvus iterum ope dicti laxantis ſolvenda, atque tum per aliquot dies rurſus ſudandum eſt.

In ipſo, ſi forſan revertatur, paroxysmo, hanc mixturam, quantitate unius cochlearis, frequentius propinare juvabit: Recipe aquæ menthæ ſine vino uncias ſex, lapidum cancrorum drachmas tres, antimonii diaphoretici drachmam unam, ſyrupi acetoſitatis citri drachmas tres, liquoris anodyni guttas ſexaginta, aquæ puræ fontanæ menſuram unam. M. D. Ad roborandum denique ſtomachum ſub epulis ſexaginta guttas Elixirii mei visceralis capere; pro potu, decocto ſupra allegato frigido uti; corpus in æquali calore ſervare, ſedulo movere, & mentis tranquillitati probe ſtudere expediet.

CASUS CXLIX.

De malo rheumatico ſcorbutico.

Vir quadraginta quatuor annorum, temperamenti cholerico-melancholici ſanguinei, ſtaturæ mediocris, & habitus corporis ſtrictioris,

ris, ex mobili, ſedentarium, ac meditationibus plenum vitæ genus ingreſſus, hypochondriacis laborare cœpit affectionibus, quas annuus acidularum Pyrmontanarum uſus egregie mitigavit. Quum vero harum potatio, binis abhinc annis, accedentibus forſan vinoſis compotationibus, ac nimis per ſaltationem corporis commotionibus, inſigniores ſanguinis ebullitiones, vehementem languorem & ſomnolentiam concitaret: defluxa proxime æſtate, ab earum uſu abſtinuit; & ſatis bene quidem habuit, at ſequenti autumno rheumaticos colli & ſcapularum incidit dolores. Caput ſubinde, contra voluntatem, anterius trahebatur; inſtar eorum, qui dormituri nictitant. Accedebat gravis excandescentia; qua non modo convulſivus ille capitis motus invalescebat; verum etiam ſermonis quoddam impedimentum, omniumque artuum ſubſultus ac tremores inſequebantur. Triduo ab hac iracundia elapſo, imminente æquinoctio vernali, vena ipſi in pede ſecabatur: unde tormenta colli quidem remittebant, ſed in ſiniſtrum pedem, in quo tuſa erat vena, eo atrocius irruebant, ut lecto inhærere perpetuo debuerit. Quælibet pedis motitatio inſigniter adaugebat hunc dolorem, adeo, ut a digitis incipiens, per totum pedem ad genu usque graviſſimus excurreret.

Hujus dolorifici affectus cauſſam, imputabant primum ſectioni venæ, improvide adminiſtratæ; at quum nulla extrinſecus adpareret læſio, & illa ſymptomata, his, quæ nervi aut tendinis puncturam comitantur, valde diſſimilia eſſent, accuſabant rheumatiſmi a ſcapulis ad pedem decubitum. Jungebatur paullo poſt febris

febris catharralis, quam pulſus celerior, & urina fere flammea vespertino potiſſimum tempore ſignificabant. Hac ope digeſtivorum ac temperantium remediorum, nec non eſſentiæ alexipharmacæ Stahlii, cum eſſentia ſuccini, & ſpiritu cornu cervi mixtæ profligata; occupabant affectum pedem, maculæ obſcure rubicundæ, & paullo poſt totus ille pes copioſiſſimas dimittebat ſquamulas. Præterea in hujus pariter, ac alterius pedis digitis efflorescebant ulcuscula, ichoroſam materiem plorantia; accedebant interdum furunculi, quin & tumor œdematoſus, maxime poſt motum corporis. Neque tamen minus perdurabant dolores, qui ſi remittebant interdum, protinus excipiebant tenſivi ac gravativi in dextra abdominis parte cruciatus, anxietates præcordiorum, & obtuſi omnium artuum dolores. Somnus eſt turbulentus, & mane moleſta vexat nauſea, non niſi ſumto cibo, levata. Adhibuit varia remediorum genera, venæſectiones, & acidulas Pyrmontanas; neque alium inde ſenſit effectum, quam ut in conclavi obambulare queat. At quoniam ab omni, quæ adhuc reſtat, moleſtia penitus liberari cupiat; ſalutare flagitat conſilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

ARtuum externorum, maxime ſiniſtri pedis ſpasmodici, ac tractorii, quibus atrociter vexatur vir ſpectatiſſimus, dolores; debentur, ſi primam diſpiciamus originem, dyſcraſiæ ſanguinis & ſeri ſcorbuticæ, cum inſigni generis nervoſi debilitate conjunctæ; quando enim ſe-

rum illud acre, a maſſa ſanguinis ſeparatum, membranis nerveis & tendinoſis muſculorum incumbit, easque vellicat, & arrodit: ſubnaſcuntur dolores ejusmodi ſpasmodici, & præternaturales commotiones. Dictæ vero ſeri impuritati non minus, ac partium nervoſarum nimiæ ad motus irregulares proclivitati, cauſſam utique præbuit hypochondriaca paſſio, quæ diu vexavit virum ægrotantem; quippe quæ ejus eſt indolis, ut vim ventriculi digeſtivam deſtructam ſemper habeat comitem; qua fit, ut ſucci minus legitimi generentur, qui ſanguineæ permixti maſſæ, cunctis abdominis viſceribus, nec non univerſo generi nervoſo, labem affricant. Hinc via panditur ſpasmodicis motibus, quibus præ reliquis partibus, ventriculus & inteſtina patent; & hanc ob cauſſam languent ſe & excretiones, atque ingens impuritatum fit proventus. Favent præterea gignendo huic malo, variæ externæ cauſſæ, quas inter regio, in qua degit æger, aëre inimico plena, victus craſſior, & in eo commiſſi errores, nec non animi affectus, jure merentur collocari.

Quum igitur hi morbi ſint moleſtiſſimi, & quo diutius durarunt, eo contumaciores reddantur: opus omnino eſt, ut ipſum mali fontem, dyſcraſiam nempe fluidorum, & imbecillitatem ſolidorum adgrediamur; quibus ſublatis, cuncta, quæ inde pullulant, ſymptomata ſponte ceſſabunt. Hujus autem voti per uſum aquarum mineralium compotes fiemus: ex quibus Pyrmontanas, lacte caprino vel aſinino permixtas commendarem; ſiquidem illæ, tali ratione potæ, in morbis, qui a ſeri & ſangui-

nis

nis acrimonia proficiſcuntur, excellentiſſimæ ſunt virtutis. Iis equidem, qui acidum acidulis tribuunt principium, valde alienum videbitur, eas cum lacte commiſcendas ſuadere; at, quum alcalinum potius elementum iis ineſſe credam, non abs re fore putavi, ſi cum lacte combinarentur. Nec me fefellit hæc ſententia; ſiquidem multiplex experientia eam adeo confirmatam dedit, ut nullus jam dubitem, eas ſic permixtas in uſum proponere.

Modus hic utendi, ſequens eſto: Tribus fontis partibus adfundantur binæ lactis calefacti, ea proportione, ut hujus mixturæ ſingulo mane menſuræ una cum dimidia hauriatur. Ante hanc potationem, ad corpus repurgandum, pridie ſumantur ſex drachmæ ſalis Anglicani, in menſura dimidia aquæ puræ fontanæ ſoluti; tum per ſeptem dies potentur aquæ dicto modo, octava die capiatur rurſus idem ſal; repetatur per ſeptiduum aquarum potus; tertium adhibeatur ſal, atque hauſtis iterum per ſeptem vel novem dies acidulis, ſale illo finiatur curatio.

Ceterum ſtudioſe ſub hac potatione ſervare oportet victus rationem. Conceditur ſub epulis hauſtus vini generoſi Rhenani, vel Burgundiaci, ex quo ſub prandio non minus, ac vesperi capiantur octoginta guttulæ Elixirii balſamici, quod ſic parari poteſt: Recipe extracti cardui benedicti, centaurii minoris, ſalis tartari, nitri depurati ana drachmas duas, corticum aurantiorum recentium unciam ſemis, vini Sect, ſive Hungarici libram dimidiam; coque & extrahe leni calore, colaturæ adde olei de Cedro Italici guttas quin-

 decim,

decim. M. D. Quod remedii genus, abſoluta quoque curatione diutius continuari poterit: neque minus, omiſſa cereviſia, pro potu ordinario adhibere juvabit decoctum aliquod, cujus hæc ſit formula: Recipe radicis ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, raſuræ cornu cervi ana uncias quatuor, radicis cichorei unciam unam, herbæ cardui benedicti, cochleariæ, hepaticæ nobilis ana manipulum unum, corticis ligni ſaſſafras, tartari vitriolati, nitri depurati ana drachmam unam. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ ex quatuor aquæ menſuris per horæ decoquantur dimidium. Nec erit alienum, finito acidularum potu, hoc decocto tepefacto mane, loco infuſi theiformis, vel ſolo, vel tertia parte lactis caprini permixto uti. Ceterum corporis exercitationi ſtudere conveniet, quam & matutinis, & veſpertinis, abſoluta digeſtione, horis inſtituere licebit; fugiendo omnes animi pariter ac corporis vehementiores commotiones. Quæ ſi rite & juxta præſcriptum ordinem obſervaverit æger ſpectatiſſimus; certiſſimam foveo ſpem, fore ut inſigne malorum ſuorum ſit percepturus allevamentum.

Ulterior Relatio.

ADhibuit vir ægrotans commendatas acidulas, aliaque medicamina. Sal Anglicanum, pondere unius unciæ prima vice ſumtum, ſexies ſubduxit ventrem, cum magna virium jactura; altera vice ad drachmas tres datum, vix movit alvum; & tertia doſis, quæ priori erat ſimilis, quater eam duxit, absque ulla moleſtia,

ſtia, nulloque virium collapſu. Acidulas cum egregio corporis viriumque potavit incremento; licet magis urinam moverint, quam alvum. Dolores, qui antea abdomen per vices invaſerant, penitus ceſſant; & ipſe pes affectus liberiori jam gaudet movendi facultate. Interim nondum omne ſublatum eſt vitium: torpor enim & debilitas in flexura circa tarſum, eadem ac olim eſt, neque adhuc valet, iſtius pedis inniti digitis. Ubi extenditur, totus contremiſcit, continuato ad ſuras usque motu, ac formicationis ſenſatione: malleolum non raro obſidet ardens dolor acutiſſimus, nullum ferens contactum. Accedunt per intervalla ſubſultus convulſivi, per ſuram ad femora aſcendentes, quin etiam brachia ac ſcapulas interdum occupantes: & notabile eſt, quod mitigatis quandoque pedis moleſtiis, inteſtinorum dolor, cum anxio ſequatur ſudore. Sentit quoque matutinis nonnunquam horis nauſeam, & inflativum ac gravativum ventriculi dolorem, cum rejectione lymphæ ex ore. Quare ulteriorem petit medelam, & quoniam phlebotomiam inſigniter jam horret, doceri cupit, anne huic ſcarificationes liceat ſubſtituere?

CONSILIUM.

PErcepi ex datis noviſſime ad me litteris, remiſiſſe quidem ab uſu collaudatarum acidularum, multa pathemata; nihilo tamen minus adhuc quædam ſupereſſe, quæ multam figant crucem, veluti ſunt debilitas ac torpor tarſi, ardens affecti pedis dolor, ſubſultus ſurarum, femorum, & brachiorum, nec non

 nauſea

ſea cum ventriculi inflatione, mane potiſſimum invadens. A quibus cum liberari prorſus cupiat ægrotans vir; a ſanguinis miſſione jam capiendam eſſe curam hortor. Et quoniam averſatur venarum ſectionem; non improbare utique poſſum ſcarificationis uſum, quam ſingulis binis menſibus, adpoſitis vel ipſi pedi, vel ſupra genu, atque dorſo cucurbitulis inſtituendam ſuadeo. Præterea vero pediluvia commendo, quibus ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis, & floribus chamæmeli paratis, ac tepidis duntaxat, pedes inmittendi, & ſubinde ſapone veneto, in ſpiritu vini camphorato ſoluto, fricandi ſunt.

Quum vero ventriculi robur, ac vis digeſtiva languere ſimul videatur; operæ erit pretium, Elixirii viſceralis, quod ſupra commendavi, uſum ſub epulis continuare; quod jam a nitro vacuum eſſe debet. Proinde alvi habenda ratio; cui liquandæ, incongrua plane ſunt purgantia; quippe quæ in affectibus ſcorbuticis, cum imbecillitate generis nervoſi complicatis, inſigne ferre damnum deprehendi. Conveniet potius huic ſcopo decoctum laxativum, quod ſequentem in modum concinnare ſuevi: Recipe rhabarbari electi, cremoris tartari ana drachmam unam, mannæ uncias duas, coque leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque, colaturæ adde olei de cedro guttas tres. M. D. Hoc pro una doſi ſucceſſivis hauſtibus, interpoſito juſculo avenaceo, ſorbillare oportebit. Ceterum etiam atque etiam hortor, ut futuro vere acidulæ Pyrmontanæ cum lacte, eadem ac antea ratione adhibeantur: quæ cuncta præſidia, ut ſummum Numen ſecundet, ex animo precor.

CASUS CL.

De affectu ſpasmodico convulſivo.

Virgo, viginti duos annos nata, ingenio vivaci prædita, ambitione inflammata, & lectione librorum, omne fere terens tempus, a prima juventute, variolarum morbillorumque, perfuncta morbis, valuit rectiſſime. Sed ante aliquod tempus accidit, ut fur, ob quadraginta circiter thaleros, clam ablatos, laqueo ſuffocaretur. Noſtra, fore ut tam levis furti cauſſa neutiquam ſtrangularetur ille nebulo, ſed ſaltem mortis terrore a ſceleribus avocaretur, perſuaſa, cum percepiſſet, ipſum utique peremtum fuiſſe; tanta mota eſt commiſeratione, ut factum matri nunciatura, delira loqueretur. Admonita vero, furem patibulo ac morte dignum luiſſe pœnam, ad ſe rediit, ſumtoque, quem contra caſum vocant, pulvere, bene habuit. Paullo poſt a parentibus ob levem cauſſam, vehementioribus reprehenſa verbis, graviter exarſit; & elapſis inde aliquot diebus, atrox incidit malum, quod ſic habuit: Cœnæ aſſidens, inter gratas collocutiones, ſubito expalleſcebat, ſe inclinabat ad ſiniſtrum latus, veluti lapſura in terram, mox vero iterum erigebat ſe, atque tum caput ad dextrum contorquebat latus, hiabant oculi, mox huc & illuc vertebantur, os modo claudebat, modo aperiebat, ſonitumque edebat, manibus percutiebat

 dex-

dextrum latus, variiſque geſtibus vultum deformabat. Brevi poſt rubebat, ac intumeſcebat facies: unde parentes ſuffocationem, ex illapſo forſan in aſperam arteriam cibi fruſto, imminere, & quod ſibi conſultura, brachia elevaret, arbitrati, dorſum ejus, more in hiſce caſibus ſolito, manibus percutiebant; atque brachii elevationem adjuvabant. Hoc in elevato ſitu rigidum permanebat, nec niſi multo labore deprimi poterat: quare ligamenta, quibus veſtimentum compreſſorium, quo induta erat, connectebatur, ſubito laxabantur, eo effectu, ut abdomen intumeſceret, vehementesque paullo remitterent motitationes. Erecta ſtabat rigidiſſima, moribundæ ſimilis; & lecto impoſita, ſponte ad ſe redibat, inter ſectionem venæ in ſiniſtro brachio ſitæ. Mirata confluxum hominum; (aderant enim tres medici, & bini chirurgi) ſurgebat, nec niſi de dolore ſtomachi gravativo conquerebatur. Mox vero aſſumta haud ita pridem juſcula, ruſticulas frixas, poma cydoniorum ſacharo condita, atque placentulas vomitu reddebat; tumque lectum petens, placido ſomno totam tranſigebat noctem.

Poſtridie bene habebat, niſi quod vultus color ſolito eſſet rubicundior; & ſermo, ob os quaſi conſtrictum impeditior videretur, ſed hæc incommoda intra paucos dies penitus evaneſcebant; adpetitus ac ſomnus ſibi conſtabant, alvus rite reſpondebat, nec morboſi quicquam amplius obſervabatur, niſi quod ſub epulis facies mox expalleſceret, mox ruberet. Verum ante aliquot dies, ſumto prandio, eodem prehendebatur paroxyſmo; qui, laxatis veſtium

vin-

vinculis, & adſperſa pedibus aqua frigida, vix elapſo horæ quadrante, remittebat, & puncturas præcordiorum, caliginem oculorum, ac vomendi conatus relinquebat. Dabatur ergo, vomendi ſcopo, radix Ipecacuanhæ; qua tribus vicibus reddebat paullo ante comeſta, atque tum inciſa in dextro pede vena, valere cœpit, & ad hanc usque diem, præter rubicundiorem vultus colorem, non habet, unde conqueratur.

Neque vero ignorari oportet, eam nonnunquam, veſpertino potiſſimum tempore, ideis melancholicis turbari, omniumque rerum oblivione, ſed breviori, vexari. Ceterum menſtrua ſingulis quinque bebdomadibus promanant, vitam amat ſedentariam; adpetitui vero largius indulget; & per aliquot ſeptimanas, pro potu, ſola utitur aqua.

CONSULTATIO.

INtellexi ex præmiſſa morbi hiſtoria, virginem quandam ſpaſmodico-convulſivum, utut leviorem, cum capitis & oculorum contorſione, rictu oris, rubore ac intumeſcentia vultus, rigore membrorum, loquelæ difficultate, & animi deliquiis aliquoties fuiſſe paſſam. Quemadmodum vero proxima harum adfectionum cauſſa, in ſpasmo membranarum cerebrum, medullamque ſpinalem cingentium eſt collocanda: ita variæ quoque remotiores occurrunt cauſſæ, quæ ad id mali genus contribuerunt. Videtur ſcilicet generoſa virgo, valde ſenſibili, atque debili nervoſarum partium ſyſtemate prædita; demonſtrante id inſigni, qua pollet, ingenii vivacitate. Ejusmodi vero ſubjecta, ab animi ve-

vehementioribus adfectibus, quam facile in motus irregulares conjiciuntur, qui caput potiſſimum occupant. Neque igitur dubium eſt, quin in noſtro caſu commiſerationes, & excandeſcentia tacita, cum mærore juncta, primam malo dederint originem.

Accedit inſuper ventriculi imbecillitas, ob quam non modo cibi, quos majori, quam par eſt, quantitate aſſumere ſolet, non rite digeruntur; verum inde quoque multæ acidæ, atque viſcidæ cruditates in primis viis generantur: quæ in vapores halituoſos reſolutæ, diſtendunt ſtomachum, ejusque nervoſas vellicando tunicas, ſpaſmum excitant, ad totum nervorum, quod jam debilitatum eſt, genus, maximeque dictas cerebri membranas, vi conſenſus earum partium propagatum. Atque hæc in noſtro caſu ita contigiſſe, tria ſunt, quæ teſtantur, momenta; quod nimirum paroxysmi mox ab epulis, ſtomacho cibis farto, invaſerint; quod redditis per vomitum cibis, conquieverint, quodve ſumtum lene emeticum inſigne præſtiterit levamen. Ex hac porro ventriculi debilitate, & acrimonia, quam avidior quoque adpetitus ſignificat, vero fit ſimillimum, imminere, quin adeſſe jam prima paſſionis hypochondriacæ rudimenta; quæ a nimiis, quibus indulget meditationibus, ac librorum lectionibus majores utique cepit vires.

Quæ cum ita ſint, conſultum omnino erit, tempeſtivas huic malo ferre ſuppetias, eo magis, cum ſibi relictum in melancholiam hypochondriacam, quin & epilepſiam facile tranſire queat. Præcipui vero curationis ſcopi hi erunt fere, ut confortemus totum nervorum ſyſtema,

ſtema, vim ventriculi digeſtivam reſtauremus, atque primas regiones ab omni viſcida, & acida ſaburra repurgemus. Quibus conſequendis indicationibus, ante omnia inſerviet, aëris ac cœli mutatio: quare ſuadeo, ut generoſa Virgo, æſtate exiſtente ſerena, diuturniores ſuscipiat peregrinationes; deinceps a cunctis animi adfectibus, meditationibus, & librorum lectionibus ſibi caveat, & potius gratis interſit conſortiis; atque ex cibis fugiat acidos, dulces, ex lacte, ac farina paratos, poma, & cuncta, quæ gignunt flatus; vino parco, epulisque parcioribus utatur.

Mane, loco potuum calidorum herbæ Theæ, vel fabarum Coffee, ſorbillanda commendo quædam vaſcula infuſi theiformis, quod ſic habet: Recipe radicis chinæ, ſcorzoneræ ana drachmam unam, herbæ meliſſæ, betonicæ, borraginis ana manipulos duos, florum anthos, lavendulæ ana pugillos tres, ſeminis fœniculi drachmam unam. Conc. Cont. D. Ad temperandam ſubinde primarum viarum acrimoniam, inſignem præſtabit utilitatem hic pulvis: Recipe lapidum cancrorum, cornu cervi philoſophice præparati, teſtarum ovorum præparatarum ana drachmam unam, pulveris Marchionis drachmas duas, nitri purificati ſcrupulum unum, extracti caſtorei ana octo, olei macis guttas ſex. M. F. pulvis, cujus drachma una, & brevi ante epulas, & hora pomeridiana quinta ex aqua menthæ capiatur. Præterea quavis hebdomade quatuordecim pilularum balſamicarum veſperi aſſumantur; quoniam & alvo liquandæ, & menſtruis facilitandis egregie inſerviunt. Non minus inſignis uſus erit eſſentia corticum au-

aurantiorum, ſexaginta guttis inter epulas adhibenda; nec denique levem in derivandis a capite humoribus præſtabunt operam pediluvia tepidiora, ex floribus chamomillæ, cineribus clavellatis, ſaleque communi conficienda, & crebro uſurpanda. Quæ rite obſervata, quin votis ſint ſatisfactura, nullus dubito.

CASUS CLI.

De affectu nervorum ſpasmodico-convulſivo.

VIr triginta annorum, temperamenti melancholico-cholerici, ſtrictioris corporis habitus, ſed humoribus abundans, & hypochondriacis obnoxius ſymptomatibus, duro in juventute vitæ genere, ob valde curtam ſuppellectilem, uti, multasque corporis defatigationes pati debuit. Correptus inde ſcabie ſicca, ſeptemdecim annos natus, dura ſubire coactus fuit ſervitia; ſub quibus multis in caput plagis percuſſus, variis ſeſe expoſuit refrigerationibus, atque ſic paullo poſt, ex ſicca humidam ſibimet contraxit ſcabiem. Hanc pertæſus, hauſta ſingulo mane, quam ipſe mittebat, urina; & uſurpato extrinſecus unguento, quod ex oleo raparum, ſulphure ac mercurio vivo paratum erat, protinus repulit; at mox graviorem incidit morbum, quo cum per decem annos ad hanc usque diem conflictatur, hiſce ſemet exſerente notis: Per intervalla, quæ quotidie crebra ſunt, perſentiſcit primum in dextro latere motum

quaſi

quaſi undulatorium, qui brevi tempore ad caput usque aſcendens, omnem ſenſuum ac rationis uſum tollit, atque omnis motus in dicto toto latere poſt ſe trahit abolitionem. Dum adhuc ſibi conſtant ſenſus, junguntur vehementes præcordiorum anxietates, & vomendi conatus: turbatis vero jam ſenſibus, diſcurrit cancrorum in morem retrorſum, atque tum ſubito in terram concidit, immobilisque prorſus, extenſo dextro pede, ejusdemque lateris manu contremiscente, jacet. Vultus præterea rubet, & venæ intumeſcunt valde; neque vero pollices in manum comprimit, nec ſpuma ex ore prorumpit, nec ullæ ſunt artuum motitationes. Ipſe paroxysmus, vix temporis minutum explet, atque tum ceſſat, ægro exſiſtente vegeto, & de nullis amplius conquerente moleſtiis.

Variorum medicorum conſiliis, multisque remediis uſus eſt: quæ inter fuit electuarium quoddam, a cujus uſu id quidem ſolaminis percepit, ut in paroxysmo nec recurrat, nec concidat, ſed ſtatuæ inſtar immobilis perſiſtat; verum abhinc epileptici inſultus acceſſerunt; qui incertis quidem, nocturnis tamen ſemper invadunt temporibus; atque altum ſoporem cum copioſiſſimis ſudoribus relinquunt. Notari vero meretur, utriusque mali paroxysmos, a levi in diæta, & potu exceſſu averti poſſe; ſed ſequenti periodo, eo majori recrudeſcere vehementia. Prior affectus, intentiores meditationes ſtatim excipit; & ſi diu ſederit, ſurgens protinus eo corripitur: quod ſi vero obambulet, ab eo liber eſt. Obſervatur quoque hic morbus frequentior luna decreſcente, quam quidem increſcente; & hic non minus, ac epilep-

ſia

ſia circa æquinoctia, quando venam ſuaſu medicorum tundendam præbuit, crebrius & vehementius invaſerunt. Ceterum præter dextri lateris reſolutionem, memoriæ debilitatem, ac torvum vultus aſpectum, nullis adfligitur paſſionibus; ſed adpetitu integro gaudet, alvusque nunquam non reſpondet.

Hæc eſt ſævarum adfectionum idea; quarum cauſſas penitiores nondum eruere valui. Scio equidem, quod ſicuti totius nervoſi generis debilitas iſti malo remotam; ita motus ſpirituum irregularis, exploſivus, a ſpasmodica partium membranaceo-nervoſarum conſtrictione, ſanguinem plus juſto copioſius ad caput propellente, efficientem proximam; & ſanguis viſcidus, acris, & vellicans, mediatam cauſſam præbeat. Nec me fugit, quod temperamentum melancholico-cholericum, ærumnoſa victus ratio, corporis crebra refrigeratio, capitis ac cerebri a verberibus contuſio, atque commotio, mœrores, triſtitiæ, & ſcabies inopportune retropulſa, tanquam occaſionales contribuerint cauſſæ. Verum occurrunt quædam momenta v. g. quod malum ſequatur meditationes, & ægrum a ſella ſurgentem adoriatur &c. quæ valde dubium ancipitemque me reddunt; quorum ratione, ſi cordis palpitatio, pulſus irregularis, & impedita ſpiratio jungerentur, utique polypoſa ſuſpicarer concrementa.

Interim his in curando uterer indicationibus, ut genus nervoſum per roborantia interna pariter ac externa confortarem, ſanguinis molem per hirudines ano admotas imminuerem, qualitatem per alterantia, & ea, quæ ſalutares adjuvant excretiones, emendarem, ejusque conge-

geſtiones ad caput ope pediluviorum derivarem, & denique irregulares ſpirituum motus congruis remediis ſopire ſtuderem. At hæc omnia Tuo, Vir Experientiſſime, acutiſſimo judicio ſubmitto; nec niſi eo adjutus, quicquam tentabo.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

DIrus affectus, cujus cauſſa conſultus ſum, utique eſt ſpasmodico-convulſivus, qui primario quidem a ſtrictura membranarum, quæ cerebrum & medullam ſpinalem inveſtiunt, dependet, omnes vero totius corporis nervoſas ac membranaceas partes in conſenſum trahit. Ex cauſſis vero, quæ huc contulerunt, ſola ſufficit ſcabiei per unguentum, ex oleo raparum, ſulphure ac mercurio vivo facta repulſio; quæ remedia tubulos nerveo membranaceos cutis graviter conſtringendi, & ſerum acre cauſticum, quod in glandulis ſubcutaneis hoſpitatur, intus agendi, potenti pollent efficacia. Quum autem retroacta iſta materia, veneni inſtar nervoſis incumbit partibus, iisque, quoniam ſubtilis eſt, profundius, ac intimius inſinuatur: facile patet, cur ex ea cauſſa graves nervorum, atque cerebri affectus, quos ſpirituum morbos vocare ſolent, pullulare poſſint ac ſoleant.

In noſtro quidem caſu vero videtur ſimillimum, quod ſpasmodicæ ſtricturæ circa ventriculum maxime & inteſtinorum canalem, nominatim pylorum, inteſtinum duodenum, canalesque, qui valde nervei ſunt, bilioſos, fixam primum obtinuerint ſedem: quæ coarctatis inferioribus, humores majori copia ac impetu ad

ſuperiora, maximeque caput compulerunt. Inde vero id reſultat incommodi, ut cruor a capite per venas rediturus, ob nimiam molem in iis ſtagnet, easque interdum, ſicuti teſtantur cadaverum ſectiones, varicoſas reddat. Hinc carotides, quæ oculum ingrediuntur, ſanguine turgidæ, compreſſerunt nervos opticos, iis vicinos; ideoque viſus obnubilationem ac vertiginem induxerunt: & quum eidem fato reliqui, qui ſenſui motuique ſerviunt, nervi fuerunt obnoxii, non mirum eſt, quod ſenſuum motusque voluntarii in dextro potiſſimum latere, quod cauſſis mali forſan, præ ſiniſtro patet, abolitio exceperit, & æger in terram delapſus, manum pedemque dextrum tremebundum extenderit.

Præterea vehementiori ſanguinis ad caput raptui debetur vultus rubor, venarumque ſanguine fartarum turgeſcentia; neque minus ab ejusdem copioſiori ad præcordia compreſſione, horum ineffabilis anxietas ſuos mutuatur natales. Conatus vero vomendi partim a materia peccante, quæ in primis viis ſtabulatur, partim a ſpasmodica nervorum ac membranarum cerebri conſtrictione proficiſcuntur: ſiquidem crebrior experientia teſtatur, quod violentas, & a cauſſa externa factas capitis læſiones, per conſenſum, non raro vomendi conatus, & ipſi vomitus comitentur. Atque ſic exponenda erit ratio paroxysmorum, quos malum noſtrum formare ſolet, cujus diuturnitas confirmat eam obſervationem, qua docemur, ejusmodi ſpasmodicos nervorum morbos, non modo diutius inhærere, & in conſuetudinem degenerare; verum etiam in morbum tandem tranſire comitialem;

lem; qui noſtri quoque mali moleſtiſſimus jam deprehenditur comes.

Verum ſunt adhuc quædam momenta, quæ attentionem merentur; nimirum quod diætæ errores, circa mali acceſſionem commiſſi, paroxysmos remorentur, illi tamen poſthæc vehementiores revertantur. Non raro obſervavi, quod in iis, qui aſthmate convulſivo, vel doloribus ventris ſpasmodicis laborarunt, ſi ante conſuetas mali acceſſiones, vel gulæ nimis indulſerint, vel vinoſos potus copioſius ingeſſerint, illæ vel prorſus per aliquod tempus ſiluerint, vel valde mitiores fuerint. Ratio hujus phœnomeni mea quidem ſententia hæc eſt: Per nimiam ingeſtorum, præſertim ſpirituoſorum molem, partes nervoſæ infimi ventris, maxime ventriculus ac inteſtina, juſto violentius dilatantur & extenduntur; quum vero ab earum ſpasmodica conſtrictione plerumque incipere ſolent præternaturales motus, facile patet, cur ea per contrariam extenſionis motionem, impedita, hi motus fieri nequeant.

Notabile eſt, profundiores meditationes illico ſuſcitare malum. Atque hunc effectum quotidiana confirmat experientia: ubi enim cunque nervoſæ partes jam debilitatæ, & ad motus irregulares ſunt pronæ; inſignem & affectus animi, & acriores cogitationes obtinent vim, non modo ſpasmodicas effectiones revocandi, verum etiam ad ipſam inſaniam, melancholiam, epilepſiam, quin apoplexiam permagnam conferunt ſymbolam.

Neque minus animadverſione dignum eſt; quod ſi ſederit aliquamdiu æger, tumque ſurgat & progrediatur, mox in malum vertiginoſum

incidat. Exinde diſpaleſcit, cauſſas externas vel leviſſimas, qualis hic eſt ſola corporis motitatio, adaugendo motum ſanguinis progreſſivum, in revocandis nervorum morbis eſſe efficaciſſimas.

Aeque meretur attentionem, quod malum luna decreſcente invaleſcebat. Perpetuæ nimirum regulæ inſtar eſt, graviores capitis morbos, qui per certos temporum circuitus redeunt, velut ſunt melancholicæ, maniacæ, epilepticæ, paralyticæ ac apoplecticæ affectiones, plerumque lunæ mutationes ſequi, & ea mox decreſcente, mox increſcente exacerbari; aut ſub eodem lunæ ſitu, quo primum invaſerunt, poſthæc ſemper reverti. Hinc vero docemur, quantam potentiam, mediante noſtra atmoſphæra, in corpus humanum, ejusque ſenſibiliores potiſſimum partes, quales ſunt nerveæ, ac membranaceæ, alterandas poſſideat luna: & quoniam a tam levi externa cauſſa, ægritudines nervoſi generis revocari ac exacerbari poſſunt; illud exinde reſultat monitum practicum, ut medentes ſtudioſe caveant, ne ejusmodi affectiones fortioribus ac violentis adgrediantur medicaminibus.

Denique non ſilentio erit prætermittendum, quod acceſſiones & vertiginoſæ, & epilepticæ, tuſa circa æquinoctia vena, acerbiores pariter ac diuturniores infeſtaverint. Quare non ignorari oportet, ſanguinis miſſiones in hisce adfectibus, qui tantum non ſemper vel nimia mole, vel ſpiſſitudine humorum foventur ac nutriuntur, convenientiſſimum quidem præbere ſubſidium; attamen inſigni cautione atque prudentia opus eſt, ut probe diſcernatur, quantum

tum cruoris, quonam tempore, & in qua corporis regione ſit detrahendum. Adnotamus enim, pernicioſum eſſe, ſanguinem in paroxysmo, vel brevi ante eum mittere, aut ejus, ſi nimium abundaverit, parciorem evacuare quantitatem. Neceſſe porro eſt, ut mox ab inſtituta phlebotomia tepidiora pediluvia & interna diaphoretica in uſum vocentur: quo nimirum hiſce præſidiis ſanguis per totum corpus æqualiter diſtribuatur, maximeque ad inferiores partes invitetur, & tali ratione nova ſpasmorum cauſſa, quam humorum inæqualis circuitus præbet, illico præſcindatur.

His præmiſſis, ad curationem mali præſentis, vetuſtate ſua in conſuetudinem jam degenerati, tranſeundum erit. Neque aliæ hoc ſcopo mihi ſunt intentiones, quam illæ, quas medicus hiſtoriæ morbi adpoſuit; at optaſſem, ut ejusmodi remedia exhiberet ſuppellex medica, quæ his indicationibus adprime facerent ſatis. Certe officinæ pharmaceuticæ hisce remediis fere vacuæ ſunt; at ſi adhuc ſalutis in hoc diro malo quædam reſtiterit ſpes, ea magis ex curatiori victus obſervatione, & prudenti rerum non naturalium uſu erit repetenda. Idcirco ea, quæ commendare in hiſce caſibus ſoleo, medicamina in aëris mutatione, peregrinationibus ad loca ſalubria, corporis exercitationibus, præſertim per equitationem inſtituendis, balneis aquæ dulcis, pediluviis, abſtinentia a vino, & ſpirituoſis, rebusque mentem fatigantibus unice conſiſtunt: quibus ex pharmacis addere juvabit uſum nitroſorum cum potu tenui, atque lactis aſinini; ac denique alvi perpetuam conſervare expediet lubricitatem. Hæc, licet funditus

neutiquam exſtirpare valeant, ejusmodi contumaces morbos, quorum vis omnem medicinam ſuperat; attamen ipſis egregium ſolamen intuliſſe, crebriori doctus ſum experientia.

CASUS CLII.

De morbo ſpasmodico convulſivo.

DEcem annorum puella incidit elapſo abhinc anno, vernali quidem tempore, in febrem intermittentem; quæ ſumta per aliquot dies tinctura quadam, colore pellucido vinum recens Franconicum adæquante, & a Chirurgo, ipſam præſcribente, pro ſale abſynthii in aqua ſoluto, venditata, protinus ceſſavit; & licet poſt octiduum reverteretur, ejusdem tamen tincturæ ope, prorſus debellata eſt. Dederat allegatus Chirurgus id genus remedii, aliis quoque eo tempore febrientibus: qui ad unum omnes teſtantur, ſe ab ejus uſu, ructus, vomendi conatus, & lymphæ limpidæ ex ore rejectionem fuiſſe paſſos. Interim puella, ab hac febre liberata, paullo poſt lenta contabeſcere videbatur: qua ope medici cujusdam celebrioris perſanata, per totam æſtatem, ſequentemque autumnum, rectiſſime valuit.

Verum currentis anni menſe Januario, hora prima meridiana, ſumto prandio, ſimul & ſemel de torminibus ac puncturis ventriculi, ad dextrum hypochondrium excurrentibus conqueri cœpit, iisque per horæ circiter quadrantem,

tem, juncta vehementi nauſea, horrendum in modum discruciabatur. Hæc adfectio per tres inhærebat hebdomades, adeo, ut ſemper circa dictum meridianum tempus invaſerit; qua remittente, per integrum diem ſatis bene habebat, niſi quod per intervalla vomendi conatus perſentisceret. Dabantur laxantia, a quibus movebantur excrementa duriora, globiformia, prunoque colore tincta. Remittebat inde prior affectus; ſed brevi poſt ſuccedebat ſingultus, qui eam mane expergefactam adoriebatur, & cum proclivitate ad vovendum interdum complicabatur, brevi vero conquiescebat. Jungebatur præterea, aliquot elapſis diebus, moleſtior adflictio, & per intervalla, quæ quotidie ſepties, quin novies repetebant, hisce notis invadebat: Præviis oſcitationibus, oculi fortiter claudebantur, ut nulla arte potuerint aperiri, tum ſequebatur inſignis primum abdominis, mox totius corporis tremor; atque his per horæ quadrantem vexata, oſcitabat iterum, & ad ſe redibat: valens ceterum, donec novus accederet paroxysmus.

Noviſſime vero per tres circiter hebdomades, ita ſe habet malum: Expergefacta mane, pandiculationibus & oſcitationibus vexata, claudit oculos, mox contremiſcit abdomen, totumque corpus, tum emittit copioſos ructus, & ſub horum exploſione aperit oculos, quos iis ceſſantibus, illico rurſus comprimit; atque horrendis dolorum in abdomine, & circa femora tormentis cruciata, miſerandos edit planctus. Hos dolores ſolvunt denuo ructus, apertis ſemper oculis emiſſi; quos iterum tormina ſequuntur, & hi dolores cum ructibus aliquo-

ties alternant : cuncta vero hæc ſymptomata, quæ ſolvuntur oscitationibus, intra horæ quadrantem primum, jam vero intra aliquot minuta terminantur. Infeſtat hic paroxysmus tredecim, & jamjam duodecim tantum quotidie vicibus; ſub quo nec rationis, nec ſermonis uſus aboletur, tantum abeſt, ut, oculis præſertim apertis, ad cuncta rite reſpondeat quæſita; & cum oscitationes comitantur frequentiores, probe tamen determinare poteſt illas, quibus præciſe terminatur malum. Neque vero in hoc rerum ſtatu collabuntur vires; ſed ægra extra paroxysmum integro adpetitu, & bona gaudet valetudine. Urina plerumque tenuis mingitur, & a ſanorum haud diſſidet; interdum vero cocta, & lactis inſtar alba adparet, cum ſedimento ſimili.

Suſpicabantur vermes quidam medicorum; ſed datis variis anthelminticis, non niſi unicus excernebatur. Injiciebantur clyſteres, & adhibebantur balnea, ex aqua fluviatili, furfuribus, & ſapone confecta; at nihil ferebant levaminis, niſi quod ab eorum uſu, multi exploderentur per anum flatus. Nec denique ignorari oportet, puellam paucis ante horum malorum primam invaſionem diebus, ex incendio in ea domo, ubi degebat, ſuborto, ſed mox ſedato, inſigni perculſum fuiſſe terrore; qui num malo dederit originem, in dubio relinquitur.

CONSULTATIO.

SI mali, cujus hiſtoria mecum eſt communicata, primam cauſſam ac originem indagemus; vero

vero videtur ſimillimum, illam a febre potiſſimum per medicamen merito ſuſpectum inopportune ſuppreſſa eſſe derivandam. Ea quippe tinctura, quam chirurgus pro ſolutione ſalis abſynthii venditavit, talis neutiquam fuit; ſiquidem hæc nec febrem ſupprimit, nec nauſeam, nec vomendi conatum movet; ideoque juſtiſſima remanet ſuſpicio, ne forſan mercuriale fuerit remedium; quod nervoſas partes vehementer vellicare, debilitare, & ad motus ſpasmodico-convulſivos utique disponere potuit. Quicquid vero ſit, præter hancce cauſſam, quæ adhuc dubia exiſtit, occurrunt adhuc binæ, quæ huic malo inducendo ſatis opportunæ, atque efficaces deprehenduntur. Prior eſt inſignis, quam puella ex incendio in ſuo conclavi ſuborto, brevi ante mali acceſſum, percepit terror, qui ad motus ſpasmodicos, quin epilepticos ſuſcitandos, ſolus, teſte experientia ſufficit. Alteram præbent vermes; quorum præſentiam partim ex facta jam lumbrici excretione, partim ex ſedimento urinæ lacteo, dubio procul colligere licet. Terror primum effectum in partem inteſtinorum inferiorem egiſſe, eamque contraxiſſe videtur; unde puella protinus de vehementi dolore in dextro hypochondrio, & alvi obſtructione conqueſta fuit: illum enim dolorem a flatibus, per conſtricta inferius inteſtina, ſurſum actis, partesque nervoſas inteſtinorum valde diſtendentibus derivandum eſſe duco. Vermibus vero in inteſtinorum canale, aut, quod peius eſt, ipſo ventriculo hoſpitantibus, debentur reliqua ſymptomata, veluti ſunt nauſea, ructus, & rejectio muci limpidi ex ore, tormina inteſtinorum,

rum, tremor abdominis, & totius corporis, ac contractiones musculorum, qui palpebras claudunt: hæc enim omnia non niſi motibus ſpasmodicis abſolvuntur, & frequenter a vermium colluvie ſuos mutuantur natales.

Quod itaque curationem attinet; hanc ad binos potiſſimum dirigendam eſſe ſcopos arbitror: nimirum, ut ſordes acres, atque bilioſas, nec non colluviem verminoſam ex canale inteſtinorum eliminemus; & ſubinde motus partium nervoſarum ſpasmodico-convulſivos, per demulcentia, relaxantia, & antiſpasmodica conſopiamus. Quo nomine operæ pretium facturos puto clyſteres, ex lactis unciis quatuor, mellis drachmis tribus, & nitri drachma una paratos; quos per octo ſucceſſive dies, mane pariter ac vesperi infundendos ſuadeo; ſiquidem non modo conſtrictas partes demulcendi ac emolliendi, verum etiam vermes evacuandi, flatusque discutiendi, inſigni pollent virtute. Ad hæc, bis quavis hebdomade, mane poſt adplicatum clysma, ſorbillare conveniet potiunculam laxantem, cujus hæc ſit formula: Recipe mannæ electæ unciam, rhabarbari, cremoris tartari ana drachmam, coque & ſolve leni calore in unciis quatuor aquæ graminis, colaturæ adde olei amygdalarum dulcium unciam. M. D. pro duabus doſibus.

Reliquis diebus mane ſumantur duo vel tria cochlearia olei amygdalarum dulcium ex jusculo avenaceo; & interjecto horæ ſpatio, alternis diebus, capiantur octo pilularum, quæ ſic habent: Recipe aloes roſatæ drachmam, ſagapeni, aſæ fœtidæ, myrrhæ electæ, mercurii dulcis, extracti panchymagogi Crollii ana ſcrupu-

lum,

lium, extracti croci, caſtorei, ſalis ſuccini ana grana quatuor, olei tanaceti guttas tres. M. F. pilulæ, ex ſcrupulo uno no. XXIV. parandæ. Illis vero diebus, ubi non adhibentur pilulæ, veſperi immittendi ſunt pedes in pediluvia ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis & ſapone veneto concinnata, atque tum petendus lectus. Denique ſub epulis aſſumantur quindecim guttæ de hac mixtura: Recipe eſſentiæ tanaceti, myrrhæ, ſantonici ana unciam ſemis, extracti abſynthii, gentianæ rubræ ana grana duodecim. M. D.

Quod ſi ab horum uſu intra quatuor hebdomades non ceſſaverint motus convulſivi; tunc abs re fore ſtatuo, ut acidulæ Selteranæ, cum dimidia lactis parte commixtæ in uſum vocentur.

CASUS CLIII.

De affectu ſpasmodico convulſivo diris ſymptomatibus ſtipato.

PUer duodecim annorum, temperamenti ſanguineo-cholerici, ingenii admodum floridi, parentibus hæmorrhoidariis natus, binis abhinc annis febre corripiebatur tertiana. Hæc per integrum ſemeſtre variis remediorum generibus oppugnata, omnium vim eluſit; donec tandem, excretis multis aſcaridibus, ſenſim remitteret, & vires cum adpetitu redirent. Ceterum per totam fere vitam a morbis gravioribus immunis manſit, niſi quod variolas cum con-

convulſionibus ſtipatas olim ſuſtinuerit; & trimulus exiſtens ob vehementiorem terrorem, per aliquot dies epilepſiam paſſus fuerit. Elapſo vero anno rurſus ingenti, eoque iterato percellebatur terrore; & inde ſtatim commotionibus febrilibus, doloribus dorſi & capitis, gravitate artuum, convulſionibus, delirioque prehendebatur. Datis quibusdam medicinis, & excretis denuo ascaridibus, remittebant hæ truculentæ affectiones: ſed brevi poſt, ex matris gravi, & cum vitæ periculo conjuncto morbo, valde contriſtatus, adpetitus defectum, & vehementes faucium conſtrictiones, cum deglutitionis impedimento perſenſit. His cum novus isque gravis accederet terror; incidit in veras, atrocesque convulſiones, ad hanc usque diem inhærentes. Invadebant nempe decies, quin & vigeſies quotidie, & ſic habebant: Artus primum externi diſtorquebantur, ita tamen ut alternatim mox dextrum, mox ſiniſtrum brachium, nec non pedes huc vel illuc traherentur; corporis truncum mox antrorſum, mox retrorſum flectebat; tum ſaxo immobilior obrigescebat, incurvatis pedibus; mox ſpasmus maxillas cum ore distorquebat; faucesque cum ſuffocationis metu conſtringebat; brevi poſt pondus a ſummis faucibus ad abdomen devolvi videbatur; ſequutisque ructibus, ſolvebatur paroxysmus.

In caſſum contra hunc affectum uſurpatis, varii generis ſpecificis & antepilepticis; medicus, purgato prius ſupra infrave corpore, malum oppugnavit antiſcorbuticis, anthelminticis, aperitivis, nervinis, antepilepticis, roborantibus, cephalicis, interpoſitisque clysmatibus

ac

ac laxantibus remediis: neque minus ex topicis linimenta nervina, ſpiritus ac balſama adplicavit, eo effectu, ut efflorefcente per totum corpus purpura, puer verſus ſolſtitium currentis anni æſtivum convaleſceret, & quum antea, pedibus inniti haud poſſet, quin ſtatim obrigeſceret, poſt hanc curationem, ambulandi perfectam recuperaret facultatem, ſcholam vegetus frequentaret, corpusque ſedulo moveret.

Reverſa itaque ſanitate, accedebant hæmorrhoides fluentes: quarum jam ſeptem annos natus quædam exhibuerat indicia; quæ, ſi impeditius promanabant, aut plane ſilebant, dolores in dorſo, & inteſtino recto poſt ſe trahebant. Neque vero ulla his opponebantur medicamina, præter pulveres antiſpasmodicos interdum datos. Dum hæc fiebant, ad ſtudia rurſus indefeſſus incumbebat, memoriamque valde fatigabat; & præterea cibis incongruis, dulcibus, panificiis, placentis, cum lardo præſertim confectis, pomisque immaturis delectabatur. Hinc, cumulatis denuo in primis officinis cruditatibus, accidit, ut quinque circiter abhinc hebdomadibus, febre quadam corriperetur, quæ quotidianæ intermittentis inſtar, ingenti frigore, per unam alteramve horam durante, quotidie impetebat, & nullum fere æſtum, nec aliud ſymptoma inſequens habebat. Quo facto hæmorrhoides non amplius profluebant, ſed vanis duntaxat moliminibus vexabant; jungebatur iterum ſcorbutica cutis effloreſcentia, cito diſparens, & tandem ex improviſo recrudeſcebant priſtini motus convulſivi.

Aſpernabantur hac vice cuncta, licet præſtan-

ſtantiſſima ſubſidia; tantum aberat, ut verſus noviſſimum autumnale æquinoctium inſigniter exacerbarentur, lunaque increſcente magis invaleſcerent, & adhuc inſiſtant contumaciſſimi. Paroxyſmi enim ſæpe trigeſies quotidie recurrunt, &, quod notatu dignum eſt, matutinis horis breviores ac mitiores; ſumtis vero epulis, aut animo vehementius commoto, & frequentiores, & acerbiores obſervantur. Antecedunt ineffabiles præcordiorum anxietates, ſequuntur faucium conſtrictiones, & in externo collo tumor conſpicitur, tumque excipiunt convulſivæ agitationes, ſub quibus, miſerando ſpectaculo, flet, ridet, commordet dentibus, vociferatur, manibusque adſtantes percuſſurus petit. Solvuntur paroxyſmi copioſis ructibus, & relinquunt inſignem corporis laſſitudinem: ſalvo tamen permanente rationis uſu.

Ceterum noctem tranquillo tranſigit ſomno; nec niſi expergefactus, affectu ſuo corripi incipit; pulſus fertur ſemper æqualis, atque durus; urina mingitur ſanorum ſimillima absque ullo ſedimento; adpetitus eſt integer, quin paullo avidior; alvus autem non, niſi dato laxante, aut infuſis clyſteribus, vel globulis moſchatis ſolicitata reſpondet, tumque ſtercora reddit indurata, ſtupenda quantitate.

Et hæc eſt diri, quo vexatur, morbi idea: qui, quoniam veremur, ne in habitum tranſeat, ac conſuetudinem; convenientem flagitamus medelam, deque illius indole ac cauſſis informari cupimus.

RES-

RESPONSIO CONSULTATORIA.

ASpectu atrox quidem, & horrendum eſt malum, quod puerum bonæ indolis ac ſpei immaniter habet: verum neutiquam tam grave, quin multam ſanationis ſpem relinquat. Referri nimirum meretur ad affectus ſpasmodico-convulſivos, qui ex membranis ſpinalem medullam amplectentibus, primario pullulantes, omnes ſubinde nervos, ac nervoſas inde proficiſcentes partes, quin ipſius cerebri tunicas, in truculentorum motuum conſenſum rapiunt. Atque harum membranarum ſpasmodica conſtrictio, formalem eorum morborum rationem conſtituit; ita tamen, ut, ſicuti illa ſtrictura, ſi primario cerebri membranas occupaverit, veram producit epilepſiam; ita eadem, ſi in medulla ſpinali fixam ſedem obtinuerit, convulſivos artuum externorum motus, jactationes, tractiones, diſtenſiones, cum extremorum refrigerationibus, alvi obſtructionibus, ac præcordiorum anxietatibus ſtipatas, progeneret. His in præſenti caſu jungi videtur cerebelli, nervorumque inde prodeuntium ſtrictura; ex qua riſus, fletus, ac vociferationis rationem derivare licet.

Quod vero cauſſas ſævarum harum paſſionum attinet; ex iis præcipua eſt, crebrior ille terror, quo perculſus fuit puer; qui ad inducendos ejusmodi affectus, inſigni pollet facultate. Deinceps in cenſum cauſſarum veniunt vermes, in canale inteſtinorum ſtabulantes, quos, rodendo horum nervoſas tunicas, vehementiſſimas convulſiones excitare poſſe, quam plu-

plurima ſcriptorum teſtantur monumenta. Accedit porro ſenſibilior, & ad motus irregulares proclivior cerebri & nervoſarum partium in noſtro ægrotante conſtitutio; quam vivax, quo puer gaudet, ingenium, & nimia ad animi affectus, terrorem, & excandeſcentiam promptitudo ſignificant. Nec ſilentio prætermittenda eſt nativa ad fluxum hæmorrhoidalem diſpoſitio, ejusque præmatura eruptio: quæ clariſſimum præbet documentum, interiores abdominis partes, maximeque inteſtina ſpaſmodicis patere affectionibus. Tum quoque attentionem meretur inconveniens victus ratio, qua puerum edulia dulcia, poma immatura, atque panificia in deliciis habere percepi; unde cruditates acidæ, bilioſæ atque flatus, ſpasmorum nutritores, copioſius ingenerantur. Et denique concurrit, ingenii, memoriæque nimia fatigatio; quæ magnam vim, hoſce affectus & revocandi & exacerbandi, teſte experientia locuplete, poſſidet. Quum itaque tot, tantæque cauſſæ, ad immanem hunc in noſtro puero morbum contribuerunt; atque his plus una vice recruduit: non mirum profecto eſt, ſi ſolidæ nervoſæque partes, harum irregularium motionum tantam habitudinem acquiſiverint, ut a leviſſimis cauſſis, illæ protinus repullulaverint. Quamvis vero ejusmodi affectiones nervoſi generis perquam difficilem admittant medicationem, quin ab iis, quæ vulgo opponi ſolent, medicaminibus, maxime ſi calidiora fuerint, ac fortiora, magis contumaces reddantur: attamen crebra compertum habeo obſervatione, quod in tam tenera ætate, uſurpatis blandis & diæteti-

teti-

teticis remediis, temporis beneficio adjutis, omnino profligari queant.

Quamobrem votis nos potituros confido; ſi hac utemur medendi ratione. Primum quidem experientia pariter, ac probatiſſimorum medicorum teſtimonia docent, non ullum in hiſce nervorum vitiis fructuoſius eſſe præſidium, quam quod ex loci aërisque mutatione deſumitur. Hanc igitur ante omnia commendo; & ut æger ad talem locum transferatur, in quo ſimul ab animi pathematibus, timore, terrore, iracundia, nec non ſtudiorum exercitiis vacuus ſit, etiam atque etiam hortor. Deinceps convenientem ſeligere oportet potum; quo fine omne vinum, omnisque cereviſia, ſive ſit lupulata, ſive triticea exſulare debet, & pro potu ordinario ſequenti decocto uti juvabit: Recipe raſuræ cornu cervi, radicis ſcorzoneræ ana uncias tres, radicis pœoniæ, cichorei ana unciam ſemis, ſeminis fœniculi drachmas duas. Conc. D. S. ſpecies, quarum, uncia una cum binis aquæ menſuris per tres horæ quadrantes decoquatur. Non minus a cibis ſalitis, acidis, flatulentis, & omni placentarum genere ſtudioſe cavere, epuliſque parcioribus uti expediet.

Præterea ex uſu in his morbis mihi eſt lac aſininum, hac ratione uſurpandum: Lac ex aſina, cujus purum ſit pabulum, recens mulſum, quantitate dimidiæ menſuræ, cum quarta fontis Selterani parte permixtum, & aquæ ferventi, ut incaleſcat, impoſitum, mane intra lectum, ſucceſſivis hauſtibus ſorbilletur, fugiendo omnem per tres horas ciborum uſum. Quod ſi vero hæc duo medicamina, haud in promptu fuerint; illis ſerum lactis caprini ſubſtituere licet,

cet, quod paraturus, lactis caprini, recens mulſi menſuram dimidiam, in patina ſtannea, ſub continua, ne aduratur, agitatione, leni calore ad conſiſtentiam pulveris flavi evaporet, pulveri huic aquæ puræ fontanæ menſuram dimidiam affundat, & ebullire invicem ſinat, ut pulvis ſolvatur, tum percoletur, quo caſeoſa remaneat ſubſtantia, & percolatum ſerum eadem ratione, ac lac aſininum ſingulo mane potetur. Quæcunque ſint hæc medicamina, per ſex vel octo hebdomades illis uti oportebit; ita tamen, ut eorum initium capiatur a ventris purgatione, quæ ſumtis primo mane mannæ uncia una & dimidia, cremoris tartari drachmæ uni nupta, & in lacte, vel ejus ſero ſoluta, commode obtinebitur.

Ad hæc non levem præſtabunt opem pediluvia tepidiora, ex aqua puviatili, furfuribus triticeis, ſacculo incluſis, & lacte vaccino concinnata; in quæ ſingula veſpera ad ſuras usque pedes ægroti immittantur pueri. Ex pharmacis primum, quod commendo, eſt pulvis nervinus, ſic parandus: Recipe pulveris Marchionis, lapidum cancrorum, cornu cervi ſine igne ana drachmam unam & ſemis, cinnabaris nativæ, ſuccini præparati ana ſcrupulum unum, nitri purificati grana decem, caſtorei grana octo. M. F. pulvis, cujus drachma dimidia, ex aqua florum tiliæ, vel primulæ veris, alternis veſperis aſſumatur. Reliquis, ubi hic pulvis haud adhibetur, diebus, hora pomeridiana quarta capiantur decem guttulæ, ſpiritus, quem ſimul mitto, nervinum, antiſpasmodicum, flatusque discutientem. Extrinſecus, ſemel vel bis quotidie, ſpinæ dorſi in loco calido inungatur:

gatur linimentum nervinum, hac ratione componendum: Recipe axungiæ humanæ uncias duas, olei lavendulæ, balſami Peruviani, olei nuciſtæ deſtillati ana drachmam unam, olei rutæ guttas viginti. M. D. Denique conſervetur corpus in moderato calore ac perſpiratione; ac crebro moveatur: nec enim dubito, quin horum debitus uſus, exoptatiſſimam ſit allaturus medelam.

Reſpondit etiam votis eventus; ſiquidem relatum mihi eſt, adhibitis, quas propoſui, medicinis, paroxysmum ſenſim mitigatum, primum vigeſies tantum de die, mox decies, tum quater reverſum, tandem prorſus evanuiſſe, puerumque plane conſanuiſſe.

CASUS CLIV.

De ſingulari quodam affectu ſpasmodico convulſivo.

Generoſa ac valde formoſa virgo, ſolitudinis & vitæ ſedentariæ amantiſſima, ſeptemdecim annorum, & avidiori ciborum adpetitu gaudens, ſpasmodico convulſivo morbo obnoxia, potavit hoc anno acidulas Schwalbacenes; & poſthæc Francofurtum ſe conferens, male rurſus habuit, atque ideo medicum accerſi curavit. Is eam paroxysmo convulſivo, quem plus ſimplici vice erat paſſa, occupatam deprehendit: ſub quo omnes totius corporis artus alternatim ſpasmo torquebantur, caput retrorſum trahebatur, oculi obrigeſcebant, os hiabat,

linguam exſerebat, & memoriæ vis penitus languebat, adeo, ut eorum, quæ in paroxysmo agebantur, hoc finito, reminiſci non potuerit. Quum præterea ſanguine turgebat, & menſtrua periodus imminebat; vena in pede tundebatur, & dabantur pulveres, ex nitro, cinnabari, caſtoreoque parati, non ſine fructu egregio.

Exploratis quibusdam antecedentibus momentis, referebat ægrota, hunc affectum plerumque circa menſtruum tempus recruduiſſe, ſenſim atrociorem. Affirmabat, ſe juniorem ſimiles ferme inſultus, ſub lypothymiarum nomine ſuſtinuiſſe; & jamjam acceſſiones illas antecedere atroces dorſi, & inteſtinorum, maxime circa umbilicalem regionem, nec non capitis, & oſſis ſacri dolores, extremorum frigus, oculorum caliginem, ſenſumque formicationis, qui in digitis pedum æque ac manuum incipiens, ſenſim per umbilicum, cordisque ſcrobiculum ad caput aſcenderet; tumque ſub ſequutis pandiculationibus, excipere paroxysmum.

Præterea vero notatu dignum erat, quod, ſicuti in ejusmodi morbis plerumque ſuppreſſio vel inordinatus minimum menſtruorum ſucceſſus jungatur, ita e contrario in hoc caſu, ea ferantur copioſa. In paroxysmo, more epilepticis ſolito, neutiquam in pugnum colligit pollices: a gravi autem terrore, iracundia, cibisque dulcibus, & vinoſis potibus ille valde exacerbatur; quid? quod eo tempore, quo adfligit malum, ab omni carne, & jusculis inde paratis, majorem iſtius vehementiam perſentiſcat. Neque ipſi ſuppetias aut ullum levamen attulerunt acidulæ Schwalbacenſes, hunc in finem potæ: & denique inſigni obſtructione alvi

vexa-

vexatur, adeo, ut vix ſingulis octo vel decem diebus reddatur.

Dictum itaque eſt, ægram miſſo ſanguine, & dato pulvere melius habuiſſe; vix autem unus vel alter dies effluxit, cum menſtrua prorumperent, more conſueto admodum copioſa, quorum fluxum mox comitabantur motus convulſivi; adeo ut quamdiu uterus cruorem funderet, tam diu hi adfligerent; & ceſſante fluore, hi quoque remitterent, ægrotansque præter capitis, dorſi laterisque dolores non haberet, de quo conquereretur. Redibant quoque ſomnus & adpetitus, neque vero adeo ceſſabant motus convulſivi, quin leves membrorum ſubſultus, maximeque opiſtotonæ agitationes, licet momentaneæ tantum, quotidie recurrerent; alvi ſegnities dicto modo perſiſtebat, & calor conclavis illico ſanguinis orgasmum, & præcordiorum anxietates excitabat.

Verſus inſtantem igitur menſtruorum fatalem periodum, propinabat medicus blanda laxantia, nec non pulveres ex ſpecifico cephalico, nitro, caſtoreo, & limaturæ chalybis granis octo concinnatos, bis quotidie ſumendos, & Elixirium aperitivum Clauderi, cum tinctura caſtorei remixtum inter epulas porrigebat. Infundi quoque ano jubebat clyſteres, qui licet primum ſpem votis facerent, tamen excitabant abdominis tormina, & præcordiorum anxietates; unde his omiſſis, ob turgentem ſanguinis abundantiam, vena in pede ſecabatur. Hinc factum eſt, ut virgo ægra, binis ſucceſſive menſibus cruorem ex utero redderet ſatis quidem copioſum, motiones vero, quæ junctæ erant, convulſivæ le-

leviſſimæ fuerint, & illa intermedio tempore integra ſanitate gauderet.

Poſtquam autem, omiſſo chalybis uſu, tertium inſtabant menſtrua; caput & reliquum corpus doloribus iterum agitari cœperunt, & erumpente ſanguine, priſtina illico revertebantur convulſiva ſymptomata, eaque vehementiſſima. Jungebatur inſuper paroxyſmis, anxia & lamentabilis vociferatio, qualis eorum eſt, qui ſævis cruciantur tormentis, tanta quidem atrocia, ut inde ſanguinis e pulmonibus timeretur eruptio: cujus tamen, finito paroxyſmo, prorſus erat inſcia. Ipſæ acceſſiones invadebant cum ingenti circa cordis ſcrobiculum dolore, quem ſequebatur ſpirandi anguſtia, ſenſim invaleſcens, & tandem in vociferationem illam deſinens, cujus comes erat inſignis totius corporis tremor.

Cum ſilente menſtrua purgatione, ſilebant cuncta ſymptomata; dabatur iterum pulvis ex ſolo ſpecifico cephalico, nitro nupto paratus; ſed accedente quarto lunaris tributi termino, priſtina ludi cœpit ſcena. Tum in uſum vocabatur pulvis catholicus purgans Glauberi, qui tribus pro doſi granis, ſpecifico cephalico nuptus, & primum ſemel, paullo poſt bisquotidie propinatus, id commodi ſecum ferebat, ut jam alvus alternis diebus ſolveretur, & convulſivæ agitationes externarum partium inſigniter remitterent; hæ vero magis ad interna ruerent, adeo, ut per aliquot horas, gravis inſtar ſyncopes, ſine ſenſu, motu, ac vix notabili reſpiratione, moribundæ ſimilis jaceret.

Ab hoc tempore adeo defecta eſt viribus, ut ipſam lecto perpetuo inhærere oporteret: abhinc quo-

quoque tam diverſa paroxyſmorum erat facies, ut eos ordine recenſere, videatur impoſſibile; quare præcipua tantum notabimus momenta. Ingens vociferatio, dicta brevi ante ratione, per intervalla adfligit. Interdum, ceſſante, minimum vix notabili pulſu & ſpiratione, evaneſcit omnis vis ſentiendi, obrigeſcit totum corpus, mox calidum, mox frigidum, gelidoque ſudore perfuſum, hiant oculi ſaxo immobiliores; mox lingua exſeritur, variisque motitationibus agitantur artus; brachia mox contorquentur, mox cum digitis recta intenduntur, ut vix flecti queant, mox pollicem pugno includit. Nonnunquam alternis manibus aërem quatit, inanibus ictibus; iisdemque abdomen vehementer percutit, cum paroxysmi ſolutione; quæ etiam non raro ſubito clamore fit. Quandoque ſingultiens motus ægram corripit, auditu quidem haud percipiendus, ſed viſu in faucibus adnotandus: quem primum raucedo excipit, tum vox perit, & ſenſim reſtituitur; ita tamen, ut ſi germanica lingua loquatur, ea minus ſit articulata; contra ſi gallicam ſtrepat, expeditior obſervetur ſermo. Sæpius utrumque brachiorum reclinat, & dorſo ſupponit, ut manibus inſidere videatur: atque his, aliisque innumeris modis atrox malum triſtem ludit tragœdiam.

Ipſum quoque paroxyſmorum initium variis modis ſe habet; mox inter amicas collocutiones, vegeta, ac incolumis, ab uno ad alterum latus corpus ſubito movere, & adeo vacillare incipit, ut lapſus in terram immineat; tum ſupina in lectum recidit, atque violentis motibus prehenditur. Mox taciturna fit, de dolore in

vertice capitis conqueritur, & vel formicationis ſenſum in digitis manuum, ſenſim ad præcordia ac caput aſcendentem percipit, vel motum undulatorium, a pedibus per abdomen, ac uterum, quem dolore atroci infeſtat, ad caput aſpirantem perſentiſcit. Hunc ſequuntur præcordiorum anxietas, ac dolores compreſſorii, ſpiratio ſenſim fit anguſtior, obnubilatur caput, rigent oculi, viſus tamen facultate privati, & ipſa ſaxo immobilior per aliquot horas decumbit: vel loco hujus rigoris tetanodei, artus torquentur, diſtorquentur, variisque miris modis agitantur. Tum excipit ſudor atque tremor omnium membrorum, & ipſa ad ſe redit, inſcia eorum, quæ ſunt acta. Attamen mirabile eſt, & ſuſpicionem non abolitæ omnis penitus ſenſationis movet, quod iis, qui durante paroxyſmo minus grata ipſi præſtant officia, inimicum, vindictæque plenum, variis ſignis teſtetur animum. Finito paroxyſmo dolores in vertice ac dorſo patitur; &, cum antea noctes placido ſomno transegerit, per noviſſimum trimeſtre eas inſomnes experitur, recurrente paroxyſmo, mox leviori, mox graviori moleſtas, maxime priusquam obdormiſcat.

Ceterum adpetitu jam fruitur imminutiori, calorem, olim ipſi infenſum, commodius fert, animus ad varios adfectus valde proclivis eſt, ipſaque mox ſine manifeſta cauſſa triſtis, mox hilaris conſpicitur, mox ſacris devota indulget meditationibus, precibus atque cantationibus. Non minus diſtincte prænunciare valet, quonam die immineat mali acceſſio, anne gravior, vel mitior ſit futura. Extra lectum commorari nequit, tantum abeſt, ut, ſi modo pe-

des

des ex eo propendeant, graviſſimos patiatur dolores: idcirco, pedibus ſub corpus inflexis ſuperſedendo, miſeram tranſigere oportet vitam.

CONSILIUM MEDICUM.

Affectus ſpasmodico-convulſivus, quo atrocem in modum virgo generoſa moleſtatur, totum quidem nervorum genus occupavit; inprimis autem eos, qui ex ſpinali medulla ad artus exteriores feruntur, nervos nec non intercoſtalem ramum, qui ex pari quinto, octavo, atque nono ſubortus, per plurima porrigitur viſcera, pro ſævarum motionum objecto habet. Unde non ſolum externi artus violentis motibus agitantur; verum etiam caput, os, lingua, oculi, & ſpiritales partes, in triſtem eorum ſocietatem rapiuntur. Atque primam immanis hujus affectus originem, ex nimis ſenſibili, quam a nativitate traxiſſe videtur, partium nervoſarum diſpoſitione repetendam eſſe ſtatuo: cui, cum acceſſerint temperamentum ſanguineum, copioſi ſanguinis ferax, & paſſionum hypochondriacarum, concurrente vita ſedentaria adauctarum rudimenta; teſtantibus alvi obſtructione, ſpasmis & flatulentiis imi ventris, & inſigni animi mobilitate; non fieri potuit, quin malum indies majores ceperit vires. Namque morbo hypochondriaco vexatis, humores generantur ſpiſſi pariter ac impuri, & acriores, qui ſpasmorum abdomen obſidentium ope, ad ſuperiora atque caput magis compelluntur, & per nervoſas membranas circulantes, has ad graves proritant ſpasmos. Quum

 vero

vero partium infernarum ſpasmi, eo potiſſimum, quo menſtrua fluunt, tempore exaſperantur, quoniam ipſe menſium fluor ſpasmo abſolvitur: facile patet, cur in noſtra quoque ægrotante, hoc maxime tempore malum infeſtaverit; dum ſcilicet ſpasmi in plexibus meſaraicis incipientes, per dorſi ſpinam aſcenderunt, & in univerſales tandem abierunt convulſiones. In tali rerum ſtatu non mirum eſt, quod acidularum Schwalbacenſium potationem ſiniſter exceperit effectus: hæ enim naturali, quo pollent frigore, curſum humorum ſpiſſiorum per minima vaſcula eo magis retardant, tranſpirationis plenioorem ſucceſſum remorantur, & iis, qui nervorum laborant imbecillitate, ſemper ſunt inimicæ.

Opus itaque eſt, ut huic quam ocyſſime medeamur malo; quoniam illud, terroris tædiique plenum, non omni vacat periculo. Siquidem ob impetuoſum craſſi ſanguinis ad caput raptum, ille facile minima cerebri vaſa perrumpere, ac extravaſatus lethalem apoplexiam inducere poteſt. Neque vero negandum eſt, quin affectus ejusmodi firmius radicati, & in tantum habitum degenerati, ut a facillima revocari poſſint cauſſa, curationis ſpem valde anguſtam reddant, & præſtantiſſima remedia valde eludant: attamen neutiquam deſperandum eſt, quoniam, ſi debita adhibeatur medela, omnino niſi prorſus exſtirpari, ſaltem inſigniter ſublevari poſſunt.

Ut autem in præſenti caſu votis noſtris potiamur; ad binos præſertim ſcopos dirigendam eſſe curationem arbitror. Primus eſt, ut effrænes partium externarum convulſiones perinde,

ac graves internarum ſpasmos apte conſopiamus; alter, ut tonum atque robur ventriculi & inteſtinorum reſtauremus: quo digeſtio fiat rite, generoſus chylus elaboretur, ſordium excrementitiarum colluvies debite eliminetur, atque ſic fomes motionum præternaturalium removeatur. Perpetuæ enim regulæ inſtar habendum eſt, quod ſpasmodicæ partium internarum, maxime ventriculi ac inteſtinorum conſtrictiones, protinus turbent, atque ſufflaminent ſalutares excretiones, tam quæ per alvum ac tranſpirationem fiunt, quam ſanguineas, quæ per uterum aut hæmorrhoides contingunt. Retentis ergo ſordibus cumulatur acre impurum ſerum, idque cum reliqua humorum maſſa per corpus progreſſum, novam ſpasmodicis affectibus præbet occaſionem.

Obtinendis vero præfixis curandi ſcopis, hæc medicamina ſatis eſſe factura confido. Primum videlicet valde commendo ſequentem pulverem: Recipe pulveris Marchionis, lapidum cancrorum ana drachmam unam, cinnabaris factitiæ drachmam ſemis, nitri purificati ſcrupulum unum, extracti caſtorei grana tria. M. F. pulvis div. in 4. doſes. Hunc pulverem vel ſolum, vel cum lumbricis terreſtribus permixtum, bis terve quotidie, ex aqua chamomillæ vulgaris, vel primulæ veris, vel liliorum convallium, cum cereviſia Lœbeginenſi deſtillata exhibere conveniet. Deinceps ſingulo mane quædam vaſcula infuſi theiformis, quod ex herba meliſſæ, betonicæ, ſummitatibus millefolii, floribus chamomillæ vulgaris, ſalviæ, tiliæ, & aniſo ſtellato paratur, ſorbere expediet. Veſperi vero aſſumantur quinquaginta

guttæ

guttæ liquoris mei anodyno-mineralis, cujus tres partes, cum una liquoris bezoardici ſint permixtæ. Egregium hoc eſt remedii genus, non in ſiſtendis modo ſpasmodicis motibus, verum etiam facilitanda diaphoreſi: quippe quod veſperi ſumtum, ægrotos mane leniter ſudare facit.

Ad roborandum autem tonum ventriculi ac inteſtinorum, inſignis uſus deprehendi has pilulas: Recipe extracti millefolii, florum chamomillæ, herbæ cardui benedicti ana drachmam unam, theriacæ veteris, corticis chinæ ana drachmam ſemis, croci grana duodecim, olei chamomillæ veri guttas octo. M. F. pilulæ, ex ſcrupulo uno numero viginti, quæ pro una doſi, alternis circiter diebus deglutiantur. Externe ſpinam dorſi ſequenti linimento inungendam ſuadeo: Recipe unguenti martiati, axungiæ humanæ ana unciam unam, olei ſalviæ, lavendulæ, majoranæ, nuciſtæ deſtillati ana drachmam unam. M. D. Nec ſine peculiari fructu adhibebuntur pediluvia ex aqua fluviatili, floribus chamomillæ, & furfuribus tritici parata, & veſpertino tempore uſurpata. Et ad alvinam non minus, ac menſtruam excretionem facilitandam, operæ pretium facient pilulæ balſamicæ, ad Stahlii vel meam mentem confectæ; quas bis quavis hebdomade, ſumto præcedente veſpera, pulvere præcipitante ex nitro, ac lapidibus cancrorum parato, mane numero quatuordecim devorare decet.

Ceterum cane pejus & angue fugienda ſunt cuncta volatilia, calidiora, vaporoſa & ſuaveolentia, quæ humores exæſtuando, augent ſpas-

ſpasmodicos motus. Quare etiam cautum omnis vini atque cereviſiæ uſum eſſe oportet; cujus in locum commendarem decoctum, ex radice chinæ, viſco quercino & paſſulis compoſitum. Cœna ſit parcior; fugiatur frigus, maxime pedum, & imi ventris, & omnes ſedulo evitentur cauſſæ, quæ animum ad graviores invitant commotiones. Quæ, niſi ſuffecerint, motus corporis, mutatio cœli, & conveniens balneorum, maxime Tœplicenſium uſus, omnem curandi abſolvent paginam.

CASUS CLV.

De ſingulari generis nervoſi affectu ſpasmodico convulſivo.

MAtrona generoſa, viginti octo annorum, temperamenti ſanguineo-cholerici, habitus corporis tenerioris, animi vero affectibus, quod mirum eſt, parum obnoxia, bis peperit cum ſucceſſu feliciſſimo. Secundum vero puerperium, quo ſex abhinc annis perfuncta eſt, excepit menſium inordinatus, & nimius fluor, per octo integras hebdomades inhærens; tandemque ſopitus, atroces imi ventris dolores reliquit, per quatuordecim dies moleſtos, tumque ope balneorum ex aqua dulci profligatos. Tum rurſus utero cœpit gerere, debitoque tempore, felici partu puellam excluſit. Abhinc valuit, per integrum annum, quo elapſo, menſes denuo ſilentes, novæ imprægnationis ſuſpici-

cionem movebant. Poſt decem autem hebdomades, ſubito prehendebatur doloribus oſſis ſacri, qui parturientium ſimiles erant; quibus per aliquot horas vexata, ad alvum ſentiebat ſtimulum, atque hanc exoneratura, præter opinionem ex utero reddebat concrementum carneum, cum inſequente enormi hæmorrhagia. Hac ſedata, menſtrua per integrum annum, nimia ac inordinata fluebant; tandemque, ope variorum medicaminum, maxime acidularum Schwalbacenſium, in ordinem redibant.

Menſe Novembri anni milleſimi ſeptingenteſimi noni, bis ſucceſſive febre catharrali benigna laboravit: qua ſuperata, cruor uterinus adhuc ſemel profluebat, tumque penitus ferri deſinebat. At ſuccedebant graves mox dentium, mox dorſi dolores, vomendi crebri urgebant conatus, ipſæque vomitiones, & abdomen gravidarum more grandeſcebat: quin poſt aliquot menſes, manu ventri impoſita, perſentiſcebat motum, qui magis magiſque invaleſcens, præcordiorum anxietatem, ſpirandique demum difficultatem inducebat moleſtiſſimam. Dabantur pulveres antiſpasmodici cinnabarini, & ex vena in brachio tuſa, tres cruoris unciæ detrahebantur; ſed nondum conquieſcebat ille motus, tantum aberat, ut potius novus affectus, per intervalla tandem accederet, qui hunc in modum habebat.

Abdomen, maximeque regionem epigaſtricam, tremula obſidebat motitatio, quæ ſenſim ſuperiora verſus aſcendens, pectus cum ſcapulis elevabat; caput antrorſum torquebatur; pharynx conſtringebatur, ut nec cibi, nec potus quid-

quidpiam admitteret; fauces peculiarem tremulum exhibebant ſonitum, qualis ſingultientibus eſt, os, maxillæque variis modis distrahebantur, atque palpebræ celerrimo motu agitabantur. Neque vero ſub ejusmodi paroxysmis, qui vix tertiam minuti partem explebant, & ſæpiſſime recrudeſcebant, ſumtoque potu calidiori ſtatim revocabantur, pollices in manum comprimebantur, nec ſpumæ os obſidebant, nec ulli urgebant dolores, nec rationis, ſenſuumque uſus turbabatur. Arteriarum pulſus erat parvus, debilis, ac æqualis; urina mox ſanorum ſimilis, mox turbida, cum copioſo ſedimento, & alvus aperta.

Hoc in rerum ſtatu conſultus medicus, porrigebat pulveres antiſpasmodicos, cum pulvere lumbricorum terreſtrium, Marchionis, nitro, cinnabarique mixtos; infuſa ex herba millefolii, cum floribus chamomillæ; mixturam tonico-nervinam Stahlii, eſſentiæ caſtorei extractoque caſcarillæ nuptam; Elixir uterinum Crollii, & oleum amygdalarum dulcium; extrinſecus vero, præter crebros clyſteres, atque veſicatoria pedibus adplicata, linimentis, balſamisque nervinis, nec non ſacculis reſolventibus ac diſcutientibus dimicabat. Neque horum fruſtranea erat efficacia, ſiquidem malum, fracta ſenſim vehementia, intra paucos dies prorſus conquieſcebat.

Verum elapſis binis hebdomadibus, atrocius revertebatur; & ab extero, qui vocabatur, medico anthelminticis oppugnabatur, quoniam illud a vermibus derivabat. Ordinabat eo fine, & mixturam, quæ ex gummi ammoniaci granulati drachmis duabus, in aquæ meliſſæ un-

unciis ſex ſolutis erat confecta, & pulverem, qui habebat ſeminis ſantonici drachmas duas, corallinæ drachmam unam, mercuriique dulcis grana duodecim, & in quatuor dividebatur partes. Illam ſequebantur non modo alvinæ dejectiones, verum etiam moleſtiſſimæ vomitiones; hunc ſanguinis per alvum fluxus; & ab utroque remedio, ingraveſcebat morbus, ac paroxyſmi, breviſſimis intervallis, invicem excipiebant.

Iſtis ergo, ne gravius inducerent periculum, omiſſis, ad oleum animale Dippelii deſcendebatur; quod ad tres vel quinque guttas, inter paroxyſmorum remiſſiones datum, tam felicem præſtabat effectum, ut gravis affectus ſenſim remitteret, ac ceſſaret, ægrotaque ejus vacuitate per integrum menſem gauderet, cum ſomni, adpetituſque integritate reſtituta. Brevi vero poſt idem recidebat, eodem ac antea modo; & eodem animali oleo in uſum revocato, intra quatuordecim dies iterum evaneſcebat. Sextus tum agebatur menſis, ex quo gravida videbatur; nec fallebat ſpes; ſiquidem conſopita convulſiva ac tremula motitatione, diſtinctior jam evadebat embryonis motus, & ipſa, recuperatis viribus, egregie habebat, niſi quod de inſolita artuum, maximeque pedum laſſitudine, atque gravitate conquereretur. Tranſigebat tamen reliquum geſtationis tempus, a ſuo malo vacuum; donec tandem adventabat pariendi neceſſitas. Invadebant ad partum dolores, & cum his malum, quod per tres conquieverat menſes, recurrebat, per crebros paroxyſmos, fœtus excluſionem inſigniter retardantes. Neque tamen minus poſt quatuor horarum

rarum decurſum, puer excludebatur, ad hanc usque diem integra fruens ſanitate: Lochia fluebant rite, & affectus ille moleſtiſſimus, ſpasmodico-convulſivus, non niſi prioribus puerperii diebus infeſtabat, reliquis ſilebat.

Sic ſana ac incolumis viſa mulier generoſa, dum aliquando animi laxandi cauſſa, rheda ſe in rus vehendam curaret; ingentem capitis, & inprimis dentium rheumatiſmum, cum vehementi cordis palpitatione ſtipatum incidebat. A quo liberata, lunare rurſus perſolvere cœpit tributum, larga ſatis quantitate, ſed huic ceſſanti, illico ſucceſſit malum convulſivum, quod huc usque, cuncta eludens remedia inhæret. Paroxysmi prioribus per omnia ſimiles ſunt, niſi quod ſub illis atroces dextrum hypochondrium circa lumbos discrucient dolores, & index manus dextræ digitus ita moveatur, ac ſi quempiam vocare vellet. Præterea, loco laſſitudinis, relinquunt gravem vertiginem, cum inſigni oculorum caligine, veluti ſudario obducti eſſent, conjunctam, adeo ut ſæpius, inſtar animo defectarum jaceat. Menſtrua debito promanant tempore, ſatis copioſa; quibus fluentibus, ſilent convulſivi motus; iisdem vero ceſſantibus, hi triſtem ſcenam agere incipiunt.

A noviſſimo puerperio contra has affectiones, nullis fere, præter pilulas Stahlianas, & liquorem quendam acidulum, qui phlegmati ſpiritus vitrioli analogus, ad quindecim quotidie guttas ſumitur, uſa eſt remediis: ſub quorum uſu convulſivi motus mitiores quidem & breviores; at gravativa artuum laſſitudo, vertigo, & oculorum caligo acerbiores pariter, ac diuturniores obſervantur. Balnea aquæ dul-

cis, cum furfuribus triticeis, malum exacerbare videntur. Et quoniam præter coryzam, quam a noviſſimo capitis rheumatismo perpetuam patitur, cum primario morbo nondum penitus in gratiam rediit, tantum abeſt, ut graviores illius vereatur recurſus: anhelat omnino ſalutare judicium, malorumque, quibus premitur, cauſſam, originem, & convenientiſſimam medelam cognoſcere cupit.

CONSULTATIO.

AFfectus præter naturam, quocum mulier quædam generoſa, non modo ſub noviſſima graviditate per ſex menſes, verum etiam poſt partum huc usque, immaniter conflictata fuit, non ſane alius eſt, quam morbus generis nervoſi ſpasmodico-convulſivus. Illius primaria ſedes in abdomine, maximeque inteſtinis tenuibus hærere videtur; ſiquidem incipiendo a plexu ſuperiori meſenterico, qui circa primam lumborum vertebram ſitus eſt, & a pari nervorum intercoſtali conformatur, ad reliquas thoracis, capitisque partes, quæ a pari vago & intercoſtali ramo, nerveas ſuas propagines mutuantur, ut ſunt muſculi cervicis, atque pharyngis, propagatur. Cerebri vero membranæ ab hoc ſpasmo omnino adhuc liberæ ſunt; unde non modo rationi, ſenſibusqee ſua manſit integritas, verum etiam epilepticæ nondum acceſſere motiones.

Quod cauſſam mali attinet; eam haud ſine ratione in utero collocare licet, quippe cujus vitium, irregularis, qui hactenus fuit menſtruorum, moxque nimius, mox plane ſuppreſ-

ſus

ſus fluor, nec non polypoſum concrementum, olim excretum ſignificant. Verum enimvero, quum generoſa fœmina ſub hoc affectu utero concepit, felicemque excluſit partum; non dubito ſane, quin cum altero Medicorum, concurrentes lumbricos, anguſtiis inteſtini ilei implicitos accuſem. Plures enim mihi innotuerunt caſus, quod gravidæ ex vermibus, ejusmodi graves motuum affectiones paſſæ fuerint: quibus etiam demortuis forſan, ac intra inteſtina in putredinem abeuntibus, febrem catharralem, qua bis laboravit noſtra ægrotans, deberi exiſtimo. Confirmant præterea hanc ſententiam, peculiaria, quibus moleſtata fuit ſymptomata; utpote quæ a ſola paſſione hyſterica omnino deprehenduntur aliena. Neque vero minus imbecillitas nervoſi generis, ad augendam mali ferocitatem multum contribuiſſe videtur: licet enim mulier illa ad animi excandeſcentiam minus proclivis obſervetur; attamen illi forſan magis ſuppreſſæ indulget; atque hac majorem ſibi noxam contrahit. Et ſi præſertim ea, quibus jam infeſtatur, ſymptomata, veluti ſunt languor corporis, vertigo, obſcuratio viſus, atque catharrales defluxiones, mecum perpendam: hæc ſane non ab alia cauſſa originem trahunt, quam a nimia nervoſi generis atque ventriculi debilitate, vitiataque digeſtione; cumprimis, ſi verminoſa inteſtinorum amurca concurrat.

Sed his non immorabor ulterius; id duntaxat jam proſequuturus, cujus ope curatio inſtitui poſſit. Adaptanda hæc potiſſimum erit, verminoſæ putredini e corpore proſcribendæ: cui ſcopo fortiora, & quæ vulgo adhiberi ſo-

 lent,

lent, anthelmintica, neutiquam convenient. Commendarem potius fontes Selteranos, quantitate menſuræ unius quotidie potandos, adeo, ut eorum tepefactorum dimidia portio mane, altera hora pomeridiana quinta hauriatur: & ſingulis quinque diebus pilularum Stahlianarum undecim deglutiantur. Ante horum uſum, bis quotidie aſſumantur octoginta guttæ Elixirii balſamici, quod hunc in modum conficitur: Recipe extracti cardui benedicti, gentianæ rubræ, myrrhæ electæ, ſuccini ana drachmas duas, ſalis tartari drachmas tres, olei menthæ deſtillati, de cedro ana guttas viginti. M. cum una vini Sect vel Hiſpanici libra leni calore digerantur: quod remedii genus etiam, abſoluta acidularum potatione, per aliquod tempus, ter quotidie uſurpari poteſt. Præterea corpus moderata, ſed frequenti exercitatione movere, ab animi affectibus probe cavere, omne frigus arcere, cibosque dulces pariter ac acidos ſedulo vitare expediet. Et denique, his per quoddam tempus adhibitis, nervoſo generi confortando apprime convenient balnea, ex aqua, lacte, & triticeis furfuribus conficienda, & tepida tantum in uſum vocanda. Neque paucam foveo ſpem, quin ex horum prudenti uſu, inſigne mulier generoſa ſit conſequutura allevamentum.

CASUS

CASUS CLVI.

De affectu ſpasmodico convulſivo chronico.

Prior morbi hiſtoria.

FOemina, duos & triginta annos nata, temperamenti melancholico-cholerici, ſtaturæ mediocris, infirmam a teneris paſſa eſt valetudinem. Superatis enim anno ætatis ſecundo copioſis æque ac valde malignis variolis, gravem tulit exulcerationem capitis, pone aurem ſiniſtram, cum largo, & quantitate libram unam ſuperante puris effiuxu, diu inhærentem: quam oculorum lippitudo, narium gravedo, aliæque catharrales exceperunt deſtillationes. Anno ætatis octavo ex febre acuta, cum purpura complicata; undecimo diuturna aurigine; & decimo quarto periculoſa febre petechiali, non ſine vitæ periculo laboravit. Poſtquam vero menſtrua proruperunt; non modo oculorum defluxiones ceſſarunt, verum ipſa quoque, ad conjugium usque, egregia ſanitate eſt gaviſa. At quum primo perfungeretur puerperio; fluor uterinus imminui, & ægra flatulentis, febrilibusque infeſtari cœpit moleſtiis.

Nihilo tamen minus, finito puerperio, Deo grates redditura, more conſueto, ſatis incolumis templum ingrediebatur; ſed ibidem, ex graviſſimo tonitru, tanto percellebatur terrore, ut abhinc ſpasmodicis ac convulſivis obnoxia

fuerit affectibus. Interim altera poſthæc, quin & tertia vice peperit feliciter: quo in puerperio, ob graſſantem tunc epidemice purpuram, calidius juſto regimen obſervare jubebatur: unde factum eſt, ut in ſummam debilitatem, viriumque collapſum incideret, atque convulſivi motus, cum animi deliquiis ſtipati magis invaleſcerent.

Novem jam elapſis annis, gravi ac peculiari prehendebatur capitis dolore, ad cervicem & humeros usque excurrente: cui tanta jungebatur imbecillitas, ut caput in erecto ſitu continere neutiquam potuerit. Ab hoc quoque incommode, divina favente gratia, liberata, per ſubſequentes annos, vitam transegit, ſub recurrentibus per intervalla capitis doloribus, animi deliquiis, ſpasmodicisque ac convulſivis affectibus, ſatis incolumem; adeo, ut ante biennium fonticulum, quem dextro brachio inflictum diu geſſerat, coaleſcere permiſerit, absque morboſis conſectariis. Præterea hoc tempore duorum ſucceſſive liberorum felix facta fuit mater: quorum primum cum utero gereret, per priores geſtationis menſes, tantum muci ſeroſi, cruore permixti ex utero ploravit, ut abortus eſſet ſuſpicio. Noviſſime gravida, tam inſignem crurum imbecillitatem ſenſit, ut, niſi innixa ancillæ, non incedere potuerit; neque ab hac moleſtia, puerum, convulſivis motibus paullo poſt denatum enixa, immunis fuit; donec ſucceſſu temporis ſponte remitteret.

Verum enimvero, ante tres circiter menſes, ex improviſo graviſſimas incidit convulſiones, crebris paroxysmis per quatuordecim dies, recurrentes, qui ſic ſe habebant: Sentiebat primum

mum formicationis ſenſum, mox dextrum, mox ſiniſtrum latus, atque brachium occupantem, ſequebatur ſermonis impotentia, atque tum prehendebant animi defectiones, perſiſtente integro rationis uſu: aut in harum locum ſuccedebant præcordiorum anxietates, oculi claudebantur, lacrymasque copioſas plorabant, ore a ſpuma libero exiſtente. Externi artus convellebantur alternatim; brachia extendebantur, obrigeſcebant, crura gravativo dolore afficiebantur; atque ſic ea per unum vel alterum horæ quadrantem detenta, ſolvebantur paroxysmi, relicta totius corporis laſſitudine.

Noviſſime libera quidem eſt ab hoc malo; quod ſi vero animi affectum ac excandeſcentiam, ad quam valde proclivis eſt, patiatur, mox illo prehenditur: & præterea ſapore ſemper ſalſo moleſtatur, maxime ſi mucum ſcreatu reddat. Ceterum ipſi rite fluunt menſtrua.

Altera morbi hiſtoria.

MAtrona, trigeſimum ſecundum ætatis annum egreſſa, temperamenti ſanguineo-melancholici, ſex liberorum mater, ſuperatis in juventute variolis, purpuratisque morbis, ad primum usque puerperium, ſatis integra gaviſa fuit valetudine. Ab hoc vero, dum præter ſuetudinem multis in re domeſtica curis indulgeret, male habere cœpit, & de præcordiorum anxietate ac compreſſione, ſenſu globi, ex abdomine ad fauces devoluti, cum metu ſtrangulationis, animi defectionibus, cordis palpitationibus, capitis doloribus, maxime hemicranicis, nec non dolorificis circa cordis ſcrobicu-

lum moleſtiis conquerebatur. Hæc ſymptomata per longos annos, mox mitiora, mox graviore inhæſerunt; & pro hyſtericis habita, ob accedentes crebras graviditates, non niſi anodynis, & antiſpasmodicis oppugnata fuere remediis. Noviſſime vero majora ſumſerunt incrementa; ſiquidem poſt levem excandeſcentiam, vel terrorem, protinus invadunt vehementiores ſpasmi, ad externos quoque artus excurrentes, cum rigida brachiorum extenſione, adpetitus jactura, & tanta artuum, maximeque pedum laſſitudine, ac imbecillitate, ut vix ambulandi gaudeat facultate. Ceterum ſubtriſtis eſt animus, & ſolitudinem amat; alvus ſuo non fungitur officio, niſi paſſulis admoneatur; urina meitur coloris aurantii, cum nubecula, chryſtallisque tartareis; & menſtrua naturali ſuccedunt ordine.

Conſultus noviſſime medicus, qui malum hypochondriaco-hyſtericum eſſe autumat, ordinavit nodulum aperitivum, ex incidentibus, & attenuantibus, radice cichorei, caryophyllorum, apii, polypodii, herbis capilli veneris, fumariæ, ſcordii, foliis ſennæ, rhabarbaro, fibris hellebori nigri, elixirio proprietatis, liquore terræ foliatæ tartari, confectum; nec non temperantia ex nitro, tartaro vitriolato & magneſia parata: ſub epulis dedit tincturam corticum aurantiorum, cum ſpiritu nitri dulci permixtam; ſcopo tonico propinavit tincturam vitrioli martis aperitivam Ludovici: & denique mane potandum præbuit infuſum theiforme, ex ſalvia, meliſſa, radice pimpinellæ, floribus chamomillæ, ac millefolii concinnatum.

CON-

CONSULTATIO.

QUantum ex binis morbi hiſtoriis, invicem collatis, & probe ponderatis judicare licuit: atrox ille, ac diuturnus, quo fœmina quædam agitatur affectus, omnino eſt ſpasmodico-convulſivus, qui totum partium nervoſarum tam internarum, quam externarum ſyſtema occupavit. Et ab internorum quidem viscerum ſpasmodica conſtrictione natales ſuos mutuantur cardialgiæ, faucium ſtrangulatus, loquelæ impotentia, atque alvi obſtructio: externarum vero partium convulſivæ agitationi debentur ſubſultus brachiorum, eorumque rigidæ extenſiones, palpebrarum conſtrictiones, nec non pedum inſignis torpor. Sub tam irregularibus partium ſolidarum motibus, non quoque fieri potuit, quin primæ, & ciborum digeſtioni tributæ officinæ labefactatæ fuerint: unde loco generoſi chyli, minus laudabilis generatur, nec reſtitantes a cibis ſordes per congruas rite eliminantur vias. Hinc tota ſanguinis & humorum maſſa impuris, acribus, ſcorbuticisque imbuitur ſalibus; & fluidum illud ſubtiliſſimum, tenue, lymphaticum, nerveum, iners redditur, partibusque ſolidis & nutriendis & movendis minus fit idoneum, hæ languescunt, & ſuis functionibus obeundis ſunt impares. Neque paucæ ſunt, quæ ad hæc motuum vitia contribuerunt, cauſſæ: quas inter in hoc corpore, tam gravibus a pueritia morbis debilitato, ingens terror, a primo puerperio ſuperveniens, præpoſterum & juſto calidius poſt tertium partum regimen, ipſa puerperia,

peria, crebro invicem excipientia, animi pathemata, erroresque diætetici, præcipuum ſibi vindicant locum.

Quæ cum ita ſint, & cauſſæ morborum ejusmodi, vetuſtate corruptorum, neutiquam in mole materiæ, vel craſſitie humorum, vel viscerum infarctu, ſed potius ſolo motuum vitio hæreant: facile patet, quod in iis expugnandis non ſufficiant conſueta, aperientia, martialia, carminativa, & cuncta, quæ malo hypochondriaco, vel hyſterico opponi ſolent. Neque in præſenti caſu acidulæ vel thermæ operæ facient pretium: quippe quarum potatio ſupponit integrum adhuc ventriculi ac inteſtinorum robur, quo ſcilicet aquarum moles e corpore ſufficienter proſcribi poſſit. Meo potius arbitrio, ea abs re futura ſunt remedia, quæ ex alimentorum & rerum non naturalium recto uſu deſumuntur; nec aliæ reſtant indicationes, quam ut horum ope, conjunctis ſedativis, roborantibus, laxantibusque medicinis, impuros ſuccos corrigamus, excretioni maturos eliminemus, & ſolidis nervoſisque partibus debitum inſtauremus robur.

His ſatisfacturus ſcopis, etiam atque etiam hortor, ut alvi procuretur lubricitas, eoque fine infuſum ex paſſulis minoribus, rhabarbaroque, cum aqua vino nupta, additoque ſub finem cinamomo paratum, bis quavis hebdomade adhibeatur. Deinceps non levem præſtabit uſum mixtura, quæ ſedativa non minus, ac diaphoretica atque diuretica pollet virtute, & ſic concinnatur: Recipe tincturæ antimonii acris, liquoris anodyni mineralis ana unciam dimidiam, eſſentiæ caſtorei, ſuccini,

ni, ſpiritus bezoardici Buſſii ana drachmam unam. M.D. Hæc ad quinquaginta guttas bis terve quotidie ſumenda erit; ſorbendo deſuper mane infuſum theiforme, quod habet herbam meliſſæ, flores tiliæ & liliorum convallium. Vesperi temperante ſcopo capiatur pulvis Marchionis, cum nitro, cinnabari, & aliquot olei macis guttis permixtus; & loco potus ordinarii bibatur decoctum, ex raſura cornu cervi, & radice ſcorzoneræ compoſitum.

Ex topicis egregiam laudem meretur linimentum quoddam nervinum, dorſi ſpinæ, manuumque juncturis inungendum, cujus hæc ſit formula: Recipe axungiæ humanæ unciam unam, olei nuciſtæ expreſſi, balſami Peruviani ana drachmas duas, olei rutæ, lavendulæ, caryophyllorum, rorismarini ana guttas triginta M. D. Pertinax vero victus obſervatio, utramque curandi paginam abſolvet; cujus regimen præſentibus quidem medicis ordinandum relinquo; id vero ſedulo injungendum eſſe duco, ut ægra tantum motui corporis moderato ſtudeat, quantum e contrario mentis conſervandæ tranquillitati, curæ impendere ipſam oportet. Nihil quoque majorem ipſi noxam minatur, quam corporis refrigeratio non minus, ac potus ſpirituoſiores, cibique calidiores: idcirco horum providum eſſe decet uſum, nec ſine fructu veſcetur brodiis, ac jusculis, quæ ex carne gallinarum, vel vitulina, additis acetoſa, aſparago, naſturtio, cancrisque contuſis parantur. Ceterum his uſurpatis, ſi ſanitatis læta ſpes nondum affulſerit, commendarem fontis Selterani, cum lacte

lacte vaccino aut aſinino permixti internum, & balneorum Hirſchbergenſium externum uſum: quibus omnibus ut annuat divina clementia, ex animo precor.

CASUS CLVII.

De affectu ſpasmodico convulſivo, cum commotionibus epilepticis.

GEneroſus puer, duodecim annorum, tenerioris corporis conſtitutionis, animi ſenſibilioris, ingeniique perquam vivacis, ciborum dulcium, ſacharo conditorum, placentarum, panificiorum, atque pomorum amantiſſimus, per noviſſimum ſemeſtre gravi infeſtatur morbo, cujus paroxysmi ſic habent: Corripitur ex improviſo nauſea, præcordiorum anxietate, & inteſtinorum torminibus; tum expalleſcit, concidit, lingua perit, interdum pollices in manum comprimit, caput, maxillæque huc vel illuc violenter diſtorquentur; mox pectus magno impetu attollitur, moxque os & nares humorem ſeroſum fundunt. Per incertos temporum circuitus redit hoc malum, & nunc per aliquot ſucceſſive dies, ſemel bisque quotidie recurrendo invadit, nunc per unam alteramque ſeptimanam ceſſat; & nullas habet ſui prænuncias notas. Eluſit quoque cuncta, utut præſtantiſſima remediorum genera: quare generoſi parentes, de periculi plena unici filii conditione admodum ſolliciti, ad Te, Vir Experientiſſime, con-

confugiunt, & ſcire cupiunt, anne ſalutis adhuc ſuperſit ſpes, & qua ratione votis potiri queant.

CONSILIUM MEDICUM.

ATrox, tædiique plenum, quo puer quidam, unica parentum ſpes, miſere cruciatur, malum, non niſi ſpasmodicis nervoſarum, maxime cerebri partium abſolvitur motibus; quorum primariam ſedem, in ventriculo ac inteſtinis hærere, nauſea, præcordiorum anxietates, & inteſtinorum dolores, paroxysmum antecedentes, omnino ſignificant. Extra omne enim poſitum eſſe videtur dubium, quod, niſi verminoſa colluvies, huic ætati perquam familiaris, tamen amurca viscida, bilioſa, acris, in primis præſto ſit regionibus: unde hæ vellicatæ vehementer conſtringuntur, atque ſic comprimendo ſanguinea, quæ in imo ventre ſunt, vaſa, humores vitales majori ad caput compellunt copia. Hi ergo impeditius per cerebrum, ejusque membranas progredientes, has diſtendunt, & ad gravem proritant ſpasmum: qui per reliquas capitis ac faciei nervoſas musculoſasque partes propagatus, capitis diſtorſiones, maxillarum convulſiones, aliasque epilepticas machinatur commotiones. Atque hinc adparet, cauſſas horum affectuum non tam in humorum vitio, aut nimia mole, quam potius in partium ſolidarum inordinatis motibus quærendas eſſe; qui crebris recurſibus, ac vetuſtate in habitum utique degenerant ac conſuetudinem: uti in præſenti quoque caſu factum eſſe, vero eſt ſimillimum.

Quam-

Quamvis vero hi partium nervoſarum firmius radicati morbi, valde ſint refractarii, & a pharmacis, vulgo adhiberi ſolitis minime expugnari ſoleant, tantum abeſt, ut ab iis, accedentibus præſertim animi pathematibus, magis exasperentur: attamen crebra docet experientia, quod in junioribus corporibus illi non raro exſtirpari poſſint, ſi tam recta vivendi ratione, quam convenientium medicinarum ope, cauſſæ materiales tolluntur, nervorum ſyſtema, maximeque ventriculus confortatur, roburque naturale ipſis reſtituitur. Nec ullus dubito, quin, ſi in præſenti caſu hisce ſcopis adaptetur curatio, nos votorum futuri ſimus compotes.

Et quum irrita erit omnis medicamentorum opera, niſi prudens ac providus rerum, quas non naturales vocamus, acceſſerit uſus: de hoc primum quædam præcipiemus. Præcipua igitur cura eſto, ut puero cuncta objecta, omnesque occaſiones, quantum eſt poſſibile, removeantur, a quibus ad terrorem, mœrorem aut iracundiam excitari poſſit: cui etiam ſcopo conveniet aëris mutatio, ac peregrinatio, ex eo, in quo malo ſuo affectus eſt, & jam degit, ad alium locum, qui puro ſerenoque gaudeat aëre. Tum ciborum recta habeatur ratio: omnes enim, qui flatus gignunt, & qui nimias in primis viis relinquunt cruditates, veluti fructus horæi, poma, legumina, omne placentarum genus, cuncta ſalita, fumo indurata, & aceto condita &c. cane pejus & angue fugiantur, & quæcunque comederit, probe maſticentur, neceſſe eſt. Oportet etiam rectum aëris ſervare regimen: ille enim & nimium frigidus, & juſto calidior valde nocivus eſt; neque ideo fortiori

tiori ſaltatione corpus exagitare, nec etiam nimium ſtudiis indulgere conveniet. Cumprimis cavendum erit, ne corpus ſudore madidum & nimis calefactum, ſubito frigori liberius committatur; nec pedes ipſi exponantur. Et præterea nihil magis diſſuadeo, quam promiſcuum remediorum, arcanorum, atque ſpecificorum, quæ his morbis vulgo opponi ſolent, uſum: multa enim experientia doctus, aſſeverare poſſum, quod loco deſideratæ opis, inſigne inferant damnum.

Idcirco pauca etiam ſunt, quæ ex pharmacis profutura exiſtimo; & quidem primum loco potuum calidorum Thée vel Coffée, hoc infuſum ſorbillandum commendo: Recipe herbæ meliſſæ, betonicæ, florum tiliæ, chamomillæ vulgaris, ſummitatum millefolii ana manipulum unum, ſeminis fœniculi, aniſi ſtellati ana drachmam unam. M. C. D. Hoc infuſum, nec nimis ſaturatum ſit, nec cum fontana, ſed potius fluviatili infundatur aqua: atque ſic, cum tertia parte lactis caprini mixtum, mane intra lectum ad quinque vel ſex potetur vaſcula, tumque lenis expectetur ſudor. Præterea omnem quoque vini, ac cereviſiæ potum improbo; & in eorum locum ſequens ſubſtituendum ſuadeo decoctum: Recipe raſuræ cornu cervi, radicis ſcorzoneræ, ana uncias tres, radicis pœoniæ, cichorei ana unciam unam, ſeminis fœniculi drachmas duas, nitri purificati, tartari vitriolati ana drachmam unam. M. D. S. ſpecies, quarum uncia cum binis aquæ menſuris per tres horæ quadrantes decoquatur; eique decoctioni interdum vini Burgundiaci, quantum ſexta menſuræ pars capit, addatur.

Tum

Tum vero, ad genus nervoſum corroborandum, vimque digeſtivam ventriculi reſtituendam, non ſine fructu adhibebitur Elixir meum viscerale, ad triginta guttas, hora pomeridiana quinta, propinandum. Et quoniam verminoſa, vel quæcunque alia ſaburra, in ventriculo, vel potius inteſtinis ſtabulatur: non ludetur opera, ſi circa quodvis & plenilunium, & novilunium, bis circiter alternis diebus deglutiantur duodecim pilularum, quas in hisce caſibus longo uſu comprobatas habeo, & ſic parandas doceo: Recipe aloes roſatæ, extracti rhabarbari, myrrhæ electæ, mercurii dulcis ana drachmam ſemis, aſæ fœtidæ grana quindecim, olei tanaceti guttas ſex. M. F. pilulæ ex ſcrupulo uno numero viginti: ſub quarum uſu oleo amygdalarum dulcium recenti large erit utendum.

Quod ſi denique paroxysmus immineat; operæ erit pretium, pedes ad genua usque protinus imponere pediluviis tepidioribus, quæ ex aqua fluviatili, lacte & furfuribus triticeis parati, & affuſione calidioris aquæ in æquali tepore conſervari debent; bis terve quotidie eorundem uſum repetendo. Eodem tempore, ad avertendam non minus, ac mitigandam mali acceſſionem, omnino proderit liquor meus anodynus, ad duodecim guttas, cum pulvere præcipitante exhibendus; nec temere ventriculi regio, præcordia, atque nucha balſamo meo vitæ inungentur. Quæ ſi ex præſcripto per aliquod tempus fuerint adhibita; non dubiam foveo ſpem, quin egregium ſint allatura levamen.

Judi-

Judicium de commendata a Medico ordinario medendi ratione.

POſtquam deſiderarunt generoſi parentes, ut de ſententia, ac medendi ratione, quam medicus ordinarius propoſuerat, meum ferrem judicium: non alienum erit, datum ab ipſo conſilium hisce præmittere.

Morbus, inquit, quo generoſus vexatur puer, ad convulſivos pertinet, & originem ſuam trahit a ſpasmo fibrarum membranoſarum ac nervearum, in nucha circa nervorum principium ſitarum; qui præterea ad nervos, capiti, ſenſibusque potiſſimum externis dicatos extenditur: unde oculi obrigeſcunt, loquendi potentia perit, ipſumque caput huc vel illuc diſtorquetur. Quum autem vi horum ſpasmorum vaſa ſanguinea, per collum aſcendentia ſimul comprimuntur: cruor in aſcenſu præpeditus, ad præcordia regurgitat, & horum anxietates, cum gravi cordis palpitatione parit. Et horum quidem ſymptomatum cauſſas vermibus deberi, lumbrici per alvum, datis laxantibus, excreti teſtantur: hinc flatulentiæ & ſpasmi inteſtinorum generantur, atque nauſeam, imique ventris tormina progenerant. Idcirco duo ſunt curandi ſcopi, quorum prior motionum præternaturalium ſedationem, alter amurcæ verminoſæ excretionem reſpicit. His potiturus commendo venæſectionem, veſicatorium, laxantemque pulverem, cujus hæc eſt compoſitio: Recipe maſſæ pilularum aloephanginarum ſcrupulum unum, mercurii dulcis grana ſeptem, reſinæ jalappæ granum unum. M. F.

pulvis, qui per tres priores menſes, biduo ante quodvis novilunium aſſumatur. Proinde ter quotidie viginti guttas ſequentis mixturæ capiendas ſuadeo: Recipe eſſentiæ abſynthii compoſitæ, elixirii proprietatis cum rhabarbaro ana drachmas duas, eſſentiæ caſtorei, ſalis volatilis oleoſi Sylvii ana drachmam unam. M. D. Et denique quavis veſpera pedes in pediluvia, ex aqua dulci, lacte vaccino, furfurum manipulis quatuor, florum malvæ, & chamomillæ Romanæ ana manipulis duobus parata immittendos hortor.

His præmiſſis, conſentientem me habet medicus ille, quod verminoſa colluvies, convulſivum in puero malum, niſi induxerit, ſaltem foveat atque ſuſtentet: quare etiam comprobo purgantis, quem commendavit, pulveris uſum, eumque non circa novam ſolum, verum etiam plenam lunam, puero exhibendum ſuadeo; neque habeo, quæ contra laudatum pediluviorum uſum moneam. Verum, quod attinet venæſectionem, ac veſicatorium; ea neutiquam arrident mihi: neque enim ad ſpasmos ſopiendos, nec ad colluviem verminoſam expurgandam quicquam contribuent; tantum abeſt, ut ab iis ſpasmorum vehementiam in tam tenera ætate magis exacerbatum iri arbitrer.

Mea quidem ſententia, malum hoc, quód tam atrox videtur, increscente ætate ſponte exſpirabit; & ad illud mitigandum ſufficient utique commendata a me præſidia; quibus adjungendum eſt pulveris ante dicti uſus. Adhæc, ut adventante vere, balnea Tœplicenſia adhibeantur, & interne tam Sedlicenſes, quam Selteranæ aquæ, lacti caprino vel aſinino nup-

tæ

tæ potentur, auctor ſum ſuaſorque: utpote his binis remediorum ſummis generibus, ad exſtirpandos motus ſpasmodico-convulſivos, non unquam certius deprehendi, ac fructuoſius. Ceterum adhuc laudo atque hortor, ut imminente paroxysmo, puer illico in balnea ex aqua dulci, & triticeis furfuribus confecta descendat, iisque per horam inſideat, & egreſſus collum ac cervicem balſamo meo vitæ inungendum curet. Nec denique ludetur opera, ſi ad confortandum nervorum principium emplaſtrum, quod ex gummi elemi, benzoës, maſtichis, ſuccini ana uncia dimidia, therebinthinæ venetæ unciis duabus, olei nuciſtæ expreſſi drachmis duabus confici poteſt, nuchæ, magnitudine palmæ ſingulo octiduo recens imponatur: & ſi alvi obſtructio irrepſerit, ea clyſteribus reſeretur.

CASUS CLVIII.

De affectu ſcorbutico.

TRigeſimum octavum ætatis annum, cœlebs emenſus vir quidam generoſus, ſanguine plenus, temperaturæ cholerico-ſanguineæ, judicii acutiſſimi, floridoque vultus colore præditus, qui nunquam ſanguinem ex venis ſibi detrahi permiſit, ſed non raro crapulis vinoſis indulſit, ſanus videtur ac incolumis, niſi quod affectu dextri pedis diuturno vexetur. Namque egregia fruitur ciborum adpetentia, eosque,

qualescunque ſint, optime digerit, pro potu cerevisia tenuiori, atque vino generoſo uſus: neque minus naturali alvi libertate gaudet, & per noviſſimos annos perpetuo cruorem hæmorrhoidalem cum ſtercoribus, absque moleſtia reddere ſuevit. Verum aliquot a nativitate annis externam in dextro pede paſſus eſt violentiam, qua ille ſiniſtro brevior factus, ambulandi potentiam valde difficilem moleſtamque reddidit. Decem abhinc annis, in ſuperiori oſſis femoris regione, varia effloruerunt ulcuscula: quibus ope naturæ conſolidatis, eo usque vix habuit, de quo conquereretur; donec ante tres menſes, denuo dolor, tumor atque durities ipſum prehenderent. Quando enim paullo diutius ſedit, in poplite tenſivum ac obtuſum perſentiscit dolorem, qui, ubi ſurgens pedi innititur, ad plantam usque excurrit: tendines obrigescunt, adeo, ut niſi adjutus baculo, eundi careat potentia. Præterea glandulæ inguinales, in flexura femoris ſitæ, jam intumuerunt, rubore tamen adhuc vacuæ.

Neque pauca ſunt, quibus tam medicorum, quam chirurgorum multi hoc vitium, ſed fruſtra oppugnarunt, remedia interna, pariter ac externa, balnea, unguenta, & emplaſtra: & ego tandem conſultus, id a negotio hæmorrhoidali inordinato derivandum eſſe duxi. Credo enim, naturam ſalutari conſilio, humoribus acribus impuris, ſcorbuticisque non modo per venas ſedales eliminandis, verum etiam, minus ſufficiente hac excretione, eosdem ad musculos, nervos, ac tendines oſſis femoris compellendis ſtudere; atque valde metuo, ne accumulatis in eo loco impuritatibus, longe gravius

vius tandem ſequatur periculum. Quod ut præcaverem, pugnavi hactenus medicinis antiſcorbutico-tonicis, & interne dedi tincturam vitrioli martis, eſſentiæ trifolii fibrini nuptam, nec non infuſum theiforme, ex radice ſarſaparillæ, chinæ, ſcorzoneræ, polypodii, atque ſemine fœniculi concinnatum; & extrinſecus unguentum reſolvens ac roborans, ex balſamo Peruviano, cum vitellis ovorum ſoluto, cumque ſpiritu vini camphorato permixto commendavi. At quum hæc votis nondum ſatisfecerint; tuum, Vir Illuſtris, anhelamus auxilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

AEgre percepi ex datis ad me litteris, virum generoſum dolorifico ac diuturno pedis dextri tumore vexari. Neque enim a veri tramite aberravit medicus ordinarius, dum id vitii a ſero ſcorbutico, motu quodam critico, ad eam partem, tanquam imbecillem compulſo; ibidemque intra partes nervoſas ac membranaceas ſtagnante, & acrimonia ſua dolorem, copia tumorem excitante pendere autumavit. Et præcavendum utique omni jam erit ſtudio, ne increſcat hic ſeri decubitus, & ſucceſſu temporis plane in ulcus tranſeat; quoniam ulcera in hiſce locis moleſta, diuturna, & valde rebellia eſſe ſolent. Sed quoniam hyemale, in quo jam vivimus, tempus curationi hujus morbi minus opportunum exiſtit: operæ tamen erit pretium, ut illius incrementa hac potiſſimum ratione præpediamus.

Primum rectam vivendi rationem obſerva-

re oportet; in qua cœna ſit parcior, cibi acidi, crudi, ſaliti fugiantur, fumus Nicotianæ parce ſugatur, pes affectus in perpetuo calore conſervetur, potus ſpirituoſi, vinoſi non minus ac cereviſiarii vitentur, & in potus ordinarii locum, hoc potetur decoctum: Recipe radicis ſcorzoneræ, ſarſaparillæ ana uncias quatuor, cichorii, glyzirrhizæ ana uncias duas, corticis ligni ſaſſafras unciam ſemis. M. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ, in tribus aquæ menſuris decoctæ, ad uſum aſſerventur. Conſultum ſubinde judico, ut ſingulo menſe, ſuræ affecti pedis binæ cucurbitulæ cum ſcarificatione imponantur; & alvus, ſi fuerit obſtructa, ſumtis mannæ binis unciis cum rhabarbari drachma dimidia mixtis, & in infuſo calidiori herbæ Theæ, vel Coffée ſolutis, liquetur. Alternis quoque veſperis, capiendam ſuadeo drachmam pulveris bezoardici ac temperantis, qui ſic habet: Recipe antimonii diaphoretici drachmas duas, lapidum cancrorum drachmam, cinnabaris rite paratæ, nitri depurati, ſalis tartari ana drachmam ſemis, extracti croci grana tria. M. F. pulvis. Hoc ſumto, altero mane ſequetur lenis ſudor, quem promovere conveniet ſorbitione infuſi theiformis, hunc in modum conficiendi: Recipe herbæ veronicæ, ſalviæ, ſcordii, cardui benedicti ana manipulum unum, florum ſambuci, ſummitatum millefolii ana pugillos tres, ſeminis fœniculi drachmas duas. M. D. Et denique adventante vere, ad aquarum thermalium, maximeque Carolinarum potationem deſcendendum erit.

Brevi autem poſt nunciavit mihi vir generoſus,

roſus, uſurpatis per tres hebdomades, quas commendavi, medicinis, tumorem pariter ac dolorem affecti pedis, una cum reliquis ſymptomatibus, prorſus fere evanuiſſe. Hinc ad confirmandam ſanitatem, ſuaſi, ut inchoatam medendi rationem adhuc continuaret.

CASUS CLIX.

De ſcorbutica humorum impuritate cum nervoſarum partium debilitate.

SEreniſſima Princeps, annorum quadraginta quatuor, temperamenti ſanguineo-cholerici, tenerioris conſtitutionis, ſuperatis in juventute febre tertiana, efflorescentiis ſcorbuticis ſtipata, & aliquot interjectis annis, acuta ſatis gravi, Bataviam ſe contulit, ibidemque ſub aëre marino, victu craſſiori, multis mœroribus, curis ac terroribus, nec non crebris, & decies iteratis puerperiis, ſatis integra per longos annos gaviſa eſt valetudine. Namque, ſi exceperis tubercula inflammatoria, furunculis ſimilia; quæ ante quinquennium per corpus efforuerant copioſa, & febrem intermittentem epidemicam, qua elapſo biennio prehenſa, per quinque anni quadrantes laboraverat, tandemque ope infuſi vinoſi cum china facti, ab ea vindicata erat: nullas profecto habuit, unde conquereretur, ægritudines. Transacto autem jam anno, huc redux, incipiente æſtate, per totum corpus partim puſtulis purpuraceis,

 par-

partim furunculis minoribus contaminabatur; ſed uſurpatis pulveribus diaphoreticis, ac præcipitantibus, cinnabari, & nitro nuptis; tinctura antimonii tartariſata, eſſentia lignorum, pimpinellæ albæ, nec non laxantibus rhabarbarinis, ab iis liberabatur, relicta ultra ſemeſtre corporis laſſitudine. Verum ſex abhinc hebdomadibus ex improviſo de doloribus, ac inſigni torpore languoreque ſiniſtri lateris, querula eſſe cœpit; idque vitii refrigerationi corporis deberi exiſtimabat. Namque ſcire licet, non modo arcem, in qua degit Princeps gratioſiſſima, in altiſſimo monte exſtructam, libero undique patere aëri, verum etiam ipſius cubiculum ventis Africis, & ex auſtro flantibus adverſum tenere, adeo ut non raro totum corpus perfrigescat.

Conſultus ego, affectum potius pro rheumatico catharrali habui, eumque propinata eſſentia ſuccini feliciter profligavi. At idem interjectis paucis diebus, refrigerato, quod ſudore madebat, corpore, protinus recrudeſcebat: & data rurſus eſſentia ſuccini, more his adfectibus ſimili, ad dextram ſcapulam, caputque decumbebat, cum moleſta gravedine. Hanc ope pulveris ſternutatorii, in coryzam, ipſi familiarem commutatura, votis hucusque potiri nondum potuit, tantum abeſt, ut adhuc, efflorescentiis corporis & extremorum ſcorbuticis ſtipata, adfligat. Ipſa præterea, ab hominum conſortio remota, ſubtriſtes fovet ideas, terroribus obnoxia eſt, & a quibuscunque adverſis objectis, non modo animi perturbationes, verum in corpore quoque varias patitur moleſtias. Quam ob cauſſam ſuaſi, ut infuſum fabarum

Cof-

Coffée, quod nimis ſaturatum potare ſolet, omitteret, ex cubiculo, in quo, tranſpirationi minus opportuno, dormiebat, in aliud ſe conferret; accedente æquinoctio, venam tundendam præberet, corpus frequentius moveret, & omni ſtudio, ab animi pathematibus ſibi caveret. Non minus in uſum propoſui ſerum lactis, vel decoctum lignorum, cum radicibus ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, atque chinæ paratum; pulveres bezoardicos; tincturam antimonii tartariſatam; & mane ſorbillandum commendavi vel juſculum quoddam, vel æſtivo præſertim tempore aquam frigidam.

De his vero, atque num lentæ vel hecticæ febris metus immineat, tuam, Vir Experientiſſime, reſcire avemus ſententiam. Neque vero Te ignorari oportet, ſereniſſimam matronam nimium remediorum uſum, inſigniter abhorrere, & aquæ potum reformidare; ſed ea vino nupta in potus vicem uti. Ceterum menſtrua ipſi fluunt inordinata; pulſus fertur languidus, & debilis; adpetitus mox proſtratus, mox juſto avidior eſt. Vires ſunt adeo dejectæ, ut extra lectum commorari nequeat; dolores rheumatici in ſiniſtrum maxime capitis decumbunt latus; oculi lympham acrem plorant; nares plerumque ſicciſſimæ & obturatæ ſunt; flatulentiæ imi ventris vexant; & ad ſomnum perpetuo inclinat.

CONSULTATIO.

Ex litteris, quibus de adverſa ſereniſſimæ Principis valetudine, me certiorem reddidit medicus ordinarius, probe percepi totam

morbi hiſtoriam; eaque ſedulo mecum perpenſa, intellexi, cuncta, quibus vexatur, ſymptomata, impuritati ſanguinis ac lymphæ ſcorbuticæ, cum inſigni generis nervoſi debilitate complicatæ deberi. Scorbuticam humorum diatheſin atteſtantur efflorefcentiæ, ſcorbuticæ, ac purpuraceæ, furunculi, dolores rheumatici artuum, maximeque ſcapularum & capitis, virium jactura, & acres oculorum deſtillationes. Nervorum vero imbecillitatem ſignificant nimia ad terrorem, timorem, triſtitiam, ac melancholiam proclivitas, & præternaturalis ad ſomnum propenſio. Utrique vitio remotiores præbuerunt cauſſas, clima marinum, in quo diutius degit, nimius infuſi ſaturatioris fabarum Coffée uſus, febris intermittens diuturna, perverſe tractata, habitatio in loco frigido, ventis minus ſalubribus patulo, & hinc dependens impeditior tranſpirationis ſucceſſus. Quæ cum ita ſint, & fluidæ non minus, quam ſolidæ partes, a naturali receſſerint temperie; non injuſtus ſane eſt metus, ne tandem major virium corporisque conſumtio, atque calor lentus & hecticus ſuboriatur.

Quare principiis obſtare decet; neque parum eo fine laudis merentur commendata a medico ordinario medicamina, veluti fuerunt ſerum lactis dulce, venarum in pede circa æquinoctia celebranda ſectio, decocta temperata, potui ordinario ſervientia, pulveres bezoardici, temperantes ac leniter nitroſi, nec non tinctura antimonii tartariſata &c. quippe quæ his affectibus apprime quadrant. Verum enimvero ſola non præſtabunt deſideratum effectum: quam ob cauſſam commendarem præterea fontium Selte-

teranorum, cum dimidia lactis parte remixtorum potationem, per quinque vel ſex hebdomades protrahendam. Huic autem prætermittendum erit lene laxans, quod tale ordinare ſoleo: Recipe mannæ electæ unciam, rhabarbari electi ſcrupulos duos, terræ foliatæ tartari ſcrupulum, aquæ ceraſorum nigrorum uncias quatuor, coque & ſolve leni calore, & colatis adde olei de cedro guttas quatuor. M. D. Neque ludetur opera, ſi illud ſub ipſa acidularum potatione, ſingulo adſumatur octiduo, & curationi imponat colophonem. Fontis dicti, cum lacte maritati, ſingulo mane menſuram unam in lecto, ſub blanda tranſpiratione potare conveniet; ſumto veſperi pulvere temperante ac nervino, hunc in modum præſcribendo: Recipe pulveris Marchionis drachmam antimonii diaphoretici, ſuccini præparati ana drachmam ſemis, nitri purificati, cinnabaris nativæ præparatæ ana grana viginti duo, extracti croci grana duo. M. F. pulvis. Pro potu non improbarem hauſtum vini Rhenani veteris, ſub epulis adhibendum; ſed reliquo tempore, in vicem cereviſiæ commendarem decoctum temperans, & lymphæ acrimoniam demulcens, quod ex radicis ſcorzoneræ, chinæ, ſarſaparillæ, cornu cervi raſpati ana unciis quatuor, radicis glyzirrhizæ, cichorii ana uncia una cum dimidia, ſeminis fœniculi uncia dimidia parari poteſt.

Prius vero, quam hæc curandi via ineatur; nimiam ſanguinis molem, detractis ex vena in pede tuſa, ſex circiter cruoris unciis, imminuere juvabit. Non minus conſultiſſimum erit, ut ægra ſereniſſima mane intra lectum, menſuram dimidiam aquæ frigidæ fontanæ, inque ea liquo-

quoris mei anodyni quadraginta guttas hauriat, atque tum, corpore probe tecto, leniter ſudet: veſperi vero libram tantum dimidiam ejusdem aquæ potet, & in ea, vel dictum liquorem, vel ſupra commendatum pulverem alternatim capiat.

Ceterum ſtudendum ſummopere erit, ut corpus in aſſidua conſervetur tranſpiratione; cui ſcopo lenis corporis motus egregie inſerviet: carbonum vero fumo frigus arcere velle, periculoſum, & nervis noxium eſt. Loco potus calidioris Coffée, majori fructu, hauſta prius aqua, mane decoctum ſuccoladæ potabitur; & quo denique frequentius juſculis, ex carne vitulina, ſucco aurantiorum, radice ſcorzoneræ & cichorei confectis Princeps gratioſiſſima veſcetur, eo majus inde percipiet allevamentum.

CASUS CLX.

De malo ſcorbutico inveterato.

VIr, munere eccleſiaſtico, nimium laborioſo functus, annorum quinquaginta ſex, animi ad mœrores facillimi, corporis ſpongioſi, & ſatis floridi vultus coloris, puerilem ac juvenilem ætatem, ob rem valde anguſtam, tenui victu, crebrisque corporis refrigerationibus tranſigere debuit. Hinc præter omnem evidentem cauſſam, decem annos natus, moleſtis vigiliis noctes inſomnes ducere incipiebat; & abhinc mox malo hypochondriaco, cum do-

dolore obtuſo ſiniſtri hypochondrii ſeſe exſerente, mox febre acuta, moxque ſcabie humida, furunculis, & exanthematibus ſcorbuticis vexatus fuit. Poſthæc a vigeſimo quinto ad octavum ætatis annum, atroces per intervalla capitis paſſus eſt dolores; hisque cum herba Nicotianæ in fumo uti cœpit, mitigatis; ad trigeſimum octavum annum, crebro incidit colicam ſpasmodicam. Gravi quoque ſæpius laboravit vertigine; nec non febre tertiana intermittente, ſumto emetico quidem profligata, ſed ſequenti anno vehementius recurrente infeſtatus fuit. Non minus a teneris ipſum excruciarunt catharrales ac rheumaticæ capitis affectiones, auriumque ſuſurrus; quos inuſtus ſiniſtro brachio ante aliquot annos fonticulus, inſigniter mitigavit: & interdum maculæ ſcorbuticæ, rubicundæ, absque ullo pruritu, dolore ac ardore moleſtæ, cum ſeceſſione cuticulæ dorſum obſederunt.

Tanto morborum agmine a teneris preſſus, deprehendit, quod a quinquageſimo per ſequentes ætatis annos, ſudor pedum, qui antea fœtidiſſimus, & tam acris fuerat, ut arroderet pedes, ſenſim quaſi exareſceret, & quod notatu dignum erat, primum calcaneum, mox plantam, & demum extremos deſereret digitos. Ab hoc tempore ilias ægritudinum habet ipſum ſollicitum. Primum enim, quod ex ceſſante hoc pedum ſudore, reſultabat incommodum, erat eorundem rigor, ſtupor atque tumor. Hic jamjam ad ſuras usque aſcendit, cum dolore crurum tenſivo, & maculis rubicundis, in ſura ſiniſtra conſpicuis junctus: noctu quidem ex tibia diſparens, extremo vero pedi nun-

nunquam non contumaciter inhærens. Neque vero œdematoſus, ſed ventoſus magis eſſe videtur, & impreſſas digito foveas relinquit. Circa malleolos, cum primis ſiniſtri pedis, qui ob tarſi luxationem, ante triginta annos toleratam, ſemper dextro fuit debilior, humores inſigniter ſtagnant, & adeo infarciunt venas, ut hæ in externa cute, retis inſtar diſperſæ conſpiciantur. Atque hoc in caſu oculis cerni poteſt ſtaſium generatio; ſanguis enim, dicta vaſa irruens, ab initio rubicundior, ſucceſſive vero magis ater adparet. Non minus ſuras pedum copioſi varices occupant; & eundi potentia magis magisque redditur impeditior.

Præterea multam crucem figit dolor tenſivus, qui absque omni tumore ac rubore, a cordis ſcrobiculo ſub coſtis ſpuriis ad dextrum hypochondrium tendit, ſpatiumque ſpithamæ longitudine duntaxat obſidet: quid? quod noviſſime totum abdomen interdum grandeſcat. Per aliquot menſes, nocturno potiſſimum tempore, ex capite, pectore, atque brachiis, absque ulla virium jactura, ſudor copioſus promanat: & autumnali tempeſtate catharralis defluxio oculis incumbit, cum viſus obſcuratione; cui pilulæ quædam, & veſicatoria opem tulerunt. Non raro vexatur ardore ventriculi, tanquam vitio hæreditario: quippe qui parentem diu moleſtavit, cui etiam non minus ac ægrotantis fratri familiaris fuit podagra. Soror illius dyscraſia humorum ſcorbutica diu cruciata, & ſalivatione demum curata eſt.

Ad hæc noſter ægrotus fluori hæmorrhoidali, ſed impeditius ſuccedenti obnoxius eſt; adpetitu integro, & ſomno placido fruitur, &

alvi

alvi perpetua gaudet lubricitate. Si legumina ac olera comederit, hæc, oborto ventris profluvio, indigeſta egeruntur; contra vero cibos coctu difficiliores, fumoque induratos, facilius digerit ventriculus. Quæ momenta quum ſpem facerent, fore ut recenſitæ adflictiones convenienti obſecundarent medelæ: variorum medicorum conſiliis uſus eſt ægrotans & ex eorum præſcripto non modo ſanguinem per phlebotomias pariter ac ſcarificationes, utrasque ſæpius iteratas, ſibi detrahendum curavit; verum etiam varii generis remedia purgantia, diaphoretica, diuretica, mundificantia, balnea, decoctumque Vienenſe antipodagricum &c. adhibuit. Verum horum omnium vim eluſit malum, vel potius malorum cohors; nihilo tamen ſecius, omni nondum dejectus eſt ſpe, vir auxilio dignus; ſed a Te, Vir Excellentiſſime, adhuc flagitat conſilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

OMnibus morbi, mecum communicati momentis rite exploratis, luculenter perſpexi, affectum, quo ægrotans infeſtatur, valde chronicum, corruptum, & in habitum quaſi converſum eſſe. Namque ille, debile partium nervoſarum ac ſolidarum genus, a parentibus ſpasmodicis affectionibus divexatis per jus quaſi hæreditarium nactus; multis refrigerationibus corporis, aliisque diætæ erroribus, quos puer committere coactus fuit, non modo robur ſolidorum, maximeque ventriculi, ac inteſtinorum valde deſtruxit, verum etiam humores impuros ſcorbuticosque ſibimet contraxit. Et ex hiſce

hiſce cauſſis dependent, quam plurima, quibus per totum fere vitæ tempus ſuccubuit, mala; nimium affectiones catharrales, ſuſurrus aurium, paſſio hypochondriaca, colica ſpasmodica, vertigo, febris tertiana ſæpius recurrens, ſcabies humida, furunculi, ſudor acris, & fœtidus pedum, & hunc repreſſum excipiens dolor, imbecillitas, ac tumor eorundem varicoſus: quibus natura per fluxum hæmorrhoidalem conſultura, non valuit ſufficientem illius ſucceſſum procurare.

Tantis vero vitiis, quæ ſolidarum non minus ac fluidarum partium labe nituntur, perarduum profecto eſt mederi; & ſi adhuc ſpes ſalutis reſtiterit, eam neutiquam a nimia remediorum, cumprimis potentiorum farragine, ſed non niſi temperatis, magisque alimentis obtinere licebit; adeo, ut ante omnia roborando primarum viarum tono, & inſtaurandæ digeſtioni ſtudeamus; quo laudabilis generetur chylus, & inde reliqui ſucci, temperati, benigni, ac ſpirituoſi fiant. Qua intentione potus primum habenda eſt ratio; cui nulla his in morbis convenit cerevitia; ſed ſuaderem, ut in hujus locum, decocto uteretur, quod humores depurandi facultate polleret, & hunc in modum confici poſſet: Recipe radicum ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, chinæ ana uncias quinque, cichorii, liquiritiæ, corticis ligni ſaſſafras ana unciam dimidiam, Conc. Cont. irrorentur cum olei tartari per deliquium drachmis duabns. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ, cum tribus aquæ menſuris, in vaſe probe clauſo per tres horæ quadrantes decoquantur. Neque erit alienum, hujus infuſi potationi, ad confortandum ſtomachum,

ſub epulis hauſtum vini veteris Rhenani interponere. Matutino autem tempore, loco conſuetorum hodie potuum, majori cum fructu intra lectum ſorbillabit juſcula, quæ ex jure carnis vitulinæ, vel gallinarum, radice cichorei, ſcorzoneræ, petroſelini, aſparago, & ſucco citri vel aurantiorum, non nimis pinguia conficiuntur. Et quamvis ventriculus edulia duriora, fumoque indurata bene ferre videatur; hortarer tamen, ut ab iis prorſus abſtineat; niſi majora mali incrementa inde velit expectare.

Deinceps non ſatis collaudare poſſum, aquæ ſimplicis, frigidæ, fontanæ uſum; cujus, quantum quarta menſuræ pars capit, ab eo cubitum ituro, ſucceſſivis hauſtibus capiatur. Hæc enim in ſaburra primarum viarum acida, & bilioſa præcipitanda, humorum acrimonia distemperanda, perque lenem, quem movet, ſudorem eliminanda, virtute pollet præſtantiſſima. Ad hæc conſultiſſimum judico, ter minimum quotannis ſanguinem ex tuſa in pede vena, aut, ſi magis placuerit, per pedum manuumque ſcarificationem, detrahere. Neque etiam leve cunctorum ſymptomatum levamen pollicetur, hæmorrhoidum ad ordinatum ac ſufficientem ſucceſſum perductus fluor: quem procul dubio aſſequetur ægrotus, ſi corpus ſedulo & temperate moverit; ſique imminente fluoris termino, per aliquot ſucceſſive dies, undecim mearum pilularum devoraverit. Præterea ſibi commendatum habeat Elixir meum viſcerale balſamicum; idque ad quinquaginta guttas & mane ex commendato juſculo, & inter prandium ex hauſtu vini capiat, auctor ſum

ſuaſorque: atque ut ab omni frigido, humidoque aëre, nec non animi affectibus ſtudioſe ſibi caveat, etiam atque etiam hortor.

Quod attinet denique dolorificum pedum tumorem, ex ſuppreſſo horum fœtore enatum: non dubito, quin, hoc revocato, ille omnino ſit exſpiraturus. Operæ pretium hoc fine facient pediluvia temperata, ex aqua fluviatili, lacte, & furfuribus triticeis confecta, & veſpertino tempore, in crebrum uſum vocata. Atque ſi acceſſerit vernalis tempeſtas; totum curationis cardinem, acidulæ Selteranæ, cum lacte aſinino potæ abſolvent.

CASUS CLXI.

De affectu ſcorbutico cum effuſione ſeri acris in humeris & dorſo.

GEneroſus ſenex, duos ultra ſeptuaginta annos natus, temperamenti ſanguineo phlegmatici, ſtrictioris corporis habitus, diætæ exactiori ſtudens, cibos duriores in deliciis habens, eosque ſine moleſtia ferens, caloris autem externi impatiens, inque frigidis magis degens locis, præter venæſectiones, bis quotannis inſtitui ſolitas, eo usque circa ſingula æquinoctia, ſanguinem e naribus fundere conſuevit, atque, ſi exceperis animi defectiones, ad quas proclivis eſt, ſanus vixit ac incolumis. At elapſa una vel altera ſeptimana, flantibus ventis borealibus, primum levi faucium raucedine, bre-

breviqve poſt rheumatiſmo corripiebatur, qui mane ſcapulam obſidebat, ſumtis epulis invaleſcebat, accedente lypothymia, ad pectus deſcendebat, & veſperi ſecum trahebat quasdam ſpontaneas alvi dejectiones. Sumebat eadem veſpera, quem hic loci uſitatiſſimum, ac ex nitro, tartaro, & ſulphure antimonii paratum, panaceam vocant, pulverem: unde noctu largus promanabat ſudor, qui dorſum inprimis arrodebat, ac ſi aqua forti perfuſum eſſet. Poſtridie, adhibito mane ſale Anglicano, quod vix ſemel movebat alvum, vi muneris in publicum prodibat; atque circa ſomni tempus deglutiebat doſin pilularum, ex aloe, myrrha correcta, croco, theriaca, lapide bezoardico, coralliis, & perlis confectarum. Transacta ſub leni ſudore nocte, mane bis alvum deponebat: ſed rheumaticus dolor in ſiniſtrum hypochondrium atrociter incumbebat, & flatulentiis magis exaſperatus, ad dorſum usque excurrebat. Datis partim mixtura reſolvente, leniter carminativa, ac diapnoica, partim panacea ſuperius dicta, ſudor egregie profluebat, ſed in dorſo ſemper acerrimus erat, adeo, ut illud inter ſcapulas excoriatum, ſerum copioſum ploraret, inſtar eorum cutis, qui impoſita habuerunt veſicatoria. Præterea in pectore toto, ac ſiniſtro brachio efflorescebant complures puſtulæ, ad levem contactum ruptæ, & ſerum acre profundentes. Accedebant pungentes capitis dolores, uti olim, ita jam profluvii e naribus cruenti præcurſores, & inſequuto fluxu remittentes. Sed cum reliquæ rheumaticæ affectiones, cum ſcorbutica illa dorſi, humerique efflorescentia, adhuc inhæreſcant; ſalubre petit conſilium.

CONSULTATIO.

QUantum ex iis, quæ de moleſta Viri generoſi valetudine mihi perſcripta ſunt, judicare licuit: non modo ſolidæ, cumprimis nerveæ partes, inſigni debilitate affectæ; verum humores quoque, præſertim ſeroſi, impuritatibus ſcorbuticis referti eſſe videntur. Neque etiam mirum; ipſa enim ſenectus, in qua Vir ægrotans vivit, ob languentes ſenſim excretiones, ad generanda in ſanguine ſalia, proclivis eſt; cui cum accedant vita motus expers, potus parcior, ciborumque craſſorum, ſalitorum, & fumo induratorum frequens uſus, majores utique vires ſumſit cacochymia. Et in tali rerum ſtatu, ubi præter ætatem provectiorem, ſeri peccat acrimonia, omnis conſervandæ ſanitatis ratio in eo conſiſtit, ut legitimus tranſpirationis ſucceſſus, vitando liberioris aëris acceſſionem, perpetuo conſervetur: eo quod hac cohibita, ſerum impurum intus remaneat, nervoſisque partibus incumbens, rheumaticos, arthriticos atque ſpasmodicos pariat dolores.

Idem in noſtro caſu contigiſſe, morbi docet hiſtoria; in quo critico quodam motu materia acris, intus acta, ad corporis habitum in puſtularum forma iterum fuit expulſa. Quamobrem non quoque aliæ in hoc affectu ſunt indicationes, quam ut ſalia ſcorbutica per diluentia, humectantia, & ſanguinem edulcorantia attemperemus; eaque, conſervata perpetua diaphoreſi, per cutim eliminemus. Neque enim conveniunt hoc in paſſu ſalina remedia, vel-

veluti fuit Anglicanum ſal, utpote quæ ſalia ſalibus augent: nec conferunt aloëtica, quippe quæ humores nimium ſiccant, exæſtuant, & a ſuperficie ad inteſtina invitant.

Ex remediis igitur, quibus exſtirpatum iri hunc affectum confido, primum eſt emulſio, quæ hunc in modum conficiatur: Recipe amygdalarum dulcium unciam ſemis, ſeminum quatuor frigidorum majorum, papaveris albi ana drachmam, aquæ florum ſambuci, acaciæ, tiliæ, primulæ veris, ceraſorum nigrorum ana uncias duas. M. f. l. a. emulſio; adde lapidum cancrorum, matris perlarum præparatæ ana drachmam ſemis, julepi roſarum drachmas tres, M. D. de qua, prout placet, bis terve largior capiatur hauſtus. Juvabit ſubinde mane infuſo theiformi, quod ex veronica, radice glyzirrhizæ, ſemineque fœniculi poteſt parari, & præterea loco cereviſiæ, decocto quodam uti. Nec ſine ſingulari fructu, veſperi viginti liquoris mei anodyni guttæ adhibebuntur, quippe cujus virtus, & in confortando ſtomacho, & in attemperanda ſanguinis acrimonia eſt præſtantiſſima.

Si vernum acceſſerit tempus; hortor, ut acidulæ Selteranæ lacti aſinino nuptæ potentur. Quantum enim lac illud humanis corporibus adferat emolumenti, non ego ſolum in diſſ. haud ita pridem de excellenti uſu lactis aſinini habita demonſtravi; verum cum primis GUIDO PATINUS *Epiſt. Tom. II. p.* 312. comprobavit, & complura in medium adduxit exempla hominum, qui hoc lacte utentes, vitam ultra octoginta, quin nonaginta protraxeruntannos. Quod Panaceam illam, de qua ſermo fuit, at-

 tinet;

tinet; ea, prout ex illius examine chymico colligere licuit, adprime convenit cum ſale illo polychreſto, quod ex nitro ac ſulphure vivo parare ſoleo; hoc enim ſulphur idem cum ſulphure antimonii mihi videtur eſſe. Referri meretur ad neutra & digeſtiva ſalia, nec in alvo pariter, ac urina ſudoreque movendis, ſua caret laude.

Ceterum operæ erit pretium, jusculis, quæ ex carne gallinarum, oſſibusque vitulinis contuſis coquendo extrahuntur, crebro veſci: & alvi, ſi acceſſerit, ſegnitiem ope vel clyſterum, vel ſumta ex infuſo theiformi mannæ uncia reſerare. Atque ſi ſenex generoſus externum frigus ſimul vitaverit, nec nimium meditationibus indulſerit, de felici curationis eventu nullus dubito.

CASUS CLXII.

De affectu ſcorbutico male tractato cum pedis rigiditate.

VIr annorum quadraginta ſeptem, temperamenti ſanguineo-cholerici, aulico, eoque moleſto functus munere, cujus ratione non modo variis itineribus, ſub iniqua ſæpius, ac nebuloſa tempeſtate inſtitutis, corpus fatigare, verum etiam victu inordinato, & ut id vitæ genus fert, crebris compotationibus indulgere debuit; impuros & ſcorbuticos jam diu ſibimet contraxit ſuccos. Ante viginti enim annos, multis

multis ulcuſculis corpus contaminari cœpit: quæ fruſtra datis varii generis & purgantibus, & vomitoriis diu inhæſerunt. Trigeſimo ætatis anno, hæmorrhoides ſatis larga promanarunt quantitate; ſed a conſulto medico, fluxum hunc in hac ætate præmaturum eſſe rato, ſupprimebantur. Abhinc nunquam recte valuit; ſed perpetuam ſanguinis ebullitionem paſſus eſt.

Elapſis ſex annis, cum poſt vehementem excandeſcentiam frigidum ingurgitaſſet potum; circa ſiniſtri pedis malleolum ſenſit tumorem dolorificum: qui aqua Hungarica, ex conſilio medici inunctus, evanuit quidem, ſed ad genu dicti pedis, majori moleſtia junctus decubuit. Namque præter hujus tumorem, atque dolorem, obrigescebat totus pes, cum omnibus tendinibus, ut nec inter eundum rite flecti potuerit; non minus tremore ac ſpasmodica motitatione, ad artus quoque ſuperiores excurrente, afficiebatur, & gravis humorum per totum corpus vexabat ebullitio. Quæ affectiones cum magis invaleſcerent: uſus eſt balneis tam Tœplicenſibus, quam Radebergenſibus; ſed malum majora in dies cepit incrementa. Quare undique conquirens opem, ad Chirurgum tandem, natione Gallum deveniebat; qui ſe malum ſalivatione per inunctionem adminiſtrata, exſtirpaturum pollicitus, hanc ſuſcepit curationem: Primo die venam in pede ſecavit; altero pilulas, numero quinque propinavit, quæ ter ſubduxerunt ventrem, tertio in pede adhuc integro venam tudit, eodemque die ano clyſterem infudit, quarto laxans dedit, idque, cum mane alvum haud moliretur, a meridie iteravit, unde æger ſemel dejecit alvum, & quin-

quies vomuit. Quinto ac ſequentibus decem diebus, bis quotidie ipſum per duas horas balneis ex aqua dulci tepidioribus inſidere juſſit, ſimulque exhibuit morſulos, ex pulvere viperarum, & confectione alkermes completa confectos, eorum doſin quotidie augendo. Tum dato iterum laxante, quod alvum tredecim vicibus movit, mercurio juncturas artuum inungere cœpit, ac inſimul bis quotidie duas tantum pro doſi pilulas ordinavit.

Verum, hac medicatione per tres duntaxat dies continuata, cum vires ægrotantis incredibilem in modum proſternerentur, ipſe Chirurgus animum deſpondere incepit, atque Medicum advocari juſſit. Hic de ſalute prorſus deſperavit; graviter advertens, quod ægro, ante mercurialem inunctionem, ultra octo cruoris libræ fuerint detractæ. Præſcripſit equidem quasdam medicinas; ſed omnium irritus erat effectus: neque enim hanc gravem valetudinem ſolabantur ulcera bina magna, quæ brevi poſt circa nates effloreſcebant, & copioſum pus fundebant; donec poſt decem hebdomades vires ſenſim inſtaurarentur.

Alter chirurgorum conſultus, iterandam ſuaſit inunctionem mercurialem: at eam abhorrens æger, admittere recuſavit. Interim pes ille ſiniſter adhuc eſt rigidus, & totum illud latus atonia quadam, veluti paralytodea afficitur: noctu atroces ſpasmi utrumque pedum graviter discruciant, & mane inſigni tremore uterque concutitur. Inter ambulandum, vehementes ſubſultus affectum pedem exagitant; & ſæpenumero totum corpus contremiſcit, ut æger mercurium in corpore reſiduum, horum ſympto-

ptomatum cauſſam eſſe ſuſpicetur. Extremum pedem non raro ingentes dolores, ad tempeſtatis conſtitutionem vel leviores vel graviores vexant; appetitu fruitur integro, ſed ubi ſpirituoſos cibos vel potus aſſumſerit, ingraveſcunt affecti pedis tormenta. His ergo incommodis medela flagitatur; quæ num forſan ex balneis Wolckenſteinenſibus expectari queat, doceri cupimus.

CONSILIUM MEDICUM.

PEdis ſiniſtri rigiditas, dolor, tumor, reſolutio ſiniſtri lateris paralytodea, & reliqua, quibus ægrotum infeſtari percepi ſymptomata, partim a nervoſarum partium debilitate, partim dyscraſia humorum ſcorbutica, accedente, tanquam occaſionali cauſſa, potu frigido in corpus iracundia commotum, ingeſto, natales ſuos mutuantur. Namque crebra docemur experientia, eam eſſe iracundiæ indolem, ut nervoſas partes conſtringat, & humorum curſum pervertat, ac irregularem reddat: cui cum acceſſerit frigidus potus, non omnino fieri potuit, quin humores adhuc magis coagulati, & in libero ſuo curſu præpediti, in pedibus, tanquam remotis & ad fovendas ſtaſes aptiſſimis partibus, ſtagnationem ſubierint, ac tumores produxerint. Huic autem ægritudini, quam nulla prorſus venerea, ſed ſcorbutica tantum ſuſtentavit impuritas, perverſo plane ac perniciali conſilio oppoſita fuit cura mercurialis: ſiquidem mercurialia ſcorbuticis propinata, veneni inſtar ſe habent, quoniam ſalia humorum acria, vi quaſi cauſtica ac venenata imbuunt,

quæ ſolidis nervoſisque partibus profundius inſinuata, eas partim debilitant, partim adſtricturas ſpasmodicas proritant. Atque ſi mercurius in his impuris corporibus non ſufficienter rurſus expellatur: adauget ille mirum in modum ſanguinis dyscraſiam, quemadmodum præſentis caſus teſtimonio amplius confirmatur.

Neque vero ullum eſt dubium, quin ægrotans noſter per longos jam annos, ſcorbutica ſuccorum vitalium laboraverit diatheſi: quippe cujus teſtimonium non modo ulcuſcula, corpus ante viginti annos obſidentia præbent, verum inde quoque adparet, quod nulla nec externa nec interna ferre queat ſpirituoſa, quæ ſcorbuticis ſemper ſunt inimica. Et hanc ob cauſſam curatio iis abſolvetur indicationibus, ut humores edulcorentur, & ab omni vindicentur impuritate; ac nervoſæ partes corroborentur, earumque inordinatæ motiones conſopiantur.

His ſcopis convenientiſſima erit medicatio, quæ cum lacte, aquis mineralibus nupto, inſtituitur. Nimirum acidulas Egranas, quarum binæ partes cum una lactis caprini ſint permixtæ, easque tepefactas per tres hebdomades ita potandas ſuadeo, ut binis prioribus diebus earum menſura una, reliquis una cum dimidia mane hauriatur. Curæ initium capiendum erit a laxante mannato, quod & ipſi potationi interponi, & ſub ejus finem adhiberi, ſicque parari poteſt: Recipe mannæ electæ uncias duas, cremoris tartari drachmam, aquæ florum acaciæ uncias ſex; coque & ſolve leni calore, colaturæ adde olei de cedro guttas tres. M. D. pro una doſi. Sub epulis ex ultimo hauſtu capiantur quinquaginta guttæ mixturæ, ex eſſen-

tiæ

tiæ gentianæ rubræ, corticum aurantiorum recentium, tincturæ tartari ana uncia dimidia, ſpiritusque ſalis ammoniaci drachmis duabus compoſitæ; & veſperi circa ſomni tempus ſumatur drachma dimidia pulveris temperantis, ſic conficiendi: Recipe antimonii diaphoretici, lapidum cancrorum præparatorum ana drachmas duas, nitri puri, cinnabaris rite paratæ ana drachmam ſemis M. F. pulvis, qui ex aqua florum acaciæ propinetur. Extrinſecus vero juncturæ artuum, maxime pedis affecti, probe perfricentur cum unguento, quod habeat axungiæ humanæ uncias duas, olei ſpicæ, balſamique de Copaiva ana drachmas duas.

Quæ ſi votis nondum ſatisfecerint; operæ tum erit pretium, balneis Wolckenſteinenſibus, conjuncto intrinſecus ſeri lactis dulcis potu, uti. Hoc paraturus, lactis caprini, aut hoc deficiente, vaccini menſuram unam, leni calore, ſub continua agitatione, ad conſiſtentiam pulveris evaporet, huic aquæ puræ menſuram affundat, & ebullire rurſus permittat, tum percolet, ac percolato addat naſturtii conciſi manipulum unum, idque rurſus leniter coquat, ac percolet. Quæ portio mane vel tota ſorbeatur, vel ejus tertia pars, hora pomeridiana quarta hauriatur, ſemper tepefacta. Atque hæc curatio per tres vel quatuor protrahenda eſt ſeptimanas, hac ratione, ut alternis diebus commendatus pulvis aſſumatur, & quavis hebdomade, ad ſolvendam alvum, binæ mannæ unciæ, in eodem lactis ſero ſolutæ, capiantur.

CASUS CLXIII.

De affectu ſcorbutico ſpasmodico.

QUinquagenarius vir, ſanguineo-cholerici temperamenti, perverſo vivendi indulgens generi, nec cibis ſolum durioribus, ſalitis, fumoque induratis delectatus, verum etiam Baccho, venereque liberaliter uſus, & animi affectibus valde debitus, per multos jam annos tormenta a calculo renum illata paſſus, & noviſſimis menſibus de artuum capitisque doloribus, nec non rheumaticis ac catharralibus defluxionibus, ac oculorum lippitudine conqueſtus fuit. Neque enim fonticuli, ob dictas moleſtias, brachiis inflicti, opem tulerunt, tantum abfuit, ut potius hemicranicæ dextri capitis affectiones, & graves odontalgiæ acceſſerint. Notari vero meretur, hæc incommoda guttam roſaceam faciei, ope epithematis ex aqua ſpermatis ranarum, mucilagine ſeminis cydoniorum, ſucco citri, & floribus ſulphuris parati, retropulſam preſſo pede excepiſſe. Verum non ita multo poſt ſponte remiſerunt ea pathemata; ſed morbum poſt ſe traxerunt longe atrociorem: qui abſolvitur dolorifico, ſpasmodicoque dextri faciei lateris affectu. Oritur ille circa dextram aurem, in regione glandulæ parotidis; & abhinc per maxillam protenſus, ad ſuperiorem narium partem, eo in loco, ubi nervi olfactui tributi, ex oſſe ethmoideo egrediuntur, defigi-

gitur, ibidemque graviſſimum ardorem & dolorem conſtrictivum atque tenſivum, ac ſi caput in ea regione fune conſtrictum eſſet, infert. Brevi poſt rumpi videtur ille funis, tumque ſubito dolor e dicto loco evaneſcit, & in oculum irruit dextrum, cujus externas non minus, ac interiores partes atrociter adfligit, atque tandem ad ſuperiorem narium partem devolvitur. Senſim majora cepit incrementa, & totum dextrum faciei latus in conſenſum rapuit: ſiquidem non ſolum maxilla inferior, eo præſertim loco, quo nervoſus ex quinto pari ramus eam intrat, immani torquetur dolore; verum ad musculos quoque labiorum in dextro duntaxat latere, extenditur, eorumque tremebundam inducit motitationem.

Neque pauca ſunt, quæ complures Medicorum huic malo oppoſuerunt medicamina: ex quibus laxantia, purgantia, antiſcorbutica, pulveres abſorbentes, præcipitantes, decocta lignorum pro potu ordinario, decoctum chinæ cum liquiritia, venæſectiones, ſcarificationes, hirudines, pediluvia, veſicatoria, externa emplaſtra, unguenta, quin & ipſa mercurialia, ſed incaſſum, fuerunt adhibita. Quamobrem ad Te, Vir Illuſtris, confugimus, Tuoque auxilio ſpinoſum hunc affectum iri debellatum ſperamus.

RESPONSUM MEDICUM.

AFfectus præter naturam, cujus cauſſa conſultus ſum, non alius eſt, quam ſpasmodico-convulſivus partium nervoſarum, atque musculoſarum, quæ in dextro faciei latere ſunt ſitæ, motus. Meretur ille ad rariſſimos referri mor-

morbos; & ſedem ſuam procul omni dubio, in nervoſis iſtis partibus, quæ muſculos faciei inveſtiunt, & a pari nervorum quinto ſuos natales mutuantur, habet. Neminem enim rei anatomicæ peritum fugiet, quod par illud quintum quamplurimis ramificationibus per externas capitis partes diſpergatur: ſiquidem ab eo ad nares, muſculos oculorum, palpebras, maxillam ſuperiorem ac inferiorem, genas, glandulam parotidem, muſculum temporalem, pericranium, & quod oſſa faciei tegit, perioſtium quamplures tendunt propagines. Quam ob rem ratio quoque diſpaleſcit, cur tam arcto hæ partes invicem gaudeant conſenſu, ut vix poſſibile ſit, quin una earum præternaturaliter affecta, reliquæ omnes, mali fiant participes. Earum itaque partium ſpasmodica ac partim convulſiva agitatio, formalem præſentis morbi conſtituit rationem: quæ primum ſuperiori tantummodo capitis regioni inhærens, hemicraniam effecit, tumque magis ad inferiora faciei deſcendens, illum, quo jam æger laborat, produxit affectum.

Quod ſi vero materialem hujus ſpasmodicæ torturæ perquiramus cauſſam: ea certe minime in craſſo humore, aut hujus nimia mole, quippe quem tenera membranarum ſtructura, ſinu ſuo fovere neutiquam poteſt, ſed potius in materia ſubtili, activa, acri quærenda eſt. Namque attenta compertum habemus experientia, quod quo ſubtilior ac volatilior eſt materia peccans, eo pernicioſiorem, quin & venenatam in ſolidas, nervoſasque partes exſerat potentiam. Et hujus quidem virulentæ quaſi materiæ originem, in noſtro caſu, guttæ roſaceæ,

per

per adſtringentia intus actæ deberi, extra dubium eſt; præprimis cum eandem cauſſam graves & ophthalmias, & hemicranias inſequi, quamplurimæ teſtantur obſervationes. Retropulſa enim, quæ ſub hoc exanthemate externæ cuti inſidet, materia, protinus nervoſarum partium texturam penetrat, inque iis corporibus, quæ vel nervoſi generis debilitate, vel univerſi ſanguinis ſcorbutica diatheſi jam laborarunt, longe majorem exercet tyrannidem, quam quidem in aliis. At vero, qui conſideraverit, noſtrum ægrotantem perverſo victus generi, crebris crapulis ac vinoſis compotationibus, nimio veneris exercitio ac fortioribus animi affectibus admodum indulſiſſe: is facile perſpiciet, quod & humorum impuritatem, & nervoſi generis inſignem imbecillitatem ſibimet contraxerit; neque ideo mirabitur, quod accedente imperita guttæ roſaceæ repreſſione, omnium maxime, affectum, quem patitur, incidere, eodemque diutius infeſtari debuerit.

Præterea ipſi quoque medicationi, qua malum hocce eousque oppugnatum legi, quædam debetur animadverſio: quippe quæ, cum medicinis vehementioribus & ipſis mercurialibus peracta fuit, nullum omnino levamen ferre potuit, tantum abeſt, ut potius nervoſarum partium debilitatem, ipſiusque mali vehementiam longe magis adauxerit. Neque enim ulla, quæ adhibita percepi medicamina, cauſſæ morbi reſponderunt; ſed non niſi quantitati humorum imminuendæ deſtinata videntur; id quod de laxantibus, purgantibus, ſudoriferis, veſicatoriis, venæſectionibus, ſcarificationibus, hirudinibus, aliisque nemo eſt, qui negabit. At

vero

vero dicta ſuperius ratione, pauca moles materiæ, hujusque veluti venenatæ ac cauſticæ, hosce tumultus excitavit: cui corrigendæ ac eliminandæ, craſſa evacuantia neutiquam conveniunt.

Ut itaque rectam curandi viam proſequar; monendum prius duco, ad ejusmodi male feriatis artibus plane corruptum morbum debellandum, magna patientia, temporis diuturnitate, atque iis potiſſimum ſubſidiis opus eſſe, quæ ex recto rerum non naturalium uſu deſumuntur, veluti ſunt victus ſalubris, aëris mutatio, corporis exercitatio, & ſtudioſe conſervata animi tranquillitas. Cum primis omni ſtudio in id incumbendum erit, ut ſicuti totum corpus, ita maxime affecta pars in perpetuo calore, lenique tranſpiratione conſerventur: ac præterea debilitatæ partes blande corroborentur. Ad conſervandam tranſpirationem adprime quadrabit pulvis diaphoreticus, hac ratione parandus: Recipe pulveris Marchionis, ceruſſæ antimonii, ſuccini ana drachmam unam, cinnabaris præparatæ drachmam ſemis, ſalis volatilis cornu cervi bene depurati ana grana decem, extracti caſtorei grana tria, M. F. pulvis, cujus drachmam dimidiam alternis diebus mane in lecto ſumat ægrotus, tumque ſorbillato infuſo theiformi, quod ex herba meliſſæ, floribusque tiliæ paratur, ad lenem ſe componat ſudorem. Neque ſubinde pro potu ordinario ſalubris eſt cereviſia, in ejusmodi morbis, & commendare potius in ejus locum ſoleo decoctum, ex radice chinæ, ſcorzoneræ, corticibusque citri recentibus cum aqua paratum, cujus menſuræ uni tartari vitriolati, vel

arcani duplicati drachma addi poteſt. Porro alvi habenda eſt ratio, pro qua reſeranda, has cumprimis pilulas bis quavis hebdomade capiendas ſuadeo: Recipe extracti cardui benedicti drachmam unam, cinnabaris nativæ, mercurii dulcis, extracti rhabarbari, extracti agarici ana ſcrupulum unum, ſalis ſuccini grana octo, miſce, fiant pilulæ ex ſcrupulo uno numero viginti, conſpergantur pulvere ſuccini. Ex topicis uſui commodiſſimum erit vel balſamum vitæ meum, vel hoc linimentum, cum linteis calidis ad affecta loca probe inungendum: Recipe aquæ Anhaltinæ unciam unam & ſemis, ſpiritus lumbricorum volatilis, eſſentiæ croci, nuciſtæ ana drachmas duas, camphoræ drachmam ſemis M. D.

Multis autem paraſangis cuncta hæc remediorum genera ſuperabit recta vivendi ratio, maximeque cœli mutatio: quo nomine vehementer laudarem, ut vernali, eaque ſerena exiſtente tempeſtate, iter ad alium locum inſtituatur. Hoc enim ſubſidio, in confirmanda morborum, qui atonia partium ſolidarum nituntur, ſanatione, non quidquam eſt fructuoſius; quemadmodum in quadam diſputatione, de peregrinationibus ſanitatis cauſſa inſtituendis, fuſius demonſtravi. Ab humido & frigido aëre cumprimis cavendum erit; quippe qui relaxando ſolidorum tonum, & incraſſando humores, nervoſarum partium morbos inſigniter ſuſtentare ſolet. Idem de animi pathematibus, nimioque veneris exercitio valet; quæ perinde, ac potus ſpirituoſiores, nec non cibos fumo induratos, alioſque duriores, maxime marinos, omnino vitare expediet. Ceterum non

Q abs

abs re erit, cœlo exiſtente amico, mane in balnea ex aqua dulci, cum herbis nervinis, & ſale alcalino parata deſcendere, & ab his leniter ſudare.

CASUS CLXIV.

De affectu ſcorbutico ſpasmodico.

VIr triginta annorum, temperamentique ſanguineo-phlegmatici, alvi obſtructionibus obnoxius, per aliquot annos circa utriusque æquinoctii tempora, moleſta gravedine, capitisque ſæviſſimis doloribus agitatus; a multis medicorum, utut fruſtraneam quæſivit opem. Tandem ex medici cujusdam conſilio, ſal volatile cornu cervi naribus admovit, pulveremque ſternutatorium adhibuit, eo effectu, ut copioſiſſimus mucus, non modo e naribus ſtillaverit, verum e pulmonibus quoque tuſſi ejectus fuerit. Hinc, recto ſervato regimine, lene ſumſit laxans, & infuſum theiforme crebro potavit: unde quidem melius habere, ſimul autem vertigine cruciari cœpit. Quæ, a ſtagnatione pituitæ viſcidæ primum derivata, quum invalesceret, & præterea excretio per nares æque ac pectus ceſſaret; reus agebatur ventriculus, & ex hujus vitio, concurrente, qua olim æger laboraverat, paſſione hypochondriaca, per conſenſum naſci dicebatur. Quamobrem, præter Elixir aperitivum Clauderi, quod aliquoties movebat alvum, magneſia nitri,

tri, & aquæ Sedlicenſes, nec ſine effectu adhibebantur. At vertigines eadem permanſit vehementia per totam æſtatem; cui, tuſa circa autumnale æquinoctium, quæ antea in pede ſecabatur, ex præſcripto medici in brachio vena, protinus tenſivi ac tractorii nuchæ dolores, capitisque temulentia jungebantur. Dabat medicus pulveres præcipitantes; & fore ut mutato cœlo, quod tum temporis ventoſum erat, ac pluvioſum, remitteret malum, aſſerebat. Obtemperans æger, in patientia quærebat levamen; & facto quadraginta milliarium itinere, ob ſervatam ſub eo inordinatam vitam, priſtinis non modo incommodis, ſed adhæc præcordiorum anxietatibus, auriumque tinnitu preſſus, ad ſuum redux denuo confugiebat medicum. Hic exhibebat magneſiam nitri, pilulas balſamicas, & clyſteres iterato ano immitti jubebat; ſed ne alvi quidem ſolutio ſequebatur, tantum aberat, ut increſcerent & ejus obſtructiones & flatulentiæ. Et ingravescebant quoque reliqua ſymptomata, adeo, ut matutino præſertim tempore expergefactus æger, præter capitis temulentiam atque vertiginem, ſenſationem auræ ex nucha ad caput adſpirantis, inque tinnientem aurium moleſtiam deſinentis perciperet: unde medicus flatuum ad caput regurgitationem ſuſpicatus, eſſentiam corticum aurantiorum, ſpiritum de tribus, nitrique dulcem ordinabat, & venæſectionem in pede, ſed in caſſum adminiſtrandam curabat.

Viribus itaque, ſomno & adpetitu magis magisque defectus, & jam lecto affixus Vir ſpectatiſſimus, implorabat alterius medici opem, qui morbum eſſe hypochondriacum, ſpasmodicis

motibus, ad fluxum hæmorrhoidalem tendentibus, ſcorbutoque ſtipatum ratus, ordinabat pro infuſo theiformi herbam ſalviæ & millefolii, pro decocto ordinario, radicem ſarſaparillæ ſcorzoneræ &c. & pulverem, qui habebat oculos cancrorum, ſal Sedlicenſe, nitrum fixum, ſpecificum cephalicum, & extractum caſtorei: ſed ſpes non reſpondebat votis. Siquidem non modo priora ſymptomata, mox mitiora, mox graviora perſeverabant; ſed accedebant quoque artuum vagi dolores, & præſertim crurum inſignis torpor, atque tremor, quin etiam ſubſultus extremorum: cum plenaria ſomni abolitione.

Hinc tertius, isque exterus in conſilium vocabatur medicus: qui materiam mali hypochondriaci, uti ajebat, melancholicam, humorum dyscraſiam, generisque nervoſi debilitatem accuſabat; & præter ordinata ſal Anglicanum, pulveresque ac tincturas reſolventes, ad ſtomachum confortandum, curandi intentionem dirigebat. Horum uſum ſequebatur, copioſa muci lividi, tenaciſſimi, & fere vitrei per nares excretio, cum aliquali ſymptomatum remiſſione. Tandem & ego accitus, malum hoc inveteratum, a ſanguinis & humorum partim dyscraſia ſcorbutica, partim craſſitie, vaſa obſtruente, & æqualem circuitum præpediente, natales ſuos mutuari atque hinc ſudorem graveolentem, ipſumque pectoris catharrum, pendere autumavi. Medendi itaque ſcopos hos mihi præfixos habui, ut viscerum obſtructiones reſerarem, humores craſſos attenuarem, impurosque temperarem. His me ſatisfacturum putavi, ſi propinarem pulveres nervinos reſolventes, cremori

tar-

tartari nuptos; eſſentiam cordialem, cum ſpiritu ſalis ammoniaci, & eſſentia ſuccini maritatam, pulveres aperitivos, nec non ptarmicos ex herbis cephalicis; infuſa theiformia, ex ſemine fœniculi, & herba ſaniculæ; atque ordinarem pediluvia cum ſpeciebus reſolventibus, floribusque lavendulæ parata.

Quibus per aliquod tempus uſurpatis; accidebat primum tinnitus, ſuſurrusque aurium, & hunc excipiebat copioſa pituitæ tam per nares, quam per tuſſim e pulmonibus rejectio. Quo facto flatulentæ moleſtiæ, præcordiorum anxietatem inferentes, nec non vertiginoſa incommoda evaneſcebant, & æger alacrior, ſuisque muneribus obeundis idoneus reddebatur. Attamen remanebat capitis temulentia, dolores circa crurum juncturas inſiſtebant, & ipſe conquerebatur, quod corpus grave, pedes vero illi ferendo minus pares, ac debiliores eſſent. Interim circa noviſſimum, idque vernale æquinoctium venas in pedibus tundendas, atque cutim, quoniam puſtulis, & inſigni pruritu afficiebatur, ſcarificandam præbuit: ex quo, præter dictam largiorem muci per nares æque ac tuſſim excretionem, egregie habuit, ciborumque adpetentia cum ſomno integra gaviſus eſt. Neque igitur hoc tempore aliud quicquam, præter infuſum theiforme, ex raſura ligni ſasſafras, corticibus aurantiorum, citri, ſemine fœniculi, radice pareiræ bravæ, liquiritiæ, polypodio querno, ſummitatibus hyperici, herba fumariæ, ſaniculi, trifolii fibrini, hedera terreſtri, & prunella confectum adhibuit; unde & tormentorum quoddam levamen ſenſit; & ſudor criticus ſingulo mane erupit. Quum autem inte-

tegra valetudo nondum redierit: ad Te, Vir Illuſtris, confugimus, teque rogamus, velis nos docere, qua ratione mali reliquiæ penitus exſtirpari queant.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Graves, quibus æger adficitur, ægritudines, partim humorum, impuritatibus viſcidis, ſcorbuticisque imbutorum, partim primarum viarum, atque digeſtionis vitio deberi, extra dubium poſitum eſt. His enim labefactatis, & a tono roboreque naturali dejectis, uber eſt cruditatum acidarum, viſcidarum & bilioſarum proventus, generantur copioſi flatus, & ſpasmodicæ inteſtinorum torſiones inducuntur. Inde languet alvina excretio, & ſucci vitales acres ac impuri, vi ſpasmorum ac flatulentiarum majori cum impetu, ad ſuperiores partes, maximeque caput compelluntur. Ibidem ob accumulatam copiam, impeditius per vaſa ac membranas cerebri feruntur, inque glanduloſis ac vasculoſis partibus, a nimia mole relaxatis ſtagnant. Hinc dependent vertigo, temulentia capitis, auriumque tinnitus ac ſuſurrus: quæ ſymptomata, oborta muci per nares, ac pulmones excretione, omnino levari ſolent.

Neque igitur improbare auſim remediorum, eo usque a medicis præſcriptorum uſum, quippe quæ ad reſerandam alvi obſtructionem, discutiendos flatus, & incidendos reſolvendosque viſcidos, impuros, ac acidos humores fuerunt accommodata. Verum enimvero, quum in hoc malo firmius radicato, & humores corrupti, & nervoſæ maxime capitis partes debili-

bilitatæ ſint, & hinc digeſtionis, alvinæque excretionis negotium langueat: nulla pharmaca ſufficient, funditus exſtirpando malo; ſed unicum auxilium a recto aquarum mineralium potu expectare debere arbitror. Quamobrem meum eo collineat conſilium, ut æger inſtante vere, acidulis Egranis, cum tertia parte lactis caprini mixtis, per quinque ſeptimanas utatur, adeo, ut earum quatuor libras ſingulo mane ſorbeat. Neque enim in ſcorbuticis ſpasmodicisque affectibus, qualis noſter eſt, his aquis præſtantius deprehendi ſubſidium, cumprimis ſi lacti fuerint nuptæ. Namque juxta vulgarem medicorum opinionem, minime acidum, quod cum lacte coagulum ſubiret, principium; ſed potius alcalinum, cum acidis efferveſcens, lactisque coagulationem præpediens fovent elementum.

Hæc autem curatio, ut recte inſtituatur; purgandæ prius ſunt primæ regiones. Quo ſcopo prima die, potiunculam mannatam, & blande & ſufficienter laxandi munere functuram, mane capiendam ſuadeo, hauſtis deſuper juſculi avenacei, vel infuſi calidioris Theé vel Coffée aliquot vasculis. Altera die circa ſomni tempus capiantur quindecim pilularum; & tertia inchoëtur potus acidularum, adeo, ut primum tres duntaxat earum libræ, poſt quatuor hauriantur. Huic potationi, quovis ſeptimo die interponatur dictus pilularum uſus; eademque per quinque hebdomades protracta, ſumto infuſo mannato finiatur. Ad hanc autem ſecundandam, operæ erit pretium, omnem cereviſiæ uſum vitare, nec niſi vino veteri Rhenano parce ſub epulis uti, reliquo vero tempore

 hoc

hoc decoctum pro potu ordinario adhibere: Recipe radicis ſcorzoneræ, ſarſaparillæ ana uncias quatuor, cichorei unciam unam, aniſi ſtellati, ſeminis fœniculi ana drachmas duas. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ, ex tribus aquæ menſuris per horæ dimidium coquantur. Ex eodem quoque decocto, inter epulas quinquaginta guttas Elixirii ſtomachici adſumere expediet, quod ſic paratur: Recipe eſſentiæ corticum aurantiorum recentium, gentianæ rubræ, tincturæ tartari ana unciam unam, olei de cedro Italici guttas viginti. M. D. Veſperi in pediluvia, ex aqua puviatili & furfuribus triticeis parata, eaque tepida, pedes paullo profundius immittere juvabit; & ad roborandum caput, mixturam ſpirituoſam quæ ex aquæ reginæ Hungariæ unciis duabus, balſami Peruviani, oleique lavendulæ ana drachma una confieri poteſt, naribus crebro admovere conveniet. Nec abs re erit, ad demulcendam humorum acrimoniam, & ebullitionem, pulverem nitroſum ac præcipitantem ex laudato decocto interdum propinare. Cumprimis vero diætæ habenda ratio, in qua animi vehementiores affectus, mœrores, inquietudines, labores cum meditatione junctos, potus ſpirituoſiores, refrigerationes corporis, cibos coctu difficiliores, cane pejus & angue vitare; cœna parciori uti; & crebris, tamen moderatis corporis exercitationibus ſtudere oportebit. Neque ullus dubito, quin his rite uſurpatis ac obſervatis, deſiderata valetudo ſit inſequutura: quam eo certius ſperare licebit, ſi vel fluxus hæmorrhoidalis, vel podagra, vel effloreſcentia acceſſerit.

CASUS CLXV.

De affectu ſcorbutico, rheumaticis & arthriticis ſymptomatibus ſtipato.

GEneroſiſſimus Liber Baro de L. Vir triginta octo annorum, cholerico-ſanguinei temperamenti, parte arthriticis ac calculoſis affectibus divexato natus, alvique obſtructioni, velut hæreditariæ obnoxius, juvenis ob fortiores corporis commotiones, copioſum ſanguinem e naribus crebro reddidit, & poſt hæc febribus intermittentibus ſæpenumero laboravit. Novemdecim annos natus, venereas pudendorum affectiones incidit; quibus ope pilularum, ex mercurio dulci, jalappaque confectarum, maximam partem profligatis, retinuit tumorem teſticuli ſcirrhoſum, ante octo demum annos, per ſalivationem mercurialem ſublatum. Superato venereo morbo, nomen dedit militiæ; atque multis corporis defatigationibus, ſtudioſe tamen a nimio Bacchi, veneriſque exercitio ſibi cavendo, obnoxius fuit. Nec obſtante ab erroribus diætæ temperantia, anno ætatis, vigeſimo ſeptimo, de vitiata digeſtione conqueri cœpit; & abhinc mox alvi profluvia, mox febres intermittentes, pati debuit, quin ſequentibus annis, maxime circa æquinoctiorum tempora, dolores in oſſe ſacro, magis magiſque invaleſcentes, atque cum inſigni lumborum atque crurum gravitate ſtipa-

tos perſenſit. Interdum quoque ſanguis, cum gravi tenesmo, ſtercoribus intermixtus adparuit, ſed pauciſſimus: neque vero hæmorrhoides, de quibus ſuspicio erat, unquam legitime fluxerunt.

Triginta emenſus annos, in rus ſe contulit; ibidemque inter crebras venationes, frequentes corporis refrigerationes, multumque ciborum ſalitorum, ac fumo induratorum uſum, pinguescere videbatur: ſed ante biennium febre tertiana corripiebatur. Hac, ope ſalium digeſtivorum, alcalinorum, & aliorum antifebrilium remediorum, non omiſſis blandis laxantibus, brevi tempore profligata; & ciborum rediit adpetentia, & eorum robuſtior digeſtio; ut ſe optime valere putaret. Sequenti anno præter opinionem ſtranguria, cum imminuta mictione prehendebatur; ſed ab hac quoque moleſtia, ſumtis nitroſis pulveribus, paullo poſt convalescebat. Tum in itinere, quod juſſu principis ipſi ſuscipiendum erat, ex improviſo gravis pruritus dorſum, & ſiniſtrum brachium, in quo ante aliquot annos tuſa fuerat vena, obſidebat; cum capitis doloribus, præcordiorum anxietatibus, æſtu volatico, & imi ventris flatulentiis conjunctus. Data vomendi ſcopo radix Ipecacuanhæ, nullam ferebat opem; ſed venæſectio circa autumnale æquinoctium in pede inſtituta, ſolamini erat.

Currentis anni menſe Januario, longo rurſus itinere fungi jubebatur; & in illo tam vinoſis nimium indulſit potibus, quam corpus intenſiori expoſuit frigori. Hinc primum adpetitu deſtitui cœpit, corpus contabuit, viresque

reſque perierunt: & quum venæſectione ſibi conſulturus, octo cruoris uncias ex pede detrahendas curaret, magis magisque vacillavit valetudo. Conſulti medici, ad unum omnes paſſionem hypochondriacam accuſantes, ordinabant pilulas ex gummi ammoniaco, ſale polychreſto, & rhabarbaro paratas, aliudque laxans ex manna, rhabarbaroque confectum; illæ bis, hoc decies alvum movebant. Præſcribebant quoque infuſum theiforme ex ſalvia, meliſſa, ac veronica concinnatum; & apparentibus in ano tumoribus, admoveri jubebant hirudines: ſed tantum aberat, ut inde ſolamen perciperet, ut potius alvi pertinax obſtructio, flatulentiæ, ac vertiginoſæ accederent moleſtiæ. Commendata martialia, verens ne noxam inducerent, tribus duntaxat capiebat vicibus, eo affectu, ut excrementa cruore tincta adparerent, & adpetitus paullisper rediret. Somnus autem parcior erat, & ſi forſan evigilaret, acutiſſimum dolorem, a nucha ad frontem excurrentem perſentiſcebat, qui cum redeunte ſomno ſopiebatur: at interdiu hemicranici dextri capitis dolores atrociter urgebant.

His ſenſim plura jungebantur ſymptomata; quorum jamjam adfligentium hæc eſt idea: Sumtis epulis cutis vehementi ardore prurit, maxime, quæ brachia, juncturasque digitorum inveſtit; tum peculiaris dolor in certum duntaxat humeri ſiniſtri ſpatium irruit; ſpasmodici & tractorii cruciatus ſcapulas, cervicem, totamque dorſi ſpinam discruciant, adeo, ut ſi vel leviter loco moveatur, ſtrepitus quidam in dictis partibus audiatur. Cumprimis volas manuum moleſtus ardor vexat; qui, erum-

erumpente in iis udore, evanescit. Interdum intercoſtales musculi vagis torquentur doloribus. Alvus non reſpondet, niſi vel pilulis balſamicis Hoffmanni, vel clyſteribus ſollicitetur; flatus multam crucem, præſertim noctu figunt; & circa utraque hypochondria ſub ſpuriis coſtis tenſio quædam, licet jam mitior, ac antea, inhæret. Saliva acidulum ſaporem ori ſemper exhibet; qui num a fumo herbæ Nicotianæ, quem juſto copioſius, cum multa ſputatione ſugit, anne potius a prava digeſtione, & hinc pendente nimia ſucci pancreatici aciditate dependeat, in medio relinquitur. Interim integro frui incipit adpetitu; nec viribus adeo defectus jam eſt, quin equitando, & ambulando diutius, absque laſſitudine, corpus movere poſſit; nec ſudores nocturni amplius vexant; nec ſomnus, nec pulſus arteriarum a ſtatu naturali recedunt; & nihilo ſecius corpus haud proficit. Urina, quam mane mingit, copioſa, & ex albo citrina eſt; ſed quæ decima circiter matutina hora fertur, parcior adparet & rubicundior; atque poſt duarum horarum quietem, largum deponit ſedimentum, inſtar rubicundi ſabuli, firmius vitri lateribus adhærens.

Noviſſime præter ardorem brachiorum, atque manuum, rubor quidam, lancinansque dolor articulos occupat, ad ipſa femora extenditur; & nonnunquam ex improviſo, inſignis rigiditas collum obſidet, nocturno præſertim tempore, quæ ſuborto ſudore exſpirat. Non raro tenſivus dolor ad genam dextram, ipſumque oculum cum rubore protenditur. Omnis abeſt ſitis, nec tuſſis moleſta eſt, niſi quod per illam

illam interdum ſalſa exſcreetur pituita: excrementa quandoque alba redduntur; & ad ſudorem magna eſt proclivitas. Inter eundum, ſpiratio ſæpe fit difficilior; at, exploſis ructibus levatur: nec non coagula muci tenacis ex pectore nonnunquam excernuntur.

CONSULTATIO.

QUæ hactenus Virum generoſiſſimum male habuerunt affectiones, ita ſunt comparatæ, ut ſi eas ab humorum acrimonia ſcorbutica, ad membranoſas nerveasque partes decumbente derivarem, me a vero haud aberraſſe exiſtimem. Quando enim ſubtilis & acris ejusmodi humor, membranis muſculorum, & ligamentis articulorum inſinuatur; vellicat has partes, easque ad ſpasmodicas conſtrictiones proritando, ardorem gravemque dolorem infert. Et prout variant partes, quibus incumbit hoc acre ſerum; ita moleſtiæ dictæ mox brachia & ſcapulas, mox digitos & manus, mox dorſum, mox intercoſtales muſculos, mox etiam caput occupant, & vehementer diſcruciant. Quoniam vero ventriculus & inteſtina, ex membranis valde nerveis ac ſenſibilibus conſtruuntur: a decubitu ſeri acrioris ad illa, graviores eorundem ſtricturæ propullulant. Unde imi ventris ſpasmodica ac flatulenta pathemata, & ſtomachi graves diſtenſiones, præcordiorum anxietatem inferentes, ſolutisque ructibus allevatæ ſuam trahunt originem. Et ſi verum fatear, totum nervoſarum partium ſyſtema ſub ejusmodi caſibus præter naturam afficitur: ſiquidem illæ regiones, quibus non actu inhæret

ret inimica materia, per conſenſum in motuum irregularium ſocietatem rapiuntur; atque hinc omnes ſecretiones pariter ac excretiones, ad ſanitatem conſervandam perquam neceſſariæ pervertuntur. Sic mox cutis, perſpirationis organon, ſpasmo vehementius conſtringitur, nullumque ſudorem transmittit; mox nimium relaxatur, & copioſum, magisque delaſſantem effundit ſudorem. Pari ratione urinoſi ductus, ſi contrahuntur; urina mingitur pallidior: quæ, remittente ſtrictura, rubicunda, craſſa, multoque ſedimento tartareo referta excernitur. Idem fit cum ductibus in hepate biliferis, qui ſpasmo coarctati, bilis in inteſtinum duodenum remorantur aditum; unde ſtercorum albedo dependet; ſi autem, ſequuta eorundem relaxatione, bilis copioſior in primas regiones irruit; vomitus, alvi profluvia, & inteſtinorum tormina ſuboriuntur.

Non vero ſolum ſpasmodicorum motuum genetrix eſt ea, quam dixi, ſeri atque lymphæ acrimonia; verum reliqua etiam, quibus æger premitur ſymptomata, exinde ſuos mutuantur natales. Primum enim ipſi debetur corporis contabescentia; ſiquidem ejus incrementum ac nutritio ſuccum lymphaticum dulcem, roſcidum, atque temperatum requirit. Et quum ſucci illi lymphatici ac ſalivales, qui ex glandulis œſophagi, ventriculi, & inteſtinorum, maxime duodeni ſecernuntur, & ad intimiorem alimentorum diſſolutionem multum contribuunt, vitiati ſunt; non mirum eſt, ciborum digeſtionem languere, chylum generari minus laudabilem, & ideo humorum impuritatem ſenſim accreſcere. Hinc porro ratio ſali-

væ

væ ſalſæ ac acidæ, quæ in ſtatu naturali inſipida eſt, nec non ſalium ſcorbuticorum, ac tartareorum, quæ cum urina redduntur, erit derivanda.

Quæ cum ita ſint, inquirendæ jam veniunt remotiores illæ, quæ ad dictam impuritatem contribuerunt, cauſſæ. Hæ generatim conſideratæ, in glandularum atque tubulorum organa colatoria conſtituentium, conſtrictione & obſtructione, & hinc perturbato ſecretionum & excretionum negotio quærendæ ſunt. Cumprimis accuſari meretur & cohibita tranſpiratio, & impedita ſucci bilioſi in hepate ſecretio: hæc vero primam plerumque originem, a difficiliori ſanguinis per hepar circuitu, tanquam fœcunda ſcorbuti matre, trahit. Quando enimcunque cruor vitalis per ramulos venæ portæ ac cavæ, per hepatis ſubſtantiam diſſeminatos, impeditius progreditur, & in iis ſtagnat: non ſatis a particulis ſulphureis, ſalinis ac excrementitiis, quæ bilem conſtituunt, depuratur: ſed illas ſecum revehit, & cum tota humorum maſſa communicat. Deinceps idem ſanguis, in ſuo per hepar itinere retardatus, majori ad lienem ruit impetu: unde infarctus & aggravatus lien munere ſuo, quod in attenuando ſanguine conſiſtit, fungi prohibetur, & hinc increſcit humorum impuritas. Non minus ſtagnans in venis portæ ac meſaraicis cruor, copioſius ad inteſtina fertur; inque iis ſtagnando, mora temporis craſſior ac impurior redditur: unde porro vaſa hæmorrhoidalia, circa inteſtini recti finem valde infarciuntur, diſtenduntur, & vel tumores in ano dolentes, doloremque in lumbis & oſſe ſacro gravativum exhi-

exhibent, vel rupta ſanguinem plorant. Hæc ita in generoſo ægrotante contigiſſe, conatus, quos diu ad fluxum hæmorrhoidalem ſenſit, luculenter atteſtantur: quippe qui ſemper impeditiorem ſanguinis per viscera imi ventris, maximeque hepar circuitum, impuritatum ſcorbuticarum cauſſam certiſſime indicant. Concurrunt inſuper plura momenta, quæ ad id vitii genus inducendum ſuam contulerunt ſymbolam; ex quibus primum eſt temperamentum, quo Vir generoſus pollet, ſanguineum: quippe quod generandæ ſanguinis nimiæ moli inſigniter favet, eaque ipſa viam ſternit ad difficiliorem circuitum. Accedunt aëris, in quo vivit noſter ægrotus, frigidior, minusque ſalubris conſtitutio, ciborum fumo induratorum & coctu difficiliorum uſus, potus calidiores, animi pathemata, crebræ refrigerationes, crapulæ vinoſæ, & mox vehementiores corporis defatigationes, mox vita ſedentaria: quæ cauſſæ occaſionales ſatis magnam vim poſſident, impuram humorum diatheſin & generandi & adaugendi.

Hinc igitur non ſolum indoles mali rheumatico-ſcorbutici adparebit; verum clariſſime etiam perſpici poterit, quam ardua, tantorum vitiorum, ſolidas æque ac fluidas partes corrumpentium cohortem debellaturo, impoſita ſit provincia. Plures enim ſcopi ipſi præfixi ſunt, quas aſſequi difficillimum erit: Namque primum vias atque glandulas, quæ in organis ac visceribus colatoriis obſtructæ ſunt, reſerare; dein ſalia impura ac ſcorbutica, ex humoribus, quibus intime permixta ſunt, ſeparare; tumque impuritatum colluviem, quæ ſolidas atque nervoſas

voſas partes jam penetraſſe videntur, rite eliminare oportebit. Nihilo tamen minus omni nondum dejectus ſum ſpe; ſed multa experientia confirmatus non dubito, quin, accedente præſertim vegetiori ætate, & ægrotantis perſeverantia, temporis diuturnitate, & accommodatorum præſidiorum uſu, votorum futuri ſimus compotes.

Curationem vero, quam ad exſtirpanda ejusmodi mala convenientiſſimam arbitror, a recto aquarum mineralium uſu inchoare ſoleo; atque hoc fine vel thermas Carolinas, conjunctis extrinſecus balneis, ex aqua dulci paratis; vel aquas Egranas, aut nonnunquam Sedlicenſes, cum externo balneorum Tœplicenſium uſu, ſæpius feliciſſimo cum ſucceſſu commendavi. Hæc generoſa præſidia, quæ verno adhibere decet tempore, licet neutiquam omnem curandi paginam abſolvant; attamen, cum primas vias non minus, ac totam humorum maſſam egregie liberent à cunctis ſordibus, ſanguinemque reddant fluxiliorem; viam medenti ſternunt, qua ad obtinendum prorſus finem, certius incedere poteſt. Tum enim ex uſu mihi eſt lac aſininum, vel ſolum, vel cum aquis Sedlicenſibus æquali pondere mixtum, quod per quatuor vel quinque ſeptimanas, conjunctis laxantibus, ac recta vivendi ratione, potari jubeo. Et denique venæſectiones, circa ſingula æquinoctia iterandas, blanda laxantia, fixiora diaphoretica, ſtomachica, diluentia, ſanguinem depurantia, & accuratum in rebus non naturalibus regimen ordinare ſolitus; atque horum ope, Deo ſint grates, votis meis ſemper potitus ſum.

Verum enimvero ſi propoſitum ſpecialius conſideravero caſum; eo reſpiciendum erit, ut quoniam præſens autumnale tempus potationi aquarum mineralium minus eſt opportunum, aliis ſubſidiis cauſſæ morbi, quantum poſſibile eſt, detrahamus, atque corpus ita præparemus, ut futuro thermarum potui magis aptum evadat. Quo nomine rectum vivendi ordinem eo curatius obſervare conveniet, quo minus absque illius ope boni quicquam obtinere licebit. Cumprimis itaque animi tranquillitati ſtudere, omnesque illius commotiones ſedulo vitare decet; quum exinde, præſertim mœroribus ac ſolicitudinibus, irreparabile damnum in morbos ejusmodi diuturnos redundat. Deinceps aër ita moderandus eſt, ut corpus in æquali ac temperato calore conſervetur: nihil enim eſt, quod ad generandum æque ac fovendum ſcorbutum efficacius contribuat, quam ſubitanea aëris frigidi in calidum, & calidi in frigidum mutatio; quæ cum in locis ſeptemtrionalibus familiaris ſit, cauſſam quærentibus offert, cur ejusmodi in regionibus ſcorbuticæ affectiones & frequentiores, & pertinaciores obſerventur. Ex cibis fugiendi ſunt, qui craſſum chylum pariunt, ac ſaburram viſcidam in primis relinquunt officinis: contra vero ad temperandos ſuccos crebro veſcendum juſculis, parum ſalitis, quæ ex carnibus mollioribus vitulinis, vel gallinarum, additis radice ſcorzoneræ, cichorei, petroſelini, fœniculi, asparagi, & ſucco citri vel aurantiorum coquuntur; & reliquis cibis immiſcendum ſæpius naſturtium.

Potui ordinario plane non quadrat cereviſia, ſed potius decoctum quoddam conveniet, hac ratio-

ratione conficiendum: Recipe radicis ſcorzoneræ, chinæ ana uncias duas, raſuræ ligni ſaſſafras uncias quatuor, radicis pimpinellæ albæ unciam unam, liquiritiæ, aniſi ſtellati ana unciam ſemis. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ cum quatuor aquæ menſuris, in vaſe clauſo per horam dimidiam, addita ſub finem ſalis aperitivi drachma dimidia, decoquantur. Neque vero improbaverim, ſi præter hoc decoctum, inter epulas, ad roborandam vim digeſtivam, vinum vetus Rhenanum, vel Gallicum hauriatur. Et denique inſigniſſimam opem ſpondet corporis exercitatio, quæ vel matutino tempore, vel tribus ab epulis horis, aut equitando, aut ambulando poterit inſtitui.

Pharmacorum autem uſum ſic adornandum hortor: ſumat primum Vir generoſiſſimus laxans, quod inteſtinorum canalem ab inhærente ipſi amurca expurget; & ſic paretur: Recipe mannæ electæ uncias duas cum dimidia, cremoris tartari, rhabarbari ana drachmam unam. Coque & ſolve leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque; colaturæ adde olei de Cedro Italici guttas tres. M. F. potio, quæ pro una doſi, ſucceſſivis hauſtibus, interpoſita jusculi avenacei ſorbitione, adhibeatur. Poſtridie capiat cum aqua ſambuci mixturam, ex liquoris anodyni guttis viginti, ſpiritus cornu cervi ſuccinati guttis ſex, & tincturæ antimonii acris guttis decem paratam; tum ſorbeat ſex infuſi theiformis vaſcula; abhinc ad lenem ſe componat ſudorem, & hoc finito, corpus blande moveat. Sub prandio quadraginta guttas tincturæ corticum aurantiorum; veſperi ve-

ro duos ſcrupulos pulveris bezoardici, cum caſtorei, atque nitri ana granis quinque maritati capiat; & ſingula hebdomade, circa lunæ mutationem, ejusdem pulveris bezoardici quindecim grana, cum totidem pulveris lumbricorum terreſtrium, mane aſſumat.

His per octo dies continuatis, interponatur uſus potationis mannatæ, ſupra deſcriptæ; tum repetatur reliqua medicatio; & eadem, ſumto tertium laxante, ſi opus fuerit, tertia vice iteretur. Tandem, hac abſoluta, etiam atque etiam hortor, ut ſingulo mane Elixirii mei visceralis polychreſti octoginta guttæ, cum aqua frigida fontana hauriantur, & deinde infuſum herbæ Theebois ſuperbibatur: quæ remediorum genera, hora quoque quarta pomeridiana uſurpari poſſunt, quoniam in confortandis ventriculo ac visceribus, & promovendo hæmorrhoidum fluore, egregiam præſtabunt opem. Hujus enim ſanguineæ excretionis legitimus ſucceſſus quocunque modo ſecundari debet: quo fine vapor lactis cum floribus chamomillæ decocti, per ſellam perforatam ano admittere; aut hæmorrhoidibus, ſi cœcæ intumescant, hirudines admovere juvabit. Non minus circa æquinoctia ac ſolſtitia venam in pede tundere, & octo circiter cruoris uncias detrahere, ſimul autem illo tempore ſedulo ab aëre frigido, ac largioribus epulis cavere expediet. Omnis pilularum uſus ſtudioſe vitandus eſt, quoniam ſuccos vitales nimium exagitant: quod ſi vero alvus obſtructa fuerit, illam vel ope clyſterum, ex decocto avenæ, oleo chamomillæ, amygdalarum, & ſale communi confectorum, vel ſalis Epſomenſis uncia dimidia ex hauſtu aquæ fon-

fontanæ ſumta reſerare præſtabit. Et certam utique foveo ſpem, fore, ut ex recto commendatorum ſubſidiorum uſu, quamplurimum emolumenti ſit percepturus vir generoſiſſimus.

CASUS CLXVI.

De malo ſcorbutico pathematibus hypochondriaco-ſpasmodicis ſtipato.

GEneroſus vir, trium & quadraginta annorum, temperamenti ſanguineo-cholerici, corporis robuſti, ſanguineque pleni, & ad iracundiam facillimus, juventutem ſuam, quam diu caſtra ſequeretur, multis licet percuſſus vulneribus, ab omni morbo ſartam tectamque transegit. Quum vero ante octodecim annos, militiæ valedicens, privatam magis ac ſedentariam eligeret vitam; accidit ex improviſo, ut peculiari corriperetur affectu, quo vehementes dolores, ad utrumque lumborum, maximeque juncturas femorum, genuumque irruebant, cum contractura pedum ſtipati. Excitato in ſuris fonticulo, remittebant hæc incommoda; & licet octo poſt annis redierint, hauſta tamen aqua frigida, iterum acquiescebant; niſi quod muſſitantes in dorſo dolores, hyemali potiſſimum tempore per intervalla adfligerent. Ab his liberari geſtiens, varios conſuluit medicos, multaque uſurpavit remedia; quæ inter hæ fuerunt pilulæ: Recipe gummi ammoniaci puri ana drachmas duas, millepedum præparatorum

 drach-

drachmas tres, ſalis abſynthii, cardui benedicti, ammoniaci puri, myrrhæ rubræ ana drachmas duas, aloes lucidæ drachmam unam & ſemis, olei deſtillati caryophyllorum, cumini ana guttas ſex. M. F. cum ſpiritu trifolii aquatici pilulæ. Quotannis etiam acidulas Pyrmontanas, quanquam ſine convenienti ordine ac regimine potavit; & ex his, dictisque pilulis aliquale dolorum quidem levamen ſenſit, nec non cruorem per venas hæmorrhoidales ſemel profudit; at perfecta eorum vacuitate potiri nequivit. Ante tres demum annos tormenta hæc dorſi præter opinionem ſponte levabantur; at in horum locum flatulentæ imi ventris moleſtiæ, mox flexuras coli occupantes, mox ventriculum diſtendentes, atque præcordiorum anxietates, ardentemque ſtomachi dolorem inferentes ſuccedebant, quas vomendi conatus, quin ipſæ vomitiones, atque crebriores alvi dejectiones plerumque cum levamine excipiebant.

Neque vero paucas contra hæc mala uſurpavit medicinas, a quibus non niſi breviores ſymptomatum inducias interdum ſenſit. Hinc ad me quoque confugit, & cum deprehenderem, ægrum nimia pharmacorum cupiditate ſimul laborare, interdixi eorundem, maxime calidiorum & carminativorum, copioſiorem uſum, nec niſi nitroſis & abſorbentibus pugnavi. Ipſum vero malum ſic habebat: Noctu ſæpius præcordiorum anxietates, cum ſomno interrupto patiebatur; per diem mens dejecta, ideisque turbulentis imbuta erat; facies pallida, torva, pulſus tardus & debilis; mox hic citatior ferebatur, illa rubebat, & oculi venæ tu-

tumebant. Superius ventriculi orificium acuto quandoque torquebatur dolore; quem ſedaturus, citra verum adpetitum, ciborum quidpiam capiebat, & inde mox melius habebat, mox vero majori vexabatur angore. Nonnunquam cum levi ani teneſmo, deſinendi crebro conatu, & moleſta ſtranguria paroxysmus incipiebat, tumque exoneraturus alvum emiſſo flatu ſolamen percipiebat, & modo copioſa, modo pauca, modo nulla reddebat ſtercora.

Per paroxysmos redeunt hæc ſymptomata; a quibus nulla dies vacua eſt. Si jucundis amicorum intereſt conſortiis; ſano videtur ſimillimus, neque habet, de quo conqueratur, niſi quod pedum perpetuum frigus vexet, & interdum ſubitus dolor, pollicem pedis prehendat, brevi rurſus evaneſcens tempore. Octodecim effluxerunt hebdomades; cum per totam diem rectiſſime valens, ſumta poſt cœnam eſſentiæ carminativa, immani circa ſiniſtram coli flexuram dolore, cum inquietudine, alvo obſtructa, atque vomitionibus ſtipato, repente corriperetur. Fruſtra datis interne carminativis & antiſpasmodicis, externe vero unguentis diſcutientibus in caſſum adplicatis, pilulæ Stahlianæ, conjuncto enematum emollientium uſu, propinabantur, eo effectu, ut alvus cum euphoria liquaretur: qua inſignis muci quantitas repetitis dejectionibus excernebatur, & inde cuncta ſilebant ſymptomata. Sed brevi poſt priſtina ludi cœpit, ut adhuc luditur tragœdia.

Ceterum diætæ regulas, præſertim paroxysmorum tempore, contumaciter ſervat: mane quatuor infuſi theiformis vaſcula ſorbet, panemque bis coctum adſumit; prandio pariter ac

cœna, vitatis, quæ flatus gignunt, eduliis, ſatis liberaliter utitur, & ſub iis, præter cereviſiam bonæ notæ, vinum rubrum potare ſolet. Interdum in cereviſiæ locum ex meo conſilio, aquam puram haurit; ſed ex ejus potu diutius protracto, vertiginem patitur. Motui corporis, muneris ratione interdictus, haud ſufficienter ſtudet; meditationibus vero ac lucubrationibus juſto magis indulget. Alvus, ſi paroxysmos exceperis, plerumque reſpondet, redditis, quæ naturalis ſunt conſiſtentiæ, excrementis. Urina ordinario ſanorum meitur ſimilis; ſed non raro rubrum ſedimentum, & mucoſam deponit materiem. Somno fruitur inconſtanti, mox placido, mox vero, præſertim verſus diluculum turbulento; nec ſine fructu illum capit meridianum.

Haud ita pridem ex largiori vini Campanienſis potu, ardor circa ani ſphincterem ſequebatur, tumque hæmorrhoides intumescebant, ſed illico rurſus diſparebant, relicto circa os coccygis moleſtiſſimo pruritu. Paullo poſt a ſomno meridiano ſtimulum ad matulam forſan ſentiebat; quem ex improviſo tantus corporis languor comitabatur, ut & gelidus ſudor cuncta membra perfunderet. Refocillatus per inſequutam noctem ingentem in pedibus dolorem, cum ardore ſtipatum, ſponteque ſolutum percipiebat. Binis abhinc diebus gravativo ventriculi ſenſu, & tanta afficiebatur nauſea, ut vomendo ſibimet conſulturus, digitum intruderet faucibus, & inde pituitam tenaciſſimam, quæ ſpirabat odorem acidiſſimum, vomitu eructaret. Tam vagis variisque modis malum ſuam hactenus tyrannidem exercuit.

Col-

Collatis igitur omnibus morbi momentis, generoſum ægrum ex mutato mobiliori in ſedentarium vitæ genere, nimiam contraxiſſe ſanguinis molem; ejusque nervoſum ſyſtema ob crebram iracundiam, errores diæteticos, & immodicum fortaſſe veneris exercitium valde debilitatum eſſe judicavi. Hinc vero factum eſſe putavi, ut humores circa imi ventris viscera, maxime quæ a vena portæ ſua vaſa accipiunt, ſtagnaverint, & inde ſpasmodici in inteſtino colo, vicinisque partibus ſequuti fuerint motus, quibus conſultura natura, hæmorrhoidalem fluxum intendit. Cui promovendo ego etiam ſtudens, venam in pede ſecandam curavi, nitroſa: maximeque pulverem antiſpasmodicum Stahlii ordinavi, & pilulas ex galbano, caſtoreo, aſa fœtida, & ſale volatili ſuccini confectas, ad roborandum inteſtinorum tonum præſcripſi. Sed his ob vanum adſtrictionis metum uti recuſavit. Idcirco, cum aliquando colici dolores, cum multa muci excretione accederent, ſuaſi, ut ſingulo menſe per aliquot dies pilulis Stahlianis uteretur. Præterea non neglexi abſorbentium, ſuccino nuptorum uſum; atque præter ſtatas venæſectiones, pediluvia, & motus corporis, valde commendavi.

RESPONSUM MEDICUM.

MOrbum, quo Virum generoſum diu vexatum fuiſſe percepi, non niſi pro ſcorbutico, cum hypochondriaco-ſpasmodica paſſione complicato habendum eſſe reor; quo ſicuti totum nervorum genus, ita ſpeciatim ventriculus cum primis regionibus adeo debilitata viden-

dentur, ut iis vehementiori ſpasmo agitatis, liber ſanguinis circuitus per totum corpus valde ſit perturbatus. Hanc enim ſubeſſe cauſſam, clariſſime teſtantur conjuncta morbo ſymptomata; veluti ſunt ingens dorſi dolor, flatulentæ hypochondriorum & ventriculi diſtenſiones, anxietas, ardensque & preſſoria circa præcordia ſenſatio, nauſea, vomitiones, ſomnus turbulentus, animus dejectus, pulſus mox tardus & debilis, mox fortis & celer, urina mox tenuis, mox craſſa cum ſedimento, vultus mox pallidus, mox rubicundus color, teneſmus ani, deſidendi, mingendique crebra cupiditas, tumor ardens venarum ſedalium, pedum refrigeratio, ſudor gelidus &c. quæ omnia malum hypochondriaco-ſpasmodicum nunquam non comitantur. Ipſum vero, quo æger pollet, cholericum temperamentum, nimia ad iram propenſio, & forſan juſto crebrior vinorum calidiorum uſus, non modo impedimento fuerunt, quo minus a ſuis incommodis liberari potuerit, verum etiam iisdem augendis & exacerbandis inſigniter faverunt. Præterea tota humorum maſſa, impuritatibus ſalinis ſcorbuticisque ſcatere videtur, unde dolores circa juncturas femorum & genuum moleſti, pedumque fere contracturam inducentes, repetunt originem. Neque enim dubito, quin quædam in noſtro ægrotante ad podagram præſto ſit diſpoſitio; quæ ſi ad actum deveniret, permultum totius mali levamen pollicetur.

Quanquam igitur, more hypochondriacis, præſertim ſi activioris animi fuerint, communi, multis æger & Medicis & medicaminibus uſus ſit: attamen, cum pauci eorum veram mali hypochondriaci indolem perſpectam habeant, idque

idque potius, purgantium, ſtomachicorum, & carminativorum remediorum ope debellari poſſe credant; non mirum eſt, quod inde loco ſperati ſolaminis, majus redundaverit damnum. Profecto non præſtantius hisce ſubjectis conſilium ſuppeditari poteſt, quam ut & medicos, & medicamenta fugiant; eoque potius reſpiciant, ut recto vivendi genere, vitando ſcilicet nimium frigus, animi vehementiores affectus, potus ſpirituoſiores, & corporis commotionem, ſuæ conſulant ſaluti. Atque hæc etiam ſunt, quæ in præſenti caſu ante omnia commendo. Ad hæc vero ſuadeo, ut æger aquis Spadanis utatur, ita quidem, ut primo menſe eas ſolas, altero cum dimidia lactis aſinini parte maritatas, pondere unius cum dimidia menſura ſingulo mane hauriat.

Ante harum uſum vena in pede ſecanda; atque ſumto laxante, corpus ab omni ſaburra repurgandum eſt; quod hoc fine ipſi potationi bis vel ter interponere, & ſub ejus finem iterare decet. Ex laxantibus vero ſequens inſigni cum fructu ſemper adhibere ſolui: Recipe mannæ electæ uncias duas, cremoris tartari drachmam, aquæ florum acaciæ uncias quinque, ſolve leni calore, colaturæ adde olei de cedro guttas tres M. F. potio, quæ pro una doſi ſucceſſivis hauſtibus, interpoſita infuſi theiformis ſorbitione, aſſumatur. Præſtantiſſimæ hoc laxans eſt utilitatis, dum absque ulla moleſtia alvum ducit, ſaburram acrem, acidamque primarum viarum demulcet, & inteſtinorum membranas, ſpasmo conſtrictas, egregie relaxat: quæ virtutes, ab aliis purgantibus neutiquam expectari poſſunt, tantum abeſt, ut hu-

humores magis exagitent; quemadmodum de ipſis Stahlii pilulis, quas tamen aliis in caſibus maximeque mulierum morbis proficuas deprehendi, prædicare auſim.

Præterea potus ordinarii rectam habere convenit rationem; cui accommodatiſſimæ erunt acidulæ vel Selteranæ, vel Tœnſtadienſes, vel Spadanæ, cum quarta parte vini Moſellani permixtæ: vina enim rubra, ob vim adſtrictivam, nociva ſunt. Non minus cum inſigni fructu potari poſſunt infuſa theiformia ex ſummitatibus millefolii, floribus ſambuci, & chamomillæ confecta: interdum pulverem abſorbentem nitroſum adhibere, & ſub epulis ex ultimo hauſtu eſſentiam corticum aurantiorum, cum æquali pondere ſpiritus nitri dulcis, tincturæque tartari maritatam capere expediet. Et hæc ſunt, quibus ſaluti Viri generoſi conſulendum eſſe duxi.

CASUS CLXVII.

De Catharris in veram podagram terminatis.

GEneroſiſſimus quidam Vir, natione Gallus, tres ultra ſexaginta annos emenſus, ſanguineo-cholerici temperamenti, opiparo victui adſuetus, variisque itineribus, ſub inimiciſſimo ſæpius cœlo, perfunctus, multis ſemper rheumaticis ac catharralibus patuit defluxionibus. Præſertim adhuc juvenis dolores vagos, preſſorios, atque gravativos, mox pectus, mox ſca-

pula

pulas obſidentes, & in malum denique iſchiadicum deſinentes paſſus eſt. Hoc uſurpatis fontibus Amaſianis, eorumque balneis, ſiluit quidem; at vix transacto triennio, poſt vehementiorem corporis equitando concuſſionem, denuo recruduit dextrumque potiſſimum latus, cum antea in ſiniſtro ſæviiſſet, occupavit; ſed adhibitis iisdem aquis, rurſus conquievit. Interjectis aliquot annis, redierunt fluxiones rheumaticæ, doloresque vagi, dorſum maxime & cervicem discruciantes; qui tandem anno ætatis trigeſimo quarto, in veram mutati podagram, pollicem utriusque pedis cumprimis atrociter adflixerunt. Sequenti anno idem dolor in pedes irruit; hisque admota moxa uſtis, evanuit quidem; at ulcusculum inde ſubortum valde rebelle fuit, atque ob perpetuum ſeri acrioris adfluxum, vix intra binos menſes conſolidari potuit.

Tum in Italiam profectus, ibidemque per tres annos commoratus, ab omni moleſtia immunis vixit; reverſus vero hyemali tempore in Germaniam, priſtina in ſcapulis tormenta per longum tempus percepit. His paullo conquieſcentibus, bellum ſequutus, per integrum nycthemeron in loco udo ac paludoſo degere debuit, & inde protinus podagricum denuo incidit inſultum. Idem ex eadem occaſione ſequenti anno adflixit, cum tam dolorifico cervicis ſpasmo, qui nec leviſſimum perferebat attactum. Et hæc rigida colli detentio, ob crebras, quibus poſtea obnoxius fuit, corporis & refrigerationes & humectationes, magis magisque crevit, & adhuc omnem fere ejus motum præpedit.

Ultra viginti igitur jam annos podagræ ſævi-

vitiam, ſenſim invaleſcentem expertus eſt; quæ nunquam ſine febre quadam ſymptomatica infeſtavit. Novem abhinc annis nephritis calculoſa acceſſit; atque ſub hac paroxyſmi podagrici, excretis per urinam ſabulo, vel lapillis plerumque remiſerunt. Neque vero ſoli pedes dolorum tyrannidi ſuccubuerunt; verum illi vago circuitu per totum corpus oberrarunt, & ſæpius tophos atque nodos, quorum adhuc quidam digitorum articulos obſident, poſt ſe traxerunt.

In tali rerum ſtatu, præter victus pertinacem obſervationem, ſtatas & phlebotomias, & ſcarificationes inſtituit, vir generoſiſſimus, crebra ſumſit laxantia, pedibus moxam adplicari permiſit, variisque remediis, etiam ſympatheticis uſus eſt. Adhibuit quoque ſic dictum ſyrupum polychreſtum, quem ad longam vitam collaudant; & inde per aliquod tempus rariores quidem podagræ recurſus obſervavit; at eadem paullo poſt & crebrior & vehementior rediit.

Ante binos circiter annos cum ſub paroxyſmi podagrici declinatione, vehementi excandeſceret iracundia, illo repente remittente, colicam incidit flatulentam, cum præcordiorum anxietate, æſtu febrili, & vomendi conatibus ſtipatam. Ego conſultus ſuſpicabar retrocedentem podagram; qua datis pulveribus nitroſis, cinnabarinis, ac digeſtivis, revocata, cuncta cedebant ſymptomata. Brevi poſt ex improviſo, atrox lumborum & ſiniſtri renis dolor, ſpirandi difficultate, vomitionibus, torminibus inteſtinorum, alvi obſtructione, mictione imminuta, adpetitusque dejectione conjunctis invadebat. Monebam, ut cuncta pellentia, & ſic dicta

ĉta lithontriptica remedia ſtudioſe vitaret, quoniam majorem ſanguinis ad renes adfluxum concitarent, ſabulique excretioni magnam injicerent remoram. Neque tamen minus curæ cujusdam Medici ſe committebat, qui pellentibus, carminativis, caſtorinis ac opiatis malum oppugnabat. Imminebat jam periculum; at datis emulſionibus ac potionibus diapnoicis avertebatur, adeo ut levi dolore redderetur calculus, fabam magnitudine adæquans. Verum paucis poſt diebus inſultus accedebat gonagrico-podagricus, cum calore præternaturali ad delirium aucto, & denuo ab uſu pulverum abſorbentium, nitroſorum, ac cinnabarinorum evanescebat. Excipiebat, brevi tempore interjecto, dolor dextri renis nephriticus; nec cedebat, niſi excreto rurſus calculo. Et hæc eſt ægritudinum, quæ adfligunt ægrum, idea; quarum medelam & præſervationem flagitat.

CONSULTATIO.

INveteratus, & firmius radicatus affectus, quo Vir generoſiſſimus ſollicitatur, in tam provecta ætate, anguſtam quidem perfectæ ſanationis ſpem relinquit: neque vero dubium eſt, quin ſi ſalubribus conſiliis aures dederit, permagnum mali levamen ſit percepturus, & ad minimum a gravioribus periculis poſſit præcaveri. Non immorabor pathologicæ illius disquiſitioni; ſed ea proponam remedia, quæ ipſi exſtirpando convenientiſſima reor. Et hunc in finem a recto potus genere ordiar; cui nec vinum Gallicum, Franconicum, aut Rhenanum, nec cereviſia inſerviet. Præſtabit potius ſub

ſub epulis vino Hungarico uti, & in locum potus ordinarii hoc ſubſtituere decoctum: Recipe radicis ſcorzoneræ uncias tres, chinæ, ſarſaparillæ ana uncias duas, caryophyllatæ, corticis chinæ ana unciam unam, ſeminis fœniculi, aniſi ſtellati ana drachmam unam & ſemis. Conc. D. S. ſpecies pro decocto.

Deinceps alvi rationem habere, ejusque perpetuam lubricitatem conſervare juvabit. Hoc ſcopo utilis eſt manna, ſi ejus una cum dimidia uncia, ex infuſo veronicæ, ad temperandam acrimoniam, lacti nupto mane ſumatur, & pridie hora quinta pomeridiana lapidum cancrorum drachma una, cum ſcrupulo magneſiæ permixta capiatur; hæcque medicamina bisquavis hebdomade iterentur. Tum ſingulo menſe circa novilunium, loca podagræ patentia ſcarificare, quovis altero menſe dorſo pedibusque cucurbitas admovere, atque ſic venæſectionem prorſus omittere expediet; hauſto ante inſtitutam ſcarificationem infuſo, quod veronicam, carduum benedictum, & ſemen fœniculi habeat. Ad acidas vero, quæ in primis forſan ſtabulantur viis, cruditates attemperandas, juvandamque vim digeſtivam, operæ pretium faciet Elixir noſtrum balſamicum, amarum, quod valde temperatum eſt, nec cum ſpirituoſo paratur menſtruo, & ad octoginta guttas inter prandium adhibeatur.

Ipſe ſi acceſſerit paroxysmus, præter crebriorem decocti commendati, ejusque tepidioris potationem, interne propinandis pulvis cinnabarinus, ex croco, caſtoreo, & pulvere Marchionis confectus; & extrinſecus, ad demulcendos dolores, linimentum ex liquore meo ano-

nodyno, nitro artificiali nupto, pedibus inungendum eſt. Hæc ſane ſufficient ad levandum malum; cumprimis, ſi rectum vivendi genus, & ab omni, quæ mentem turbare peteſt, occaſione ſedula abſtinentia acceſſerint: id quod ex animo precor.

CASUS CLXVIII.

De podagra adoleſcentis.

STudioſus annorum viginti quatuor, temperamenti ſanguinei, habitus corporis tenerioris, patre podagrico genitus, perque puerilem ac juvenilem ætatem lauto victu & cumprimis vino Hungarico uſus, per totam fere vitam a morbis gravioribus immunis fuit, niſi quod olim circa utrumque anni æquinoctium, ſpontaneo, eoque critico laboraverit vomitu. Octodecim autem annos natus, vera vexari cœpit podagra; quæ, adhibitis externe Landbergenſibus in Sileſia thermis, ſiluit quidem: at ſequenti anno menſe Aprili recruduit. Revocatis in uſum iisdem thermis, rurſus ab ea liberatus; ſed ab iis redux, tuſa in dextro brachio vena, ferociſſima tuſſi, ultra binos menſes inhærente correptus eſt. Ingreſſus vigeſimum ætatis annum, petiit Academiam; ibidemque, transacto ſub inordinato ac perverſo vivendi genere ſemeſtri, cum æſtate ineunte incidit in tanta pedum æque ac genuum tormenta arthritica, ut per binos menſes lecto affixus miſere

fuerit. Accedente autumnali æquinoctio venam in pede ſecandam præbuit; idemque, integra per totam hyemem gaviſus ſanitate, vernali iterandum curavit. Neque tamen minus media æſtate, podagrici dolores, utut mitiores, priſtinum repetierunt locum: & abhinc, celebrata circa ineuntem autumnum, rurſus venæſectione, tota hyeme conquieverunt. Verum eadem circa ſequens vernum tempus neglecta, gravibus, & terrorum, angorumque plenis inſomniis exerceri cœpit; quæ, ſumto purgante, unde alvum decies reddidit, preſſo pede ſequebatur podagra. Uſus hinc iterum eſt balneis ſupra dictis; ſed ab his reverſus, magnam præcordiorum anxietatem, ſpirandi anguſtiam, tuſſim, inflationem abdominis, tormina inteſtinorum, tumorem dextri hypochondrii circa jecur duriorem, ejusque dolorem gravativum, ad ſiniſtrum quoque latus excurrentem, & ſub inſpiratione, vel quocunque corporis motu acerbiorem, ſomnumque turbulentum ſenſit. Et hisce ſymptomatibus, cum intercurrente per intervalla podagra, cuncta remediorum genera eludentibus, hac adhuc die valde discruciatur.

CONSILIUM.

ARthritica, podagricaque, quibus egregius juvenis torquetur, tormenta, vitio hæreditario, omni procul dubio debentur: quoniam per ætatem juvenilem, cui neutiquam familiaris eſt hic morbus, inciderunt. Omnes equidem arthritici, & podagrici affectus, ſi inveteraverint, & altiores egerint radices, nituntur

par-

partium ſolidarum imbecillitate, per morbi vetuſtatem acquiſita; qua fit, ut ciborum languidior ſit digeſtio, & hinc impuri, ac acres generentur humores; qui per certos temporum circuitus, ad artus valde infirmos delati, ibidemque ſtagnantes, nervoſas ac tendinoſas regiones vellicant, ſtimulant, & in iis tumores doloresque inflammatorios pariunt. Verum ubi hæreditarium ſubeſt vitium; accuſanda potiſſimum venit nativa membranacearum, & motricium partium debilitas; quæ non modo curationi rebellior, verum etiam in producendis gravioribus ſymptomatibus longe fœcundior eſt. Quamobrem affectiones ejusmodi, quæ a parentibus trahuntur, delicatiorem & victus obſervationem, & medicationem poſcunt; & quæcunque debilitatem partium ſolidarum augere valent, cane pejus & angue fugiantur, neceſſe eſt. Ex iis largiores epulæ, crapulæ, potus ſpirituoſiores, mœrores, immoderatus amor, nimiæ meditationes, purgantia, crebræ venæſectiones, anodyna improvide adhibita, opiata, & immodicum frigus veneni inſtar ſe habent: quin etiam thermæ in balneorum forma uſurpatæ, niſi earum vel acidularum internus conjungatur uſus, in perſonis præſertim, quæ extenuato corpore, & ſanguine ſicciori ac calidiori ſunt præditæ, tonum partium relaxando, majus damnum, quam commodum ferre deprehenduntur.

Quod ſpeciatim præſentem attinet caſum; in eo podagrici dolores non ſolum, aut genua occupant: verum ad præcordia etiam extenduntur. Spasmi enim & flatulentiæ, quæ tantam in hypochondriis, & pectore exercent ty-

rannidem, ut ferocitate ſua podagricos fere ſuperent cruciatus, præter humorum in imo ventre ſtagnationem, non aliam agnoſcunt cauſſam, quam materiam arthriticam, nervis earum partium incumbentem. Quibus omnibus ſi conveniens medela eſt adplicanda; ea his potiſſimum abſolvetur indicationibus, ut totum nervorum ſyſtema, maxime ventriculus & inteſtina corroborentur, & naturales per alvum, cutim & urinam excretiones in legitimo ſucceſſu conſerventur: quo demum reddito ſanguinis & humorum æquabili circuitu, eorum ſtagnatio, & materiæ vitioſæ acris, tartareæque generatio, conſequenter dolorum arthriticorum fomes præſcindatur.

Nec ſpe hos ſcopos obtinendi falletur Vir juvenis, ſi ante omnia aërem mutaverit, ac cœlum purius ac temperatius ſibimet elegerit. Dici enim vix poteſt, quantum hæc locorum mutatio, ad curandos ejusmodi morbos conferat momentum: adeo, ut quamplurimos, iis morbis obnoxios noverim, qui facta in Italiam, vel Galliam peregrinatione, reduces ſuis prorſus caruerunt ægritudinibus. Ipſum ſubinde oportet frequenti, ſed moderato corporis exercitio ſtudere; & circa utriusque æquinoctii tempora venam in pede ſecandam dare. Tum in vini ac cereviſiæ, his in morbis noxiæ, locum, hoc commendo decoctum; Recipe radicis chinæ, cichorei, ariſtolochiæ ana drachmas duas, M. C. D. S. ſpecies, quæ cum una & dimidia aquæ fontanæ menſura, per horæ dimidium, addito ſub finem cinamomo decoquantur. Hæc decoctio cum menſura una aquæ puræ frigidæ permiſceatur, ejusque

jusque liberalior hauſtus, mane pariter, ac hora pomeridiana quarta ſorbilletur; ceterum addita vini Moſellani veteris menſura dimidia, pro potu ordinario adhibeatur.

Præterea operæ facient pretium pilulæ meæ balſamicæ, numero ſeptemdecim, ſingulis quatuordecim diebus, deglutiendæ; nec levem in roborando ventriculo, totoque genere nervoſo operam præſtabit hoc electuarium: Recipe corticis chinæ unciam ſemis, ariſtolochiæ longæ, coſti veri, caryophyllorum, florum chamomillæ vulgaris, corticis cascarillæ, nucis moschatæ ana drachmas duas, julepi roſarum uncias quatuor, ſpiritus vitrioli guttas triginta, olei de cedro, menthæ, macis ana guttas decem, balſami Peruviani drachmam ſemis. M. F. electuarium, cui etiam addi poteſt crocus, vel quoque theriaca. Hujus remedii drachma una, vel ſi hæc æſtum faciat, dimidia, bis terve quavis hebdomade, vel mane, hauſto deſuper infuſo theiformi, vel vesperi, ſuperbibendo commendatum decoctum capiatur. Ipſi pedes ab omni frigido perinde, ac humido muniendi ſunt aëre, & balſamo meo vitæ nonnunquam inungendi; rectoque vivendi genere ſtudioſe utendum.

CASUS CLXIX.

De Podagra ſanguinea hæmorrhoidali.

Vir generoſus, trium ultra triginta annorum, temperamenti ſanguinei, carnis ſpongioſæ, baccho, venerique nimium indulgens, in juvenili ætate ob clima, in quo tunc degebat, impurum, ſcorbutique ferax, in ſcabiem incidit ſcorbuticam. Quam, fruſtra adhibitis varii generis remediis, ſalivatione mercuriali tandem expugnaturus; tres turpethi mineralis doſes ſumſit; eoque ſpem fallente, unguenta mercurialia extrinſecus adhibuit; & nec his voto reſpondentibus, curæ cujusdam chirurgi ſe tradidit. Dedit ille quoddam electuarium, quod vesperi ſumtum, primo ſudorem movit, poſt mediam noctem alvum duxit, eo effectu, ut brevi tempore a malo ſuo liberaretur. Sed ſenſit paullo poſt dolores gonagricos; quibus tandem evanescentibus, cruentum e pectore ſputum ſucceſſit; neque vero alia reliquit conſectaria, niſi quod ſicca tuſſis paullulum infeſtaret; ab uſu autem axungiæ humanæ brevi ſopiretur.

Verum enimvero, ante quatuor circiter annos, poſt vehementes corporis fatigationes, tam acutis circa genua corripiebatur dolorum tormentis, ut ad leviſſimum contactum acerbas emitteret querelas. Et elapſis inde quatuor hebdomadibus, prævia gravi excandeſcentia, e-

rum-

rumpebant veri dolores podagrici, totum pedem occupantes, & dextri genu contracturam inferentes. Ab eo tempore uti cœpit decocto, ex lignis, radicibusque reſolventibus confecto; & ſub ejus potatione ſenſit quidem mali inſultus, per intervalla recurrentes; ſed illud non niſi dictum genu, extremique pedis malleolum, atque pollicem diſtorſit. Haud ita pridem balſamum quoddam, longævitati deſtinatum, & Dresda ipſi miſſum adhibuit; ſed cum adpetitus proſtrationem inde ſentiret, illius uſum omiſit. Ante tres annos potavit acidulas Egranas; easque ſequenti anno iteravit: eo effectu, ut præter levem ventriculi debilitatem, inde ſubortam bene habuerit, & abhinc ſanguinem ex venis hæmorrhoidalibus interdum reddiderit, cum egregio podagræ levamine. Parcior quidem ille fluor eſt; attamen, cum pronuper per tres integros ſileret menſes, vehementior podagræ inſultus infeſtavit, & utraque genua pariter ac pedes occupavit: quin redeunte ſanguinea excretione, rurſus conquievit. Ab eo quoque tempore, podagra correptus, pilulas Immanuelis Norimbergenſes ſumere ſoluit, unde tinctis cruore excrementis a ſuo malo protinus liberatur. Ipſe hic fluor noviſſime ſingulis quatuordecim diebus, absque ulla moleſtia redit; quem plerumque faciei quædam intumeſcentia, & inteſtinorum tormina antecedunt. Hoc vero ceſſante fluxu, ſubito invadunt flatulentia, & præcordiorum anxietates: alvus plerumque libera eſt, at ſi clauditur, mali atrociam auget.

Ceterum haud ignorari oportet, ægrum juniorem narium hæmorrhagiis obnoxium; & de-

cem abhinc annis hæmoptyſin paſſum fuiſſe: hinc ſemel bisve quotannis, venam tundendam præbuiſſe; hujusque ſectionem poſt hæc intermiſſam, excepiſſe dolores podagricos. His ergo vexatus, in uſum revocavit phlebotomiam, quam largiori copia inſtitutam, tantum non ſemper ſequutus eſt fluxus hæmorrhoidalis. Ipſe æger contabeſcit; & ob languidam digeſtionem, hauſtu vini Rhenani ſub epulis uti ſolet: appetitus ipſi eſt dejectus, ſomnus turbulentus, terrorisque plenus. Ad hæc de paroxysmis podagricis notandum eſt, quod vernali gravius infeſtent, quam autumnali tempeſtate; hac enim ab æſtu præternaturali immunes, illa calore, ardoreque vehementiſſimo, cum incurrente rigore, ac ſubſequente ſudore ſtipati urgent; ac noviſſime, cum cutis in pedibus manibusque ſeceſſione, nodisque digitorum ſolvuntur. Quorum igitur cauſſa medelam flagitat, & num ſibi profuturæ ſint thermæ Carolinæ, doceri avet.

CONSILIUM.

DE gravi affectione, quæ virum generoſum atrociter diſcruciat, ſentio, quod a partium nervoſarum totius corporis inſigni debilitate, & ad motiones ſpasmodicas proclivitate, maxime ventriculi, ejusque digeſtivæ virtutis imbecillitate, primam repetat originem. Proximum, quod inde reſultat, incommodum eſt chyli, ac reliquorum ſuccorum vitalium impura diatheſis & acrimonia; quæ languente ventriculi tono, in vicem generoſorum humorum producitur, & anſam præbet, ut vernali po-

potiſſimum tempore, quo inſignis in toto corpore confit mutatio, ad externos compellatur artus, inque iis vagos pariat dolores. Accedit inſuper temperamentum ægri ſanguineum, quod ad generandam ſanguinis nimiam molem, valde exiſtit opportunum. Inde enim factum utique eſt, ut juventutis annis ſuperflui humores per nares pariter, ac paullo poſt per pulmones fuerint excuſſi. Quæ excretiones, quum increſcente ætate ceſſaverint, atque debilitas ventriculi ac inteſtinorum magis increverit; ſtagnans in ramis venæ portæ cruor, fluori hæmorrhoidali cauſſam præbuit. Quemadmodum vero hic fluxus, ſi rite ſuccedat, egregium eſt ſubſidium, quo graves ſpasmodicæ, aliæque affectiones præcaveri poſſunt: ita ab eodem impedito, ac difficilius eveniente, graviſſima in corpus redundant damna. Tum enim retentus cruor infarcit vaſa imi ventris maximeque inteſtinorum ſanguinea, hæcque diſtendendo, nervoſarum partium graves parit ſtricturas. Harum ope ſucci vitales ad loca ſuperiora majori impetu, & copia compelluntur: qui in capite dolores, vertiginem, ac temulentiam; in præcordiis anxietatem, ſpirandique difficultatem; & in externis artubus, ſi acriores fuerint, podagrica, & arthritica progenerant tormenta.

Cuncta vero hæc ſymptomata nervoſi generis debilitati in acceptis potiſſimum ſunt ferenda; quæ in noſtro ægrotante, niſi a nativa diſpoſitione ſuos mutuetur natales, tamen varias agnoſcit cauſſas, a quibus introduci potuit. Has inter primum locum occupant, vinoſæ compotationes, & veneris exercitia, quibus juvenis

nimium indulſit: unde etiam ſcabiem, quæ dicitur ſcorbutica, profectam fuiſſe reor. Deinceps accuſanda venit ſalivatio, tam per turpethum minerale, quam externas inunctiones tentata, quæ, præſertim cum imprudenti regimine inſtituta, magnam nervorum debilitatem, & hinc pendentes artuum externorum graviſſimos poſt ſe trahere ſolet dolores. Et denique multum debetur animi affectibus, cumprimis excandeſcentiæ; quibus in pervertendo partium motricium robore, nihil fere potentius.

Sed ad medendi jam tradendam, cujus cauſſa conſultus ſum, rationem devenio; atque quod præſertim thermas Carolinas, vel acidulas attinet, earum uſui non ſubſcribo; quoniam ſpem omnino fallunt, ſi robur primarum regionum, & nervoſarum partium haud integrum fuerit. Mea potius ſententia eo jam reſpiciendum erit, ut convenientibus alimentis, blandiſque medicaminibus, vires dejectæ reſtaurentur: atque iis demum reſtitutis, non alienum fore arbitror, ut in uſum vocentur thermæ Carolinæ.

Primum itaque ſuadeo, ut bis quotannis, circa ſingula nimirum æquinoctia, cœlo exiſtente ſereno, vena in pede tundatur, & octo circiter cruoris unciæ detrahantur. Dum enim ſanguis in hac perſona generoſa nimium abundat, nec ſufficienti per venas hæmorrhoidales potitur exitu: metus utique juſtiſſimus, ne in vaſis imi ventis ſtagnando, graviorum auctor fiat ægritudinum; niſi ejus molem dictis venæſectionibus depleamus. Deinceps potus recta ratio habenda eſt; pro quo nulla

nec

nec cereviſia, nec vina, minime acidula, conveniunt. In ejus ordinarii locum commendarem decoctum, quod ex radicis chinæ, & ſcorzoneræ ana uncia dimidia, corticis ligni ſaſſafras, ac cinamomi ana drachma, cum tribus aquæ menſuris, per horæ dimidium decoctis parari poteſt; & ad ventriculum roborandum concederem uſum vini Hungarici vel Burgundiaci parce ſub epulis adhibendi.

Tum cum blando regimine mane intra lectum, ſex circiter vascula infuſi theiformis, ex herbæ meliſſæ, ſalviæ, betonicæ, veronicæ ana manipulo uno, corticumque citri recentium drachmis tribus compoſiti, ſorbillanda ſuadeo; brevi vero ante prandium ſexaginta guttas Elixirii visceralis balſamici, ex laudato decocto, vino nupto ſumendas; & vesperi, alternis diebus drachmam unam pulveris mei bezoardici capiendam hortor. Præterea quavis hebdomade deglutire expediet ſedecim pilularum mearum balſamicarum; quæ & alvum blande movent, & robur inteſtinorum reſtaurant. Circa æquinoctiorum vero, & illa tempora, quibus hæmorrhoidalis fluor imminet, easdem pilulas, quinque ſucceſſive vicibus, alternis diebus, ad promovendas hæmorrhoides devorare conveniet.

Ceterum rectæ victus rationi ſtudere juvabit. Epulæ, cumprimis cœna, ſint parciores; cibi nimium pingues, acidi ſalitique fugiantur, & potius aſſi comedantur, quam elixi; nimius quoque herbæ Nicotianæ, decoctique fabarum Caffée uſus evitetur; omnes, quæ animum ad graviores commotiones irritare valent, occaſiones ſtudioſe caveantur; & potius crebræ,

ſed

ſed moderatæ corporis exercitationes inſtituantur. His per inſtantem hyemem adhibitis, futuro vere thermarum Carolinarum uſus, cum ſucceſſu feliciſſimo ſubjungetur.

Neque vero ſpes fefellit hanc curationem; ſiquidem, ea per binos menſes protracta, victusque recto ſervato ordine, valere cœpit generoſus æger; atque thermis Carolinis ſuperſedens, ab illa ſola conſanuit.

CASUS CLXX.

De topicis, inprimis camphoratis in podagra & eryſipelate noxiis.

VIr quidam generoſus, in eximia dignitate conſtitutus, & ætate provectior, ante aliquot hebdomades, tumore inflammatorio dextri pedis, qui antea exulceratione contaminatus erat, prehendebatur; adeo ut in ſuperiori tibiæ parte prægrande tuberculum ſuboriretur, & hoc ſubita totius pedis inflammatio ſequeretur. Poſtridie ſiniſtrum pedem, in calcaneo pariter ac tarſo obſidebat tumor atque dolor podagricus. Conſultus chirurgus utrique pedum adplicabat ſpiritum vini camphoratum, croco tinctum, & creſcente inflammatione, camphoram in pulvere admovebat: unde quarta circiter die, & inflammatio evaneſcebat, & dolor remittebat. Verum paullo poſt excipiebant inſignis præcordiorum anxietas, ſumma ſpirandi difficultas, inquietudo, æſtus intenſior,

ſior, & ſitis ferme inexplebilis, adpetitus dejectio, contumax alvi obſtructio, & flatulentæ moleſtiæ. Injecti clyſteres, ſumtique pulveres antiſpasmodici Stahlii, levabant quidem paullulum ea ſymptomata; ſed non expugnabant: donec hauſta potio laxans, ad mentem Illuſtris Hoffmanni cum manna parata, tantum ferret levamen, ut generoſus æger extra lectum commorari potuerit. Tandem copioſus, isque criticus erumpebat ſudor; & hæmorrhoidum ſolitus fluor accedebat: cum inſequente totius mali remiſſione. Quum vero his eryſipelaceis, ac podagricis incommodis ſæpius infeſtari ſoleat; quomodo ab iis præcaveri poſſit, ſcire cupit.

CONSULTATIO.

MOleſtiſſima, quæ virum generoſiſſimum graviter exercuerunt ſymptomata, præcordiorum nempe anxietas, inquietudo, diſtenſiones imi ventris, calor præternaturalis, ſitis, & alvi obſtructio, debentur omnino materiæ arthriticæ, ac eryſipelaceæ, per camphorata remedia, in ſicca pariter ac liquida forma adplicata factæ repulſioni. Ampliſſimus enim æger, cujus conſtitutionem ſatis perſpectam habeo, præter cacochymicam ſuccorum vitalium, qua pollet, defœdationem, fluori hæmorrhoidali obnoxius eſt. Quo haud legitime ſuccedente, non modo humorum moles, ac copia creſcit; ſed accedente præſertim vita ſedentaria, in qua conſtitutus eſt, eorundem quoque impuritas majores acquirit vires. Et in hoc rerum ſtatu, ſalutari plane conſilio, & critico

critico quodam motu, qui ſæpius ſimul eſt febrilis, ſerum acre & impurum, ad habitum & externas corporis partes compellitur, inque iis mox eryſipelaceas inflammationes, mox podagricos, arthriticosque dolores, mox etiam ulcera producit. Hiſce in affectionibus autem eo a prudenti medico reſpiciendum eſt, ut humores diluantur, eorumque motus ad corporis ſuperficiem, datis diaphoreticis, promoveantur, & alvus infuſis clysmatibus lubrica conſervetur; quo demum corpus ab excrementitiis ſordibus liberetur. Quod ſi vero quidam dolorum impatiens, hos una cum conjuncto rubore, ac tumore, adplicatis extrinſecus topicis repellentibus, improvide conſopiverit, grave profecto & irreparabile ſanitatis damnum, teſte perpetua experientia incurret. Namque ſerum illud acre, quod a ſanguinis maſſa ſeparatum, & ad externas partes depoſitum fuit, ibidem ſtagnando, cauſticam ac virulentam induit naturam; qua imbutum, ſi retro agitur, internis, quæ nervoſæ ſunt, partibus incumbit; veluti ſunt membranæ ventriculi, inteſtinorum, maximeque coli, tendinea diaphragmatis pars, pulmonum bronchia, & ipſa cerebri involucra: unde earum partium ſpasmi, dolores, inflammationes, febres, deliria, & niſi tempeſtivæ ferantur ſuppetiæ, longe graviora, quin mortifera proficiſcuntur ſymptomata.

Quod ſpeciatim attinet camphorata; vix ullus eſt, qui de illis credat, quod extrinſecus admota, materiam arthriticam ac eryſipelaceam intus agant; ſed plerique ipſis vim discutientem, ac obſtructos poros reſerantem attribuunt.

buunt. Non equidem negaverim, quin hoc remedii genus, in certis ſubjectis ac circumſtantiis, ſtagnantis materiæ diſcuſſionem ſæpius adjuvet: verum non raro obſervavi, quod illud tam in pulveris, quam ſpiritus forma, externe adhibitum, in podagricis æque ac eryſipelaceis affectibus, noxium & repellentem exſerat effectum. Haud ita pridem curæ meæ ſe tradiderat matrona quædam generoſiſſima, quæ podagrico inſultu, quo ſæpius exercita fuerat, prehenſa, tertio die camphoram, minio permixtam pedibus adplicuerat. Conquieſcentibus inde doloribus, in magnam præcordiorum anxietatem, inſignem corporis laſſitudinem, æſtum febrilem, ad deliria auctum, inquietudines, vomitus, & alvi obſtructionem inciderat. Accitus ego dabam pulverem nitroſum præcipitantem, cui camphoræ, quantum quarta grani pars capit, permiſcebam: & inſimul emulſionem ex ſeminibus quatuor frigidis, cum juſculo avenaceo, crebro exhibebam: unde expulſo rurſus podagrico motu, convaleſcebat.

Quod vero damnum camphora externe adhibita excitavit; id ab ejus interno uſu reſarciri, ſæpiſſime deprehendi, haud ſecus ac de ſulphure, quod in ulceroſis, ac ſcabioſis affectibus inter topica uſurpatum, repellendo materiam peccantem, inſignem noxam parit, interne vero datum, eandem cum magno ſanitatis commodo, ad corporis depellit ſuperficiem. Quamobrem in ejusmodi affectibus, ab omni topicorum uſu abſtinere; nec niſi ſub morbi declinatione ad roborandas partes debiles, iis uti ſoleo: id quod vir generoſus in poſterum

ſibi

ſibi habeat commendatiſſimum, etiam atque etiam hortor.

Quibus præmiſſis, ad tradendam methodum, qua ab hoc moleſto affectu præcaveri queat vir graviſſimus, deveniens; ſuadeo, ut bis quotannis, circa utraque nimirum æquinoctia, venam ſibi tundendam curet; & paullo poſt per aliquot dies potione illa laxante ac mannata utatur, quam ſibi jam utilem deprehendit: ſiquidem in morbis ſpasmodicis præſertim inteſtinorum, mannatis non tutiora ſunt laxantia. Deinceps operæ erit pretium, menſe Majo acidulas Selteranas potare; ante, ſub, & poſt quarum potationem idem mannatum laxans capiendum eſt. Nec pro potu ordinario convenit cereviſia; ſed huic ſubſtituere juvabit conveniens decoctum, cum quarta vini Moſellani parte permixtum; quod ſic parari poteſt: Recipe radicis ſarſaparillæ, ſcorzoneræ ana uncias quatuor, radicis cichorei unciam unam, herbæ cardui benedicti manipulum unum, aniſi ſtellati drachmas duas. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum unciæ duæ cum tribus aquæ menſuris per tres horæ quadrantes decoquantur. Nec ludetur opera, ſi nonnunquam circa ſomni tempus, pulvis meus bezoardicus, præcipitanti nuptus ex aqua florum ſambuci, vel ceraſorum nigrorum aſſumatur. His ſi acceſſerit prudens rerum non naturalium uſus, & ſtudioſa a nimiis meditationibus, vita ſedentaria, animi pathematibus, corporis refrigeratione, cibisque acidis, ſalitis & coctu difficilioribus abſtinentia: non dubito, fore, ut dictorum malorum vacuitate vir generoſus in poſterum gaudeat.

CASUS

CASUS CLXXI.

De pertinaci ulceratione femoris.

IMploravit quondam tuam, Vir Experientiſſime, opem vir quidam generoſus, eo quod tum temporis, carcinomatoſo oris ulcere laborabat; quod præſcriptis a Te, decoctis, blandis laxantibus, lenemque ſudorem ducentibus, nec non recta vivendi ratione, prorſus coaleſcebat. Verum idem vir ante quinque annos, in ſuperiori, & externa oſſis femoris ſiniſtri parte, inſignem primum ſentire cœpit pruritum, qui paullo poſt, immoderatius ſcalpendo, in latam degeneravit ulcerationem. Hæc inuncto balſamo Peruviano, inſperſoque ad perficiendam conſolidationem pulvere quodam, intra quatuordecim dies equidem coaluit; ſed paullo poſt nova in eodem loco, numeroque plura effloruerunt ulcuſcula. Atque his etiam conſolidatis, factum eſt, ut ab eo tempore quovis & vernali, & autumnali tempeſtate dictum locum quædam ulcerationes occuparent. Suboriuntur enim primum tubercula, attactu duriora, pruritu moleſtiſſimo ſtipata; quæ poſt aliquot dies, veluti ſanguine ſuffuſa conſpiciuntur, nigrescunt, tumque ſinduntur, & ſaniem fundunt, carnem ſubjectam profundius depaſcentem: ſiquidem hæc filamentorum inſtar abſcedit; donec excreto copioſius pure, mundificetur ulcus, inducat cicatricem. Conjuncti

præterea vehementes ſunt & pruritus, & dolores; ac interdum ipſe ſincerus cruor, cum pure excernitur. Conſueto hoc more, circa elapſum noviſſime vernale tempus, iterum eruperunt dicta ulcuscula; verum præter opinionem, tanta pertinacia per totam inhæſerunt æſtatem, ut uno exſiccato, alterum effloresceret, & hæc ſcena ad hanc usque diem ludatur. Quum itaque veretur generoſus ægrotans, ne hoc malum majora capiat incrementa, & graviora poſt ſe trahat pericula: petit conſilium, quo funditus illud exſtirpari poſſit.

CONSULTATIO.

GEneroſiſſimus Vir, cujus adverſa valetudo mecum eſt communicata, humoribus impuris, ſalſis, acribus, viscidis atque ſcorbuticis, pollere videtur. Horum documentum non modo a carcinomatoſo, quod ante aliquot annos labia obſedit, ulcere; verum etiam illo, quod per integrum quinquennium, quovis ſemeſtri in femore effloruit, & per noviſſimam æſtatem, cuncta remedia eludens, pertinaciter inhæſit, omnino deſumi poteſt. Hinc ſimul curandi patet ratio, quod ſolis externis remediis neutiquam adminiſtrari debeat; ſed ea ſimul intrinſecus data requirat medicamina, quæ totam humorum maſſam ab omnibus depurare valent impuritatibus. Atque talem adornaturus curationem, ante omnia ſanguinis convenientem ſuadeo miſſionem. Quum enim innotuit mihi, Virum ægrotantem per multos jam annos venæſectionibus ſuperſediſſe: non dubito, quin ex cumulata inde humorum mole,

le, & conſequenter tardiori eorundem circuitu, multum augmentum dyſcraſiæ ſcorbuticæ acceſſiſſe ſtatuam. Tundenda igitur circa utrumque æquinoctiorum in pede eſt vena; &, quo impetus humorum eo derivetur, aliquot ante diebus tepidiora uſurpanda ſunt pediluvia. Conſulo præterea, ut per aliquot menſes omnis & vini & cereviſiæ potus fugiatur, & hoc in ordinarii potus locum adhibeatur decoctum: Recipe radicis ſarſaparillæ uncias duas, chinæ, ſcorzoneræ ana unciam unam, ſeminis fœniculi drachmam ſemis. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum una & dimidia uncia cum binis aquæ menſuris per horæ dimidium in vaſe clauſo decoquatur: quo etiam decocto calido mane uti licebit.

Tum vero hæc inſtituatur medicatio: Parentur ſpecies ex foliorum ſennæ, radicis polypodii, rhabarbari ana drachma una, ariſtolochiæ rotundæ, agarici trochiſcati, arcani duplicati, aniſi ſtellati ana drachma dimidia. Harum drachma una, in petia ligata, cum decocti ſuperius laudati ea, quam ſexta menſuræ pars capit, quantitate, decoquatur; & hæc decoctio, pro una doſi mane hauriatur, continuando per tres ſucceſſive dies. Ducet per alvum hoc remedii genus, omnes craſſas ac viſcidas impuritates, neque ullas movebit moleſtias. Hinc repurgatis primis regionibus, per proximum ſeptiduum, decoctum ſuperius ſolum, cui herbæ cardui benedicti tres pugilli ſint incocti, mane capiatur calidum, & inde ſudor expectetur. Et hæc duo medicamina, tribus vicibus alternatim adhibeantur, ita ut laxans per triduum, & infuſum diaphoreticum per

ſeptem ſorbilletur dies. Dum hæc fiunt, veſperi aſſumatur drachma una pulveris, qui ſic ſe habet: Recipe ceruſſæ antimonii, lapidum cancrorum, ſuccini præparati ana drachmam unam, cinnabaris antimonii bene præparatæ drachmam ſemis. M. F. pulvis, div. in quatuor partes. Ceterum a cibis pinguibus, ſalitis, acidisque, potibus vinoſis, fumo tabaci, & vita motus experte, nec non venere cavendum, & corporis exercitationi probe ſtudendum. Extrinſecus ſequens mixtura, cum linteo, repetitis de die vicibus ulceri admoveatur: Recipe aquæ calcis vivæ, ſolani, arquebuſadæ ana unciam unam, ſachari ſaturni, mercurii dulcis ana drachmam ſemis. M. D. Et hæc medicatio non ſolum præſenti ulcerationi exſtirpandæ convenientiſſima erit; verum etiam, ſi quovis ſemeſtri repetatur, virum generoſum ab omni in poſterum præcavebit moleſtia.

CASUS CLXXII.

De abolitione motus pedis & prava curatione poſt lapſum.

FOemina quædam generoſa, meam aliquando requirebat opem, eo, quod moleſtum pedis affectum per tres anni quadrantes paſſa fuerit. Quum enim ante dictum tempus, gravi lapſu in ipſum femoris os præceps ageretur; ſurgens in eo latere, quod ſiniſtrum fuit, ma-

xime

ximeque circa tendines muſculi tricipitis, in anteriori oſſis ſacri parte, tenſivum percepit dolorem; adeo tamen levem, ut eadem die, licet non ſine moleſtia ſaltare potuerit. Sequenti vero nocte tanta dolorum tormenta, in affectum locum, ad tibiam usque protenſa irruerunt; ut nullus eſſet, quo ſemet ſolari potuerit, corporis ſitus. Scire tamen licet, fœminam generoſam ante hujus mali invaſionem, non ſolum gravi exarſiſſe iracundia, verum ſcorbutico in manu exanthemate, brevi ante per topica intus acto, contaminatam fuiſſe.

Interim ea jam dolorum levamen quærens, incidit in manus Chirurgi cujusdam caſtrenſis; qui in pede dextro, tanquam integro, venam ſecavit, & affecto loco ceratum impoſuit: unde dolores magis creverunt, & tendInes in regione pubis, quaſi contractura affecti comparuerunt. Tandem conquiescentibus poſt balneorum vaporoſorum uſum tantisper doloribus; conſultus quidam balneator, femori læſo veſicans adplicuit emplaſtrum: at abhinc tanta ferocitate recruduerunt dolores, ut omnem ſomnum, omnemque fere patientiam adimerent; nec ullis balneis, unguentis, atque topicis depelli poſt viderentur. Verumtamen ſucceſſu temporis exſpirarunt; & ſymptomata, quæ jam ſollicitant pereximiam matronam, hæc fere obſervantur. Femur affecti lateris magis eminet, & ipſe pes ſiniſter dextro brevior eſt, nec ipſi valet inniti; nec eundem extendere, nec extrorſum movere; ſiquidem muſculorum, maximeque tricipitis tendines contracti, ac quaſi indurati conſpiciuntur. Neque etiam caput oſſis femoris, ſine inſigni dolore,

moveri aut contrectari ſe patitur. Ceterum menſtruorum fluor inordinatus ſuccedit, & ideo hyſtericæ paſſiones, cumprimis animi deliquia, & cordis palpitationes per intervalla vexant: ſique dulces aſſumſerit cibos, male habet.

His præmiſſis, ſi in cauſſas horum malorum inquiramus; non ſane ſolus in femur lapſus accuſandus venit. Quamvis enim huic debilitatem tendinum, femorisque ſubluxationem deberi, extra dubium ſit poſitum: attamen ad rheumaticum humorum verſus has debilitatas partes decubitum, maximopere reſpiciendum eſt. Namque huic in acceptis ferendi ſunt dolores, qui factæ læſioni ſupervenerunt, iſchiadici; qui cum incongruis topicis, & præſertim veſicatoriis tractati fuerunt, non mirum eſt, quod humorum acrium ad hanc partem adfluxus magis auctus ſit, & ſubluxatio increverit. Unde tandem callus in acetabulo generatus, & musculi, tendines, nervique pedem introrſum flectentes, indurati contractique fuerunt; ut nulla eundem extrorſum movendi, quin & ambulandi imminuta ſit facultas.

Quæ cum ita ſint; vix fieri poterit, ut id vitii & internis & externis medicaminibus funditus perſanari, aut pes in naturalem ſitum reponi queat; quoniam calli, in acetabulo generati diſcuſſio, nullum amplius locum habere videtur. Neque tamen minus certiſſimam foveo ſpem, fore, ut convenientibus medicinis, pedem & movendi, & extendendi liberior obtineri queat potentia. Quum vero malum a ſcorbutica humorum diatheſi, quam exanthemata in manibus efflorescentia, & fluor, quo generoſa mulier detinetur, albus indicant, fo-

veri

veri vero ſit ſimillimum; eo curationem ſimul dirigendam arbitror, ut ea acrimonia contemperetur, & edulcoretur.

Huic ſatisfacturus ſcopo, ſequens in uſum propono remedii genus: Recipe radicis ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, chinæ ana uncias ſex, liquiritiæ, cichorei, ana uncias duas, corticis ligni ſaſſafras, unciam ſemis. C. C. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ cum tribus aquæ menſuris per tres horæ quadrantes, addito antimonio crudo, unciæ dimidiæ pondere pulveriſato, & in petia ligato, decoquantur. Decocto vero hoc mane calido, in vicem potus Theebois, reliquo tempore frigido in locum potus ordinarii uti juvabit. Deinceps pulveris mei bezoardici drachmam unam alternis diebus veſperi capere; & pilularum balſamicarum quindecim, quovis tertio die devorare conveniet. Non minus balnea vaporoſa, circa ſomni tempus adhibenda, operæ facient pretium; tum enim ægrotans ſellæ perforatæ inſidere, & vaporem decocti ſuppoſiti, quod ex floribus chamomillæ, ſambuci, aqua & lacte paratur, pedibus probe velatis, ad affectam partem admittere debet.

Ex topicis hoc unguentum commendo: Recipe axungiæ humanæ uncias tres, balſami de Copaiva, olei ſpicæ veri ana drachmas tres. M. D. & mane non minus, ac per reliquam diem aliquoties parti læſæ illinatur. Nec denique abs re erit, veſicam vitulinam, oleo lini tepidiori plenam, circa pubis regionem, intra femora geſtare; eandemque, ubi refrixit, in aquam fervidam imponendo, rurſus calefacere.

Non enim dubito, quin ex his præſidiis egregium mali levamentum ſit inſequuturum.

Epicriſis.

QUamvis ex gravi, cujus in hiſtoria morbi mentio fit, in os iſchion lapſu, non protinus ſuborta fuerit vera femoris luxatio; id quod vel exinde patet, quod ægrotans paullo poſt ſaltare adhuc potuerit: attamen, accedentibus aliis cauſſis, enaſci tandem ſubluxationem poſſe, præſens confirmat hiſtoria. Dum enim anteceſſit exanthematum in manu ſcorbuticorum inprovida repulſio: factum eſt, ut humores illi impuri, data per lapſum occaſione, ad juncturam femoris, tanquam partem debilem decubuerint; ibidemque tormenta pepererint iſchiadica. Hic humorum adfluxus, accedente perverſa medicatione, & inconvenienti ceratorum, & veſicatoriorum uſu, magis omnino eſt confirmatus, adeo, ut inde caput oſſis femoris e ſede ſua excuſſum, & partes musculoſæ, tendinoſæque quadam contractura affectæ fuerint. Mea quidem ſententia hæc mala utique præcaveri potuiſſent, ſi ab initio interne mixtura discutiens, ex aqua cardui benedicti, chærefolii, aceto deſtillato, mixtura ſimplici, lapidibus cancrorum, antimonio diaphoretico, & ſyrupo croci propinata; extrinſecus vero pars læſa ſpiritu vini camphorato, cum eſſentia croci, atque nuciſtæ permixto probe fricata, & in naturalem ſitum perita manu repoſita fuiſſet. Verum generato jam & inveteraſcente acetabuli callo, morbus eſt immedicabilis.

CASUS

CASUS CLXXIII.

De impotentia ambulandi ex lapſu in regionem iſchiadicam, oſſe femoris nec fracto, nec luxato.

VIr ſexagenario major, temperamenti ſanguineo-cholerici, vitæ genere ſedentario & motus experte uſus, fluori hæmarrhoidali moderato, bis vel ter quotannis circa ſolemnes ut plurimum cœli mutationes obnoxius, & hernia ab inteſtinis ex dextro inguine in ſcrotum prolapſis ſatis grandi affectus, ante ſeptem hebdomades in plana pavimenti ſuperficie, ex improviſo in regionem iſchiadicam dextri lateris graviter concidebat. Surgens, & per aliquot paſſus absque ullo incommodo progreſſus, tanto repente dolore in eo loco, prehendebatur, ut ſtandi pariter ac ambulandi potentia deſtitutus, lecto imponi debuerit. Viſitato curatius loco, nulla oſſis femoris nec in collo, nec in medio corpore fractura, nec ejus luxatio; ſed ingens tantum contuſio, & musculorum, tendinumque vehemens contorſio deprehendi poterat. Quamobrem ad præcavendum tumorem inflammatorium, externe ſpiritus bezoardicus camphoratus adhibebatur; interne propter graviorem, qui junctus erat, terrorem, tam eſſentia blande bezoardica, quam pulvis temperans bezoardicus e chelis cancrorum, ſpecifico cephalico Michaelis, nitro depurato paratus dabatur. Neque

 tamen

tamen minus ſex a facto lapſu diebus, calore præternaturali, & contumaci alvi obſtructione corripiebatur. Præter dicta remedia, & aquas diapnoicas circa ſomni tempus, ad promovendam tranſpirationem propinatas, admovebatur læſo femori emplaſtrum e nervino, ſantalino, & oxycroceo, nonnihil camphorato confectum. Alvus autem per integrum octiduum clauſa manebat, quo elapſo, datis crebrius dictis pulveribus, tartaro vitriolato nuptis tandem ſolvebatur. Lentus tamen calor adhuc moleſtiam creabat; & ipſi dolores per intervalla modo graviores, modo tam mites erant, ut iterum ſtare, & utraque crura absque ullo moleſtiæ ſenſu movere valeret; urina exiſtente ſaturata, & quandoque craſſa ac turbida.

Elapſis tribus ſeptimanis, alvi profluvium accedebat copioſiſſimum, non modo muco tenaci, in fruſtis excreto, verum ipſo etiam cruore permixtum. Quo circa vigeſimum ſextum morbi diem ſedato, urina mejebatur citrina, ciborum adpetitus redibat, ſomnus erat tranquillior, niſi quod flatulentiæ ipſum nonnunquam turbarent; & æger, miniſtro innixus, in conclavi, absque doloribus obambulare valebat. Quum vero femur circa genu exareſcere videbatur; chirurgus ipſi mox unguentum nervinum, mox ſolum ſpiritum vini camphoratum, mox dictum ſupra emplaſtrum, cum oleo lumbricorum terreſtrium ſubactum, non ſine levamine adplicabat. Cœpit etiam bene habere ægrotus vir, adeo ut ſexta a facto lapſu hebdomade, lectum deſerens, pede a frigore munito, ſellæ inſideret. Hinc vero utriusque, maxime læſi pedis tumor œdematoſus,

ſus, ad genu usque excurrens accedebat, qui externe ſacculis paregoricis, cum floribus ſambuci, & camphora paratis, interne diureticis ac diapnoicis oppugnatus, ſenſim detumescebat; neque vero, licet pedes continuo udore madeant, eos prorſus reliquit. Jungebantur etiam crebra ſternutamenta, levior tuſſicula, & raucedo quædam; ſed brevi poſt evanescebant.

Et in hoc rerum ſtatu per ſeptem jam vivit hebdomades æger; adpetitu neutiquam defectus, tantum abeſt, ut eandem, quam ſanus ſumſit, capere ſoleat ciborum quantitatem; nec viribus adeo privatus eſt, quin non modo in ipſo conclavi ſe circumgeſtari, ſed ope lecticæ in ædes ſacras vehi curet. Ipſe ceterum errores diæteticos ac crapulas, nec non cibos coctu difficiliores ſtudioſe fugit; nec potibus calidioribus Thée, Coffée, vel Succoladæ, nec aliis quibuscunque decoctis utitur: ſed inter epulas præter cereviſiam Naumburgenſem, unum vel alterum vini Hungarici hauſtum aſſumere ſolet; quoniam ab aliis & vinis, & cereviſiis, quandam in primis officinis naſci ſentit cruditatem. Venam nunquam ſecandam præbuit; ſiquidem omnes ſanguinis miſſiones inſigniter averſatur. Nec ignorari oportet, parentem ejus quinquaginta annos natum, hydrope, toti familiæ familiari, periiſſe; poſtquam tribus ante mortem annis, eodem ac noſter, lapſu percuſſus fuerat.

Quam ob cauſſam dubius quoque hæſit medicus, num junctum œdema pedum ab ipſo lapſu, & facto ſubinde gravi terrore derivaret, anne potius diuturniorem decubitum, & hinc gene-

generatum ſuccorum vitalium lentorem, ac conſequentem in visceribus imi ventris, maximeque hepate ſtagnationem accuſaret, indeque futuram metueret cachexiam. Idcirco cum reliquis medicaminibus ordinavit etiam aperientia, roborantia, atque visceralia: ſed quum malum nulla adhuc medicatione prorſus debellari potuit; ad Te, Vir Illuſtris, confugimus, tuamque ſententiam de his potiſſimum anhelamus momentis.

1) Num recte judicaverit medicus, quod caput oſſis femoris nec fractum, nec luxatum ſit; anne commendata ab ipſo topica ſine noxæ metu potuerint adhiberi?

2) Utrum tumor œdematoſus, quo jam ante aliquot annos, utut leviori laboravit, hac vice, continuante nequicquam perſpiratione, inhærens, a ſolo terrore, & facta per lapſum membranarum nervearum, ac musculorum contuſione ſit derivandus; anne potius humorum quandam acrimoniam, ac incipientem cachexiam ſignificet, inprimis, cum tuſſis, raucedo, alvi fluxus, & ſternutatio ſupervenientes huic opinioni favere videatur?

3) An conſultum ſit, uſum ſacculorum paregoricorum externum continuare, omiſſa tamen jam camphora, quippe quæ partibus mucidis & gelatinoſis ſpiſſioribus, in poris & fibrillis pedum, tanquam partium a fonte caloris remotiſſimarum reſtitantibus, majorem ſtagnandi occaſionem præbere animadvertitur? anne ſit convenientius, pedum tranſpirationem, ſolis integumentis calidioribus adjuvare?

4) Utrum ſpiritus nervinus, cum euphorbio de-

deſtillatus, emplaſtro hucusque uſurpato ſit præferendus?

5) Num liceat, geſtationem in lecticis, cœlo exiſtente ſereno, continuare?

6) Anne tam ad depellendum pedum œdema, quam promovendas hæmorrhoides, ſit proficuum, ſingulo menſe, luna decreſcente, ventrem leni laxante ſubducere? Et

7) Num denique recurrentes interdum dolores, vel ſanguinis in acetabulo ſub lapſu factam ſtaſin, vel plane occultam adhuc oſſis inominati læſionem ſignificent?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

CUncta morbi, cujus cauſſa conſultus ſum, momenta ſedulo perſcrutaturus; ad quæſtionum adnexarum primam respondeo, quod mea quidem ſententia, nulla omnino nec luxatio, nec fractura oſſis femoris, ejusque capitis præſto ſit. Primum enim lapſus ille in planam pavimenti ſuperficiem, non tam violentus eſſe potuit, ut in ægro, qui non valde carnoſus eſſe videtur, ipſam femoris vel luxationem, vel fracturam produxerit. Deinceps ſub illatis femori violentiis ejusmodi, omnis ambulandi potentia protinus aboleri ſolet; quam noſtro poſt lapſum relictam fuiſſe, morbi docet hiſtoria: ut taceam, capitis, quod in oſſe femoris eſt, luxationem eſſe rariſſimam. Credo potius, quod ligamenta illa tendinoſa, nervea, ac glandulоſa, quæ oſſibus iſchii, ilei, atque femoris connectendis tributa ſunt, a gravi illo lapſu læſa, compreſſa ac contuſa fuerint, unde humores in libero per vaſa contuſarum partium cir-

circuitu retardati, ibidem ſtagnaverunt, & doloris pariter ac tumoris auctores exiſtunt. Hiſce vero ſtagnantibus ſuccis diſcutiendis, ſtatim ab initio non convenientius fuiſſet ſpiritu vini camphorato remedium, quem in ejusmodi caſibus cum eſſentia croci & caſtorei remiſcere ſoleo. Emplaſtro, oxycroceo, quod ob vim, qua pollet, attractivam & exagitantem minus proficuum arbitror, majori cum fructu, emplaſtrum miraculoſum Barbette ſubſtitui potuiſſe cenſeo; quippe quod egregia reſolvendi, doloresque ſopiendi virtute gaudet, nec tranſpirationis ſucceſſum remoratur. Nec ludetur opera, ſi adhuc dicta topicorum genera in uſum vocentur. Reliqua vero, quæ lapſum excepe-runt, ſymptomata, veluti alvi obſtructio, calor præternaturalis, febris ſymptomatica, & adpetitus proſtratio &c. non niſi ſuborto in parte affecta dolori debentur: ea enim eſt partium nervoſarum indoles, ut ſi gravi ſpasmo ac dolore afficiantur, hunc cum vicinis non ſolum, verum etiam remotis partibus communicent, pulſumque durum & celerem, cum urina ſaturatiori, & æſtu intenſiori poſt ſe trahant.

Cumprimis juxta alteram quæſtionem, œdematoſus pedum tumor attentius conſiderari meretur. Non negaverim, quin ipſe lapſus, & inde ſuborti dolores, nec non diuturnior decubitus, & vita ſine motu deſes, ad illum generandum magnum contulerint momentum: verum cum non læſum tantummodo, ſed alterum quoque adhuc integrum pedem obſedit, & jam ante aliquot annos præſto fuit, hacque demum vice præſtantiſſima remediorum genera eluſit; omnino inducor, ut ipſius originem in ipſis imi

ven-

ventris visceribus quæram. Quare ſi conſideravero, ægrum vitam agere motus fere expertem, epulis largis uti, ſanguinis miſſionem prorſus abhorrere, hæmorrhoidum fluori obnoxium eſſe, ejusque parentem hydrope periiſſe; non vana ſuboritur ſuſpicio, ne cachexiæ prima rudimenta jam locum occupaverint; quæ, ſi hæmorrhoides in poſterum parcius ſucceſſerint, & animi curæ ac ſolicitudines intervenerint, majores utique acquirent vires, quibus omni ſtudio jam erit præcavendum. Huic ſcopo ea, quæ hactenus uſurpata ſunt, & externa, & interna medicamina, apprime reſpondere cenſeo, eaque ſummo cum fructu continuari poſſe credo, maxime ſi animi tranquillitas ſtudioſe conſervetur, & corpus moderate, ſi vel vectine fiat, moveatur. Ego præterea ejusmodi in caſibus, multa doctus experientia, a prudenti thermarum Carolinarum uſu, conjuncta peregrinatione, magnum polliceri poſſum auxilium; num vero hæc remedia in noſtro ægrotante locum inveniant, præſentium medicorum dijudicationi relinquo. Quod ſi non arriſerint, eodem cum ſucceſſu illis ſubſtitui poterunt ſalia, quæ ex thermis paranda docui, & in cachecticis, quin hydropicis affectibus utiliſſima deprehendi. Hanc vero curationem ita adornandam ſoleo, & ſuadeo: Salis mei aperitivi ſcrupulus unus, vel drachma dimidia, mane ex aqua vino nupta capiatur, deſuperque jusculum medicatum ſorbilletur. Sub epulis quinquaginta guttæ Elixirii balſamici visceralis aſſumantur; & alternis diebus decem pilularum balſamicarum devorentur. His per dies quatuordecim uſurpatis, exhibeatur per aliquod tempus tinctura mar-

martis pomata; ejusque uſui & largus potus, maxime jusculorum & ſufficiens corporis motus conjungatur.

Quod ſpeciatim tertiam attinet quæſtionem: conſultiſſimum utique mihi videtur, camphoræ externum uſum jam prorſus omittere; & potius totum pedem convenientibus ligaturis, nec nimis laxis, nec juſto ſtrictioribus vincire, atque cum lectulis mollioribus probe munire. Hæ enim ligaturæ, dum ſanguinis regreſſum, qui in pedibus, ob ſitum eorundem perpendicularem, eſſe ſolet difficillimus, egregie juvant, absque omnis noxæ metu in uſum vocari poſſunt. Nec ludetur opera, ſi tumidi pedes ſæpius igni camini admoveantur: ſiquidem & inde ſtagnantium humorum quandam discuſſionem, & laxatarum partium corroborationem ſperare licet.

Quartæ ſatisfacturus quæſtioni; non ſane video, qua ratione nimius exſiccantium, ſpirituoſorum, quale eſt commendatus nervinus ſpiritus, cum euphorbio deſtillatus, votis ſit reſponſurus uſus. Meo arbitrio ex topicis ſufficient emplaſtrum miraculoſum Barbette, loco affecto prius cum mixtura, quæ ex eſſentia croci, caſtorei, & ſpiritu vini camphorato paratur, probe perfricato admotum. In more etiam mihi poſitum eſt, tumidos pedes pelle leporino circumdare: ſed dispiciendum erit, an in præſenti caſu, ejus adplicatio perferatur; ſiquidem non omnes illius uſum ferre poſſunt.

Motum corporis, per geſtationem factum, de quo quinta agit quæſtio, maxime commendo; id tamen monendum duco, ut ſi fiat ſub libero aëre, non niſi cœlo ſereno, temperateque cali-

do

do exiſtente inſtituatur. Neque juxta ſextam quæſtionem, alienum judico, ut luna decreſcente, blando laxante alvina promoveatur excretio. Præterea vero una fluxum omni modo ſecundare juvabit: cui ſcopo magis alimenta inſervient, quam remedia pharmaceutica. Sic utiliſſima eo fine ſunt brodia, quæ ex jure carnis bovinæ, vel gallinarum, cum radice graminis, aſparagi, petroſelini, fœniculi, & cremore tartari coquuntur, ſub epulis frequenter ſorbillanda. Cumprimis optarem, ut fluxus hæmorrhoidalis ad juſtum ordinem ac ſucceſſum reduci poſſet: tum enim ab omni metu futuræ cachexiæ, tutos, ſecurosque eſſe liceret.

Ad ſeptimam denique quæſtionem respondere, eo minus erit neceſſarium, quo magis prolatæ in ea opiniones nullo gaudent fundamento; & ex ſupra dictis innoteſcet, cuncta morbi ſymptomata a nervis male affectis, & inde ſubortis doloribus pendere. Neque dubito, quin ſi ex præſcripto vixerit æger, & commendatis remediis rite uſus fuerit, a malo ſuo perfectam ſit conſequuturus curationem.

CASUS CLXXIV.

De impotentia ambulandi ex imbecillitate naturali.

IMploravit aliquando meam per litteras opem matrona quædam generoſa: eo quod ipſius filius, puer optimæ indolis, ac ſpei, ambulan-

di quodam vitio, eoque naturali laboraret; & in tarſo utriusque pedum quoddam, emineret tuberculum, quod inter eundum extrorſum verſus malleolum vergeret, ibidemque, cum ipſius pedis diſtorſione, greſſum fallente, frequentique refrigeratione, promineret. Ipſe puer erat temperamenti phlegmatici, corporis ſpongioſi, ſuccorumque pituitoſorum, valde pleni; & partes ſolidæ, nervoſæ, ac membranaceæ, præſertim artuum externorum, valde debiles, laxæque adparebant. Cumprimis juncturæ, ac ligamenta, quæ oſſibus pedis extremi connectendis inſerviunt, admodum relaxata videbantur; adeo, ut pedes ob eorundem infirmitatem, geſtando totius corporis oneri, minus pares fuerint, ſed ſub quovis greſſu extrorſum ceſſerint, cum tuberculi cujusdam circa malleolos eminentia, & ideo ambulandi difficilem reddiderint facultatem. Quum vero hoc vitium nativa debilitate, & mala pedum conformatione nitatur: ei radicitus exſtirpando, nulla utique ſufficient pharmaca. Idcirco, quod forſan reſtiterit auxilium, a ſolo ætatis progreſſu expectandum eſſe reor; cum cujus incremento partium quoque ſolidarum robur augeri deprehenditur.

Verum nec omnis vis arti denegari debet, ſed omni ſtudio proſpiciendum eſt, ut convenienti ratione nimiam ſeroſorum, & pituitoſorum humorum molem imminuamus, ejusque generationem præpediamus. Et hoc fine nos potiri poſſe cenſeo, ſi primum victus recta habeatur ratio. Quare ante omnia monendus eſt æger, ut epulis ſenſim adſueſcat parcioribus; jusculis pinguioribus, oleribus, leguminibus,

bus, carnibusque elixis parum utatur; contra vero aſſis, jusculisque tenuioribus, ex aqua vino nupta; ſemine cymini, cruſtaque panis; vel baccis cynosbati confectis; vel iis, quæ ex jure carnium, cum radice petroſelini, apio, chærefolio & acetoſa parantur; atque carnibus aſſis, cum vino, baccis juniperi, & ſucco citri maceratis, eo frequentius vescatur. Deinceps omni cereviſia interdicendus eſt, cujus in locum pro potu ordinario, decoctum bibat, cujus hæc ſit formula: Recipe radicis ſarſaparillæ uncias quatuor, raſuræ ligni juniperi, ſaſſafras, radicis cichorei, liquiritiæ, chinæ ana unciam. M. C. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ cum tribus aquæ menſuris per horæ dimidium coquantur. Alternis quoque diebus hujus decocti calidioris aliquot vascula mane ſorbillare, & abhinc blanda exercitatione corpus agitare conveniet; quæ nec reliquo intermitti debet tempore. Vesperi capiatur interdum drachma dimidia pulveris mei bezoardici; & circa imminentes lunæ mutationes, ad liquandam alvum, ſumantur per duos ſemper dies, pilularum balſamicarum quatuordecim.

Extrinſecus ad roborandas partes, inſigniſſimi uſus erit hoc linimentum: Recipe axungiæ humanæ uncias duas, ceræ albæ, ſpermatis ceti ana unciam ſemis, balſami Peruviani drachmas duas, olei juniperi, ſpicæ, caryophyllorum ana drachmam. M. F. unguentum, quocum calidiori juncturæ pedum bis quotidie inungantur. His per binas circiter hebdomades uſurpatis, cum egregio fructu adhiberi poterunt balnea Lauchſtadienſia, menſe Majo potiſſimum; quippe quæ ob terram, quam fovent,

ſubtilem ſulphureo martialem, roborandi fine, his in adfectibus ſunt præſtantiſſima. Et ſi quid opis adhuc reſtiterit; ea profecto non niſi dicta ratione erit obtinenda.

CASUS CLXXV.

De tumore cruris ſanguineo.

VIr generoſus, ſeptuagenario major, robuſti, & ſubpinguis habitus corporis, pro ætatis ratione ſatis vegetus, & quovis verno tempore, venam tundendam præbere ſolitus, haud ita pridem, noctu urinam miſſurus, ex lecto ſurgens, præter opinionem in gypſeum concidebat pavimentum; & gravi terrore perculſus, lectum denuo petebat, de magno in dextro crure circa genu conqueſtus dolore. Poſtridie in eadem regione tumor ſuboriebatur, qui intra paucos dies ad magnam molem, & capitis humani magnitudinem increſcebat. Perterritus æger Medicum æque ac Chirurgum accerſi jubebat, qui tumorem doloris, ardorisque expertem, ſed levi rubore circa genu inveſtitum animadvertebant. Idcirco ipſi adplicabant emplaſtrum de ſapone, largiter camphoratum, eique lintea triplicata, decocto ex herbis ſcordii, rutæ, cardui benedicti, floribus ſambuci, chamomillæ Romanæ, baccis lauri & juniperi, cum vino Rhenano, & ſub finem decoctionis addita ſpiritus ſalis ammoniaci uncia dimidia parato, madefacta ſuperimponebant.

In-

Interne ordinabant tincturam bezoardicam camphoratam; & lapides cancrorum ex vino capiendos; verum nullum inde ſequebatur levamen, tantum aberat, ut tumor magis increſceret, cum inſigni totius corporis laſſitudine junctus.

Ego demum conſultus, ut tumor facta inciſione protinus aperiretur, ſuaſi; eo quod conjicere poteram, humorem extravaſatum, cutim inter ac ſubjectos musculos fluctuari. Inciſa cute effluebant fere binæ libræ ſinceri cruoris, quem purulenta ſanguine remixta ſequebatur materia. Concidebat tumor, ejusque cavitas, candela cerea explorata, magnum occupaſſe ſpatium deprehendebatut. Huic injiciendum curavi liquorem traumaticum, qui ex ſpiritu vini rectificato, myrrha, aloe roſata, gummi elemi, tacamahaca, floribus hyperici, roſarum, millefolii, & balſamo Peruviano, leni calore digeſtis, & melle roſato permixtis, erat confectus. Præterea dicti emplaſtri, & cataplasmatis uſum continuari juſſi; & interne pulverem meum bezoardicum, ac Elixir viscerale propinavi, atque ob adpetitus ſummam proſtrationem, hauſtum vini Hungarici commendavi. Ipſum ulcus bis quotidie deligandum curavi, quod prioribus diebus ſaniem adhuc, cruore permixtam, deinceps vero ſolum pus, colore æque ac conſiſtentia bonum ſtillabat, & intra quinque menſium decurſum prorſus coalescebat, redeunte perfecta ſanitate.

Non alienum hoc loco erit, caſum quendam allegare, qui haud ita pridem meæ curæ traditus erat, & in tumore ſanguineo conſiſtebat; ſed a priori partim ratione originis, partim re-

ſpectu decurſus, multum diſcrepabat. Nimirum vir quidam ſexagenarius, ſiccæ & melancholicæ temperaturæ, vitæ motus experti, ac ærumnarum plenæ deditus, & a longo tempore arthriticis podagricisque tormentis obnoxius, ex improviſo tumore totius brachii dextri dolorifico, & ſenſim cœruleo lividoque corripiebatur. Oppugnatus ille variis topicis, relicta in brachio quadam duritie, priſtinoque colore, inde diſcedebat, & dextrum pectoris latus circa mamillam obſidebat. Ibidem magis magisque invalescebat, durior & ex cœruleo rubicundus adparebat, virium defectu, adpetitus proſtratione, moleſta tuſſi, ſpirandi difficultate, & tumore utriusque pedis œdematoſo ſtipatus.

Acciti Medicus & Chirurgus, in eo conveniebant, ut imminenti periculo, non niſi prudenti tumoris inciſione conſuli poſſet. At æger huic conſilio aures dare recuſans, meam implorabat opem: quare exploratis & ejus conſtitutione, & tumoris indole, operationi calculum addere non potui. Namque non pus ſubeſſe, ſed humorem acrem, corruptumque, qui ſubſtrata vaſa jam exederat, delitescere animadverti; ideoque judicavi, fore ut ſub accedente inter inciſionem aëre liberiori, corruptio illa majores ſumeret vires, atque mortem acceleraret.

Neque vero minus, me abſente, hic tumor aperiebatur, & ex illo loco putati puris, ſincerus ſanguis, cum acri ichore maritatus, ultra menſuræ quantitatem detrahebatur; injecta ſubinde eſſentia myrrhæ aquoſa, quæ etiam in-

interne propinabatur. Poſtridie eadem ſanies profluebat; & tertio die purus cruor tanto flumine effundebatur, ut vix compeſci potuerit. Fractis hinc magis magisque viribus, poſt aliquot dies vitam cum morte commutabat. Secato corpore, interna abſceſſus cavitas tota ſiderata, pectus & abdomen intus humore putri fœtidoque repleta, & ſiniſter pulmonum lobus, ab inhærente ſanie corruptus ac putridus adparebant.

Epicriſis.

VArii generis tumores in quacunque fere corporis humani parte enaſci ſolere, in vulgus notum eſt; nec ullus, rei medicæ peritus, facile negabit, quin a variis cauſſis ſuam trahant originem. Hinc vero certiſſima ſequitur concluſio, quod medicus æque ac chirurgus id vitii genus curaturus, diverſas cauſſas ab invicem probe diſcernere, atque cuivis peculiarem tribuere debeat curationem: quum per crebram proh dolor! experientiam compertum habeamus, ejusmodi tumores, minus perita manu tractatos, non modo periculoſos, verum non raro lethiferos eſſe.

Cumprimis vero tumores, qui in allegatis caſibus occurrerunt, rariores ſunt, ac peculiarem ſpeciem conſtituunt, utpote qui, dum a cruore ſtagnante, ac extravaſato, poſt inciſionem magna copia in conſpectum prodeunte, ſuos natales mutuentur, omni jure ſanguinei merentur adpellari. Probe diſtinguendi ſunt ab apoſtemate vel abſceſſu, qui inflammationes ſequitur, verum pus fovet, & absque con-

venienti apertura vix curari poteſt. Tumor ejusmodi apoſtematodeus, cum naſcitur, magno dolore, rubedine, æſtu præternaturali, atque fortiori arteriarum vicinarum pulſatione ſeſe prodit, & intra certam temporis periodum ſuppuratus, tumque attactu valde mollis, & inſtar veſicæ aqua repletæ eſt. Contra vero tumores ſanguinei plerumque contuſioni, aut externæ cuidam violentiæ debentur, & absque ullis inflammationis notis brevi tempore ad ingentem increſcunt magnitudinem. Quidam eorum benigni merentur vocari, qui absque ullo periculi metu ſcalpello aperiri, & facili negotio conſolidari poſſunt. Infeſtant fere ſanguinei temperamenti ſubjecta, quorum exiliora quidem, ſed multa, & ſanguine turgida ſunt vascula. Quæ ſi a violenta quadam externa cauſſa contundantur, vel dilacerentur; effundunt ſuum cruorem intra ſpatium, quod musculos & cutim intercedit; qui ibidem accumulatus, conſtituit tumorem, magis magisque increſcentem. Neque enim alia ratione, quam circumſpecta apertione ſanari poſſunt; quoniam extravaſatus cruor libero tunc potitur exitu. Quando autem hoc ſubſidium, quod in ſectione conſiſtit, omittitur; ſtagnans ea materies, mora temporis, gravem ſubit corruptionem; tumque non ipſum modo ulcus curationi fit rebellius: verum etiam putredinoſa ramenta ad humorum maſſam ſpargit, unde virium languor, corporis contrabeſcentia, & hecticodea conſumtio proficiscuntur.

Idcirco hoc in caſu quam ocyſſime inſtituere convenit inciſionem; namque facta per eam cavitas, maxime ſi ſana fuerint ſubjecta, & blan-

blandis temperatisque gaudeant ſuccis, facili coaleſcere ſolet negotio: quo etiam fine liquores balſamicos, & ſpirituoſos injicere expedit, qui non tantum corruptioni ac putredini reſiſtunt, verum etiam conſtringendo dilacerata vascula, totam egregie adjuvant conſolidationem.

Longe vero aliter res ſe habet cum ſanguineis tumoribus, quos malignos adpellare placet; & quorum ſpecimen ſiſtit, ſecundus brevi ante recenſitus caſus. Malignitatem ſuam tumor ille in pectore ſubortus prodit eo, quod primum ſubjectum, ſuccis impuris & ſcorbuticis plenum, at variis morbis, mœroribusque fere confectum occupavit; deinceps in eo differt a benigno, quod a cauſſa magis interna originem traxit, quæ procul dubio in humore acri, extravaſato, & fibroſas, vasculoſasque partes colliquante quærenda eſt. Neque hi tumores ſimul & ſemel, ſed lentis incrementis ſuboriuntur; & non raro ſuam malignitatem ad vicinas ſpargunt partes; quod utrumque momentum in noſtro caſu deprehenditur. Quum enim impuri noſtri corporis ſucci, quo diutius ſtagnaverint, eo acriores evadunt, & ipſam denique ſubeunt putredinem: facile patet ratio, cur putredinoſa ejusmodi corruptio, quæ nunquam non ulterius ſerpit, ad partes ſolidas adjacentes propagetur. Et hi tumores inſignem plerumque duritiem exhibent; quæ quo major fuerit, eo minus ſectionem admittit: indicat enim, ſtagnantem humorem firmius impactum, ac induratum, partiumquc ſolidarum graviorem ſubeſſe læſionem.

Eventus horum malignorum tumorum nunquam

quam non infauſtus eſt, mortemque prænunciat, eo celeriorem, ſi præmatura fiat apertio. Hæc enim variis modis noxam infert: dum vel tali ratione externus aër ad affectum locum irruit, qui & humoribus extravaſatis majorem imprimit corruptelam, & ſolidis partibus ſphaceloſam affricat putredinem; vel remoto per inciſionem ſtagnante cruore, denudantur arroſa vaſa, tumque ſanguinis inducunt profluvium vix coërcibile, atque mortiferum. Quo in caſu, ſi ulla ſalutis ſpes reſtiterit; ea meo quidem arbitrio ex omni parte, in liquoris balſamici ſpirituoſi injectione collocanda eſt. Namque neminem in arte chirurgica verſatum fugiet, quod tam in conſtringendis, quæ lacerata ſunt, vasculis, & hinc compeſcendo fluxu ſanguineo, quam in abarcenda ſphaceloſa putredine, ipſo ſpiritu vini, & ſolo, & cum balſamicis remixto, non ullum ſit præſtantius remedium.

Ex his clariſſime perſpici poterit, quæ curatio tumoribus ſanguineis & benignis & malignis adaptanda ſit: hi enim tantum abeſt, ut inciſione aperiri cum fructu poſſint, ut potius ad illos morbos pertineant, qui pro ſymbolo habent: Noli me tangere. Nihil fere ſupereſt medico, quam ut convenientibus medicinis externis æque, ac internis, inſtantem ſiderationem atque mortem omni ſtudio arcere annitatur. Patet etiam ex binis caſibus, quam neceſſarium ſit, cuncta morborum momenta penitius explorare: quoniam in iis, qui nullam admittunt medelam, recta prognoſis ad conſervandam medici famam, plurimum conferre poterit.

CASUS

CASUS CLXXVI.

De efficacia olei caryophyllorum in ſphacelo ex cauſſa interna nato.

VIr generoſus, quinquaginta annorum, temperamenti ſanguinei, caſtra ſequutus a teneris, ante aliquot annos vitam elegit quietiorem; & ſub hac, accedentibus hæreditaria diſpoſitione, multo vini Hungarici, ciborumque acidorum, ſalitorum, & fumo induratorum uſu, nec non diuturnis animi affectibus, in morbum incidit articularem. A quo, ut liberaretur, interne thermis Carolinis, acidulis Egranis, externeque balneis Teplicenſibus, non ſine fructu, uſus eſt. Tribus autem abhinc annis accidit, ut dextro pede in lignum impegerit, & inde levem paſſus ſit excoriationem, quam impoſito chartæ fruſto, nihil æſtimavit. Poſtridie, cum ſub fervidiſſimo cœlo, corpus fortiori motu exagitaret; prævio horrore æſtu vehementi, cum magna totius corporis laſſitudine prehendebatur. Acciti medicus & chirurgus, pedem profunda inflammatione contaminatum deprehendebant, cui paucis poſt diebus ipſe ſphacelus, ſpatium imperialis occupans accedebat. Neque vero, more conſueto, latius ſerpebat; ſed debitis mundificantibus ac conſolidantibus medicinis rite adplicatis, ulcusculum illud intra ſeptimeſtre tempus penitus coaleſcebat.

Abhinc

Abhinc autem per aliquot menſes adverſa valetudine fruebatur æger; & cumprimis catharroſis ac rheumaticis affectionibus, ventriculi debilitate, flatulentis imi ventris moleſtiis, tormentis arthriticis, podagricisque, vertigine, capitisque doloribus atrociter vexabatur. Quæ incommoda debellaturus, menſe præcedentis anni Majo, decrevit Egranis uti acidulis. His per octiduum circiter potis; ex improviſo fiebat, ut famulus tibialia detrahens ægrotanti, in dextro pede inter quartum & minimum digitum aliqualem obſervaret excoriationem. Ab omni vero dolore vacuum erat ulcusculum; quare, illo cum linteo deligato, cubitum ibat vir generoſus, nihil mali ſuſpicatus. Verum poſt aliquot dies minimus ille digitus, colore plumbeo imbutus adparebat, quin tandem, multis topicis fruſtra adplicatis, absque ullo doloris ſenſu, forcipe exſtirpari debebat. Tum malum ulterius ſerpere cœpit, & plantam pedis in ulcerationis conſenſum rapuit; quæ adeo rebellis fuit, ut ſpretis efficaciſſimis & internis, & externis remediis, adhucdum inhæreſcat. Acceſſit inſuper non modo glandularum inguinalium tumor; verum etiam febris quædam ſymptomatica, per quam rigor maximus, ſubſequente mitiori calore, incidebat. Hac ſuperata, magis invaluit pedis corruptio: cui, ut ferantur ſuppetiæ, eſt, quod obnixe rogamus.

CONSILIUM.

Vidi & intellexi ex datis ad me litteris, quæ virum generoſum infeſtent affectiones: neque enim ulla me ſubit admiratio, quod externis,

nis, hactenus adplicatis remediis nondum obſecundaverint. Namque illæ, præſertim ſphaceloſa pedis corruptio, non externam agnoſcunt cauſſam; ſed ab interna, nimirum inſigni atque tanta lymphæ corruptione originem trahunt, quæ non modo totam humorum maſſam, verum etiam ſolidas, nervoſasque partes, ac ima oſſium penetralia contaminavit, & depaſcitur. Quod ſi vero cauſſas hujus corruptionis disquiram, varia occurrunt momenta, quibus aliqua debetur animadverſio.

Primum quidem, cum vir ægrotans ſub vita, quam olim egit, militari, ſufficienti corporis motu gaviſus fuit; non aliter fieri potuit, quin tum temporis illibatam præ ſe tulerit valetudinem. Poſtquam vero, miſſo hoc vivendi genere mobiliori, elegit magis ſedentarium; neque tamen minus gulæ & adpetitui indulſit: nimiam ſibimet acquiſivit ſanguinis & humorum abundantiam, inprimis cum ſanguineum temperamentum, cujus notæ ſunt habitus corporis ſpongioſus, & anguſtia vaſorum, accedat. Magnam autem ſanguinis molem, junctis præſertim vita deſide, & largis epulis, ſuccorum vitalium impuritatem poſt ſe trahere, notiſſimum eſt. Namque illi juſtam quantitatis proportionem excedentes, debilitant partium ſolidarum, per quas vehuntur, tonum, & ad retardandam circulationem, efficaciſſimum conferunt momentum. Hinc in imi ventris præſertim visceribus ſtagnantes, inepti fiunt legitimæ per organa colatoria depurationi: quare remanent varii generis ſordes, & univerſalem lymphæ pariunt corruptionem. Quæ omnia eo certius ac facilius fiunt, quo magis corporis debitæ, & antea con-

ſuetæ exercitationes intermittantur; quippe quæ ad promovendas omnes excretiones deprehenduntur & utiliſſimæ & efficaciſſimæ.

Sic enata humorum dyscraſia, accedente victu perverſo, majores omnino cepit vires. Uſus enim vir generoſus eſt multis vinis calidioribus Hungaricis, cibis ſalitis, acidis, fumoque induratis: unde generata ſalia ſcorbutica, concurrente diſpoſitione hæreditaria, arthriticis cauſam præbuerunt doloribus. Intervenerunt animi diuturniores affectus, quibus expoſitus fuit. Hi vero illius ſunt indolis, ut robur partium ſolidarum, ac nervearum, maximeque digeſtionis negotium inſigniter deſtruant, & labefactent; hinc æquabilem humorum circuitum remorentur, omnes ſalutares excretiones ſufflaminent, atque ſic ſcorbuticæ diatheſi novum præbeant pabulum. Et denique, uti innotuit mihi, locus, in quo degit ægrotans, non parum adjumenti malo dedit. Ille enim multis ſtagnis, paludibusque refertus, & hinc aer, udis, impuris ac putredinoſis exhalationibus plenus eſt: unde partes ſolidæ magis relaxantur, tranſpiratio impeditur, & impuri humores accumulantur.

Quemadmodum vero hæ recenſitæ cauſſæ, generando ſanguinis ac lymphæ impuritatem, eminus ad ulceroſam pedis affectionem contribuerunt; ita, ſi ſpectemus hujus proximiorem cauſſam, hæc meo arbitrio in minus convenienti aquarum mineralium uſu quærenda eſt. Quam enim amplum eſt emolumentum, quod in depuranda humorum maſſa illæ aquæ prudenti ratione adhibitæ exſerere ſolent: tantum eædem a ſenibus, aut per varias ægritudines nimium de-

debilitatis, absque corpore rite præparato, aut decenti vitæ regimine potæ, damnum inferre deprehenduntur. Neque ideo pauca mihi innotuerunt exempla, quod ætate provectiores, ſcorbutici, & arthritici, aquis mineralibus, maximeque acidulis utentes, accedente gravi mærore, brevi poſt illam in potationem, in ſphaceloſas artuum externorum ulcerationes inciderunt. Dum enim multo aquarum potu, ſpirituoſæ humorum partes magis diluuntur, atque diſſipantur; hi evadunt ſpiſſiores, & in extremis partibus difficilius circulantur; hinc in iisdem ſtagnant, dimittuntque ſeroſam portionem, quæ deficiente in ſenibus calore nativo, tumores progenerant, in ſphacelum abeuntes.

Eadem in noſtro ægrotante contigiſſe, vero eſt ſimillimum; quoniam ille acidulas & corpore minus recte præparato, & eo tempore potavit, quo ad corruptiones ſphaceloſas aliqualem jam ſenſit proclivitatem. Eo facilius quoque hoc malo corripi potuit, quo magis ab antecedentibus morbis, crebra arthritide, catharris, imbecillitate ventriculi, flatulentiis, vertigine, capitis doloribus, & ulcere pedis per ſeptem menſes tolerato, debilitatum præ ſe tulit corpus. Quum itaque ex his internis cauſſis in pede, tanquam loco, qui magis ex nervoſis ac membranaceis, quam musculoſis conſtruitur partibus, ſubortus fuit ſphacelus: non mirum quoque eſt, quod tam ſubito, absque prævia inflammatione acceſſerit. Sic enim id vitii genus, ab interna cauſſa natum generari, confirmant medicorum obſervationes; ex quibus REMB. DODONÆUM. *obſ. XXX. pag.* 68.

68. EUGALENUM *de ſcorbut. pag.* 124. & BARBETTE *in chirurg.* allegaſſe ſufficiat. Idem quoque malum ſine doloribus invadere, teſtantur FERNELIUS *Lib. II. de abd. rer. cauſſis cap.* 15. & HILDANUS *Lib. de gangræna & ſphacelo cap.* 5. Febris eryſipelacea, & tumor glandulorum inguinalium critico quodam motu, putredinoſæ iſti ſupervenerunt corruptioni; neque vero alium poſt ſe traxerunt effectum, quam ut corrupti humores ad affectam partem majori irruerint quantitate.

Quæ cum ita ſint; facile patet, tres potiſſimum hoc malum curaturo eſſe indicationes, ut nempe primum totam ſanguinis & humorum maſſam ab inhærentibus impuritatibus, depurare, deinceps chyli generoſi, hincque ſuccorum laudabilium generationem adjuvare, & denibue corruptioni obicem ponere annitatur. Hisce ſcopis ſequentem medicationem convenientiſſimam fore reor: In locum potus ordinarii adhibeat æger decoctum ex radice chinæ, ſarſaparillæ, ſcorzoneræ, ſemineque fœniculi paratum; & eodem calidiori mane loco infuſi theiformis utatur. Mane ex quo quadraginta guttas ſpiritus mei bezoardici ſumat; ſub epulis viginti guttulas balſami mei vitæ, & veſperi pulverem bezoardicum capiat. Alvus, ſi obſtructa fuerit, miſſo purgantium uſu, clyſteribus emollientibus liquari; & extrinſecus affectum locum oleo caryophyllorum, cujus drachma una, in ſpiritus vini rectificatiſſimi uncia ſit ſoluta, inungi curet.

Re-

Relatio curationis.

POſtquam hoc conſilium acceperat vir generoſus; ipſe Halam venit, meæque ſe tradidit curationi. Gravem profecto, cum illum prima viſitarem vice, deprehendi valetudinem, tantumque virium collapſum, ut, dum alvum, quæ obſtructa erat, infuſo clysmate aperiendam curarem, mox animi deliquium paſſus fuerit. Ad hæc ciborum adpetentia penitus proſtrata; & ſomnus fere nullus erant. Pes affectus magnum fovebat ulcus, a quarto digito per totam plantam extenſum; & circa malleolos tumor adparebat lividus: qui poſtridie nigredine obductus, fœdum ſpargebat odorem, & omni carebat ſenſatione. Jubebam protinus peritum vocari chirurgum, &, ne ſideratio latius ſerperet, tumorem illum incidi. Facta inciſio, nullum plane dolorem inferebat; at fœtor inde nares feriebat intolerabilis. Neque vero conſultum reputabam, omnem ſphacelatam carnem ſcalpello reſecare; ſed quæ ſponte abſcedebat, blande removendam, & ulcus linteo carpto, quod oleo caryophyllorum in ſpiritu vini rectificatiſſimo ſoluto erat imbutum, adimplendum curabam.

His per aliquot dies, conjuncto internorum uſu, rite adplicatis, ſiſti videbatur corruptionis progreſſus; & læſi nervi, tendinesque multam nobis adhuc figebant crucem. Namque circa malleolos, in poſtica pedis parte, inter os & magnum illum, quem chordam Achillis vocant, tendinem ampla patebat cavitas, integram fere manum recipiens: ſiquidem non

 cutis

cutis tantum, ſed omnis caro musculorum peronæi poſtici & antici putredine conſumta erat. Hinc primum occurrebat capacior nervus in eo loco ſitus, quem, cum ſervari nequiret, in ſuperiori & integra parte, non ſine quodam doloris ſenſu, reſecandum imperavi; inferior autem ipſius portio, quæ multis ramulis pedem ſubintrabat, perfectamque coälitionem admodum retardabat, forcipe evellebatur, absque ullo dolore. Deinceps, quum ſinus ulceris a digito ad malleolos usque protenderetur, & injectus plantæ liquor, juxta malleolos, eo in loco, cui musculus pollicis flexor, & flexoris longi digitorum, & tibiæi poſtici tendines inſeruntur, rurſus efflueret; nova in plantam pedis fiebat inciſio, ut hac ratione ulcus eo facilius purgari poſſet. Tum quoque tendinum, qui musculis peronæi antici, poſtici, ac extenſoris tertii digitorum internodii adhæreſcunt, & putredine jam affecti erant, ſuppuratio ac plenaria ſeparatio felici cum ſucceſſu adjuvabatur. Videbatur quidem corruptio ipſi oſſium ſubſtantiæ, maxime in calcaneo, & proceſſu oſſis peronæi imminere; ſed ab uſu dicti ſuperius liquoris, omnino arcebatur.

Sic fracta putredinis vi, purgatoque probe ulcere, permiscui balſamicum, quem ſæpe nominavi, liquorem cum pauxillo balſami Peruviani, & quibusdam extractis vulnerariis; tandemque ad inducendam cicatricem, ſarcotica ex myrrha, & ſuccino potiſſimum parata, adplicanda curavi. Succreſcens caro ſenſus erat expers; neque mirum, quoniam nervis carebat. Ceterum chirurgus, primo trimeſtri bis quotidie, ſequenti tempore ſemel tantum, ulcus

de

deligabat: & ad muniendas vicinas a putredine partes, aquam arquebuſadæ, aut ſpiritum vini rectificatiſſimum camphoratum iis admovebat. Non minus cataplasmata loco adfecto impoſita, aqua calcis vivæ, cum vino, herbisque vulnerariis decoctæ humectabat; & omnem aëris acceſſum ſummo ſtudio arcebat. Atque tali ratione intra paucum tempus coalescebat vulnus, adeo, ut æger absque ullo impedimento ambulare, & ſcalas aſcendere potuerit. Nihilo tamen ſecius ſuaſi, ut in affecto pede parvum, fonticuli inſtar ulcusculum ſervaret apertum: ne ex eo præcocius conſolidato nova pullularent incommoda.

CASUS CLXXVII.

De febre tertiana male curata, ſæpius recidiva, inque eryſipelas cum moleſtis ſymptomatibus transeunte.

SEreniſſimus quidam Princeps, annum ætatis ſexageſimum ſextum egreſſus, ſuperiori anno, adulta æſtate, inter acidularum Egranarum potationem, incidit in febrem tertianam, tum temporis epidemiam; quæ pulvere quodam ex reguli antimonii medicinalis, antimonii diaphoretici martialis ana ſcrupulo uno, ſalis abſynthii, centaurii minoris, ammoniaci depurati ana granis quatuor, extracti cascarillæ granis ſex parato, & quovis vacuo die quater exhibito, profligata fuit. Sed elapſis novem

 die-

diebus febris revertitur; quæ tamen ope ele-ctuarii, quod corticem chinæ, cum ſalibus habebat, iterum prompte debellata eſt. Jamque ſereniſſimus æger nihil timebat valetudini, quum ex improviſo, aliquot poſt diebus, ſiniſtram tibiam occuparet eryſipelas: non illud ſane recens malum, ſed vetus omnino, ac familiare, quod jam multoties hanc partem exercuit: ſiquidem ante annos octodecim ipſi juncta erant multa ſupra talum ulcuſcula, quæ fonticulus in tibia excitatus ad ſanitatem perduxerat.

Ceſſit quidem hæc cutanea inflammatio, intus datis diaphoreticis, & foris inſperſo pulvere contra eryſipelas ſpecifico, quod ad Mynſichtum auctorem refertur; ſed hyeme ſeneſcente tertiana recruduit, quam pariter vicit commemoratum ſuperius electuarium. Hac depulſa ſacer ignis denuo eandem partem urere cœpit, eoque extincto ter rediit febris, eodem ſemper ſopita auxilio; cujus abitu revocata eſt pedis inflammatio, concurrentibus deſuper variis ſymptomatibus, quorum potiora erant vertigo frequentior, præcordiorum anxietas, moleſtaque hypochondriorum inflatio.

Qui ſequutus eſt annus, is menſe ſeptembri poſtliminio quaſi reduxit febrilem impetum, acuto potius, quam intermittenti propiorem; quoniam non penitus intermittere, ſed quodammodo ſaltem remittere videbatur acceſſio; ſimulque adjunctum habebat ingens corporis incendium, una cum vomitu bilioſo, & quadam virium proſtratione. Deferbuit tamen & hic æſtus, ſumtis diaphoreticis, & conſueto electuario; ſed more ſuo tranſitum fecit in priſti-

num

num pedis eryſipelas, quod etiamnum immoratur, & ſolemni ſymptomatum adparatu corpus excruciat. Hac igitur malorum viciſſitudine fatigatus ſereniſſimus Princeps, anxie anhelat auxilium, & cupidiſſime conſilium expetit, quibus præſidiis ad priſtinam redire queat valetudinem.

Epicriſis cum conſilio.

Contumax & refractarium malum eſt, quo cum ſereniſſimus Princeps confiictatur, quod non omni vacat periculo, aut certe metum facit, ne ſi in vetuſtatem incidat, vim ac pertinaciam inducat inexpugnabilem. Nam longæ ejusmodi, atque in ſpatium protractæ paſſiones, quæ frequentius, & parvis intervallis, cum febrili impetu, & exanthematica humorum deſpumatione repetunt, haud ambiguis notis declarant, morbi fomitem non fluctuare in ſuccis vitalibus, ſed altius defixum eſſe in partibus ſolidis, ibique tam firmiter inhærescere, ut non niſi ægerrime evelli & exſtirpari queat. Accedit, quod morbo toties, totiesque recurrente fractæ & attritæ vires mali impetum non amplius tam fortiter ſuſtinere, neque cauſſæ ejus obnixius repugnare, vel materiæ nocenti ad ſumma corporis exturbandæ ſufficere poſſint. Quamobrem non ſine ratione metuendum eſt, ne forſan vitioſa materia intus retenta, vel variis ex cauſſis retroverſa, in ipſius vitæ penetralia graſſetur, & maxime membranaceas partes puta nervoſas cerebri, ventriculi & inteſtinorum tunicas funeſta inflammatione accendat, quæ in provectiori ætate promptum ac paratum affert exitium.

Optandum vero eſſet, ut enarrata morbi hiſtoria pluribus expoſitis momentis ad pleniorem & uberiorem tam corporis affecti, quam cauſſæ morbificæ notitiam nos deduceret; quo ſane efficeretur, ut altius poſſemus inſpicere morbi indolem, & accuratius de eo ferre judicium. Nam ſcire haud parum refert, quis vitæ cultus, quæ diætæ ratio in uſu fuerit afflicto Principi, quæ ſit virium conditio, quales eorum, quæ toto corpore exeunt, ſucceſſus; inprimis, quomodo alvus reſpondeat, an ſanguis ſtato & ſolemni tempore miſſus fuerit, & qualis ejus circuitus, an febre diſcuſſa, venæ naturaliter ordinatæ ſint, quem colorem & habitum urina præ ſe ferat, & qui potiſſimum motus animum laceſſant. Inſuper cognoviſſe, ad rem pertinet, utrum vertigo, præcordiorum anxietates, & moleſta, quæ hypochondriis inhærent, ſymptomata, perpetuo & continenter adfligant, an potius quieta ægro relinquant tempora, & ſaltem febre exæſtuante vel decumbente ad ſummum pedem eryſipelate, ægrum ſollicitent. Quarum rerum cognitione deſtituti ſatis habeamus, quæ in tradita morbi hiſtoria exponuntur, penſitare exactius, eaque ad formandum de hoc malo judicium, atque ad inveniendam medendi rationem traducere.

Multis abhinc annis laboravit ſereniſſimus æger ulceribus, in ſiniſtra tibia ſponte ſubortis, una cum eryſipelate eidem parti infeſto: quæ mala luculenter oſtendunt, ejus ſanguinem & humores multis refertos eſſe impuritatibus, ſalino-ſulphureis, quas impeditæ, quæ ex naturæ inſtituto fiunt, vacuationes intus in corpore ac-

cu-

cumularunt. Febris igitur ea anni tempeſtate, qua fere per univerſum Germaniæ ambitum ſæviebat, accedens, & quidem eo ipſo temporis articulo, quo ſereniſſimus æger uſui acidularum vacavit, expediendo infarctus viscerum, & occluſa emunctoria reſerando, plurimum omnino potuiſſet valere ad tollendam humorum pravitatem, inſtaurandamque valetudinem; ſed quoniam hæc ipſa ſiniſtro adſtringentium, & corticis chinæ uſu nimis mature fuit cohibita; hinc natura provido admodum conſilio non ſolum ſopitam febrem reſuſcitavit, ſed etiam ſalutari conatu nocentem humorem ad corporis extrema compulit. Quum autem aliquoties reverſa febris acceſſio ſimili ſemper adſtringentium auxilio ſuppreſſa fuerit; ſane non mirum eſt, quod moleſta quædam excitaverit ſymptomata, quæ etiamnum ſpem recipiendæ ſanitatis longius extrahunt.

Habent enim id omnia febribus pellendis peculiariter deſtinata, in quibus etiam corticem chinæ numeramus, ut impetuoſis illis, partium motricium ſolidarum commotionibus moram injiciant ſpasmosque compeſcendo, febriles paroxysmos prompte, & efficaciter ſuſpendant. Dum vero id agunt, minime pro ſanitate ſunt, neque illam præſtant integram, quia cauſſam morbi effectricem, & materiam, quæ in vitio eſt, non deſtruunt, neque eam foras e corpore amoliuntur. Adſtringente enim, quam habent facultate, tubulos viscerum, jam per ſe male affectos, anguſtiores & ſtrictiores efficiunt, quorum coarctatio impedimento eſt, quo minus corruptus humor, a ſinceri ſanguinis commercio dimovendus, commodam exeundi viam

inveniat. Quapropter niſi ante & poſt uſum corticis chinæ obſtructi viscerum canales, quos humorum depurationi natura dicavit, denuo aperiantur, & ſaluberrimæ, quæ ex inferioribus partibus, & per extimum corpus fiunt, vacuationes per diluentia, ſalia abſterſiva, & mitiora laxantia reſtituantur, ac denique bilis & ſalivalis fermentativi laticis in volumine inteſtinorum ſecretio redintegretur: non poteſt profecto aliter fieri, quam ut materia, quæ febrem peperit, intus retenta, febrem ſubinde aliam ſuper aliam, eamque nonnunquam pejorem regeneret, vel magis metuenda ſymptomata in ſcenam producat. Atque hæc præmatura febris cohibitio in noſtro etiam caſu naturam eo induxit, ut materiam nocentem ſub ſpecie inflammationis eryſipelaceæ ad habitum corporis amandaret, qua quieſcente iterum exarſit febrile incendium.

Quæ igitur in tam perplexo, tamque difficili ſtatu ineunda ſit medendi ratio, & quæ potiſſimum remedia commodum locum obtineant; illud utique res eſſe videtur altioris indaginis. Quid nobis hac in re placeat, breviter ſtrictimque, candide tamen & luculenter exponemus. Judicare in facili eſt, minus hic quadrare emetica, purgantia, & quæ vehementiorem ſudorem movent, vel acri & ſtimulante elemento naturam ad perverſas commotiones irritant: ſed potius, quod in quibuslibet rebellibus & diuturnis paſſionibus obtinet, blanda & ſuſpenſa manu agendum eſt. Ac primo quidem nobis ſolemne eſt in ejusmodi caſibus commendare thermas vel acidulas, & hoc loco maxime Schwalbacenſes, clauſo vaſe in ferventiſſimam

aquam

aquam immiſſo calefactas; quarum uſus ita eſt inſtituendus, ut ſingulis diebus mane in lecto, vel extra eum, minimum quatuor libræ medicæ ſenſim paullatimque, & quidem per duas ſeptimanas, vel etiam ultra hauriantur. Ante earum uſum alvus ducenda eſt miti laxante, quod habet mannam cum tamarindis, paſſulis, ſale Ebshamenſi, & magneſia, idque in media, vel etiam ceſſante cura repetere convenit. Ad juvandum digeſtionis negotium, quæ ſub aquarum mineralium potu paullulum labefactatur, ante vel poſt prandium ſumere ſuadeo cochlear unum, de elixirio noſtro balſamico, hunc in modum præparando: Recipe corticum aurantiorum recentium unciam unam, extracti gentianæ, centaurii minoris, cardui benedicti, ſalis tartari ana drachmas duas: hæc omnia in mortario probe contuſa invicem miſceantur, & inſtillentur olei de Cedro guttæ viginti; poſtea diluantur affuſa vini Tockavienſis libra medica; fiat in balneo Mariæ digeſtio, & denique liquor placide decantetur. Inſuper monendum habeo, non reformidandum eſſe uſum aquarum mineralium tempore autumni vel hyemis: nam ſancte adfirmare poſſum, acidulas tepefactas, his ipſis anni temporibus a bene multis maximo cum fructu fuiſſe uſurpatas: cavendum modo eſt, ut ne frigidioris auræ afflatus tranſpirationem impediat.

Expedita hac cura id agere oportet, ut omnia corporis emunctoria ſerventur aperta, ut obſtructa reſerentur, ut liberior fiat excretionum ſucceſſus, & denique materia foras eliminanda ad exitum præparetur; quod iis, quæ ſequuntur remediis obtineri poterit: Quovis mane

 cum

cum juſculo, potu Coffée, vel alio convenien-te vehiculo ſumatur drachmæ dimidium de hoc ſale: Recipe nitri antimoniati, vel arcani du-plicati, lapidum cancrorum, ſolutionis oculo-rum cancri, terræ foliatæ tartari, nitri depu-rati ana drachmam unam. M. F. pulvis. Quar-ta vel quinta poſt prandium hora, vel circa lecti introitum propinetur ad drachmam ſemis, vel ſcrupulos duos infra poſitus pulvis diapho-reticus: Recipe ceruſſæ antimonii, ſeu matris perlarum Crugneri, cornu cervi ſine igne, la-pidum cancrorum, ſuccini præparati ana drach-mam unam, cinnabaris nativæ vel antimonii bene præparatæ drachmam ſemis, croci ſolaris purpurei grana duodecim, olei cinamomi gut-tas tres. M. F. pulvis.

Potui ordinario hoc decoctum inſervire po-terit: Recipe ſarſaparillæ electæ uncias tres, radicis chinæ unciam unam ſemis, ſeminis fœ-niculi, corticis ligni ſaſſafras ana drachmam unam cum dimidia. Conc. Cont. D. Harum ſpecierum uncia una coquatur in aquæ puræ quinque, vel ſex libris medicis in vaſe clauſo, ad tertiæ partis conſumtionem. Ex vinis ma-xime amplectendum eſt Burgundiacum, non ita recens, idque cum aqua Tennſteinenſi per-mixtum. Præterea ſervandæ ſunt leges diæte-ticæ, & cum cura inſtituendum vitæ regimen, non intermiſſa exercitatione corporis, quæ ad vincendos chronicos affectus multum confert adjumenti. Ceterum commendata remediorum genera per menſem, imo ultra continuare opor-tet: quæ utique tantum valent, ut materiam febrilem & eryſipelaceam corrigere, eamque a

cor-

corpore amoliti, ac denique novos horum malorum inſultus averruncare poſſunt.

CASUS CLXXVIII.

De febre tertiana male curata ſpasmi hypochondriaci cauſſa.

VIr ſex & triginta annorum, annuo elapſo tempore, febre tertiana corripiebatur; quæ cortice chinæ profligata, poſt decem dies recruduit. Sed eodem medicinæ genere denuo ſuppreſſa, rurſus rediit; & hac ratione quinquies mox reverſa, mox eodem remedio ſopita eſt. In ejus vero locum ſucceſſit dolor quidam circa coſtas ſpurias in dextro hypochondrio gravativus, & ab eo ad ſiniſtrum per intervalla protenſus. Qui licet quamplurimis antihypochondriacis, martialibus, & carminativis oppugnaretur remediis, conquieſcere tamen noluit, tantum abfuit, ut cordis palpitationes, ſpirandi difficultas, præcordiorum tenſivi cruciatus, alvi obſtructio, magnaque ad vomendum proclivitas ſenſim accederent. Quamprimum ira exarſerit, mirum in modum exaſperantur hæc incommoda, & adhæc cum æſtu præternaturali, vertigine, torpore capitis, & oculorum, maxime dextri caligine, & obnubilatione, ac ſi maculæ illis obverſarentur, complicantur. Urina plerumque tenuis, absque ſedimento meitur; & crebræ vigiliæ cruoriſque e dextra nare ſtillicidium quandoque vexant.

vexant. Et hæ moleſtiæ etiamnum per vices infeſtant, & ſic habent. Suboritur a dextro hypochondrio dolor, moxque ad dorſum atque lumbos pergit, qui tum velut inflati rigidique videntur. Junguntur extremorum refrigerationes, & multæ imi ventris flatulentiæ; quæ, excretis flatibus, una cum reliquis ſymptomatibus, miteſcunt, tumque lotium turbari incipit. Ceterum contuſorio pedum dolore afficitur; atque ſalivam percipit mucoſam, ſaporeque ſalſam.

Epicriſis.

VIdentur nobis graviora illa, quibus æger exercetur, ſymptomata, haud aliunde ſuam traxiſſe originem, quam ab intempeſtiva febris cohibitione per adſtringentia, in quibus cortex chinæ principem fere locum obtinet. Quemadmodum enim ſpecifica, ut vocant, antifebrilia, quæ inter hic cortex maxime eminet, convenienti ordine ac tempore uſurpata, ſalutari effectu non ſunt deſtituta: ita ſi empirice, id eſt, nulla habita ratione ſubjecti, temporis, & cauſſæ febrilis exhibeantur, in maximam corpus perniciem præcipitare poſſunt, quotidiana id confirmante experientia. Nam quum ejusmodi ſpecifica antifebrilia non niſi partium fibroſarum & nervearum conſtrictione ſuam operationem perficiant; facile liquet, nullum iis locum eſſe tribuendum, ubi febrili motu impuri humores nondum ſatis ſecreti, ac evacuati, nec vaſorum obſtructiones reſeratæ ſunt, & quando corpus vehementia ſpasmorum, qui omnes excretiones intercipiunt, adhuc adfligitur. Ita ni-

nimirum videmus circa tempus paroxysmi minus convenire, imo nocentiſſima eſſe hæc remedia; quoniam tunc temporis totum nervorum & vaſorum ſyſtema ſpasmo quaſi univerſali afficitur. Ex quo etiam adparet, hæc ipſa non præſcribenda eſſe, urina adhuc cruda; & ſine ſedimento prodeunte; & quando tranſpiratio die etiam vacuo nondum liberior, aut alvus liquidior evadit. Imo licet quoque hinc perſpicere, quantum damni inferant hæc remedia, ſi ante exhibeantur, quam ſordes primarum viarum expurgatæ fuerint, ſalibus potiſſimum aperitivis, aliisque, quæ evacuationibus per alvum & tranſpirationem velificantur.

Hisce autem præmiſſis, utiliſſimus ſane illorum uſus eſt, dum febriles iſtos inanes motus, nulla inſequente recidiva, nullisque ſupervenientibus ſpaſticis ſymptomatibus, funditus, ac ex toto tollunt, & a moleſtis illis inſultibus, quorum diuturnitas & viribus, & nutritioni corporis valde adverſatur, homines egregie liberant. Quamobrem ſi in ullo morbo, certe in intermittentium curatione medici judicium & prudentia practica, quæ anima curationis eſt, clariſſime manifeſtatur: ſiquidem hæ febres convenienti modo facile ſanari, perverſa autem medicatione ad funeſtum converti poſſunt exitum.

Quod partem affectam præſenti in morbo attinet, eſt ea maxime inteſtinum colon, cujus tonus, robur, &, ut veteres loqui amabant, vis retentrix, imprudenti adſtringentium uſu valde deſtructa ſunt: unde vel ejus nimiæ a flatibus diſtenſiones, vel vehementiores ſpaſticæ conſtrictiones fiunt; a quibus plura ſymptomata, ni-

nimirum inæqualis ſanguinis tranſitus, nimiæ humorum ad alias partes congeſtiones, moleſtii dolores, ac denique ſuppreſſiones excretionum producuntur. Patitur enim in malo hypochondriaco hoc maxime inteſtinum, quia valde nervoſum, amplum, & ligamentis nerveo-tendinoſis cinctum eſt, utraque hypochondria occupat, ac ſupra umbilicum infra ſtomachum fertur, hinc ejus læſiones ſæpius hepar, lienem vel ventriculum affectum mentiuntur. Et quoniam hoc inteſtinum præ reliquis majoribus vaſis inſtructum eſt, ideo ejus tono ac motu periſtaltico deſtructo, vel periculoſæ ibi fiunt ſanguinis ſtagnationes, vel perverſæ humorum ad alias partes tranſlationes. Ad hoc igitur inteſtinum male affectum omnia referenda ſunt ſymptomata, quibus ægrotans noſter adfligitur, nimirum aſthma, palpitatio cordis, ſpasmus præcordiorum, torpor capitis, oculorum hebetudo cum cataracta ſpuria, ſanguinis e nare dextra ſtillicidium, nimia vigilia, dolor lumborum gravativus, urina tenuis, & aquoſa, languor artuum, ac denique frequens ad vomitum inclinatio.

Totius igitur curationis cardo in eo vertitur, ut deſtructio toni ab imprudenti medicatione, & præpoſtero adſtringentium uſu, huic potiſſimum inteſtino inducta emendetur, ipſique pariter ac reliquis, priſtina vis, tonus ac motus reſtituantur: quo peracto ceterorum ſymptomatum impetus & vehementia ſponte concidet, & expirabit. Dedimus hoc effectum in præſenti ægro ſequenti ratione:

1) Sub alvi duritie frequenter injiciendum curavimus decoctum ex floribus chamomillæ, ſum-

ſummitatibus millefolii, baccis juniperi, ſemine aniſi & oleo amygdalarum dulcium, adjecto pauxillo ſalis communis & nitri, cum aqua ſimplici paratum, cujus vim ante injectionem triginta vel quadraginta guttis balſami noſtri vitæ roboravimus. Nihil enim eſt præſtantius ad tonum inteſtinorum reparandum, bene præparato clyſtere, quoniam immediate partem affectam attingit, inque eam vim & efficaciam ſuam exercere poteſt. Quemadmodum vero clyſteres fortiter purgantes ac ſtimulantes, vel ex meris emollientibus parati, ejusmodi in caſibus parum utilitatis afferunt: ita eos, qui partes nerveas blande roborant, flatus discutiunt, & ſpasmo rigentes fibras emolliunt, præſtantiſſimam his opem ferre deprehendimus.

2) Imperavimus pediluvium, ante lecti introitum quotidie uſurpandum, cujus uſus in omnibus affectibus ſpasmodicis, & ſanguinis turbulentis motibus, atque congeſtionibus vix ſatis laudari poteſt. Hæc tamen adhibenda eſt obſervatio, ut pedes in aquam non valde calidam, ſed tepidam, ſale communi, & herbis nervinis imprægnatam, ſatis profunde, & quidem per horæ dimidium immittantur.

3) Interne commendavimus pilulas noſtras balſamicas, bis in ſeptimana circa noctem aſſumendas. Altero mane doſis ſalis noſtri aperitivi uſurpata fuit, cum ſubjuncto uſu alicujus infuſi, quod hiſce ſpeciebus conſtabat: Recipe ſummitatum millefolii, florum chamomillæ vulgaris ana pugillos ſex, aniſi ſtellati, corticum aurantiorum recenter exſiccatorum, corticis ligni ſaſſafras ana drachmas tres. M. D. F. ſpecies, ex quibus parata decoctio octo circiter

pa-

patellis ſumatur, & inde lenis expectetur diaphoreſis.

4) Exhibitus eſt pulvis, una hora ante prandium uſurpandus: Recipe radicis pimpinellæ drachmam unam, radicis ari, ſalis abſynthii, lapidum cancrorum, corticum aurantiorum recenter exſiccatorum ana ſcrupulos duos, olei cinamomi, macis ana guttas ſex. M. F. pulvis, cui interdum, urgente præcordiorum interno ardore, aliquot nitri grana adjiciantur. Loco hujus pulveris eſſentia corticum aurantiorum balſamica noſtræ præparationis, mixta cum liquore noſtro minerali anodyno ex ultimo hauſtu inter cibos ſumta, ad juvandam digeſtionem, & blandam chyli ſpirituaſcentiam promovendam, egregie profuit.

5) Injuncta ægrotanti fuit equitatio, vectio in curru, & accuratum in diæta regimen. Quibus remediis per duos integros menſes uſurpatis, æger pleniſſime convaluit. Ceterum notandum eſt, quod in ejusmodi affectibus hypochondriorum ſpasmodicis, a perverſa adſtringentium, & opiatorum exhibitione ſubortis, aliis præſidiis nihil juvantibus, unice & velut ad ſacram anchoram refugiendum ſit ad decentem internum thermarum Carolinarum, atque externum Tœplicenſium uſum, ſubjuncto per aliquod tempus exactiori vitæ regimine. His enim, teſte experientia, magna vis ineſt, deſtructum ventriculi & inteſtinorum tonum reparandi, viſcerum & emunctoriorum obſtructiones reſolvendi, omnisque generis excretiones adjuvandi. Balneo autem aquæ Tœplicenſis, leviſſimæ & valde ſubtilis, nihil in relaxandis fibrarum conſtrictionibus, partiumque tu-

tubulis ampliandis datur excellentius. Præſtant etiam hoc ejusmodi balnea, ut ſanguinis & humorum motus ab internis partibus ad externas, & habitum corporis, reducendo liberum & æquabilem ſanguinis circuitum, quo ſanitas potiſſimum continetur, corpori reſtituant.

CASUS CLXXIX.

De tertiana duplici cum purpura in gravida.

ILluſtris fœmina, viginti quinque annos nata, temperamenti melancholico-cholerici, nimia turget ſanguinis, & humorum mole: ſiquidem ipſi adhuc virgini non modo menſtrua fluxerunt copioſiſſima, verum etiam vultus tanta cruoris quantitate ſæpius fartus adparuit, ut atro rubore tinctus conſpiceretur. Quamobrem crebris adſueta eſt venæſectionibus, easque ob acutæ febris metum, repetitis nonnunquam vicibus celebrare debuit. Adhæc valde ſenſibilis exiſtit, inſignique ad vehementiores animi affectus pollet proclivitate; ac diætæ victusque regulas neglectui habet, cibis acidis, lacticiniis, atque pomis nimium indulgens. Viro nupta, & prima vice utero gerens, expletis jam ſex geſtationis menſibus, male cœpit habere, meque protinus accerſi jubebat. Quum itaque VIto Cal. Julii accederem, & ipſa de tenſivo gravativoque pectoris dolore, tuſſi fere ferina, adpetitus jactura, ſomnique defectu conquereretur, urina exiſtente

rubicunda: ordinabam præter decoctum raſuræ cornu cervi, pulvillum ex matris perlarum, concharum citratarum, nitri depurati ana granis tribus, & antimonii diaphoretici granis duobus concinnatum. Verſus veſperam, animi laxandi cauſſa, rheda ſe vehi curabat; redux vero in vehementem incidebat horrorem, quem poſt horæ dimidium æſtus præternaturalis excipiebat, per binas horas urens, tandemque ſudore ſolutus. Per noctem, quæ inſomnis erat, gelatinam cornu cervi, & pulverem, qui nitri depurati grana duodecim, antimonii diaphoretici grana ſex, & cinnabaris nativæ tria grana habebat, tribus exhibui vicibus; quo ſumto, verſus diluculum, ventrem dejiciebat, & abhinc per quinque horas placido fruebatur ſomno.

Deſiderabat etiam illuſtris fœmina, ut ipſi vena ſecaretur; nec erant pauca momenta quæ phlebotomiam indicabant. Quamvis enim febrem ſuſpicarer intermittentem, & probe ſcirem, hanc venæſectione non temere eſſe oppugnandam, multo minus in paroxysmo inſtituendam: attamen cum eximia ſanguinis abundantia minaretur abortum; ægra ante aliquot menſes ardore vehementi, artuum gravitate, purpura ſcorbutica atque Scarlatina, tenſivo præcordiorum dolore, tuſſique ferina divexata, ſuaſu medicorum, venam cum inſigni fructu tundendam præbuiſſet: eadem crebris ſanguinis miſſionibus adſueta, & per aliquod tempus de lancinantibus ac ſpasmodicis crurum femorisque tormentis, ſenſu preſſorio circa inteſtinum rectum, rubore faciei & æſtu volatico conqueſta eſſet; nullus dubitavi, qui

 ſan-

ſanguinem detrahendum curarem. Quare V. Cal. Julii, cum hora decima matutina, a ſuavi expergefacta ſomno, ad meliorem valetudinem inclinare videretur, ac pulſus æque ac urina naturali ſimiles eſſent, protinus duodecim circiter ſanguinis uncias, interpolatis vicibus, ex vena inciſa mitti jubebam; & elapſa hora, quindecim guttas mixturæ, quæ eſſentiæ alexipharmacæ drachmas tres, & mixturæ ſimplicis rectificatæ drachmam unam fovebat, ex jusculo propinabam; inſequente leni madore. A meridie quavis tertia hora pulverem citratum cum antimonio diaphoretico, pauxillo nitri, & unico arcani duplicati grano paratum aſſumebat; atque hinc egregie habebat, cœna utebatur largiori, & plenum per totam noctem capiebat ſomnum.

Poſtridie, ſumtis dictæ bezoardicæ mixturæ guttis quindecim, non quidem habebat, de quo conquereretur; at adpetitus minus ſibi conſtabat, & circa vesperam febrilis paroxysmus anticipando revertebatur. Frigus per duas inhærebat horas, tum vomitus ter infeſtabat, & tandem tribus horis moleſtus erat æſtus, in largum deſinens ſudorem, & accedente inſuperabili excandeſcentia, purpuram ſcorbuticam relinquens. Inſiſtebam uſui dictorum remediorum, & cum timerem, ne ob animi pathemata, quibus etiam invita indulgebat, graviora ſupervenirent ſymptomata, accerſendum adhuc ſeniorem quendam Medicum curabam. Accedens ille uſurpatis a me præſidiis adplaudebat; quæ etiam, cum illuſtris ægra ſub leni madore bene haberet, continuabantur.

Nihilominus III. Calend. Julii hora pome-

ridiana tertia redibat febrilis acceſſio, & poſt quatuor horas largo ſudore finita, noctem poſt ſe trahebat placidam. Die ſequenti cum meliori valetudine, accedebant crebra ſternutamenta, parcum ſanguinis e naribus ſtillicidium, & moleſta tuſſis. Hinc clyſterem ex floribus chamæmeli & ſacharo Thomæo adplicari jubebam, & ſoluta per illum alvo memoratæ mixturæ quindecim guttas ex juſculo propinabam; ſumtis epulis, lapidum cancrorum, ſucco citri ſaturatorum drachmam dimidiam, & poſthæc quavis tertia hora, pulvillum exhibebam, qui ſic habebat: Recipe lapidum cancrorum citratorum, concharum citratarum ana grana quinque, nitri depurati grana tria, arcani duplicati grana duo, reguli antimonii martialis granum dimidium. M. D. pro doſi. Adpetitus erat exiguus; & cum vino Moſellano plus, quam par fuit, uſa fuiſſet, accidit, ut verſus vesperam æſtu volatico, ardore ruboreque faciei, narium obſtructione, & rheumatiſmo dextri capitis lateris quaſi hemicranico, tuſſi ſtipato per ſex infeſtaretur horas, & inſequutam noctem ſomno minus tranquillo tranſigeret.

Ipſis Julii Calendis febris iterum invadebat, & præviis ingenti horrore, atque calore, illo per unam, hoc per duas horas durante, copioſo ſudore ſolvebatur; tumque permittebat, ut & cœna cum adpetitu, & ſomno placidiſſimo frui potuerit. Repetebantur pulveres, noviſſime nominati cum levamine. Sequenti, qui erat intercalaris, die crebræ vexabant ſternutationes, cum narium quadam hæmorrhagia, pulſu exiſtente æquali ac temperato. Subducto

per

per clyſterem rurſus ventre, largis indulgebat epulis, & licet interdiu perquam ſana videretur; accedente tamen vespera præter opinionem vultus manusque expalleſcebant, mox ſequebatur ardor cum tuſſi, & ipſa illuſtris matrona humorem tenuem ſalſumque ex capite ad fauces deſtillare, naribus obſtructis, querula enunciabat. Ego metuens, ne die intermedio febris quædam catharralis jungeretur, ad corrigendam ſcorbuticam humorum diatheſin, conſenſu dicti ſenioris Medici, bis exhibebam pulverem, ex matris perlarum, lapidum cancrorum citratorum, ana granis octo, antimonii diaphoretici granis quatuor, & reguli antimonii Medicinalis grano uno compoſitum.

Transacta ſub quietiori ſomno nocte, V. Nonar. Julii circa undecimam meridianam horam febris impetebat magno horrore; quem vomitus materiæ mucoſæ ac bilioſæ tenaciſſimæ ter repetitus, excipiebat; tum ſequebatur æſtus vehementior, atque hunc ſolvebat ſudor, accedente iracundia primum interruptus, & novo vomendi conatu turbatus, mox vero iterum largo ſuccedens flumine. Præter dictos pulveres, finito paroxysmo, catharralem defluxionem præcavere tentabam, dato pulvere, qui ex lapidum cancrorum citratorum drachma una cum dimidia, coralliorum rubrorum præparatorum ſcrupulo uno, antimonii diaphoretici ex regulo parati ſcrupulo dimidio, reguli antimonii medicinalis granis tribus erat concinnatus, & in ſex partes diviſus. Somnus minus tranquillus ſequebatur, & IVto Nonarum, poſt ſalſas ex capite in fauces deſtillationes, hora pomeridiana tertia ſubito expallescebat, tum

frigore percellebatur, mox æſtu urebatur, tandemque ſudore ferme diffluebat: adeo, ut ſuppoſitam hactenus catharralem febrim, in quotidianam degeneraſſe adpareret.

Quæ cum ita ſint, quatuor potiſſimum reſultant momenta, quorum diſcuſſionem abs Te, Vir Illuſtris, enixe rogo. Prima enim quæſtio eſt, quibusnam tutis evacuantibus ſaburram ex primis viis eliminare jam liceat? Sal enim Ebshamenſis, ſalia, quibus humores ſcatent, ſcorbutica adaugere, radix Ipecacuanhæ in tam tenero ſubjecto, juſto vehementior, pilulæ vero Becherianæ minus ſufficientes eſſe videntur. Quamobrem doceri cupio, anne conſultius ſit, vomitum, qui ſub acceſſionum initio ſponte ſuboritur, hauſto largius tepidiori infuſo promovere? Deinceps ſcire aveo, quibusnam remediis ipſa febris oppugnari queat; & num denique hactenus uſurpata remedia, cumprimis ad abortum præcavendum inſtituta venæſectio, legibus artis reſponderint?

CONSULTATIO.

ILluſtris perſona, cujus adverſa valetudo mecum per litteras communicata eſt, non modo ex febre intermittente tertiana, eaque omnino duplici, verum etiam impuritate ſanguinis, atque ſeri ſcorbutica, acri & purpuracea male habere videtur. Huic enim ſuccorum acrimoniæ, nervoſis potiſſimum inhærenti partibus, in acceptis ferenda ſunt multa ſymptomata, maximeque tenſivi & preſſorii in pectore dolores, defluxio rheumatica dextrum capitis latus obſidens, crebra ſternutamenta, tuſſis, ardor narium,

rium, & copioſa ſudatio. Quamobrem ea medicamina, quæ alias febres intermittentes egregie ſolantur, veluti ſunt ſalia abſtergentia, laxantia, vomitoria, eſſentiæ amaræ, & alexipharmacæ, cum ſpiritu vini paratæ, cortex chinæ, aliaque, in præſenti cum malo purpuraceo complicata febre, minus ſalutarem pollicentur opem, imprimis cum illuſtris fœmina nimium ſenſibilis, & ad animi, ſanguinisque fortiores commotiones valde prona exiſtat. In tali enim caſu recenſita remedia materiam acrem peccantem magis exæſtuant, & in vehementiorem motum agunt: unde graviora proficiſcuntur ſymptomata, & febres malum morem ac indolem acquirunt.

Quapropter omnino ad convenientiora reſpiciendum eſt, quæ inter febris æque ac purpuræ ſufficientem, ſed blandam ſordium viscidarum & bilioſarum ex primis viis evacuationem indicant. Cuncta vero acria & purgantia & emetica, & quæ humorum ebullitionem concitant, cane pejus & angue vitare convenit; atque potius decocta ex manna, tamarindis, corticibus citri vel aurantiorum parata adhibere juvabit. Quod ſi vero hæc ob ventriculi imbecillitatem haud arriſerint; operæ pretium facient pilulæ balſamicæ, ad Stahlii, Becheri, vel meam mentem concinnatæ: quarum undecim vel quatuordecim vesperi deglutire, & brevi ante pulverem abſorbentem, cum aliquot nitri ac tartari vitriolati granis remixtum aſſumere expediet. Ejusmodi enim pilulas in purpuraceis affectibus vim evacuantem ſufficienter præſtare, docet experientia; & licet etiam haud ſatis reſpondeant votis, ſumta tamen altero mane ex

infuſo theiformi mannæ uncia, utique ſufficient, bisque ſingula hebdomade tutiſſime poterunt uſurpari. Neque enim, ut ad alteram quæſtionem reſpondeam, opus erit, vomitum, ſub paroxysmo febrili ſponte ſubortum, potu calidiori herbæ Theebois, copioſius hauſto, magis promovere: cum potius ſordes, in primis regionibus ſtabulantes, per alvum eliminare conveniat. Et ſi verum fatear, ad nauſeam vomitumque provocandum pura aqua fontana, eaque tepidior magis opportuna mihi videtur, quam quidem infuſa calidiora theiformia: quippe quæ metum omnino faciunt, ne, ſi bilioſa ſalſaque ventriculum obſederit ſaburra, agiliores ac ſubtiliores impuritatum particulæ, majori quantitate in ſanguineam inde rapiantur maſſam.

Sufficient itaque vacuandi fine, brevi ante commendata præſidia; & deinde, juxta tertiæ quæſtionis tenorem, conjungenda ſunt ea, quæ tranſpirationem, atque ſordium ſubtiliorum per cutis poros promovere poſſunt excretionem. Hoc nomine inſignem laudem merentur pulveres bezoardici fixiores, leniter nitroſi, ac cinnabarini, qui cum aquis diapnoicis, & ſyrupo acetoſitatis citri in potionum redigi queunt formam. Nec levem efficaciam præſtabit infuſum florum chamomillæ, cum ſemine fœniculi mane loco potus Thébois ſorbillandum; cujus præſtans, & utique ſpecifica virtus non modo in purpuraceis, ſed & febrilibus morbis deprehenditur. Non minus præclaro cum fructu adhibebitur ſpiritus nitri dulcis, aut quod ſatius eſt, liquor anodynus mineralis, qui ad quadraginta guttas per intervalla eſt capiendus. Ceterum diætæ recta potiſſimum habenda eſt ratio, & in

in primis omnis cereviſia pariter ac vinum ſummo fugiendum ſtudio, quippe qui potus in purpuraceis adfectionibus plane ſunt inconvenientes. Eminent præ iis decocta temperata, quale hoc in caſu ex raſura cornu cervi, radice ſcorzoneræ, ſuccoque citri parari poteſt. Neque minori induſtria vitare convenit cibos crudiores, coctuque difficiliores, pisces, lacticinia, poma, ova, omneque placentarum genus; a quibus præſertim verſus imminentes paroxysmos abſtinere juvabit. Denique non habeo, quæ circa uſurpata hactenus remedia, atque venæſectionem moneam; niſi quod illa ad penitus eradicandum malum minus fuiſſe ſufficientia arbitrer. Verum haud exiguam foveo ſpem, quin commendatæ jam medicinæ, ſi rite adhibeantur, operæ facturæ ſint pretium.

CASUS CLXXX.

De febre quartana in gravida,

CUM JUDICIO DE VENÆSECTIONIS ET CORTICIS CHINÆ USU.

FOemina generoſa triginta annorum, vitæ motus experti dedita, potuque parciori ſemper contenta, tempore matrimonii, quo admo-

dum felici per decem jam perfungitur annos; quatuor infantes, adhuc vivos peperit incolumesque. Et licet a teneris illibatam præ ſe tulerit ſanitatem; tria tamen jam excurrerunt ſemeſtria, ex quo male cepit habere. Namque hoc tempore gravativum ardentemque in ventriculi regione dolorem, æſtumque volaticum, & delaſſantem, maxime ſumtis perſenſit epulis. Non raro tantis præcordiorum anxietatibus correpta eſt, ut animus defecerit; quæ autem, inſequuto vomitu, remiſerunt. Preſſorius quoque dolor circa cordis ſcrobiculum nonnunquam ſæviit, & abhinc ad dorſum excurrit. Et in tali rerum ſtatu gravida facta, prioribus menſibus crebros toleravit vomitus; tertio autem, ex animi adfectibus, corporisque refrigeratione, prævio ingenti frigore, in calorem incidit præternaturalem. Idem paroxysmus aucto rigore circa quartum diem revertebatur; & abhinc vera fiebat quartana, quæ jam tres complevit menſes, & adhuc adfligit. Frigus quo cum incipit acceſſio, per duas ad minimum inhæret horas, æſtus per ſex vel ſeptem, tum excipit ſudor. Ipſe paroxysmus magnis præcordiorum anxietatibus ſtipatur; atque tunc aſſumta quævis vomitu rejiciuntur. Diebus a febre vacuis, in conclavi obambulare valet, viribus tamen, ac adpetitu defecta; & urina nunquam caret ſedimento. Sumſit varii generis medicamina, laxantia, eſſentias amaras, antifebriles, atque ſalia; ſed febris, licet ſemel, bisve ſileret, mox tamen recruduit & perdurat adhuc contumaciſſima. Quæ cum metu abortus terreat; tuum, Vir Excellentiſſime, pro ea debellanda petimus conſilium, & num conſultum

ſit

ſit venam in pede ſecare, doceri cupimus.

RESPONSUM MEDICINALE.

QUæ mihi perſcripta ſunt de febre quartana, Matronam generoſam gravidam per tres jam adfligente menſes; ſedulo mecum perpendi, atque volutavi. Et ſi præſertim illa conſideravero incommoda, quibuscum ante geſtationis tempus conflictata fuit; ea a ſpasmo & hinc ſuborta inflatione ventriculi ſuam traxiſſe originem facile pervideo. Namque ſub tali ſpasmo utrumque orificiorum, quæ ventriculo terminos ponunt, conſtringitur; hinc vapores flatulenti, ab alimentorum fermentatione enati, ſuo potiri nequeunt exitu, qui diſtendentes ventriculum, nerveasque illius partes, anxietates præcordiorum, doloremque in ſcrobiculo cordis gravativum pariunt; & conſtrictionem harum partium efficientes, ad humorum majorem verſus caput raptum, indeque pendentem æſtum disponunt volaticum. Ejusmodi cardialgici ſpasmi familiares ſunt fœminis plethoricis, in quibus ob difficiliorem ſanguinis per hepar, quod totum vasculoſum eſt, tranſitum, cruor ſtagnat, inque vaſis ventriculi præcipue ſubſiſtit. Præ reliquis autem hisce moleſtiis opportunæ ſunt illæ, quibus menſtrua fluunt inordinata, vel ſanguinis miſſiones inſuper habentur, vel ſanguis nimis ſpiſſus & viscidus exiſtit, qualis in noſtra etiam ægrotante ob parcum potum, vitamque ſedentariam judicandus eſt.

Et iisdem cauſſis debetur febris quartana; quæ meo quidem arbitrio plerumque a difficiliori

liori ſanguinis per viscera imi ventris, maxime hepar ac lienem circuitu ſuos mutuatur natales. Quando enim humores per vaſa, a portarum vena producta tardius circulantur; primum omnium in meſenterio, ventriculo, ac toto inteſtinorum canale ſtagnant. Hinc in locum liquoris ſubtilioris, fermentativi ac digeſtorii ſecernitur ſerum impurum, digerendis penitus alimentis minus idoneum: unde generantur acidæ, viscidæque cruditates, quæ cum maſſa ſanguinea per totum abripiuntur corpus, adque ſenſibiles medullæ ſpinalis tunicas delatæ, ſpasmos motusque producunt febriles. Quum vero graviditatis tempore menſtrua excretio ſit cohibita; facile patet, qua ratione humores in abdomine cumulati, per viscera tardius progrediantur, ſicque dicta ratione inducendis viam pandant febribus.

Quarum ſi perpendamus curationem, maximeque perſcrutemur, num eo fine venæſectiones ſint profuturæ? non omnino negandum, quin egregium inde liceat expectare emolumentum, ſi extra paroxysmum, detractis ſex cruoris unciis, inſtituantur. Multa enim mihi innotuerunt exempla, ubi diuturnæ febres quartanæ, tuſa in pede vena, protinus conquieverunt, utique ſi convenientes medicinæ fuerint conjunctæ. In more quoque poſitum mihi eſt, gravidis, ſi cruor in abdominis visceribus ſtagnaverit, ex pedum venis ſanguinem detrahere; licet vulgaris opinio id vetet maximopere. Neque ideo ſtatuerem, ac ſi venæſectio tam in gravidis, quam in aliis perſonis, ad morbos præſervandos ſemper, atque generatim in pede ſit celebranda. Quandocunque enim a conge-

ſtione

ſtione humorum circa caput pectusque morboſa propullularunt ſymptomata; parum certe venarum in pedibus, qui tum plerumque frigidi, ſpasmoque contracti obſervantur, inciſio feret adjumenti. Atque his in caſibus magis proficiet ſanguinis e brachio facta detractio; quemadmodum in ægritudinibus a terrore, & hinc pendente humorum ad ſuperiora congeſtione productis, plus ſimplici vice obſervavi. Neque porro venæſectiones in pede commendare ſoleo, ſi venis exilioribus, & ſanguine fere privatis exiſtentibus, ſpasmodicæ affectiones magis a nervorum debilitate; aut acri ſubtilique humore, tunicis nervoſis inſidente, quam a nimia humorum mole originem traxerunt: non enim raro mihi adnotare licuit, quod factam in hisce adfectibus ſanguinis miſſionem, major ſpasmorum exceperit vehementia. Et denique generatim ſciendum eſt, in ipſis morborum paroxysmis, non niſi cum ſummo periculi metu, detrahendum e venis eſſe cruorem. Contra vero, ubi ſanguis nimius, ſpiſſus, viscidusque præſto eſt, & in imi ventris visceribus potisſimum ſtagnat, venæque pedum inſigniter fartæ ſunt; harum inciſio permagnum pollicetur fructum: neque ideo quicquam eſt, quod ab illa in noſtra ægrotante adminiſtranda nos deterrere queat.

His autem præmiſſis, eo dirigenda eſt omnis intentio, ut moleſtam febrem percuremus, atque ſic abortus metum discutiamus. Quamobrem hortor primum, ut cuncta calidiora, ſanguinemque exæſtuantia medicamina, & præſertim eſſentiæ, cum ſpirituoſo paratæ menſtruo, ſedulo fugiantur, quoniam anxietates, inquie-

inquietudinem & æſtum febrilem magis exacerbant; ſed potiùs eo reſpiciatur, ut ſpasmodicæ ventriculi diſtentiones, quas adhuc præſentes crebri teſtantur vomitus, decenter leniantur, atque conſopiantur. Et hoc fine, experientia doctus, commendo liquorem meum anodyno-mineralem, cujus ſex partes, cum una balſami mei vitæ, ſine ambra moſchoque parati commiscere decet. Hoc remedii genus mane pariter, ac vesperi; nec non tribus ante febris invaſionem horis exhibere; tumque protinus infuſum theiforme, ex floribus chamemæli, ſummitatibus millefolii, ſemineque fœniculi confectum, intra lectum ſorbere, & blandam inde diaphoreſin expectare juvabit. Idem balſamum, paullo tepefactum, chartæque bibulæ infuſum, epigaſtricæ regioni adplicandum, impoſitis deſuper linteis calidis, maximopere ſuadeo. Nec præterea quicquam commendo, expectaturus, quid hæc remedia tulerint adjumenti.

Relatio.

TUſa quoque ex meo præſcripto, tempore a febre vacuo, in pede eſt vena, eo effectu, ut febriles acceſſiones ſtatim conquieverint; & uſurpato ſubinde liquore anodyno, per quatuor vices, cum egregio adflictæ levamine, ceſſaverint. Verum enimvero, cum ſuperatum omnem recidivæ metum arbitrata, itinere quodam ſub gelidiſſimo cœlo perfuncta, cibisque minus ſalubribus uſa eſſet: rediit malum, utut priori mitius. Ego iterum conſultus, vesperi novem balſamicarum, quæ meæ ſunt compoſitionis, pilularum, mane ſalis aperitivi drach-

drachmam, ut ſumeret, imperavi. His per aliquod tempus adhibitis, electuarium ordinavi, ter quotidie capiendum, quod corticem chinæ, pulverem florum chamomillæ, atque Roob Sambuci habebat; & hoc per ſex uſurpatum dies penitus fugavit febrem. Qua profligata, iterum quavis vespera novem dictarum pilularum, mane drachmam dimidiam ſalis aperitivi, & hora pomeridiana quinta octoginta guttas Elixirii mei visceralis propinavi, eo effectu, ut prorſus ſileret febris, & generoſa mulier felici ſubinde fungeretur partu.

Non hoc loco erit alienum, commemorare, magnum eſſe Medicorum errorem, ſi corticem chinæ foro medico prorſus relegaturi, generatim eum pro veneno habent. Quamvis enim minime negaverim, quin improvidus ipſius uſus, magna ſæpius ſanitatis detrimenta, & noxiam ad morbos chronicos diſpoſitionem inferat; attamen non paucis quoque exemplis habeo comprobatum, quod recto iſtius corticis uſu nihil ad exſtirpandos, qui refractarii ſunt, febriles affectus, ſit efficacius. Ille enim, præmiſſis congruis & evacuantibus, & alterantibus, non ſolus, ſed cum antiſpasmodicis & diaphoreticis mixtus, diebus a febre vacuis propinandus eſt; & conſopita ſic febre, remediis incidentibus, evacuantibus, ſtomachicis, & quæ corpus in debita conſervant tranſpiratione, per aliquod adhuc tempus inſiſtendum. Conſuevi igitur hunc corticem heroicis accenſere remediis; quibus provide adhibitis, feliciſſimus ſuccedit effectus, incongrue vero uſurpatis, accedit irreparabile damnum. Quamobrem in uſum vocaturum hoc medicinæ genus,

nus, non modo rationalem pathologiam, verum quoque therapiam, & medicaminum operandi modum probe callere oportet; & ſatius utique eſt, ut qui hac ſcientia in fructus non eſt, cortici huic plane ſuperſedeat, ſoliſque temperantibus, diaphoreticis ac diluentibus pugnet, ac reliquum naturæ committat negotium.

CASUS CLXXXI.

De febre bilioſa intermittente.

QUum per menſem Majum Juniumque currentis anni menſem frigida, humida, & pluvioſa tempeſtas terris incumberet, accidit, ut ſequentibus Julio & Auguſto menſibus febres bilioſæ intermittentes tam ſimplices, quam cum continua complicatæ, nec non tertianæ duplices, admodum incertæ popularem ederent ſtragem. Ex reliquis vero, qui meæ ſe mandarunt curæ, ægrotantibus, erat mulier quædam generoſa, ſex ultra triginta annorum, temperamenti ſanguineo-cholerici, obeſa, ſuccorum plena, animique ſenſibilioris, & ad iracundiam proni. Hæc ſub finem menſis Julii circa veſperum ingenti rigore prehendebatur, quem per aliquot horas durantes, vehemens excipiebat æſtus. Et hæc acceſſio per primam ſeptimanam alternis invadebat diebus, deinceps anticipabat, atque tum intra nycthemeron bis incidebat. Paullo poſt magis continuæ ſpeciem referebat; ſiqui-

ſiquidem uno die aſperior erat paroxyſmus, altero levior; neque calor præternaturalis cum paullò celeriori pulſu unquam remittebat. Ceterum hæc exhibebat ſymptomata: Per tres priores hebdomades moleſtæ vexabant vomitiones, die præſertim febrili, qua non tantum aſſumta quævis, ſed & ſaburram bilioſam viridem, mucoſamque rejiciebat, atque non raro vanis, laborioſisque conatibus, cum alvi obſtructione adfligebatur. Quarta ſeptimana vomitibus jungebatur alvi fluxus, fæces reddens viridescentes, & vix ægram in cubili conquiescere permittens, & hunc ſequenti hebdomade tanta excipiebat obſtructio, ut ope pilularum balſamicarum reſerari debuerit. Præterea ipſi paroxyſmi tanta ſpirandi anguſtia erant ſtipati, ut ſuffocari videretur; jungebatur inſignis corporis languor, ac maxima inquietudo, ut vix in lecto potuerit contineri. Non minus vehementes & capitis & dorſi dolores multam figebant crucem; noctesque ſine ſomno, at bene multis ſudoribus moleſtæ tranſigebantur. Urina mingebatur parciſſima, & rubicunda cum ſedimento. Pulſus, accedente paroxyſmo, ferebatur inæqualis, varius, celerior, & quandoque intermittens. Potus etiam ad extinguendam ſitim aſſumti vomitu ſtatim reddebantur; & conſtrictus quaſi videbatur ventriculus.

Vocatus Medicus nihil utique omiſerat, quod ejusmodi febribus plerumque ſolet opponi; dederat enim ſalia digeſtiva, abſorbentibus, oculisque cancrorum citratis nupta, nec non leniora vomitoria; ſed febris cum recenſitis ſymptomatibus contumax inhærebat. Pu-

 tabant

tabant etiam, rem eſſe conclamatam, & me tandem in auxilium accerſebant. Ego perſcrutatus, affectum hunc febrilem ab excandescentia gravi ortum fuiſſe, eademque adhuc foveri, & magnam ſubeſſe generis nervoſi debilitatem; primam curandi intentionem ad compescendas & vomitiones & alvi fluxiones direxi: quum facile perviderem, hac excretionum vehementia perdurante, nec data remedia felici potiri effectu, nec generoſos ad ſanguinem deduci poſſe ſuccos, virium inſtauratores. Jam vero in quæſtionem veniebat, quænam medicamina ad ſiſtendum hunc ventriculi motum, nervoſumque genus roborandum, tuto poſſent adhiberi? Neque enim opiata, leniter adſtringentia, martialia, & calidiora ſtomachica, interne pariter ac externe uſurpata votis feciſſent ſatis; & multiplex potius experientia docet, ſedatas ope horum medicaminum vomitiones, inſignes cardialgicas poſt ſe trahere anxietates, quæ ſumtis vel cibo, vel potu, vel medicinis, mirum in modum invalescere, nec prius mitigari ſolent, quam rejectis denuo omnibus. Quamobrem, exploratis jam egregiis, quas in compescendis ſpasmodicis affectionibus liquor meus anodyno-mineralis poſſidet virtutibus, eundem in noſtro caſu adhibendum ſuaſi, ſi ejus uncia dimidia cum tribus olei caryophyllorum, & ſex olei cinamomi guttis fuerit remixta. Atque hoc remedium ad viginti guttas ſingulis quatuor horis ex aqua ceraſorum nigrorum propinavi; & externe, finita acceſſione, balſamum vitæ, ambra moſchoque deſtitutum cum linteis ad ventriculi & abdominis regionem adplicari juſſi.

Unde

Unde factum eſt, ut intra nycthemeron vomitus conquieſcerent, & ægra potus atque juſcula abſque incommodo retinere potuerit. Nihilo tamen minus ad confirmandam hanc excretionum vehementiorum quietem, dicta remedia, licet parcius, continuanda curavi; pro potu vero aquam ceraſorum nigrorum, & decocta ex raſura cornu cervi, radice ſcorzoneræ, ſucco citri, & aliquot olei de cedro guttis confecta ordinavi.

Sic ſedatis, quæ reliquis moleſtiora videbantur, ſymptomatibus, reſtabant adhuc calor præternaturalis, magna laſſitudo, pulſus inæqualis ac intermittens, continuæ vigiliæ, & præterea crebri horrores, cum ſubſequente æſtu incidebant, metumque injiciebant, ne febris viſcerum inflammatoria, tanquam anguis ſub herba lateret. Neque vero minus, multa perſpectum habebam experientia, febres ejusmodi epidemicas, ac incertas, in ſubjectis omnino ſenſibilioribus, & ad irregulares nervoſi generis motiones proclivibus, gravia exhibere ſymptomata, quæ periculi quidem terrere videntur metu, re autem vera, non adeo infauſtum ominantur exitum, cumprimis, ſi convenientibus oppugnentur medicinis. Quum itaque mea ſententia febres referri mereantur ad adfectus generis nervoſi, & febriles motus nihil ſint aliud, quam univerſales ſyſtematis vaſculoſi nervoſique ſpasmi: conſultiſſimum fore putavi, nervinis ac roborantibus uti medicinis, quæ roborando membranaceas nervoſasque partes, earundem nimiam ad motus ſpasmodicos proclivitatem debellare valent. Quo quidem nomine in omnibus, quæ ægris quieta aliqua

tempora, ac intermiſſiones præſtant febribus, exceptis continuis, & inflammatoriis, poſt purgatas primas officinas, & rite adjutas excretiones, hoc electuarium probatiſſimæ fidei, ac excellentiſſimæ virtutis deprehendi: Recipe roob ſambuci unciam unam cum dimidia, pulveris chinæ drachmas ſex, pulveris florum chamomillæ drachmas duas, extracti centaurii minoris drachmam unam, pulveris caryophyllorum ſcrupulos duos, julepi roſarum uncias duas. M. F. Electuarium, quod in quovis acceſſionum intervallo quater, pondere drachmæ unius, interpoſito nonnunquam pulveris digeſtivo-nitroſi uſu, exhiberi poteſt. Genus certe hoc remedii tantæ eſt efficaciæ, ut niſi inflammatorii, vel hectici quidpiam delitescat, per quatuor duntaxat dies uſurpatum, pleraque inſigniter ſopiat ſymptomata: æſtus enim remittere, pulſus æqualis fieri, appetitus cum viribus inſtaurari, urina copioſior, ac naturali ſimilis reddi, ac denique ipſi febriles paroxysmi ſenſim conquieſcere obſervantur. Idcirco idem remedium in noſtra ægrotante uſurpavi, divinaque favente gratia obtinui, ut inde cuncta ſilerent incommoda, neque quidpiam moleſtiæ præter ventriculi inflationem, ſumtis potiſſimum epulis infeſtam, æſtum volaticum, laſſitudinem, ac ſudores nocturnos reſtaret.

Quas adfectiones, cum ex ventriculi debilitate, indeque pendente digeſtionis vitio ſuam traxiſſe originem, facile cognoſcerem; omni ſtudio in id fore incumbendum putavi, ut lenta febris præcaveretur. Quamobrem in more mihi eſt poſitum, ut ſopitis poſt nervinorum

&

& roborantium uſum, febrilibus paroxyſmis, vim digeſtivam ventriculi reſtaurare, omnesque evacuationes promovere annitar. Hoc fine alternis vesperis pilulas meas balſamicas, alteroque mane vel drachmam ſalis Sedlicenſis, vel drachmam dimidiam ſalis mei aperitivi exhibere ſoleo; ut tali nimirum ratione cruditates ac impuritates humorum ab æſtu febrili relictæ, blande, tamen ſufficienter eliminentur. Et denique moderatam frequentemque corporis exercitationem, atque Elixirii mei visceralis ante prandium uſum commendare ſuevi. Hæc igitur in noſtra etiam ægrotante, ſummo cum fructu, & perfecta febris ſublatione, adhibui.

CASUS CLXXXII.

De febre lenta ex male curata tertiana.

VIr viginti ſex annorum, ſanguineæ temperaturæ, crebris oculorum congeſtionibus atque rubore in pueritia, nec non multis doloribus capitis diſcruciatus, deinceps vero nimiis lucubrationibus, victusque inordinato generi deditus, elapſa proxime æſtate, cum intermittentes febres popularem ederent ſtragem, & ipſe ſub cœlo fervidiſſimo inter caniculares dies, & perverſa diæta, variis perfungeretur itineribus, eundem incidit morbum. Per aliquot enim dies atroci capitis dolore, ciborum faſtidio, atque delaſſante corporis torpore

pore adfectus, vero febrili prehendebatur paroxyſmo. Accitus quidam celebris Medicus, dato laxante pulvere, ut ſuæ valetudini nihil timeret, ſed in publicum prodiret, ægrum perſuadebat: unde hic febrili adhuc die, finita acceſſione, amicorum conſortium frequentabat, & inter vini pocula, tutus ibidem degebat. Domum reverſus, magnaque exardeſcens iracundia, protinus magno calore, capitisque dolore corripiebatur; qui per noctem, ſequentemque totam diem continuatus, tertia in verum intermittentis febris paroxyſmum, multis vomitionibus ſtipatum deſinebat. Abſente Medico priori, alter vocabatur; qui præter varia remediorum genera, quavis intercalari die vel purgantem, vel etiam emeticum propinabat pulverem, licet vir adflictus ſub ſingula vomitione ſponte vomeret, viribusque defectus eſſet. Transactis ſeptem circuitibus, dabatur ipſi electuarium, cum cortice chinæ permixtum, quod larga quantitate ex vino Hiſpanico capiebat, eo effectu, ut febris conquieſceret. Verum non multo poſt, inſtitutis quibusdam itineribus, recidebat; & oppugnata rurſus purgantibus, ſudoriferis, dictoque electuario, poſt quatuor paroxyſmos denuo remittebat. Incerta tamen erat valetudo, ſiquidem febrile incendium, nunquam a vomitibus vacuum, utut bis ope corticis Peruviani exſtingueretur, bis tamen urere rurſus cœpit; & demum caninam veluti adpetentiam comitem eſt ſortitum. Quamobrem ad priorem refugiebat Medicum, & ſumtis ex ejus præſcripto quibusdam pulveribus, ac obſervata recta vi-

vendi

vendi ratione, brevi tempore plane convaleſcere videbatur.

Interim cum ob diuturnam ægritudinem, ſanguinis miſſiones, quas antea quotannis bis terve celebrare ſueverat, per integrum neglectui habuiſſet annum; ſtillabat primum ex naribus cruor, deinceps autem, ceſſante eo profluvio, œdematoſa totius fere corporis intumeſcentia, ingenti capitis dolore, artuum torpore, & ciborum faſtidio male habebatur. Credebat ſibi venæſectione conſultum iri, quam etiam pronuper, non obſtante medicorum diſſenſu, detractis octo unciis, inſtituendam curavit. Abhinc ad meliorem quidem ſanitatem inclinare videtur, & tumor œdematoſus evaneſcit; neque tamen ſecius ad hanc usque diem crebris humorum ebullitionibus, capitis quadam temulentia & veluti oblivione nunquam non ſtipatis moleſtatur. Præterea ſæpius horror, cum æſtu ſubſequente incidit, maxime ab epulis: junguntur corporis languores, gravia ac terroris plena inſomnia, & inſolitæ præcordiorum ſub ſomno anxietates. Quibus malis preſſus, tuum, vir Illuſtris, expetit conſilium.

Epicriſis cum conſilio.

PRopoſita morbi enarratio aliquot præclaras obſervationes, iis potiſſimum, qui in artis operibus verſantur, apprime utiles, ac proficuas nobis ſuppeditat:

1) Satis aperte ac luculenter oſtendit, quam leve & anceps auxilium ferant evacuantia, eaque validiora, ut fere ſunt emetica & purgantia, in expugnandis intermittentibus, quæ popula-

pulares habent circuitus, & quam parum impediant, quo minus febres hæ præcipiti, & feſtinato adſtringentium uſu cohibitæ, iterum iterumque revertantur. Quod nemini mirum videri poteſt, qui harum febrium cauſſam non tam in noxia humorum quantitate, quam potius in prava illorum temperie & mixtura quærendam eſſe intelligit. Quemadmodum enim omnes morbi, qui populariter graſſantur, ita etiam hujus notæ febres ortum ac natales ſuos referunt ad perverſam aëris & tempeſtatum conſtitutionem, qua excretio ſordium, quæ per cutim difflari ſolent, mirifice perturbatur. Intercepta autem liberior harum ſordium evaporatio ſubtilem acrimoniam inducit humoribus, quam utique hiſce in febribus magis, quam nocentem copiam, accuſandam eſſe arbitramur. Unde in proclivi eſt judicare, ea remedia, quæ horum acrimoniam demulcent, ac temperant, quæ tonum cuti reſtituunt, ac denique cutaneam ſordium diffiationem promovent, his in morbis plus ferre adjumenti, quam alia, quæ vi quadam & vehementia copiam humorum tam per os, quam per alvum evacuant.

2) Hac obſervatione evertitur vulgaris illa, multorumque conſenſu roborata opinio, chinam chinæ in curatione intermittentium valde utilem eſſe, planeque innoxiam, ſi remedia, ut vocant, univerſalia illi præmiſſa fuerint. Nullum enim ex his in præſenti caſu prætermiſſum eſt, nec tamen conſociata eorum virtus tantum valuit, ut iis præpedita eſſet toties repetita febris acceſſio. Nec vero hic diffiteri oportet, hujus generis remediis locum aliquem eſſe tribuendum; quando exuberans impurorum humo-

humorum copia evacuationem ſui imperat. Tunc ſane cum bonis ægri rebus inſtituitur affluentium impuritatum expurgatio, quoniam verendum eſt, ne intus retentæ ſordes, & inquinamenta humorum, longius trahant febrientes, omnemque adſtringentium uſum ſuſpectum reddaut.

3) Commemorata medendi ratio planum ac teſtatum facit, quantæ in febribus calamitati ſint improvide, & parum opportune data emetica; quorum vis tantam ventriculo inducit debilitatem, ut ſub quolibet febris acceſſu ſe offerat vomitio, aut certe ingens ad eam proclivitas.

4) Inſigni eſt documento, febrium reditus pejoris eſſe indolis & majori ſymptomatum vehementia ſtipari, quam primas earum acceſſiones, unde etiam longe aliam medendi rationem, quam qua medicus in præſenti caſu uſus eſt, deſiderant, quæ ſi negligitur, facile febris ægrum repetit, novoque inſultu eum excruciat.

5) Perſpicimus inde, intermittentes maturius, quam earum cauſſa penitus evicta & ſuperata ſit, cohibitas, ſi non recidivas pariant, graviora tamen relinquere ſymptomata. Hinc enim cooriuntur lentus calor, totius corporis debilitas, artuum languor, & intumeſcentia, appetitus proſtratio, ſomni turbulentia, ſpasmi & anxietates præcordiorum; quibus etiam in ſubjectis, quæ hæmorrhagiis adſueverunt, graves & acerbi dolores ſubinde ſolent aſſociari. Quod curationem harum febrium attinet; ea in præſenti ægro hunc in modum eſt inſtituenda. Primo diſpiciendum, ut abdominis viscerum infarctus reſolvatur: deinde oportet viscidam &

biliofam primæ regionis colluviem clementer educere, ac denique ventriculi, omniumque viscerum tonum corroborare. Huic ſcopo ea, quæ ſequuntur, accommodata arbitramur:

1) Recipe terræ foliatæ tartari, arcani duplicati, nitri purificati, ſalis ammoniaci ana drachmam unam, lapidum cancrorum, drachmas duas, Miſce, fiat pulvis, de quo drachma dimidia ſingulis diebus mane, & circa quintam pomeridianam cum ſufficiente vehiculo ſumenda eſt.

2) Recipe extracti cardui benedicti drachmas duas, ſuccini, myrrhæ electæ, extracti rhabarbari ana ſcrupulos duos, extracti agarici, florum ſalis ammoniaci martialium ana ſcrupulum unum, M. F. pilulæ ex ſcrupulo uno numero quindecim, quæ alternis diebus circa lecti introitum devorari debent.

3) Recipe herbæ veronicæ, meliſſæ, herbæ Theé ana manipulum unum, corticum aurantiorum recenter exſiccatorum drachmam unam & ſemis. M. F. ſpecies, irrorentur guttis quadraginta olei tartari per deliquium, & fiat infuſum omni mane cum aqua calida hauriendum.

4) Recipe Elixirii ſtomachici Michaëlis, eſſentiæ gentianæ rubræ ana unciam ſemis, extracti corticis chinæ drachmam unam, olei ligni ſaſſafras, olei caryophyllorum ana guttas quatuor: quod medicamentum ſtomachicum inter cibos cum cereviſia uſurpari poteſt.

CASUS

CASUS CLXXXIII.

De febre lenta cum cachexia ſuccedente malæ curationi febris intermittentis.

NOn infimæ dignitatis vir, quinquaginta, & quod excurrit annorum, temperamenti ſanguineo-phlegmatici, & habitioris corporis, nec non hæmorrhoidum fluori obnoxius, æſtate noviſſime elapſa, in qua ob ſummum ſolis fervorem, & inſignem ſiccitatem, dyſenteriæ pariter, ac febres quotidianæ mali moris populariter graſſabantur, in copioſum incidit alvi profluvium. Brevi ante curam, quam avenaceam, vulgo die Haber-Cur vocant, adhibuerat, ſub qua & corpus inconſiderate frigori expoſuerat, & diætæ, quam nunquam rite obſervavit, erroribus indulſerat, cibosque ſalitos, fumo induratos aliosque crudiores largius comederat, & potuum nimiam ingeſſerat quantitatem. Fluor hic alvinus per ſex circiter inhærebat dies, atque tum a Medico, ne forſan nimis debilitaretur æger, theriacalibus & conſtringentibus ſiſtebatur. Vix autem octo inde effluxerunt dies, cum febre quotidiana, tunc temporis epidemica, magisque continua prehenderetur, quamvis enim veſpertino tempore febrilis invaderet acceſſio, & mane demum ſudore finiretur; pulſuum tamen frequentia, lotii perpetua rubedo, & viſum in eo nunquam non ſedimentum oſtendebant, virum ſpectatiſſimum

ad

ad apyrexiam haud redire. Conſultus denuo medicus, hunc affectum, nec evacuantibus, nec aperientibus præmiſſis, protinus chinato oppugnavit electuario; quod æger aliquot librarum pondere, abſque ullo levamine, majorique potius damno, devoravit. Neque enim cohiberi potuerunt acceſſiones, tantum aberat, ut, licet æſtus mitior eſſe, & horror evanuiſſe videretur, quemvis tamen paroxyſmum narium & extremorum perfrigeratio antecederet, pulſusque ſemper debilior, celeriorque eſſet, cum ſumma virium jactura. Alvus inſuper ſub toto morbi decurſu contumaciter adſtricta erat, nec niſi laxante, vel clyſtere ſolicitata, reſpondebat; urina craſſa atque rubicunda, copioſum deponebat ſedimentum; ſitis vix notabilis obſervabatur, & ſomnus tantum non omnis eripiebatur. Ipſi quoque paroxyſmi permagnis anxietatibus cardialgicis ſtipati, alternisque potiſſimum diebus acerbiores erant, & parciores ſudationes habebant pediſſequas.

Et hoc in rerum ſtatu, lecto nunquam non affixus, bene multos miſer tranſegerat menſes; tandemque meum flagitabat conſilium. Quum itaque percepiſſem, tantam corticis Peruviani molem aſſumtam fuiſſe; ordinabam pilulas balſamicas Hoffmanni, ejusdem ſal aperitivum pulveri bezoardico nuptum, infuſa theiformia, liquorem anodyno-mineralem, cum Elixirio viſcerali maritatum, & eſſentias amaras, arcano tartari remixtas. Inde redibat quidem cum viribus, ciborum aliqualis adpetentia; at inſiſtebat calor gliſcens, urina manebat turbida, & miſſis laxantibus, ſalibus aperitivis, aut clyſteribus, alvus clauſa, ac abdomen flatibus diſten-

tum

tum moleſtabat. Quamobrem ad ſuperandam febris contumaciam ſale ammoniaco depurato tamquam efficaciori aperiente, & a Muyſio, celebri medicorum inſigniter commendato uti; illudque pondere dimidiæ drachmæ bis quotidie propinare cœpi. Neque tamen minus calor ille lentus, cum pulſuum frequentia ac debilitate rebellis inhærebat, licet acceſſionum vis paullulum fracta videretur.

His ergo remediis per ſex hebdomades incaſſum adhibitis, tentavi virtutem pulverum, ex cortice chinæ, caſcarillæ, nitro, arcano duplicato, & oleo caryophyllorum confectorum; eosque ter quotidie per quatuor ſucceſſive dedi dies. Hinc urina minus rubicunda, & parciori ſedimento prædita adparebat, nec ulla ferme paroxysmorum remanebant veſtigia. Verum circa horum tempus, arteriæ movebantur juſto celerius; præcordiales anguſtiæ invaleſcebant, & accedebat tenſivus dolor, ac quædam quaſi rigiditas tibiarum, crurumque, ut nec ſtare, nec rite ambulare potuerit. Miſſis igitur iſtis pulveribus, uſurpavi liquorem bezoardicum anodyno nuptum, ſub epulis eſſentiam gentianæ dedi, & mane fotum vaporoſum ex herbis appropriatis, abdomini admittendum curavi. Sed nec his ambulandi potentia, nec reliqua valetudo reſtitui potuit: uſtus interno potius calore, adpetituque plane defectus, ſenſim contabuit & vultus expalleſcere cœpit. Urina ſatis copioſa, cum ſedimento mingebatur, & cum aliquando, melius habere viſus, in conclavi obambulare moliretur, ob nimiam pedum imbecillitatem in terram lapſus, tantoque ſimul terrore perculſus eſt, ut abhinc pedibus inniti

pror-

proſus nequiverit, nec ſemet erigere potuerit

His per ſex menſes preſſus incommodis, in-
cepit denuo cruorem, cujus excretio hactenus
ſiluerat, per hæmorrhoides effundere; ac ſub-
inde inſignem ſalivæ, atque tantam ex ore
rejicere quantitatem, ut præ nimia fluxione
ſomnus oculis eriperetur. Cruentum ex ano
profluvium crebrius infeſtavit, omnesque peni-
tus proſtravit vires: & ſi vel vini, vel potus
ſpirituoſi quidpiam aſſumeret, vel etiam ad ro-
borandam partium inferiorum infirmitatem,
dorſum unguento martiato, oleis nervinis re-
mixto inungendum curaret, protinus copioſio-
rem cruoris ſenſit effluxum. Neque vero ullam
circa hypochondria, aut in abdomine duritiem, vel
tenſionem adnotare licuit præternaturalem; &,
quod notatu dignum erat, cibos crudos craſſos-
que, quibus adſueverat, cum adpetitu comede-
re, & ſine ulla moleſtia concoquere potuit; li-
cet molliorum, maxime carnium ſummo urge-
retur faſtidio. Interim ſalivæ fluxus, lentus-
que calor cum virium debilitate aſſidue perſe-
verabant, eo magis, cum ob hæmorrhoidalem
fluxum per aliquod tempus ab omnibus & Me-
dicis, & medicaminibus abſtineret. Tandem ad
hunc compeſcendum uſus eſt tinctura martis
Ludovici, cum eſſentia amara, & aliquot balſami
vitæ guttis maritata: unde & cruenta, & ſalivalis
excretio conquieverunt.

Verum paullo poſt continuis agitari vigiliis,
mentis uſu deſtitui, raptibusque furibundis ve-
xari cœpit. Quare omiſſo dicto remedii gene-
re, clyſteres ano infundebantur. Hinc in altum
ſoporem, per viginti horas durantem, incidit;
a quo expergefactus, rationis integritatem ſi-
mul

mul & ſemel recuperavit: inſuperque hæmorrhoidalis, utut parcior, rediit excretio, cum reliquis ſymptomatibus. Horum itaque medelam anxius cupit, & præſertim ſcire geſtit, num uſus thermarum Carolinarum, aut acidularum Wisbadentium ipſi ſit profuturus.

CONSULTATIO.

Affectus præter naturam, quocum vir ſpectatiſſimus per tria conflictatur ſemeſtria, meo arbitrio non alius eſt, quam cachecticus, cum lenta febre junctus, ex viscerum abdominis, maxime lienis atque hepatis oppletione ac obſtructione ſuam trahens originem. Cujus ergo cauſſa, quum magis in ipſa viscerum ſubſtantia, quam fluidis partibus ſit radicata: omnis perit admiratio, quod nullis hactenus remediis obſecundaverit, ſed eo usque inhæreſcat. Generatim enim eſt ſciendum, omnes morbos ex viscerum labe, eorumque vel obſtructione, vel nimia relaxatione propullulantes, maxime diuturnos eſſe, neque parum & medentis & ægroti patientiam exercere ſueviſſe. Et ſi altiores jam radices egerit malum, ſpes perfectæ curationis certe eſt in anguſto; nec quicquam Medico ſupereſt, quam ut recta vivendi ratione, & convenientibus medicinis vitam adhuc protrahere annitatur. Quæ practica atque prognoſtica regula in omnibus hypochondriacis, cachecticis & ſcorbuticis affectibus, iisque inveteratis memori tenenda eſt mente.

Jam vero non pauca ſunt momenta, quæ teſtatum faciunt, præſentem, cujus cauſſa conſultus ſum, morbum altas in imi ventris viſceri-

ribus egiſſe radices. Hujus rei primum fluor haemorrhoidalis, quibus a multis annis obnoxius fuit æger, præbet argumentum. Quum enim hoc profluvium, licet ſit criticum ac ſalutare, ſemper nimiam humorum molem, ac difficiliorem per abdominis vaſculoſas partes circuitum ſignificat: tanto magis, ſi ſymptomaticum, nimium, ac inordinatum fuerit, vitium viscerum abdominis, vel nimis relaxatorum, vel obſtructorum, & hinc præpeditam per ea ſanguinis circulationem indicabit. Cumprimis hic fluxus fieri ſolet, ſi vaſcula ſanguifera, quæ hepar vel lienem tranſeunt, fuerint obſtructa: ſic enim humores majori copia ad vaſa meſaraica vel hæmorrhoidalia regurgitant, ea diſtendunt, & data leviſſima vel interna vel externa cauſſa, ex iis vi quadam erumpunt: unde conſtans docuit experientia, fluxus hæmorrhoidalis nimii cauſſam, vel in liene vel hepate obſtructo, tantum non ſemper reſidere.

Deinceps retardatum cruoris per abdomen in noſtro ægrotante curſum, teſtatur nimius ſalivæ fluxus. Hoc enim incommodum a diuturniori ſanguinis in vaſis majoribus, vel viſceribus ſanguineis ſtagnatione ſuos mutuatur natales: Nam ſub ea mora fluxilior ac ſeroſa ſanguinis portio a reliqua craſſiori ſecedit, & vel in lymphatica vaſa atque tubuloſam poroſamque corporis ſubſtantiam effunditur; vel ad vaſa lymphatica excretoria, qualia ſunt ſalivales ductus, majori copia rapitur. Priori in caſu tumores oriuntur œdematoſi; poſteriori copioſior fit ſalivæ ſputatio, quæ licet ſit moleſta, eo tamen reſpectu, quo œdemata antevertit, ſalutaris, ac veluti critica dici meretur.

Et

Et ſi corporis habitum, quo noſter pollet, ſpongioſum, flaccidum, vaſis copioſis, exilibus tamen refertum conſideremus; in eo ipſo diſpoſitionem ac miram aptitudinem ad concipiendam viſcerum labem deprehendemus. Quum enim in ejusmodi corporibus curſus humorum per exiliora vaſcula fit difficilior, & nimia eorundem moles partium ſolidarum, atque motricium robur mirifice debilitat: facile patet ratio, cur ea ad ſanguinis excretiones, morbos chronicos, & præſertim œdematoſos præ aliis inclinent. Accedit in noſtro ægrotante perverſa vivendi, cui indulſit, ratio: dum enim cibis multis, iisque coctu difficilibus, crudis, ſalitis uſus fuit, & vitam ſine motu deſidem egit, non abundantiam ſolum, ſed etiam craſſitiem ac ſpiſſitudinem humorum ſibimet contraxit, quo illi ad progreſſum per minimos tubulos ineptiores, & ad inducendam obſtructionem magis idonei fuerunt redditi.

Et ſi verum fatear, perverſæ affectionum, quibus infeſtatus fuit, curationes inſigne ad viſcerum obſtructiones inducendas contulerunt momentum. Namque primum magnam meretur cenſuram, quod alvi fluxus, qui a ventriculi per potum avenaceum antea debilitati refrigeratione originem traxit, crudis adſtringentibus fuerit cohibitus. Neque etiam perverſa febris tractatio excuſari poteſt. Quemadmodum enim ejusmodi febres generatim, maxime ſi convenientibus oppugnentur, vel potius ſecundentur medicinis, in reſerandis viſcerum infarctibus, atque reſolvendis humorum coagulis, mirificam, ſuffragante experientia, præſtare ſolent virtutem: ita cumprimis

in noſtro caſu accedens ille febrilis motus, non alium quam ſalutarem habuit finem. Idcirco adſurdiſſimum utique fuit, illum absque præmiſſis aperientibus, reſolventibus, diluentibus, & evacuantibus, dato protinus electuario chinato ſuppreſſiſſe. Quamvis enim illud electuarium ob corticem chinæ, cum corrigentibus & diaphoreticis maritatum, reliquis, quæ febribus opponi ſolent, ſpecificis præferri mereatur, & convenienti tempore ac ordine uſurpatum præclaram ferre deprehendatur opem: attamen in hoc caſu, qui materiæ noxiæ præparationem ac evacuationem indicavit, non niſi magno potuit eſſe damno. Cumprimis ſcire licet, eas intermittentes febres, quæ corpora ſpongioſa, ſanguinis ſuccorumque plena, & fluori hæmorrhoidali obnoxia infeſtant, cautiſſime, & levi manu oppugnandas, nec niſi, evacuata omni materiæ febrilis colluvie, ad ſpecifica, & motus febriles cohibentia deſcendendum eſſe medicamina; quoniam ex his præpoſtere datis, cachectici & hydropici ſequi ſolent affectus. Et ſæpiſſime adnotare mihi licuit, quod poſt febres male feriatis artibus cohibitas, in fœminis menſtruorum, in viris hæmorrhoidum tantæ exceperint ſuppreſſiones, quæ per totum vitæ tempus reſerari nequiverint, & ob eam cauſſam perpetuis miſeros expoſuerunt ægritudinum calamitatibus.

Quæ cum ita ſint; nulla ratione mirandum eſt, quod adhibita hactenus efficaciſſima remedia, nullum tulerint levamen. Ubi enim viſcerum quædam præſto eſt labes, vel nulla, vel minimum ægerrima locum habet medicatio. Et dictæ quidem viſcerum obſtructioni

ſon-

ſontica, quæ ægrotantem per tantum temporis tractum male habuerunt, ſymptomata debentur, qualia ſunt virium inſignis proſtratio, vultus livor, ac pallor, carnoſæ ſubſtantiæ conſumtio, mala ventriculi digeſtio, oris ſiccitas, lentus calor, & pulſus languidi celeresque. Adhæc, cum præſertim hepar obſtructum, & ideo ſanguinis difficilior per illud regreſſus, & inde producta in vaſis inteſtini coli ac hæmorrhoidalibus ſtagnatio, præſto videatur eſſe; facile adparet ratio, cur ægrotus noſter nimio jam hæmorrhoidum fluore laboret, eumque vel vino, vel etiam calidioribus medicinis ſumtis, vel linimento nervino lumbis adplicato, largiorem experiatur. Neque etiam obſcura eſt ratio, quare cohibitum per balſamicam & adſtringentem medicinam, hæmorrhoidalem pariter ac ſalivalem fluxum, mentis quædam exceperit abalienatio: dum enim retentus tali ratione cruor, & majori copia cumulatus, imi ventris vaſcula nimium diſtendendo, horum ſpasmodicam induxit diſtentionem; compreſſis abdominis viſceribus, ſucci vitales majori copia ad caput compulſi, raptum illum produxerunt melancholicum; qui, redeunte cruento fluxu, iterum exſpiravit.

Quibus ita diductis, reſtat jam, ut medendi huic malo proponamus rationem. At non caret hæc difficultatibus: ſiquidem amara, aperiertia, carminativa, & ſtomachica remedia, quæ cachecticis vulgo opponi ſolent affectibus, partim hoc in caſu ad nauſeam usque, nullo ſalutis effectu ſunt uſurpata; partim a nimio hæmorrhoidum profluvio prohibentur. Quamobrem, multiplici doctus experientia, hiſce in

caſibus commendare ſoleo, ut ægri per aliquot hebdomades ab omni remediorum uſu abſtineant; & ſolis decoctis, quæ ex carne gallinarum, cum radice graminis, aſparagi, fœniculi, cichorei, petroſelini, & ſucco aurantiorum, atque pauciſſimo ſale & butyro parantur, crebro veſcantur. Horum mane pariter, ac pomeridianis horis menſura dimidia erit capienda; ita tamen, ut alternis inſimul diebus circa ſomni tempus drachma ſalis mei aperitivi dimidia aſſumatur. Præſtans ſane horum decoctorum virtus eſt, utpote quæ non modo impura illa ſalia, quæ ob præpeditam humorum in hepate ſecretionem, in maſſa ſanguinea generantur, involvunt ac obtundunt; verum etiam generoſis ſuccis materiem ſuppeditant, & excretiones per urinam promovent, longe feliciori effectu, quam qui a remediis calidioribus, & activioribus, quæ ſulphureis, amaris atque ſalinis ſcatent particulis, expectari poteſt. Hæc enim medicamina his in morbis omnino ſunt inutilia: nam dum activiores ac ſulphureæ, quas poſſident, particulæ, ob vaſa hepatis obſtructa, non rite ab humorum maſſa ſecerni poſſunt; augent omnino acrem ac ſulphuream eorundem acrimoniam, qualis in cachecticis atque ſcorbuticis ſemper peccat.

Præterea vero operæ erit pretium, ut ſpectatiſſimus æger exercitationi corporis, quantum fieri poteſt, ſub cœlo ſereno, ſive geſtatione in lectica inſtituendæ ſtudeat: aëris enim mutatio, & conveniens corporis motus, omnem ſæpenumero remediorum in morbis chronicis efficaciam longiſſime ſuperat. Aliter ſe res habet, ſi de aquarum mineralium, vel thermarum

fue-

fuerint, vel acidulæ, uſu loquamur. Quamvis enim ad reſerandas viſcerum obſtructiones, hiſce aquis & externe & interne adhibitis non præſtantius reperiatur ſubſidium: attamen haud ignorari oportet, integrum has uſurpaturis ventriculi ac inteſtinorum, nec non reliquorum viſcerum robur eſſe debere; quo ſcilicet per corporis emunctoria commode progredi queant. Quapropter in ſubjectis, a morbi vehementia nimium debilitatis, impuro ſanguine præditis, & ad ejus excretiones pronis, ab hoc alias excellenti remedio plus damni producitur, quam emolumenti. Studendum igitur primum eſt, ut vires, atque vis digeſtiva noſtro reſtaurentur ægrotanti; tumque, ſi pulſus, calor ac tranſpiratio ſecundum naturam ſucceſſerint, acidulæ vel Amaſianæ vel Selteranæ tepefactæ, conjunctis ſtomachicis, atque ſalibus aperitivis, in uſum poterunt vocari. Opus autem judicio erit, ut hæc curatio viribus ac conſtitutioni ægrotantis accommodetur; quæ etiam determinabunt, an externis quoque uti liceat balneis.

Appendix.

NEque ſpem fefellit commendata medendi ratio; poſtquam enim laudatis jusculis rite fuit uſus vir ægrotans; ad meliorem inclinare viſus eſt valetudinem; & non modo muneribus præeſſe, verum etiam itineribus quibusdam cum inſigni levamine fungi valuit.

CASUS CLXXXIV.

De febre lenta deſperata per lac aſininum curata.

Matrona generoſiſſima, conſiſtentioris ætatis, tenerioris, ſtrictioris ac debilioris conſtitutionis, per aliquot jam annos cardialgiis hyſtericis, poſt epulas potiſſimum, ſumtis licet boni ſucci cibis, cum ructibus, nauſea, quin & vomitu, infeſtantibus, crebro ſoluit adfligi: quibus plerumque enormes præcordiorum anxietates, inquietudines, calores volatici, ſudores gelidi, & capitis dolores fuerunt juncta. Hos quoque ſolos, cum gelida in vertice ſenſatione ſtipatos per aliquot ſæpe dies paſſa eſt: at cardialgicæ acceſſiones, ab epulis invadentes, poſt quasdam horas inſequuta vomitione ſemper remiſerunt. Interim ſub hoc rerum ſtatu corpus ſenſim langueſcebat; ciborum adpetentia erat exigua, & vel paucis eduliorum ſumtis, ſtatim ſatiabilis. Adhæc alvi perpetua urgebat obſtructio; pulſus ferebatur naturalis, ſed paullo debilior, & ſub paroxysmo celerior; & menſtrua debito ordine ac quantitate fluebant.

Ego judicavi, mulierem generoſiſſimam, præter connatam, & a teneriori corporis conſtitutione magis ſuſtentatam, generis nervoſi debilitatem, ob crebra, quibus perfuncta eſt puerperia, majorem viſcerum imi ventris, maxime ventriculi, inteſtinorum ac uteri, nec

nonn

non vaſorum, nervorumque ad dictas partes tendentium ſibi contraxiſſe infirmitatem. Quum enim hanc ob cauſſam nec legitima ciborum concoctio, nec generoſi chyli generatio fieri potuit; humores etiam vitales ſordibus mucoſis, acribus, atque ſcorbuticis fuerunt referti. Hinc autem obſtructiones, in vaſculis minimis uteri, hepatis, vel etiam aliorum viſcerum ſubortas eſſe, vero videtur ſimillimum. Atque ſic ex copioſo, ventriculum & inteſtina obſidente muco, flatulentas derivarem moleſtias; ex earundem vero partium debilitate, & collecta in ſinu ventriculi acri acidaque ſaburra, cardialgiæ ac cephalalgiæ hyſtericæ repeterem originem.

Neque vero mirum eſt, quod generoſa mulier, per noviſſimum geſtationis tempus ab omni moleſtia vixerit immunis, omneſque cibos pariter ac potus impune potuerit aſſumere. Namque ſub graviditate obſtructa antea uteri vaſcula, extenduntur, reſerantur, atque liber ſanguinis per ea curſus reſtituitur: non minus nimia humorum copia reliquis viſceribus, antea præter naturam repletis detrahitur, & ad uteri ampliatam ſubſtantiam devolvitur; unde fit, ut remota cauſſa, effectus quoque ceſſet, & moleſta remittant hoc tempore ſymptomata. Hinc etiam plerumque fieri obſervamus, ut excluſo fœtu priora recrudeſcant incommoda. Namque poſt partum coarctantur iterum expanſa hucusque uteri vaſa, eaque propter ſanguis copioſius in illis cumulatus, revehitur denuo ad alia imi ventris viſcera, & priſtinam ludere incipit ſcenam: quæ non raro moleſtior priori eſt, cum per puerperium major uteri

& nervoſarum partium inducta fuit imbecillitas.

Et hæc eadem in noſtro contigerunt caſu. Poſtquam enim generoſa ægrotans, ſuperato feliciter partu, more ſolito per uterum cruorem copioſum, conſiſtentia acriorem, atque graveolentem, clariſſimum dyscraſiæ humorum ſcorbuticæ teſtem, reddidit: finito hujus purgationis tempore, priſtinas calamitates, majori ferme ac antea, collapſu virium ſtipatas pati cœpit. Abhinc enim corpus mirum in modum contabuit, adpetitus ciborum penitus eſt dejectus, & ſi vel pauxillum aſſumſerit, protinus invadunt ſpasmi cardialgici, hosque per crebra intervalla atroces capitis comitantur dolores. Præterea febrilis nonnunquam, admodum tamen incerti, incidunt motus horripilatione, & inſequente æſtu conſpicui; quos a vitiata digeſtione, natales ſuos mutuari credo. Hos plerumque mictio urinæ pallidæ, magisque viridescentis, & copioſæ, cum doloribus urethræ ac veſicæ antecedit. Noctu copioſis afflicta mulier fere diffluit ſudoribus, nec placido, nec reficiente fruitur ſomno, & interdiu præ nimio corporis languore extra lectum commorari nequit. Veſpertino potiſſimum tempore, major fit inquietudo, majorque laſſitudo; urina mingitur varia, mox citrina, mox pallida, moxque mucoſa; & noviſſime tuſſis ſicca, absque ulla muci rejectione, cunctisque pectoris doloribus deſtituta acceſſit. Non minus ab ultimo puerperio relicti ſunt dorſi dolores aſſidui, qui pungendo, lancinando, atque preſſorio ſenſu moleſti, ad inguina protenduntur; cum menſtruis ab eo tempore ſuppreſſis. Qui do-

dolores meo quidem arbitrio, a ſanguinis ſub vehementioribus in partu laboribus facta in dorſo ac utero ſtagnatione, ſuam utique repetunt originem.

Contra has itaque moleſtias, varii, iique celeberrimi medicorum conſulti fuerunt; neque vero ulla ab illis commendata ſubſidia votis fecerunt ſatis. Commendaverant enim mixturas tonicas roborantes, ac carminativas, ex amaris extractis, corticibus aurantiorum, radice gentianæ rubræ, carduo benedicto, trifolio fibrino, centaurio minori, liquore terræ foliatæ tartari, eſſentia ligni aloes, alexipharmaca Ludovici, carminativa Wedelii, caſtorei, ſuccini, tinctura corallorum, ſpiritu bezoardico, liquore cornu cervi ſuccinato, elixirio uterino Crollii, ſpiritu carminativo de tribus, eſſentia martis tartariſata Ludovici, eademque cum ſucco pomorum parata, nec non aliis uterinis, ſtomachicis, & antiſpasmodicis parata remedia. Vesperi ordinarunt vel abſorbentes, digeſtivos, antiſpasmodicos, & leniter carminativos pulveres, vel etiam pilulas tonicas, uterinas & gummatoſas. Alvi obſtructioni liquore terræ foliatæ tartari, oleo amygdalarum dulcium, potiunculis laxativis, ſalibus digeſtivis, atque rhabarbarinis ſuccurrerunt; variis quoque topicis & cardialgiam, & cephalalgiam oppugnarunt, & venam denique noviſſimo vere in pede tundendam curarunt. Verum omnium irritus, aut ſaltem breviſſimus fuit effectus; niſi quod thermarum Carolinarum potus inſigne malo tulerit levamen.

Non minus etiam ſub noviſſimo puerperio, ad præcavendas puerperio ſolemnes adfectio-

 nes,

nes, variis uſa eſt medicaminibus. Interdiu nimirum mixturas reſolventes, quæ eſſentiam alexipharmacam Ludovici, ſuccini, caſtorei & mixturam ſimplicem habebant, aſſumſit, & veſperi pulveres præcipitantes ex lapidibus cancrorum, cornu cervi ſine igne, antimonio diaphoretico, unicornu marino, matre perlarum, cinnabari, ſuccino; borrace, ſale abſynthii, caſtoreo, & zedoaria paratos adhibuit; cereviſiam cum floribus chamomillæ decoctam, tepidamque potavit; & ſæpius oleum amygdalarum dulcium ſorbillavit. Præterea ob accedentes febriles commotiones, cum dictis pulveribus, mixturam ex extractis cardui benedicti, centaurii minoris, gentianæ rubræ, & corticum aurantiorum, in liquore terræ foliatæ tartari ſolutis concinnatam uſurpavit; atque ſuccini illinendum curavit. Adhæc, ceſſante lochiorum fluore, infuſo laxante, quod ſimul amarum, & uterinum, cum aqua vinoque paratum erat, purgata, & balneis aquæ dulcis uſa eſt. Inde febriles quidem acceſſiones penitus conquieverunt: nihilo tamen ſecius ſomnus fuit turbulentus, copioſa ſudatione ſtipatus, ſitisque horis vexabat antemeridianis. Et quum præter hæc, dicta jam ſuperius ratione, cuncta recruduerunt ſymptomata, atque menſtruorum ſubinde ſilet excretio: malam utique uteri conſtitutionem, a partu relictam ſuſpicatus, metui, ne hectica demum accedat.

Quamobrem pro potu ordinavi decoctum, ex raſura cornu cervi, eboris, viſco querno, radice chinæ, ſarſaparillæ, ſcorzoneræ, caryophyllatæ, & lapide pumicis cum aqua paratum;

ratum; dedi pulverem antihecticum, qui lapides cancrorum ſaturatos, matrem perlarum, unicornu verum, antihecticum Poterii, ſal abſynthii, & cinnabarim habebat; ante prandium ad inſtaurandum adpetitum exhibui mixturam, quæ fovebat extracta amara in aqua ſoluta; & ſub finem epularum, trageam carminativam, ſtimulo ſalino ad liquandam alvum nuptam propinavi. A quorum uſu ſi vires aliquantulum receperit mulier generoſa; haud abs re futurum exiſtimo, ut temperatis antihyſtericis, ac menſes provocantibus ipſi ſuccurratur remediis.

CONSULTATIO.

QUi matronam generoſiſſimam per ſatis longum tempus graviter habuit morbus, tædii æque ac periculi plenus eſt. Quum enim vetuſtate, & ſonticis ſymptomatibus corruptus, perſonam valde ſenſibilem infeſtavit, nullisque remediorum hactenus obſecundavit: non a vero aberrare mihi videor, ſi veram lentam febrim, niſi ipſa jam inceperit hectica, ſubeſſe ſtatuero. Hujus autem originem partim ex ſanguinis ſpiſſi & impuri in viſceribus abdominis, meſenterio, & uteri vaſis ſtagnatione, partim ex humorum vitioſorum colluvie in primis viis arceſſendam eſſe autumo. Poſſem quoque de eventu hujus mali quædam præſagire, ſi in communicata mecum morbi hiſtoria, curatius adnotatum fuiſſet, qualis in ægrotante ſit arteriarum pulſus, anne frequens, & quo potiſſimum tempore, num matutino, num meridiano, aut veſpertino talis obſervetur:

quæ

quæ ſola obſervatio, ad tradendam in ejusmodi morbis prognoſin, egregium confert ſymbolum.

Quicquid vero ſit, eo jam in curanda hac gravi adfectione erit reſpiciendum, ut, reſtaurata vi digeſtiva generoſus producatur chylus, quo inde laudabilis generetur ſanguis, & vires pariter ac nutrimentum corpori accedat. Quum autem hoc ſcopo in ejusmodi caſibus nec medicamentis, nec conſuetis alimentis potiri liceat: non ſane convenientius, ac efficacius unquam deprehendi ſubſidium, quam lac aſininum, ab aſina non nimis vetula, & in pratis medicarum herbarum, ut ſunt hedera terreſtris, urtica mortua, ſcabioſa, millefolium, tuſſilago, veronica, pulmonaria, ſcordium &c. feracibus, enutrita mulſum. Atque idem ut in noſtra etiam ægrotante adhibeatur, hac potiſſimum ratione ſuadeo: Laxandi primum fine aſſumat mulier generoſa mannam, pondere unius & dimidiæ unciæ, cum binis cremoris tartari ſcrupulis mixtam, & in juſculo avenaceo ſolutam. Deinceps per ſeptem ſucceſſive dies dicto utatur lacte, ita, ut illius recens mulſi, & adhuc calidioris, mane libram unam, quarta vero pomeridiana hora dimidiam hauriat. Quo ſub potu ab omni vino & cereviſia abſtineat; inque horum locum decocta ex hordeo, ſcorzonera, aniſo ſtellato, citrique corticibus confecta potet; & ſub epulis, juſcula ex carne gallinarum contuſa, radicibus fœniculi, cichorei & graminis, ac ſucco aurantiorum parata ſorbillet: veſperi vero circa ſomni tempus, pulvillum ex matris perlarum granis quindecim, nitri purificati granis quinque concinna-

cinnatum, ex aqua ceraſorum nigrorum capiat. Elapſo ſic ſeptiduo, dicti ſupra laxantis interponatur uſus; tumque lactis potatio eadem ratione per ſeptem rurſus repetatur dies. Quo transcto tempore, ſi mulieris generoſæ valetudinem, ac effectum commendati lactis reſcivero; quæ ulterius e re futura arbitrer, lubens ſignificabo.

Relatio curationis.

ELapſis decem diebus, nunciavit mihi Vir generoſiſſimus, ægrotantis maritus, hanc, ſumto laxante, ex præſcripto lac aſininum potare cœpiſſe, & vix per triduum continuaſſe, cum non modo dolorum in abdomine inferiori, atque dorſo ſævientium vacuitate gaviſa, verum etiam placidiore, & ſudorum experte ſomno fruita eſſet. Protracta ſubinde ulterius ea potatione, ſenſim ad meliorem inclinaſſe valetudinem, interdiu in conclavi obambulare potuiſſe, nec amplius de æſtu præternaturali, nec de tam gravi, ac ante, cardialgia conqueſtam fuiſſe; ſed & vires, & ciborum, quin & carnium adpetentiam recuperaſſe. Quamobrem omnino ſuaſi, ut hæc medendi ratio per quatuor adhuc continuaretur hebdomades: quod tam felici eventu factum fuiſſe, poſthæc percepi, ut ægra, majus indies ſymptomatum levamen experta, recuperatis viribus, prorſus tandem convaluerit.

Quo ex caſu clariſſime perſpici poteſt, quanta lacti aſinino virtus, & a reliquis prærogativa debeatur. Illud enim alvum lubricat, quam reliquorum animantium lac magis obſtructam

ſolet reddere, urinam movet, humores ſiccos, ac ſulphureos humectat, ac virium inſtaurat robur. Quare inſignem cum Hippocrate vetuſtiſſimi medicorum merentur laudem, quod nominatum lac in variis morbis, valde commendaverint, multisque extulerint encomiis.

CASUS CLXXXV.

De febre lenta cum nimio menſium fluxu.

MAtrona generoſa, quinquagenaria, temperamenti ſanguinei, aliquantum cholerici, habitus ſpongioſi, multis ſed exilioribus vaſis inſtructi, ſuperatis anno ætatis tertio feliciter variolis, ad undecimum usque ſub illibata vixit ſanitate. Hoc autem anno febre continua maligna per octo hebdomades infeſtata, inſignem virium ſenſit jacturam; atque paralyticam fere dextri pedis reſolutionem retinuit, adeo, ut per integrum annum, non niſi fulcris innixa ſubaxillaribus obambulare potuerit. Qua frequenti balneorum, cum formicis potiſſimum confectorum, atque nervinorum linimentorum uſu tandem percurata, nihilo tamen ſecius per plurimos abhinc annos in eodem pede percepit quandam formicationis ſenſationem, frictioni cum pannis calidioribus, ſtatim cedentem.

Annos duodecim nata, menſtruum cruorem jam fundere cœpit; cujus excretio per binas periodos ſuccedens, poſt per integrum ſiluit ſemeſtre, absque ulla ipſius moleſtia. Deinceps

ceps ope domeſticorum medicaminum revocata, ſtatis terminis, ad decimum usque tertium ætatis annum fluxit; tumque per quartanam febrim qua corripiebatur, cohibita fuit. Febris hæc per integrum cum dimidio perſeverabat annum, nec ullis cedebat remediis, donec dato tandem infuſo vinoſo amaricante, quod corticem chinæ fovebat, exſpiraret. Succedebat autem lenta, ſub qua medentis intentio ad reſtituenda potiſſimum menſtrua ferebatur, & eo fine præter varia emmenagoga, vena plus ſimplici vice tundebatur; quo factum eſt, ut & fluor ille uterinus rediret, & lenta febris poſt ſemeſtre tempus conquieſceret.

Abhinc rite menſtruata, rectiſſime valuit; nec niſi catharroſis quandoque correpta affectibus fuit, annosque ſedecim nata morbillos feliciter ſuperavit. Paullo poſt viro ſeni, & fere ſexagenario nupta, jucundoque per triginta annos gaviſa eſt conjugio. Sub hoc novem infantes vivos excluſit, ter abortivit, bisque carneas concretiones, quas molas vocant, poſt cohibita per trimeſtre tempus menſtrua, utero reddidit. Ipſi pariendi labores ſemper fuerunt graviores, ſed lochia nunquam non legitime fluxerunt. Cumprimis autem ſecundum puerperium, multam ipſi crucem fixit; quum enim brevi ante illud longo itinere perfuncta, & poſt triduanos labores, robuſtum enixa eſſet fœtum; incidit in diuturnam valetudinem, per quam licet uterinus cruor rite excerneretur, tamen æſtu præternaturali, ſiti, vehementibus dorſi doloribus, crebro vomitu, alvique profluvio per tres ultra viginti ſeptimanas diſcruciata eſt. Dolores illos dorſi a nimia ligamentorum uteri ſub

partu

partu facta extenſione medici derivarunt, & adhibitis variis medicaminibus, tandem perſanarunt.

Reſtituta igitur valetudo, per multos annos ſarta fuit tectaque, adeo, ut quotannis cum dilectiſſimo marito, itineribus quinquaginta, quin ſeptuaginta milliarium perfungi potuerit. Nihilo tamen minus ante viginti circiter annos fluore albo laborare cœpit, qui licet nullas fere moverit moleſtias, efficaciſſima tamen ſprevit medicamina, nec niſi ſuborta rurſus graviditate ceſſavit. Abhinc quoque ſæpius, maxime poſt graviora animi pathemata recruduit; ſed ſemper ſponte iterum conquievit. Poſtquam parere deſiit, menſtrua ſolito quidem tempore, at larga fluxerunt quantitate; & elapſo ſexennio, quum maritus ſubitanea extingueretur morte, febrim incidit acutam, eaque per integrum menſem graviter laboravit.

Præterea non ignorari oportet, generoſiſſimam fœminam, ob nimiam, qua abundat, ſanguinis molem, bis quotannis, Majo nimirum & Septembri menſibus venam, olim in pedibus, per noviſſimos autem annos, propter crebras, quæ ipſam infeſtarunt, præcordiorum anxietates, ſpirandi difficultate, æſtuque volatico ſtipatas, in brachiis ſecandam præbere conſueviſſe. Ex cibis omnes, qualescunque fuerint, egregio cum adpetitu comedere, inque primis placentis ac panificiis delectari ſoluit: ſub epulis vino vel Hungarico, vel generoſo Gallico, vel eo, quod Pontac dicunt, vel veteri Rhenano; & pro potu ordinario cereviſia tenuiori uſa fuit. Adhæc mentis affectibus, præſertim iracundia facile commoveri; ſed

eos-

eosdem quoque ſtatim refrænare potuit.

Et in hoc rerum ſtatu degens, tribus potiſſimum abhinc annis, vacillare paullulum ſenſit valetudinem, dum menſes inordinati fierent, moxque parciores, mox juſto copioſiores, nullo temporis ſervato ordine fluerent. Nihilo ſecius autem ab omni dolore immunis, & placido ſomno frui, & integra ciborum adpetentia gaudere potuit; niſi, quod ſumtis eduliis, coctu difficilioribus, aliqualem alvi fluxum paſſa fuerit. Verum ſub auſpiciis elapſi proxime anni, præter omnem ſpem ac opinionem, ingens cruoris uterini, variis fruſtis permixti profluvium incidebat; quo intra unius diei ſpatium ſponte ſedato, transactis vix tribus hebdomadibus, nova, priori copioſior, & vix intra octiduum compeſcenda ſequebatur ſanguinis eruptio. Et abhinc omnis ordinis expers fuit lunare tributum; ſiquidem ſingulis vel octo, vel decem diebus, mox majori, mox minori copia promanavit ſanguis, magnis ſemper coagulis, ad ovi anſerini magnitudinem interdum accedentibus intermixtus. Præterea omni mane vehementer nauſeavit, magnoque corporis languore affecta, noctu pariter ac interdiu aſſidue ad ſomnum inclinavit; ciborum cupiditas ſenſim periit; horror cum ſubſequente æſtu per vices infeſtavit; & quemvis vel leviſſimum corporis motum, magna laſſitudo ſpirandique anguſtia excepit.

Interea orthoſtadia ſemper manebat ægra generoſa; donec dicti anni menſe Junio ex improviſo, cum ſcribendis vacaret litteris, magno rigore, tenſivisque dorſi doloribus corriperetur; quos brevi poſt ſequebatur intenſus ca-

lor, elapſis duodecim horis, copioſo cedens ſudori. Ejusmodi febrilis acceſſio bis adhuc, alternis ſemper diebus invadebat, priori tamen longe mitior: & datis a quodam medico quibusdam remediis, mox remittebat. Notarii vero meretur, ſub prioris paroxysmi rigore tantam ſimul ſanguinis, una cum magnis fruſtis cruentis ex utero profluxiſſe quantitatem, quantam vix puerperæ ſo'ent effundere; intra horæ autem ſpatium hunc fluxum ſponte conquieviſſe. Et ab eo tempore tam varia, tamque diverſis ſymptomatibus turbata fuit valetudo; ut ea ordine recenſere, vix poſſibile videatur. Mox uterinus cruor per aliquot dies promanavit, mox iterum ſiluit, tumque albus ſucceſſit fluor, qui fundebat liquorem acrimoniæ primum plane expertem, & nec ardorem, nec dolorem vaginæ inferentem; ſenſim vero acriorem, & graveolentem. Ad hæc ægra viribus ſenſim defici, adpetitu ſomnoque deſtitui, corpore magis magisque contabescere, vultu expallescere, atrocibus dorſi lumborumque doloribus agitari, vespertino tempore inhorrescere, & alvi cœpit eſſe ſegnioris.

Quamobrem curæ celebrioris cujusdam medici ſe tradidit, qui uterinam potiſſimum hæmorrhagiam cohibiturus, præter pilulas adſtringentes, numero novem quavis quarta hora capiendas, dedit tincturam corallorum; rhabarbarum cum aqua calida infuſum, bis ſingulo menſe laxandi fine ſumendum ordinavit; & externe fuliginem pulveriſatam, & cum aceto vini in pultem redactam, poplitibus adplicari juſſit: nec non pilulas quasdam, cœleſtes ipſi dictas, quæ opium & extractum ſolani habebant, exhibuit,

hibuit, earumque binas, urgentibus nimium dorſi tormentis, veſperi devorandas ſuaſit. His per triduum, cum inſtituta in brachio venæſectione, uſurpatis, ceſſavit quidem uteri hæmorrhagia; at fluor albus magis invaluit, & dorſi lumborumque dolores, ad femora usque protenſi, adeo increverunt, ut omnem prorſus ſomnum oculis eriperent. Inſuper quavis veſpera, prævio frigore, calor quidam, utut mitis, incidebat; perque noctem atrociſſima colica, ingenti nauſea, ac vomendi conatu ſtipata ſæviebat. Non minus perpetua & moleſtiſſima deſidendi pariter, ac mingendi vexabat cupiditas; quum tamen urinæ pauciſſimum redderetur, & alvus, niſi clyſteribus ſolicitata, minime reſponderet; vireſque in dies magis dejicerentur. Conſulebat igitur alterum non minus celebrem medicum; qui propinatis infuſo theiformi, pulveribus, & eſſentiis, id quidem efficiebat, ut colica remiſerint tormenta; reliqua vero ſymptomata, cum prorumpente denuo per aliquot dies ex utero cruore, in eodem permanebant vigore.

Sub finem demum anni ego vocabar in auxilium, licet invitus tam ſpinoſo manum admoverem malo. Nam vires penitus proſtratæ, corpus inſigniter conſumtum, & alvus ſemper obſtructa erant; imi ventris perpetua murmura, & flatus vexabant, mingendi conatus aſſidue urgebant, ægrumque non ſinebant conquieſcere, nauſea, vomendi conatus, crudeleſque dorſi dolores, cum adpetitus jactura, multam figebant crucem; continuæ infeſtabant vigiliæ; verſus noctem, prævio frigore, calor lentus, cum cutis ſumma ſiccitate invadebat;

bat; idemque volis potiſſimum manuum, plantisque pedum, cumprimis poſt ſumtas epulas inhærebat; bibendi vix notabile erat deſiderium. Fluor albus adfligebat copioſiſſimus, quo imminuto, dorſi tormenta mirum in modum invaleſcebant. Non minus cruor incertis intervallis, mox quovis triduo, mox ſingulis octo diebus ex utero profluebat; quem nunquam non cruentorum fruſtorum, fere fibroſorum, inſtar polypoſarum concretionum comitabatur excretio. Ejusmodi hæmorrhagias antecedebant crebriores mingendi cupiditates, urinæque ſtillicidium; quæ moleſtiæ, erumpente ſanguine, niſi penitus ceſſent, egregie tamen mitigabantur. Lotium recens ſero lactis ſimile erat, aurantii magis pallidi coloris, graveolens; poſt quietem vero ſedimentum leve, mucoſum, inſtar materiæ per album fluorem excretæ deponebat; & pulſus denique debiles ferebantur & celeriores.

Quo in rerum ſtatu ordinabam primum pulvillum, ex æquali pondere lapidum cancrorum, matris perlarum præparatæ, ſolutionis oculorum cancrorum, tartari vitriolati Tachenii, & nitri antimoniati confectum; vesperi triginta guttas liquoris anodyni mineralis ex aqua quadam analeptica propinabam; quem etiam ob flatulentas moleſtias ſub epulis, cum eſſentia millefolii, & corticum aurantiorum remixtum exhibebam. Mane ſorbillandum ſuadebam infuſum theiforme, ex herba meliſſæ, veronicæ, ſcolopendrii, ſummitatibus millefolii, floribus chamomillæ, hyperici, & aniſo ſtellato paratum; quod cum generoſa mulier averſaretur, ſolas millefolii ſummitates, cum aqua infundi,

&

& bibi jubebam; hocque cum jusculis tenuioribus, quibus radices cichorei, ſcorzoneræ, & fœniculi incoctæ erant, alternari permittebam. Præterea ad reſerandam alvum, primum bis, deinceps ſemel quavis hebdomade porrigebam duodecim pilularum Stahlianarum, quæ unam alteramve movebant ſedem. Tinctura enim rhabarbari Rolfinckzii, ipſum rhabarbarum cum aqua calida infuſum; & potio laxativa ex mannæ calabrinæ uncia una cum dimidia, rhabarbari, & terræ foliatæ tartari ana drachma dimidia, in aqua florum acaciæ ſolutis & cum binis guttis olei de cedro permixtis concinnata, alvum neutiquam ducebant. Quare præter dictas pilulas, alvinæ ſiccitati non niſi clyſteribus, qui habebant decoctum avenæ tenuius, flores chamomillæ vulgaris, oleum chamæmeli coctum, atque ſal commune, ſuccurrere licebat. Ad uteri porro coërcendas hæmorrhagias, illumque roborandum ſacculos ex herba meliſſæ, chærefolii, floribus lavendulæ, anthos, ſambuci, roſarum rubrarum, ſeminibusque quatuor carminativis, vino rubro incoctis, tepidos ad pubis regionem adplicari jubebam; qui vero, cum ardorem inferre viderentur, omittebantur. Et ad mitigandos denique dorſi dolores, veſica decocto ex lacte, & herbis discutientibus confecto plena dorſo admovebatur; nec ſine levamine, utut breviori fotus ex ſemine fœnigræci cum aqua decocto admittebatur.

His per aliquod tempus uſurpatis, referebat mulier generoſa, nauſeam atque vomendi conatus plurimum evanuiſſe; reliqua vero atrociter adhuc infeſtare ſymptomata. Idcirco mu-

tato paullulum medendi ordine, ad roborandum uteri & inteſtinorum tonum, ſub epulis pariter ac hora quinta pomeridiana ſumendas præſcripſi quinquaginta guttas Elixirii, quod ſi habebat: Recipe extracti cardui benedicti, centaurii minoris ana drachmas duas, pulveris corticis chinæ, corticum aurantiorum recentium ana unciam ſemis, ſalis tartari drachmas duas cum dimidia, affunde vini Canarienſis libram unam: M. digerantur. Vesperi capiendum ſuaſi pulverem, cujus hæc erat formula: Recipe lapidum cancrorum ſcrupulos duos, matris perlarum præparatæ drachmam unam, ſuccini præparati, tartari vitriolati, nitri purificati ana drachmam ſemis, corticis cascarillæ grana duodecim. M. F. pulvis. Mane continuanda imperabam vel dicta juscula, vel infuſum millefolii; doloribus dorſi liquorem anodynum opponebam, & ventriculi regionem balſamo vitæ dicto inungi jubebam.

Quæ quidem remedia ventriculi robur aliquantulum inſtaurare videbantur, adeo ut ægra jusculis, carnibus gallinaceis vel vitulinis elixis, ac perdicum aſſis absque faſtidio veſci poſſet: verum reliquorum ſymptomatum eadem perſiſtebat vehementia. Quin noviſſime, poſt præviam urinæ ſuppreſſionem, & inde ſubortam vehementem inquietudinem, magno rurſus impetu, magnaque quantitate promanabat uterinus cruor, concrementis polypoſis paſſim intermixtus. Adhæc corporis contabeſcentia admodum invaleſcebat; per album fluorem materia ferebatur fœtidiſſima, adpetitus iterum evaneſcebat, lentus calor, verſus noctem potiſſimum, & ſumtis epulis exacerbatus, ſenſim creſcebat;

cebat; urina præter dictas ſuperius notas, exhibebat ſubpinguem cuticulam, & puncta oleaginoſa ipſi internatantia; atque, ut uno verbo dicam, desperata aderat lenta febris, quam pro penitus deplorata omnino haberem, ſi vel ſudores nocturni, vel œdematoſi pedum tumores eſſent juncti.

Et hæc eſt graviſſimi, quocum adhuc conflictatur mulier generoſiſſima, morbi idea; cujus cauſſam in fluidis æque ac ſolidis partibus eſſe quærendam ſtatuo. Ex ſolidis nimirum, uterum præſertim ac inteſtina a naturali tono dejecta puto: humores autem vitales juſto ſpiſſiores, acriores, & ad legitimum per vaſcula tranſitum minus idonei videntur. Hinc enim illos non modo in meſenterii & inteſtinorum, verum etiam uteri vaſis ſtagnare, hæc infarcire, varicoſa reddere, tandemque perrumpere, & cum concrementis polypoſis, a cruoris diuturniori ſtagnatione progeneratis effundi credo. Eidem quoque ſanguinis in utero ſtagnationi atroces dorſi dolores, ac aſſiduam alvi ſegnitiem deberi; &, quoniam ſanguineæ profuſiones absque ſpasmodicis conſtrictionibus fieri nequeunt, his per conſenſum ad veſicam propagatis, difficilem mictionem, & perpetuam illius cupiditatem in acceptis ferendam eſſe autumo; niſi forſan præternaturale vitium in ſphinctere veſicæ deliteſcat. Præterea, quum ob dejectum adpetitum, & vitiatam digeſtionem, nec cibi rite concoqui, nec inde laudabilis generari queat chylus; non miror, ſi humores, accedente præſertim febrili incendio, ſenſim acriores & ſpiſſiores facti, febrem lentam, & plenarium virium collapſum induxerunt.

 runt.

runt Ceterum doleo, quod ægrotans hactenus pro potu ordinario decoctis uti recuſaverit; nonque niſi conſuetam ſibi cereviſiam, licet flatulentas excitare videatur moleſtias, potare voluerit. Quamvis enim interdum decoctum hordei, cum contuſis ceraſorum nigrorum nucleis paratum, bibere cœpit; ob majorem tamen, quam inde percipere putat, ventriculi debilitatem, mox rurſus deſiit. Quicquid vero ſit, malo majora indies capiente incrementa, & omnes remediorum vires eludente, ad Te jam confugimus, Vir Illuſtris; atque ut nos doceas, quæ abs re futura ſint præſidia, enixe rogamus.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

QUæ mihi de adverſa generoſiſſimæ matronæ valetudine ample ſatis, ac eleganter ſunt perſcripta, ita comparata cenſeo, ut ſpem recuperandæ ſanitatis jam reddant arctiſſimam. Quanquam enim irregularis ac nimius menſium fluor, qui plerumque fœminis ſanguineis, plethoricis, & a ſolvendo hoc tributo circa quinquageſimum ætatis annum liberatis evenire ſolet, per convenientium medicinarum uſum ſtatim ab initio mitigari, & in ordinem reduci potuiſſet: attamen uſurpatis adſtringentibus, opiatis, ac ſedantibus, ille jam adeo rebellis & contumax videtur eſſe redditus, ut efficaciſſima etiam remedia longiſſime ſuperet & aſpernetur. Melius vero cauſſam morbi, ejusque totam indolem introſpexiſſe noviſſimum Medicum, ex præſcripta ab illo medendi ratione clariſſimum eſt, quæ malo adeo conveniens & accommodata

data exiſtit, ut non dubitem, quin ſi in principiis morbi adhibita fuiſſet, certam induxiſſet ſanitatis reſtitutionem. Jam vero corruptiſſimus, ac fere deſperatus eſt morbi ſtatus: Namque atonia partium ſolidarum, cumprimis uteri, ejusque vaſorum adeo invaluiſſe videtur, ut legitimo ſanguinis & humorum per uterum æque, ac alia imi ventris viſcera curſui perpetua, & immedicabilis injiciatur remora, neque hinc aliter fieri queat, quin cruor vitalis variis locis ſtagnet, inque corruptionem fere abeat: unde cuncta ſymptomata, maximeque febris lenta, cum virium collapſu, & appetitus deſtructione ſtipata ſuam repetunt originem. Ubicunque enim robur partium motricium deſtructum, legitima chyli generoſi præparatio labefactata, & debitus excretionum per alvum præſertim ac ſudorem ſucceſſus inhibitus eſt: ibi vitales quoque ſucci a naturali temperie deflectunt, & omnes animales pariter ac naturales univerſi corporis functiones inſigniter vacillant. Quo in rerum ſtatu a remediis, utut præſtantiſſimis, parum adjumenti poteſt expectari.

Quæ in noſtra ægrotante forſan reſtiterit ſalutis ſpes; ea ex vigore naturæ, quo ipſa pollere, & multas, licet graves, in juventute toleratas ægritudines ſuperaſſe ſcribitur, capienda eſt: qui ſi tantus adhuc fuerit, quantus ad ſecundandas remediorum vires ſufficit, boni quidpiam ſperare licet. Ipſam vero medendi rationem a recta victus obſervatione capiendam eſſe autumo; qua monenda erit generoſa mulier, ut omni ſtudio cunctas occaſiones, quæ mentem ad graviores incitare poſſunt commo-

tiones, evitet; & ipſum corpus in æquali calore, & aſſidua requie conſervare nitatur; nec niſi in lecticis ſe nonnunquam geſtari patiatur. Cereviſiam penitus abolere convenit, & in ejus locum pro potu ordinario decoctum quoddam grati ſaporis adhibere, quale hoc fere eſt: Recipe radicis chinæ, ſarſaparillæ, ligni ſaſſafras, raſuræ cornu cervi ana uncias ſex, raſuræ ligni ſantalini citrini, rubri, radicis cichorei, glycirrhizæ ana unciam unam & ſemis. Conc. Cont. D. S. ſpecies, quarum unciæ binæ in tribus cum dimidia aquæ menſuris per tres horæ quadrantes, additis, ſi ventriculus dulcia tulerit, paſſulis Corinthiacis, aut aliquot olei de cedro guttis, decoquantur. Quod decoctum mane calidum, loco potus Thée; reliquo tempore frigidum pro ordinario potu uſurpari poteſt.

Deinceps ad aperiendam alvum, & firmandum inteſtinorum robur eſt reſpiciendum; quo fine commendo pulverem, qui ex rhabarbari electi drachma dimidia, nitri antimoniati granis octo, olei de cedro, vel macis guttula una confici, & alternis diebus circa ſomni tempus ex aqua frigida fontana, hauſto altero mane decocto avenæ, cum paſſulis, fœniculo vel aniſo parato, aſſumi poteſt. Neque enim paucis mihi innotuit exemplis, quod aqua frigida pura, & terræ calcareæ expers, veſperi pota, in affectibus hæmorrhagicis, & blandum ſudorem movendo, & ſomnum conciliando, præclaram ediderit virtutem. Fovet quippe elementum ſpirituoſum, roborans, æthereum, quod accedente calore in auras abit; & feliciori cum ſucceſſu adhibetur, ſi ejus menſuræ dimi-

midiæ quindecim, vel viginti liquoris mei anodyni guttæ addantur, eaque ſucceſſivis capiatur hauſtibus; quam etiam matronæ generoſæ iis, qui ab uſu pulveris rhabarbarini vacui ſunt diebus, propinandam ſuadeo.

Præterea frequentem in uſum commendo mixturam roborantem, cujus hæc ſit formula: Recipe aquarum menthæ, meliſſæ, cinamomi ſine vino, ceraſorum nigrorum ana uncias tres, ſucci citri recentis unciam unam, coralliorum rubrorum drachmas duas, hæmatitis præparatæ drachmam ſemis, ſyrupi balſami Peruviani q. ſ. ad gratiam. Hunc vero ſyrupum, qui nervinum atque egregie roborans conſtituit medicamen, paraturus, balſami Peruviani unciam, cum binis decocti hordei libris mixtam, ex cucurbita ad dimidiæ partis conſumtionem deſtillet; & reſiduum magma, una cum liquore deſtillato, & ſachari libra una cum dimidia, ad ſyrupi conſiſtentiam evaporare ſinat. Nec contemnendam opem præſtabunt juſcula carnis vitulinæ vel gallinarum, ſi cum herbis vulnerariis ſaniculæ, hederæ terreſtris, vincæ per vinca, chærefolii coquantur, & ſucco aurantiorum permiſceantur.

Ex topicis probatæ fidei, & excellentis virtutis erit epithema, quod ex aceti vini, & aquæ ana libra una, florum ſambuci, rutæ ana manipulis duabus, & corticis caſcarillæ uncia una, in vaſe probe clauſo, leni igne coctis parari, & cum linteis frigide abdomini pariter ac cervici, veſperi ſub lecti introitum atque mane adplicari debet. Et hæc ſunt, quæ pro ſalute generoſæ mulieris proponenda duxi; quorum le-

legitimus uſus pro ratione circumſtantiarum a præſenti medico erit dirigendus.

Verum enimvero malum tantas jam egerat radices, ut exſtirpari haud potuerit; tantum abest, ut generoſiſſima ægrotans vix inchoato præſcriptorum remediorum uſu, vitam cum morte commutaverit.

CASUS CLXXXVI.

De metu febris lentæ poſt catharralem & purpuratam.

VIr annos duodetriginta natus, temperamenti cholerico-melancholici, elapſo anno menſe Novembri, poſt diuturnum mœrorem, febre, ſicut videbatur, catharrali benigna corripiebatur: quam ſeptimo morbi die efflorescentia comitabatur purpuracea. Hac intra quatuordecim dies feliciter ſuperata, vix octiduo interjecto, iterum prehendebatur; accedentibus vomitibus bilioſis, & purpura: ſed ſpatio trium hebdomadum, exſiccata, ac furfurum inſtar ſecedente purpura, rurſus evaneſcebat. Quum vero ex dolore gravativo, quem æger in præcordiis pariter ac hypochondriis interdum perſentiſcebat, ipſe nimia humorum ſpiſſitudine laborare judicaretur, vena in pede tundebatur: quo facto, triduo poſt, redibat tertium dicta febris, vomitibus, purpuraque ſtipata, & intra ſex rurſus dies, retrocedente absque ulla moleſtia exanthemate, disparebat. Eadem ſcena

ſcena elapſis binis hebdomadibus, quarta vice ludebatur, tumque conquieſcenti ſeptima die febri ſuccedebant hæmorrhoides cœcæ indolentes, & brevi tempore iterum evaneſcentes. Et abhinc transactis ſub ſatis bona valetudine tribus ſeptimanis, ex improviſo febris pariter ac purpura invadebant rurſus; ſed intra biduum ægrum deſerebant.

Neque ignorari oportet, per totum recenſitarum adfectionum tempus, alvum fuiſſe laxam, ſtercoraque mucoſa, cruentis interdum ſtriis remixta: ex quibus accedentibus in inteſtino recto crebris morſicationibus, æger ſe hæmorrhoidibus ſic dictis mucidis ac decoloratis laborare credebat. Præter purpuram quoque maculæ hepaticæ, brunni coloris, totum corpus, maximeque dorſum obſederant, & haud ita pridem disparuerunt. Urina ſub febrili paroxysmo pauca, coloris ſaturati aurantii mingebatur; & ſedimentum roſeum, cum innatante pingui cuticula exhibebat: reliquo tempore reddebatur quidem juſto ſaturatior, ſed cuticula pariter ac ſedimento vacua, & potius intermixta filamenta, quaſi biloſa oſtendebat; talisque adhucdum cernitur. Adhibuit in hoc rerum ſtatu eſſentiam alexipharmacam Stahlii, pulveres temperantes leniter nitroſos, atque decoctum ex radice ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, raſura cornu cervi, paſſulis minoribus, & corticibus citri recentibus paratum. Et horum ope recuperavit quidem aliqualem valetudinem, adeo, ut vires, adpetentia, & ſomnus integræ jam ſint, & ipſe muneribus ſuis commode præeſſe queat: nihilo tamen minus perpetuus adhuc corporis pruritus urget, & alvus non

modo

modo lubrica, ſtriis ſanguinolentis permixta redditur; verum cibos quoque non rite digeſtos interdum egerit. Præterea corpus ſenſim contabescit, licet poſt tuſam pronuper in pede venam, & detractum, qui craſſus, & obſcuri erat coloris, ſanguinem, paullulum pingueſcere videretur. Interim a calore præternaturali, ſudoribusque nocturnis immunis, ſub perennante levi tranſpiratione bene habet; & quum propter corporis contabeſcentiam, febrem vereatur hecticam, conſtituit, proximo menſe Majo, curam, quæ cum ſero lactis peragitur, in uſum vocare. Nihilo ſecius tuum prius, Vir Illuſtris, expectat atque flagitat judicium.

CONSILIUM MEDICUM.

VIdi & intellexi ex præmiſſa morbi hiſtoria, Virum quendam ob relictam poſt febrem catharralem purpuratam ſæpius recidentem, ventriculi imbecillitatem, & corporis conſumtionem metu lentæ vel hecticæ incipientis terreri. Verum enimvero, ſi cuncta momenta curatius mecum perpendero, nullas nec febris lentæ, multo minus hecticæ deprehendo notas; ſed omne vitium in humoribus, acrimonia ſcorbutica imbutis reſidere autumo. Et ſi ad primam mali originem reſpiciam; hanc a malo hypochondriaco, utut incipiente, quo laborare credo ægrotantem, & hinc pendente digeſtionis vitio, ſaburra ventriculi acida, atque ſanguinis tardiori per hepar ac meſenterium circuitu repetendam eſſe duco. Neque vero his ample perſcrutandis immorabor; ſed paucis docebo, qua ratione reſtantia adhuc incommoda

da radicitus exſtirpari, & metuendæ purpuratæ febris recidivæ præcaveri queant. Atque impetratum iri hunc ſcopum confido, ſi æger ineunte vere, acidulis Selteranis primum per tres hebdomades ſolis, integram omni mane lagænam ſorbillando, utatur. Ante hanc potationem pariter, ac ea finita, nec non inter eam quovis quinto die, quatuordecim mearum balſamicarum pilularum devoret; atque ſub epulis pro potu decoctum quoddam, conjuncto vini generoſi uſu, adhibeat; aut in vini locum, ex ultimo hauſtu ſexaginta guttas ſequentis aſſumat Elixirii: Recipe eſſentiæ gentianæ rubræ, corticum aurantiorum, tincturæ tartari ana unciam ſemis, eſſentiæ ſuccini, cascarillæ, liquoris anodyni mineralis ana drachmas duas. M. D. His per tres hebdomades dicta ratione uſurpatis, eædem acidulæ cum una parte lactis vel caprini, vel aſinini permixtæ, ſorbendo quotidie unam cum dimidia menſuram, uſumque pilularum & Elixirii continuando, per quatuordecim potentur adhuc dies. Præterea ab omnibus animi adfectibus, cumprimis mœrore & iracundia, nec non aëre vespertino ſtudioſe cavendum, corpusque vel ante prandium, vel ſumtis epulis, & abſoluta digeſtione, & equitatione & vectura ſedulo movendum erit. Ceterum, ſi forſan purpura iterum eruperit; operæ erit pretium, pulverem meum bezoardicum, æquali pondere præcipitanti nuptum, cum viginti guttis anodyni liquoris adhibere: neque enim dubito, quin his rite adhibitis, priſtina ſit reditura valetudo.

CASUS

CASUS CLXXXVII.

De hectica cum pathematibus hypochondriacis.

VIr annum ætatis quadrageſimum egreſſus, corpulenti olim, jam ſtrictioris corporis habitus, victui lauto, vitæ ſedentariæ, ideoque paſſioni hypochondriacæ obnoxius, a multis jam annis gravi ſpirandi difficultate, & per intervalla vertigine, capitis temulentia, & ſcorbutica dextræ manus efflorescentia agitatus fuit. Variis contra has adfectiones remediis, quamvis in caſſum uſus, bis demum thermas Carolinas potavit, non ſine inſigni levamine. Inde vero quædam movebantur hæmorrhoidalia molimina, quorum denegato ſucceſſui cuncta tribuebantur ſymptomata. Quæ cum juxta illuſtris Stahlii methodum, ope aquarum Egranarum atque Sedlicenſium, ad ipſum fluorem redigere ſtuderet; nec ſuis potiretur votis: conſtituit vernali currentis anni tempore Carolinas tertium adire thermas. Tempeſtas autem, quæ vere ſicciſſima, & æſtate calidiſſima erat, mutabat hoc propoſitum. Ergo inter ſuos degens, menſe Junio præter omnem ſpem ac opinionem prehendebatur magno rigore, quem paullo poſt gravis æſtus, oppreſſione pectoris, & ſpirationis anguſtia ſtipatus excipiebat; ſed datis convenientibus medicinis, intra triduum ab hoc effectu reſtitutus, ad derivan-

dum

dum pituitæ a pectore adfluxum, potiunculam mannatam egregio cum effectu ſumebat. Neque vero aliam hujus repentinæ afflictionis fuiſſe cauſſam, quam cohibitum fluxus hæmorrhoidalis ſucceſſum ſtatuo; ſiquidem paullo poſt cœcæ hæmorrhoides, magnum inferentes dolorem adparebant. His medicus ſacculis paregoricis, atque ſanguinis ex pede miſſione ſuccurrebat; &, ardore doloreque non remittente, ſed potius majori virium collapſu, animique deliquiis accedentibus, tuberculis admoveri hirudines, anoque infundi clyſteres jubebat. Inde ſopitis aliquantulum doloribus, remanebat tamen ſuſpecta corporis contabeſcentia, & peculiaris continui frigoris in cruribus ſenſatio. Idcirco me in conſilium vocabat, qui cum tenſa inſuper hypochondria, & alvum clauſam deprehenderem; famæ convenienti prognoſi conſulturus, metum tympanitidis, vel marasmi omnino ſignificabam, præſertim, cum me non fugeret, ægrum nativa viſcerum labe & atonia laborare. Quam ob cauſſam ad reſolvendam viſcerum obſtructionem, curandi dirigebam nervum; & quum non niſi motus ſpasmodicos ac flatulentos impedimento eſſe, quo minus fluor hæmorrhoidalis obtineri potuerit, judicarem, tonicis pugnabam medicinis. Præterea obſervabam, ægrum ob ſcorbuticam humorum dyscraſiam, non niſi temperatiſſima ferre remedia; quare nullis nec eſſentiis, nec tincturis ſpirituoſis utebar. Acceſſit quidem noviſſime cruoris e venis ſedalibus eruptio; alvus eſt liquidior, molliora hypochondria, & placidior ac antea ſomnus: ſed quum corpus ſenſim con-

tabeſcat, anxius vir ægrotans, ſalutare flagitat conſilium.

CONSULTATIO.

QUæ de viri cujusdam adverſa valetudine, poſt noviſſimum thermarum Carolinarum uſum in pejus ruente, ex datis ad me percepi litteris, ita ſunt comparata, ut vel jam præſentem, vel certe imminentem ſignificent febrem hecticam; cumprimis ſi pulſus celerior, urina rubicunda, ſitis, & oris ſiccitas ſimul præſto fuerint. Præterea vero ſucci vitales ſcorbuticis impuritatibus ſcatere, & primæ regiones ſpasmis, & flatulentis moleſtiis, multorum ſymptomatum cauſſis, agitari videntur. Nec profecto certius his incommodis expugnandis foret præſidium, quam legitimus fluxus hæmorrhoidalis ſucceſſus. Verum niſi ipſa natura ad id excretionis genus inclinaverit; arte parum præſtabimus; & multis potius mihi innotuit obſervationibus, quod nimio pilularum Becherianarum vel Stahlianarum, aut etiam venæſectionis uſu minime votis potiri licuerit; tantum abfuit, ut inde cœcæ duntaxat acceſſerint hæmorrhoides, & flatulenta cum reliquis ſymptomata magis adhuc increverint. Et ejusmodi adfectiones quo fuerint diuturniores; eo magis robur ventriculi, & totius ſyſtematis nervoſi labefactare, curamque reddere difficiliorem obſervavi. Quod noſtrum attinet caſum; non equidem inſtitutam eousque medendi rationem ad examen revocare placet; attamen id monendum utique duco, ut in poſterum a promiſcuo ſicut omnium

nium medicaminum, ita præſertim purgantium, ipſorumque ſennæ foliorum uſu ſedulo ſibi caveat ægrotans. Nam meo arbitrio rectum vivendi genus, conjunctis pauciſſimis, iisque probatæ fidei remediis, utramque curandi abſolvet paginam. Atque primum egregia virtus eſt jusculorum ex carne vitulina paratorum, quorum libris circiter duabus radicis ſcorzoneræ uncia una, cichorei drachmæ binæ, & quidpiam ſucci citri, vel aurantiorum recentis incoquantur. Hoc enim remedii genus & in demulcenda dyscraſia humorum ſcorbutica, & in nutriendo corpore cunctis palmam eripit; & matutino potiſſimum tempore loco potus Thée large ſorbillari poteſt. Deinceps pro potu ordinario his in morbis commendare ſoleo decoctum quoddam, cujus hæc ſit formula: Recipe radicis ſcorzoneræ, raſuræ cornu cervi ana uncias quatuor, radicis cichorei, liquiritiæ ana unciam, paſſularum minorum uncias duas, ſeminis fœniculi drachmas tres. Conc. cont. M. D. S. ſpecies, quarum uncia una cum dimidia ex quatuor aquæ menſuris per horæ coquatur dimidium. Nec alienum erit, vinum vetus Rhenanum inter epulas ſimul haurire; Hungaricum vero juſto eſt calidius. Ex cibis, qui ſunt nimis ſaliti, acidi, ac flatulenti, vitare, nec non ab animi affectibus ſtudioſe cavere; contra vero pedes cum toto corpore in æquali calore ſemper conſervare expediet.

Inter pharmaca tria potiſſimum commendo; nimirum pilulas meas balſamicas, quarum undecim bis quavis hebdomade vel mane vel veſperi; ob vim, qua pollent, & alvum liquantem, & ſimul roborantem, ſummo cum

fructu ſumentur. Alterum eſt pulvis præcipitans, cujus ſcrupuli duo alternis diebus circa ſomni tempus ex aqua ceraſorum nigrorum, vel florum acaciæ capiantur; & ſi anguſtiæ præcordiales, flatulentæque moleſtiæ nimium urgeant, cum quindecim liquoris anodyni guttis permiſceantur: quo in caſu infuſum quoque clysma, operæ faciet pretium.

Quod ſi vero ex impedito fluxu hæmorrhoidum, atrociora ad anum & imum ventrem decubuerint tormenta; utiliſſimum erit, venam in brachio ſecare, & extrinſecus loco affecto liquorem, qui habeat aquam florum ſambuci, calcis vivæ, roſarum, archebouſadæ, & ſacharum ſaturni, tepide adplicare. Ipſo autem cruore ex venis ſedalibus ſtillante quidem, ſed non rite ac ſufficienter promanante, non ludetur opera, & ad illum promovendum, dictæ pilulæ per aliquot ſucceſſive dies, conjuncto infuſi theiformis ex herba meliſſæ, floribus chamæmeli. & ſummitatibus millefolii parati uſu, adhibeantur. Nec ſine fructu ſingulari uſurpari poterunt pediluvia; ex aqua fluviatili parata, & tepida duntaxat eſſe, in æquali vero tepore, affuſa ſenſim calidiori conſervari debent. Et, ſi ex horum præſcripto vixerit æger; ſpem adhuc foveo, fore, ut cum morbo ſuo in gratiam redire queat.

CASUS

CASUS CLXXXVIII.

De febre hectica poſt partum.

Generoſa mulier, quæ eſt triginta, & quod excurrit annorum, conſtitutionis ſanguineo-cholericæ, rarique ac tenerioris habitus, vacuam quidem a gravioribus morbis transegit juventutem; at, quum viro nupta, & ſex circiter fœtus enixa, per decem jam annos, vigilias diutius protraxit, nimiisque lucubrationibus indulſit, ægrotare, & hypochondriacis agitari cœpit affectionibus. Cumprimis vero per noviſſimum quinquennium, ſuperatis tum variolis, & paullo poſt abortu, crebro de catharralibus capitis defluxionibus, & faucium doloribus conqueſta fuit. Decembri anni proxime elapſi menſe, laborioſum paſſa partum, ab eoque tempore adeo eſt debilitata, ut nunquam rite valuerit; donec menſe demum Aprili currentis anni, Viennæ degens, moleſta tuſſi, primum ſicca, deinceps humidiori corriperetur, quæ hucusque noctu præſertim multam figit crucem. Paullo poſt locum mutavit, menſeque Junio Pragam devenit; ubi prioribus poſt iter, quod ipſi ſemper fuit ſaluberrimum, hebdomadibus egregie valuit: ſed quum, ceſſante ſubinde menſtruorum fluxu, ſanitas denuo vacillare inciperet, meam implorabat opem. Accedens ægram valde extenuatam, pallidamque, continuis capitis doloribus, caloreque len-

to, qui rigorem quendam, & refrigerationem extremorum, ac ſpinæ dorſi exceperat, jam a menſe Aprili moleſtari percepi. Præterea pulſus erat parvus, juſto celerior, vesperique frequentior; noctu vexabat tuſſis, eaque mox ſubtilis, & veluti vitrea pituita, mox ſpiſſus, tenax, ac lividus, puri ſimilis, fœtoris tamen expers exſcreabatur mucus; ſumto prandio, rigores corporis quotidie fere incidebant, quos ſemper phlogoſes, magnum totius corporis languorem, viriumque collapſum inferentes ſequebantur. Urina, quam copioſam reddebat, mox tenuis & limpida, mox paullo ſaturatior adparebat; ſudor largius, & fere colliquativus promanabat; adpetitus plane dejectus, ſed ſitis inexplebilis, & alvus aſſidue ſegnis erat. Noviſſime pedes vespertino tempore intumeſcebant; & interdum ſuffocationes uterinæ, junctis animi deliquiis infeſtabant.

His rite penſitatis, vero mihi videbatur ſimillimum, generoſam fœminam febre lenta, aut plane hectica, ad minimum incipiente laborare; ejusque cauſſam non modo in lymphæ dyscraſia, verum etiam vitio glanduloſarum partium, & labe cujusdam visceris eſſe quærendam. Neque me erraſſe credo, ſi tuſſim, qua laborat, & ad quam perpetuam in larynge ſentit irritationem, primum ſtomachalem ſiccam fuiſſe, jam vero pulmonalem pronunciavero. Hujus autem originem tam a lympha acri, ex glandulis pharyngis, laryngis, & pulmonum ſtillante, harumque nervoſas tunicas vellicante, quam a tuberculis, pulmonum ſubſtantiam occupantibus, & a ſtagnante ſucco nutritio prognatis repetendam eſſe cenſeo. Quæ

licet

licet nondum ſubiiſſe videantur ipſam ſuppurationem; nullum tamen eſt dubium, quin increſcente malo, tandem in vomicas, ulcera, veramque pulmonalem tabem ſint tranſitura.

Quamobrem ad mitiganda primum ſymptomata, pulveres abſorbentes, nitroſos, phlogoſin ac æſtum humorum temperantes; mixturas pectorales vel ſolas, vel anodyno cuidam nuptas; tincturasque ſtomachico-pectorales, cum aqueo paratas menſtruo præſcripſi. Deinceps pro ipſa morbi radice exſtirpanda, ægram fonte Selterano, cum aſinino lacte maritato per octodecim dies ſub convenienti regimine uti juſſi: unde mictio quidem melius ſucceſſit; ſed capitis ſævi dolores haud remiſerunt. Finita potatione punctorius lateris dolor, cum uterinis ſuffocationibus, & moleſta ſanguinis ad caput congeſtione ſtipatus, generoſam prehendebat fœminam; adeo, ut ſuppreſſis ſimul menſtruis, venam in brachio aperire, & inde octo cruoris uncias detrahere decreverim. Emiſſus ſanguis ſpiſſus & ater, pauco innatante ſero, erat: cui attenuando, atque reſolvendo convenientiſſimum fore judicabam, ut lac aſininum ſolum per octo circiter ſorberetur dies. Verum quum ægrotans, itinere præpedita, huic curationi vacare non poſſet; ſuaſi, ut in ejus locum per ipſum iter brodiis ex capone & vipera paratis, veſperi autem pulveribus temperantibus, cum aliquot corticis caſcarillæ granis remixtis uteretur. Neque dubito, quin ab ipſa aëris mutatione aliquod levamen ſit perceptura.

CONSILIUM.

POſtquam generoſa mulier, cujus morbus præmiſſa hiſtoria continetur, Praga huc Halam venerat; me accerſi jubebat, & ut ipſi, longum adhuc iter proſequuturæ, meam de rite tractanda valetudine aperirem mentem, deſiderabat. Erat illa tam teneræ, ſenſibilisque conſtitutionis, ut & fluidæ & ſolidæ partes a leviori cauſſa, animi adfectu, tempeſtatis mutatione, errore diætetico, fortiori corporis motu & refrigeratione, ad vitioſos & præternaturales facillime proritari potuerint motiones. Quamvis enim in juventutis periodo integro corporis vigore ac robore gaviſa eſſet: attamen per bene multos annos tam crebris vigiliis, & inordinato, qualis in aulis principum eſſe ſolet, victu, quam variolis, quas gravioribus ſymptomatibus ſtipatas, una cum inſequente abortu ante quinquennium pati debuit, inſignem partium ſolidarum atque motricium, ſpeciatim ventriculi & inteſtinorum debilitatem ſibimet contraxerat. Hinc etiam diu de flatulentiis, ructibus, pectoris oppreſſionibus, nauſeis, phlogoſibus, ſanguinis ebullitionibus, ſpasmodicisque affectionibus conqueſta fuit; & ab odore ſuaveolentium peſſime ſemper habuit. Poſt noviſſimum autem, quod difficile admodum, largoque cruoris profluvio ſtipatum fuit, puerperium, increverunt omnino recenſitæ moleſtiæ; quoniam videlicet eo ipſo tonus ſolidarum partium magis labefactari ſolet; & hinc potiſſimum accedens diuturna, mox ſicca, mox humida, noctemque verſus gravior tuſſis, ſuos mutuatur

na-

natales. Tandem, cum tribus abhinc menſibus lunare perſolvere deſiiſſet tributum; amplior inde morboſarum affectionum propullulavit cohors: ſiquidem ab eo tempore febre quotidiana, lentæ ſimili, veſperi plerumque, vel etiam a meridie cum refrigeratione extremorum, maxime digitorum, & narium, & ſubſequente æſtu, ſudore copioſo, pulſu celeriori, magnoque virium languore ſeſe exſerente, nec non graviori tuſſi, cum multa muci rejectione infeſtata fuit.

At vero hæc cuncta mala in prima, ut dicunt, herba ſuffocari potuiſſent; & operæ omnino feciſſet pretium, ſi poſt cohibita menſtrua, vena protinus in pede tuſa, & ſic humorum adfluxus ad inferiora & conſueta loca revocatus fuiſſet. Quum autem aliquot demum poſt ſeptimanis in brachio celebrata eſt venæſectio; ea vix ſine ægrotantis damno fieri potuit: utpote humorum raptum ad pectus magis invitavit, eorumque ſtagnationem in pulmonibus adauxit. Neque etiam convenientem fuiſſe fontis Selterani, cum lacte aſinino maritati uſum arbitror; eo, quod ad ejusmodi curationes integrum ventriculi robur requiratur, quod in noſtra ægrotante labefactatum, atque hinc digeſtio deſtructa, & primæ regiones ſaburra mucoſa, acri, & vaporoſa imbutæ videntur. Idcirco morbum hunc rebellem oppugnaturus, eo cunctos medendi nervos intendere debet, ut ope remediorum temperatiſſimorum, magisque diæteticorum, quam e pharmacia deſumtorum, labefactatum generis nervoſi, maximeque ventriculi robur inſtauret, æſtum contemperet, adfluxum humorum a pectore derivet, & legi-

timum menſtrui fluxus ſucceſſum reſtituat.

Quibus indicationibus ſatisfacturus; primum ad purgandum ventrem, & educendas cruditates propinavi potiunculam laxantem, quæ ex mannæ electæ drachmis quinque, cremoris tartari drachma dimidia, in aquæ veronicæ unciis quinque ſolutis, & aliquot guttis olei aniſi permixtis erat concinnata, & ſexies movebat alvum. Deinceps, cum venæ cruore turgidæ conſpicerentur, & pulſus arteriarum ſimul magnus eſſet; non alienum putavi, ut ad derivandum ſubinde humorum ad uterum & partes inferiores adfluxum, vena in pede tunderetur: ex qua etiam ſecata conſulto quatuor cruoris, qui a naturali temperie haud multum recedere videbatur, niſi quod innatans ſerum ad ignem facile coagularetur, uncias curavi detrahendas. Auctor quoque fui ſuaſorque, ut, niſi accedat uterinus fluor, ſingulis binis menſibus circa iſtius excretionis tempus, binæ vel tres ſanguinis unciæ, ex vena in pede ſecata mitterentur.

Præterea ad demulcendum calorem internum, humores acres diluendos, & ſpiſſos attenuandos, parteſque ſtrictas humectandas, pro potu ordinario præbui ſerum lactis; idque ex lacte vaccino recenti ad lenem ignem calefacto, & poſt additum citri ſuccum, percolato, tumque cum oculis cancrorum & ſacharo cantho permixto parandum docui. Sub epulis Elixirii mei visceralis quadraginta guttas, ex ultimo hauſtu ſumendas; mane, pectoris vitio conſulturus, infuſum veronicæ, additis herba virgæ aureæ & hederæ terreſtris cum lacte, vel ejus floribus ſorbillandum; & veſperi circa

ſomni

ſomni tempus, ad ſopiendam ſanguinis ebullitionem, drachmam dimidiam pulveris præcipitantis, una cum duodecim liquoris anodyni guttulis, ex aqua fontana, & ceraſorum nigrorum capiendam ſuaſi. Denique commendavi, ut uſum rerum non naturalium ita dirigat, ne quid inde ſanitas caperet detrimenti.

Atque hanc medendi rationem, tanquam naturæ convenientiſſimam, ut ſibi haberet valde commendatam generoſa mulier; & inſuper cuncta pharmaca, præſertim nimium dulcia, pectoralia, emulſiones refrigerantes, anodyna, opiata, nitroſa, nec non balnea & aquas minerales vitaret, etiam atque etiam ſum hortatus. Neque vero prohibui, quo minus, alvo exiſtente lubrica, pulverem quandoque ex cornu cervi ſine igne, ſuccino præparato, & cortice cascarillæ confectum, vigente dolorum impetu aſſumeret. Conſului quoque, ut ad roborandum genus nervoſum, hoc interdum pulvere uteretur: Recipe pulveris Marchionis drachmas duas, ſuccini albi præparati, nitri purificati ana ſcrupulos duos, olei deſtillati macis guttas tres. M. D. Atque tandem ſuaſi, ut, ſi demum menſtruæ purgationis adparerent veſtigia, quotidie circa ſomni tempus quinque duntaxat pilularum deglutiret balſamicarum, & mane infuſum theiforme ex herba meliſſæ & croco potaret.

Verum morbus remediis major fuit; ſiquidem ægrotans domum redux, in caſſum adhibitis cunctis remediis, hectica demum febre infeſtata, placidaque morte extincta eſt.

CASUS

CASUS CLXXXIX.

De marasmo ſenili.

MUlier generoſa, quinque & ſexaginta annorum, ſtaturæ mediocris, temperamenti ſanguineo-cholerici, conſtitutionis ſenſibilioris, in juventute crebris perfuncta itineribus, vino Rhenano, & aqua pura pro potu uti ſolita, & alvi obſtructionibus obnoxia, ſtirpe quadam prognata eſt, in qua agnatorum plurimi, arthriticis, & apoplecticis affectibus infeſtati, & præmatura morte extincti fuerunt. Hæc poſtquam viginti ſex abhinc annis elapſis, marito orba, parere deſiit, crebras paſſa eſt hyſtericas pariter, ac hypochondriacas paſſiones; ſolo ſæpius odore gravi vel ſuaveolenti excitatas. Nihilo tamen minus menſtrua ſub his paſſionibus debito & tempore & quantitate profluxerunt; quæ per ætatis demum rationem ſilentia, nephritidem poſt ſe traxerunt calculoſam. Verum ſuccedente hæmorrhoidum copioſiori fluxu, hæc quoque penitus conquievit moleſtia. Ante duodecim annos rheumaticis, atque tantis humeri dextri doloribus laboravit, ut incideret exinde in moleſtam totius brachii contracturam; qua ope balneorum Tœplicenſium percurata, per incerta temporum intervalla, acceſſere pedum œdemata. Et per noviſſimum præſertim quadriennium, ſanitas atque vires mirum in modum vacillare cœperunt; ſiquidem

poſt

poſt leviſſimum in victu errorem, ſtatim vomitibus bilioſis, mucoſisque, præcordiorum anxietatibus, flatulentiis, ructibus, torminibus, frigore extremorum, ac ſummo virium collapſu corripiebatur. Quibus moleſtiis conſultura binis abhinc annis felici cum ſucceſſu adhibuit balnea Tœplicenſia; ſed quum paullo poſt notabilem in victu committeret errorem, protinus non recenſita ſolum recrudeſcebant ſymptomata, ad usque animi deliquium exacerbata; verum lenta etiam accedebat febris per bimeſtre tempus ægram affigens lecto. Abhinc ad meliorem inclinare viſa valetudinem, per elapſam proxime æſtatem, ruri ſub ſatis proſpera degit ſanitate. Verum eadem, ineunte autumno, quo aſperior erat tempeſtas, & ipſa mulier generoſa ſingulo mane aquam primum frigidam, poſt potum Succoladæ ſorbere ſolebat, deſtrui adeo cœpit; ut illam jam laborare ſenili maraſmo, videatur vero ſimillimum. Nulla enim ciborum gaudet adpetentia, ſumma urget virium proſtratio, facies interdum expalleſcit, oculi caligant, rigidique ſæpius redduntur; & corpus ſenſim contabeſcit. Noviſſime tumor phlegmonoſus dextrum occupabat pedem; & ab hoc ad imum aſcendebat ventrem; ſed accedente fluxu hæmorrhoidali, mox iterum evaneſcebat. Quæ ſymptomata cum gravioris periculi metu terreant; nec præſidia a variis hucusque medicis commendata quidpiam opis tulerint: ad Te confugimus, Vir Experientiſſime, tuumque conſilium flagitamus.

CON-

CONSULTATIO.

MOrbus, quocum conflictatur fœmina generoſa, tam altas egiſſe videtur radices, ut nullum utique perfectæ curationi ſupereſſe locum arbitrer. Illum enim pro hectica ſive maraſmo ſenili habendum eſſe reor; ubi partim ſuccorum vitalium temperies ac textura á naturali receſſit ſtatu, partim ſolidarum & motricium robur partium adeo eſt debilitatum, ut langueſcat digeſtio, functiones corpori propriæ labefactentur, ejusque carnea ſenſim contabeſcat ſubſtantia. Quo quidem in rerum ſtatu ſpes ſalutis in anguſto ſane verſatur; & ex ejusmodi radicatis affectibus clariſſime dispaleſcit, quam arcti ſint ſalutaris artis limites, quantoque jure Medici naturæ miniſtri potius, quam domini mereantur adpellari. Quæcunque enim propoſuero, & adhibeantur medicamina; ab omnibus tamen non alium expectare licebit effectum, quam ut mitigentur paullo ſymptomata, & miſera aliquantulum protrahatur vita. Et ad hos ſcopos conſequendos, pharmaceuticis omnino convenientiora erunt præſidia diætetica; ex quibus, ſi tulerit ventriculus, lac aſininum commendo, ejusque tepefacti menſuram unam quotidie per octo circiter dies ſorbillandam hortor. Quod ſi vel non arriſerit, vel non in promtu fuerit; operæ pretium faciet ſerum lactis; quod ex lacte, quantitate menſuræ unius, cum ſucci citri, quantum cochlear capit, permixto, decocto & percolato parari, & ſi juſto acidius fuerit, cum ſyrupo papaveris albi temperari poteſt. Præterea ex uſu mihi eſt, in ta-

talismodi morbis pro potu ordinario exhibere potionem, & analeptica & temperante, & anodyna virtute inſignem, qualis paratur, ſi ex cornu cervi raspati, panis ſecalini triti ana libra una, corticum citri recentium, & cascarillæ unciis duabus, cum ſex aquæ puræ fontanæ menſuris, invicem leni calore digeſtis, ex veſica quatuor circiter liquoris menſuræ deſtillentur. Nec ludetur opera, ſi vespertino potiſſimum tempore, pulvis Marchionis, cum uno vel altero nitri grano permixtus, ex emulſione analeptica, cum ſeminibus quatuor frigidis majoribus conficienda, nonnunquam capietur. Et denique conſultum erit, alvinam obſtructionem reſerare; quod commodiſſime fiet ope clysmatum, quæ ex lactis & aquæ æquali portione, floribus chamæmeli, rhabarbaro in aqua ſoluto, manna, ſale communi, & nitro parari, & crebro infundi debent. Ceterum ſummum precor languorum noſtrorum medicum; ut, quibus perficiendis noſtra ars haud ſuffecerit, ille ex alto clementer ſupplere velit.

CASUS CXC.

De marasmo ſenili funeſto.

PRinceps noſtra ſereniſſima, temperatura ſanguineo-cholerica prædita, annum ætatis ſeptuageſimum primum egreſſa, ad hanc usque ſenectutem cibis durioribus, ut carnibus ſale conditis, vel fumo induratis, & braſſica muria con-

condita, aliiſque delectari ſoluit; neque ullam inde ſenſit moleſtiam, niſi quod a flatuum retentione, qua dextrum maxime hypochondrium occupante, nec niſi emiſſis ructibus ſublevatta adhuc laborat, ſæpius male habuerit. Verum per quatuor abhinc annos crebro alvi profluvio infeſtari cœpit; quippe quod primum non niſi poſt uſum fructuum horariorum, fragorum, cucumerum, melonum incidebat, perque unam vel alteram, quin ſæpius quatuor hebdomades inhærebat. Quum igitur, accedente virium collapſu, robur ventriculi nimis debilitatum videretur: ad illud reſtaurandum extrinſecus balſamum vitæ Hoffmanni, interne eſſentia corticum aurantiorum mox ſola, mox eſſentia trifolii fibrini, mox etiam ſali volatili oleoſo nupta, & olea quædam carminativa in uſum vocabantur. Inde reſtituto iterum ventriculi tono, ceſſabat per aliquod tempus diarrhœa, & ſereniſſima Princeps cibos coctu difficiliores absque moleſtia rurſus comedere valebat: ſub quo victu metuendam humorum acrimoniam datis præcipitantibus, præcavère ſtudebant medici. At vero ſub finem elapſi proxime anni recrudeſcebat ex improviſo alvi fluxus, priori moleſtior, & cum doloribus inteſtini recti ſtipatus; nec ullis remediis, nec clyſteribus ſæpius iteratus penitus exſtirpari ſe ſinebat, tantum aberat, ut cibi ſimul periret cupiditas, & vires inſigniter proſternerentur, ipſaque lectum præ nimio languore deſerere non poſſet.

Conſultus quidam celebris Medicus, ordinabat primo mixturam, quæ ſic habebat: Recipe aquæ fœniculi uncias tres, florum ſambuci unciam ſemis, cinamomi drachmas tres, pulveri

veris bezoardici ex globulis ſcrupulos duos, lapidum cancrorum præparatorum ſcrupulum ſemis. M. f. mixtura, cujus unum vel alterum cochlear, ter vel quater quotidie erat capiendum; & hac per aliquot dies adhibita, præſcribebat tincturam, ex eſſentiæ pimpinellæ albæ drachmis duabus cum dimidia, lignorum drachma una cum dimidia, Elixirii proprietatis ſine acido drachma dimidia concinnatam; & ter quotidie ad viginti quinque guttas a ſumendam. Noviſſime per duodecim circiter dies, fracta dejectionum frequentia, ſemel duntaxat vel bis de die egeritur alvus, & adpetitus cum ſomno rediit: ſed ſumtis epulis, calor in volis manuum præternaturalis ſentitur, lotium turbulentum, ſalinis recrementis plenum mingitur, mane inſignis faucium ariditas, & plus minus copioſus vexat ſudor; atque vehementiſſimus dolor rheumaticus in dextrum incumbit brachium. Hinc ob febris hecticæ metum, ſequens præſcribebatur emulſio: Recipe gelatinæ cornu cervi, rhinocerotis citratæ ana uncias tres, aquæ florum tiliæ unciam unam, ſeminum quatuor frigidorum majorum, papaveris albi ana drachmam unam. M. F. l. a. emulſio: colaturæ adde coralliorum rubrorum præparatorum ſcrupulum unum, perlarum orientalium grana duodecim, ſachari parum. M. F. emulſio, aliquoties per diem ſorbillanda.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

QUantum ex communicata mecum hiſtoria morbi, qua perſona quædam ſereniſſima, ætate provecta, & hucusque egregio ventricu-

ſi vigore gaviſa premitur, percepi: ille ante quatuor annos cum alvi fluxu, ciboscoctu difficiliores inſequente, noviſſime vero vehementius infeſtante, & cum doloribus in inteſtino recto, cibi faſtidio ac virium languore ſtipato incepit. Quem convenientium remediorum ope debellatum, exceperunt oris ſiccitas, & ſudor copioſus mane potiſſimum erumpens, atque calor in volis manuum poſt paſtum: unde hecticam metuerunt medici imminentem. Neque vero aliter ſentire poſſum, nec habeo, quae circa præſcripta medicamina moneam; tantum abeſt, ut potius emulſionis, noviſſime ordinatæ uſum frequentem; maxime verſus nocturnum tempus, vehementer ſuadeam. Deinceps vero, licet calidiora, ac vulgata ſtomachica ſint fugienda remedia, omni tamen ſtudio, eo erit reſpiciendum, ut ad inſtaurandum ventriculi robur, reficiendas vires & æſtum contemperandum, convenientibus pugnetur medicaminibus. Ex iis longo uſu comprobatum commendo liquorem meum anodynum; cujus triginta guttæ ex quatuor unciis aquæ puræ ſimplicis, vel ex ceraſis nigris deſtillatæ, alternis vesperi erunt capiendæ. Cum hoc remedii genere alternari poteſt pulvis quidam temperans, quem ex pulveris Marchionis, lapidum cancrorum ana drachmis duabus, nitri depurati drachma dimidia, olei de cedro Italici guttis quatuor conficiendum; & pondere duorum ſcrupulorum ex commendato vehiculo veſperi aſſumendum ſuadeo. Adhæc, ſi alvi fluxus cum flatulentis moleſtiis rurſus invaleſcat; auctor ſum, ut abdominis regio cum balſamo vitæ dicto inungatur. Præterea vero ciborum quoque habenda

e-

eſt ratio; quos inter frequentem uſum juſculorum ex carne gallinarum, cum ſucco citri vel aurantiorum confectorum admodum laudo; quippe quæ matutinis etiam & pomeridianis horis ſummo cum fructu poterunt ſorbillari. Quum porro humores ſalibus ſcorbuticis inquinati videantur, & metus ſit, ne inde calor hecticodeus augeatur: operæ erit pretium pro potu ordinario acidulis uti Selteranis, ſi quatuor earum partes cum una vini veteris Rhenani fuerint permixtæ. Ceterum optaſſem, ut certior eſſem, num gratioſiſſima Princeps, venæſectionibus olim adſueta fuerit, illasque forſan neglectui habuerit: quoniam quam plurimis conſtat obſervationibus, eas in ſenibus intermiſſas, multarum ægritudinum matrem eſſe fœcundiſſimam.

Relatio ulterior.

PRiusquam accederet conſilium illuſtris Hoffmanni medicum, hæc erat ægritudinis in Principe ſereniſſima idea. Ad nonas Februarii, ſumtis epulis æſtu quodam prehendebatur, qui cum pulſu celeriori, & præcordiorum anxietate ſenſim increſcens, veſperi exploſis per anum flatibus, & ſoluta ſponte alvo, remittebat, noctemque quietam relinquebat. Poſtridie eodem tempore invadebat calor præternaturalis, utut mitior; & tertio die cum dictis proxime ſymptomatibus, & inſigni virium proſtratione vehementius adfligebat, nec niſi dejecta iterum circa ſomni tempus alvo ceſſabat. Abhinc per aliquot dies mitiſſimus fuit æſtus, anxietates evaneſcebant, & alvus conſueto

 more,

more, ſemel bisve reddebatur quotidie. Interim noctes turbulento tranſigebantur ſomno, eumque matutino tempore ſueti excipiebant ſudores; nec ciborum ſibi rite conſtabat adpetentia, adeo ut ad eam invitandam, mane alternis diebus balſami de Mecha guttulæ octo, & eſſentiæ abſynthii compoſitæ triginta nonnunquam caperentur guttulæ. Tum per duos tresve dies adhibebantur remedia, a Medico quodam extero miſſa; quæ erant ſal volatile oleoſum, eſſentia menthæ criſpæ, aqua carminativa, pulvis quidam ſalinus, coralliis permixtus, & ſacculus radice zingiberis plenus, quem ſpiritu vini Franconico, eoque tepidiori madefactum, ad ventriculi regionem imponi jubebat. At vero, cum horum uſum non modo majus caloris incrementum ſequeretur; verum etiam diarrhœa rurſus excitari videretur; illis miſſis, Xmo Calend. Martii, aſſumebat ſereniſſima Princeps pulverem, qui ex lapidum cancrorum, coralliorum rubrorum ana drachma dimidia, terræ Lemniæ granis quindecim, & theriacæ cœleſtis grano uno cum dimidio confectus, & in tres partes diviſus erat. Quo diarrhœam nondum compeſcente, poſtridie uſurpabat pulverem, qui habebat pulveris Marchionis, lapidum cancrorum, coralliorum rubrorum, terræ Lemniæ ana ſcrupulum, theriacæ cœleſtis grana duo, & quatuor ſumebatur vicibus. Hoc etiam votis haud faciente ſatis, addebantur ipſi olei deſtillati maſtiches quatuor guttulæ; & extrinſecus ventriculo emplaſtrum nervinum imponebatur, quod emplaſtri de tacamahaca drachmas ſex, cum olei ſtillatitii menthæ ſcrupulo uno malaxatas fovebat. Et quum inſignis mœror

ror ob obitum Principis cujusdam ſereniſſimi accederet; iis omnibus omiſſis, ſolus Marchionis pulvis guttæ olei ſtillatitii menthæ nuptus, porrigebatur, conjuncto balſami de Mecha uſu.

Hoc tandem in ſtatu rerum, Hala miſſæ ad noſtras manus perveniebant medicinæ; quibus adhibitis, alvi profluvium remittebat, & melius habebat ſereniſſima Domina. Verum non multo poſt ingenti virium languore adeo proſternebatur, ut ſpes vitæ in anguſto eſſet, & ipſa ſacro viatico inſtructa, extremum expectaret ſpiritum. Ceterum pulſus jam varius admotam ferit manum, moxque celerior, mox languidior eſt; & ſumtis mane vel jusculis, ſtatim intenditur. Poſt prandium non volas tantum manuum, verum totum corpus urere incipit vehemens æſtus; bronchia pulmonum tenaci obſidentur muco; interdum lancinantes ſiniſtrum capitis latus adfligunt dolores; urina mingitur turbulenta, coloris ſaturati, & ſuſpenſam, bullulisque permixtam exhibet nubeculam: adpetitus plane proſtratus eſt, vires incredibilem in modum imminuuntur, corpus contabeſcit, & noviſſime inexpugnabilis dormiendi neceſſitas acceſſit. Nec denique ignorari oportet, ſereniſſimam ægrotam hactenus pro potu ordinario partim jusculis, partim cereviſia tenuiori, partim vino Rhenano ſolo, utut in parciſſima quantitate, partim etiam dicta ſuperius emulſione, noctu præſertim uti conſueviſſe, nec perſuaderi potuiſſe, ut vinum acidulis Selteranis nuptum adhiberet. Neque venam unquam ſecandam præbuit; tantum abeſt, ut ſanguinis miſſiones, magno averſetur tædio. Meo

quidem arbitrio, marasmus ſenilis, isque immedicabilis adeſſe videtur.

Ulterius conſilium.

PErcepi ulterius, quinam ſit valetudinis, in qua degit ſereniſſima Princeps, ſtatus; & doleo, quod ille tam corruptus ac deploratus ſit, ut nihil fere fauſti prænunciare liceat. Quod ſi enim ætatem valde ſenilem, & præſentes adfectiones, maximeque nimium decrementum corporis ac virium conſideravero; non niſi veram hecticam, quam veteres marasmum ſenilem dixerunt, & quæ a ſumma viscerum atonia & labe proficiſcitur, ſuſpicari poſſum. Ad eam vero inducendam, ſanguinis intermisſam vacuationem multum contuliſſe credo; quippe quæ decenti ordine ac tempore inſtituta, præſtantiſſimum morbi id genus in ſenibus præcavendi exhibet præſidium. Quum autem altas jam radices egiſſe videtur malum; optarem, ut ab uſu remediorum calidorum, quale eſt balſamus de Mecha, abſtinuerit gratioſa Domina, quippe quæ non minus ac omnia adſtringentia, minime ventriculum roborandi, & alvi fluxum his in caſibus ſiſtendi virtute pollent, tantum abeſt, ut calorem præternaturalem magis aſperent. Juxta meam potius ſententiam, non aliæ reſtant indicationes, quam ut æſtus temperetur, & vires inſtaurentur: quibus ſcopis diætetica præſidia præ aliis facient ſatis. Atque hoc cumprimis nomine excellentem pollicentur efficaciam tenuiores gelatinæ, quæ ex cornu cervi raspati libra dimidia, cum menſura una aquæ, & quarta parte vini Rhenani

nani per tres horæ quadrantes decocta, tum albuminis ovorum ope despumata, & ad gratum ſaporem conciliandum, ſacharo & pomis Sinenſibus permixta conſieri poterunt. Non minus præſtantiſſimæ virtutis ſunt emulſiones analepticæ; quarum hæc eſto formula: Recipe amygdalarum dulcium unciam ſemis, ſeminum quatuor frigidorum majorum ana drachmam unam, aquæ florum tiliæ, ceraſorum nigrorum, roſarum ana uncias duas, cinamomi cydoniatæ unciam ſemis. M. F. l. a. emulſio, adde matris perlarum ſcrupulos duos, nitri purificati grana octo, julepi roſarum drachmas duas. M. D. Operæ porro pretium facient potiones nervinæ, per vices ad unum alterumque cochlear ſumendæ; qualis ſic parari debet: Recipe aquæ roſarum, ceraſorum, meliſſæ, rubi idæi, florum acaciæ ana uncias duas, cinamomi cydoniatæ unciam unam, ſucci citri, ſyrupi acetoſitatis citri ana drachmas tres, matris perlarum drachmam unam. M. D. Ex hac quoque potiuncula interdum capiendas ſuadeo quindecim guttas liquoris mei anodyni, cum oleo macis maritati; & ad coërcendam, ſi urgeat, alvi fluxionem, balſamum vitæ abdomini inungendum, iterum iterumque commendo. Et hæc ſunt, quæ in tam gravi malo proponenda duxi: non enim decet multa variaque remedia exhibere, eaque quotidie cum aliis alternare; ſed quæ abs re ſunt, cum patientia continuare: quorum effectum Deus jubeat eſſe ſalutarem, ex animo precor.

Verum firmius in tanto ſenio radicatus morbus omnem ſprevit medelam: namque in ſereniſſima noſtra, hecticus calor, ac virium col-

lapſus tantas ſumſere vires, ut quatuor a dato conſilio ſeptimanis, animam placide exſpiraverit.

CASUS CXCI.

De purpura contumaci chronica.

VIr ſexaginta tres annos natus, vitæ ſedentariæ & motus experti addictus, multisque mœroribus & ſolicitudinibus confectus, alvo ſemper lubrica, & ſomno quieto, ſed adpetitu minus integro gaviſus, per ſedecim jam annos purpura laboravit; eamque per totam plerumque æſtatem, in corpore efflorefcentem, licet orthoſtadius pati; verno autem & hyemali potiſſimum tempore, lecto affigi, & graviter non ſine vitæ periculo cruciari ſoluit. Poſtquam vero ante aliquot annos Hala ex noſtra, in qua hactenus degit, Friſiam occidentalem ſe contulit, ibidemque & animi a mœroribus liberioris eſſe & motum corporis frequentiorem exercere potuit: immunis quidem ab ipſa purpuræ fuit eſſloreſcentia, ſed hujus in vicem ibidem locorum malum ſucceſſit iſchiadicum. Halam tandem redux, in purpuraceam totius corporis incidit rurſus effloreſcentiam; quæ, ſi forſan retrocedebat, ingentes in femore, oſſe ſacro, & tibia dolores relinquebat. Ante biennium inſolito plane e loco erumpebat humor ille exanthematicus; ſiquidem cum ineunte æſtate, ulcusculum in capite prope tempora, ſerum acre ſtil-

ſtillans exſurgebat, nonque niſi accedente autumno coaleſcebat. Elapſo vero anno circa æſtatis initium recrudeſcebat; ſed paucis hebdomadibus, fuſo quodam ſero, præter omnem ſpem & opinionem, ſponte exſiccatum coibat. Paucis poſt diebus, quamplurimæ, & ultra viginti quinque in fronte, collo, ac pectore efflореſcebant puſtulæ, inſtar piſorum; quæ digito preſſæ, ſaniem fundebant purulentam, inſignemque pruritum pariter ac ardorem inferebant. Verum menſe Auguſto, cum forſan juſto diutius ſub aëre veſpertino, paullo frigidiori commoraretur; accidit, ut uno impetu omnes illæ puſtulæ retroactæ diſparerent. Unde vix transactis aliquot diebus mediam circa noctem, præfocantem incidit catharrum, cum roncho in pulmonibus & copioſiſſima muci rejectione ſtipatum; ut ſe ſuffocari crederet. Et huic ope venæſectionis, pediluviorum ac clyſterum percurato; menſe Septembri novus ſuccedebat paroxysmus, ſuffocationis omnino terrens metu. Quo denuo ſuperato, ſæpius quidem per totum illum annum, præfocantes ejusmodi acceſſiones invadebant; adeo, ut per noctes non potuerit in lecto decumbere, quin protinus dicto malo corriperetur: at omnes erant prioribus mitiores; cum a medico ipſi porrigeretur remedium quoddam, quo ſumto ſtatim remittebat morbi vehementia.

Circa currentis demum auſpicia anni melius habere cœpit, ſomnumque in lecto decumbens rurſus capere potuit. Inſimul vero purpurata exanthemata inter nocturnos ſudores, qui primum copioſi, & fœtidiſſimi, jam parciores, matutinis horis erumpentes obſervantur, ite-

 rum

rum efflorеſcebat. Sub quibus ſatis quidem bene valebat; at haud ita pridem ex improviſo affectu ſuo catharroſo præfocante, horis meridianis, cum olim nocturnis incideret, prehendebatur. Ille licet prioribus binis paroxysmis paullo benignior eſſet, vehementem tamen in pectore ronchum, magnamque ſanguinis ebullitionem habebat comites, & tandem bis ſumto ſuperius dicto remedio, cujus formulam & nomen ignorat, in profundum deſinebat ſomnum; a quo expergefactus, ad priorem redibat ſanitatem. Hoc autem aſthma, purpuraceæ ſtatim ſequebantur excretiones; quæ duo morbi genera ita invicem alternabant, ut retrocedens exanthema mox exciperet aſthmatica ſuffocatio, & hæc viciſſim, foras acta purpura, ſolveretur. Omnis hanc ob cauſſam vel leviſſima refrigeratio ipſi eſt infenſiſſima; quippe quæ intus vertendo materiam purpuraceam, ſubito inducit præfocantem catharrum; qui nunquam non cum majori pulſus celeritate invadit; ægrumque decumbentem ſtatim ſurgere cogit. Sudor præterea, qui purpuram comitatur, tam acer tamque corrodens eſt, ut cutim non modo excoriet, verum quoque lintea exedat, quæ inſtar eorum, quæ cum ſpritu vitrioli imbuta ſunt, ad leviſſimum dilacerari poſſunt contactum. Ceterum nullas unquam fluxus hæmorrhoidalis ſenſit notas; nec niſi dolores in oſſe ſacro nonnunquam percepit; & denique bis quotannis venas in pedibus tundendas, detractis ſemper decem cruoris unciis, præbere ſolet.

JU-

JUDICIUM MEDICUM.

ORigo ac fundamentum cunctorum ſymptomatum, quibuscum vir conflictatur ampliſſimus, unice dyscraſiæ & acrimoniæ ſeroſorum & lymphaticorum debetur humorum. Quando enim in tali corporis conſtitutione ſerum acre beneficio naturæ, aut quod idem eſt, vigore partium motricium internarum, ad exteriores, maximeque ſubcutaneos devolvitur tubulos; emergit inde purpura. Quod ſi vero per externas cauſſas, quas inter refrigeratio ampliſſimum locum occupat, ſerum iſtud excrementitium, ad interiora reprimitur; incumbit ad nervoſa & tendinoſa juncturarum ligamenta, eaque vellicando, acutiſſima producit dolorum tormenta. Neque raro fit, quod noxia iſtiusmodi materia, intus verſa, ſenſibiles ventriculi & inteſtinorum tunicas obſideat, & tum ſontica machinetur mala, velut ſpasmos, atroces dolores, flatulentias cum ſumma anxietate, inquietudines, alvi vel adſtrictiones, vel etiam immoderata profluvia, quin & periculoſas febres æque ac inflammationes.

Quemadmodum igitur dolorum iſchiadicorum, & qui femora, atque crura poſt retrocedentem purpuram, in noſtro occuparunt ægrotante, ratio ex proxime dictis clariſſime perſpici poterit: ita nec difficile erit, affectionum aſthmaticarum, quas nocturno tempore pati ſoluit, & nomine catharri præfocantis exprimit, cauſſam perſcrutari. Quando enim cunque acre purpuraceum ſerum, intus actum ad tunicas bronchiorum, quæ ſunt exquiſite ſenſibiles, irruit;

ruit; ſpasmo illas reddit opportunas; quo conſtrictæ, ſanguinis per vaſa pulmonum liberiori circulo remoram injiciunt. Stagnantibus autem in pulmone ſuccis, ſpirandi difficultas & præcordiorum anxietates protinus ſuccedunt; & ob diuturniorem cruoris moram, ſeroſa & ſubtilior portio ab eo ſecedit, & per glandulas bronchiales in tubum bronchiorum & aſperæ arteriæ ſtillat, ronchumque ac copioſiorem muci exſcreationem cauſſatur. Adhæc in noſtro caſu eſt obſervatione dignum, purpuram per annos jam ſedecim inhæſiſſe, cumque illa per cutim tam cauſticum fundi humorem, qui & cutim excoriat, & lintea corrodit, ſimulque inſignem ſpargit fœtorem.

Quæ cum ita ſint; merito jam meretur disquiri, undenam & ipſa lymphæ ſerique acrimonia, & hinc enata purpura, tanta ægrotantem occupans vetuſtate, ſuam traxerit originem. Hæc ut innoteſcat, ſcire primum licet, quod particulæ ſalſæ, ſulphureæ & omnes excrementitiæ, quæ partim ex ipſis alimentis cum corpore communicantur, partim in ipſo ſanguine, ob ejus continuum motum & attritum generantur, circulo humorum expedito ac libero exiſtente, aſſidue per organa colatoria ſecernantur, & e corpore proſcribantur. Quod ſi vero difficilis ac impeditus ſit dictus ille ſuccorum vitalium circuitus; & inde ſubortæ fuerint ſanguinis ſtaſes, & vaſorum excretoriorum obſtructiones; non fieri poteſt, quin ſordes illæ recrementitiæ intus retineantur, atque ſic totam ſanguinis & humorum maſſam contaminent, ac nutritioni reddant ineptam. Cumprimis autem retardatus ſanguinis per viſcera imi ventris,

ma-

maximeque hepar & lienem circulus, ad generandam ſcorbuticam dyscraſiam, permagnum conferre poteſt ſymbolum. Namque per principia conſtat medica, hepatis in œconomia vitali non alium eſſe uſum, quam ut per vaſculoſam ipſius ſubſtantiam, partes impuræ, ſalſæ, & ſulphureæ, quæ bilem conſtituunt, ſecernantur; lienis autem functionem in attenuando, & ad tranſitum per vaſa minima adaptando ſanguine eſſe poſitam. Quandocunque igitur vitalis cruor, cujus per venam portæ, & hujus ope per hepar atque lienem tranſitus in naturali etiam ſtatu exiſtit difficilior, accedentibus variis cauſſis ægrius per hæc viſcera progreditur, & impeditius, retentis per brevi ante dictas rationes bilioſis & ſulphureis ſordibus, generatur humorum dyscraſia, nec prius, quam reſerentur obſtructa hæc viſcera, & liber fluidorum curſus reſtituatur, radicitus exſtirpari poteſt.

Adhæc impuritas ejusmodi humorum, ab ipſa eorundem ſtagnatione & efficitur, & adaugetur. Sicut enim cuncta in toto microcosmo fluida, ſi careant motu, vi externi caloris inſignem corruptionem ac putredinem ſubire, conſtans & perpetua docet experientia: ita illud idem eo certius corporis animalis humoribus accidit, quo illi ex ſua eſſentia ad putredinem ſunt opportuniores. Quamobrem permultis mihi innotuit obſervationibus, quod morbi, ex ſero impuro atque ſalſo oriundi, veluti ſunt variarum partium exulcerationes, ſcabies, tinea capitis, defluxiones ſeri ſalſi oculorum &c. ſi cum tumoribus glandularum ſubcutaneis fuerint complicati, non niſi discuſſis hisce tuberculis ſanari potuerint: nec obſcura videtur ratio; ſi enim glan-

glandulæ cutis, quæ depurandæ lymphæ ſerviunt, ſunt obſtructæ; nec lymphæ depuratio, nec etiam mali exinde ſuborti curatio obtineri poterit. Subinde mihi ſæpius adnotare licuit, a lochiorum, vel menſium, vel quoque hæmorrhoidum fluxu cito ſuppreſſo, & purpuram & aliam humorum impuritatem protinus progeneratam; ſed reſtitutis cruentis excretionibus iterum exſtirpatam fuiſſe: ubi cauſſa non niſi in ſtagnatione ſanguinis per imi ventris viſcera eſt quærenda. Verum chronicæ purpuræ cauſſa tantum non ſemper in contumaci viscerum, aut glandularum majorum & nobiliorum obſtructione reſidet; & ob hancce rationem medicationem haud adeo facilem admittit.

Quibus præmiſſis, luculenter dispaleſcit, contumaciſſimæ illius ac diuturnæ purpuræ, qua noſter ſollicitatur ægrotans, proximam cauſſam, non modo in ſtagnatione humorum circa abdominis viſcera, ſed potius obſtructione organorum depurationi ſanguinis tributorum hærere. Cujus ſi primos proſequamur natales; occurrunt vita ſedentaria, diuturni mœrores, neglecta ſanguinis miſſio, & impeditus hæmorrhoidum fluor: quippe quorum omnium ea eſt indoles, ut generandæ ſanguinis moli, labefactando partium ſolidarum robori, & hinc retardando humorum per abdominis viſcera circulo, mirifice patrocinentur. Neque dubitabit, quin ex dictis cauſſis purpura, de qua ſermo potiſſimum eſt, ſuam traxerit originem; qui conſideraverit, eam mutato vitæ genere, animoque a mœroribus liberato, protinus velut exſpiraſſe.

Sed jam docere, operæ erit pretium, quanam

nam ratione ſpinoſum hoc ſit adgrediendum malum ? Et ex hac quæſtione binæ propullulant aliæ, quarum prima ſymptomatum noxiorum illi junctorum convenientem tractationem, altera totius mali plenariam reſpicit exſtirpationem. Quod primum attinet momentum, votis omnino potiemur, ſi quæ jam humoribus ineſt, acrem ac noxiam materiem per congrua emunctoria e corpore proſcribemus. Quo nomine conſultiſſimum erit, ut omni refrigeratione ſtudioſe vitata, corpus in æquali & perpetuo conſervetur calore : quem in finem mane loco potus Theebois in lecto ſorbillare præſtabit decoctum calidum, ex radice chinæ, ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, & ſemine fœniculi confectum; quo etiam frigido in vicem potus ordinarii uti licebit. Quod ſi autem purpuraceum illud miasma, intus actum ad nervoſas vel pulmonum vel inteſtinorum tunicas decubuerit; temperata diſcutientia & diaphoretica in uſum vocare conveniet. Hæc inter meritis ſuis extollendus eſt ſpiritus bezoardicus Buſſii, præſertim, ſi cum binis liquoris noſtri anodyni partibus remixtus, ad quinquaginta guttas intra lectum mane capiatur. Nec minoris virtutis ſunt pulveres bezoardici, ex antimonio diaphoretico, vel antimonii ceruſſa, cornu cervi ſine igne, cornu cervi uſto, lapidibus cancrorum & cinnabari nativa præparata componendi; quorum efficacia eo præſtantior erit, ſi iis unum vel alterum ſulphuris aurati antimonii, ultimæ præcipitationis addatur granulum. Hoc idem illud eſt remedium, quo ampliſſimus æger, ad mitigandas aſthmaticas acceſſiones ſæpius felici cum ſucceſſu uſus fuit; & inſignem pro-

profecto meretur commendationem: ſiquidem draſtica, quæ competit antimonialibus medicinis, vi orbatum, nec vomitum amplius, nec alvum movet: ſed flatus duntaxat pellendi, ſudoremque egregie promovendi, pollet facultate. Habenda deſuper alvinæ excretionis eſt ratio: ſed ſicuti pernicioſiſſima in morbis purpuratis habetur alvi obſtructio; ita etiam hanc moliri ſtimulantibus remediis, nihil aliud eſt, niſi oleum camino addere. Quicquid enim inteſtina ad ſpasmum proritare valet; illud quoque corticis cutanei conſtrictionem inducendo; & legitimum tranſpirationis ſucceſſum impediendo, ad ſordium excernendarum retropulſionem disponet. Idcirco ex laxantium farragine his in morbis, rhabarbarinis, mannatis, clyſteribusque demulcentibus & emollientibus nec ſunt tutiora, nec præſtantiora.

Si itaque ad alteram noſtrarum quæſtionum progrediamur; quæ, quomodo radicitus exſtirpandus noſter ſit morbus, quærit: ardua ſane provincia, ejusmodi in ſubjecto ætate provectiori firmius radicatum affectum curaturo, imponitur. Neque tamen penitus eſt deſperandum; ſiquidem, ſi temporis diuturnitas, & ægrotantis patientia remediorum vires fecundaverint, ſæpius votorum nos reddi compotes obſervamus. Et ego quidem in chronica tali purpura, acidulas Selteranas tepefactas, vel ſolas, vel tertia lactis aſinini parte maritatas, non ſine ſingulari fructu ſæpiſſime adhibitas fuiſſe notavi. Hæ enim aquæ alcalinum fixum poſſident principium, vique hujus urinam potenter movent; atque cum lacte permixtæ, egregia dyscraſiam humorum ſalſam & acrem

acrem temperandi pollent virtute, nec ſine ampla utilitate in doloribus arthriticis, & tuſſi pulmonali poſſunt uſurpari. Deinceps ad ſecundandam mali purpuracei curationem multum facit ſtudioſa ab omni vino & cereviſia abſtinentia; cujus in locum laudatum ſuperius decoctum ſubſtituendum ſuadeo. Neque parum emolumenti expectare licet a corporis frequenti exercitatione, & aëris mutatione: quorum ſcoporum uterque inſtitutis itineribus poterit obtineri.

Ex pharmacis, quæ noſtro fini reſpondent, efficaciſſima ſunt antimonialia, & cinnabarina, nec non tartariſata; quæ inter eminent regulus antimonii medicinalis, ſulphur antimonii auratum tertiæ præcipitationis, panacea Glauberiana, ſulphur auratum ex ſcoriis tartareis, cum ſolutione auri præcipitatum, ceruſſa antimonii, cinnabaris antimonii, tinctura antimonii acris &c. Excellens enim ac peculiaris, quam in glandularum obſtructionibus reſerandis, & progreſſu lymphatici laticis promovendo exſerunt, eſt virtus; ob quam in morbis ex magna ſeri atque lymphæ impuritate ſubortis, conjuncto decoctorum aperientium uſu, omnium remediorum vim longiſſime ſuperant. Verum interponenda ſunt laxantia, ne ſordes acidæ, ac bilioſæ, quæ per alvum eliminari debent, hac obſtructa ad ipſam humorum maſſam retrolabantur. Quo ſcopo ſalina neutiquam convenire, ſed potius rhabarbarum cum manna & cremore tartari in aqua communi infuſum, exhibendum eſſe ſupra diximus.

Ut denique ſpecialius methodum proponam; quam in noſtro ægrotante opportuniſſimam ar-

bitror: ſuadeo, ut ille vernali potiſſimum ac autumnali tempore, infuſum quoddam laxan rhabarbarinum, atque decoctum ſupra commendatum cum antimoniali remedio maritatum, per aliquod tempus adhibeat; ita tamen ut illo per tres, hoc per quinque ſucceſſive dies cum regimine diaphoretico utatur; eorumque alternantem uſum per tres vel quatuor vices repetat. Neque pauci ſunt ex impuritate lymphæ ſuborti, & purpuracei affectus, quos hac medendi ratione, divina favente gratia, feliciter expugnavi: quam ut in præſenti etiam caſu Deus reddat felicem, ex imo pectore precor.

CASUS CXCII.

De pertinaci purpura ſcorbutica.

NObilis proſapiæ fœmina, annorum quadraginta ſex, temperamenti ſanguineo-cholerici, naturæ admodum ſenſibilis, anno ætatis decimo demum octavo menſes experta, ſexto autem & triceſimo iisdem per vehementem animi adfectum prorſus orbata, varia exinde ſanitatis incommoda, maxime ſanguinis ebullitiones, ventriculi debilitatem, flatulentias, & catharrales adfectus ſenſit, iisque mitigandis venæſectiones æquinoctiales, & aquas Selteranas quotannis fere magno cum emolumento oppoſuit. Cumprimis autem præterita nuper æſtate variis animi motibus, ſpeciatim mœrore diuturno ob filiam cariſſimam variolis defunctam

ctam agitabatur; ubi notatu erat dignum, audita filiæ morte ipſam contremuiſſe, huncque tremorem ſingulis diebus eadem mortis hora rediiſſe, & tandem ſponte ceſſaſſe. Decernebat itaque vacillantem ægritudinem aquis Selteranis oppugnare; ſed conſultus Medicus loco earum ſerum lactis, herbis antiſcorbuticis & refrigerantibus, præſertim multa acetoſa & portulaca alteratum, & quidem ad duas quotidie libras, nullis vel præmiſſis vel conjunctis laxantibus, nec ſtomachicis, bibendum ſuadebat. Mox autem primis potationis diebus peſſime habebat inde, atque de ventriculi, hypochondriorum, & abdominis inflationibus dolorificis, inadpetentia, artuum rigida tenſione, & ſubtili ſpaſtica undulatione, ut quieta ſedere non poſſet, ſed hinc inde ambulare & diſcurrere cogeretur, articulorum in manibus & pedibus tumore &c. conquerebatur. De quibus admonitus Medicus, potationis urgebat continuationem, & omnia ſponte diſparitura ſpondebat. His freta ægrotans, in quartam hebdomadem protrahebat curam; ſed incommoda neutiquam cedebant; tantum abeſt, ut indies potius invaleſcerent: unde perterrita, Medicum denuo conſulebat, & ab illo eſſentiam quandam nervinam, ſapore cochleariam, odore ſal volatile prodentem accipiebat. Sumta hujus unica doſi, lecto protinus adfigebatur, de artuum tremore, frigore tamen vacuo, cordis & præcordiorum anguſtiis, ſudoreque frigido per biduum querula. Tertio die tremor ille concuſſorius artuum adeo revertebatur vehemens, ut lectus ſimul quateretur, ſubſequente præcordiorum anxietate, ſudoreque tamen calido. Et hæ ad-

 fe-

fectiones incerto circuitu per aliquod tempus inhærebant, adeo, ut per duos tresve dies quotidie recurrerent totidemque diebus conquieſcerent.

Quæ ſcena cum per binas duraſſet hebdomades, alter medicus per litteras in conſilium vocabatur; qui miſſa mixtura, ex aquis diapnoicis & antiſpasmodicis, abſorbentibus citratis, nitro depurato, ſpeciebus de hyacyntho, cinnabari antimonii, ſpiritu nitri dulci confecta, ſub paroxysmo aſſumenda; nec non pulvere digeſtivo nitroſo, atque eſſentia ex ſcordio, pimpinella, millefolio, & gentiana rubra parata, id effecit, ut ſingula mitigarentur, cordis angor & artuum tremor plane ceſſaret, nec niſi per intervalla calor cum ſequente ſudore invaderet, eaque acceſſione finita ægrotans e lecto ſurgere, atque cibum cum adpetitu capere poſſet. Tandem medicus ad explorandum coram & curatius morbi ſtatum accitur, qui accedens ægram extra lectum, bono cum adpetitu comedentem, & ſatis alacrem deprehendebat; ſed poſt quemvis finitum ſudorem, bis vel ter die redeuntem, linteamina corporis cum recentibus in conclavi frigidulo permutantem, ſimul autem purpuram, brachia & manus obſidentem, adque tergum & pectus ſemet extendentem animadvertebat. Unde judicabat, purpuram per linteorum mutationes ſæpius retroceſſiſſe, & per paroxysmos iterum expulſam fuiſſe. Namque per biduum tribus quotidie paroxysmis, cum oris ſiccitate, calore & ſiti incipientibus, & poſt horæ decurſum in copioſum ſudorem deſinentibus corripiebatur, intercedente unica tantum die intercalari, quam rurſus bin-

ur-

una duntaxat acceſſione, eaque leni, poſt meridiem inferti excipiebant. Hinc ſpem plenariæ euphoriæ quidem concipiebat, ſed inanem; ſiquidem paucis poſt diebus paroxysmus denuo cum præcordiorum anguſtia, vehementi calore, præſertim pedum, ultro citroque curſitante, cum enormi ſudore ingruebat, qui ſudor, niſi linteis calidis ſæpius detergeretur, facile per cutem refrigeſcebat, & dolores artuum poſt ſe trahebat. Hanc acceſſionem ſequenti die hora quarta matutina ſequebatur nova, tanto artuum tremore, & præcordiorum anxietate infeſta, ut adſtantes de vita metuerent; quæ per totam diem inhærens, circa vesperam demum nonnihil remittebat, poſtridie bis, tertia vero die ſemel reverſura, tumque cum interno horrore & tanta cordis oppreſſione invadens, ut fuſis per integram horam lacrymis, nonnihil ſolatii demum perciperet. Fuit autem obſervatione dignum, quod ante ingruentem paroxysmum excretio illa purpuracea in brachiis penitus disparuerit, ſub eo ipſo vero ad cutim, cum levamine, & redeunte animi antea dejecti alacritate, expulſa rurſus fuerit.

Hæc tragica vehementium acceſſionum ſcena ludebatur ab ultima Auguſti, ad quartam usque ſeptembris diem. Circa hoc tempus aliud quoddam ſymptoma reliquis accedebat, quo ægrotans, ſi vel unicum jusculi, vel cremoris hordei ac avenæ ſumeret cochlear, protinus ſputum limpidæ, tenacis tamen pituitæ incidebat; comeſto autem ſolidiori cibo ab hac immunis erat moleſtia. Ab hoc quoque tempore purpura, parvis hinc inde furunculis intermixta, conſtantius & pertinacius per aliquot

 dies

dies in cute comparebat, cum ſudoribus, ſine tamen præcordiorum anguſtia permanentibus. Verum levamen, quod in hoc rerum ſtatu percipiebat, haud diu durabat: ſiquidem paucis poſt diebus retrocedente per noctem ex improviſo purpura, febriles paroxyſmi cum cordis palpitatione, membrorum laſſitudine, ſomnolentia, & utriusque hypochondrii flatulenta ac dolorifica tenſione ſtipati recrudeſcebant. Urina per totum morbi decurſum, admodum varia reddebatur, mox aquæ inſtar limpida, & aſſumto potu copioſior, mox rubicunda cum ſimili ſedimento.

Oppoſita huic polymorpho malo medicamina fuerunt abſorbentia ſimplicia, & ſucco citri nupta, antimoniata fixa, leniter nitroſa, antiſpasmodica, diapnoica, tonica, velut lapides cancrorum citrati, mater perlarum, cornu cervi ſine & cum igne præparatum, pulvis Marchionis, corallia rubra, ſpecies de hyacintho &c. Mixtura ex ſpiritu nitri dulci, eſſentia pimpinellæ, ſcordii & mixtura ſimplici parata, in expellenda, ſi retroceſſerat, purpura, egregiam locabat operam. Uſurpatæ porro ſunt emulſiones, cum aquis cordialibus, diapnoicis & antiſpasmodicis; interpoſito per vacuos a febre dies, laxantium leniſſimorum, ex rhabarbaro, manna, & tartaro ſolubili confectorum, nec non clyſterum, ex floribus chamemæli cum cremore avenæ coctis, oleo olivarum, ſali culinari vel nitro præparatorum uſu. Non minus crebro ſorbillata fuerunt juscula medicata, cum radice cichorei, ſcorzoneræ, fœniculi, & ſucco aurantiorum alterata; & pro potu denique decoctum cornu cervi, cum ra-

dice

dice ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, liquiritiæ & ſemine fœniculi confectum inſerviit.

Quæ cuncta ſubſidia, quum nec purpuræ ſubigendæ, nec immoderatis & perpetuis fere ſudoribus coërcendis, nec avertendis paroxyſmis ſufficerent: aquas Selteranas, quas ægra quotannis ſummo cum levamine potare ſueverat, in uſum vocare conſultum putabat medicus; easque per primum octiduum, ad eluendam ex ventriculo & inteſtinis pituitam ſolas, deinceps cum lacte aſinino temperatas adhiberi jubebat. Præmiſſo igitur blando laxante, bibendi fiebat initium, ad quatuor usque libras ascendendo, & in ea doſi per aliquot dies ſubſiſtendo: quum vero nec per alvum, nec urinam ſufficienter excernerentur aquæ, ſed potius cum ſubſequentibus ventriculi flatulentiis, & hypochondriorum doloribus reſtitarent: mox more ipſi afflictæ mulieri alias ſueto, ad duos nimirum urceos, qui ad minimum ſeptem libras continebant, potandæ decernebantur, addita pro ſubducendo ventre alternis diebus mannæ uncia. Tum deſideratum edebant effectum; utpote, iis per alvum pariter ac urinam promte redditis, cibi cupiditas, ſomnus, atqne vires redibant, hypochondriorum moleſta inflatio evaneſcebat, atque purpura, cum ceſſantibus ſudoribus, ſquamatim decidebat. Neque vero omnem deliteſcentis cujusdam mali metum detrahebant, perſeverantes adhuc febriles motus, qui hora pomeridiana quarta cum pedum quadam refrigeratione, & ſubſequente ſanguinis ebullitione adfligentes, ad ſextam vespertinam quotidie durabant. Et, quod notatu dignum erat, fontem iſtum cum lacte aſinino confuſum,

morbi ſequebatur exacerbatio; ſolum vero illud lac, experimenti cauſſa ſumtum, lactis alias impatiens, optime ferebat, adeo, ut per eam diem febrilis etiam acceſſio dederit inducias.

Interim ſpes manebat firma, fore, ut ex continuato harum aquarum, per quatuordecim jam dies potarum uſu, malum adhuc ſuperaretur. Verum præter omnem ſpem & opinionem tum recidebat conſuetus paroxyſmus; corporis languore, ſomnolentia, frigore, ſudore, ſiti, oris ſiccitate, pedum refrigeratione, continua præcordiorum ſudantium anguſtia, ac difficili ſpiratione ſtipatus; quo lecto prorſus affligebatur ægrotans. Circumſtantes, conſilii inopes, propinabant ſtatim pulverem ita dictum vitalem Hallenſium, quem ſudor excipiebat copioſus. Conſultus mox per litteras medicus mittebat pulverem ex antimonii diaphoretici, nitri depurati, cinnabaris nativæ ſcrupulis duobus, pulveris Marchionis ſcrupulis quatuor, caſtoreique ſcrupulo uno paratum, & in decem partes diviſum. Quarum una vesperi ſumta, major ſanguinis ebullitio, ſomnum turbans, & dolores cardialgici inde ſequi videbantur; neque alteram alius excipiebat effectus. Quid multis? antiqua ſymptomatum ſcena ludi incipiebat: nam ſudores immodici, cordis tremor & anxietas, cum meticuloſitate quadam, terroribus, pavoribusque conjuncta, capitis dolores, ſitis, oris ſiccitas, & inadpetentia turmatim recurrebant; neque ſudores iſtos, punctorium cuti ſenſum inferentes, ulla purpuræ comitabatur efflorescentia. Scire quoque refert, pedes continuo ſudore, eoque frigidulo maduiſſe; ſuperiori corpore haud æque inſudante.

Hoc

Hoc in rerum ſtatu ad coërcendos potiſſimum ſudores, porrigebatur pulvis ex lapidum cancrorum, coralliorum rubrorum, nitri depurati, pulveris Pannonici rubri ana ſcrupulis duobus, ſpecierum de hyacintho drachma dimidia, croci martis antimoniati Stahlii ſcrupulo compoſitus; dabatur mixtura ex tincturæ coralliorum, martis tartariſatæ Ludovici, ſpiritus nitri dulcis, & ſyrupi papaveris rhæados æquali portione concinnata. Nec his vero operæ pretium facientibus; pilulæ, quæ habebant extracti cardui benedicti, centaurii minoris, trifolii aquatici, antimonii diaphoretici martialis Ludovici ana grana quindecim, mane deglutiendæ; a meridie tinctura martis Zwœlfferi capienda, & vesperi aſſumendus pulvis, ex coralliorum rubrorum, martis perlarum, eboris ſine igne parati ana drachma, ſpecierum de hyacintho, & antihectici Poterii ana drachma dimidia concinnatus exhibebatur.

Sub horum uſu, ad meliorem inclinare videbatur valetudinem, adeo, ut paroxysmis extra lectum perfungi potuerit; hi vero ſingulis diebus per horam anticipabant, & pedes, adhibitis in caſum frictionibus, frigore pariter ac dolore continuo infeſtabantur. Verum enimvero infidum illud malum paullo poſt ſummo cum impetu recruduit, & ægram hucusque, recenſitis ſymptomatibus immerſam detinet. Illa ceterum valde eſt ſenſibilis, & medicamenta calidiora, caſtoreum, volatilia, myrrhata, aloëtica, pilulasque Becherianas minime ferre poteſt. Quæ quum ita ſint, & periculum in mora videatur poſitum; expetit ſibi conſilium curatorium, præſervatorium, & diæteticum.

CONSULTATIO.

FErox, tædiique plenus morbus, quocum fœmina generoſa, corpore teneriori, animo ſenſibiliori, & ſuccis ob cohibita menſtrua impuris prædita, per longum tempus conflictatur, purpuræ ſcorbuticæ nomen meretur. Cujus quidem materialis cauſſa, quæ eſt acre ſerum, in nervoſis ac motricibus potiſſimum reſidet partibus, quas ſtimulando, atque vellicando ad præternaturales, & ſpasmodicas proritat commotiones, atque ſic cauſſam præbet, quo omnes œconomiæ vitalis functiones turbentur ac deſtruantur. Quemadmodum vero hæc in plerisque purpuratis contingere ſolent affectibus; ita in noſtro ſpeciatim caſu adhuc quædam occurrunt momenta, quæ cuncta ſymptomata ut graviora, ſic & diuturniora reddunt. Ut enim ſenſibiliorem ac debiliorem generis nervoſi conſtitutionem, ſilentio prætermittam, qua præditi præ aliis decumbunt gravius: ipſa remediorum, quibus uſa eſt, farrago, nec non animi vehementiores affectus, regimen inordinatum, & frigus corpori liberalius admiſſum, atque hinc intus verſa purpuracea materia, peculiarem merentur conſiderationem. Nam ſicut nimius medicaminum uſus magno reconvaleſcentiæ eſt impedimento: ita miasma illud exanthematicum, ſi ſæpius retropellatur, longe deteriorem & virulentam velut acquirit indolem; qua non ſolum truculentiora machinatur mala, verum tam fixam quoque ſedem occupat, ut ægerrime poſſit eliminari. Non igitur mirum eſt, quod adhibita hucusque artis præſidia,

dia, quæ corrigendæ pariter ac excernendæ materiæ peccanti a Medicis, laude digno conatu deſtinata videntur, temperantia, diaphoretica & antiſpasmodica, votis nondum reſponderint. Nec improbarem commendatum fontis Selterani tam ſolius, quam lacte aſinino nupti uſum; ſed optaſſem, ut prius ope blandorum laxantium, & clyſterum primæ regiones, curatius fuiſſent purgatæ.

Quicquid vero ſit, in eo jam cardo rei vertitur, ut oſtendam, qua tatione malo huic firmius radicato liceat mederi. Et hoc fine primam eſſe oportere curam arbitror, quo materia ſubtilis purpuracea ex vitæ penetralibus ad corporis ſuperficiem expellatur; quod impetraturos nos eſſe confido, ope pulveris hunc in modum conficiendi: Recipe pulveris Marchionis drachmas duas, antimonii diaphoretici, ſuccini præparati, cornu cervi uſti ana drachmam, nitri depurati ſcrupulos duos, cinnabaris nativæ præparatæ ſcrupulos. M. F. pulvis, div. in 8. part. & bis terve quotidie aſſumatur. Huic crebro juvabit interponere unum vel alterum cochlear potionis analepticæ, & leniter diaphoreticæ, quæ ſic habet: Recipe aquæ florum ſambuci, cardui benedicti, meliſſæ citratæ, ceraſorum nigrorum, ana uncias duas, matris perlarum drachmam, ſucci citri, ſyrupi papaveris albi ana drachmas duas. M. D.

Deinceps commendo liquorem meum anodyno-mineralem, cujus cum ſpiritu bezoardico Buſſii mixti, triginta guttæ vel mane vel veſperi capiantur: pollet enim vi præſtanti, ſpasmos ſedandi, lenem tranſpirationem promovendi, & materiam exanthematicam ad corporis

poris corticem dejiciendi; majorique his in morbis cum fructu uſurpatur, quam ſpiritus ille nitri dulcis, cujus in hiſtoria morbi fit mentio, & quem ex ſpiritu inflammabili, & vini rectificatiſſimo, in obſervationibus meis chymicis parandum docui. Neque erit alienum, decocto jam deſcripto, & ex raſura cornu cervi, radicibus ſcorzoneræ, ſarſaparillæ, liquiritiæ, & ſemine fœniculi confecto, ulterius & pro potu ordinario, & pro remediorum vehiculo uti.

Ad alvum porro liquandam, & ſordes e primis regionibus vacuandas, egregiam virtutem præſtabit pulvis rhabarbari, qui vesperi ad ſcrupulos duos ex aqua frigida fontana bis quavis hebdomade propinari poteſt; ſpecies autem de hyacintho, ob vim, quam obtinent adſtrictivam, illi pulveri addere ineptum eſt. Neque minus huic ſcopo reſpondent clyſteres, ex juris gallinacei libra una, olei amygdalarum dulcium, & florum chamomillæ unciis duabus vel tribus parati; quippe qui tenſas ſpasmo fibras emolliunt, & impuritates blande ſubducunt.

His denique recta vivendi ratio conjungatur, neceſſe eſt; in qua cumprimis calor conclavis, in quo degit, moderate calidus ac æqualis eſſe debet: & conſultius erit, ante purpuræ eruptionem, in lecto ſe continere, & linteaminum mutationem differre, aut cautiſſime inſtituere. Victus ſit facilis, nec confert multis veſci carnibus, ſed potius juſculis avenaceis, vitello ovi permixtis, vel gallinaceis, cum radice ſcorzoneræ, cichorei, & ſucco citri vel aurantiorum alteratis, frequenter uti.

Cete-

Ceterum ſi vernalis acceſſerit tempeſtas, auctor ſum ſuaſorque, ut ægra fontem Selteranum vel ſolum, vel lacti aſinino, ſi tulerit ventriculus, nuptum adhibeat, eoque bis quotannis, conjuncta duplici venæſectione, utatur.

CASUS CXCIII.

De purpura alba & rubra, cum ſumma generis nervoſi debilitate conjuncta.

DUos ultra triginta annos nata fœmina, vegeta quidem ſanitate, & acuto hilarique ingenio a natura inſtructa fuit; at per varios in tenera jam juventute caſus fracta, morborum vi omnino ſuccumbere debuit. Nam juvencula adhuc, ob matrem, quæ noverca erat, cancro mammarum affectam, nonſolum curis domeſticis ſola præeſſe, verum etiam matri ægrotæ, non ſine inſigni faſtidio, aſſiſtere cogebatur: unde ipſa quoque parum valuit, & cumprimis febrem aliquando intermittentem incidit, quæ conſulto ſuppreſſa, futuris procul omni dubio primam cauſſam præbuit ægritudinibus. Matre defuncta, pater cœpit ægrotare; cui iterum a manu eſſe debuit, licet purpura per tres menſes admodum gravi, & calidioribus medicinis oppugnata laboraverit. Tandem hoc quoque morte extincto, multis mœroribus oppreſſa, valetudinariam egit vitam; & hujus cauſſa fontem Selteranum potavit,

vit, eo effectu, ut finita potatione, critica ac ſalutari corriperetur diarrhœa.

Paullo poſt, annus ætatis erat vigeſimus ſextus, mihi nupta, & brevi ante nuptias graviſſimis ob cauſſam coram judicio gerendam, ſolicitudinibus, aliisque animi adfectibus agitata, indeque capitis horrendis doloribus, quin pridie nuptiarum magno rigore ac frigore correpta, ac ipſa denique feſtiva die ſaltando vehementer exæſtuata, poſtridie lunare tributum, licet debitum nondum adeſſet tempus, perſolvere cœpit. Huic fluori ſtatim inſignis jungebatur ſitis, quam nec Selteranis acidulis ſolis, nec iisdem cum vino maritatis explere valebat. Interim ego, negotiorum cauſſa per duos tresve dies perægre factus redux, uxorem meam, purpura maligna rubra & alba per totum corpus occupatam, magnoque pectoris ardore & oppreſſione, nec non vigiliis infeſtatam deprehendi. Purpura in cruribus ac abdomine hinc inde exulcerationes producebat; neque tamen minus datis emulſionibus, pulveribusque nitroſis, ac fixis bezoardicis, exſiccabat, & cum reliquis ſymptomatibus, Deo ſint gratiæ, evaneſcebat.

Verum cum ſequenti, qui erat Auguſtus, menſe utero inciperet gerere; vacillabat rurſus valetudo, quamvis geſtationis tempore bis ſanguis e pede mitteretur; ſiquidem primum ardorem præcordiorum, & alvinam obſtructionem; progrediente graviditate œdematoſum pedum tumorem, & brevi ante partum eryſipelas pedum, crudeliſſimis doloribus ſtipatum pati debuit; quæ fœtu in lucem edito omnia conquieſcebant. Sed in puerperio purpura denuo

nuo efflorеſcebat; & purgatio uterina larga quidem ſuccedebat quantitate; fundebatur autem ſeroſus duntaxat humor, inſigni acrimonia imbutus, & intolerabili fœtore nares feriens. Præterea corpus adeo contabeſcebat, ut febre eam hectica extenuari crederes: & denique infans, quarta poſt partum ſeptimana, morte raptus, vehementem creabat mœrorem. Quamobrem finito puerperio, fontem Selteranum ipſi ad ſcatebram bibendum ordinavi; unde factum eſt, ut per unum alterumve annum, accedente legitimo menſtruorum fluxu, licet extenuata, ſatis bene valeret. Verum ante quatuor annos rurſus imprægnata, variisque ſimul ægritudinibus, præſertim febre tertiana, affecta fuit; quæ ope pilularum balſamicarum oppugnatæ & mitigatæ, non impedierunt, quo minus debito tempore felicem ederet partum.

Abhinc vero parere deſiit; vitamque multis adfectionibus immerſam, miſera traxit, quales hucusque fuerunt vehementes capitis dolores, perpetua pedum refrigeratio; contumax alvi obſtructio, aſſidua ſitis, ardens circa cordis ſcrobiculum ſenſatio, corporis contabeſcentia, & moleſtus languor, adpetitus inconſtantia, & menſtruorum parcior fluxus. Ante aliquot annos poſt gravem cardialgiam, vomitus patiebatur, & per illos fruſta ſebacea magnitudine nucis juglandis reddebat: quos ſecundaturus, lene exhibebam vomitorium, quod tantus artuum extremorum tremor, inanisque vomendi conatus excipiebat, ut blandum anodynum ex aqua liliorum convallium ſpirituoſa ipſi propinare deberem, quo ſumto parum bilioſi humoris magno cum impetu eructabat. Hinc abſti-

nui

nui a vomitoriorum exhibitione, & laxantibus pugnavi; ſed hæc qualiacunque, ſive ſal Sedlicenſe, ſive aperitivum Hoffmanni, ſive potiunculæ mannatæ, ſive pilulæ balſamicæ per aliquot dies continuatæ fuerint, nunquam reſpondebant rite votis. quid? quod mannatas potiones, quas abhorrebat, ſtatim vomitu reddiderit. Calidioribus ac reſinoſis medicaminibus uti, ob debiliorem generis nervoſi conſtitutionem, neutiquam auſus fui; & quod peculiari dignum eſt animadverſione, omnes orthoſtadia averſatur medicinas, lecto autem per auctum morbi impetum affixa, eas cum voluptate pariter ac egregio fructu capit. Liquor anodyno-mineralis uti ſemper, ita adhuc etiam, ſi præcordiorum anxietates, & ſpaſmodicæ motiones nimis urgeant, levamen infert; ſed eo ſumto, plerumque moleſtiſſimi ſuboriuntur ructus, & ultra duodecim horas atrociter infeſtant. Suaveolentia, inque primis balſamum vitæ, utut ambra privatum, ſummo faſtidio averſatur. Ex cibis viliores amat, delicatioribus non delectatur; vino, licet parcius, utitur; nonnunquam tamen rarius potum calidum Théebois vel Coffée, lacti nuptum ſorbet, frequentius autem loco fabarum Coffée, ex amygdalis toſtis ſibimet decoctum parat, quippe quæ ob unctuoſum, quod fovent principium, alvo lubricandæ inſervire perhibentur. Hujus etiam lubricitatem ope humectantium, ac ſeri lactis ad mentem Illuſtris Hoffmanni parati adjuvare, ſed incaſſum tentavi. Sub epulis porro ad juvandam vim digeſtivam, Elixir viſcerale Hoffmanni propinavi; nec non aquas Selteranas, balnea ex aqua dulci, & tepidiora pediluvia;

a

a quibus tamen capitis dolores exacerbari putat, in uſum vocavi.

Omnium vero irritus hucusque fuit effectus; alvus quotidie quidem reſpondet, ſed arte liquari non poteſt; urina plerumque aquoſa, interdum turbulenta inſtar ſpiſſioris cereviſiæ, absque coctionis ſignis mingitur; pulſus citatior ſemper & parvus, quandoque micans fertur; ſomnus eſt turbulentus; ſanguis e vena detractus, olim ſiccior ac ſpiſſior adparuit, jam laudabili conſiſtentia præditus videtur; & animus, a prima juventute ſemper hilaris, magis moroſus ac dejectus redditur. Ad hæc per integrum qui noviſſimus eſt, annum, quavis veſpera ingenti corporis frigore percellitur, quod calor pungens & mordax excipit, & hunc rariſſime levis mador ſequitur; quo exhalante, bene habere videtur, ceſſante vero ſpirandi ſuboritur anguſtia, & pectoris oppreſſio. Quo in ſpasmodico, qualis mihi videtur, affectu conſilii ſum inops; & licet ex mente cujusdam Medici thermas Carolinas, quas uxori meæ proficuas ipſe judico, adhibere vellem; metuo tamen, ne, cum corpus nulla arte purgari, neque ideo ad hanc curationem præparari poteſt, majus exinde propullulet damnum. Quare abs te peto, Vir Experientiſſime, ut me doceas, quæ in morbo hoc intricato ſint profutura.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Quæ mihi, Vir Prænobiliſſime, de gravî & diuturna amantiſſimæ Tuæ uxoris perſcripſiſti ægritudine, luculenter teſtantur, eam inſigni generis nervoſi debilitate laborare; qua præ-

præſertim magnus ille alimentorum canalis, ventriculum puto & inteſtina affecta, & hinc ſpasmodicis pariter ac flatulentis obnoxia videntur affectionibus. Ubicunque vero ſolidæ & motrices partes a vigore & robore ſuo naturali dejectæ ſunt; ibi ſuccorum quoque vitalium legitimus curſus admodum retardatur, ſalutares quoque excretiones imminuuntur, & hinc dyscraſia humorum ſcorbutica, infelix multorum malorum mater, progeneratur. Atque ſi omnes caſus, quos a teneris annis lectiſſimæ fœminæ ſuſtinendos fuiſſe percepi, rite conſideravero; hac in mea ſententia inſigniter confirmor. Namque quo ſenſibiliorem ac teneriorem a natura nacta fuit corporis conſtitutionem; eo majori ad irregulares motiones promptitudine nervoſum ſyſtema inter duriorem, quam ſub matris novercæ regimine, ſuſtinuit, educationem, imbui debuit. Cohibita ſubinde febris intermittens, & hinc intus acta materies morbifica, primum dyſcraſiæ humorum dedit pabulum; quæ, aucta, per inſequentes ob parentis ægritudinem mœrores, partium ſolidarum debilitate, & hinc retardato fluidorum motu, nec non excretionum libero ſucceſſu, mirum in modum omnino crevit, & in purpuratam tum temporis deſiit efflorescentiam. Qua forſan non radicitus perſanata, laudabili quidem inſtituto, nec infelici cum effectu adhibitæ fuerunt aquæ Selteranæ: verum inſequuta animi graviora pathemata, peſſumdederunt ſperatam ſalutem. Commotis enim inde ſolidis æque ac fluidis partibus, febriles primum exceperunt moleſtiæ, quæ, ex agitato ſub iis per fortiorem ſaltationem corpore, rubram & albam poſt ſe traxerunt

runt purpuram. Cujus noxia materies, cum ob imbecillitatem partium motricium, haud ſufficienter e corpore fuit proſcripta, accedente graviditate, & hinc labefactato magis robore, novam affectavit eruptionem; qua neutiquam potita, ardentem in ſcrobiculo cordis dolorem, nec non eryſipelaceum in pede produxit tumorem. Quamobrem rectiſſime ſub finem puerperii adhibitas credo acidulas Selteranas; quippe quæ acrimoniam ſuccorum vitalium temperando, motum eorundem progreſſivum facilitando, & uterinum fluxum reſtituendo, permagno utique ſanitati fuerunt præſidio. Verum enimvero, quum legitimum partibus ſolidis nondum rediiſſe videatur robur, non mirum eſt, quod inſequuta nova imprægnatione, & accedente forſitan in victu errore, tertiana febris, eaque ſuperata, poſt enixum fœtum, varia propullulaverint ſymptomata: quorum ad hanc usque diem adfligentium potiſſima ſunt capitis dolores, aſſidua ſitis, continuum extremorum, maxime pedum frigus, ardens circa cordis ſcrobiculum ſenſus; inſignis virium languor, dejectus ciborum adpetitus, & vomitus, iique ſebacei. Mea quidem ſententia omnes hæ adfectiones nimiæ ſyſtematis nervoſi, maxime ventriculi ac inteſtinorum debilitati, & hinc pendenti ad motus irregulares promptitudini, maximam partem debentur. Nam ſi primæ regiones ſpaſmo obſidentur, oriuntur primum ſebacei vomitus; deinceps ſanguis in libero per imum ventrem circuitu præpeditus, majori ad caput ruit quantitate, ejusque vaſa diſtendendo, cephalalgiam parit. Idem cruor copioſius ad præcordia verſus, horum vaſa nimium

mium infarciendo, pectoris oppreſſionem, & anxietates inducit; eminus autem, minori copia & impetu per exteriores artus progrediens ad eorundem perpetuum frigus multum diſponit. Quemadmodum vero ſpaſmos plerumque atonia ſequitur; ita hac in ventriculo ac inteſtinis locum occupante, perit ciborum adpetitus, legitima digeſtio, vegeta ſordium per alvum excretio, & inde multæ generantur cruditates; quæ accumulatæ, vellicando novam ſpasmorum præbent occaſionem.

Quo facilius vero fuit, pathologicam præſentis mali explicationem ſuppeditare: eo enim difficilius, illud temporis vetuſtate corruptum & in habitum degeneratum in tam ſenſibili ſubjecto debellare. Ipſa profecto pharmaco mania, qua ejusmodi ægrotantes ſimul laborare deprehenduntur, & per quam varietate medicorum æque ac remediorum delectantur, ipſis magno cedit impedimento, quo minus deſideratam morbi medelam aſſequantur. Nam nimio remediorum, cumprimis ſi minus convenerint, uſu nihil ſane ad labefactandum partium ſolidarum robur, & hinc protrahendam morbi diuturnitatem, ferme opportunius occurrit. Non equidem circa uſurpata in præſenti caſu hactenus ſubſidia, quidpiam monendum habeo; tantum abeſt, ut ea morbi cauſſæ ex omni parte congrua fuiſſe arbitrer; neque vero præſtantiſſimarum medicinarum accumulatum uſum prodeſſe ſtatuo. Quamobrem ſuadeo, ut jam mittantur cuncta pharmaca; nec niſi diæteticis potiſſimum pugnetur præſidiis. Ex his omni laude major eſt cœli, aërisque mutatio; quam ut lectiſſima mulier, conjuncta corporis mode-

rata

rata exercitatione, ſibi habeat commendatam, etiam atque etiam hortor. Deinceps potationem lactis aſinini, cum acidulis Selteranis æquali pondere maritati, admodum ipſi proficuam æſtimo, cujus quotidie tres menſuras ſorbillare expediet. Non minus ſuis meritis extolli meretur creber uſus juſculorum medicatorum, quæ ex carnibus vitulinis, vel bovinis potiſſimum aſſis, additis radice graminis, cichorei, fœniculi, aſparagi, petroſelini, ſuccoque citri vel aurantiorum parari poſſunt. Sub epulis denique capiendas ſuadeo quinquaginta guttas Elixirii balſamico-visceralis, quale in Notis ad Poterium cum vino Hungarico conficiendum docui. Reliqua tuæ, vir Prænobiliſſime, dijudicationi relinquo; & ut ſummum Numen inſtituendam curationem clementer ſecundet, ex imo pectore precor.

CASUS CXCIV.

De febre purpurata puerperarum pro novo & incognito morbo habita.

PUerperis per aliquod tempus infenſum fuit malum quoddam, quod eas ſequenti potiſſimum adoritur ratione. Secundo videlicet vel tertio a partu die percelluntur ex improviſo quodam horrore, quem protinus ingens calor, cum ſumma pectoris oppreſſione, crebris ſuſpiriis, & lochiorum retentione ſtipatus inſequitur. Poſt aliquot dies puſtulæ miliares

per totum corpus, maxime per præcordia, conjunctis deliriis, nervorumque ſubſultibus efflorescunt; quarum malignitate, plus minus majori, pleræque oppreſſæ, vel circa quintam, vel etiam decimam morbi diem exſtinguuntur.

Habitus eo usque hic atrox affectus pro febre miliari maligna; & efficaciſſimis alexipharmacis, regimine quieto, & temperate calido, adplicatione veſicatoriorum æque ac ſiccarum cucurbitularum oppugnatus fuit; ſed fruſtraneus omnium fuit effectus, & ſemper docta arte plus valuit malum. Idcirco doceri avemus, anne illud exſtirpandi ac ſuperandi nullum occurrat remedium?

Conſilium celebrioris cujusdam Medici.

DIfficultas purpuræ rubræ pariter ac albæ, quæ puerperas potiſſimum occidit, medendi, meo arbitrio in eo conſiſtit, quod rigor, quem vocant lacteum uno cum ea maligna purpurata febre incidat tempore. Quemadmodum vero utriusque mali cauſſa magis in humorum ſeroſorum, quam ipſius purpuræ ſanguineæ vitio quærenda videtur: ita neutri eorum venæſectiones, nec ſudationes conveniunt. Illæ enim tranſpirationis inſenſibilis ſucceſſum remorantur; hæ tenuiſſimum ſecum vehendo ſerum, ſpiſſius una cum maligno miasmate relinquunt. Hinc ſequenti via tutiſſime licet incedere, qua fœminis adhuc gravidis, inſtanti puerperii tempore ea porriguntur remedia, quæ lympham atque ſerum depurandi virtute pollent. Quo quidem nomine magnam laudem meren-

merentur ſalina, antiſcorbutica, velut eſt carduus benedictus, angelica, contrajerva &c. cum abſorbentibus marinis ut matre perlarum, oſtreis, conchis, dente hippopotami, coralliis, & cornu cervi maritata. Neque in ſubjectis quibusdam alienum eſt, balneis ſiccis, ac vaporoſis uti; in quibus cutim vel fricare, vel etiam ſcarificare nonnunquam expedit; eo, quod tali ratione, multum impurioris ſeri cum ſanguine detrahitur.

Poſt enixum vero fœtum, operæ pretium exhibet pulvis Anglicanus, de Kent dictus, cujus vel ſolius, vel cum pulvere Marchionis remixti ſexaginta grana ſingulis tribus horis vel ex aqua florum ſambuci & fragorum, vel emulſione quadam ſunt propinanda. Veſperi mixtura ex diaſcordio Fracaſtorii, Theriaca, nitro, ſucco citri, & aceto rutaceo conflata cum aqua cinamomi ſine vino porrigenda eſt. Quod ſi vero hyſtericæ jungantur commotiones; abs re erit, miſſa illa mixtura, ne lochia cohibeantur, caſtoreum camphoræ nuptum, in pulvere exhibere. Ubicunque etiam immodicæ alvi fluxiones accedunt; pulveres ex coralliis, theriaca cœleſti, bolo & terra ſigillata parati, egregiam pollicentur utilitatem.

Contra vero ab omnibus eſſentiis, & aliis quibuscunque ſpirituoſis medicinis cavendum; quoniam humorum ebullitiones exacerbant, & motrices partes ad ſpasmodicas proritant commotiones. Sicuti enim non decet humorum impetum adjuvare; ita quoque eo reſpicere oportet medicum, ut excretio malignæ materiæ per cutis ſpiracula, non in ſudoris, quin potius madoris forma, in perpetuo conſervetur

ſucceſſu. Quem in finem regimen temperate calidum, tam ratione conclavis, quam lectorum & integumentorum ſervari debet: nec in potus ordinarii, qui largior ſit, vicem quidquam decocto cornu cervi, cum ſucco citri permixto commodius exhibetur. Reliqua, quæ forſan pro varia ægrarum conſtitutione occurrunt, ſymptomata, cujusvis medici præſentis judicio oppugnanda relinquuntur: in quibus omnibus id adhuc monendum duco, ne ea remedia, quibus febri purpuratæ ſuccurritur, rigori ſic dicto lacteo ſint contraria. Sic enim nullum foveo dubium, fore ut divina favente gratia, prudens medici manus malo plus valeat.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

PUrpuratæ febres noſtris in regionibus, Misnia potiſſimum ac Saxonia, per multos jam annos, puerperis, ut familiariores, ita ſæpius quoque lethales ſunt. Quum enim ante quinquaginta adhuc annos in noſtris oris incognitæ prorſus eſſent; tum temporis Lipſiæ primum puerperis infenſæ cœperunt eſſe, & ideo febres purpuratæ Lipſienſium vocabantur. Poſt ad vicinas quoque urbes, Halam Saxonum, Leucopetram, Naumburgum, & alias devenit malum; atque ſenſim latius ſerpendo, circulo tandem Saxoniæ inferiori inhæſit. Neque vero puerperæ duntaxat, ſed & aliæ mulieres, quin viri etiam hujus morbi tyrannidem experiuntur, adeo, ut quosdam cito jugulet, alios ad plures menſes discruciet. Hinc nata eſt purpuræ in chronicam & acutam diviſio; quarum illa periculi expers, nec febre ſtipata, diuturnitate

nitate duntaxat moleſta eſt; hæc febre, & vitæ diſcrimine nunquam caret. Utrumque purpuræ genus, pro ſubjectorum, quæ adoritur, varietate, aut tempeſtatis diverſitate, plus minus periculoſa machinatur mala. Quemadmodum enim chronica, ſi ſcorbutica invadit corpora, & longior & atrocior obſervatur: ita quoque acuta, ſi per tempeſtatum incongruas ac ſubitaneas mutationes, in ſubjectis, quæ ex malo vivendi genere, impuris ſcatent ſuccis, incidit, malignior & periculoſior deprehenditur. Omnis quoque purpura vel rubra eſt, vel alba; hæc ut plurimum mali moris exiſtit, & pernicioſior, quam illa: ſiquidem ubi febribus acutis, variolis, morbillis, uti ſæpiſſime fit, conjungitur; funeſtum tantum non ſemper prænunciat eventum.

Cauſſam atrocis hujus mali in lymphæ vappidæ, ac velut corroſivæ vitio hærere, vero eſt ſimillimum. Namque notiſſimum eſt, lymphaticum illum rorem diuturniori in tubulis & diverticulis glanduloſis mora ac ſtagnatione, acerrimum reddi & cauſticum: qui, ſi cum maſſa ſanguinis ad interiora rurſus vehatur, & ad nervoſas partes decumbat; introducit ea ſymptomata, quæ purpuram antecedunt, atque comitantur. Hæc ſunt inſignes præcordiorum anxietates, pectoris oppreſſiones, angores, inquietudines, tenſivi ac ſpasmodici artuum dolores, ſumma laſſitudo, ſpirandi anguſtia, horrores, animi deliquia, & inexplebilis cutis pruritus: quæ omnia, expulſa ad cutim iterum purpuracea materia, protinus conquieſcunt. Et ſicut miasma purpuraceum ejus eſt indolis, ut ſubitaneas mutationes ſubeat, & mox ad corti-

cem cutaneum decumbat, mox vero ad vitæ penetralia inſidioſum recedat: ita quoque pro hac varietate ſymptomata plus minus obſervantur ferocia.

Quod ſubjecta attinet purpuræ chronicæ; eam familiarem adnotavi fœminis, quæ vel per naturæ ordinem quinquageſimum ætatis annum emenſæ lunare tributum ſolvere deſierunt, vel fluore albo improvide cohibito laborarunt, quo revocato, purpura rurſus evanuit. Non minus tædii pleno huic affectui obnoxii reperiuntur, qui vitam motus expertem amant, animi affectibus, iracundiæ ac terrori nimis indulgent, lacticiniis, panificiis, dulcibusque cibis multum delectantur, & ſimul ſegnem habent alvum: contra vita mobili gaudentes, tenuique victu utentes raro habent, cur a tali malo ſibi metuant. Præterea mihi ſæpius adnotare licuit, febres continuas, variolaceas, morbillaceas, aliasque, ſi vel alvus ſub iis ſtrictior, vel juſto liquidior, & tum adſtringentium ope compreſſa fuerit, purpuram excipere: quum enim per alvum ſordes ſubtiliores, ſalſæ ac ſulphureæ ana cum craſſis excernantur; hæ, illa non reſpondente, intra corpus retinentur, & ad maſſam revertuntur ſanguineam. Cumprimis vero hic morbus puerperis & frequentior, & periculoſior deprehenditur: namque ſcire licet, illis tempore prægnationis, ob cohibita menſtrua, præter nimiam molem, dyscraſiam quoque humorum plerumque generari, utique, ſi inordinatum vivendi genus, vita ſine motu deſes, & ſomnus diutius protractus acceſſerit. Tum, ubi pepererunt, vel cum ipſa febre lactea, vel brevi poſt eam toleratam purpuracea

erum-

erumpere ſolet efflorescentia; eo, quod per dictum rigorem lympha impura, hactenus quieta, in motum cietur, & ex glandularum, quibus eousque inhæſit, latibulis, ad reliquam humorum maſſam compellitur. Quod ſi vero in cauſſam inquiram, cur ſæpius memoratus affectus, noſtro potiſſimum ſeculo, & præſertim ſexui ſequiori communis ſit; nulla certe ſe alia mihi offert, quam nimius, & bis terve quotidie iterari ſolitus decocti fabarum Coffée potus. Quamvis enim huic infuſo ſuas laudes, ob vim, quam exhibet, alvum liquantem, minime derogavero: attamen certis rationibus fultus credo, quod illud, ſi crebro & large potetur, alvusque ſimul officio ſuo haud rite reſpondeat, omnino noxarum ferax ſit: ſiquidem non modo novas particulas, quæ œconomiæ vitali, non adeo amicæ ſunt, in corpore relinquit, verum etiam ope caloris latentes jam in primis viis ſordes acres, bilioſas, impuras commovet, & deficiente legitima alvi ſolutione, ſecum in ſuccos rapit vitales.

Quibus præmiſſis, facilius fore exiſtimo, præſervandi pariter ac curandi hanc affectionem, proponere methodum. Præſervandi quidem finis partim ſub graviditatis decurſu, partim ipſo puerperii tempore habendus erit. Et quod imprægnationis ſtatum attinet: hæc eſto princeps medentis cura, ut propullulantes ſenſim humorum impuritates, malignitatis purpuraceæ cauſſas, in prima, ut vocant, herba ſuffocet, nec increscere ſinat; id quod decenti ſanguinis miſſione, & ventris purgatione obtineri poterit. Venæſectio in fœminis, quæ ſanguineæ, ſuccorum plenæ, gulæ largius indul-

dulgentes, & otio ſunt deditæ, bis vel ter durante graviditate, quarto, ſcilicet, ſextoque prægnationis menſe adminiſtrari, & in quibusdam brevi ante partum tertia vice iterari debet. Alvum vero ſemper oportet eſſe lubricam, cui ſcopo præter alimenta humectantia, pilulæ balſamicæ Becheri, vel ſal Anglicanum, aut Sedlicenſe, vel denique potio laxativa, ex manna, rhabarbaro, cremoreque tartari confecta, admodum accommodata ſunt. Adhæc tranſpirationis, qua in depurando ſanguine, nihil præſtantius eſt, legitimum ſucceſsſum omni ſtudio adjuvare expedit: quem in finem ſufficiens corporis motus, victus humectans, & potus tenuis commendari merentur. Contra vero cibi nimium dulces, acidi, fructus horraei, poma, omne placentarum genus, & quæcunque ſpiſſos viſcidosque generant humores, dum remorantur madoris excretionem, ſedulo vitanda; & ex eodem fundamento a largiori cœna, ſomno diuturniori, & animi pathematibus ſtudioſe cavendum. Eidem ſcopo dicata ſunt diaphoretica, quæ ſicuti calidiora, qualia pleræque radices alexipharmacæ ſolent eſſe, nimis exæſtuando humores, certam minantur noxam; ita temperatiora potiſſima ſint, ex quibus pulveres bezoardici, nitro & præcipitantibus nupti eminent. Nec minorem ſpondent operam balnea tepida ex aqua dulci parata, quæ ſiccis & vaporoſis longiſſime præferenda eſſe ſtatuo.

Excluſo feliciter partu, purpuram præſervandi ratio in eo conſiſtit, ut altero mox die, quo humorum a puerperio inductus orgasmus, pulſusque celer conquievit, portio pilularum ad Stah-

Stahlii, Becheri, vel meum exemplar paratarum exhibeatur, eademque poſtridie, ſi impeditior fuerit lochiorum fluxus, repetatur: quippe quæ primas regiones ab inhærentibus ipſis ſordibus repurgandi, fluxumque lochialem promovendi, virtute pollent egregia. Tertio die, quo lactea plerumque invadit febris, operæ eſt pretium, pulveris mei bezoardici, cum præcipitante æquali pondere maritati, drachmam dimidiam exhibere.

Quod ſi vero his neglectis, aut incaſſum adhibitis, purpura effloreſcat, circumſpiciendum ante omnia ſuadeo, num uterinus fluxus vel parcior, vel plane cohibitus ſit; tumque, præmiſſo pediluvio, protinus quatuor vel quinque cruoris ex vena in pede ſecanda uncias detrahere juvabit. Deinceps cavendum ut a remediis, ita regimine calidioribus; nec non ab omni refrigeratione, & refrigerantibus medicinis. Unde nitroſorum quoque cautum oportet eſſe uſum, nec temere iis utendum, niſi pulſuum celeritas, & ſanguinis ebullitio urgeant. Nec denique alvi obſtructio deſuper habenda; ſed nec ſtimulantibus, nec ſalinis ſolutio molienda. Medendi ratio, qua in hoc affectu ſummo cum fructu uti ſum ſolitus, in exhibitione pulveris bezoardici, cum præcipitante remixti, nec non caſtorini & cinnabarini, ac liquoris mei anodyni mineralis unice conſiſtit. In more etiam mihi poſitum eſt, ut, ſi præſertim anguſtiæ præcordiales nimium adfligant, mixturam, quæ ex tribus partibus liquoris dicti anodyni, una ſpiritus bezoardici Buſſii, & dimidia eſſentiæ caſtorei componitur, una cum pulvere, ex pulveris bezoardici granis quindecim,

cim, cinnabaris nativæ præparatæ granis quinque, & pulveris caſtorei granis duobus concinnato, puerperis exhibeam. Ad ducendam alvum non niſi clyſteribus ex floribus chamæmeli, ſale communi, & nitro paratis uti: & pro potu ordinario ſequens commendare ſoleo decoctum: Recipe raſuræ cornu cervi, radicis ſcorzoneræ, ſarſaparillæ ana uncias duas; Conc. cont. decoquantur in tribus aquæ communis menſuris. Infuſum denique herbæ Théebohi parcius, nec nimis calidum ſorbillare decet: qua methodo multas puerperas, aſſiſtente divina gratia, & a purpura præſervatas, & curatas novi.

CASUS CXCV.

De purpura alba puerperis plerumque funeſta.

FAmiliaris admodum noſtris in locis eſt purpura alba, qua pleræque puerperarum, maxime primiparарum infeſtantur, quin & jugulantur. Illas enim ſecundo circiter, vel tertio a partu die ingens horror, cum ſequente continuo calore, adoritur; & nonnullas ſumma pectoris, & præcordiorum anxietas discruciat. Quarto vel quinto die efflorеſcunt primum per ſcapulas & collum, mox per totum corpus pellucidæ veſicæ; & ſeptimo, interdum nono, deliria, ac convulſivæ agitationes junguntur, vitamque pleriſque eripiunt. Quam diram luem ut

ut præcaverem, circa medium prægnationis tempus, & brevi ante partum, cruorem extuſa primum in brachio, altera vice in pede vena, larga quantitate detrahendum curavi; & noviſſimo ante partum menſe, ad obtundendas æque ac e corpore proſcribendas ſordes impuras; quibusdam pilulas Stahlianas cum pulvere abſorbente nitroſo mixtas, alternis diebus dedi; aliis drachmam magneſiæ albæ cum aqua florum acaciæ quotidie propinavi: pertinacem victus obſervationem injunxi, atque pro ordinario potu decoctum ex hordeo, radice ſarſaparillæ, ſcorzoneræ & ſemine aniſi paratum exhibui.

Quum accederent partus dolores; illis facilitandis, & alvo ſimul liquandæ me conſulturum putavi, ſi præberem pilulas balſamicas: nec ſpes vota fefellit. Excluſo ſubinde fœtu, vitatis ſedulo ſpirituoſis, ac calidioribus medicamentis ac alimentis, ex juſculo gallinaceo dedi drachmas duas olei amygdalarum dulcium recentis. Tum alvinam non minus, ac lochialem excretionem conſervaturus, pilulas Stahlianas quotidie devorandas ſuaſi; & ad ſecundandam tranſpirationem, purpuræque effloreſcentiam commendavi pulveres præcipitantes nitroſos, qui habebant antimonium diaphoreticum, cornu cervi ſine igne, lapides cancrorum, conchas marinas, ſuccinum album, matrem perlarum, nitrum, arcanum duplicatum, & cinnabarim antimonii. Potum eſſe tepidiorem, & vel theiformem, vel decoctum hordei cum radice ſcorzoneræ & raſura cornu cervi compoſitum juſſi: atque, ut uteri & partium genitalium inflammationem anteverterem, ſacculos paregoricos, cam-

camphora permixtos, ad abdomen & affecta loca curavi adplicandos; hisque ſub divina gratia effeci, ut cruenta ex utero fluxio rite ſuccederet, purpura ſufficienter efflorefceret, & aegræ a præcordiorum anxietatibus aliisque gravioribus immunes eſſent ſymptomatibus. Neque vero minus plurimas accedente ſeptima vel nona die, poſt retenta ſubito Lochia, ex improviſo, animi defectiones, deliria, atque mors rapuerunt.

Quamobrem in aliis alia uſus ſum medendi ratione: Propinatis enim proxima a partu die pilulis Stahlianis, per reliquum tempus magneſiæ albæ drachmam dimidiam, cum aqua florum acaciæ exhibui; unde aliquot ſemper ſedes ſequutæ ſunt. Deinceps Lochia & purpuram ſudoriſque excretionem promovendi fine, ex decocto ſupra memorato vel ſpiritum nitri dulcem, vel urgentibus præcordiorum angustiis, eundem cum ſpiritu bezoardico Buſſii, & liquore anodyno Hoffmanni permixtum, vel etiam ſequentem dedi emulſionem: Recipe aquæ florum ſambuci, tiliæ, ſcorzoneræ, ceraſorum nigrorum ana unciam, amygdalarum dulcium unciam dimidiam, ſeminis cardui mariæ drachmas duas. M. F. l. a. emulſio; adde pulveris bezoardici Sennerti, matris perlarum, cornu cervi ſine igne, antimonii diaphoretici, lapidum cancrorum ana ſcrupulum unum & ſemis, julepi roſarum q. ſ. M. D. Veſpertino nocturnoque tempore, quo febrilis æſtus inſignior erat, lapidem de Goa vel ſolum, vel cum pulvere præcipitante ſine nitro mixtum propinavi; per antemeridianas vero horas, mixturam ſimplicem, aut ſi metus convulſionum eſſet,

li-

liquorem cornu cervi ſuccinatum porrexi. Non minus denique ad praeoccupandam purpuratam febrim, pulverem Stahlii antiſpasmodicum, camphora permixtum adhibui: ſed omnium irritus fuit effectus; adeo, ut licet quaedam mulieres, ex mortis eriperentur faucibus, plurimae tamen, cumprimis primiparae, fuerint extinctae.

Dubii igitur taediique plenus ſum, eo magis, cum hoc in rerum ſtatu famae periculum ſubire videar. Quare tuam, vir Experientiſſime, reſcire cupio mentem, maximeque doceri geſtio: 8) num medici culpa factum fuerit, ut purpurata febris hactenus plerisque vitae periculum attulerit? 2) quae cauſſa tam atrocis ſit mali, quod ne iis quidem pepercit puerperis, quae praeter obſervatum tempore graviditatis rectum vivendi genus, ſanguinem ſibi detrahendum curarunt, & lochiorum ſufficientem experiuntur fluxum? & 3) anne nullus medelae ſit locus?

CONSILIUM MEDICUM.

NOn miror, Vir ampliſſime, Te non parum eſſe perturbatum, cum non obſtantibus variis, quae & praeſervandi, & curandi fine tam diaetetica, quam pharmaceutica adhibuiſti, remediis pleraeque puerperarum purpura alba correptae, & accedentibus periculi plenis ſymptomatibus extinctae fuerunt. Verum bono eſto animo: ea enim, quae ſumma cum cura ordinaſti, medicamina ita omnino comparata eſſe cenſeo, ut morbo, ejusque cauſſae adprime reſponderint, & cenſura digni ſint, qui famae tuae,

quæ tamen ſalva eſt & integra, quicquam de-
trahere ſtudent. Funeſti enim exitus, quem
purpura puerperarum, maxime primipararum
hoc anno (erat autem poſt Chriſtum natum
milleſimus ſeptingenteſimus vigeſimus ſeptimus)
ſortita eſt, cauſſam non niſi in ſubitaneas tem-
peſtatum mutationes conjiciendam eſſe arbitror.
Namque dum hactenus aër mox calidiſſimus
fuit, mox eundem gelidiſſimus ac humidus ex-
cepit; non ſane fieri potuit, quin in puerperas
quoque gravis exinde noxa redundaverit:
quippe quibus, cum utero adhuc gerunt, ob
retenta tum menſtrua impeditiorem eſſe tran-
ſpirationem & ideo magnam impuritatum col-
luviem, humores ad corruptionem disponen-
tem generari, conſtans docuit, & adhucdum
docet experientia. His ſi tempeſtatum, eæque
communes injuriæ accedant; non mirum eſt,
quod aucta impuritatum mole, in ipſo puerpe-
rio ſonticis exponantur ægritudinibus; eo mi-
nus, cum eædem dicti anni ſubitaneæ aëris
mutationes; in ſanis etiam ſubjectis graves mor-
bos, purpuram, diarrhœas, dyſenterias, febres
tertianas & quartanas concitaverint pertinaciſſi-
mas. Neque enim paucis innotuit obſervatio-
nibus, quod certa annorum tempora gravidis
ac puerperis præ aliis ſint periculoſa; dum vel
crebro abortus, vel difficiles partus, vel ali[...]
graviſſimas patiuntur adflictiones. Præterea
veſtris in regionibus, ipſæ forſitan aquæ, &
inde coctæ cereviſiæ vitium quoddam ex aëris
inimica conſtitutione contraxerunt: nam adno-
tare mihi licuit, quod dyſenteriæ atque febres
malignæ, populiariter graſſantes, iis in locis,
quæ ſpiſſas & craſſas fovent cereviſias, gravi[...]

re[...]

rem ediderint ſtragem, quam illis, ubi potulenta leviora ſunt ac tenuiora. Accedit denique & illud, quod primiparis periculoſius plerumque ac difficilius ſit puerperium, quam aliis: ſiquidem uterus, & reliquæ partui dicatæ partes ab inſueto labore majorem in iis patiuntur violentiam, & ipſe uterinus cruor, ob viarum anguſtiam parcius & difficilius promanare ſolet.

Quæ cum ita ſint, facilius utique erit, illud malum præcavere, quam eidem jam præſenti mederi. Præſervatricem autem curam ita inſtituendam reor, ut gravidis bis terve pro ratione plethoræ, quam poſſident, mittatur ſanguis; & alvi perpetua conſervetur lubricitas; quam mannatis ac rhabarbarinis, cum cremore tartari maritatis, tutius quam pilulis moliri licebit. Si ſpiſſior, ac minus ſalubris fuerit cerevifia; hujus in locum ſummo cum fructu ſubſtitui poterit decoctum, ex ſcorzonera, ſarſaparilla, raſura cornu cervi, hordeo mundato, & corticibus aurantiorum vel citri confectum. Poſt partum ſi cunctetur lochialis fluxus, vena protinus in pede ſecanda; & ceterum diaphoreticis temperatioribus, ex cornu cervi philoſophice præparato, lapidibus cancrorum, matre perlarum, antimonio diaphoretico, cum vel ſine ſucco citris paratis, nec non decocto cornu cervi citrato erit utendum. Denique, ſi debitum acceſſerit regimen, puerpera in lecto magis decubuerit, quam erecta ſederit, & ſudore madida a linteorum improvida mutatione abſtinuerit; non dubito, quin optatus curandi eventus ſit ſequuturus.

CASUS CXCVI.

De Variolis.

JUvenis generoſus, octodecim annorum, obe ſus, ſanguinis ſuccorumque plenus, faci cruore turgida præditus, nec unquam venarum ſectionibus adſuetus, ante aliquot menſes, iter fecit, ſub quo, nulla diætæ ratione habita, & vinis calidioribus indulſit, & a ſolis fervore nimium exæſtuatus fuit. Domum redux crebri venationibus, Octobri menſe, mane pariter ac veſperi inſtitutis, corpus inſigniter fatigavit & noſtram demum Halam accedens, victu ru ſus inordinato uti, & cumprimis vino Gallic Pontac dicto multisque oſtreis delectari cœpit Unde ex improviſo de laſſitudine corporis, alv obſtructione, & capitis, dorſique doloribu conqueſtus; altero mox die circa veſperam magno calore prehenditur; facies rubebat, verb ſine ordine movebat, arteriæ durius & celerit ferebantur, & præcordiales anguſtiæ cum ventris murmuribus vexabant. Vocatus medicus infuſo protinus ob alvi ſegnitiem per quatuo jam dies inhærentem, clyſtere emolliente, exhibebat pulveres, ex lapidibus cancrorum, n tro & antimonio diaphoretico confectos: qu facto æger bis alvum deponebat una cum mu tis flatibus, ſomno tranquillo fruebatur, & integram recuperabat rationem. Nihilominus pu ſus erant citatiores, & per faciem maculæ quæ

dam

dam rubicundæ, ac aſpretudines eſſloreſcebant; ut ideo ſtatim ſuſpicio variolarum emergeret. Dabantur itaque pulveres bezoardici & diaphoretici nitro nupti, ex aquis cardui benedicti, ceraſorum nigrorum, florum tiliæ, & ſambuci: a quorum uſu quinta circiter morbi die variolæ primum per faciem erumpebant, ſeptima vero totum corpus ſpiſſo obſidebant agmine; ſomnus ſimul erat turbulentus & pulſuum celeritas uno vigore continuabat. Ad hæc ardorem faucium, & ſummam deglutiendi difficultatem perſentiſcebat; quæ inſpectæ, non niſi levem exhibebant ruborem. Alvus inſuper bis terve quotidie reddebatur, lotium colorem naturalem aurantium absque ſedimento referebat; & demum copioſior ex ore ſaliva promanabat, tuſſisque moleſta jungebatur. Redigebantur præſcripti pulveres, cum ob deglutiendi impedimentum haud commode aſſumi poſſent, in emulſionis formulam: ſed nihiloſecius æſtus cum pulſu celeri remittere nolebat. Ceterum ipſæ variolæ non niſi circa nares elevabantur; in reliquo corpore depreſſæ magis, in medio foveam oſtendebant, nec facies turgeſcebat; ſed cutis inflammata, in manibus exulcerata, ineffabilem ac igneum veluti ardorem exhibebat. Accedebant ſenſim inquietudines, jactitationes, deliria; ſpiritus difficulter trahebatur; arteriæ micabant celeres, debiles ac inæquales; oculi rubicundi copioſas fundebant lacrymas; perpetui ad matulam urgebant ſtimuli, perſiſtente ſalivæ continuo fluxu. Tandem brevi ante mortem, ſumtus liquor anodynus cum ſpiritu bezoardico mixtus, quem ſæpius absque moleſtia adhibuerat, ardoris in ventriculo ſen-

ſationem inſerebat; & poſtquam per unum al- terumque momentum extra lectum in ſella erat commoratus, mox habebat pejus, ſpirandi in- valeſcebat anguſtia; rationis uſus cum loquen- di potentia peribat, pulſus quaſi evaneſcebat & denique die morbi undecima vitam cum morte commutabat.

Epicriſis.

VAriolarum morbus in ſe quidem periculi expers, nec adeo malignus eſt; ſed mul- tum periculi & malignitatis a corporum, quæ invadit, diſpoſitione recipit. Eſt enim cauſſa hujus febris exanthematicæ materia quædam ſubtilior, acris cauſticæ & inflammatoriæ in- dolis, quæ ſub ſanguinis & humorum involu- cro diu delitеſcit, & quadam quaſi interna fermentatione ſeſe extricat, primumque ad par- tes nervoſas delata illa, quæ incipienti huic morbo accedunt, ſymptomata, nimirum horro- rem cum frigore, dolores artuum, dorſi & ca- pitis, vomitus vel etiam alvi adſtrictiones, de- liria, in quibusdam motus epilepticos, ſum- masque anxietates & inquietudinem, non ſe- cus, ac ſi venenum aſſumtum fuiſſet, efficit, donec tandem ipſa hæc acris cauſtica mate- ria temperata, atque ad habitum corporis ex- pulſa, exteriores partes deſerat, quod circa quartum diem ordinaria naturæ lege evenire ſolet. Tunc vero non tam remittere, quam intermittere conſueverunt gravia illa ſympto- mata, pulſus ad ſtatum fere naturalem redit, calor fit mitior, ceſſat mentis alienatio, neque amplius anxietas præcordia tenet. Quicunque

igitur

igitur primis diebus moriuntur variolis, illi ante iſtam criticam excretionem, vel in ejus actu decedunt.

Quamobrem ſi variolæ corpus offendunt, puris ac temperatis humoribus inſtructum, cauſtica illa inflammans & exulcerans materia ad cutim excreta facile mitigatur, & tubercula pure bene cocto plena, ſive parva apoſtemata enaſcuntur, ita tamen, ut ante ſuppurationem dolores, vigiliæ, & calor præternaturalis cum anxietate denuo ſævire incipiant; & quando hæc febris ſecundaria doloribus & ſuppurationi ſuperveniens, nimis vehemens eſt, & cum gravioribus ſpasmis conjungitur; certe non parum periculi imminet, & plures die undecimo, vel decimo quarto febre inflammatoria jugulantur.

Quo impuriora ergo ſunt corpora, quo teneriorem, & exquiſitius ſentientem texturam obtinent, ut fere ſunt homines in ætate juvenili conſtituti, temperamenti cholerici, ad affectuum vehementiam diſpoſiti, habitus corporis ſpongioſi, vaſisque copioſis & exilibus prædit: eo minus etiam materia acris cauſtica temperatur, & ad habitum corporis expellitur; ſed potius majorem induit acrimoniam, ſalium multorum acceſſione, intusque remanet, & partes nervoſas laceſſendo, mortem facile inducit.

Summam vero materiæ varioloſæ acrimoniam, atque adeo infelicem morbi eventum divinare licet, ſi ſtatim in principio morbi vehemens dolor dorſum, os coxendicis, vel lumbos excruciat, ſi mens alienatur, & caput multo ſanguine turgidum adparet, ſi ſumma virium debilitas jungitur, & ſecundo ſtatim die maculæ erumpunt non rubicundæ, ſed purpureæ,

quæ ſpeciem purpuræ mentiuntur cum aſperitate. Præterea ægrum in malis eſſe indicatur, ſi facta plenaria variolarum eruptione pulſus perſiſtit frequentia, licet reliqua ſymptomata mitiora evadant, & anxietates deſinant. Periculum quoque portenditur, ſi univerſum corpus hiſce exanthematibus obſeſſum eſt, ſique non ſatis elevantur, nec pure albo replentur, ſed in medio foveam, vel punctulum nigricans oſtendunt, aut ad colorem lividum nigricantem accedunt. Non minus ſpes boni eventus valde dubia eſt, ſi facies non turgeſcit, nec urina ſedimentum deponit, licet alvus fluida ſit, nullisque torminibus infeſtetur.

In cura igitur nihil aliud agendum eſt, quam ut in principio, ſi ſpasmi cum febre univerſum nervorum & vaſorum ſyſtema nondum occupaverint, in ſubjectis ſanguine abundantibus vena aperiatur; ſique prima regio copioſis ſordibus repleta fuerit, emeticum cum infuſo laxante mannato exhibeantur: ita enim ſublatis impedimentis, & onere, quo premitur natura, ſubtracto, ejus auxilium in curando adjuvatur. Secundo vel tertio die, ubi jam omnia ſpasmo, æſtu & dolore fervent, præſtat abſtinere ab evacuantibus; ſed potius nimium æſtum ac fervorem, qui eruptionem antecedit, ſedare oportet pulveribus bezoardicis nitroſo-cinnabarinis, & tincturæ refrigerantes florum bellidis, vel roſarum, cum clyſſo antimonii, aut ſpiritu vitrioli paratæ, potui ſunt immittendæ. Poſtea totum curationis tempus tranſigi debet diluentibus, humectantibus, & leniter diaphoreticis fixioribus pulveribus, quæ peccantis materiæ acrimoniam demulcent, temperant, &

motus humorum ad habitum corporis deducunt. Atque in his laudem merentur pulveres ex ceruſſa antimonii diaphoretici, cornu cervi philoſophice præparato, lapidibus cancrorum, matre perlarum, unicornu foſſili compoſiti; quibus ſi nimius æſtus urget, circa tempus ſuppurationis aliquid nitri poteſt addi; commodiſſime autem cinnabaris præparata ipſi adjicitur. Poſſunt etiam cum his concinnari mixturæ ex aquis florum ſambuci, tiliæ, acaciæ, ceraſorum nigrorum cum ſyrupo acetoſitatis citri. Ad potum vero decoctum hordei cum radice ſcorzoneræ, ſemine fœniculi, & ficubus, vel decoctum avenaceum amygdalinum magnopere commendamus. Maximum periculum imminet ab ardore illo flagrantiſſimo, qui partes externas, inprimis manus ac pedes ſub actu ſuppurationis excruciat, præſertim ſi copia adeſt variolarum, eæque profundius cuti inſident, & magna conjungitur humorum acrimonia, ubi periculoſiſſima ſymptomata exſurgunt, nimirum dolores, anxietates, inquietudines, ſpasmi, febris, vigiliæ, extremorum refrigeratio, pulſus inæqualitas, ſique delirium accedit, mors in propinquo eſt. Quamobrem nonſemel, ſed ſæpius magno cum fructu ſuaſimus externis partibus imponere epithema leniens, ex albumine ovorum cum oleo lini conquaſſato, mucilagine ſeminis pſylli, vel cydoniorum paratum, qualia etiam partibus igne ambuſtis utiliter adplicari ſolent. Ita enim mitigantur ardor & dolor, qui hiſce in partibus ob tendinum ac nervorum copiam univerſum fere nervoſum genus in conſenſum trahit, & hac ratione plures ſervari poſſunt, alias certiſſime perituri.

Ad ſuppurationem promovendam ſolutio croci & myrrhæ cum aqua pura facta, & in emulſione cum lapidibus cancrorum adhibita, cum mitigando dolores, tum acrimoniam temperando, egregium ſane præſtat officium. Remittente febris ſuppuratoriæ impetu, alvus, ſi per tres vel quatuor dies nihil reddiderit, ducenda eſt clyſtere emolliente: quod ſi negligitur, a diuturna ejus adſtrictione faucium exulcerationes, vel capitis torpores, & ſoporoſi affectus ſuccedunt, aut ſeminium purpuræ, ſive rubræ, ſive albæ, quam noſtris in regionibus non raro variolas ſequi videmus, progignitur.

Quando ſub exſiccatione alvus non reſpondet, eam movere oportet non purgantibus, ſed lenientibus: quam in rem rhabarbarum & manna cum ſalibus neutris ſufficiunt, quorum uſus etiam poſt exſiccationem repetendus eſt. Ita enim gravia illa mala quæ variolæ & morbilli in corpore relinquunt, & quibus potiſſimum corpora impura & infantilia infeſtantur, ut ſunt febres lentæ, exulcerationes partium tam externarum, quam internarum, præſertim pulmonum, facillime averti poſſunt. Si tamen tale quid incidat, temperata balſamica, inprimis myrrhata, in ſyrupum redacta, præſtantiſſimam opem ferunt.

His in præſidiis, eorumque convenienti uſu prudens ac tutiſſima ejusmodi febribus exanthematicis medendi ratio conſiſtit, quæ non facile medentem fallit, niſi hic morbus corpus offendat valde impurum, viribusque dejectum, vel morbo jam occupatum, quo caſu certe conſilium præſervatorium magis locum habet; unde ii, qui ex variolis periculum metuunt, eo

tem-

tempore, quo illæ graſſantur, corpus bene præparare debent. Quem in finem ſequentem commendamus methodum: In adultis & juvenibus ſanguis, ſi copia peccat, ex vena inciſa emittendus eſt. Deinceps per aliquot dies ea, quæ primas vias leniter expurgant, porrigenda ſunt, inprimis decocta ex manna, rhabarbaro, polypodio, agarico, fumaria, & ſalibus neutris, vel etiam pilulæ ex mercurio dulci, extracto rhabarbari & fumariæ conficiendæ. His ſubjungere oportet pulveres bezoardicos & diaphoreticos ex cerusſa antimonii, cinnabari, lapidibus cancrorum, cum decoctis diaphoreticis, ex radicibus chinæ, ſarſaparillæ & ſcorzoneræ parandis. Poteſt etiam ſudor moveri cum liquore noſtro anodyno, & liquore bezoardico invicem mixto, & loco potus ordinarii ſuperius decoctum uſurpari. Horum remediorum uſus, ſi per aliquot ſeptimanas continuatur, variolæ vel non infeſtabunt corpus, vel leniſſime & ordinate ſuccedent. Eſt denique diætæ, omniumque rerum non naturalium habenda ratio, eaque ſedulo obſervanda, quæcunque ad ſanguinis benignam indolem cuſtodiendam, & excretiones promovendas conferunt.

CASUS

CASUS CXCVII.

De Comite variolis extincto.

Comes quidam illuſtriſſimus, XVIII. Calend. Febr. hora vespertina ſexta ex improviſo dolore circa ſiniſtrum femur acutiſſimo, ſenſim ad coſtas usque ſpurias protenſo, & ſub fortiori inſpiratione totum pectus pervadente corripiebatur. Cui licet nec calor, nec pulſus frequentia, nec capitis dolor, nec inſolita corporis laſſitudo jungerentur: attamen his prævenire cupiens, præſcripſi protinus mixturam ex aquis deſtillatis discutientibus, pulvere abſorbente, & diaſcordio Fracaſtorii confectam; eamque ad unum vel alterum cochlear per noctem dedi, eo effectu, ut maximam partem dolor remitteret. Verum poſtridie eodem vespertino tempore priſtinum occupavit locum, tumque pulveribus bezoardicis tantillo theriacæ cœleſtis nuptis fuit oppugnatus. Nox paullo inquietior erat, & ſequenti tertia die præter illos in femore cruciatus, per intervalla tantum adfligentes, accedebant capitis dolores, utut mitiſſimi; atque ſub his puncta rubicunda per frontem ac genas prorumpebant.

Periculo vacuæ primum videbantur hæ moleſtiæ, cum innotesceret, illuſtriſſimum ægrum tribus jam, dum hic degeret, vicibus, ſimiles femorum dolores paſſum eſſe, qui obortis per faciem inſtar varorum tuberculis ſemper ceſſerunt.

runt. Exhibebam igitur mixturam ſimplicem refracta doſi; at quum quarto die dicta exanthemata non ſolum copioſius in facie adparerent; verum artus quoque ſuperiores occuparent, valetudine reliqua ſatis quidem mediocri exiſtente; inſiſtebam rurſus uſui bezoardicorum temperatiorum, eaque vel cum aquis discutientibus, vel in emulſionis forma porrigebam. Accedente noctu mens leviter turbari videbatur; ſiquidem æger ſolito hilarior erat, & ſe male habere neutiquam credebat. Neque tamen minus, admoto capiti epithemate ſpirituoſo, prorſus evanescebat delirii metus; ſed nox reliqua turbulento ſomno tranſigebatur, & ab eo tempore febrilis moleſtabat æſtus; cui temperantibus & alexipharmacis moderatiſſimis proſpiciebam. Præterea copioſa muci exſcreatio ex ſolis faucibus, pulmone libero, & ab omni tuſſi immuni exiſtente; multam figebat crucem; ſiquidem ad nonam diem continuata, non modo ſomnum oculis eripiebat; verum per continuam, quam inducebat, corporis erectionem, virium jacturam magis adaugebat.

Neque vero alia, quæ periculum minarentur, accedebant ſymptomata, & varioloſa exanthemata ſufficienter per cutim efflorescebant; verum depreſſa manebant, in medio foveam oſtendebant, nec niſi limpidam ac crudam materiam, fruſtra expectata ejus concoctione, continebant. Interim remediis cordialibus, alexipharmacis ac temperantibus ſedulo ſuccurrebam, nec ulla, quæ metu periculi terrerent, obſervabam ſymptomata; tantum aberat, ut a nono potius die facies & artus ſuperiores cum rubore intumescerent, crura vero gracilia manerent.

nerent. Ardens quoque ſub cute ſenſatio per vices tantum infeſtabat, & ſomnum ſatis tranquillum relinquebat. Quare ſpes adhuc ſalutis affulgebat, eo magis cum in facie ſuppurari viderentur variolæ; quarum concoctionem datis bezoardicis pulveribus adjuvare ſtudebam.

Verum undecimo, qui fatalis erat morbi die, tranſacta propter ardentem cutis pruritum inquieta valde nocte, ſumtoque mane juſculo, nauſea & præcordiorum anguſtiis prehendebatur, mox omnes langueſcebant ſenſus, rubor inflammatorius ſubito diſparebat, corpus tetano affectum obrigeſcebat, & eodem tandem die mors ſequebatur placida.

Diſſectum corpus, cuncta viſcera ob omni inflammatione vacua, & ne unica quidem variolosa puſtula obſeſſa exhibebat. Verum vena cava aſcendens, omneſque meſaraicæ, cruore atro quidem, ſimul tamen ſpumeſcente farctæ ac diſtentæ adparebant; contra vena cava deſcendens, & uterque cordis ventriculus parum ſanguinis, ſed coagulati continebant; & non ignorari oportet, proxima poſt mortem nocte cruorem ex ore ac naribus ſtillaſſe. Lien, qui colore & conſiſtentia a ſtatu naturali minime diſcedebat, juſto major, & in lobos quaſi diviſus conſpiciebatur. Pulmones a ſpumido cruore paulo expanſi, ſuperius circa claviculas cum pleura concreti, ibidemque macula quadam plumbei coloris notati, intus fovebant multum muci viſcidi, tenaciſſimi, & lapideæ ſubſtantiæ; & circa divaricationes aſperæ arteriæ tubercula ſcirrhoſa numero plura cernebantur; quæ exterius rubicunda, intus alba,

&

& lapillis, ſemen lini vel milii vix adæquantibus referta erant.

Ex quibus adparet, Comitem illuſtriſſimum, licet a febre variolacea convaluiſſet, procul omni tamen dubio phtiſi pulmonali correptum fuiſſe; inprimis cum per valetudinem adhuc integram, ſicca nonnunquam affligeretur tuſſi. Eo citius quoque tabis acceſſio fuiſſet pertimeſcenda, quo magis ille arthriticorum motuum præcocem jam expertus fuit inſultum.

Appendix.

NOn videtur hoc loco alienum, aliam juvenis generoſi variolis peremti ſectionem recenſere; eo quod multa exinde momenta occurrant, quibus peculiaris debetur animadverſio. Aperta nimirum externa pectoris abdominisque cute, loco panniculi adipoſi, qua prorſus carebat, ſtamina duntaxat fibroſa, pauco adipe cincta; ſed musculi abdominis grandiores, turgidi, & rubicundi in conſpectum prodibant. Adacto igitur per eos musculos, & peritonæum cultro, omentum omni pinguedine vacuum, nec niſi ex teneris membranis atque vasculis conflatum cernebatur: quid? quod nulla ſubinde pars, nullumque viscus ne tantillum quidem adipis exhiberet.

Ventriculus ab orificio ſiniſtro ad ſic dictum usque fundum inflammatus, & punctulis rubicundis notatus erat, quæ digito preſſa tenuem plorabant ſanguinem: ſed a ſiniſtro ad dextrum orificium ſuper dorſum adparebat tractus, latitudine quatuor digitorum, ſphacelo adfectus & ater. Inteſtina, lien, & hepar omni carebant vi-

vitio; at veſicula fellea ſecundum longitudinem inteſtino duodeno tam firmiter adhæreſcebat, ut cultro ſeparari debuerit. Ipſe etiam bilioſus humor extravaſatus, non modo paucis guttis externæ cyſtidis ſuperficiei incumbebat, verum vicinas quoque partes, maxime inteſtina, flavo imbuerat colore. Ductus cholidochus, qui perforat duodenum, externe anguſtior, attactuque durior deprehendebatur, & intus adeo obturatus erat, ut ne guttula quidem bilis per ipſum ad inteſtina deferri potuerit: quare contenta inteſtinorum ab omni amaritie libera, & fæces albæ conſpiciebantur. Diſſectus ille ductus bilem atram, ſpiſſamque, inſtar roob ſambuci fovebat; quæ variis experimentis chemicis ſubjecta, multis mucoſis, viſcidis, ac terreſtribus particulis, fundum vaſis petentibus prædita reperiebatur. Reliqua denique viſcera nihil alebant monſtri; niſi quod renum ſiniſter, multum ſanguinis, intra tubulos & ſiphunculos iſtius hærentis monſtraret.

Epicriſis.

DOcemur ex caſu priori, falſam eſſe opinionem, qua aſſeritur, quod variolis correpti, iisdem circa internas quoque partes & viſcera obſideantur. Deinceps notamus, variolas, in iis, qui antea doloribus arthriticis ac iſchiadicis diſcruciati fuerunt, mali plerumque moris eſſe, & minus fauſtum ſortiri eventum. Eo magis illud in noſtro ægrotante contingere debuit, cum ille non ſolum patre podagrico genitus, verum ipſe quoque vi-

ni-

ni nimio potu delectatus fuerit. Enimvero ſi ſucci vitales ſero tartareo, acri, atque ſalino ſcatent; non poſſunt commode ſuppurari variolæ, neque ideo curari; quoniam ad ſuppurationem affluxus humoris dulcis ac gelatinoſi requiritur.

Notatu porro dignum, ſalivationem, ſive muci ex faucibus & ore exſcreationem, ſi nimia ſit, præcocius incidat, & diutius perſiſtat, nihil portendere boni. Ut enim taceam, quod ejusmodi copiotior fluxio a ſero acri glandulas faucium vellicante originem ſuam trahat: id tantum commemorabo, quod per illam ſerum ſimul benignum, quod ad cauſticam variolarum materiam corrigendam ſumme eſt neceſſarium, profundatur, atque hinc vires proſternantur, ſomnusque perturbetur.

Perpetuæ etiam obſervationis eſt, varioloſos, ſi ſuppuratio minus legitime ſuccedat, ſed ardens cutim urat dolor, undecimo morbi die tantum non ſemper extingui; eoque citius, ſi ægri inquieti vel erecti ſedere, vel extra lectum commorari ament. Ex hoc erecto ſitu id reſultat incommodi, ut cruor ex inferioribus partibus in tam infirmo corpore, haud rite per venas ascendere queat; & cordis motus debilitatus, ſanguini ad caput & penetralia cerebri propellendo neutiquam ſufficiat. Hinc frequentiſſimum eſt, ut nauſea, animi deliquia & extremorum refrigerationes ſuboriantur, cutis externa conſtringatur, expallescat, exanthemata retrocedant, ſanguis autem in capite ſubſiſtat, & lethales inducat convulſiones: unde ratio quoque patet, cur in noſtro caſu vaſa imi ventris cruore fuerint turgida. Sed ex his

ſimul innoteſcit, quanta in morbis acutis & exanthematicis, ex ſitu corporis, maxime circa ſtatum, erecto damna ſint expectanda.

Alterum quod attinet caſum, & corporis ſectionem; notabile exinde eſt, quod defunctus, qui per vitam fuit melancholicus, omni adipe privatus extiterit. Idem mihi adnotare licuit in viro ſumme melancholico, qui ſceleſta manu ipſe vitam laqueo finiverat, & diſſectus, vaſtos quidem, ac multa carne præditos muſculos, nullam vero per totum corpus exhibebat pinguedinem. Nec ſilentio prætermitti debet peculiaris veſicæ felleæ ſtructura, & bilis ſpiſſa & atra conſiſtentia; qualem in aperto maniaci cadavere aliquando obſervavi. In hoc vero defuncto, ob defectum dulciorum, oleoſorum, aqueorum ac tenuiorum ſuccorum, nulla quoque variolarum ſuppuratio contingere potuit: & ſi conſideravero, quod fatalis huic familiæ morbus ille fuerit, & eodem decem liberorum perierint; vero videtur ſimillimum, quod vel pinguedinis defectus, vel præternaturalis partium conſtitutio a nativitate contracta, huic funeſto cauſſam dederit eventui.

CASUS CXCVIII.

De virgine inflammatoria febre defuncta.

Virgo novem & triginta annorum, corpore ſpongioſo, vaſis exilioribus inſtructo, facieque

cieque a cruore; cujus abundantia laborabat, turgida ac rubicundiori prædita, in lauta vinoſaque diæta vivens; nec corporis motui nimium tribuens; in humili quoque ac paludoſo loco degens ac dormiens, per aliquod jam tempus rheumaticis ac catharroſis affectionibus, dentium præſertim, & cervicis doloribus infeſtata fuit. Hinc bis quotannis venam tundendam præbere ſuevit; detracto ſemper gelatinoſo, ac levius rubicundo ſanguine. Verum per aliquot noviſſime vices menſtrua retinebantur, quibus defecta ob matrem gravi morbo affectam, curis domeſticis vacare debebat: ſub quarum adminiſtratione; & venæſectionem circa proximum autumnale æquinoctium negligebat, & vehementioribus animi adfectibus indulgebat. Inter hæc, toleratis per aliquot dies rheumaticis artuum, dentiumque doloribus, IVto Nonar. Octobris, poſtquam hoc & antecedente die pilulas ſic dictas cephalicas aſſumſerat, ex improviſo; hora pomeridiana ſecunda ingenti per tres horas afficiebatur frigore; quo finito tantus pedem dextrum obſidebat ſpasmus, ut ipſi vix potuerit inniti. Poſtridie vena in pede ſecabatur, pauco cruore detracto: ſed paullo poſt vehementes dorſi; & oſſis ſacri dolores, artuum, maximeque pedum contracturæ, præcordiorum anxietas; imi ventris tormina, agrypnia, & alvi excipiebant obſtructio. Quarto morbi die datam a medico purgandi fine eſſentiam, moxque pulverem ſumebat; ſed alvus neutiquam movebatur; nec eam adhibitæ quinto die pilulæ ſolvebant. Clyſterum infuſionem recuſabat, & tandem ex uſurpatis eodem die foliis ſennæ, quorum drach-

ma una cum binis paſſularum minorum unciis erat permixta, bis rejiciebat materiam inſtar minutal conciſam. Nihilo tamen minus ſummæ pectoris anguſtiæ, oppreſſiones, & puncturæ infeſtabant: quæ demum partim pulvere ex bezoardico Sennerti, pulvere Marchionis, nitro & caſtoreo parato, partim liquore anodyno, bezoardico nupto, alternatim datis oppugnabantur.

Verum perſiſtebant ſymptomata, velut anguſtiæ præcordiales, puncturæ dextri lateris ad dorſum usque protenſæ, vomitiones, vigiliæ, & intumescentia extremorum inflammatoria: atque ſeptimo tandem morbi die purpura in ſolo dorſo effloreſcebat. Sub hac ſorbillare jubebatur decoctum avenæ tenuis, vel ſolum, vel cum floribus chamæmeli maritatum, vel oleum amygdalarum dulcium; unde cum redeunte ſomno, plurima mitigari videbantur ſymptomata, alvus ſponte reddebatur, & ſudor per totum corpus promanabat. Inſiſtebat igitur dictorum medicaminum uſui, & cumprimis allegatum pulverem, omiſſo caſtoreo, ſed majori nitri doſi acuatum crebro capiebat.

Octavo morbi die, comeſtis vesperi prunis coctis altero mane alvum reddebat; ſed circa ſomni tempus calor cum pulſus celeritate increſcebat, & nono novus iterum horror corpus percutiebat: quo finito, dolores ex pedibus uno quaſi ictu evaneſcebant, tumore eorundem imminuto, ut ſola ex uno in alterum tranſire poſſet lectum, ſed ſuſpecta pulſus celeritas continuabat. Medicus in uſu pulverum bezoardicorum, nitroſorum, & cinnabarinorum pergebat, eosque cum aqua cardui bene-

dict:

dicti exhibebat. Accedebant nihilo ſecius deliria, increſcebant anguſtiæ præcordiales, manuum inquietæ jactitationes, ſitis inſigniter urgebat, & aſſumtum potum rugitus & murmura imi ventris excipiebant. Admovebantur capiti epithemata diſcutientia naribus intrudebatur ſtylus, ad proritandum ſanguinis fluxum; dabatur mixtura ex aqua cardui benedicti, ſpiritu cornu cervi ſuccinato, nitri dulci, ſyrupo acetoſitatis citri, cum pulvere ſupra dicto bezoardico, ſed omnium irritus erat effectus. Superveniebant potius decimo morbi die continuæ mingendi cupiditates, ſed urina reddebatur pauca, rubra, absque ſedimento: invaleſcebant deliria, languor, & ſummi angores, & hos inter undecima die animam exſpirabat.

Cadaver brevi poſt mortem valde intumeſcebat, & coeruleo colore, maxime circa caput ſuffundebatur; nec non ſanguis ex dextra nare copioſius profluebat.

JUDICIUM.

DElata ad me fuit hæc morbi hiſtoria, ut meam de ejus genere ſententiam aperirem: varia enim ipſi nomina medici impoſuerant. Quidam febrim accuſarunt malignam; ſed huic opinioni non poſſum addere calculum. Quamvis enim ingens corruptio ac putrefactio corpus poſt mortem obſederit; eam tamen magis ſanguini, in externis partibus ſtagnanti, & inde in putredinem abeunti deberi crederem, quam a miaſmate quodam maligno fermentativo, humores colliquante derivarem. Et præterea

terea hæc eſt omnium malignarum febrium indoles, ut ægros ſubito cum ſumma virium proſtratione adoriantur: quod de noſtro caſu prædicari nequit. Neque pro rheumatica febri præſentem morbum haberi poſſe judico; licet dolores dentium & artuum rheumatici, ejus invaſionem fuerint comitati: nam his affectibus neminem facile perire, experientia conſtat. Meo potius arbitrio morbus pro febre continente, quam Græci ſynocham vocant, cum inflammatione partium internarum complicata eſt habendus. Hæ vero febres a ſanguinis nimia mole, ſtagnatione, & impedita tranſpiratione ſuboriuntur; invadunt potiſſimum ſubjecta, ſanguine plena; cum horrore incipiunt, quem calor continuus, ac mentis alienationes ob raptum humorum ad caput excipiunt: nec raro ſanguinis e naribus fluxu ſolvuntur, aut hic certe poſt mortem inſequitur.

Hæc ſi cum noſtro caſu contulero; occurrit primum ipſum morbi ſubjectum, inſigni cruoris mole abundans. Etenim hanc habitus corporis ſpongioſus, vaſis ſanguineis, utut exilioribus turgidus, facies rubicunda, diæta lauta vinoſa, vita ſedentaria, menſtruorum defectus, & neglecta venæſectio non modo luculenter ſignificant, verum etiam tanquam mediatæ cauſſæ progenerarunt. Quum vero ob nimiam ſanguinis abundantiam ſalutares corporis excretiones, maxime quæ per cutim fiunt, cohibeantur; & inde ſordes impuræ, bilioſæ ac ſulphureæ intra corpus retineantur: emergit in plethoricis magna plerumque ſeroſorum humorum colluvies, ac impuritas, quam Græci cacochymiam dixerunt. Quam in noſtra quoque

præſto

præſto fuiſſe ægrota; adfectus catharroſi, rheumatici, dolores dentium & cervicis, quibus cum & ante noviſſimum morbum, & ſub eo ipſo conflictata fuit, ſatis teſtantur ſuperque. Accedit & illud, quod defuncta variis mœroribus, excandeſcentia, aliisque animi adfectibus ante diri morbi invaſionem agitata fuerit. Quum vero hi vehementes animi motus, in debilitandis partibus ſolidis, & corrumpendis humoribus, inſigni polleant potentia: id quoque, teſtante perpetua obſervatione, poſt ſe trahunt periculi, ut iis nimium indulgentes, ſi acutis corripiantur morbis, & gravius decumbant, & ad anceps vitæ diſcrimen deducantur. Quibus cauſſis concurrentibus, non eſt mirum, quod præſens morbus tam infauſto potitus ſit fine: ſiquidem non dubito, quin eidem ventriculi potiſſimum ac membranarum cerebri inflammatio acceſſerit, quæ tandem ob tantam plethoram in totius externi corporis ſiderationem, teſtante corporis poſt mortem intumeſcentia, & materiæ cruentæ fœtidæque per nares effluxu, deſiit.

Quod ſi vero penitus in cauſſam, quæ ad generandam illam lethalem febrim contribuerunt, inquiram: ex iis ſe primum mihi offert intermiſſa venæſectio; quæ ſi vel præſervandi fine ante ipſam morbi invaſionem, vel ſaltem in hujus principio, detracto copioſius ſanguine, fuiſſet inſtituta, magnam profecto intuliſſet opem; præſertim cum in ejusmodi morbis & ſubjectis, vena non ſemel, ſed bis, ſæpius ter, ſummo cum fructu ſoleat incidi. Generata igitur ex neglecta phlebotomia ingens ſanguinis moles, ad ſubeundum febrile incendium

per accedentem vehementiorem excandeſcentiam diſpoſita fuit. Hujus enim ea eſt indoles, ut non modo maſſam ſanguineam vehementer commoveat, & exæſtuet; verum etiam ſolidas ac nervoſas partes, maxime ventriculum & inteſtina, ad graves ſpasmos, & irregulares motus proritet; qui, niſi tempeſtive ſuccurratur, in periculoſam dictarum partium ſæpenumero tranſeunt inflammationem. Et idem in noſtro contigit caſu; enatus enim ab iracundia primarum viarum ſpasmus, per temperantia, nitroſa, antiſpasmodica, & ſedativa remedia, debellari debuiſſet, & forſan potuiſſet. Quum vero loco horum pilulæ ſic dictæ cephalicæ, quæ aloëtica, colocynthiaca, & helleborata foverunt ingredientia, repetitis ſint propinatæ vicibus, non aliter potuit fieri, quam ut confirmata ſpasmorum vehementia, ingens ad inflammationem inducta fuerit diſpoſitio. Hinc porro factum eſt, ut propagato vi conſenſus hoc primarum viarum ad alias plus minus remotas partes ſpasmo, exceperint dolores dorſi & oſſis ſacri rigiditas artuum, maxime inferiorum contracturæ ſimilis, anguſtiæ præcordiales, oppreſſiones pectoris, tormina imi ventris, & alvi obſtructio. Et eidem ſpasmodicæ ventriculi ſtricturæ in acceptis ferendum eſt, quod data ſubinde laxantia nullum edere potuerint effectum; ſed majorem ſymptomatum intulerint exacerbationem.

Summam denique perniciem poſt ſe traxit ingens ille corporis horror, qui nono morbi die, ſubitanea dolorum & tumorum in pedibus ceſſatione ſtipatus ſupervenit. Hoc enim inverſo & ad interiora acto partium externarum

ſpas-

ſpaſmo, qui in acutis febribus circa dies judiciales accedens certum minatur interitum, ſucci vitales ad interna copioſius aguntur viſcera, & vitæ penetralia; & in iis ſontica mala, vehementiores præcordiorum anxietates, motus convulſivos, atque deliria, cum aucta pulſuum celeritate machinantur.

Superſunt adhuc quædam momenta, peculiari digna animadverſione. Ex iis primum eſt, quod defuncta aſſumtis vel cibis, vel potibus, majores illico præcordiorum anguſtias & puncturas in pectore perceperit: unde clariſſime confirmatur, læſum fuiſſe ventriculum. Deinceps rugitus ac murmura ventris, hauſta potulenta preſſo pede inſequentia, anſam nobis ſuppeditant, ut ſignificemus, ejusmodi liquidorum fluctuationes cum murmure & ſonitu, in morbis acutis, certiſſimum præbere indicium mortis; eo quod a ſumma œſophagi, ventriculi, & inteſtinorum paralyſi proficiſcantur. Docemur denique ex hoc triſtiſſimo caſu, graviores animi commotiones in plethoricis, eo magis, ſi fuerint ſimul cocochymici ad magnos & peracutos diſponere morbos: hisque certiſſimum adferre exitium, ſi vel convenientes ſanguinis omittantur miſſiones, vel validiora purgantia ac vacuantia improvide adhibeantur.

CASUS CXCIX.

De febre maligna petechiali.

VIr annorum triginta ſex, temperamenti ſanguineo-cholerici, ſtrictioris habitus, multis in juventute morbis, crebris compotationibus, & nimio veneris legitimæ uſu defatigatus, vitam traxit valetudinariam. In qua, commiſſo forſan ante quatuor hebdomades exceſſu, laſſitudine quadam, capitis dolore, horripilationibus, cum vago æſtu alternantibus corripiebatur; & ſecundo die lectum prorſus petere cogebatur, in quo die quarto punctula rubicunda per totum corpus efflorefcebant. Conſulebat igitur medicum, qui datis, neſcio quibus remediis id efficiebat, ut maculæ retrocederent, & in harum locum ſummæ præcordiorum anxietates, mentis abalienationes, mingendique inſignis difficultas, aut ſaltem crudelis ſub mictu dolor ſuccederent. Quare ſexta morbi die ego vocatus, non ſolum brevi ante recenſita ſymptomata, verum etiam pulſum ordinis plane expertem, æſtum magnum, urinam multo ſedimento præditam, inſigniorem ſitim, perpetuas vigilias, & crebram deſidendi cupiditatem in ægroto obſervavi. Præterea vehementer vociferabatur, caput manibus ſcalpebat; & quæſitus, quomodo haberet? pectus tantum valide percutiebat, nihil reſpondens; cumprimis lotium non niſi inter magnos clamores

res, ab oris tamen ſpuma, & pollicum in manus compreſſione liberos, reddere valebat.

Quo in rerum ſtatu pro potu ordinavi infuſum theiforme, ex floribus chamomillæ, millefolii, ſemine aniſi & fœniculi confectum; ſingulis tribus horis dedi mixturam, quæ habebat mixturæ ſimplicis, eſſentiæ alexipharmacæ ana drachmas duas, ſyrupi papaveris rhæados drachmam unam, & circa ſomni tempus pulverem bezoardicum, eſſentia caſtorei irroratum exhibui. Quibus per tres dies uſurpatis, non modo quietior reddebatur æger; verum etiam maculæ illæ rubræ, veſiculis albis, pellucidis, quæ preſſæ ſerum plorabant fœtidiſſimum, intermixtæ per totum rurſus adparebant corpus. Sub his vociferatio, difficilior mictus, nimia ſitis evaneſcebat; & reſtabant præcordiorum anxietates atque deliria, cum pulſu languidiori: ſed & hæc ſymptomata, adplicato fronti epithemate, quod acetum roſaceum, ſpiritum roſarum, in quo camphora erat ſoluta, nitrum purificatum, & oleum ligni Rhodii fovebat, remittebant, reſtituto iterum ſomno. Urina hactenus rubicunda, deponebat jam copioſum, velut limoſum ſedimentum; neque quidpiam majorem figebat crucem, quam intolerabilis totius corporis pruritus.

Præſcripſi porro mixturam ex tinctura bezoardica, ſpiritu nitri dulci, ſyrupo papaveris rhæados confectam; veſperi propinavi pulverem bezoardicum, temperantem, nitroſum; & pro potu decoctum ex radice ſcorzoneræ, raſura cornu cervi & hordeo mundato paratum exhibui. Verum decimo quarto morbi die, prævia quadam refrigeratione, recrudeſcebant

præ-

præcordiorum anxietates: ſed imperato regimine temperato, & continuato dictorum remediorum uſu, punctula nigra rurſus eſſloreſcebant, & in maculas latiores confluebant, cum inſigni levamine; & quod ſubſidebat in urina, tenuius ſenſim reddebatur. Redibat igitur læta valetudo, niſi quod eximius corporis languor adhuc reſtaret; aſſumtos cibos, dolor ventriculi gravativus exciperet, & erectum corporis ſitum, animi deliquia comitarentur. Sed ab his quoque moleſtiis liberatus, adplicato extrinſecus roborandi fine ſpiritu vini, in quo oleum nucis moſchatæ, lavendulæ & caryophyllorum erat ſolutum; interne dato Elixirio ſtomachico, & purgato per pilulas balſamicas tandem ventre, prorſus convaluit. Quum vero febris hæc popularem in noſtra civitate edat ſtragem, doceri cupio, cujus illa ſit generis, quam medelam expoſcat, & num inſtituta in præſenti caſu medicatio artis reſpondeat legibus?

CONSULTATIO.

POſtquam per noſtras terras autumnali elapſi proxime anni tempore, febres varii generis tam intermittentes, quam continuæ, eæque petechizantes, epidemiam in mortales exercuerunt tyrannidem: illæ ſub præſentis anni auſpiciis, maximeque per Februarium menſem, in quo venti ex Euro & Auſtro ſpirarunt, hyememque humidiorem ac calidiorem efficiebant, aliam prorſus induerunt faciem. Namque intermittentes prorſus fere exſpirarunt febres, & in harum locum contagioſæ

exan-

exanthematicæ ſucceſſerunt. Hæ primum mitiores ac benigniores, accedente vernali tempeſtate perquam malignæ, & contagioſæ evaſerunt; corporibusque, quorum viſcera non fuerunt integra, aut quæ diuturnis animi affectibus, vel iracundiæ ac terrori vehementiori indulſerunt, certam intulerunt perniciem. Habebant autem hunc in modum: Per aliquot dies de inſolita laſſitudine, dolore artuum gravativo, pallore vultus, ſomno turbulento, adpetitu proſtrato conqueſti ægrotantes, ſubito horrore, magnis dorſi capitisque doloribus ſtipato prehendebantur. Hunc excipiebat æſtus, cum pulſu debili, & anguſtiis præcordialibus; alvus mox fluidior, mox adſtricta erat: quæ ſymptomata ſecundo die ſæpius remittebant, & febrem mentiebantur intermittentem. Tertio autem die cuncta invaleſcebant, & abhinc in continua vehementia, cum urina rubicunda, & paullulum turbida, perſiſtebant: quarto maculæ per dorſum, pectus, atque manus potiſſimum efflorefcebant, quæ magnitudinem lenticulæ referentes, ex rubro pallidiores, petechias ſimulabant, & ſymptomatum remiſſionem habebant comitem.

Intra biduum diſparebant hæ maculæ, & mali exacerbationem poſt ſe trahebant; vires nimirum inſigniter proſternebantur, pedes ingentibus torquebantur doloribus, capitis dolores, aurium tinnitus, continuæ vigiliæ, largi ſudores, & intenſa ſitis vexabant, cum pulſu celeriori, ſed vix notabili calore. Circa ſeptimam diem purpura miliaris totum corpus obſidebat; quæ, ſi rubra eſſet, ſalutem promittebat, alba vero ſpem vitæ admodum anguſtam reddebat.

Puſtu-

Puſtulæ videlicet a collo, dorſo, pectore, quæ primum occupabant, per univerſum corpus cum magna cutis aſperitate extendebantur; in quibusdam majores erant inſtar piſorum, & apertæ ſerum fœtidum fundebant, quod certiorem prænunciabat ſalutem, quam ſi ſero tenui plenæ cernebantur. Facta purpuræ rubræ efflorescentia; morbus reddebatur mitior, ſpiratio liberior, inquietudo & præcordiales anguſtiæ remittebant; ſed pulſuum celeritas cum ſiti, ſudore, & obſtructa alvo adhuc continuabant: ingens totius corporis pruritus accedebat, & ægri circa undecimam demum diem ad meliorem inclinare videbantur valetudinem; ſiquidem urina adparebat cocta, pulſus fiebat moderatior, ſudor cum ſiti imminuebatur, alvus reſpondebat, & ita ſenſim convaleſcebant.

Verum ubi poſt excretam purpuram, virium decrementum increſcebat; pedes moleſto ardore urebantur, erectum corporis ſitum animi deliquia comitabantur, & perpetuæ urgebant vigiliæ: factum plerumque eſt, ut nona vel decima morbi die exanthemata diſparerent, anxietates præcordiorum & inquietudines increbeſcerent, deliria cum pulſus inæqualitate jungerentur, ipſaque tandem mors vitam clauderet. Cumprimis funeſtus obſervabatur morbus, ſubjectis, quæ diuturno mœrore, aliisque animi pathematibus confecta erant, fœminis ex inordinato menſium ſucceſſu valetudinariis, & viris perverſo vivendi genere, crebris compotationibus, ac nimio veneris uſu defatigatis, & plerumque junioribus. Generatim infeſtabat illa febris homines, diætæ erroribus immerſos, fructibus horræis, cibisque ſalitis ac acidis nimium,

mium delectatos, ac corpus frigori liberiori exponentes. Quibusdam præter ordinarium exanthema purpuraceum, circa decimam quartam morbi diem poſt prævium calorem, & pectoris oppreſſionem, aliud excretionis ſubcutaneæ genus per corpus erumpebat; quod in tuberculis, varis ſimilibus, rubore ardoreque ſtipatis conſiſtebat. Quæ priusquam ſuppurarent, ingentes dolores, cutis ardores, & agrypniam inducebant, nec datis decoctis ſanguinem diluentibus, ac temperantibus cedebant; ſed non niſi poſt adplicatum exſiccans unguentum, quod ex floribus ſulphuris, ceruſſa, camphora, ſacharo ſaturni, & unguento pomato conſtabat, ſenſim exſiccata diſparebant.

In oppugnando hoc malo, ſequenti medendi ratione non ſine fructu uſus ſum: Abſtinui ab omnibus vacuantibus, ſudoriferis, laxantibus, & ipſa venæſectione; nec niſi diaphoretica fixiora, cum cinnabari remixta, & ex aquis analepticis, ac leniter diaphoreticis, addito vel ſucco citri, vel ſyrupo acetoſitatis citri propinata adhibui. Aeſtum nimium ope nitri, pulveribus additi, temperavi, & interpoſui uſum liquoris anodyni, bezoardico nupti, vel tincturæ bezoardicæ, cum ſpiritu nitri dulci permixtæ. Alvum obſtructam, vitatis & ſalinis, & purgantibus, per clyſteres alternis diebus injectos reſerandam curavi; & loco potus ordinarii decoctum ſarſaparillæ, ſcordii, ſcorzoneræ, raſuræ cornu cervi, cum ſucco citri, vel ejus corticibus recentibus maritatum exhibui.

Quibus præmiſſis, facile perſpici poterit, quod febris, cujus cauſſa conſultus ſum, ejusdem cum iis per noſtras regiones graſſantibus

na-

naturæ ſit ac indolis: neque enim puncta illa rubicunda, quarto morbi die efflorescentia, pro veris habenda ſunt petechiis. Non etiam mirum eſt, quod noſter ægrotans, cum perverſo vitæ genere corpus debilitatum præ ſe geſſit, gravius ac periculoſius expertus fuerit malum. Præſertim vero ex ſymptomatibus ipſum infeſtantibus notari meretur, inſignis mingendi difficultas, ipſaque mictio dolorifica, cum ingenti ſemper vociferatione juncta; quippe quæ ab acrimonia ſanguinis & humorum ſalina & ſcorbutica ſuos mutuatur natales; quemadmodum eidem ſero acri plura ſymptomata, quibus ſolicitatus fuit, veluti difficillima ſpiratio, intenſus capitis dolor, corporis laſſitudo, delirium, alvi fluxus, anxietas, & inquietudo corporis, & inexplebilis bibendi cupiditas, omnino debentur; quæ excreto per tranſpirationem ſero acri mox conquieverunt.

Neque habeo, quæ circa inſtitutam medendi rationem moneam; utpote quæ artis legibus ex omni parte fuit accommodata. Quum enim morbus noſter a miaſmate ſalino, cauſtico, volatili, in maſſa humorum diutius deliteſcente, tandemque per ipſam ſanguinis fermentationem extricato, cujus generatio intemperiei hyemis tepidæ ac humidæ, tranſpirationem impedienti, & partium motricium tonum relaxanti debetur, ſuam traxit originem: facile judicare potuit prudens medicus, ineptum valde eſſe acrium, ſalinorum, humores commoventium, & ſolidas partes ſtimulantium remediorum uſum; nec alias relinqui indicationes, quam ut acrimonia peccantis materiæ ſalina cauſticaque diluatur, ac temperetur, eaque cocta, & excre-

tio-

tionibus opportuna, circa criticos dies e corpore proſcribatur. Non quoque negligenda ſunt, morbo declinante, blanda laxantia; ut eorum ope, ſordes impuræ, viſcidæ, biliosæ, quæ ſub æſtu febrili in primis viis generari ſolent, rite eliminentur. Quod ſi enim hæc omittantur, & impuritates illæ ad maſſam rurſus rapiantur ſanguineam; frequentiſſimum eſt, ut vel lentus calor, cum corporis languore & contabeſcentia, vel dolores cardialgici, vel ſpasmodici arthritici affectus ſuboriantur.

CASUS CC.

Hiſtoria febris epidemicæ per annum MDCCXX graſſantis.

FEbres anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimi epidemicæ, revera non aliæ fuerunt, quam intermittentes: ſæpenumero autem ſub acutarum, quas in principio mentiebantur, larvâ impoſuerunt ægro pariter ac medico, tumque perverſa medicatione, oppugnatæ, afflictos ad vitæ perduxerunt discrimen. Quarum has proponendas duxi obſervationes; Incipientes horrorem, & totius corporis refrigerationem movebant, quem dolores ac tenſiones artuum, maximeque dorſi, anguſtiæ præcordiales, pectoris oppreſſiones, nauſea, vomendi conatus, ipſæque in quibusdam vomitiones ſequebantur. Tum vehemens æſtus, pulſu celeriori, magna ſiti, capitis doloribus, inquietudine, ac virium

proſtratione ſtipatus, toto accendebatur corpore; & ciborum cupiditas prorſus concidebat. Sed non eadem ſymptomatum in omnibus erat facies: æſtus uno die aſperior infeſtabat, quam altero, neque tamen per quatuor vel ſex priores dies a calore præternaturali prorſus vacua ſinebat eſſe corpora. Horror poſt primam invaſionem per primos ſex dies non revertebatur; ſed alternis duntaxat diebus, circa acceſſionis primæ tempus, levis refrigeratio corpus percutiebat, quam protinus tenſivi artuum dolores, anxietates præcordiorum, capitis dolores, inquietudo, ſitis, ac tantum caloris incrementum excipiebant, ut quidam delira loquerentur: tandem ſudoribus ſolvebatur acceſſio, & mitis tantum calor inhæreſcebat. Quicunque quieti hos morbi inſultus perferebant, ſudoresque convenientibus ſecundabant medicinis; iis in veram intermittentem, quæ quietiora præſtabat tempora, mutabatur febris: in aliis vero, qui perverſo regimine utebantur, in acutam, ſæpius exanthematicam vel petechialem, vel purpuraceam tranſibat.

Malum præterea frequentius infeſtabat juniora corpora, quæ quintum & vigeſimum exceſſerant, & quadrageſimum nondum attigerant ætatis annum; nec non vilioris ſortis, ac durioris vitæ generis homines, qui & matutino & veſpertino ſeſe liberius exponebant aëri, ut fere milites erant. Quicunque febre tertiana ſimplici detenti, vel perverſo regimine, vel medicinis inconvenientibus, febrim irritabant; protinus eam reddebant irregularem ac malignam. Sic in pago quodam, prope noſtram urbem ſito, magna erat ſuſpicio graſſantis ibidem

febris

febris contagioſæ, ac fere peſtilentialis; quæ tamen penitius examinata, non niſi tertianam ſimplicem male feriatis empyricorum artibus, in malignam petechialem ac purpuraceam transeuntem exhibebat.

Cumprimis pernicialem morbi vim ſunt experti, qui febrim epidemicam ſub acutæ ſpecie primum imponentem, calidioribus alexipharmacis ac ſudoriferis potentioribus oppugnari permiſerunt; aut ſudoris legitimum ſucceſſum, improvida refrigeratione perturbarunt, aut venas ſub febre, licet ſimplici tertiana, ſecandas præbuerunt. Sic binos mihi adnotare licuit caſus, ubi ſubjecta febre noſtra correpta, quibus ſanguis erat miſſus, omnino, & quidem cum prima paroxyſmi invaſione perierunt: quippe quæ, ſatis bene antea habentia circa acceſſionis novæ tempus, velut attonito morbo proſtrata; inter gelidos ſudores exſpirabant. Alii haud æque plethorici poſt inſtitutam venæſectionem gravius decumbebant, & æſtu, inquietudine, præcordiorum anxietate atque deliriis longe vehementioribus agitabantur. Contra vero, qui ſanguinis nimia abundabant mole, ex phlebotomia non quidem periculoſiorem, ſed longiorem ſibi contrahebant morbum; qui tandem vel critico alvi profluvio, vel metaſtaſi ad aures facta, qua ad aliquod tempus obſurdescebant, ſolvebatur. Qui denique calidiora diaphoretica, præſertim urgente acceſſionum impetu ſumebant; in acutam certiſſime incidebant, vel petechiis, vel purpura maligna complicatam.

Scire porro refert, quod, ubi lotium turbari, & ſedimentum demittere incipiebat, ſpes ſalu-

tis, ad minimum futuræ intermiſſionis in propinquo eſſet. Eandem ſignificabant accedentes alvi fluxus, & ſudores calorem ſolventes. Qui hos vero, disjiciendo hinc inde, vel nudando corpus, reprimebant, haud ſecus ac ii, qui calidiori regimine, vel ſpirituoſis alexipharmacis illos cogere ac vi promovere ſtudebant; in diuturnam, ac graviſſimam ſe præcipitabant valetudinem. Nec minorem ſibi contrahebant noxam, qui cibis crudis, coctu difficilibus, ſalitis, flatulentis, fumo induratis, fructibus horræis, vel potibus ſpirituoſis, vinoſis æque ac cereviſiariis, maxime frigidis, ſub febre utebantur.

Hanc itaque periculi plenam affectionem curaturus, eo potiſſimum medendi intentionem direxi, ut naturam ſequerer, ejusque motus convenientibus ſecundarem medicaminibus, ac moderato regimine. Quem in finem iis, quos vomendi conatus vexabant, primis morbi diebus tempore intermiſſionis, aliquot ante imminentem paroxysmum horis, ſummo cum fructu lene propinavi vomitorium; quo plerumque effeci, ut exquiſita redderetur intermittens tertiana, quæ conſueta methodo facillime potuit expugnari.

Sub ipſo paroxysmo, vigente caloris vehementia, ad exſtinguendam ſitim, potum tepidiorem crebris, ſed parcioribus aſſumendum ſuaſi hauſtibus; & pro potu præſcripſi decoctum hordei, raſuræ cornu cervi, radicis ſcorzoneræ, & corticum citri, cum liquore acidulo, velut eſt clyſſus antimonii, diſtemperatum. Non minus pulverem præcipitantium, nitro, & diaphoretico fixo nuptorum; vel mixtura-

rum,

rum, ex dictis pulveribus, & aquis diapnoicis confectarum, aut juleporum uſum interpoſui.

Declinante paroxyſmo, ad promovendum tranſpirationis ſucceſſum, eſſentiam quandam alexipharmacam, vel tincturam bezoardicam, vel mixturam ſimplicem propinavi. Tempore intermiſſionis pulveres dedi temperantes, ex abſorbentibus, & ſalibus digeſtivis confectos; nec non ſtomachica ac blanda laxantia felici cum ſucceſſu ſubjunxi. Et hac ratione oppugnatæ hæ febres nunquam fere non ſeptimo vel nono circuitu ſolvebantur. Quod ſi vero nihilo ſecius perſiſterent, tempore intercalari decocto ex roborantibus, ſtomachicis & laxantibus parato uſus ſum; & ne hoc quidem votis ſatisfaciente, motuum tantummodo vitium, evacuata omni materia, ſubeſſe perſuaſus, tutiſſimo ac feliciſſimo cum effectu corticem chinæ convenienti ordine adhibui. Superata febri, ad ejus recurſum præcavendum, & ventriculum roborandum, antifebrilia atque ſtomachica remedia per unam alteramve ſeptimanam adhuc continuanda ſuaſi, rectumque vivendi ordinem imperavi: quo factum, ut plerique evaderent. Hæc vero Tibi, Vir illuſtris, perſcribenda, tuoque judicio ſubjicienda duxi.

Epicriſis, & ulterior præmiſſæ hiſtoriæ illuſtratio.

FEbres, quæ per elapſum proxime annum toti fere Germaniæ fuerunt epidemicæ, intermittentes quidem, ſed ſimul malignæ merentur adpellari; & ſub finem dicti demum anni in continuas mutabantur malignas. Priores voco intermittentes, eo quod in ſanis ſubjectis le-

legitime tractatæ, typum tertianæ ſimplicis, vel duplicis exhiberent, tumque curatu eſſent faciles. Easdem quadam malignitatis labe ſimul fuiſſe notatas, tria potiſſimum ſunt, quæ teſtantur momenta. Primum eſt, quod ab initio continuarum inſtar adortæ, quieta neutiquam ægris præſtiterint tempora; ſed quasdam tantum modo remiſſiones exhibuerint, a pulſuum frequentia, & præternaturali corporis languore nunquam penitus immunes. Alterum argumentum præbent humorum ſub iis febribus ad caput factæ congeſtiones: mox enim graves capitis dolores, mox inſignis temulentia, ac quædam mentis alienatio, mox ſoporoſi affectus, mox ſurditas, & intumeſcentia glandularum vel parotidum, vel ſalivalium; mox inſultus apoplectici, iique ſæpius lethales ſuperveniebant, multamque figebant crucem. Nec denique minus harum febrium malignitatem innuit delicata earundem indoles, qua levi valde brachio oppugnari volunt: namque purgantia, calidiora, ſanguinem exagitantia, adſtringentia, cortex chinæ, ſanguinis miſſiones, improvide adhibita, easdem vel in exanthematicas, purpuraceas, miliares, petechizantes, vel lentas & hecticas commutant; vel ipſum vitæ periculum inferunt; quod cum exquiſite intermittentibus longe ſit aliter.

Quibus expoſitis, ſi perſequamur febrium noſtrarum cauſſas: ipſa profecto illarum frequentia, qua tantam hominum multitudinem, nullo nec ſexus, nec temperamenti, nec, ſi juxta meas obſervationes fatear, ætatis reſpectu habito invaſerunt, docet clariſſime, illas neutiquam ex perverſo tantum vivendi genere,

aut

aut quodam diætæ errore, ſed ex aliquo potius vitio omnibus communi eſſe derivandas. Cujus natales ſi in aeris & tempeſtatum per dictum annum obſervatarum inſolita plane conſtitutione quæſiverimus; a veritatis tramite nos minime aberraturos eſſe confido. Namque vernali tempore, & ſub æſtatis auſpiciis cœlum ſemper humidum ac pluvioſum erat, & eodem etiam die frequenter mutabatur, adeo ut mox calidiſſimum, mox rurſus frigidum obſervaretur. Verum non perpetua modo conſtat experientia, ſed ego quoque in diſputatione de ſalubribus anni temporibus ample demonſtravi, ea potiſſimum & loca & anni tempora, quæ terra per copioſas pluvias humidiori exiſtente, brevi poſt ardorem ſolis fervidiſſimum exhibent, producendis fovendisque pernicioſiſſimis morbis, & præſertim febribus eſſe opportuniſſima. Hinc enim corrumpuntur ſtagnantes aquæ, & exhalant putrida ac æconomiæ vitali inimiciſſima effluvia; quæ per inſpirationem, veſpertino maxime, ac matutino tempore, aut occidente vel oriente ſole, corporibus animalium inſinuantur, ſuccosque vitales corrumpunt.

Deinceps ſubitaneæ illæ frigidi & calidi cœli mutationes in ipſa hominum corpora vim exſerunt pernicialem; dum mox ad relaxationem, mox conſtrictionem corticis cutanei disponendo, ſaluberrimum tranſpirationis ſucceſſum remorantur. Unde fit, ut humores recrementitii, plus minus acres ac impuri, qui per cutis ſpiracula debent eliminari, intus retineantur, & peregrinis non raro putridisque permixti miasmatibus ad maſſam retrolabantur ſanguineam. Cum hac autem per nervoſas, motri-

ceſque totius corporis partes feruntur & ſi demum ad ſenſibiles, quæ cerebrum ac medullam ſpinalem cingunt, membranas perveniant, has ſtimulando, univerſalem totius nervoſi ac vaſculoſi ſyſtematis ſpasmum, in quo conſiſtit eſſentia motus febrilis, introducunt. Et hæc eſt noſtrarum febrium geneſis, quæ quo impuriora fuerint corpora, eo periculoſiora in iis machinantur mala. Quemadmodum enim ipſa venena, fortioraque, & quæ draſtica vocant, remedia, pro varia corporis, cui propinantur, diſpoſitione, varios quoque ac diverſos exſerere ſolent effectus: ita etiam res ſe habet cum noſtra febrili materia, quæ revera exiſtit virulenta. Nam febres, quæ exinde in ſubjectis per omnia ſanis ac integris generantur, mitiſſimo ac placidiſſimo gaudent decurſu; contra quæ impuris ſuccis, corporeque per quascunque cauſſas debilitato ſunt prædita, graviſſimis immerguntur ſymptomatibus, & in vitæ verſantur periculo. Ita novi fœminas, quæ menſtruorum defectu laborantes, cum hanc febrim inciderent, circa illius declinationem ſopore, & apoplexia lethali correptæ perierunt; nonnullas, quæ antea chloroſi vel albo fluore fuerant contaminatæ, purpura rubra & alba ſub hac febre affectas fuiſſe vidi; nec paucas utriusque ſexus adnotavi perſonas, quæ mœroribus, aliisque diuturnis animi pathematibus immerſæ, febrim cum petechiis, ſopore, & ſpasmo oris canino complicatam debuerunt ſuſtinere.

Clariſſimum ex his fore ſpero, ut cognoſcamus, quæ noſtrarum febrium natura, indoles ac origo fuerint: neque vero ignorari oportet,

tet, ſequentis dicti anni æſtatis, præſertim adultioris conſtitutionem, ad fovendas illas, quin & maligniores reddendas fuiſſe aptiſſimam. Fuit enim illa calidiſſima, & hinc præter noſtras, aliasque quotidianas febres, alvi quoque bilioſos fluxus & dyſenterias populares movit. Nec obſcura eſt ratio: per nimium enim & perpetuum ſolis fervorem ſucci vitales reſolvuntur, a blanda & naturali temperie deflectunt, & multis acribus ac bilioſis imbuuntur ſordibus; quas in hominibus vilioris ſortis, tenuis ac impurus victus, mirum in modum accumulavit; unde his frequentiſſimæ fuerunt illæ febres. Et quum denique inſequuta hyems tepidior, ventos non niſi ex Euro vel Auſtro ſpirantes exhibuerit; factum eſt, ut relaxato magis fibrarum ac partium ſolidarum tono, auctaque humorum impurorum, ſtagnando putridorum colluvie, ſub finem dicti ſuperius anni, deſcriptæ hactenus intermittentes, in acutas tranſierint malignas.

Tandem vero operæ adhuc pretium erit, quæ in curandis noſtris intermittentibus obſervare licuit, in medium proferre. Illæ nimirum, calidioribus oppugnatæ remediis, in magna deliria ac furibundos raptus degenerarunt; contra in opportunis adſtringentibus cohibitæ, vel crebris ac gravioribus infeſtarunt recidivis, vel in lentas diuturnas, multis ſudoribus ſtipatas deſierunt. Data ſub morbi initio purgantia graviſſima excitarunt ſymptomata; magnumque malignitati attulerunt augmentum. Ego potius miſſis omnibus purgantibus, vomitoriis, & ſanguinis miſſionibus, ſolis diaphoreticis, præcipitantibus, ac bezoar-

dicis pugnavi, & pulveribus ex antimonio diaphoretico, lapidibus cancrorum, cornu cervi uſto, & philoſophice præparato, cinnabari & nitro confectis uſus ſum; hisque decocta humectantia, quæ raſuram cornu cervi, radicem ſcorzoneræ, hordeum mundatum, radicem chinæ, & poma citri habebant, interpoſui. In juvanda præſertim diaphoreſi egregiam collocavit operam extractum cardui benedicti, in ſpiritu vitrioli temperatiori ſolutum, idque tempore remiſſionis, vel intermiſſionis uſurpatum. Eſſentias alexipharmacas, & ſic dictas bezoardicas; quum ex radicibus calidioribus, & ſpiritu vini ſint concinnatæ, exæſtuando humores, pulſuumque celeritatem adaugendo, noxias deprehendi. Ad liquandam alvum ſummo cum fructu vel pilulas meas balſamicas interne dedi, vel clyſteres emollientes, ex oleo florum chamomillæ vulgaris, oleo amygdalarum dulcium, melle, ſale Epſomenſi, & tantillo nitri confectos, ano curavi infundendos. Verum a nitroſorum nimio uſu ſtudioſe abſtinui, ſi accederent petechiæ, vel purpuracea exanthemata, maxime in declinatione morbi; ea enim virtute nimium refrigerante, humorum ab ambitu motum revocando, ad ſphacelum diſpoſuiſſe animadverti. Si retrocederent exanthemata, & ſoporoſi, temulenti, ac deliri affectus jungerentur; veſicatoria nuchæ, vel brachiis impoſita, inſignem tulerunt opem.

Qui a febribus illis, præſertim continuis convaleſcebant; a præmaturo alimentorum nutrientium uſu cavere ſibi debebant; inde enim cardialgiam moleſtiſſimam, eamque periodicam propullulaſſe animadverti; quæ laxantium &

an-

antiſpasmodicorum ope debellanda erat. Qui porro in continuis illis decimam diem ſuperarunt; omnes fere evaſerunt. In febribus vero intermittentibus, non præſtantiora fuere remedia ſalibus neutris, cum nitro & extractis amaris maritatis; quippe quæ viſcidos, tenacesque humores reſolvendo, & ad excretiones disponendo, niſi immoderatiori adhiberentur quantitate, utramque curationis abſolverunt paginam.

IN

CONSULTATIONUM MEDICARUM

TOMOS TRES

INDEX RERUM LOCUPLETISSIMUS,

in quo

Num. I. primum, II. ſecundum, III. ter-
tium, denotat Tomum.

A.

De ABortu, ejusque cauſſis. I. 672. 673. ex terrore. I. 206. crebro ex utero minus purgato, ejusque cura. II. 667. 668. crebro cum continua ciborum per vomitum rejectione. II. 671. cum molarum excretione. II. 43
- Abſceſſu muſculorum abdominis a retropulſa podagra. II. 22 musculorum abdominis & dorſi ex tumore glandularum inguinalium. II. 6. oſſi femoris. II. 396. occulto musculorum hypochondrii ſiniſtri. II. 1, differenti ab

abſceſſus a tumoribus ſanguineis. III. 311. 312.
- Aceto ſaturnino hemicranicos dolores minus tuto repellente. I. 22.
- Achorum capitis per oleum amygdalarum & evulſionem pilorum repulſione, epilepſiæ cauſſa. I. 226.
Acida primarum viarum ſaburra quæ in corpore exſerat damna. II. 54.
Acidulæ juſto copioſius hauſtæ nocent. II. 537. disſuadentur in affectibus idiopathicis capitis. I. 38. frigidæ disſuadentur in pectoris affectibus. I. 526. in eroſione inteſtinorum. II. 363. conveniunt in corporibus ſtrictioris habitus. II. 263. cur in cruditatibus primarum viarum, arthriticisque morbis præ thermis ſint adhibendæ. II. 662. num hyeme potari queant. III. 329. vid. aquæ minerales.
De acuſtico Deckeri inſtrumento. I. 277.
- acuta febri. vid. Febris acuta.
Adipis defectus quid notet. III. 479. & 428.
De Adſtringentium noxa in febribus & hæmorrhagiis. II. 647. in hæmoptyſi. I. 428.
Aer, qualis corpori conferat. II. 55. ejus ſubitaneæ mutationes multum faciunt ad generandum ſcorbutum. III. 258.
Affectus animi. vid. animi pathemata.
Allium dicitur calculi augmentum impedire. II. 469.
De alvi obſtructione contumaci. III. 17. ſub menſium fluxu. III. 99. a largis venæſectionibus ac largis ſudationibus. I. 162. 163. a ſanguinis in abdomine ſtagnatione. II. 663. capitis morbos inducente. I. 287.
- - laxitate perpetua ſub paroxysmo hyſte-

ſterico. II. 308. 320.
Amaſianæ thermæ commendantur in ariduга pedis. II. 397.
De ambulandi impotentia. I. 185. ex febri acuta. I. 355. imbecillitate naturali. III. 305. ex lapſu in regionem iſchiadicam, oſſe femoris nec fracto, nec luxato. III. 297. 301. in febre lenta. III. 361.
- amoris effectibus. III. 96.
- amuletis ad hæmorrhoides cœcas. II. 189.
- ani excreſcentia cum generis nervoſi debilitate. II. 182.
Animus circulo humorum irregulari exiſtente, male afficitur. II. 324. ſecundum ejus conſtitutionem, omnes corporis motus ſe habent. II. 55. 56. pathemata illius, quæ corpori damna inferant. I. 253. III. 318. 486. maxime ſumto mox cibo vel potu. I. 588. exacerbant motus epilepticos. I. 204. a generis nervoſi diſpoſitio[illegible] dependent. I. 5[illegible]
Anni temporum mu[illegible]tiones certos pari[illegible] morbos. I. 44[illegible]
Antepilepticus pul[illegible] vid. pulv. antepil[illegible]
De antifebrilium uſu[illegible] noxa. III. 33[illegible]
- antimonii tinctu[illegible] uſu in promovem[illegible] urinæ fluxu. I. 1[illegible] in ſeroſis adfectib[illegible] capitis. ib[illegible]
- antimoniali cura r[illegible] inſtituenda. II. 5[illegible] III. 56. 295. 4[illegible]
Antiſpasmodicus p[illegible] vis. vid. pul. anti[illegible]
Antiſpasmodicæ pil[illegible] læ. vid. pil. antiſp[illegible]
De anxietatibus præ[illegible] cordiorum. vid. præ[illegible] cordia.
- apoplexiæ gradibu[illegible] I. 93. cauſſis ac pr[illegible] gnoſi. ibid. levior[illegible] ſpecie. I. 104. illi[illegible] cauſſa. I. 47. [illegible] cura. ibid. præſerv[illegible] tione. I. 97. effect[illegible] camphoræ in illa. [illegible] 108. 111. ſpasmod[illegible] cæ exemplo. III. 9[illegible] lethalis epilepſiæ ſu[illegible] per[illegible]

pervenientis caſu. I. 196.
- apoplectico inſultu peculiari. II. 540. a diuturno mœrore. III, 15. partium atoniam relinquente. III. 16. poſt inflictum capiti vulnus remittente. II. 183. an in eo thermæ Carolinæ conveniant. I. 63. 96.

De diſpoſitione ad *apoplexiam.* I. 103.
- apoplectica febri. II. 551.
- apoſtemate. vid. abſceſſus.
- appetitus vehementioris cauſſa. I. 79. canini exemplo. I. 430.
- aquæ levioris notis. II. 365. I. 234.
- - frigidæ præſtanti uſu. II. 358. ſpeciatim in nimiis hæmorrhagiis. III. 296. in malo ſcorbutico. III. 225. in epilepſia. I. 233. in melancholica hyſterica. II. 213.

Aquæ minerales integrum ſupponunt robur viſcerum. III. 202. 373. inepte adhibitæ quas edant noxas. III. 319. quo in caſu ad hydropem diſponant. I. 65. commendantur in affectibus hæreditariis ſeroſis. III. 26. in morbis ſpasmodicis chronicis. III. 122. diſſuadentur in affectibus epilepticis. I. 200. in aſthmate convulſivo. I. 564. ejusque præſertim paroxyſmo. I. 561. in tinnitu aurium. I. 275. in gutta ſerena. I. 333. in debilitate ventriculi. II. 325. III. 282.
- - martiatæ ad conjugium fœcundum commendantur. II. 700.

Aqua ex pane quomodo deſtillanda. I. 385. 455.

De ardoris in lingua ſenſu chronico. II. 269.
- ardore ventriculi vid. Soda.
- aridura pedis ex ſcorbutica humorum dyſcraſia. II. 397
- arteria aorta deſcendente

dente

dente cartilaginea. II. 455. 456.
- arteriarum pulſu. vid. pulſus.
- arthritidis origine. III. 33. natura. I. 558. cauſſis. I. 560. præſervatione. III. 31. 32. ſeqq. diæta. III. 35.
- arthritide lumbari. III. 45. rheumatica. III. 43. hemiplexiam relinquente. I. 142. 143. ſcorbutica. III. 41. 42. vaga. III. 28.
De arthritide cum peculiari manuum calloſitate. III. 37. in calculum tranſeunte. III. 40.
- arthriticis doloribus ſudore diſcuſſis. II. 269. præſertim febrili. III. 40. & cum hoc efflorеſcentibus ulcuſculis. II. 266.
- - motibus ceſſantibus hemicraniæ cauſſis. I. 20. aliorum morborum fundamentis. I. 14. præſertim pulmonis læſionum. I. 534. & affectuum aſthmaticorum. I. 561. vid. podagrici dolores.
Artuum agitationes infantum ſub ſomno cui debeantur cauſſæ. I. 178.
De aſa fœtida nervorum debilitatem relinquente. II. 311.
- aſcite ſpasmum primarum viarum excipiente. II. 446. cum tympanite juncto. II. 443.
- aſthmate. I. 268. a motu corporis. I. 517. defuncti ſectione. I. 578.
- - cachectico ab exſiccato ulcere ſcroti. II. 422.
- - chronico. III. 79.
- - convulſivo ex purpura. III. 427. ejusque medela. III. 431. cum purpuratis exanthematibus alternante. III. 425. ope Egranarum curato. III. 93. ejus natura. I. 567. 580. quomodo hydropem poſt ſe trahat. I. 581. cur poſt partum remittat. I. 570. cur a diætæ erroribus mitigari videatur. III. 163.

163. commendantur in eo thermæ Carolinæ. l. 551. balnea. l. 564. lac aſininum cum Selteranis. ibid. diſſuadentur aquæ minerales frigidæ. ibid. illius paroxyſmi deſcriptio. l. 555. 573.

De aſthmate flatulento. l. 527. l. 533. cum colica. l. 536. ejusque cauſſa. l. 531. 538. in eo commendantur thermæ Carolinæ & acidulæ Egranæ. l. 531.

- - humido. l. 520. ejus cauſſa. l. 521. 526. prognoſi. 521. cura. 522. 526.

- - hypochondriaco. l. 553.

- - ſpasmodico a potu poſt iram ſumto. l. 585. cum tumore teſtis ſiniſtri. l. 566. a ſtagnatione ſanguinis in pulmonibus. l. 533. hirudinum adplicatione ſublato. l. 149. cum hydrope perperam curato. l. 573.

- - -convulſivo. lll. 114. l. 548.

- - - flatulento ex polypo cordis. l. 536. ſeq. cum tuſſi ex polypo cordis, & tuberculis pulmonum. l. 543. 547.

- - - & hypochondriaco. l. 553.

- atonia partium poſt inſultum apoplecticum. lll. 15.

- - œſophagi. vid. œſophagus.

- - pharyngis. vid. pharyngis aton.

De atonia ſiniſtri lateris ex lapſu ab equo. l. 163. 165.

- - ventriculi. vid. ventric. atonia.

- atrophia cum febre lenta. ll. 388. luxationem femoris ſequente. ll. 395. in atrophicis morbis commendatur ſerum lactis. ll. 393.

- auditu difficili a nimia relaxatione. l. 278. a nimia ſiccitate. l. 286. a gypſeo cerumine. l. 276. cum fluxione ſeroſa. l. 276.

l. 276. ad variam aeris conſtitutionem mutato. l. 277.
- - gravi cum variis ſymptomatibus. l. 283. ab alvi obſtructione. l. 287. a ſerena tempeſtate exacerbata. l. 284. 286.
- aurantiorum eſſentia. vid. eſſ. cort. aurant.
- aurium fluxione ſeroſa. l. 276. 278. 279.
- - tinnitu. vid. tinnitus aurium.
Autumnus & hyems non favent curationi morborum chronicorum. l. 140. nervorum. l. 194. inprimis epilepticorum. l. 230. 231.
Axungia gallinæ pollet vi caliginem viſus diſſipandi. l. 320.

B.

Balnea ex aqua dulci commendantur ad præcavendum abortum. ll. 676. in calculo renum. l. 151. in colicis doloribus. ll. 100. 133. in fluore albo. ll. 629. in genitalium partium imbecillitate. ll. 622. malo hypochondriaco. ll. 251. in mania. l. 264. in tumore teſtis duro. ll. 603. in veſicæ dolore. ll. 534.
Balnea ex aqua cum lacte in hyſtericis affectibus cum corporis conſumtione commendantur. lll. 113.
Balnea artificialia parandi modus. ll. 705. 706.
- humida puerperiis præ vaporoſis conveniunt. lll. 460. ſeq.
- mineralia diſſuadentur in cacochymia. lll. 141. lue venerea. ll. 419. in ſpasmis partium internarum. l. 300. commendantur in morbis ſpasmodicis externis. ll. 324. in calculo veſicæ felleæ. ll. 341.
- thermarum num in podagra & arthritide ſemper conveniant. lll. 275.
- vaporoſa quomodo inſtituenda. ll. 602. 603. commendantur ad

ad ariduram pedis. II. 398. in tumoribus tympaniticis. II. 447.
Balſamum ad paralyſin. I. 132.
- Peruvianum commendatur in aurium fluxione. 280. ejus ſyrupus quomodo ſit parandus. III. 365.
- vitæ ad diarrhœam commendatur. III 423.
Bilis acrimonia unde naſcatur. I. 76.
Bilioſa intermittente febri. III. 352.
Burbonienſes aquæ dicuntur ſulphureæ & antiparalyticæ. I. 329. diſſuadentur in affectibus cerebri. I. 333.
Burrhi emplaſtrum regium. I. 220.

C.

De cachexia ex atonia ventriculi & inteſtinorum. II. 402. a ſilente podagra. II. 439. ex infarctu hepatis, numque in ea proſint martialia, & venæſectio. II. 151. ex diuturna ſoda. II. 414. cum aſthmate & tumore hydropem minante. II. 420. cum lenta febri. III. 361. 367. cum ſcirrhoſo uteri tumore & fluxione dolorifica in pede. II. 406. cum tympanitico affectu. II. 427.
Cachecticis cur familiaris ſit hydrocele. II. 375.
De Cacochymia. III. 58. ejus cauſſa. 255. in ea commendantur aquæ Pyrmontanæ. III. 61. vid. Humorum dyscraſia.
De calculo hæreditario. I. 479.
- - pulmonum, ejusque generatione. I. 607.
- - renum. II. 465. ejusque ſignis. II. 159. cum podagra. II. 472. absque dolore in hemiplectico excreto. I. 153. inveterato cum hernia ſcrotali. II. 477. in arthritidem tranſeunte. III. 40. in ureteres ingreſſo rite tractando. II. 482. ejusque cura. II. 472. 162. 168. præſervatione. II. 471.

ad Calculum renum diſpoſitio in quo conſiſtat. ll. 471. qualis in eo conveniat cereviſia. ll. Ibid. commendantur acidulæ Schwalbacenſes. ll. 475.
De calculoſis colicisque doloribus præſervandis & curandis. ll. 122.
- calculo veſicæ felleæ. ll. 149. dato emetico per alvum excreto. ll. 385. icterum inducente. ll. 384. vicinas partes ad ſpasmum proritante. ll. 340. cura per balnea. ll. 342. per acidulas Selteranas. ibid.
- - veſicæ urinariæ cum incontinentia urinæ, ſtranguria, dyſuria ac hernia ſcrotali. ll. 539. cum ſpasmo & exulceratione veſicæ. ll. 348. ejusque ſignis. ll. 509. 552. cura per Carolinas, vel Spadanas. ll. 510.
- calculorum 44. excretione una vice facta. ll. 38[illegible]
- calloſitate manuum peculiari. lll. 37. 4[illegible]
Camphora operatur [illegible] ſulphuris anodyni. [illegible] 116. eſt antiſpasm[illegible]dica. l. 114. non qua[illegible]drat in ulceroſis a[illegible]fectibus. l. 381. nec alvo exiſtente ſeg[illegible] prodeſt. l. 116. quan[illegible]do externe uſurpa[illegible] poſſit. lll. 287. quan[illegible]do interne. lll. 28[illegible] præſertim cum nitr[illegible] permixta. l. 11[illegible]
De camphoræ ad duo[illegible] ſcrupulos ſumtæ effe[illegible]ctu in apoplexia hy[illegible]pochondriaco - ſpa[illegible]modica. l. 107. 11[illegible]
- camphoratis in poda[illegible]gra & eryſipelate ex[illegible]terne noxiis. lll. 28[illegible]
Cantianæ aquæ quali[illegible] foveant principia. l[illegible] 8[illegible]
De Capillorum deflu[illegible]vio ſub febre acut[illegible] lll. 98. ex cephala[illegible]gia diuturna. l. [illegible]
De capitis adfectu cu[illegible] efflorescentia in pe[illegible]de. l. 38[illegible]
- - debilitate. vid. de[illegible]bi[illegible]

bil. Cap.
- - doloribus. vid. cephalalgia.
Capitis morbi foventur ab alvi obſtructione. l. 287. debentur plerumque ſanguinis turbato per illud circulo. ll. 288. num in iis conferat cauteriorum uſus. l. 129. idiopathici reſpuunt uſum Carolinarum. l. 183. ſymptomatici ab iis levantur. l. 384. ſeroſi levantur ab urinæ promotione. l. 139. ſpasmus peculiaris. lll. 146.
De carcinomate linguæ a retrocedente podagra. l. 374.
- cardialgia, ejusque ſede, cauſſis & præſervatione. ll. 67. ſignis. ll. 44.
- - ſpasmodica cum colica flatulenta. ll. 63. ejus cauſſa. ll. 86. 87. in qua commendantur Carolinæ. ll. 92. Egranæ cum lacte. ll. 69. 92.
- - flatulenta hypochondriaca. ll. 69.
- - ſuffocativa inter venæſectionem ſuborta. lll. 313.
Carolinæ thermæ binos fovent fontes. l. 89. 90. cujus utriusque elementa ac virtutes deſcribuntur. l. 90. 93. ll. 37. quibus vaſis ſint excipiendæ. ll. 141. quomodo adhiberi debeant. ll. 38. 39. 411. ante eorum uſum in plethoricis vena ſecanda. ll. 38. 39. ſub potatione quæ ſint obſervanda. ll. 40. qualis victus ſeligendus. ll. 113. poſt earum potum quænam ſint in uſum vocanda. ll. 40. lll. 108. in corpore ſubſiſtentes quomodo promovendæ. ll. 142. quæ iis ſubſtitui poſſit curatio. lll. 303. an Selteranæ ſurrogari queant. lll. 129.
Carolinæ num proſint in apoplectico inſultu. l. 93. 95. in ſoporoſis affectibus. l. 85. commendantur in ab-

abdominis morbis. l. 96. ad abortum frequentem. ll. 679. in arthritico-rheumaticis affectibus. lll. 44. qua cautela. lll. 284. in aſthmate convulſivo ab humorum dyscraſia. l. 551. flatulento hypochondriaco. l. 531. ad calculum veſicæ. ll. 509. cardialgiam. ll. 91. capitis morbos ſymptomaticos. l. 89. chronicos morbos ex viſcerum obſtructione. lll. 41. in colica chronica. ll. 133. ad hæmorrhoides reſtituendas. ll. 139. ad hydropem ex hæmorrhoidum obſtructione præcavendum. ll. 450. in malo hypochondriaco. ll. 249. & inde ſubortis capitis affectibus. l. 384. cur in his malum interdum exſerant effectum. ll. 661. laudatur ad menſium obſtructionem reſerandam. l. 417. ll. 45. 240. 656. in nephritide calculoſa. ll. 48 ſcorbuto. lll. 211 Soda diuturna. l 420. ſpasmodic morbis. lll. 105. ſpaſmo ventriculi hypochondriaco. ll. 33 37. in urinæ ardore l. 100. præcaven chronicos morbos. l 105. polypum cordi l. 471. exacerbam calculoſos & podagricos dolores. lll 143. per caput diffi cilius progrediuntu l. 307. hinc diffuſa dentur in capitis affectibus idiopathici l. 15. 96. 138. 29 in atonia partium ſolidarum. ll. 192. debilitate nervoſi generis. l. 96. in eroſione partium ſolidarum. ll. 489. in pectoris affectibus. l 433. in morbis ex ſolo motuum vitio. ll 359. in infantibus. ll. 488

Carolinæ cum balnei aquæ dulcis in ſcorbuticis affectibus. lll 257. cum Tœplicenſibus

ſibus in hypochondriacis affectibus. lll. 336. lienteria. ll. 365. in ſpasmodicis inteſtinorum morbis commendantur. ll. 206.
Carolinarum externus in balneo uſus quibus noceat, quibusve proſit. ll. 40.
Caryophyllorum maſticatio commendatur ad roborandum ventriculum. l. 519. vid. oleum caryoph.
Catalepſeos cum ſingultu exemplum. l. 227.
Cataplasma discutiens in oculorum adfectibus. l. 315. in gonorrhœa. ll. 578. ad tuberculum præputii. ll. 23.
De Cataracta. l. 340. an remediis curari queat. l. 341. 345. quo tempore operationi ſit opportuna. l. 344. 347. an in dubiis caſibus deponi queat. l. 343. an tuto in ſenibus deponatur. ibid. an periculoſa ſit depoſitio. l. 342. an dolorem exhibeat. ibid.
- catharris in veram podagram terminatis. lll. 268. capitis partium inferiorum ſtricturas poſt ſe trahentibus. l. 13. a tinea ſolutis. lll. 24. pectoris refractariis. l. 457. in iis nec vinum nec cereviſia prodeſt. l. 447.
- catharralibus diuturnis defluxionibus ex hæreditaria diſpoſitione. lll. 20.
- catharrali febre, ejusque ſubjectis, & malis conſectariis. l. 437.
- - purpurata febri quinquies recidiva cum metu lentæ. lll. 396.
- Cauteriorum uſu in magnis capitis affectibus. l. 124.
- cephalæa periodica. l. 53.
- cephalalgia rebelli. l. 6. diuturna cum dolore artuum vago. l. 1. vehementiſſima. ll. 389.

389. atrociſſima poſt uſum ſtupharum ſudatoriarum. II. 579. poſt ſeminis largam excretionem. II. 20. ejus cauſſis. I. 268. ab extremorum refrigeratione incipiente. III. 26. in anteriori capite a ſero in ſinubus frontalibus ſtagnante. I. 7. in poſtico, magisque externo capite. I. 10.
- cerebri conſenſu cum teſtibus. II. 607.
- cereviſiæ mutatione melioris valetudinis cauſſa. I. 463. effectu in revocanda hæmoptyſi. I. 61. noxa in morbis chronicis. I. 64.

De cereviſiæ triticeæ uſu in calculoſis affectionibus. II. 471.
- Cerumine gypſeo auditus difficilis cauſſa. I. 276. inſpisſato rite emolliendo. I. 286.
- Chelidonii effectu in morbis hydropicis. II. 445.
- Chinæ cortice legitime adhibendo. III. 332. 551. 360. ejus virtutibus. III. 328. noxa in febribus intermittentibus. I. 199. II. 646. & hæmorrhagiis. II. 647.
- Chloroſi poſt matrimonium in album fluorem deſinente. I. 386. ejusque ſubjectis. I. 387.

Cibus & potus qualis conferat hypochondriacis. II. 56. 57.

Cinnabarina commendantur in morbis a ſtagnatione lymphæ. I. 291.

Cirſocele. vid. hernia varicoſa.

De Claudicatione ex luxato oſſe femoris. II. 395.
- Climate. vid. cœlum.
- Clyſtere. II. 598. III. 335. in purpura. III. 444. in convulſionibus verminoſis. III. 171. balſamico temperante. II. 176. carminativo. I. 541. uterino. II. 635. lacteo in eroſione inteſti-

teſtinorum proficuo. II. 181.
Clyſtetes commendantur in flatulentis moleſtiis. III. 85. ad reparandum inteſtinorum tonum. II. 335. in ſpasmis inteſtinorum. II. 315. in metu hydropis. II. 451.
De cœcitate ſubito oborta, ejusque cauſſa ac curatione. II. 288. 289.
- cœli mutatio in melancholico-maniacis morbis. I. 260. nervorum affectibus. I. 248. in podagra commendatur. III. 276.
- Coffee potus efficacia ad purpuram excitandam. II. 291. III. 459.
Colica in ſene lethali. II. 100. calculum mentiente. II. 93. cum nephritide & moliminibus hæmorrhoidalibus complicata. II. 94. cum purpura alternante. II. 127. cum alvi obſtructione & aſthmate flatulento. I. 536. cum ictero ſæpius recidente. II. 445. ex hernia. II. 370. ex podagra per iram retropulſa. III. 270. ex ſtagnatione & acrimonia ſuccorum. II. 93. ex hauſtu aquæ frigidæ poſt corporis exæſtuationem. II. 127.
- - flatulenta. I. 67. III. 17. cum dolore nephritico. II. 157.
- - hæmorrhoidali. II. 101. 136. ex obſtructo hæmorrhoidum fluxu. II. 118. an ſit ileos hæmatites Hippocratis. II. 103. ejusque vera curatione. ibid. venæſectionem requirente. II. 117. inepta tractatione. II. 194. infelici curatione. II. 114. 115.
- colica nephritica ex calculo ureteribus impacto. II. 160 161.
- - ſpasmodica cum ſubſequente ictero. II. 127. ex podagra retropulſa. III. 121. ex defectu fluxus hæ-

hæmorrhoidalis rite tractanda. II. 107. 113.
De colica ſpasmodica convulſiva cum tumore & dolore pedum per Carolinas ſanata. II. 134.
Colici dolores oriuntur ab acri purpuracea materia. II. 100. nec non a ſtagnante in inteſtinis ſanguine. II. 131. quomodo ſint tractandi. II. 165. 167. an iis conferat venæſectio. II. 144.
De colli ſingulari dolore ex vitio ventriculi. I. 390.
- collyrio ad oculos. I. 311.
Colon inteſtinum in malo hypochondriaco maxime patitur. III. 233.
Concubitus cum fœminis menſtruatis an noceat. II. 566. creber quomodo ad uteri hæmorrhagias disponat. II. 642. poſt illum menſes ſupprimi, abdomen & mammæ ſine graviditate turgeſcere poſſunt. II. 558.
De condylomatibus ani. II. 185.
Conjugium fœcundum qualem conjugum requirat conſtitutionem. II. 696. an epilepticis ſit ſuadendum. I. 215. ſterile: cum quæſtione: num ſpes ſit prolis. II. 687.
Contabeſcentia corporis unde oriatur. III. 254.
Continens febris. vid. febris continens.
Continua febris. vid. febris continua.
Contorſio artuum paralyticorum quomodo differat a ſpasmodica. I. 138.
De Contractura manuum atque pedum. III. 138. 139.
Convulſiones fieri poſſunt a doloribus. I. 633. cur meditationibus excitentur. III. 163. peculiares. I. 197. 202. atoniam paralyticam relinquere

quere ſolent. l. 181. menſes fluentes duntaxat comitantes. lll. 181. 186. genuum. l. 144. oculorum ſub ſomno. l. 144. palpebrarum oculi peculiares. lll. 167. hyſtericæ. ll. 342.
De Convulſivo epileptico affectu. l. 190. eoque rariſſimo. l. 235. 239.
- - ſpasmodico affectu. vid. ſpasmodico-convulſivus affectus.
Convulſivi paroxysmi cur circa menſtruam periodum incidant. l. 213. cur retardentur ab erroribus diætæ. lll. 163.
De Cordis palpitatione. vid. palpitatio cordis.
- Corium oleo betulæ inunctum, Juchten-Leder commendatur pro odore in hyſtericis affectibus. ll. 311.
De Cornachini pulvere. l. 155.
- Corporis contabeſcentia ſuſpecta. ll. 428. infirmitate ex nimia profuſione ſeminis. ll. 613.
- Cretæ noxio in ſoda uſu. ll. 418.
- Cucupha ad capitis dolores. ll. 46. confortante. l. 81. ad hemicraniam. l. 24. roborante. l. 274. Wepferiana. l. 36. 37.
Cucurbitulæ commode ſubſtituuntur venæſectioni. ll. 330. quo in caſu ipſi anteferendæ ſint. l. 571.
Cuticula ſanguinem e vena detractum inveſtiens unde fiat. l. 481.
Cutis efflorescentiæ rebelles quomodo oppugnandæ. lll. 12.
De Cynosbati effectu in calculo. ll. 468.

D.

De Dauci hortenſis uſu in vertigine. l. 37.
- debilitate capitis, variarum congeſtionum cauſſa. l. 3.
- - nervoſi generis. vid. Nervoſi generis debilitate.

- Dec-

- Deckeri inſtrumento acuſtico. I. 277.
- Decocto pro potu. I. 37. 59. 73. 99. 254. 279. 300. 357. 443. 462. 475. 488. 497. 547. 552. II. 139. 152. 166. 181. 220. 238. 270. 274. 281. 288. 297. 321. 349. 492. 532. 538. 568. 618. 665. III. 20. 32. III. 44. 123. 149. 207. 224. 248. 258. 276. 291. 307. 331. 394. 403. 463.
- Decocto antimoniali. I. 313. III. 295.
- - antivenereo. II. 583. 593. III. 4.
- - Managetæ laxante. I. 126.
- - mundificante. I. 380. 389. II. 22.
- - ad gonorrhœam. II. 577. 595.
- - ad pollutiones. II. 612.

Deglutitio quomodo fiat & impediatur. I. 400. difficilis. I. 419. II. 80. 342. III. 172. poſtulentorum. I. 41. ex atonia pharyngis. I. 406. 410. 411. cum metu ſuffocationis. I. 412. in ſedendo impedita, in ſtando libera. II. 323. ejus peculiaris difficultas. I. 108. 109. qualis ſit in hemiplexia. I. 123. 150. in paralyſi. I. 400.

De Deinacenſium aquarum elementis ac viribus. I. 51.

- Delirio breviori cum epilepſia poſt male curatam intermittentem. I. 196.
- - diuturno a terrore ſub ſomno, largis venæſectionibus curato. I. 449. poſt febrem acutam. II. 318. cum febre tertiana. I. 255. ex hæmorrhoidibus cohibitis. III. 370. hecticæ ſuperveniente lethali. I. 457. periodico cum motibus epilepticis a menſium retentione. I. 265.
- Dentitione difficili. I. 628. epilepſia ſtipata funeſta. I. 614. rariſſime paralyſin poſt ſe

ſe trahente. l. 178.
- Diabete ex calculo in uretere. l. 490.
- - defuncti ſectione. ll. 526.
Diætetica in morbis inveteratis optima ſunt præſidia. ll. 310.
Diaphragmatis vulnus. vid. vulnus diaphragmatis.
De diarrhœa in ſene. lll. 416. ex potu aquæ Sedlicenſis. l. 20. variis ſymptomatibus ſtipata, menſtruum ſemper præcedente fluxum. l. 202. 214. cum paralytico affectu in infante inter ſudores aëri liberiori expoſito. l. 177. cohibita cauſſa tumorum inguinalium. ll. 16.
Digeſtio vitiata diſponit ad cephalalgiam. l. 7.
De dolore tenſivo fixo in hypochondrio ſiniſtro. ll. 4. 5. tenſivo lateris dextri calculum mentiente. lll. 31. preſſorio in regione pubis. ll. 663. ſingulari colli ex vitio ſtomachi. l. 390. per ſternum aſcendente. l. 517. dorſi ad ventriculum excurrente. lll. 98.
Dolores abſceſſus occultos comitantes non ſolvuntur niſi adplicatis emollientibus. ll. 5. artuum atroces cum eorundem exulceratione. lll. 1. vid. arthritis.
De doloribus capitis. vid. cephalalgia.
- doloribus circa ſinus frontales. lll. 25.
- duodeni inflatione. vid. inflatio duodeni.
- dyscraſia humorum. vid. humorum dyscraſia.
- dyſuria cum ſtranguria alternante. ll. 540. cum affectu ſemi-paralytico. l. 183. cum teneſmo & materiæ flavæ excretione per anum. ll. 522. ex menſium fluxu irregulari. l. 188.

E.

Ebrii parentes generant

rant imbecillos infantes. I. 258.
De efflorefcentiis corporis pertinacibus. III. 8. faciei ex potu frigido. III. 45. in pede. I. 382. puſtularibus epilepſiam tollentibus. I. 192.
De Egranis acidulis, easque potandi ratione. III. 247. illæ commendantur ad aſthmatico-ſpasmodicum affectum. I. 520. in aſthmate flatulento hypochondriaco. I. 531. in cardialgia. II. 92. colica chronica cum cachexia. II. 151. in defluxionibus oculorum acribus. I. 307. ad hæmorrhoidum irregularem ſucceſcum. II. 199. in hypochondriaco malo. II. 274. in melancholia. I. 244. eaque hypochondriaca ex retenta purpura ſuborta. II. 289. & hyſterica. II. 349. in ſpasmodico epileptico affectu a menſium retentione. I. 270.
præcavent morbos chronicos. II. 105. in colicis affectibus præ Selteranis laudantur. II. 162. ad reſerandas viscerum obſtructiones Carolinas ſua ſuperant virtute. II. 156.
Egranæ cum lacte commendantur in acrimonia humorum ſcorbutica. I. 189. III. 234. 247. in cardialgia. II. 68. in colicis doloribus. II. 101. cum balneis Tœplicenſibus commendantur in affectibus ſcorbuticis. III. 257.
Electuarium antifebrile. III. 356. confortans. III. 19. nervinum. III. 277. roborans in debilitate generis nervoſi. I. 49. 50. ad tuſſim ferinam. I. 455.
Elixir balſamicum. I. 81. 217. II. 35. 239. 400. 633. 683. III. 79. 113. 140. 196. 399.
- - ſtomachicum. II. 249.
- diu-

- diuretico antiſpasmodicum. II. 443.
- nervinum. I. 29.
- pectorale. I. 495. 518.
- ſtomachicum. II. 321. III. 248. 329.
- - laxans. I. 478.
- viſcerale Hoffmanni commendatur ad ciendos menſes. I. 225.
De emetica potione. vid. potio emetica.
- emeticorum uſu in ictero diuturno. II. 385. improvide adhibitorum noxa in intermittentibus. III. 361.
Emmenagoga morbos ſpasmodico-convulſivos exacerbant. I. 224. hinc iis nondum ſanatis haud ſunt adhibenda. ibid.
Emplaſtrum anodynum. II. 182. Burrhi regium in dolore cervicis proficuum. I. 220. ad calculum veſicæ felleæ. II. 341. ad dolores oſſis ſacri. I. 455. pubis & dorſi. II. 666. ad flatulentiam. I. 391. ad gonorrhœam. II. 577. mictum cruentum. II. 497. nervinum. III. 211. ad oculorum defluxionem. I. 308. oxycroceum eſt nimis attractivum. III. 302. ſaponatum Barbette commendatur ad infarctus viſcerum. II. 317. ſtomachale. II. 306. 678. ad tophos venereos. II. 594. ad tubercula pulmonum. I. 469. ad tumores nodoſos. III. 4. tumorem pedum eryſipelaceum. II. 228. ad tumorem teſtium. II. 604. ad tuſſim ferinam. I. 543. 544. rheumaticam. I. 597. veſicans. vid. veſicatorium. ad viſus obſcurationem. I. 317. in vomica pulmonum. I. 498.
De emproſtothoni exemplo. II. 211.
- empyemate feliciter curato. I. 589. an per anum ejici queat. I. 605.
Emulſio. III. 229. analep-

leptica. III. 421. ad gonorrhœam. II. 577. ad marasmum. III. 417.
Enterocele. vid. hernia ſcrotalis.
De Epidemicæ febris per annum 1720. graſſantis hiſtoria, cauſſis; & cura. III. 491.
- febris hiſtoria ac cura. III. 493. ſeq.
Epilepſia ac achoribus retropulſis. I. 228. ex male curata ſcabie. I. 190. cum brevi mentis alienatione a male curata febri intermittente. I. 196. in lipothymiam deſinente. I. 238. 267. inveterata cum lipothymia. I. 225. cum vermibus. I. 201. ſalivatione exacerbata. I. 191. a copioſis venæſectionibus retardata. I. 191. 193. per efflorescentias puſtulares ſublata. I. 192. ejus notis antecedentibus. I. 193.
Epileptici motus ſpiritu ſalis ammoniaci præſervantur. I. 40[illegible] venæſectionibus largis exaſperantur. II. 229. frequentiores redduntur. I. 212. & invitantur. III. 91[illegible] animi pathematibus exacerbantur. I. 204. ſed a fluxu menſtruo levantur. I. 205. circa pubertatis annos ſponte cedunt. I. 229. reſpuunt aquas mineraless. I. 199. num in iis aqua frigida. II. 234. & conjugium. II. 215. ac qualis victus conferat. I. 216.
Epithema ad nimias hæmorrhagias uteri. III. 305.
Errhinus pulvis. vid. pulvis ſternutat.
Eryſipelas. vid. Tumor eryſipelaceus.
Eſſentia balſamica. I. 389. carminativa. II. 405. corticum aurantiorum quomodo paranda. I. 8. euphraſiæ. I. 337.
De Excoriatione veſicæ. II. 528. & renum ſubita a ſuppreſſis hæmorrhoidibus. II. 462.

462.
- excrementis globoſis. II. 639.
- excreſcentia ani. vid. ani excreſcentia.
- excretionum ſuppreſſione a ſpasmis. III. 254.
- exulceratione veſicæ. II. 530. cum calculo. II. 548. ejusque ſignis. II. 552.
- - fancium cum ingenti ſalivæ fluxu. I. 386.

F.

De Fame avidiſſima ſub paroxysmo hyſterico. II. 319.
- faucibus pali ſenſationem exhibentibus. vid. ſenſatio pali.
De faucibus puſtulis obſeſſis. I. 19.
- faucium exulceratione. vid. exulceratio.
- febrilibus motibus. III. 537.
- febribus acutis ex levi refrigeratione ſpasmodicos affectus poſt ſe trahentibus. I. 360. earum typus dato laxante pervertitur. I. 360.
- febri acuta continente. III. 486. eaque inflammatoria. ibid.
- - - continua. I. 484. convulſionibus ſtipata ex ſuppreſſa tertiana. III. 132. cum ſpasmo musculorum maxillarium. I. 259.
- - apoplectica. II. 551.
- - bilioſa. vid. bilioſa febris.
- - intermittente, tertianam mentiente cum polypo cordis lethali. I. 392. convulſivis motibus ſtipata. III. 82. ex ſuppreſſis hæmorrhoidibus per Carolinas ſanata. II. 218. ſine æſtu. III. 173. arthriticos dolores ſolvente. III. 39. 40. male curata epilepſiæ cauſſa. I. 196.
Febres intermittentes quem habeant uſum. III. 226. 369. quibus in ſubjectis cautius ſint tractandæ. III. 370. ante paroxysmum cur nihil cibi ſu

ſumendum. I. 596. ſuppreſſæ poſt ſe trahunt excretionum ſanguinearum anomaliam. III. 370. hemicraniam. I. 18. quomodo tractandæ. III. 329. 335.
De febri intermittente bilioſa. III. 352.
De febri intermittente epidemica, ejusque cauſſa. III. 360. inflammatorias febres mentiente. III. 355. evacuantia validiora non ferente. III. 359.
- - lenta. vid. lenta febris.
- - maligna. vid. maligna febris.
- - peculiari ein Fuß-Fieber dicta. I. 476.
- - quartana. vid. quartana.
- - quotidiana. vid. quotidiana.
- - tertiana. vid. tertiana.
Febrifuga qua polleant virtute. III. 328.
De Femorum conſenſu cum pedibus. II. 409.
- flatulento malo per purgantia in hydropem mutato. II. 451.
flatuum copioſiſſimo proventu. II. 360. flatibus intra membranas œſophagi aſcendentibus, inque collo tumorem exhibentibus. I. 391.
- flatulentia uterina. II. 407. 689. ejusque generatione. II. 408.
- fletus involuntarii exemplo. II. 540.
- fluore albo. III. 110. ejusque ſubjectis. I. 387. cauſſis. II. 673. nativo. II. 630. ex ſuppreſſis lochiis. ibid. ex menſium obſtructione. II. 627. cum hæmorrhoidibus cœcis. II. 622. cum hæmorrhagia uteri alternante. III. 386. cum hyſtericis ſymptomatibus. II. 307. cum menſtruis alternante. II. 690. non niſi ſuborta graviditate curato, nec felicem impediente partum. III. 385. cohibito tumorum uteri cauſſa. II. 408. ejus cura.

cura. II. 628. 632.
De fluxione aurium ſeroſa. I. 275. doloriſica pedum. II. 408.
Fœminæ cur præ viris ſint obnoxiæ morbis. III. 103.
De fœtus mortui ſemeſtris variolis putrefacti excluſione. II. 298. ſimultanea cum vivo excretione. I. 118.
- fonticulorum effectu in vitiis oculorum. I. 473.
- fonticuli pedum exſiccatione per nimiam ſputationem facta. I. 69.
- Freyenwaldenſis aquæ uſu. II. 57.
Frictiones in paralyticis affectibus præ aliis externis nervinis conferunt. I. 177.
De frigidi potus noxa. II. 131.
- frigore pedis ſiniſtri. II. 314.
- Furunculo in inguine. II. 218.

G.

De Galbaneto Paracelſi correcto. II. 234.
- Gargariſmate nervino. I. 411.
- Gelatinarum nutrientium præparatione. III. 422. ſeq.
- Genitalium partium affectu ſingulari. II. 618. atonia & impotentia ad generandum, ejusque notis. II. 688. conſenſu cum oculis. II. 615. debilitate, ejusque cauſis & cura. II. 260. 265. inflammatio gangrænodea ſub paroxysmo febrili. II. 551. relaxatione nimia ac eroſione ulceroſa. II. 587. ſpasmo. II. 498. peculiari cum generis nervoſi debilitate. II. 17. 21. ulcere gangrænode lethali. II. 591.
In glandularum obſtructionibus quæ proſint remedia. III. 433. ſeq.
Glandularum tumores repreſſi ad phthyſin & hecticam diſponunt. I. 468.
- totius corporis induratione extincti Sectio. I. 470.

- inguinalium tumores. II. 14. a terrore. II. 23. ex menſtruis terrore ſuppreſſis. II. 16. 17.
- ſubaxillarium tumores. III. 419.
- ſubcutanearum tumores. I. 470.
- Gonorrhœa ſimplici benigna ex immodica venere. II. 562. ejusque cauſſa. II. 566. cura. 567. 568. num a balneis enaſci queat. II. 569. utrum proſint injectiones. II. 570.
- - cum exulceratione renis dextri, colli veſicæ & proſtatarum. II. 599.
- - diuturna cum inflatione ventriculi. II. 594.
- - inveterata cum variis ſymptomatibus. II. 578. ab ulcere ſcirrhoſo proſtatarum. 569. ex veneris intempeſtivo uſu. II. 575. num in ea thermæ & balnea conveniant. II. 573.
- - virulenta cum tophis. II. 591.
- - - per adſtringentia male curata. II. 600.

Gravidæ cur præ aliis morbis ſint opportunæ. I. 43. cur ſeroſæ adfectiones in iis invaleſcant. I. 388. cur ſub venæſectione in animi deliquia incidant. II. 686. quomodo illis vena ſecanda. ibid. quale regimen conferat ad obtinendum feliciter partum. II. 685.

De graviditate falſo imputata. II. 348. cur ſub ea ceſſent pathemata hyſterica. III. 375.
- Gulæ inferioris ſpasmo. I. 110.

Gummata gallica quomodo differant a tophis oſſeis. III. 55.

Gummi guttæ, ejusque vires. I. 579.

Guttæ roſaceæ repreſſio hemicraniæ cauſſa. III. 236. 239.

De gutta ſerena ex nimia venere. II. 616. a potu frigido in corpus calefactum ingeſto.

geſto. III. 10. cum turbatione humorum oculi. I. 298. unius & obſcuratione periodica alterius oculi. I. 318. ejus ſignis. I. 344. cauſſa. I. 332. ſententia St. Yves de illa. I. 326.

In gutta ſerena commendantur mercurialia ac cinnabarina. I. 377. 334. ſulphur antimonii auratum. I. 334. aquæ Selteranæ cum lacte. I. 334. nocent vomitoria & validiora vacuantia. ibid. num conveniant veſicatoria. I. 332. & aquæ minerales. I. 333.

H.

De Hæmatophobia inſigni. II. 680.

-- Hæmoptyſi I. 423. ejus cauſſa ac præſervatione. I. 425. 426. origine. I. 443. tanquam juvenili morbo. I. 436. in plethoricis facile contingente. I. 446. ex obſtructo viſcere. I. 605. ex vaſis aſperæ arteriæ. I. 59. 432. ex male curata ſcabie. I. 190. cum febre lenta poſt tusſim graviorem. I. 435. cum metu hecticæ. I. 439. cum pulmonum labe. I. 449. hypochondriaca. I. 51. 429. 432. ejusque cauſſa. I. 58. a phtyſi præcavenda. I. 429. adſtringentibus tractata in phtyſin abeunte. I. 607. potu cereviſiæ revocanda. I. 60. nec non potu vini. I. 70. præcavenda per pediluvia. I. 427. 433. & venæſectionem. I. 433.

Hæmorrhagiæ omnes abſolvuntur motibus ſpasmodicis. I. 427. in iis nimiis commendatur aquæ frigidæ potus. II. 395.

de Hæmorrhagia palati. I. 11.

-- -- uteri. vid. uteri hæmorrhag.

Hæmorrhoidales venæ externæ quem habeant ſitum. II. 180.

de Hæmorrhoidali affectu.

fectu. II. 101.
Hæmorrhoidibus quid indicent. III. 367. cum menſtruis conſentientibus. II. 188. eorumque ſuppreſſionem excipientibus. II. 183. cum podagra conſpirantibus. III. 279. 281. loco fœtus nono ab impraegnatione menſe prorumpentibus. III. 555. colicam tollentibus. II. 135. hemicraniam levantibus. I. 22. in puero ſeptem annorum fluentibus. III. 173.
De hæmorrhoidibus albis. II. 536. veſicæ. II. 562.
- - cœcis, earumque generatione. II. 45. cum fluore albo. II. 622. curatione. II. 89. 90.
- - inordinatis in fœmina. II. 187.
- - nimiis. II. 191. in virgine. II. 388. tinctura quadam provocatis. II. 294. earum cauſſis. III. 368. 371. cura. II. 296. num profint Carolinæ. II. 192. commendatur venæſectio in brachio. II. 192.
- - palati. I. 477.
- - ſuppreſſis a refrigeratione. II. 191. a tertiana male curata. III. 371.
- - - ſanitati labem inferentibus. II. 119. 553. ſoporoſi affectus cauſſis. I. 86. ſpasmi ventriculi cauſſis. I. 403.
- - ſymptomaticis. II. 88. 518. 255. an in malo hypochondriaco ſemper ſint accuſandæ. II. 91.
- - veſicæ ex male tractata purpura ſcorbutica. II. 534.
- - per urinam. I. 32. 36.
Hæmorrhoidales motus ſæpius inducunt morbos paralyticos. I. 174.
Hæmorrhoidalia ſpasmodica pathemata an a pilulis Becheri, reſinæ jalappæ nuptis prognaſci queant. II. 201.

Hæ-

Hæmorrhoidum fluor an arte promoveri queat. I. 20. 23. II. 104. 110. III. 260. 401. quo ſcopo commendantur Carolinæ. II. 140. Egranæ. II. 199.

Hæreditarii morbi per periodos recurrunt. III. 26. curatu ſunt difficiles. III. 24. per aquas minerales commodiſſime oppugnantur. III. 26.

de Hectica lethali poſt partum. III. 405. cum pathematibus hypochondriacis. III. 400. cum vomitibus & diarrhœa. I. 456. ejus metu poſt hæmoptyſin. I. 430.

Hemicrania variis ſymptomatibus ſtipata. II. 42. 44. pertinaci cum febre continua invaleſcente. III. 23. ab arthriticis doloribus ceſſantibus. I. 11. ſuppreſſis I. 20. ex coryza ſuppreſſa. I. 13. ex gutta roſacea repulſa. III. 236. periodica. I. 10. 16. cujus fomes in primis plerumque viis hæret. I. 23. rara, ejusque cauſſis ac cura. I. 9. ſeq. tertianæ febri ſuccedente. I. 16. cum hemiplexia. I. 126. cum ophthalmia. I. 20. faucium puſtulis ſanata. I. 19. mercuriali cura tractata, hemiplexiæ cauſſa. I. 16.

Hemiplexia variis medicaminibus fruſtra oppugnata. I. 117. 138. ex cura mercuriali in hemicrania. I. 20. ex affectu rheumatico arthritico. I. 142. cum hemicrania. I. 126. qualis in ea ſit deglutitio. I. 123. 150. an conferat venæſectio repetita. I. 121. vomitoriorum uſus. I. 122. vinum, aquæ minerales ac balnea. I. 154. ſpecificum ex ſale culinari ad eam. I. 129.

ad Hepatis vitia ſapo balſamicus. II. 154.

de Hepatis vulnere. vid.

vid. vulnus hepatis.
- hernia inguinali. II. 508. peculiari. II. 369. ex vomitorio. II. 539. ex equitatione. II. 579.
- - inteſtinali paſſionem iliacam minante. II. 366. ejusque cauſſis, & curatione. II. 367.
- - ſcrotali. II. 478. & præcavendi illius incrementum ratione. II. 482.
- - ſcroti aquoſa. vid. hydrocele.
- - varicoſa. II. 694. ejus cauſſa. II. 697. cura. II. 306. an ad ſterilitatem contribuat. II. 700.
Heurnii pulvis contra hæmoptyſin. I. 116.
De Hirſchbergenſium aquarum effectu. I. 184.
- hirudinum ſelectu & modo adhibendi. II. 553. III. 48. uſu ad hæmorrhoides promovendas. II. 364. cœcas. II. 304. ad ſpasmum pectoris & cervicis. I. 142. an ipſis venæſectio præmitti debeat. II. 464.
- horrore corporis circa nonum diem in febribus acutis contingente, mali ominis. III. 488.
Humorum circulus retardatur ab atonia partium ſolidarum. III. 18.
- per uterum quot modis queat turbari. II. 660. 661.
- commotiones verno potiſſimum fiunt tempore. I. 306.
Humorum diatheſis venerea tenaciſſima qua ratione poſſit oppugnari. II. 580. dyscraſia quomodo generetur. I. 551. II. 32. 315. 475. III. 147. 428. 486. a raritate variolarum poteſt proficiſci. I. 338. qua ratione ad calculum & podagram contribuat. II. 474. quæ pariat damna. III. 253. commendantur ad eam acidulæ Pyrmontanæ. III. 148.
Humorum dyscraſia ſcor-

ſcorbutica dolorum arthriticorum & podagricorum eſt cauſſa. III. 31.
- impuritas quomodo a potu frigido repente queat generari. III. 10. raptus ad caput quæ inducat ſymptomata. III. 162.
- vitium non ſemper in morbis eſt accuſandum. I. 587.

Humores oculi. vid. oculi humores.

Hydrocele, ejusque ſingulari ſpecie. II. 272. quotuplex ſit. II. 375. ejus generatio. 376. curatio. 378. cur in ſiniſtro latere ſit frequentior. II. 376. num ſuadenda in illa ſit exſtirpatio teſticuli. II. 379.

De Hydrope ex aſthmate reſultante. I. 581. II. 447. ex podagra retrocedente. II. 441. ex podagra repreſſa, & cohibitis hæmorrhoidibus. I. 580. ex impedito per hepar ob cohibitas hæmorrhoides circulo. II. 449. cum aſthmate complicato & perperam curato. I. 574. hæreditario. I. 57. ejusque ſubjectis. II. 422. defuncti ſectione. II. 453. I. 578. præcavendo per Carolinas. II. 449. 450. num conferant purgantia. I. 583. peritonæi, ejusque generatione. II. 378.

De hydrope pectoris, ejusque origine. I. 562.
- hydropico tumore cum metu tympanitidis. II. 438. ejusque ſignis. II. 457. 442. in quo neceſſaria eſt potentior alvi vacuatio. II. 430.

Hyems. vid. autumnus.

De Hypochondriaca paſſione. II. 207. 217. 520. in fœmina cum fluore albo. II. 222. cum hæmoptyſi & vertigine. I. 51. cum tumore eryſipelaceo pedis. II. 225. cum vertigine. I. 78. ex dyſenteria adſtringentibus cohibita. III. 63.

63. ex hæmorrhoidum anomaliis. II. 199. 220. num iis ſemper debeatur. II. 91. a crebris purgantibus. I. 626. quæ ejus ſit proxima cauſſa. II. 213. 244. 273. I. 28. quæ remotiores. I. 431. II. 213. 245. 284. medicorum variæ opiniones de ea. II. 212. quæ vera ſedes. II. 52. 283. in ea maxime inteſtinum colon patitur. III. 233. qua ratione hæmoptyſin producat. I. 58. & quomodo ſpirandi anguſtia inde naſcatur. I. 520. cur in ea omnes actiones corporis afficiantur. II. 244.

- - hyſterica paſſione ex ſuppreſſis ſubito menſtruis. II. 228. cum calculo veſicæ felleæ. II. 321.

De Hypochondriaca ſcorbutica paſſione, in qua commendantur acidulæ Selteranæ cum lacte. II. 257. nec non Spadanæ. III. 267.

- - ſpasmodica paſſione. II. 240. 241. 262. in qua commendantur Carolinæ. II. 250. balnea aquæ dulcis. II. 250.

- - - cum debilitate vaſorum ſpermaticorum & partium genitalium. II. 259. cum febrili commotione, & intercurrente purpura. II. 251.

- - - flatulenta paſſione. II. 266. 271. functiones animales turbante. II. 275. in qua commendantur Egranæ. II. 274.

Hypochondriaci paroxysmi cura. II. 215. 248. 598. qualis conveniat victus. II. 56. num venæſectiones, purgantia, aquæ minerales ac theriacalia conferant. II. 58. 59. & vomitoria. II. 59. 214. cur hypochondriaci thermas Carolinas vomitu reddant. II. 214.

de Hypochondriaca melancholia. vid. melan-

lancholia hypochondriaca.
- hyſterica paſſione. II. 297. circa menſtruum tempus invadente. II. 689. ſub menſium fluxu infeſtante. II. 218. ſub graviditate ceſſante. III. 375. cum motibus convulſivis, ac epilepticis ſtipata. II. 342. cum fluore albo. II. 306. quo in caſu Pyrmontanæ cum lacte commendantur. II. 311.
- hyſterici paroxyſmi deſcriptione. III. 199.
- hyſtericis & hypochondriacis affectibus ex crebro partu & abortu. II. 679.
- hyſterico ſcorbutico malo. II. 312.
- - ſpasmodico affectu. II. 317. ex lochiorum menſiumque retentione. II. 322. cum corporis conſumtione. III. 109. cum tumore pedis œdematoſo. II. 327. vid. ſpasmi hyſterici.
- - melancholia. vid. melancholia hyſterica.

I.

Jalappæ reſina fovet ſal acre ſubtiliſſimum. I. 624. cum ſalibus mixta potentius operatur. I. 625. qua doſi ſit propinanda. I. 625. in corpore facile coagulatur. I. 624. quod non ſit, ſi cum amygdalis fuerit trita. II. 205.

De ictero ex ductuum biliferorum ſpasmo. I. 586. 589. II. 131. 382. ex iracundia. II. 383. ex atonia ductuum biliferorum. II. 383. ex calculo veſicæ felleæ. II. 384. 149. brevi ante partum invadente. II. 685. cum colica alternante. II. 148. eique ſuperveniente. II. 132. diuturno emeticis feliciter oppugnando. II. 380. 385.
- - nigro ex repulſo circa regionem hepatis eryſipelate lethali. II. 701.

Ileos

Ileos hæmatites Hippocratis num ſignificet colicam hæmorrhoidalem. II. 103.
de Imaginibus ante oculos obverſantibus. I. 305.
- impprægnatione præcoci vires corporis proſternente. II. 246.
- incontinentia urinæ ex dyſuria. II. 540. ex tumore pedum præpoſtere tractato. II. 502.
- incubi exemplum. I. 108.
- infantum lactentium natura. I. 627.
- inflammatione inteſtinorum ex cohibitis hæmorrhoidibus. II. 116. quæ præcaveri venæſectione poteſt. ibid.
- inflammatoria congeſtione renum. vid. Renes.
- - febri lethali. III. 483.
- inflatione ventriculi Carolinis ſanata. II. 37.
- - - cardialgica cum hemicrania. II. 41.
- - - & duodeni hypochondriaco-ſpasmodica. II. 48[8]
Infuſum theiforme. [I.] 100. 195. 200. 27[0]. 434. 462. 527. II. 28[8]. 120. 233. 238. 264. 280. 404. 427. 476. 567. III. 157. 214. 335. in epilepticis affectibus. III. 207. in nephritide. III. 491. in oculorum adfectibus. I. 304. in veſicæ adfectu. II. 529.
Infuſum vinoſum. III. 633. aperiens. II. 154. ad corrigendam humorum acrimoniam. I. 200.
De injectionum noxis in gonorrhœa benigna. II. 570.
Inſecurum quid dicatur in medicina. I. 628.
Intermittens febris. vid. febris interm.
De inteſtinorum conſenſu cum pedibus. II. 103. eroſione acidularum frigidarum potum haud ferente. II. 363. ſpasmo. vid. ſpasmus inteſtin.
- iracundiæ effectibus in

in corpus. III. 233. 488. præſertim in vias biliferas. II. 340. unde fit icterus. II. 382. & ſiſtendo menſium fluxu. I. 265.
- iſchuria peculiari. III. 86. 87. a relaxatione ureterum. III. 90. ab atonia veſicæ. III. 91. ejusque cura. III. 92.
- jusculis medicatis. I. 59. II. 412. 403. eorumque utilitate in cachecticis morbis. III. 372.

L.

Lac quomodo corrumpatur in nutricibus. I. 675. infantibus. ibid. non convenit in deſtructo ventriculi tono. II. 325.
De lacte aſinino, ejusque viribus. III. 229. præſtantia præ reliquis lactis generibus. III. 124. 381. eo utendi ratione. III. 381. illud commendatur in corporis infirmitate ex nimio veneris uſu. II. 617. in lenta febre. III. 380. hyſterico malo cum conſumtione corporis ſtipato. III. 113. melancholico affectu. I. 254. in ſcorbuticis morbis. III. 257. ſenibus. I. 381. in tuſſi phtyſica. I. 495. 496. diſſuadetur in cachexia invaleſcente. I. 583.
Lac aſininum acidulis Selteranis nuptum commendatur in aſthmate convulſivo. I. 565. ſpasmodicis. III. 124. & convulſivis affectibus. III. 177. 204. vid. Selteranæ.
Lac caprinum levat tuſſim. I. 451.
Lactei liquoris ex mammis effluxus in fœmina ſterili unde derivandus. I. 415. 416.
Lactantes fœminæ in puerperio melius habent quam aliæ. I. 2.
Lactentium infantum natura. I. 627. an iis conveniat purgans acre ex reſina jalappæ

pæ & mercurio dulci. I. 612. 634.
Lauchſtadienſia balnea corpori nimis debilitato nocent. I. 172.
Laxantia typum febrium acutarum pervertunt. I. 360. vid. pulvis & potio laxans.
De lentæ febris origine. III. 379. diagnoſi ex pulſu. ibid. æthiologia. III. 390. 391. 393. curatione. III. 380. 362. præſervatione. III. 356.
- lenta febri ex hæmorrhoidibus male ſuccedentibus. II. 202. ex intermittente male curata. III. 358. 363. cum atrophia. II. 387. cum hæmoptyſi. I. 435. cum nimio menſium fluxu. III. 382. a redeuntibus menſtruis exſpirante. III. 383. per lac aſininum curata. III. 374. ejus metu poſt catharralem & purpuratam. III. 369.
de Lichenibus. II. 569.
- Lienteria cum malo ſpasmodico flatulento ab eroſione tunicarum inteſtinalium. II. 361.
De Ligaturarum uſu. II. 304.
- Linguæ peculiari refrigeratione. I. 566. 568. cum ore concretione. I. 256.
Linimentum antiſpasmodicum. I. 147. balſamicum. II. 36. I. 108. ad debilitatem pedum. II. 400. nervinum. I. 218. 358. II. 238. III. 178. ad imbecillitatem ventriculi. I. 347. in paralyticis affectibus. II. 125. niveum ad membra paralytica. I. 137. roborans. III. 188. 203. ſpirituoſum. III. 74.
de Lippitudine ſeroſa. I. 309.
Liquor anodyno-mineralis commendatur in quartana. III. 350. purpura chronica ſcorbutica. III. 443. ejusque peculiaris effectus. III. 447.
- balſamico traumaticus. II. 175.

Litus

Litus ad paralyſin. I. 140. 141.
Lixivium ad paralyticos affectus. I. 136.
De loquendi impotentia naturali. I. 354.
- lochiis non ſuccedentibus fluoris albi cauſſis. II. 630.
- lumbrico vivo e naribus excreto. I. 208.
Lumborum dolor cur omnes fere ſpasmodicos ac convulſivos antecedat morbos. I. 561.
De lunæ potentia in corpus humanum. III. 164.
- luxatione femoris ex cauſſa interna. II. 536. & hinc pendente atrophia. II. 540.
Lymphaticorum intra duplicaturam peritonæi hærentium vaſorum ruptura diſponit ad hydrocelem & hydropem peritonæi. II. 377.
de Lypothymia rara. I. 82. epilepſiam excipiente. I. 267. cum epilepſia inveterata. I. 225. ejusque cauſſis & origine. I. 84. II. 205. unde gravidis ſub venæſectione eveniat. II. 673.

M.

de Maculis totum corpus occupantibus. III. 7.
- Magneſiæ albæ effectu. III. 64. ſiniſtro. II. 169.
- malignis febribus, earumque ſignis. III. 486.
- maligna petechiali. III. 490.
- manageti decocto laxante. I. 126.
Mannata in morbis ſpasmodicis ſunt tutiſſima laxantia. III. 288.
de Mania ex terrore in puerpera feliciter curata. I. 262. in qua valde commendantur balnea aquæ dulcis. I. 269. per venæſectionem exacerbata. I. 255.
- Maniaco melancholico affectu. I. 255.
- Marasmo ſenili. III. 412. funeſto. III. 415.
Martialia an in cachecti-

ctícis affectibus. II. 150. ac menſium ſuppreſſione adhiberi queant. II. 648.
de Maſticatorio Wepferiano. I. 35.
de Meditationibus morbos convulſivos excitantibus. III. 163.
- Melancholico affectu. I. 240. 243. ab inſigni triſtitia. I. 252. peculiari a nimia nervorum tenſione. I. 252. cum ſpasmodicis affectibus complicato, ejusque cauſſa. III. 117. ejus paroxysmi deſcriptione. I. 241. in eo commendatur aëris mutatio. I. 260. fons Egranus. I. 244. lac aſininum. I. 254. Succoladæ potus præ infuſo Thée & Coffée. I. 251.
- - maniaco affectu. I. 255. in quo commendantur balnea Tœplicenſia. I. 251. 261. Selteranæ cum lacte. I. 254. 261.
- Melancholia hypochondriaca. II. 281. a retenta purpura. II. 286. eaque ſub potu Egranarum rurſus efflorescente ſanata. II. 290. a cauſtica materia nervis inſidente ſæpe generata. II. 289. cum nimiis hæmorrhoidibus ſtipata. II. 292. in ea commendantur fontes Spadani vel Schwalbacenſes. II. 285.
- - hyſterica. II. 347. ex menſium imminutione. II. 347. 354. in qua commendatur aqua frigida. II. 356. & fons Selteranus lacti nuptus. II. 355.
- Meliſſa nervis amica. II. 365. memoriam confortante. II. 609.
Memoria cur a nimio veneris uſu labefactetur. II. 616.
de Memoriæ debilitate poſt fonticulum exſiccatum. I. 24. ex terrore. I. 27. a vertigine. I. 40. ob largas venæſectiones epilepſiæ accedente. I. 229.

l. 229.
Menſes magnum cum hæmorrhoidibus habent conſenſum. II. 188. rite fluentes ſublevant inſultus epilepticos. I. 208. cur circa illorum tempus ſpasmodici affectus exacerbentur. II. 662. quot modis queant irregulares eſſe. II. 657.
de Menſium ceſſatione cauſſa variorum morborum. II. 328. III. 39. 87. 89. ſpeciatim plethoræ & cacochymiæ. I. 4.
- - imminutione. III. 76. 79.
- - inordinato fluxu. II. 666. III. 385. a ſuppreſſis intermittentibus. III. 370. ab uteri vitio poſt puerperium relicto. III. 128. graviſſimis ſymptomatibus ſtipato. II. 656.
- - nimio fluxu cum frequenti abortu & molarum excretione. II. 666. cum febri lenta. III. 385. cum grumorum ſanguineorum excretione. III. 385.
- - obſtructione diuturna male tractata. II. 648. a male curata tertiana. II. 645. poſt febrim quartanam. II. 652. poſt febrim malignam. I. 414. 416. cum virium languore. II. 652. ejus cauſſis. II. 648. quomodo fluor albus inde naſcatur. II. 627. multorum morborum cauſſa. II. 650. 657. facto itinere reſerata. I. 131. an ad eam reſerandam poſitiva dentur remedia. II. 651. quomodo molienda reſeratio. II. 131. III. 79. quo fine commendantur Carolinæ. I. 417. II. 240. 656.
- Menſium ſuppreſſione ex iracundia. I. 265. ſubitanea ex terrore. II. 183. 228. per potum frigidum calenti corpori ingurgitatum. II. 315. multorum malorum

 cauſſa.

cauſſa. II. 315. I. 267.
– poſt partum hecticæ cauſſa. III. 406. delirii periodici & motuum epilepticorum cauſſa. I. 265.
cum Menſtruatis factus concubitus an ſit noxius. II. 566.
Mercurius pro ſalivatione excitanda num interne an externe ſit adhibendus. II. 580.
– dulcis quomodo paretur. I. 621. caute eſt uſurpandus. I. 621. alias ſontica machinatur mala. I. 163. movet ſalivationem & alvi fluxum. I. 622. præſertim ſi nubatur ſalibus. I. 622. hinc ſcorbuticis neutiquam convenit. ibid.
Mercurialia remedia commendantur in gutta ſerena. I. 334. & morbis a ſtagnatione lymphæ oriundis. I. 292. maxime ſi cum diaphoreticis maritata fuerint. III. 12. ubinam contra indicentur. I. 15. diſſuadentur in ſcorbuticis. III. 234. ſine regimine adhibita ſunt ſemper pernicioſa. I. 339. III. 233.
de Mictu cruento nativo cum peculiaribus ſymptomatibus ſtipato. II. 493. ex hæmorrhoidibus ſuppreſſis. II. 463. potum Pyrmontanarum excipiente. II. 511. 514. cum incontinentia urinæ ex tumore pedum præpoſtere tractato. II. 502. rariori ex ramo venæ hæmorrhoidalis externæ hypogaſtricæ. II. 499. ſeq.
– – difficili ſub alvo impeditius ſuccedente. II. 462. a calculo veſicæ. II. 505. a caruncula urethræ innata. II. 578. in maligna petechiali. III. 491. 496.
de Mictu dolorifico. II. 510. 560.
– Mingendi ſtimulo. II. 534. 535. cum teneſmo ex ſpasmo veſicæ. II. 516. ex vitio ſphin-

ſphincteris veſicæ. II. 516.
Milii ſemen cum lacte commendatur ad tumores ſcirrhoſos. II. 410.
Millefolium vi pollet antiſpasmodica. II. 76.
Minerales aquæ. vid. aquæ minerales.
Mixtura antepileptica. I. 208. antihyſterica. II. 346. antiſpasmodica. II. 118. bezoardica. I. 147. ad cardialgiam. II. 46. diaphoretica. I. 182. II. 638. diaphoretico ſedativa. III. 202. roborans. III. 395. ſimplex præſtantior eſt, quam reliqua alexipharmaca in acutis febribus. I. 117. topica ad ulcera ſcorbutica. III. 292.
Mœror proſternit vires corporis. II. 245. 246. quæ damna excitet. III. 83.
Mola quibus indicetur ſignis. II. 538. ejus excretio. II. 665. III. 106.
– nutritionis quid ſit. II. 458. unde oriatur. II. 459. cur poſt ſe trahat pedum œdemata. ibid. ab initio venæſectione arceri poteſt. ibid. fruſtra oppugnatur purgantibus. ibid. quomodo curanda. I. 461.
Molares thermæ. vid. Carolinæ.
Morſus vehementioris exemplum in epileptico. I. 192.
Motus corporis quo tempore ſit inſtituendus. II. 56. III. 36. quem habeat uſum. II. 112. præſertim in chronicis morbis. III. 135. ejusque neglectus quæ moveat damna. III. 317. ipſius aſthma & ſpasmum præcordialem inducentis exemplum. I. 517.

N.

de Nauſea nocturna. II. 586. 587.
– Nephritide ſimplici. II. 483. ejusque cauſſa & cura. II. 485. III. 33. quomodo generetur poſt menſium ces-

ceſſationem. III. 89.
- - calculoſa. II. 488.
poſt menſium ceſſationem. III. 412. num in ea conferant thermæ Tœplicenſes. II. 490.
- Nephriticis paroxyſmis rite oppugnandis. II. 162. 167. 494.
Nervina potio. vid. potio nervina.
Nervorum cerebri induratio locum non habet. I. 332.
- morbi quotuplices ſint. I. 331. in iis commendatur aëris mutatio. I. 260.
- obſtructio non datur. I. 321.
- opticorum paralyſis. I. 326. unde ſuboriatur in gutta ſerena. I. 332.
- par quintum per quæ loca diſtribuatur. III. 238.
Nervorum tenſio quos in corpore producat effectus. I. 246.
Nervoſi generis debilitas unde cognoſcatur. II. 697. unde contrahatur. II. 34. quorſum corpora disponat. II. 697. 698.
de Nervoſi generis debilitate, & apoplexia præcavenda. I. 97. cum auditu gravi. I. 283. cum excreſcentia ani. II. 183. cum purpura alba & rubra III. 445. 449. cum ſpaſmo variarum partium. II. 18.
Nicotianæ uſus num noceat hypochondriacis. II. 221.
Nigri vomitus. vid. vomitus.
Noxium quid dicatur in medicina. I. 628. 629.
Nux moſchata cum ſacharo in tuſſi commendatur. I. 608.

O.

Obeſi ad hydropem minus proclives dicuntur. II. 422.
ad obeſitatem imminuendam commendatur potus Thee. II. 688.
Obſtructio nervorum non datur. I. 331.
- viſcerum. vid. viſcera.

de

de oculorum conſenſu cum partibus genitalibus. II. 616. convulſione ſub ſomno. I. 152. dolore cum ſuffuſione. I. 304. humoris aquei turbatione. I. 298. 301. vitrei ac chryſtallini turbatione cum gutta ſerena. I. 298. maculis earumque cauſſa. I. 303. ad quas pinguedo viperarum commendatur. I. 304. morbis ex nimio veneris uſu. II. 614. 615. nubeculis. I. 382. obnubilatione peculiari. II. 390. 392. panno ex nativa ſuccorum impuritate. I. 471. prominentia extra orbitam. I. 301. varicibus. I. 327.
de œdemate. vid. tumor œdematoſus.
- œſophagi atonia in acutis. III. 489.
- - obturatione ab excreſcentia, ejusque ſignis. I. 398. a fruſto carnis. ibid.
- - repletione a copioſa pituita. I. 420.
- ſpasmo. vid. ſpasmus œſophag. in œſophago ſubſiſtentia ciborum a tumore glandularum. I. 468.
de Olei animalis Dippelii effectu. I. 211. 212. III. 192. ejusdem cum eſſentia aſæ fœtidæ permixti effectu. I. 237. 238.
- - caryophylloium virtute in ſphacelo a cauſſa interna. III. 315.
- Ophthalmia cum hemicrania. I. 20. ſcorbutica diuturna. I. 309.
- Opiſthotono affectu. III. 181.
- Oris diſtorſione in hemiplexia. I. 119.
- Oſſis ſacri doloribus. I. 454. & emplaſtro ad illos. I. 455.

P.

de Palpebrarum oculi peculiari convulſione. III. 167.
- palpitatione cordis vehementi cum aſthmate. I. 566. a po-

polypo cordis. I. 569. a terrore. III, 109. a decubitu in latus ſiniſtrum exacerbata. III. 106. poſt paſtum. II. 281. poſt ſomnum. I. 87. cum ſenſu reniſus inter umbilicum & epigaſtricam regionem. I. 556. 563. cum ſenſu roſionis in ſcrobiculo cordis. II. 332.

Paracenteſis num conferat in tympanitide. II. 437.

de Paralyſi in infante a repulſis ſudoribus. I. 178. in puero. I. 177. ſæpius recurrente. I. 173. cum purpura. I. 173. leviori cum dyſuria. I. 183. lateris dextri. I. 156. ſiniſtri. I. 160. dentitionem rariſſime excipiente. I. 178. diſpoſitione ad illam. I. 89.

- - faciei. I. 283.

- - nervorum opticorum. I. 326.

- - pharyngis. I. 404. ex ſolo terrore nata & cum ſpasmo œſophagi complicata. I. 410. cito curata. I. 150.

Paralytici affectus ſæpius ex hæmorrhoidum anomalis. I. 174. nec non purpuracea materia ſuboriri poſſunt. I. 175. in iis viſcera quoque interna à tono ſuo ſunt dejecta. I. 158. & pulſus in læſo brachio debilior, quam in ſano. I. 134. 153. in infantibus temporis diuturnitate ſponte cedunt. I. 181. eorum curatio cur ſit difficilis. I. 158. quæ ſint fugienda. ibid. qualis potus conferat. I. 160. in iis melius eſt ſcarificare, quam crebro venam ſecare. I. 165. præſtant frictiones. I. 166. ad illos balſamum. I. 133. linimentum. I. 137. litus. I. 139. 140. lixivium. I. 135.

Partus cur primiparis ſit difficilis. III. 467.

Paſſulas rhabarbarinas parandi modus. II. 394.

394. 686.
Pectoralia nocent in hæmoptyſi. I. 428.
Pectoris vitiis quinam ſint obnoxii. I. 610. commendantur in iis pediluvia. I. 571. num conferant acidulæ. I. 525. 526. thermæ Carolinæ. I. 433.
Pediluvia commendantur ad hæmoptyſin præcavendam. I. 427. 433. in pectoris vitiis. I. 571. in ſpasmodicis affectibus. III. 335. ſomnum conciliant. I. 248. de illorum ſiniſtro effectu. III. 76. præſertim in vertigine. I. 70.
de pedum aridura. vid. aridura. conſenſu cum femore. II. 409. cum inteſtinis. II. 106. contabeſcentia. III. 91. debilitate paralytica. I. 180. peculiari. II. 317. ſumma. II. 399. 400. frigore peculiari. III. 59. motus abolitione ex prava curatione poſt lapſum. III. 292. rigiditate. III. 230. ſudoribus. vid. ſudores. torpore. III. 151. ratione in omnibus morbis habenda. II. 662.
- penis erectione ſub paroxysmo ſpasmodico. I. 24. unguentoque ad ejus erectionem juvandam. II. 596. retractione peculiari. II. 619. vid. genitales partes.
Periculoſum quid dicatur in medicina. I. 628.
Periodici morbi fomitem ſuum in primis habent. I. 322.
de Petechiali febre. vid. Maligna petech.
Phantaſia quomodo turbetur. II. 296.
de Pharyngis deſcriptione anatomica. I. 399. atonia. I. 397. ſumma. I. 412. paralyſi. vid. paralyſis pharyngis. ſpasmo. vid. ſpasmus pharyngis.
- Phtyſi ex hæmoptyſi adſtringentibus tractata. I. 606. pulmonali

nali funeſta. I. 489. cum delirio defuncti ſectione. I. 457.
Pilulæ anodyno cathar-cticæ. I. 448. anthelminticæ. III. 170. 208. antiſpasmodicæ. I. 73. 240. 396. 572. II. 25. balſamico conſolidantes. II. 538. Becherianæ nimis exſiccant. II. 392. quod averti poteſt, ſi brevi ante prandium ſumantur. I. 7. eædem cum reſina jalappæ mixtæ num pathemata ſpasmodico hæmorrhoidalia producere queant. II. 201. laxantes. I. 217. 274. 308. III. 241. 362. ad menſtrua promovenda. III. 128. polychreſtæ dictæ in nervorum morbis ſæpe ſunt noxiæ. II. 257. earundem, & quæ contra obſtructiones audiunt nimius uſus eſt noxius. I. 239. purgantes. I. 357. II. 583. 593. 607. III. 3. roborantes. II. 61. III. 188. ſtyrace commendantur in tuſſi ſicca. II. 60.
de Pituitæ nimia ex ore rejectione cum pathematibus hypochondriacis. I. 362. ejusdem poſt paſtum infeſtantis cauſſa. I. 510.
Plethora quæ damna corpori inferat. II. 107. III. 102. quomodo in gravidis præcavenda. II. 685. augmento corporis præcavetur. II. 169. plethoricis qualis eſſe debeat victus. III. 111.
de Pleuritide ſpuria, ejusque cauſſis. I. 598. una cum vera feliciter expugnata. I. 598. vera vitium primarum viarum excipiente. I. 601. anodyna non ferente. I. 604. dolore hypochondriorum ſtipata. I. 605.
Podagra cum hæmorrhoidibus conſentiente. III. 279. 280. ex hæmorrhoidibus perturbatis. I. 20. ex ſudoribus pedum ceſſantibus. II. 473. ex ca-

catharris. III. 269. cum calculo renum alternante. II. 473. adoleſcentis. III. 273. hæreditaria, ejusque natura. III. 274. 275. ſanguineo hæmorrhoidali. III. 278. inveterata, ejusque natura. III. 275. ejus eruptione a ſaburra inteſtinorum retardata. II. 125. topicis exacerbata. III. 286. infuſo purgante retropulſa. II. 29. repulſa colicæ cauſſa. II. 121. œdematis cauſſa. I. 574. ſpasmorum vagorum cauſſa. III. 70. ulceris linguæ cancroſi cauſſa. I. 375. in paroxysmo rite tractanda. III. 272.

Pollutione nocturna. II. 605. moleſta. II. 252. crebra. II. 615. 616. cum excretione ſeminis involuntaria. II. 609. & noxis exinde reſultantibus. II. 256.

de Polypo cordis aſthmatis cauſſa. I. 541. ejus origine. I. 546. ſignis. I. 568. facili generatione in plethoricis. I. 518. præſervatione per Carolinas. I. 570.

Potio analeptica. I. 497. II. 526. III. 415. contra calculum Abelii. II. 468. diaphoretica. III. 443. mannata. vid. laxans. nervina. I. 255. III. 423. laxans. I. 92. 190. 313. 324. 422. 427. 434. 437. 475. 488. 527. II. 40. 104. 125. 139. 181. 238. 274. 285. 407. 431. 448. 533. 577. 590. 617. 629. III. 48. 52. 140. 152. 170. 219. 234. 259. 406. laxativo emetica. I. 17.

Potus qualis conferat hypochondriacis. II. 57. frigidus ſub fluxu excretionum ſanguinearum noxioſiſſimus. II. 657. ad repentinam humorum impuritatem contribuit. III. 10.

de Præcordiorum anxietate a teneris infeſtante. I. 226. in-

flativa. II. 216. ejusque cauſſa. I. 267. & remedio. II. 216. III. 460.
– Præputii tuberculo, & cataplasmate ad illud. II. 23.
Primiparis cur ſit difficilior partus. III. 467.
Printzens Tropfen quidnam ſint. II. 73.
de Proſtatarum ulcere ſcirrhoſo, gonorrhoeæ diuturnæ cauſſa. II. 572. & curatione. II. 273. ſeq.
de Pruriginoſo puſtulari affectu. III. 12.
– Pruritu pedum demulcendo. I. 147.
– Pſoræ curatæ exemplo. I. 51.
– Puerorum morbo. I. 468.
Puerperis cur ſit familiaris purpura. III. 458. purpura alba. III. 462. 465. purpurata febris. III. 453. infenſus eſt terror. I. 269.
de Pulmonum infantis vivi deſcenſu in aquam. I. 498. ejusque cauſſa. I. 598. 599. calculis, eorumque generatione. I. 607. labe cum hæmoptyſi. I. 449. ejusque ſignis & cauſſa. I. 454. ex tuberculis ſcirrhoſis. I. 484. ſcirrhis, eorumque generatione. I. 610. tuberculis. I. 608. iisque medendi ratione. I. 468. in pulmonum vitiis commendantur Selteranæ lacti nuptæ. I. 434. vulnere. vid. vulnus pulmonum.
Pulſus in paralyticis affectibus læſi brachii debilior eſt, quam in ſano. I. 153. 124.
Pulvis antepilepticus Stahlii. I. 220. Hoffmanni, ejusque egregia in epilepſia virtute. I. 204. antiſpasmodicus. I. 43. II. 28. 292. ejusque nimio uſu noxio. I. 366. bezoardicus. I. 313. III. 214. contra calculum Abelii. II. 468. cephalicus. II. 279. Cornachini commendatur in hemiplecticis affectibus. I. 155.

diaphoreticus. III. 240. 330. ad gonorrhœam. II. 595. 602. Heurnii contra hæmoptyſin. I. 116. incidens. III. 336. laxans. I. 300. II. 567. 625. III. 144. in oculorum adfectu. I. 304. in ſenibus. I. 304. laxans rhabarbarinus. I. 25. 38. 77. ad motus irregulares. II. 683. ad nephritidem præcavendam. II. 492. nervinus. I. 159. III. 136. 178. 219. nervino antepilepticus. I. 217. in phtyſi. I. 466. præcipitans. I. 261. 358. reſolvens. I. 300. 339. roborans. I. 324. 385. II. 364. ad genitalium partium affectum. II. 621. ad gonorrhœam. II. 577. ſternutatorius in auditus difficultate. I. 280. in capitis ſeroſis affectibus. I. 139. in epilepticis morbis. I. 200. in viſus obſcuratione. I. 318. ſternutatorio cephalicus. I. 8. ſtomachicus. I. 295. 347. 404. III. 157. temperans. I. 532. II. 305. 280. III. 235.

Purgans ex reſina jalappæ & mercurio dulci num lactentibus ſit propinandum. I. 612. 630.

Purgantia fortiora ac crebro data varia machinantur mala. I. 579. 580. 626. inducunt malum hypochondriacum. I. 626. evacuant ſerum ac lympham laudabilem. I. 634. relinquunt alvum pigram. I. 241. inducunt icterum. II. 634. febrem. I. 634. in perverſo hæmorrhoidum ſucceſſu uſurpata hydropem accerſunt. II. 450. poſt iram ſunt inſtar veneni. I. 589. num conveniant in hydrope. I. 582. in malo hypochondriaco. II. 59.

de Purpuræ origine. III. 457. ſubjectis. III. 459. ſymptomatibus eo-

eorumque æthiologia. II. 290. III. 460. cauſſis. III. 459. diſtinctione in albam & rubram. III. 457. in acutam & chronicam. ibid. puerperis familiari. III. 458. in hemiplecticis per affectum latus copioſius erumpente. I. 126. cum colica alternante. II. 128. ejus cura ac præſervatione. III. 459. 467. commendantur Selteranæ & Egranæ. II. 291. diſſuadentur Sedlicenſes. I. 460.
- - alba puerperis funeſta. III. 462. alba & rubra cum ſumma generis nervoſi debilitate. III. 445.
- - chronica contumaci. III. 424. ejusque cauſſis. III. 427. 429. cura. III. 431. cur ſit contagioſa. II. 291. in ea commendantur Selteranæ cum lacte. III. 432. 445. 453.
- - ſcorbutica pertinaci. III. 434. 442. peculiaribus ſtipata ſymptomatibus. I. 598. paralyſi juncta. I. 166.
- - urticata cum ſpasmis hypochondriorum alternante. II. 255.
- Purpurata puerperarum febre. III. 453.
in Purpuratis morbis noxium eſt regimen calidius. I. 169. 170.
Purpuracea materia ſæpius fovet morbos paralyticos. I. 175. haud ſatis foras truſa quomodo expellenda. I. 4.
de Puſtulari prurigino ſo affectu. III. 12.
Pyrmontanæ ſupponunt integrum ventriculi robur. I. 101. hinc non conveniunt ſenibus. ibid. nec in morbis capitis ac pectoris. I. 483. movent calculos. I. 100. commendantur in cacochymica humorum dyscraſia. III. 61.
- cum lacte commendantur in humorum dyscraſia. III. 148. in ſcor-

ſcorbuticis ac ſpasmodicis affectibus. II. 706. in paſſione hyſterica cum fluore albo. II. 311.

Q.

de Quartana cum hæmorrhoidibus cœcis. II. 259. cum obnubilatione ſenſuum. II. 406. in gravida impune tolerata. II. 307. III. 345. ejusque cauſſis. III. 347. & cura. III. 349. 350. menſium ſuppreſſionem poſt ſe trahente. II. 655. an corpori inferat utilitatem. II. 137. an conveniat in ea venæſectio. III. 348.

- quotidiana intermittente. II. 389.

- - continua poſt cohibitam diarrhœam. III. 363. 364.

R.

de Radmansdorffenſibus aquis. II. 170.

- raucedine, ejusque cauſſa. I. 421. ſingultum excipiente. III. 183. tuſſi phtyſicæ ſuperveniente. I. 496. diuturna cum tuſſi & copioſa pituitæ lentæ excretione. I. 419. illius remedio. I. 421.

- Recti inteſtini eroſione ulceroſa. II. 177. ſpasmo. II. 169.

de Regiminis calidioris noxa in morbis purpuratis. I. 178. 181. circa venæſectionem. vid. venæſectio.

Remediorum continuus ſub tempeſtate calidiori uſus non ſit proficuus. I. 66.

de Renum calculo. vid. calculus renum.

- - ac veſicæ exulceratione ſubita a repreſſis hæmorrhoidibus. II. 461.

- - ſiniſtri inflammatoria congeſtione. I. 31.

in Renum vitiis commendantur Selteranæ lacti nuptæ. II. 480.

de Rhabarbari anima. II. 152.

Rheumatiſmi quibus familiares ſint ſubjectis.

ctis. I. 437.
de Rheumatiſmo lumbari, ejusque cauſſis. III. 45. 47.
- - pulmonali. vid. tusſis rheumatica.
- - ſcorbutico. III. 129. 137. 141. 145. 147.
- - ſpasmodico. vid. ſpasmod. rheum.
Riverius præſtans fuit medicus. I. 115.
de Roſione peculiari circa cordis ſcrobiculum. II. 332. 335. 340.
- - ventriculi perpetua potu ſeri lactis ſublata. II. 83.
- Ructuoſo morbo ex impedito hæmorrhoidum fluxu. II. 340. periodico, dirisque ſymptomatibus ſtipato. I. 530. 531.

S.

Sabulum num ſemper indicat præſentiam calculi. II. 99.
Sacculus ad debilitatem partium genitalium. II. 265. ad gonorrhœam. II. 568.
Sal aperitivum. I. 217. II. 286. 431. III. 329. ejusque virtutes. I. 536.
- volatile Anglicanum parandi ratio. I. 314.
de Salivatione ſpontanea. II. 29. cum faucium exulceratione. I. 386. hemicraniæ ſuperveniente. I. 12. copioſa poſt uſum nimium pulveris ſternutatorii. II. 414. in cachectica, ejusque cauſſis & curatione. I. 367. 369. ſeq. nimia unde oriatur, & quomodo præſervet pedum œdemata. III. 369. in variolis quid portendat. III. 481. violenta. II. 232.
Salivatio mercurialis commendatur in gutta ſerena. I. 300. obſcuratione viſus. I. 334. tumore teſtium. II. 603. diſſuadetur in epilepſia. I. 191. ſine regimine noxia eſt. III. 283.
Sanguis coagulatus quo experimento cognoſci queat. II. 62. ejusdem e pulmonibus re-

rejecti fœtor ſcorbuticus. I. 56. circulus irregularis animum quoque afficit. II. 324.
Sapo balſamicus. II. 154. laxans. I. 196.
Saporis quæ ſit cauſſa. I. 352. amari quæ ſit cauſſa. I. 352. corrupti quæ ſit cauſſa. I. 248. 249. 350. 352. quæ cura. I. 350. 353. putridi ac faſtidioſi quæ ſit cauſſa. I. 352. ſalſi cum affectibus ſpasmodicis capitis conjuncti quæ ſit cauſſa. I. 348.
de Scabie contumaci. II. 29. 158. ex prohibita tranſpiratione. I. 335. circa menſium tempus efflorescente. I. 336. humida ex contagio inducta. I. 212. rebelli rite debellanda. III. 12. ſicca pruriginoſa rebelli. I. 74. cum viſus difficultate. I. 335. male curata hæmoptyſeos & epilepſiæ cauſſa. I. 190. repulſa ad vertiginem contribuente. I. 42.
Scarificatio an venæſectioni ſubſtitui queat. III. 152. ad podagram commendatur. III. 272.
Schwalbacenſes acidulæ commendantur in calculo renum. II. 476. in febribus ſuppreſſis. III. 329. in hypochondriaco malo, cum vertigine ſtipato. I. 81. in melancholia hypochondriaca. II. 285. in menſium obſtructione. II. 656. ad roborandas partes. II. 192. in ſpasmodicis morbis. III. 122. in veſicæ quibusdam vitiis præ Selteranis. II. 563.
de Scirrhi ventriculi ſuſpicione. II. 26.
-- uteri cancroſi exemplo. II. 175.
- ſcorbutico affectu. III. 211. ejusque ſignis. III. 10. 218. cauſſis. III. 282. 258. cura. III. 219. 257.

cura ſpeciali. III. 259.
de Scorbuto hæreditario. I. 57. cum effuſione ſeri acris in humero & dorſo. III. 226. inveterato. III. 220. diu deliteſcente. III. 13. male tractato cum pedis rigiditate. III. 230.
- ſcorbutico malo cum ſpasmis hypochondriorum ſtipato. III. 261. rheumaticis & arthriticis ſymptomatibus conjuncto. III. 249.
de ſcorbutico ſpasmodico affectu. III. 236. 242.
Scorbuticis noxioſiſſima ſunt mercurialia. III. 234. noxia quoque ſalina & aloetica remedia. III. 228. 229.
de Scorbutica humorum dyscraſia cum debilitate partium ſolidarum. III. 215. vid. humorum dyscraſia.
Scotomia ex ophthalmia. I. 309.
Scroti ulcere. vid. ulcus ſcroti.
Sedlicenſes aquæ ubi noceant. I. 165. non conveniunt in purpura præſenti. I. 171. 460. in quibusdam movent diarrhœam. I. 20.
Selteranæ acidulæ quomodo bibendæ. II. 327. quibus caſibus aliis acidulis ſint præferendæ. I. 63. qua ratione Carolinis poſſint ſubſtitui. II. 129. in pituitoſis ſubjectis, cum minus ſufficiant, cum Sedlicenſibus ſunt alternandæ. I. 483. commendantur in arthritide. III. 36. in debilitate generis nervoſi. I. 99. ad podagram & calculum præcavendum. II. 521. ad pectoris & renum vitia. I. 102. ad pulmonum affectus. III. 80. in ſpasmo veſicæ. II. 546.
- - cum lacte commendantur ad temperandam humorum acrimoniam. I. 64. 189.

in

in convulſionibus verminoſis. III. 210. 211. in calculo veſicæ felleæ. II. 341. in debilitate partium ſolidarum. III. 19. in epilepticis morbis. I. 234. præſertim ſymptomaticis. I. 224. in febre lenta cum hæmoptyſi. I. 437. in gonorrhœa ſimplici. II. 567. in hypochondriaco malo cum hæmoptyſi ſtipato. I. 58. in hypochondriaco ſcorbutico malo. II. 258. in incontinentia urinæ. II. 543. in melancholia hyſterica. II. 355. in melancholico maniaco affectu. I. 254. 261. in pulmonum vitiis. I. 434. 455. purpura chronica. II. 432. 445. 453. ſcorbutica. I. 171. ad renum ulceroſam corruptionem coërcendam. II. 480. ad ſcorbuticos affectus. II. 539. III. 219. 626. 229. in ſeroſis diuturnis affectibus. III. 27. in tuſſi nativa. I. 434.

de Seminis excretione denegata, membro tamen erecto. I. 32.

Senes ad ſcorbutum ſunt proclives. III. 226. animi laboribus indulgere non debent. I. 84. quale iis conferat vinum. I. 84.

de Senſatione perpetui frigoris. III. 66. pali faucibus infixi. I. 395. II. 80. 328. III. 95. oſſi ſacro infixi. II. 406. umbilico infixi. II. 74. peculiari in utero fluorem album antecedente. II. 307.

Senſuum ac rationis integritas unde dependeat. I. 257.

de Serum lactis parandi ratione. I. 146. 374. 595. II. 393. 412. 465. 504. 542. 548. 554. III. 36. 177. 235. 410. 411. commendatur illud in acrimonia humorum. I. 145. in arthriticis. III. 35. & atrophicis affectibus. II.

II. 393. in hectica & marasmo. III. 414. ad inflammationem præcavendam. III. 465. ſpasmum veſicæ. III. 548. 554. in ſpasmodico convulſivis affectibus. III. 177.

Serum lactis dulce quomodo parandum. I. 99. 455. II. 496. 532. commendatur in ſcirro pulmonum. I. 469.

de Serpigine in brachio ſub morbillis. I. 473.

- Singultu. III. 167. cum ructibus. III. 94. in paroxysmo hyſterico. II. 314. in melancholico affectu. II. 293. in melancholia hyſterica. II. 352. ejusque cauſſa. 354. in paroxysmo epileptico. I. 470.

- Siti ſero lactis cum tamarindis temperanda. II. 320. inextinguibili poſt uſum gummi guttæ. I. 575.

- Situs erecti noxa in morbis acutis. III. 481. 494.

- Soda diuturna cachexiæ cauſſa. II. 414. num ab uſu cretæ tutum levamen accipiat. II. 418. ſeq.

- Solaribus tincturis. I. 485.

- Somno tuto conciliando. I. 249. per pediluvia. I. 284. levi a nimia nervorum tenſione. I. 246. concubio reficiente. I. 249.

- Somnolentiæ in hemiplexia cauſſa. I. 390. poſt paſtum oborientis cauſſa. I. 303.

de Sonitu in abdomine ſub alvi dejectione edito. II. 180. peculiari columbino ſimili. II. 353.

- Sono in auribus, quomodo fiat. I. 273.

- Sopore alto febres acutas excipiente. I. 82.

- Soporoſo affectu poſt hæmorrhoides adſtringentibus cohibitas. I. 85. ejusque cauſſa proxima. I. 89. & num in eo conferant

ferant Carolinæ. I. 85.
Spadani fontes quo in caſu Selteranis ſint præferendi. II. 563. commendantur ad calculum veſicæ. II. 510. in debilitate generis nervoſi cum dyscraſia humorum. I. 325. in debilitate partium ſolidarum. II. 192. ad excoriationem veſicæ inveteratam. II. 528. in melancholia hypochondriaca. II. 285. in ulcere veſicæ & proſtatarum. II. 590. cum lacte in hypochondriaco-ſcorbutico affectu. III. 267.
de Spasmo cervicis. II. 269.
- - cynico ex dyscraſia humorum ſcorbutica. I. 352.
- - faciei dextri lateris peculiari. III. 237.
- - genitalium partium. vid. genitales partes.
- - gulæ inferioris. vid. gula.
- - hypochondriorum ex incerta graviditate. II. 555. ex male curata tertiana. III. 331.
- - labiorum peculiari. II. 211.
de Spasmo œſophagi. II. 428. ejusque ſignis. 432. ex ſuppreſſa quartana. III. 77. 78.
- - inteſtinorum, in quo Carolinæ cum Tœplicenſibus commendantur. II. 206.
- - inteſtini recti ac uteri cum ſanguinis ſtillicidio. II. 169. 172.
- - manuum. I. 103.
- - musculorum maxillarium, febri continuæ ſuperveniente. I. 359.
- - pedum. II. 29.
- - pharyngis. I. 108. 109. 291. 329. 343. III. 190. & maxillarum. III. 86.
- - præcordiorum a motu corporis. I. 517.
- - ventriculi. I. 400. ex difficili ſanguinis per hepar circuitu. II. 36. ejusque cura. II. 26. 27. & noxis. III.

III. 347. eo defuncti ſectione. II. 28.
- - - chronico. II. 23.
- - - hypochondriaco. II. 28 29.
- - - inteſtinorum, partium genitalium, veſicæ ac ureterum. II. 17.
- - veſicæ. II. 543. ejusque ſymptomatibus. II. 544. cauſſa. II. 553. cum ejus calculo & exulceratione. II. 548. ægre curando. II. 533.
- - - & hypochondriorum ex incerta graviditate. II. 585.
Spasmis vagis ex repulſa podagra. III. 70.
- Spasmodico affectu gravibus ſymptomatibus ſtipato. III. 97. ex menſtruis male ſuccedentibus. III. 105. ex relicta generis nervoſi debilitate cum iſchuria & apoplexia. III. 85. cum purpura. III. 81.
de Spasmodico affectu abdominis ex ſuppreſſis hæmorrhoidibus. II. 184.
- - - chronico. III. 75.
- - - hæmorrhoidali inteſtinorum. II. 101. an a pilulis Becheri cum reſina jalappæ acuatis prognaſci queat. II. 201. 202.
- - inflativo ventriculi, & uſu Carolinarum & Tœplicenſium in eo. II. 36.
- - - totius inteſtinorum voluminis. II. 206.
- - - per Selteranas cum lacte curato. III. 93.
Spasmodici affectus per totum plerumque corpus extenduntur. III. 253. facile abeunt in habitum. III. 103. cur circa menſtruum tempus exacerbentur. II. 662. cur circa vernale æquinoctium recrudeſcant. I. 560. in iis diuturnis commendantur Selteranæ cum lacte aſinino. II. 683. in iis infernas partes afficientibus nocent balnea mineralia. I. 434. in paroxysmo nocet venæſectio.

ctio. I. I. 269. de Spasmodico convulſivo affectu. III. 153. 158. 167. 171. 185. ſingulari in gravida. III. 179. 189. chronico. III. 197. cum epilepticis commotionibus. III. 204. a plexu meſenterii incipiente. III. 104. ejusque cauſſa proxima. III. 155. 160. 175. cauſſis remotioribus, nimirum animi pathematibus. III. 156. terrore. III. 169. 175. 201. vermibus. III. 195. 169. 175. diæta perverſa. III. 206. vitio primarum viarum. III. 156. 176. 186. ſcabie retropulſa. III. 161. cauſſis externis leviſſimis. III. 164. curatione. III. 157. 166. 170. 177. 186. 196. 202. commendantur in eo Selteranæ lacti aſinino nuptæ. III. 177.

- - epileptico affectu a menſium retentione, & Egranarum, balneorumque Tœplicenſium in eo uſu. I. 270.

- - flatulento. III. 114. poſt puerperium. III. 172. per lac aſininum & Selteranas curato. III. 119.

- - hypochondriaco. vid. hypochondr.

- - hyſterico. vid. hyſtericum malum.

- - ſcorbutico. vid. ſcorb. ſpasm.

- - rheumatico. vid. rheumatico.

- Spasmodicis rheumaticisque pathematibus febribus acutis ex levi refrigeratione ſupervenientibus. I. 360.

- Specifico ad hemiplexiam. I. 129. ſpecifica certa num dentur. I. 65.

- Sphacelo ex cauſſa interna. III. 315. ejusque cauſſa. III. 317. & cura. III. 321. ſeq. citra præviam inflammationem ſuboriente. III. 319.

de Sphacelationis interiorum in vulnere peremti cauſſa. I. 514.

514. 516.
- Spiritu ſalis ammoniaci epilepticas acceſſiones remorante. I. 40.
- - vini perperam in obſtructas nares injecto. I. 11.
- ſputatione muci copioſiſſima poſt inſultum apoplecticum. III. 15. 16. nimis peculiari. I. 68.
- ſtagnatione ſanguinis in inteſtinis colicæ cauſſa. II. 98. 99.
- ſtaſium ſanguinearum generatione oculis cognoſcenda. III. 222.
- ſternutatione peculiaribus ſtipata ſymptomatibus. III. 21. ex conſolidatis capitis ulceribus. III. 21. ſpasmodicas affectiones ſolvente. II. 211.
- ſterili conjugio. II. 687. debetur inæqualitati conjugum. II. 695. contra eam commendantur aquæ martiatæ. II. 700. pilulæ balſamicæ. 701. & remedia ſuccinata. 701.
- ſtranguria cum dyſuria alternante. II. 540.
- ſtrepitu oſſium ſub corporis motu. I. 351. 352. III. 251. circa taleolos pedum. II. 399. vertebrarum colli. I. 406.
- ſubluxatione oſſis femoris ex cauſſa interna. III. 297. quomodo ab initio rite ſit tractanda. III. 296.
- ſuccino, egregio remedio contra ſterilitatem. II. 700. in veſicæ morbis. II. 563. capiti inſperſo ad illud roborandum. II. 316. memoriamque confortandam utili. I. 29. cujus eſſentia in debilitate partium genitalium commendatur. II. 265.

Succoladæ potus quomodo a melancholicis cum fructu ſit bibendus. I. 251.

de Sudore acerrimo. III. 426. acido. II. 229. catharrales ſeroſos affectus ſolvente.

te. III. 26. copioſo potu vini rubri debellato. II. 473. ſomnum comitante. II. 460. alvi obſtructionem inducente. I. 163. 164. cutim arrodente. III. 227. particulari abdominis & pedum. I. 61. pedum ſuppreſſio multorum malorum cauſſa. II. 221.

Sudores repreſſi quos inducant morbos. I. 178. in infante pariunt diarrhœam. I. 177. quomodo revocentur. I. 21.

de Suffimigio ad rheumatismum lumbarem. III. 49.

- ſuffocati infantis ſectione. I. 499.
- Suffuſione oculorum incipiente. I. 304. 305.
- Sulphuris antimonii aurati uſu. III. 453. in gutta ſerena. I. 333. in hemiplexia. I. 150.

Sulphura mineralium commendantur ad curandos morbos contumaces ex lymphæ vitio ſubortos. III. 12.

de Suſurru aurium. I. 382. vid. tinnitus.

- Synocha febri. vid. febris continens.

de Syrupo balſami Peruviani parando. III. 395.

T.

Tabacus. vid. Nicotiana.

de Teinacenſium aquarum elementis. I. 210.

- Teneſmo moleſtiſſimo. II. 178. 534. cum excretione materiæ flavæ. II. 522.
- Tentigine cum nocturnis pollutionibus. II. 564.
- Terroris indole. I. 29. inſigni noxa in epilepticis morbis. I. 202. 210. 222. in puerperis. I. 269. circa menſtruum tempus. ibid. & inde pendentibus ſpasmodicis affectibus. III. 96. vires corporis proſternit. II. 245. maniam in puerpera inducit. I. 262. 26[illegible] memoriam debili[illegible] I.

- T

- Tertiana æſtiva, ejusque origine. II. 646. cum delirio. I. 2 6. duplici cum purpura in gravida. III. 337. ejusque curatione. 343. 344. male curata in eryſipelas & moleſta ſymptomata abeunte. III. 345. in lentam degenerante. III. 347. menſium obſtructionis plenariæ. III. 647. & ſpasmi hypochondriaci cauſſa. III. 331.
- Teſtium conſenſu cum cerebro. II. 607. dolore valde tenſivo. II. 615. exſtirpatione quo caſu inſtituenda. II. 605. num ea in hydrocele ſit ſuadenda. I. 379. tumore. vid. tumor teſtium.

de Tetanode ſpasmo. III. 81. rigore abuſu tincturæ adſtringentis. II. 556.

Thee potus commendatur ad imminuendam obeſitatem. II. 688.

Thermæ conveniunt perſonis ſucculentis. II. 263. fœminis. III. 105. quibus in caſibus acidulis ſint præferendæ. I. 366. nocent in gonorrhœa inveterata. II. 573. in ſubjectis venerea labe inquinatis. ibid. cur excitent interdum purpuraceas efflorescentias. II. 662.
- Carolinæ. vid. Carolinæ.

de Tincturis ſolaribus. I. 584.
- Tinea capitis catharrales defluxiones ſolvente. III. 25. in plicam fere Polonicam tranſeunte. III. 21.
- Tinnitu aurium pertinaci. I. 271. ejusque origine & cauſſis. I. 47. 48. 261. 273. 279. curatione. I. 48. 271.
- - - cum effluxione ſeroſa ex auribus. III. 64.

Tœplicenſes thermæ quas poſſideant virtutes. II. 490. in hypochondriaca paſſione. III. 336. in melan-

lancholico maniacis affectibus. I. 250. 261. in nephritide calculoſa. II. 490. in nervorum affectibus. II. 142. diſſuadentur in infantibus. I. 180. irritam in hemiplectico affectu edunt virtutem. I. 133.
de Topho in fronte curato. II. 591. & emplaſtro ad illam. 594. tophis oſſeis a gummatibus Gallicis diſcernendis. III. 55.
de Topicis ad pollutionem nocturnam. II. 613. ad podagram. II. 476. ad ulcus linguæ cancroſum. I. 374. 391.
- Traumatico liquore. III. 309.
- Tremore manuum. I. 357. peculiari periodico. III. 435.
- Triburgenſium acidularum uſu. II. 228.
- Tuberculis totum corpus obſidentibus. III. 7. fungoſis in vagina uteri. II. 640. 643. in pulmonibus. I. 484.
- Tumore abdominis raro. I. 456. gelido po t uſum aquarum Sedlicenſium. I. 170. interno, ejusque cauſſa. II. 436. hydropem minante. II. 422.
- - aquoſo a tardiori ſanguinis circulo proveniente. II. 376.
- - colli à flatibus. I. 391.
- - eryſipelaceo cum paſſione hypochondriaca. II. 227. 228. ejusque cauſſa & cura. II. 286. faciei crebro recurrente. II. 653. pedum ex tertiana male curata. III. 324.
- - glandularum. vid. glandulæ.
- - globoſo in inguine. II. 370.
- - hydropico. vid. hydrops.
- - hypogaſtricæ regionis a puerperio remanente. II. 406.
- - linguæ ab improvido mercurii dulcis uſu excitato. I. 163.
- - mammæ cum obſtructione menſium. I. 414. 417. 418.

- - nodoſo frontis ex ulceribus præpoſtere conſolidatis. III. 2.
de Tumore œdematoſo a podagra retrocedente. I. 574. ſalivatione ſpontanea præſervato. II. 340. ejusque ſubjectis. III. 369. manuum ac faciei. III. 75. 82. pedum. II. 399. 327. 329. vitio uteri accedente. II. 459. ex vitio viſcerum imi ventris. III. 303. ſub paroxysmo febris intermittentis retrocedente mali ominis. I. 393.
- - pedum aſthmati ſuperveniente. I. 547. diuturno à dyscraſia humorum ſcorbutica. III. 272. a prohibita tranſpiratione. II. 502. eique medendi ratione. II. 504. a potu Carolinarum orto, ſed poſt balneorum uſum cedente. I. 707. tuſſim levante. I. 544. num in eo liceat ſpirituoſis uti. II. 145.
- - phlegmonoſo pedum per fluxum hæmorrhoidalem ſublato. III. 413.
- - pectoris dextri. II. 337.
- - ſanguineo, ejusque differentia ab apoſtemate. II. 311. & diſtinctione in benignum & malignum. III. 312. 313. cruris. III. 308. pectoris. III. 309.
- - ſcirrhoſo glandularum ſubaxillarium. I. 453. ovarii quo indicetur ſigno. II. 663. commendatur ad illum cataplasma ex ſemine milii & lacte. II. 410.
- - ſubcutaneo artuum, quid indicet. III. 13.
de Tumore teſtis ſiniſtri cum aſthmate convulſivo. I. 566. ejusque cura. II. 616. teſtis dextri ex gonorrhœa improvide ſuppreſſa. II. 602. indurato ſalivatione curando. II. 604. 605. ſcirrhoſo rite ſanando. II. 605. 606.
- - venereo. III. 54.
- - ventris poſt partum.

tum. III. 621. 624.
- - uteri. vid. uterus.
- Tuſſi poſt hæmoptyſin. I, 439. ex atonia pulmonum. I. 479. ex aſſumtione liquidorum cum cochleari facta. I. 32. cum calculo renum alternante. I. 476. a paſtu invaleſcente ejusque cauſſa. I. 444. lacte caprino levata. I. 451.
- - catharrali ejusque deductione pathologica. I. 442. cur noctu ſit mitior, quam de die. I. 443.
- - chronica. II. 506.
- - convulſiva hyſterica. II. 342.
- - diuturna ſine pulmonum labe. I. 476. purgantibus potentioribus expugnata. I. 135.
- - ferina ab irritatione laryngis. I. 469. cum aſthmate. I. 543. & ad illam electuario. I. 455. ac emplaſtro. I. 544.
- - habituali ex nativa ſuccorum impuritate. I. 471.
- - humida habituali poſt retrocedentem manuum ac faciei tumorem ceſſante. III. 75.
- - nativa, in qua Selteranæ cum lacte commendantur. I. 474.
de Tuſſi phtyſica. I. 489. funeſta. I. 462. defuncti ſectione. I. 470.
- - rheumatico ſcorbutica. I. 194. 195. ſeq.
- - ſicca a ſcirrhis pulmonum. I. 467. ab eorundem vomicis. I. 496. cur a lacte Selteranis nupto exacerbetur. I. 495. in ſenibus pilulas de ſtyrace pro egregio agnoſcit remedio. II. 60.
- - ſtomachali. II. 415. 416. ejusque notis. I. 446. ex vitio œſophagi & ventriculi. I. 420.
- Tympanitide. II. 432. cum cachexia complicata. II, 427. cum aſcite conjuncta, numque in ea conveniat paracentheſis. III. 437.

V.

V.

de Varicibus oculorum. I. 326.

- Variolis. III. 408. arthriticis infenſis. III. 480. earumque cauſſis. III. 470. ſubjectis. III. 471. malis ſignis. III. 471. 481. cura. III. 472. præſervatione. III. 475. defuncti ſectione. III. 470. 480. num obſideant interna viſcera. III. 480. earum hæreditaria pernicie. III. 482. raritate humorum dyscraſiam generante. I. 338.

- Venarum raninarum ſectione lethali. I. 110.

- Venæſectione ſub debita cautela ac regimine inſtituenda. I. 165. II. 110. 215. 678. III. 34. 48. 122. ejusque noxa. I. 28. ſpeciatim in acutis nono die. I. 360. in maniacis. I. 256. 259. in paroxysmis ſpasmodicis. I. 269. uſu in cachexia, II. 151. in apoplexia leviori. I. 83. in quartana gravidarum. III. 348. in plethoricis ante uſum Carolinarum. II. 37. in colica curanda. II. 104. præſervanda. II. 145. in avertenda hæmoptyſi. I. 433. in præcavendis inflammationibus. II. 116. in febribus continuis. III. 487. in hypochondriaco ſpasmodicis affectibus. II. 58. hyſterico ſpasmodicis. II. 344. convulſivis. III. 164. in maniacis & melancholicis morbis. III. 276. in gravidis. II. 686. 348.

de Venæſectione in brachio, ejusque noxa in menſium ſuppreſſione. III. 409. utilitate in ſtagnatione humorum circa partes corporis inferiores. II. 173.

- - copioſa & crebra, ejusque damnis. III. 32. in debilitando corpore. I. 454. in retardandis quidem, ſed exaſperandis paro-

roxysmis epilepticis. I. 191. 193. 228.
- - intermiſſa in ſenibus ad marasmum contribuente. III. 422.
- - ſæpius iterata, ejusque damno in epilepticis. I. 212. hemiplecticis. I. 121. & paralyticis affectibus. I. 175. hirudinum adplicationi præmittenda. II. 464.
Venæſectioni num ſubſtitui poſſint cucurbitulæ. II. 330. ſcarificatio. III. 152.
de Venereo malo. III. 50. mulieres, & cachectica ſcorbuticaque ſubjecta gravius adfligente. III. 5. diu in corpore deliteſcente. II. 593. ejusque damnis. II. 588. reliquiis. II. 617. curatione. II. 593. 582. III. 52. 55.
de Veneris nimio uſu ad epilepſiam contribuente. I. 193. gonorrhœæ ſimplicis. II. 564. & inveteratæ cauſſa. II. 575. infirmitatem corporis inducente. II. 613. 615. memoriam deſtruente. II. 616.
- Ventriculi atonia ex abuſu dulcium. I. 461. multorum morborum. II. 406. III. 246. & ſpeciatim cachexiæ cauſſa. II. 493. 494.
- - debilitate, ejusque cauſſis. II. 165. malis conſectariis. II. 166. ad quam commendatur vinum Hungaricum præ Rhenano. I. 448.
- - induratione. II. 28.
- - inflatione hypochondriaca, a gonorrhœa perverſe tractata. II. 594.
- - roſione cum vehementi adpetitu, matutino duntaxat tempore infeſtante. II. 207. 210.
- - ſcirrhi ſuſpicione. II. 27.
- - ſpasmo. vid. ſpasmus ventriculi.
- Vermibus, eorumque ſignis. I. 209. III. 169. noxis in gravidis. III. 195. cura. III. 207.

207. 208. cum epilepſia junctis. l. 201.
- Vertigine. lll. 242. ejusque origine ac generatione. l. 481. 321. cum animi deliquiis, & ſumma ſpirandi difficultate a terrore. l. 236. cum fluxu auris ſeroſo alternante. lll. 65. cum nephritide. l. 37. cum hæmoptyſi in hypochondriaco. l. 51. cum hypochondriaca paſſione. l. 78. cum viſus vitio ex gravi lapſu. l. 318. a deſcenſu per ſcalas ſuboriente, ejusque cauſſa. l. 283. 285. excretione pituitæ per nares & pulmones ſoluta. lll. 244. pediluviis exacerbata. l. 70. motitatione corporis arcenda. l. 46. maſticatione corticum aurantiorum mitiganda. l. 55. temulentiam inferente, horisque tantum antemeridianis adfligente. l. 169.
de Vertigine caduca cum peculiaribus ſymptomatibus in gravida. l. 38. 39. levioris apoplexiæ ſpecie. l. 44. ejusque cauſſa proxima. l. 42.
- - idiopathica cum inflammatoria circa renem ſiniſtrum congeſtione. l. 31. ejusque ſignis. l. 35.
- - periodica, peculiaribus ſtipata ſymptomatibus. l. 67. 71.
- - ſtomachali. l. 74. ejusque cauſſis. l. 76. temulenta. l. 383.
- Veſicatorio. l. 234. ejusque uſu in acutis. l. 368. in auditu difficili cum fluxione ſeroſa. l. 280. in oculorum vitiis. l 232.
- Veſicæ felleæ ſtructura præternaturali. lll. 482.
- - calculo. vid. Calculus.
- - excoriatione, ejusque ſignis. ll. 528.
de Veſicæ ac renis exulceratione ſubita a ſuppreſſis hæmorrhoidibus. ll. 461. 462.
- - ex-

- - exulceratione cum intercurrente mictu cruento. II. 530.
- - hæmorrhoidibus albis. II. 562.
- - hæmorrhoidali affectu ex male tractata purpura ſcorbutica. II. 534.
- - raro affectu. II. 560.
- - ſpasmo. vid. ſpasmus veſicæ.

in Veſicæ affectibus commendatur ſuccinum. II. 563. Spadanæ & Schwalbacenſes. II. 563.

de Veteraquenſium acidularum effectu. I. 183.

- Vigiliis diuturnis humorum tenuitatem augentibus. I. 247.
- Vino a ſenibus rite bibendo. I. 84. ſpeciebus nervinis imbuto, calido, ad membra paralytica adplicando. I. 181. hæmoptyſin revocante. I. 71.

Vinum Hungaricum præ Rhenano in ventriculi debilitate commendatur. I. 448.
- laxativum. II. 419.
- Rhenanum Selteranis diſtemperatum inter curam lactis tuto pro potu poteſt adhiberi. I. 65.
- Tockavienſe morbis capitis vertiginoſis eſt inimicum. I. 76.

Viperæ gaudent virtute antiſpasmodica. I. 584. earum pinguedo in maculis oculorum. I. 304. in viſus obſcuratione laudatur. I. 324.

Viſcerum obſtructiones unde proficiſcantur. II. 426. ex eorum labe profecti morbi curatu ſunt difficillimi. III. 368.

de Viſus acie majori poſt ſomnum. I. 318.
- - caligine axungia gallinarum diſſipata. I. 320.
- - difficultate cum ſcabie. I. 335.
- - dimidiati exemplo. I. 476. 477. ſubjectis & cauſſa. I. 480. 481.
- - duplicati exemplo in hemicrania. I. 10. vertigine. I. 31. 32.

hi-

hirudinibus ano admotis cedente. I. 33.
- - imbecillitate ex turbatione humorum oculi. I. 301. 305.
- - imminutione ex turbatione humoris aquei. I. 292. 298.
- - obſcuratione ex vitio tunicæ retinæ. I. 316. 317. ejusque origine. I. 322. ex paralyſi nervi optici. I. 326. a pellicula tunicam corneam obducente. I. 311. periodica I. 303. 318. ſanguinis miſſione ſublevata. I. 301. in qua commendatur pinguedo viperarum. I. 324.
de Ulcere capitis fœdo. III. 21. corporis venereo. III. 2. faucium cum ingenti ſalivæ fluxu. I. 386. femoris pertinaci. III. 289. labii ſuperioris maligno. I. 376. contumaciore ulcere labii inferioris. I. 379. linguæ cancroſo. I. 372. mali moris. I. 380. inteſtini recti lethali. II. 178. 181. pedum. I. 384. ſponte ſuborto in affectu hemiplectico. I. 144. Scroti fœtidisſimo. III. 51. ſcroti ſerpiginoſo exſiccato variorum malorum cauſſa. II. 422. ſphaceloſo ex incongruo aquarum mineralium uſu. III. 319. veſicæ. vid. exulceratio uteri. vid. uterus.
Unguentum ad callum oſſis femoris. III. 295. ad colicos dolores. II. 168. ad emplaſtri diaſulphuris Rulandi imitationem. III. 49. ad excreſcentias ani. II. 186. nervinum. I. 155. 180. II. 345. ad penis erectionem juvandam. II. 596. roborans. III. 307.
de Vomendi conatuum cauſſa. III. 162.
- Vomitorio leni. II. 285.
- Vomitoriis icterum inducentibus. II. 382. num conveniant in gutta ſerena. I. 333. hemiplexia. I. 122.

hy-

hypochondriaco malo. II. 58. 59.
- Vomitu convulſionum ſpecie. II. 674. ejusque in gravidis cauſſa. II. 675. a largis hæmorrhagiis orti cauſſa. ibid. ciborum perpetuo. II. 670. ſpirandi libertatem inferente. II. 208. materiæ acidiſſimæ vertigini juncto. I. 76. materiæ ſaporis vitriolacei corrodentis. II. 43. 46. critico. III. 273. in febre intermittente continua. III. 353. prius compeſcenda, quam febris. III. 354. ſeq. hyſterico. II. 229. nigro ex potu ſuccoladæ in hypochondriaco. II. 63. ſub puerperio. II. 658. ſebaceo. III. 447. 451. ſpontaneo. II. 49. 50. tuſſi ſuperveniente. I. 444. cum tuſſi phtyſica juncto. I. 464.

de Uretere mirifice expanſo in diabete defuncta. II. 576.
- Urina chyloſa. II. 511. 513.
- - gelatinoſa. II. 561. 579.
- - lactea. II. 585. 587. vermes indicante. III. 169.
- - purulenta. II. 500. 535. 537.
- - tenui ſpasmodicos. II. 358. & hyſtericos paroxysmos prænunciante. II. 302.
- Urinæ imminutione clyſtere therebinthinato ſublata. I. 126.
- - incontinentia. vid. incontinentia.
- - retentione. vid. iſchuria.
- - promotione in affectibus capitis ſeroſis utili. I. 139.
- Utero membrana adipoſa carente. II. 406. ejusque vaſis ſanguineis. II. 642.
- Uteri atonia, ejusque ſignis. II. 699. cauſſis. II. 650. damnis. II. 6 4.
- - hæmorrhagia. II. 636. enormi cum fungoſa in vagina excreſcentia. II. 639. diuturna cum

cum fluore albo alternante. II. 386. 245. a coitu crebro eveniente. II. 642. in gravidis raro absque abortu contingente. II. 557. ejusque ſubjectis. II. 642.
de Uteri ſpasmo cum ſanguinis ſtillicidio. II. 169. 172.
- - tumore ſcirrhoſo a cohibito fluore albo. II. 408. cancroſo. II. 175.
- - ulcere. II. 634.
- Vulnere diaphragmatis & hepatis cum ſequuta morte. I. 505. & ſectione. 508. tendinoſi lethali. I. 511. muſculoſi non ſemper lethali. I. 508. 511. 515.
- - hepatis, ejusque magnitudine cognoſcenda. I. 505. 507. 512. an ſit lethale. I. 507. 515. cito ſanando. I. 514.
- - pulmonum. I. 500. an ſit lethale ſemper. I. 503. 504. periculoſo ſanationem admittente. I. 504.

W.

Wepferi cucupha & maſticatorium. I. 35. 36.
Wildungenſes aquæ commendantur ad excoriationem veſicæ inveteratam. II. 529.
Wisbadenſes, quo caſu reliquis ſint præferendæ. II. 122.

Y.

D. de St. Yves ſententia de gutta ſerena. I. 326.

RECEN-

RECENSIO SCRIPTORUM AB AUCTORE EDITORUM.

Exercitatio medico-chymica de cinnabari antimonii ejusque eximiis viribus uſuque in morbis ſecretiori, quo ipſo via ex illa veram panaceam conficiendi aperitur; adjecta ſunt experimenta & ratiocinia varia curioſa. Lugduni Batavorum apud Petrum van der Aa. MDCLXXXV. 12mo. *a*)

Exercitatio acroamatica, de acidi & viſcidi pro ſtabiliendis omnium morborum cauſſis & alcali fluidi pro iisdem debellandis inſufficientia, ad Nobiliſſimum & Excellentiſſimum virum, Dn. Theodorum Chriſtophorum Krug, potentiſſimi Electoris Brandenburgici, ut & Sereniſſimi Landgravii Haſſo-Caſſelani Conſiliarium & Archiatrum primarium. Francofurti ad Mœnum ſumtibus Chriſtiani Genſchii. Anno MDCLXXXIX. 8vo. *b*)

a) Eſt hæc illa diſſertatio, in cujus examine publico primum anno MDCLXXXI. Jenæ Præſidis vices geſſit auctor. De qua meminiſſe ſatis erit, quod ille Botanicorum facile princeps, *Paulus Hermannus*, eandem, quum ipſi ab auctore in Angliam tendenti & Lugdunum tranſeunti offerretur, dignam judicarit, quæ ipſo curante a Bibliopola Lugdunenſi in forma tractatus recuderetur. Qui avide mox coëmtus, iterato eadem inſcriptione prodiit Francofurti ad Mœnum MDCLXXXIX. ſumtibus Chriſtiani Genſchii in 8vo.

b) Obtinebat tum in Medicorum ſcholis illa hypothe-

Diſſertatio epiſtolaris de affectu cataleptico rariſſimo, ad excellentiſſimum Medicum, Dn. Georgium Wolffgangum Wedelium Francofurti ad Mœnum ex officina Groſſiana. MDCXCII. 4to.

De Atheo convincendo ex artificioſiſſima machinæ humanæ ſtructura, oratio habita d. XXVII. Martii cum munus Profeſſorium auſpicaretur. Typis Saalfeldianis MDCXCIII.

Fundamenta Medicinæ ex principiis mechanicis & practicis in uſum philiatrorum ſuccincte propoſita. Halæ Magdeburgicæ, ſumtibus Rengerianis. MDCXCIV. 8vo. c)

Diſſertat. de pane groſſiori Weſtphalorum, vulgo, Bonpournickel. MDCXCV.

De ſtudiis facilitandis per regulas diæteticas & pro-

theſis, quam *Cornelius Bontekōe*, Alcmaria Friſius, Friderici Wilhelmi M. Archiater & Profeſſor Viadrinus, de morborum cauſis easdemque ſubmovendi ratione invexerat. Quam hoc ſcripto oppugnavit & multis theoreticis ac practicis argumentis ita deſtruxit auctor, ut ex eo evileſceret plane exploſa. Inde autem factum eſt ut conquiſitis undique viris, ad illuſtrandam Fridericianæ noviter inſtaurandæ famam, ipſe quoque Halberſtadio advocaretur, ad obeundum Profeſſoris Medicinæ primarii & Philoſophiæ naturalis munus. Quid autem eruditi de hoc ſcripto ſenſerint, teſtes ſunt *Acta eruditorum Lipſienſia anni MDCLXXXIX. menſe Majo pag.* 349. Dignum etiam viſum fuit amicis, quod Germanico idiomate legeretur, ac in illud tranſlatum ab *Hoyero*, prodiit Dresdæ MDCCIV.

c) Recuſus eſt hic liber auctior anno MDCCIII. & in quibusdam tam intra, quam extra Germaniam Academiis, lectionibus publicis, inſerviit.

prolonganda literatorum vita. Halæ in Bibliopolio Rengeriano MDCXCVII. 8vo.

Petri Poterii opera omnia practica & chymica, cum annotationibus & additamentis utiliſſimis pariter ac curioſis Friderici Hoffmanni. Acceſſit nova doctrina de febribus, ex principiis mechanicis ſolide deducta, cum indice locupletiſſimo. Francofurti ad Mœnum; impenſis Friderici Knochii. MDCXCIIX. 4to. d)

Demonſtrationes phyſicæ curioſæ experimentis & obſervationibus mechanicis ac chymicis illuſtratæ. Halæ Magdeb. apud Chriſtophorum

d) Eximio applauſu ab eruditis exceptus eſt hic liber. In *Actis eruditorum Anno MDCXIIX. menſe Auguſto pag* 389. honorificum admodum exſtat de ipſo judicium. *Schelhammerus*, Kilonienſis Profeſſor celeberrimus, *in tract. de nitr.* ſic de eo pronunciat: *Fridericus Hoffmannus. Halenſis Profeſſor celeberrimus, in eruditiſſimis ad Poterium notis.* Et *Lentilius* Archiater & conſiliarius Würtenbergicus, *in Iatromnemat. pag.* 393 *clariſſimi*, ait, *Hoffmanni medicamenta ad Poterium quod attinet, eorum utique magni pleraque non poſſum quin æſtimem, non tam motus auctoritate ſummi & integerrimi viri, quam eorum concinnitate, quin & quædam eorum a me jam ſub examen practicum vocata, docimaſiam ſuſtinuerunt.* Cujus ſenſus etiam eſt teſtimonium quod idem *Lentilius*, in *M. N. C. Dec. III. anno IIX. pag* 121. allegatus modo *Weſtphal. l. c. obſ. CXXXIV. Hennicke*, Comitum Erpacenſium Archiater & Phyſicus provincialis, *de panacæis pag.* 26. *Schmidius*, Profeſſor Helmſtadienſis *in prolus. de alvi adſtrict. purgant. non reſerand. pag.* 4. habent.

rum Andream Zeitlerum, MDCC. 4to. *e*) Obſervationes barometrico-meteorologicæ & epidemicæ Hallenſes anni MDCC. præmiſſæ ſunt curioſæ phyſicæ meditationes circa ventorum cauſas, vires & operationes in corpora humana ac barometron. Halæ Magdeburg. proſtant in officina libraria Rengeriana. MDCCI. 4to. *f*.

De

e) Primus eſt auctor, qui in Academia Fridericiana inſtituit collegia phyſica experimentalia, quibus interfuerunt Comites, Barones & Nobiles plurimi. In his autem eam ſervavit rationem, ut curioſitati ſimul ſatisfaceret & utilitati. Hinc experimenta inſtituit, & multa & varia, in hoc ſcripto enumerata. Ex curioſis præcipua fere, quæ cum ſpiritu fumante flammifero adornavit, *demonſtr. VII*. Ipſe enim igneum hunc ſpiritum invenit primus & longe ante quam *Hombergius* effectus ejus in demonſtrationibus hiſce monſtravit. Monſtravit tum etiam illuſtribus viris *Tſchirnhauſen* & *Leibnitio*. Unde hic in *Theodicea* ſpiritum nuncupavit Hoffmanni & tanti fecit inventum, ut dignum judicaret, quod ipſe exhiberet Friderico I. Boruſſiæ Regi, auguſtæ memoriæ, non ſine clementiſſimi beneplaciti ſignificatione: Longe quoque præſtantiorem & alium eſſe auctoris, quam *Hombergii* igneum ſpiritum, teſtis eſt *Geoffray* in *Mercure de France Vol. II. menſ. Junio anni MDCCXXVI.*

f) Illuſtri *Rammazini* exemplo incitatus auctor, obſervarat ab aliquo tempore curate mutationes barometri ac thermometri, ventorum quoque & tempeſtatum viciſſitudines, una cum morbis interea circumeuntibus. Quod quum reſciſceret illuſtr. *Leibnitius*, mirifice ipſi placuit inſtitutum, & auctor fuit ſuaſorque ut obſervationes hæ in publi-

cum

De officio boni Theologi ex idea boni Medici, ipſo natali sereniſſimi regii Principis in actu promotionis habita oratio MDCC I. typis Gruneri. 4to.

De rationis inſtructæ excellentia in rebus divinis & humanis oratio dicta in actu ſolenni promotionis. Typis Gruneri MDCCIV.

Idea fundamentalis univerſæ Medicinæ, ex ſanguinis mechanismo methodo facili & demonſtrativa in uſum tironum adornata. Halæ apud Zeitlerum. MDCCVI. 4to. g)

Diſſertationes phyſico-medicæ curioſæ ſelectiores, ad ſanitatem tuendam maxime pertinentes. Lugduni Batavorum apud Theodorum Haak. MDCCVIII. 8vo. h)

cum prodirent. Cujus voluntati obſequens auctor, interea in ſocietatem ſcientiarum regiam Berolinenſem adſcitus, anno circumacto, obſervata typis evulgavit & *Leibnitio*, tum Directori ſocietatis, dedicavit.

g) Cenſuram hujus ſcripti non ſine encomio habent *Acta eruditorum anno MDCCVII. menſe Martio pag.* 127. Anonymus etiam Pariſienſis qui *de purganda Medicina a curarum ſordibus* ſcripſit, in *præloquio pag.* 40. ideam hanc nobilioris notæ phyſiologicis tractatibus accenſet.

h) Rogatus ſæpius auctor, annuit tandem, ut in Belgio recuderentur diſſertationes nonnullæ ſelectioris argumenti. Inſeri autem curavit primo huic faſciculo ſex: I. *de methodo acquirendi vitam longam;* II *de Medico ſui ipſius;* III. *de animo ſanitatis & morborum fabro;* IV. *de curioſis phyſicis meditationibus circa ventorum cauſas, vires & operationes in corpora humana & barometron;* V. *de temporibus anni inſalubribus;* VI. *de motu optimo*

cor-

Diſſertationum phyſico-medicarum curioſarum ſelectiorum ad ſanitatem tuendam maxime pertinentium pars altera. Lugd. Batav. ap. Theod. Haak. MDCCIIX. *i)*

Diſſertationum phyſico-medicarum ſelectiorum decas. Lugd. Batav. ap. Theod. Haak. MDCCXIII. 8vo.

Diſſertationum phyſico-medicarum ſelectiorum decas II. Lugd. Batav. ap. Theod. Haak. MDCCXIX. 8vo. *k)*

Me-

corporis medicinæ. Quo factum eſt, ut transferrentur etiam in Galliam & Angliam, ubi quid de iis ſenſerint eruditi, teſtes ſunt faſti litterarii ibi editi. In Belgio *nouvelle de la republique des lettres par Jaques Bernard anno MDCCIIX, menſe Februario.* In Anglia *the hiſtory of the Worcks of the Learned tho London anno MDCCIX. menſe Aprili. pag.* 195. *n. V.* Ex Italis illuſtre eſt *Lanciſii*, Archiatri pontificii judicium, quod habet in *tr. de nox. palud. effluv. c. X. ff.* 7.

i) Altera hæc pars has habet diſſertationes: I. *de peregrinationibus ſanitatis cauſa inſtituendis;* II. *de inedia magnorum morborum remedio;* III. *de vini Rhenani præſtantia;* IV. *de methodo examinandi aquas ſalubres;* V. *de Carolinarum cauſa caloris, virtutis & uſu;* VI. *de temperamento fundamento* morum & *morborum in gentibus.* Ac de his etiam honorificum exſtat judicium in allegatis ephemeridibus literariis, tam gallice conſcriptis *l. c. menſe Junio artic. IV. pag.* 656. quam Anglice, *menſe Majo Vol. II. pag.* 272.

k) Applauſu exceptis diſſertationibus in Belgio recuſis, decades binas adhuc recudendas conceſſit auctor. In quarum prima continentur hæ: I. *de annorum climactericorum raſionali & medica expli-*

ca-

Medicinæ rationalis ſyſtematicæ tomus primus, quo

catione; II. *de duodeno plurimorum morborum ſede*; III. *de morbis certis regionibus & populis peculiaribus*; IV. *de apiatorum nova eaque mechanica operandi ratione*; V. *de pulſuum natura genuinis differentiis & uſu in praxi*; VI. *de inflammatione ventriculi, frequentiſſimo ſed parum cognito morbo*; VII. *de origine & natura peſtis*; IX. *de peſte ejusdemque curandi ratione*; IX. *de natura corporis humani mechanica medicatrice*; X. *de metallurgia morbifera.* Altera decas complectitur has: I. *de ratione univerſæ medicinæ præſide*; II. *de præmatura morte & morbis præcavendis*; III. *Septem leges ſanitatis*; IV *de magno venæſectionis ad vitam ſanam & longam remedio*; V. *de aqua medicina univerſali*; VI. *de acidularum & thermarum ratione ingredientium & virium convenientia*; VII. *de medicamentis inſecuris & infidis*; IIX. *de medicamentis ſelectioribus*; IX. *de medicamentis balſamicis*; X *de præſtantia remediorum domeſticorum.* Nec minus quam priores hæ poſteriores, benevola experta ſunt eruditorum judicia, in cujus teſtimonium adducere licet *Journal literaire menſ. Septembr. & Octobr. ann. MDCCXIII. pag.* 1. *Journal des ſçavans anno MDCCXIII. Acta eruditor. Lipſ. MDCCXIV. menſe Majo pag.* 20‹. die Deutſchen *Acta eruditorum* im 1‹5. Theil *art.* 2. *pag.* 479. nec non *Petrum Wolfartum*, Archiatrum primarium & Conſiliarium Caſſelanum, Profeſſorem Medicinæ in Carolino ordinarium, Phyſicum provincialem, collegii Medici Haſſiaci Decanum & ſocietatis naturæ curioſorum ſodalem, in dem Bedencken / von dem Hof-Geißmariſchen Heil-und Geſund-Brunnen *pag* 6. Quo etiam ſpectant, quæ tranſlator ex Anglico in Gallicum idioma libri *de virtutibus medicinalibus aquæ communis*, qui prodiit Pariſiis MDCCXXV. in *præfatione pag.* 74. habet.

quo philoſophia corporis humani vivi & ſani, ex ſolidis phyſico-mechanicis & anatomicis principiis, methodo plane demonſtrativa, per certa theoremata ac ſcholia traditur & pathologiæ ac praxi clinicæ ceu verum fundamentum præmittitur, in uſum docentium & diſcentium. Halæ Magdeburg. proſtat in officina Rengeriana. MDCCXIIX. *l*)

Medicinæ rationalis ſyſtematicæ tomus ſecundus, quo philoſophia corporis humani morboſi, ex accuratis obſervationibus ſolidisque anatomicis & mechanico-phyſicis principiis, methodo plane demonſtrativa, per certa theoremata ac ſcholia, traditur & vera pathologiæ fundamenta, nec non præſervatio ab omnis generis morbis, clare exponuntur, in uſum docentium & diſcentium. Halæ Magdeb. MDCCXX. proſt. in offic. Rengeriana. 4to. *m*)

De methodo compendioſa plantarum vires & virtutes in medendo indagandi. *n*)

Ob-

l) Prodiit ſecunda vice hic tomus emendatior, & pasſim, maxime vero ſectione III. auctus, anno MDCCXXIX. & ab auctore Sereniſſimo Principi Schwarzburgico in teſtimonium gratisſimæ devotionis, ob collatam Comitis Palatini Cæſarei dignitatem, eſt dedicatus. De prima autem editione vide judicium in *Actis erudit. MDCCXIIX. menſe Julio pag.* 316.

m) Cenſura huius cum laude inſerta eſt *Actis eruditorum MDCCXXII. menſe Junio p.* 405. Recuſus etiam eſt anno MDCCXXIX.

n) Præfationis loco præfixum eſt hoc Schediaſma, *Joannis Chriſtiani Buxbaums*, quem ad Profeſſoris Botanices in Academia Petropolitana, munus obeun-

Obſervationum phyſico-chymicarum ſelectiorum libri tres in quibus multa curioſa experimenta & lectiſſimæ virtutis medicamenta exhibentur, ad ſolidam rationalem chymiam ſtabiliendam præmiſſi. Halæ MDCCXXII. proſtat in officina Rengeriana libraria. 4to. *o*)

Opuſcula phyſico-medica, antehac ſeorſim edita, jam reviſa, aucta, emendata & delectu habito recuſa. tomus primus. Ulmæ MDCCXXV. apud Danielem Bartholomæi. 8vo. *p*)

Opus-

obeundum Auctor commendavit, *enumerationi plantarum in agro Hallenſi locisque vicinis creſcentium*, quæ prodiit *Halæ MDCCXXI. ſumtibus Rengerianis in 8vo.*

o) Obtulit auctor has obſervationes ſocietati ſcientiarum in Anglia, in quam fuerat haud ita pridem cooptatus. Mentio earum fit cum elogio in *Actis eruditorum MDCCXXIII. Menſe Martio pag.* 98. Præfationem vero direxit ad illuſtrem Archiatrum Cæſareum Dominum Pium Nicolaum de Garelli. Celeberrimus Lugdunenſium Profeſſor Hermannus Bœrhave in præliminaribus inſtitutionum Chemicarum hoc de iisdem fert judicium: Maxime ſummo artis bono editæ obſervationes Phyſico-chemicæ ſelectiores, libris tribus comprehenſæ, ab eximio viro Friderico Hoffmanno, qui tot pulchris operibus phyſica & medica illuſtravit.

p) Quum plurima auctoris diſſertationis forma edita minoris molis ſcripta, avidius coemta, ægrius obtineri poſſent, ad multorum petitum cepit de iisdem recudendis & in faſciculum colligendis propoſitum. Et in primo quidem hoc tomo continentur hæc: I. *obſervationes barometrico-meteorologicæ & epidemicæ Halenſes anni MDCC.* II. *Demonſtrationes phyſicæ curioſæ, experimentis & obſervationibus mechanicis ac chymicis illuſtratæ.* III. *de*

ſal

Opuſcula phyſico-medica, de aquarum mineralium elementis, viribus, utilitate & uſu, antehac ſeorſim edita, jam reviſa, aucta, emendata & delectu habito recuſa, tomus ſecundus. Ulmæ MDCCXXVI. apud Danielem Bartholomæi. 8vo. *q*)

De

fato phyſico & medico ejusque rationali explicatione; IV. *de ſalinis Halenſibus commentatio, in qua plures ſimul phyſicæ quæſtiones de fontium ſalſorum origine ipſiusque ſalis differentiis, præparatione & utilitate illuſtrantur*; V. *de diaboli potentia in corpora*; VI. *de Atheo convincendo ex artificioſiſſimæ machinæ humanæ ſtructura*; VII. *de pane groſſiori Weſtphalorum vulgo Bonpournickel*; IIX. *de methodo compendioſa plantarum vires & virtutes in medendo indagandi.* IX. *De officio boni Theologi ex idea boni Medici*; X. *de rationis inſtructæ excellentia in rebus divinis & humanis.* Allegat ceterum hunc tomum cum aſſenſſu *Sylva*, Regis Galliæ Archiater, in libro *d'uſage des ſainguees, cap. VII. pag.* 134.

q) Alteri huic tomo inſeruit auctor omnes diſſertationes, quas de aquis mineralibus ad id usque tempus habuit ſcilicet. I. *de elementis aquarum mineralium recte dijudicandis & examinandis*; II. *ſcrutinium principiorum & virtutum in præcipuis medicatis Germaniæ fontibus*; III. *de convenientia elementorum ac virium in thermis & acidulis*; IV. *obſervationes & cautelæ circa thermarum & acidularum uſum & abuſum*; V. *de thermis Carolinis earum caloris cauſa, elementis, viribus, utilitate & uſu*; VI. *examen fontis Sedlicenſis amari in Bohemia, nec non ſalis ex eo*; VII. *de fontis martiati Lauchſtadienſis viribus & uſu*; VIII. *de aqua medicina univerſali*; IX. *de balneorum ex aqua dulci præſtantiſſimo in affectibus internis uſu*; X. *obſervationes de*

aci-

De ſtudio medico recte pertractando ejusque probatiſſimis autoribus. 4to. r)

Medicinæ rationalis ſyſtematicæ tomus tertius, quo vera therapiæ fundamenta, medendi methodus & leges, tam naturæ, quam artis, nec non ſelectiſſima remedia, cum eorundem phyſico-mechanico operandi & dextre applicandi modo fideliter traduntur, omnia ſolidis ratiociniis demonſtrantur, & compluribus practicis obſervationibus illuſtrantur; opus non tam ad praxin vulgarem, quam rationalem, tutam & compendioſam adornandam, perutile ac neceſſarium. Halæ Magdeburgicæ MDCCXXVII. in officina Rengeriana. 4to. ſ)

Summa totius doctrinæ chriſtianæ paucis aphoriſmis in ordinem & connexionem relata. MDCCXXIIX. t)

Me-

acidulis, thermis & aliis aquis ſalubribus, ad imitationem naturalium per artificium parandis. Poſtremum ſchediaſma novum eſt, in quo etiam cujusdam Medici ſententia de vitriolica aquarum mineralium, ac ſpeciatim Radebergenſis, indole, confutata eſt.

r) Rogatus a bibliopola Auctor, hanc praefationem praemiſit novae editioni *introductionis in univerſam artem medicam Hermanni Conringii*, quae anno MDCCXXVI. prodiit Halae ſumtibus Erneſti Gottlieb Crugii. 4to,

ſ) Cenſuram hujus libri cum contentis praecipuis exhibent *Acta eruditorum anni MDCCXXIX. menſe Auguſto.* Recuſus eſt anno MDCCXXXII.

t) Sunt hæ meditationes, quas auctor morbo aliquandiu detentus, animo volvit, poſtea in chartam conjecit ac in privatum uſum typis exſcribi cu-

Medicinæ rationalis ſyſtematicæ tomus quartus, quo ſpecialis morborum pathologia & huic ſuperſtructa ſolida therapia, cum medendi methodo, cautelis clinicis & morborum enarrationibus, adjuncta epicriſi, exhibentur, pars prima, doctrinam de omnis generis febribus, tam intermittentibus, quam continuis & acutis inflammatoriis, perſpicua & demonſtrativa methodo tradens. Halæ Magdeb. MDCCXXIX. in officina Rengeriana. 4to. *u*)

Medicinæ rationalis ſyſtematicæ tomi quarti, quo ſpecialis morborum pathologia & huic ſuperſtructa ſolida therapia cum medendi methodo cautelis clinicis & morborum enarrationibus adjuncta epicriſi exhibentur, pars ſecunda, doctrinam hæmorrhagiarum & dolorum perſpicua & demonſtrativa methodo tradens

curavit. Eas tamen nec ipſis Theologis diſplicuiſſe teſtimonio eſt epiſtola, quæ Nordhuſæ typis Colerianis prodiit ſic inſcripta: *cum ſumma totius doctrinæ Chriſtianæ Halæ Magdeburgicæ MDCCXXIIX. typis exſcriberetur, Domino auctori, Patrono optimo gratulabatur ſequenti epiſtolæ Fredericus Chriſtianus Leſſer, Paſt. Mar. in monte & orphanotrophii adminiſtrator.*

u) Quatuor hi tomi med. Syſt. proſtant Venetiis apud Ballionem excuſæ; ſed falſum eſt; prodierunt enim Baſileæ. Anno autem MDCCXXXIII. vere Venetiis typis imprimendos eos curavit Dn. Coletti, bibliopola Venetorum celebris. Cæterum quoque ipſe hic quartus tomus auctus & emendatus prodiit Hal. MDCCXXXIV. Cum laude ſingulari hujus tomi mentionem faciunt *Acta erudit. Lipſ. anno MDCCXXIX. menſ. Octob.*

tradens. Hal. MDCCXXXII. in officina Rengeriana. *x*)

Præfatio de modo agendi medicamentorum, & phyſicis quibusdam circa camphoram experimentis, tractatui Dni D. Tralles Practici Vratislavienſis de uſu camphoræ præmiſſa. Vratislav. MDCCXXXIV.

Conſultationum & Reſponſorum medicinalium centuria prima complectens morbos capitis & pectoris. tom. I. Hal. MDCCXXXIV. in officin. Rengeriana.

Conſultationum & Reſponſorum medicinalium centuriæ duæ complectentes morbos infimi ventris & artuum. tom. II. Hal. MDCCXXXV. in officin. Renger.

Medicinæ rationalis ſyſtematicæ tomi quarti, quo ſpecialis morborum pathologia & huic ſuperſtructa ſolida therapia cum medendi methodo, cautelis clinicis & morborum enarrationibus adjuncta epicriſi exhibentur, pars tertia doctrinam convulſionum & morborum ſpasmodicorum perſpicua & demonſtrativa methodo tradens. Hal. MDCCXXXIV. in officin. Renger.

Opuſcula Medico-Practica, exercitationibus quibusdam antehac ſeorſim editis, nunc reviſis & auctis comprehenſa, ad ulterius ſtabiliendam confirmandamque artem therapeuticam edita. Hal. MDCCXXXIV. in officin. Renger.

x) Hujus tomi mentio fit cum elogio ſingulari in *Act. erud. MDCCXXXIII. menſ. Jul. pag.* 298.